

FAUSKE KOMMUNE

Tilleggsinnkalling for Formannskap

Tid: 24.03.2022 kl.: 10:00 - 18:00

Sted: Kommunestyresalen, administrasjonsbygget

Eventuelle forfall meldes på telefon 901 87 192

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Vi ber om at sakspapirer ikke kastes etter møte, da møteprotokoll fra møtet kun vil inneholde innstilling og vedtak i sakene.

Merknader til møtet:

Orientering fra konsernsjef SKS Liina Veerme

Tema: Økonomiplan og videre arbeid med budsjett 2023

Orienteringer fra kommunedirektør

Følgende saker vil bli ettersendt:

1. Kommuneplanens samfunnsdel (21.03.22 etter vedtak i kommunestyret)
2. Status omstillingsprosjektet - underveisrapport
3. Innkjøpsordningen SIIN-samarbeid

SAKSLISTE: - MØTE NR 5/2022

Sak nr.	Sakstittel
032/22	Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034
033/22	Ny anmodning om bosetting av flyktninger 2022

Fauske, 21.03.22

Marlen Rendall Berg
Ordfører

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3311	
	Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen
Sak nr.		Dato
032/22	Formannskap	24.03.2022
	Kommunestyre	

Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

I henhold til plan- og bygningslovens § 11-5 vedtas kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 som vedlagt i saken.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Vedlegg:

21.03.2022	Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1503741
25.02.2022	Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1490855
18.03.2022	Forslag lagt fram 240222 - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 (L)(398745)	1503672
31.01.2022	Merknadsbehandling - kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498565
31.01.2022	Kortversjon - Folkehelse i Fauske 2021	1498233
31.01.2022	Folkehelse i Fauske 2021	1498234
19.01.2022	Høringsversjon - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498244
19.01.2022	Kommunestyrevedtak 170621 - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1498245
19.03.2021	Folkehelse i Fauske 2020_Versjon 1_oppdatert 19 08 20	1450065
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658
01.06.2021	Fakta grunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927
23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
18.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1475446
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839

01.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmiljøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
16.12.2021	Notater fra folkemøte 301121	1495702

Sammendrag:

I denne saken bes kommunestyret ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 skal vedtas.

Planarbeidet har foregått siden 2020, og planforslaget var til høring og offentlig ettersyn i åtte uker fra 17.06.21– 15.08.21. Noen offentlige instanser fikk forlenget høringsfrist.

Planforslaget ble endret etter høringsinnspill og merknader. I kommunestyresak 003/22 ble planen sendt tilbake til administrasjonen for ytterligere endringer.

Etter utsettelsesvedtaket, har kommunedirektør hatt dialog med politikere og nærmiljøutvalg om samfunnsdelen.

Saksopplysninger:

Forankring i kommunalt planverk:

Kommuneplanens samfunnsdel er det strategisk viktigste styringsdokumentet i kommunen. Det er kommunens overordnede og politiske styringsverktøy for utvikling av Fauske kommune som både organisasjon og samfunn, fram mot 2034. Utarbeiding av ny plan søker å fastsette et oppdatert og overordnet rammeverk, og har både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv. Alt kommunalt planverk skal bygge videre på kommuneplanens samfunnsdel.

Saksbehandlers vurdering:

Planprosessen og planforslaget til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 vurderes å være i tråd med vedtatt planprogram.

Hvorfor ny samfunnsplan?

Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen. Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsdel, og en arealdel. Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i både et kortsiktig og langsiktig perspektiv.

Merknadsbehandling:

Kommunestyret ble 04.11.2021 gitt en muntlig orientering, der merknadene og merknadsbehandlingen ble gjennomgått. Det kom ingen merknader til administrasjonens merknadsbehandling. Det vises til sakens vedlegg «Merknadsbehandling» på 18 sider, der merknadene i sin helhet er gjengitt, samt administrasjonens merknadsbehandling.

Fauske kommune mottok formelle høringsuttalelser fra følgende:

1. Forsvarsbygg
2. Statens vegvesen
3. Rachel Koons (privatperson)
4. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
5. Bane Nor
6. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
7. Nordland politidistrikt
8. Husbanken
9. Sametinget
10. Nordland fylkeskommune
11. Statsforvalteren i Nordland

Medvirkning og involvering

Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemien har vært utfordrende. Likevel har en økt digitalisert hverdag med digitale møter og verksteder ført til at medvirkningsprosessene har kunne vært gjennomført digitalt. Noen møter har vært gjennomført som ordinære fysiske møter.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører i arbeidet. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen hos innbyggere, næringslivet, ansatte og politikere, har det vært gjennomført følgende medvirknings- og involveringsaktiviteter:

- Administrative medvirkningsprosesser (orienteringer, møter og verksteder)
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse med mulighet for å sende innspill underveis i hele prosessen
- Folkemøte
- Telefonsamtaler med reinbeitedistriktene i kommunen, og henvendelser med ønske om innspill
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauske-skolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møte med nærmiljøutvalgene
- Møter og orienteringer med kommunale råd og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse om aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Høring og offentlig ettersyn av planprogram og planforslag

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, med et særlig blikk på følgende dokumenter:

- Folkehelse 2020
- Folkehelse 2021 og Folkehelse 2021 kortversjon
- Helhetlig ROS-analyse
- Faktagrunnlag – kommuneplanens samfunnsdel

Medvirkningsaktivitetene og innspillene er en del av planens kunnskapsgrunnlag. Referat fra møter og verksteder er lagt ved saken som vedlegg.

Revidering av kommuneplanen

Kommuneplanen skal ha et langsiktig perspektiv, og har en varighet på en 12-års periode. Likevel skal kommunene ifølge pbl § 10-1 ved hvert nytt kommunestyre utarbeide kommunal planstrategi. Dette skal skje senest ett år etter konstituering av nytt kommunestyre. Her skal det blant annet tas stilling til om kommuneplanen skal revideres eller ikke. Nytt kommunestyre gjennomgår kommunens planverk i planstrategien, og vurderer kommunens planarbeid for kommunestyreperioden. Det er anbefalt at et hvert kommunestyre tar stilling til om det skal gjøres endringer i kommuneplanen, slik at kommunens overordnede planverk gjenspeiler gjeldene politikkløring. Slik holder planverket seg aktuelt for kommunestyreperioden.

Arbeid med kommuneplanens handlingsdel

Det er fastsatt at kommuneplanens handlingsdel skal inngå i økonomiplanen. Strategier fra framlagt planforslag i kommunestyremøte 24.02.22 bringes videre inn i arbeidet med kommuneplanens handlingsdel utover i langtidsperioden.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram. Planen inneholder tre innsatsområder med seks fokusområder.

Innsatsområdene knyttes opp mot bærekraftsdimensjonene (sosial, økonomisk og økologisk bærekraft). De tre innsatsområdene i planen handler om hvordan vi vil at fremtiden i Fauske skal bli. I denne planen svarer de tre innsatsområdene på hvert sitt bærekraftselement.

Å LEVE I FAUSKE - viser oss hvordan vi skal jobbe med den sosiale bærekraften

Å SKAPE OG HANDLE I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft

Å MØTE FRAMTIDEN I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med klima- og miljømessig bærekraft.

Fokusområder:

- God oppvekst og godt liv
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere
- Attraktive byer og steder
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Klima- og miljøvennlig utvikling

Hvert fokusområde søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergrepene utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn.

Visjon og slagord

Fauske kommune har hatt visjonen *Folkehelsekommunen der alle trives*, siden 2011. Denne har vi jobbet mot, fremmet utad, og benyttet i kommunens logo, profil, presentasjoner og lignende. Folkehelsekommunen Fauske er blitt vårt varemerke.

Kommunens visjon har over tid blitt oppfattet og brukt som et slagord, heller enn visjonen den er. Et slagord defineres som korte, slående og beskrivende ord eller uttrykk. Slagordet vil i stor grad bestemme hva bedriften assosieres med, og er med på å opplyse kort og presist. Et slagord er et «varemerke», som

er ment å skape oppmerksomhet.

Det bragt fram ønske om å lage et faktisk slagord som kan benyttes i blant annet markedsføring. Denne samfunnsplanen presenterer derfor en ny visjon. Det tas sikte på at politikerne i Fauske kommune arbeider fram et nytt slagord, som en egen prosess på siden av samfunnsplanen. Ordfører har varslet at hun ønsker at det gjennomføres «fremtidsverksteder» der vårt «varkemerke» skal diskuteres.

Visjon

Visjoner skal fortelle oss hvorfor vi er til og hvor vi skal. De peker på fremtiden og er ledestjerner som skal samle og inspirere til videre utvikling. Visjonen er ikke ment å være et slagord eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen.

Fauske kommunes visjon har som mål å fokusere på fellesskapet, på god velferd og utvikling:

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

Fauske kommunes visjon peker på fellesskapet mellom alle kommunens innbyggere. Visjonen skal inspirere oss til å skape et levende lokalsamfunn, sammen. Dette inkluderer alle fellesskap i Sulitjelma, Valnesfjord og Fauske by, samt i organisasjonene og næringslivet i kommunen.

Visjonen peker også på kommunen som organisasjon, og utfordrer oss på samhandling, samfunnsutvikling og tjenesteyting. For Fauske kommune betyr visjonen at vi sammen har ansvar for fortid, nåtid og framtid. Den minner oss på at vi sammen må skape framtidens Fauske.

Gjennom å leve, å skape og handle, skal vi sørge for at Fauske er en kommune i vekst på en bærekraftig måte.

Sammen - peker på fellesskapet

Fremtidsrettet - skal inspirere oss til å strekke oss lenger, i fellesskap

God velferd, vekst og utvikling - peker på god folkehelse, gode tjenester og tilbud til våre innbyggere, næringsliv og organisasjonene.

Med velferd menes velstand og økonomisk trygghet (især som resultat av offentlig fordelingspolitikk og sosiale ytelser) som f.eks sosial velferd. Videre legges velvære og trivsel til grunn i velferd, og som søkes muliggjort ved underholdning, fritidstilbud o.l. for innbyggerne i kommunen.

Langsiktige arealstrategier

Samfunnsdelen peker ut de viktigste temaene kommunen skal jobbe med de neste 12 årene.

Arealstrategien viser hva innsatsområdene betyr for hvordan vi bruker arealene våre. Arealplanlegging og arealbruk er avgjørende for å nå målene i samfunnsdelen.

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. De peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. Strategiene fastlegger også prinsippene for kommunens arealforvaltning i årene framover. Gjennomføringen av arealstrategien skjer på alle plannivåer; ved utforming av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen.

Fauske kommune har ikke et arealregnskap som viser tilgjengelig areal til utbyggingsformål. Uten et slikt verktøy er det utfordrende å utarbeide prioriteringsrekkefølger. Gjennom arealregnskapet kan kommunen avklare det reelle behovet for eksempelvis nye arealer for utbygging. Utvikling av arealregnskap skal utføres i forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel, og benyttes for å

se sammenhengen med forventet og ønsket utvikling.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FAUSKE MOT 2034

Kommuneplanens samfunnsdel

MARS 22

Vedtatt av kommunestyret xx.xx.2022

Fauske kommune

Velkommen til Fauske kommune

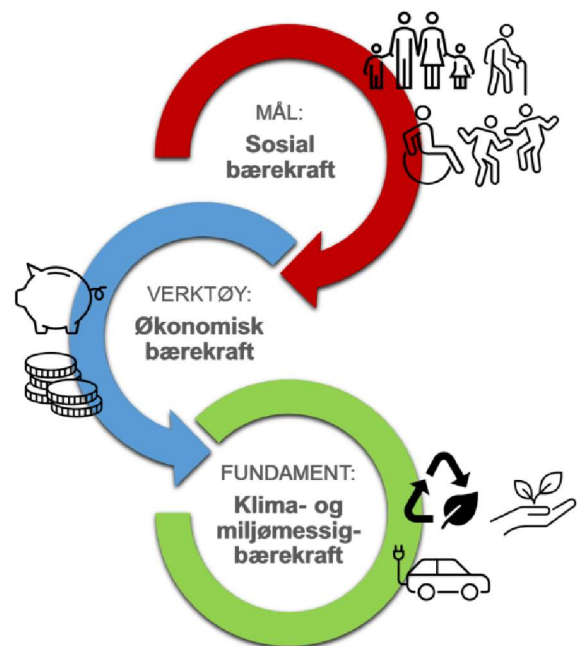
Folkehelsekommunen der alle trives

Fauske er i forandring, og planene for de neste 12 årene legges nå. Skal Fauske være et attraktivt og godt sted å bo og leve, og å ha lyst og tro på å etablere næringsvirksomhet i kommunen også i 2034, er vi avhengig av et tydelig planverk med gjennomtenkte strategier. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok. Vi må være modige, vi må søke å tenke nytt og å samarbeide på tvers av gamle skillelinjer. Endringene vi står overfor de neste årene, er større enn de vi har lagt bak oss.

Gjennom å leve, å skape og handle og å møte framtiden i Fauske skal vi sørge for at Fauske ikke bare skal være en kommune i vekst, men vi skal vokse på en bærekraftig måte.

Med bærekraft mener vi:

Sosial bærekraft, økonomisk bærekraft og klima- og miljømessig bærekraft (økologisk bærekraft)

Dette er i tråd med overordnede myndigheters forventninger til regional og kommunal planlegging, der fire store utfordringer listes opp:

- å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- å skape et miljømessig bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- å skape et trygt samfunn for alle.

Mye ligger til rette allerede for at vi skal oppleve en bærekraftig utvikling i årene som kommer. Dette oppnår vi ved å jobbe sammen med vår felles overordnede føring:

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

Om planen

Kommuneplanen er kommunens øverste styringsdokument. Den består av to deler:

1. En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå. Planen omfatter både Fauske kommune som organisasjon, men også kommunesamfunnet som helhet.
2. En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

Hva er det aller viktigste?

Kommunen har valgt seg ut seks fokusområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal du bry deg?

Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg, og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innhold:

Velkommen til Fauske kommune	2
Sammen for et levende lokalsamfunn	5
Hvordan lykkes vi med planen	7
Veien mot 2034 - utviklingstrekk	9
Innsatsområder	14
Langsiktige mål og strategier	16
Å leve i Fauske	18
Å skape og handle i Fauske kommune	20
Å møte framtiden i Fauske	22
Langsiktige arealstrategier	24
Planprosessen	27
Oppfølging av planen	28

Sammen for et levende lokalsamfunn

Fauske kommune har hatt visjonen *Folkehelsekommunen der alle trives*, siden 2011. Denne har vi jobbet mot, fremmet utad, og benyttet i kommunens logo, profil, presentasjoner og lignende. Folkehelsekommunen Fauske er blitt vårt varemerke.

Kommunens visjon har over tid blitt oppfattet og brukt som et slagord, heller enn visjonen den er. Et slagord defineres som korte, slående og beskrivende ord eller uttrykk. Slagordet vil i stor grad bestemme hva bedriften assosieres med,

og er med på å opplyse kort og presist. Et slagord er et «varemerke», som er ment å skape oppmerksomhet.

Det bragt fram ønske om å lage et faktisk slagord - et varemerke - som kan benyttes i blant annet markedsføring. Denne samfunnsplanen presenterer derfor en ny visjon. Det tas sikte på at politikerne i Fauske kommune arbeider fram et nytt varemerke/ slagord i en egen prosess som siden kan knyttes til denne samfunnsplanen.

Visjon

Visjoner skal fortelle oss hvorfor vi er til og hvor vi skal. De peker på framtiden og er en ledestjerne som skal samle og inspirere oss til utvikling. Visjonen er ikke ment å være et slagord/varemerke eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen.

Fauske kommune har som mål å fokusere på fellesskapet, på god velferd og utvikling:

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

Fauske kommunes visjon peker på fellesskapet mellom alle kommunens innbyggere. Visjonen skal inspirere oss til å skape et levende lokalsamfunn, sammen. Dette inkluderer alle fellesskap i Sulitjelma, Valnesfjord og Fauske by, samt i organisasjonene og næringslivet i kommunen.

Visjonen peker også på kommunen som organisasjon, og utfordrer oss på samhandling, samfunnsutvikling og tjenesteyting. Den minner

oss om at kommunen kun er en av mange aktører som må arbeide sammen for å skape framtidens Fauske. For Fauske kommune som organisasjon og samfunnsutvikler betyr visjonen at vi sammen har ansvar for fortid, nåtid og framtid.

Gjennom å leve, å skape og handle, og å møte framtiden i Fauske skal vi sørge for at Fauske ikke bare skal være en kommune i vekst, men vi skal vokse på en bærekraftig måte.

Sammen peker på fellesskapet

Fremtidsrettet skal inspirere oss til å strekke oss lenger, i fellesskap

God velferd, vekst og utvikling peker på god folkehelse, gode tjenester og tilbud til våre innbyggere, næringsliv og organisasjonene.

Illustrasjon av Snøhetta - hotellplaner i Fauske sentrum.

Hvordan lykkes vi med planen

- som en betydningsfull samfunnsutvikler

Fauske skal tiltrekke seg innbyggere, nye næringer, kompetansemiljøer og arbeidsplasser. For å klare dette må vi spille på lag. Samarbeid i regionen, mellom kommune, næringsliv, academia og frivillighet er nøkkelen til en vellykket samfunnsutvikling.

Mindre byer er ofte sentralsteder i små- og mellomstore arbeids- og serviceregioner ifølge by- og regionforskningsinstituttet NIBR. Vi er et slikt sentralsted og knutepunkt. Vi tilbyr varierte tjenester av betydning for innbyggernes trygghet og livskvalitet, tilgang på besøkende, entreprenører og bedrifter. Tjenestetilbudet vi leverer påvirker muligheten for å skape trivsel og sosiale arenaer. Våre tjenester skaper samtidig mange og varierte jobb- og inntektsmuligheter for mennesker som bor i områdene rundt.

Et sentralt knutepunkt - midt i Salten, midt i Nordland, midt i Norge

Med knutepunkt legger vi til grunn at Fauske er den sentrale kjernen for aktivitet og logistikk i region og nettverk.

Fauske skal være en utadvendt kommune som sørger for å utgjøre et sentralt knutepunkt. Vi ønsker å invitere innbyggere, næringsliv,

organisasjoner, universitet og forskningsinstitusjoner til samhandling. Gjennom å etablere gode måter å samhandle på innad i kommunen og med resten av regionen, skal vi oppfordre og utfordre innbyggere og samfunnet rundt oss til å ta mer initiativ i aktiviteter og tjenester

I en slik kommune vi beskriver er samarbeid avgjørende. Næringsliv, utbyggere og innbyggere har en viktig rolle ved gjennomføring av blant annet klima- og miljøtiltak. Gjennom å tilrettelegge for at alle kan bidra, kan vi i større grad lykkes med en bærekraftig utvikling. Bærekraftig utvikling handler om å sikre behovene til de som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners mulighet til å dekke sine behov.

Gjennom samarbeid skal vi skape arbeidsplasser for ønsket vekst. Vi skal jobbe mot et fellesskapssamfunn hvor innbyggerne ikke er «kunder», men aktive deltakere i samfunnet. Lag og foreninger er viktige partnere i arbeidet med å gi barn, unge og øvrig befolkning et godt grunnlag for å møte morgendagens utfordringer og muligheter. Vi ønsker at alle bidrar til fellesskapet.

Derfor er det viktig at hele Fauskesamfunnet jobber samlet mot et felles visjonært mål, for å skape en bærekraftig kommune fram mot 2034

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

En attraktiv arbeidsgiver i en handlekraftig organisasjon

En vesentlig oppgave for Fauske kommune er å være en relevant og tidsriktig samfunnsbygger. Dette gjør vi gjennom å være en god og attraktiv tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver. Tjenestene må være basert på gode og nye løsninger, og ha fokus på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes. Fauske kommune skal være en attraktiv arbeidsplass som gjenspeiler befolkningens mangfold.

Fauske kommune skal også være en smidig organisasjon. Det er viktig for å få til det verdiskapende samspillet. Med verdiskapende samspill mener vi at vi har en organisasjon med strukturer, beslutningssystemer og en kultur som gjenspeiler at vi opptrer etterrettelig og som legger til rette for å spille på lag. Det gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser.

Veien mot 2034 - utviklingstrekk

Befolkningsframskrivingene til SSB tegner et utfordrende bilde for Nordland, men med noen lyspunkter. Salten har de beste prognosene, etterfulgt av Lofoten. For hovedalternativet vil Salten bidra til en vekst på 1,8 prosent, mens veksten i Lofoten spås å bli 1,2 prosent. Resterende regioner spås en nedgang i befolkningen. Uten nettoinnvandringen vil befolkningen synke med 2,7 prosent, mens ved alternativene ingen flytting og høy nettoinnvandring vokser befolkningen med beskjedne 0,2 og 1,3 prosent.

Nordland må gjøre seg mer attraktiv utover antallet arbeidsplasser. Livslang læring for en aldrende befolkning og effektiv inkludering av

innvandrere og andre som ønsker å bosette seg i regionen vil være et konkurransefortrinn for fylket. Det blir helt kritisk å tiltrekke seg innvandrere og tilflyttere dersom man skal opprettholde en sunn demografi i fylket.

Framover vil andelen av befolkningen i aldersgruppen 80 år+ øke betydelig, mens andelen 45-66 år vil gå ned. Vi kan og forvente en reduksjon i andelen 15-24 og 25-44 år. I prognosene for befolkningsutviklingen i Fauske kommune frem til 2040 er SSBs hovedalternativ lagt til grunn, den såkalte «Middelsmodellen -MMMM». På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt, og Fauske forventes å ha 9 550 innbyggere i 2030.

Antatt befolkning i 2034 vil i utgangspunktet være som i dag, men dette har Fauske kommune ambisjon om å endre. Vi skal legge til rette for vekst og utvikling

Fauske kommunes samfunnsutfordringer er ikke signifikant forskjellig ut fra en rekke andre nasjonale tendenser. Likevel kommer vi dårligere ut på noen områder enn andre. I vår kommune opplever vi blant annet manglende nettotilflytting og en økende aldrende befolkning. Deltagelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2020 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år.

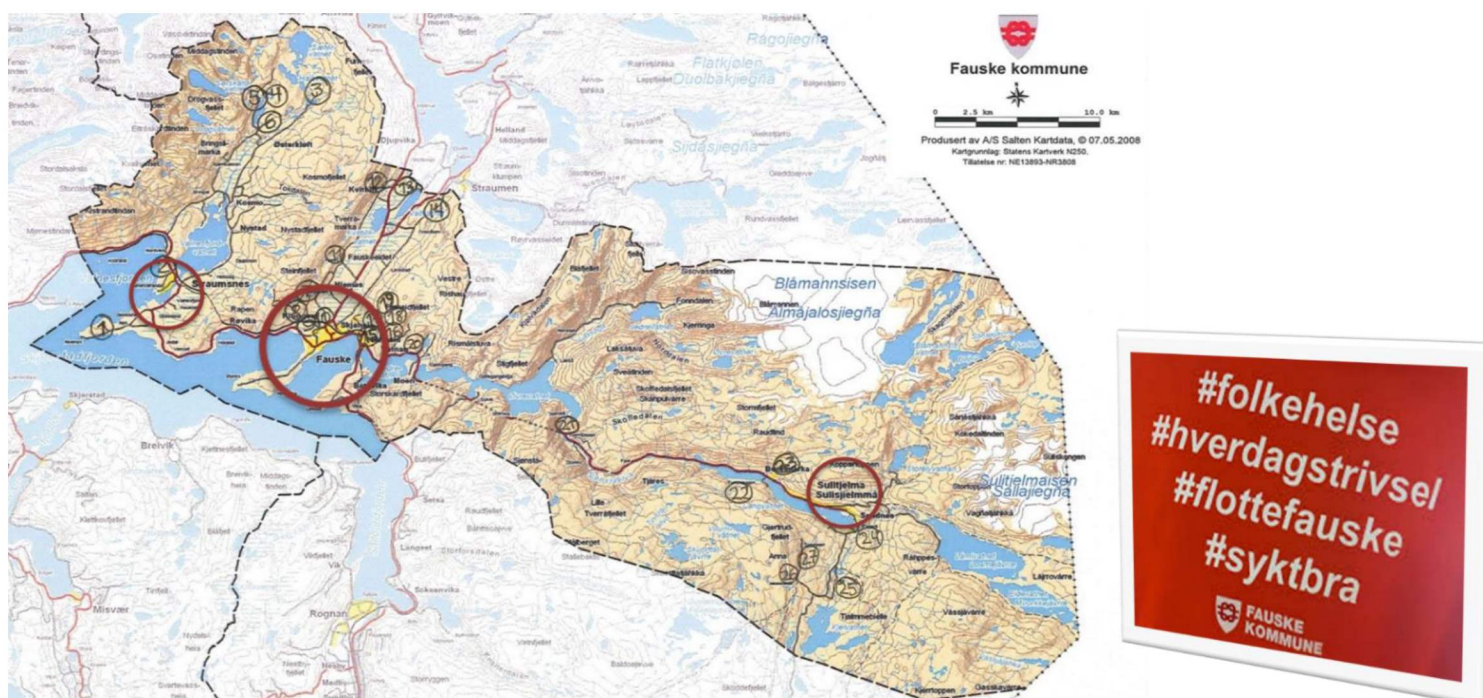
Utdanningsnivået blant innbyggerne i Fauske er relativt lavt. Andelen som gjennomfører

utdanning er lavere enn landsnivået, og innbyggere med høyere utdanning i kommunen er lavere når en sammenligner med resten av landet, sett over de ti siste årene. Det er funnet en sterk sammenheng mellom dårlig selvrapportert helse, manglende videregående opplæring og risiko for å motta medisinske og ikke-medisinske stønader i tidlig voksenliv. Videre er det høyere risiko for å bli ufør blant de som ikke har utdanning over grunnskolenivå, samtidig som helseproblemer kan være årsaken til å ikke gjennomføre. I et folkehelseperspektiv er det særlig de som ikke oppnår kompetansebevis det er viktig å rette oppmerksomheten mot.

Ifølge Fylkesundersøkelsen i Nordland 2020, ser man at jo høyere utdanningsnivå, desto høyere score når det gjelder «engasjement i samfunnet» - samt jo høyere deltakelse i organiserte og uorganiserte aktiviteter. I en del tilfeller ser man at den helserelaterte atferden blir sunnere med høyere utdanning. Funnene fra Fylkesundersøkelsen viser følgende om forholdet mellom helse og utdanning: «Jo høyere utdanning, desto bedre er situasjonen både med hensyn til helse og helsedeterminanter». Ved å jobbe for

gjennomført utdanning, samt øke utdanningsnivået i vår kommune, kan vi i større grad utjevne sosiale helseforskjeller.

Samfunnsutfordringene i vår kommune har konsekvenser for helse- og tjenestebehov. Vi må snu trendene, ved å arbeide helsefremmende og forebyggende i langt større grad. Arbeidet vil gå over lang tid, men gjennom kunnskap om utfordringene, skal vi sammen gjøre noe med disse utviklingstrekkene.

Planlegging i usikre tider

Verden rundt oss er i stadig endring. Det er ikke alt vi kan påvirke, men vi kan planlegge for å takle utfordringene og benytte mulighetene best mulig. Internasjonale, nasjonale og regionale føringer setter «bærekraftig utvikling» som overordnet mål for samfunnsutviklingen. Fauske skal utvikles i tråd med dette.

Utfordringsbildet til Fauske følger i stor grad globale trender. Over hele verden ser vi

utfordringer knyttet til klimaendringer, demografiske endringer, økende globalisering og digital transformasjon som digitalisering og automatisering. Økt globalisering vil blant annet føre til endrede konkurransevilkår og muligheter i arbeidslivet. Tilgang på ressurser og økende behov for investeringsmidler for å møte fremtidens utfordringer er blant det vi må forholde oss til.

Demografien i verden påvirkes av at det fødes færre barn, vi ser økende migrasjon og at flere lever lenger. Dette gir utfordringer knyttet til sysselsetting, helse og tjenestebehov. De sannsynlige klimaendringer som vi må planlegge for, er mer kraftig nedbør, økte problemer med overvann, stormflo og

havnivåstigning. Klimatilpasning, folkehelsearbeid, og bærekraft ligger derfor som premiss for planlegging i kommunen. Vi påvirkes mest av det som skjer nærmest der vi bor, men en del nasjonale og globale trender vil påvirke oss i stor grad og i lang tid.

Digitalisering

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Digital utvikling i Fauske vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlingsområdenes digitale modenhet og digitale mestring håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

En sikker kommune i en usikker verden

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det sannsynlige, men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe

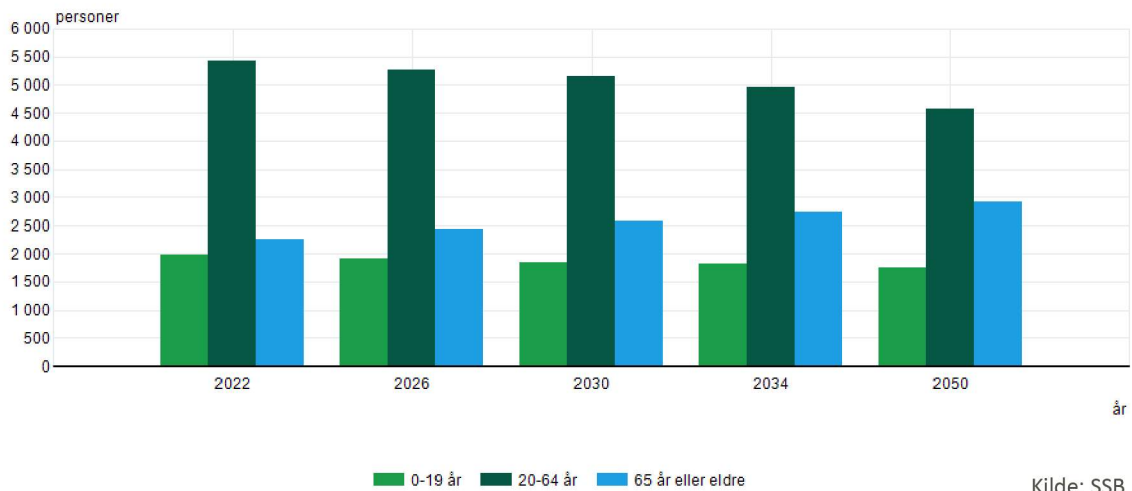
systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser.

Kommuneøkonomi

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente utfordringer. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har en økonomisk konsekvens.

Den demografiske sammensetning i Fauske vil endre seg betydelig de nærmeste tiårene. Vi vil se en høyere andel i befolkningen, og det blir flere av de eldste eldre. Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi.

12882: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter alder og år. Fauske - Fuossko, Hovedalternativet (MMMM).

De eldre utgjør en gruppe som er en stor ressurs for samfunnet. Vi må jobbe annerledes for å involvere og utnytte disse menneskelige ressursene i større grad. Endring i alderssammensetningen vil også føre til endringer i tjeneste- og finansieringsbehov. For å motvirke noe av endringen må vi gjøre Fauske kommune enda mer attraktivt å leve i, også for de unge voksne.

Fauske har relativt stabilt befolkningsgrunnlag, men vi har ikke tilsvarende stabilitet i å beholde antall arbeidsplasser. Som et ledd i globalisering, digitalisering og øvrig samfunnsutvikling, har industriarbeidsplasser blitt lagt ned og flere bedrifter har sluttet seg til større konsern i de årene vi har bak oss. Gapet må bli mindre ved å tiltrekke oss nye etableringer, og gjøre Fauske til et sted hvor bedrifter ønsker å starte opp og vokse. Det er allerede mye som ligger til rette for at det kan

skje, blant annet har vi næringsarealer på riktig plass i kommunen. Det å ha en arbeidsplass å gå til er viktig for den enkelte innbygger i kommunen, og for Fauskesamfunnet i sin helhet. En nøkkel for å utjevne sosiale forskjeller i levekår og helse er deltakelse i arbeidslivet.

Fauske er en kraftkommune og er derfor et egnet sted for etableringer som krever betydelig kapasitet. Det er også mye som

allerede ligger til rette for sysselsetting innen samferdsel, husdyrhold og melkeproduksjon, forretningsdrift og tjenesteytende næringer. Det

er potensial for å drive næring knyttet til kulturfeltet¹ og sirkulærøkonomi².

Fauske kommune har i dag omdømme som en kommune med naturskjønne områder, med store muligheter for utvikling. Nærheten til fylkeshovedstaden Bodø gjør kulturtilbudet i nærområdet rikt. Det blir viktig for kommunens attraktivitet at kulturtilbudet følger tidens trender og kvalitetskrav. Særlig må sentrum framstå

med et dynamisk og mangfoldig tilbud. Det må være enkelt å ferdes og bruke sentrum. Handelen i sentrum vil stå overfor store utfordringer i årene fremover. Samtidig er det stor vilje til å få aktivitet til alle deler og steder i kommunen – i sentrum, i Sulitjelma, i Valnesfjord.

¹ Dette er et utvidet kulturbegrep og omfatter både det 'tradisjonelle' området: litteratur, kunst og kulturvern, ungdomsarbeid og idrett, men dertil også skapende fritidsvirksomheter som kan gi utfoldelse av egne ferdigheter og interesser.

² I en sirkulær økonomi vil man bort fra ideen om en lineær «bruk og kast»-økonomi. Formålet i den sirkulære økonomien er at ressursene forblir i økonomien, selv om produktet de inngår i ikke lenger brukes til sitt opprinnelige formål.

Innsatsområder

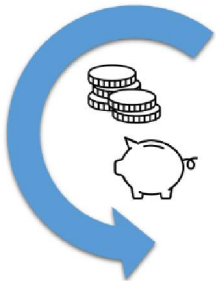
Fauske har sin plass i et globalt fellesskap, der mennesker, byer og land påvirker hverandre. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. Fauske skal ta ansvar slik at vi bidrar til å nå bærekraftsmålene. Dette skal vi gjøre ved å ha de tre bærekraftselementene med oss i planleggingen.

Sosial bærekraft

- Et inkluderende samfunn og gode fellesskap
- God folkehelse, livskvalitet og like muligheter
- Frihet og frigjøring av den enkeltes potensiale

Sosial bærekraft et et grunnleggende mål, og handler om at alle skal oppleve å være en del av Fauskesamfunnet og lokalsamfunnet de tilhører. Det handler om å skape gode og helsefremmende omgivelser for mennesker å oppholde seg i. Vi verdsetter at det ikke er forskjeller mellom folk, og det gleder oss når foreldre får den støtten og oppfølgingen de trenger for å skape trygge omgivelser for barna som skal bygge morgendagens samfunn. Det er viktig for oss å levere gode tjenester til våre innbyggere. Vi har som mål at alle skal ha mulighet til å mestre hverdagen og realisere sitt potensiale.

Økonomisk bærekraft

- Økonomisk handlingsrom
- Et verktøy for å sikre sosial bærekraft
- Et mangfoldig arbeidsliv, en attraktiv arbeidsgiver og en handlekraftig organisasjon

Økonomisk bærekraft handler om at næringslivet må ha gode rammevilkår for at det skal kunne utvikles nye næringer og at eksisterende næringer kan oppleve stabilitet og for noen å vokse. En viktig del av den økonomiske bærekraften er at så mange som mulig er i jobb og kan ta del i arbeidslivet. Samtidig er det avgjørende at de som kan, og vil, får mulighet til å bidra med sine ressurser i lokalsamfunnet. Vi ønsker at innbyggerne i større grad tar ansvar for å mestre eget liv. Kommunens tjenester må være økonomisk bærekraftige, det er en viktig forutsetning – et verktøy – for å kunne ivareta målsettingen om sosial bærekraft.

Klima- og miljømessig bærekraft (økologisk bærekraft)

- Fundament for sosial- og økonomisk bærekraft
- Respektere klodens tålegrense
- Ansvarlig bruk og vern av ressurser og miljø
- Smarte og grønne løsninger.

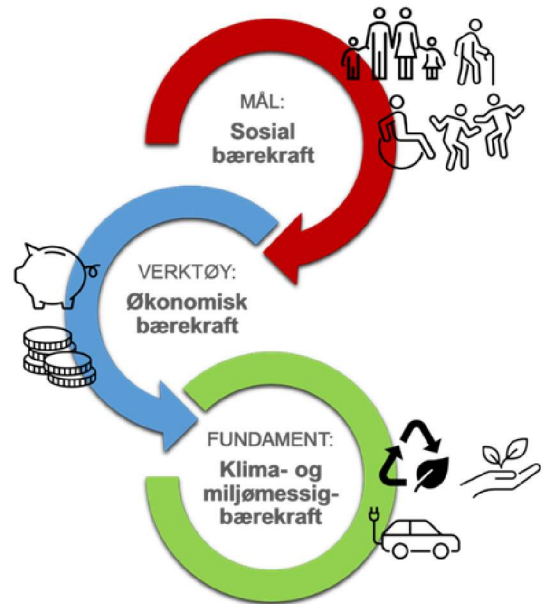
Klima- og miljømessig bærekraft krever at vi gjør noen grep slik at miljøet rundt oss kan bestå til glede for de som kommer etter oss. For å skape miljømessig bærekraft må vi redusere klimagassutslipp, tilpasse oss endringer i klimaet, bruke arealene våre på en best mulig måte og verne om naturressursene. Vi skal være en tilrettelegger for smarte og grønne løsninger, og vi skal ta vår del av ansvaret med å velge klimavennlige løsninger i egen organisasjon.

De tre innsatsområdene i planen handler alle om hvordan vi vil at fremtiden i Fauske skal bli. I denne planen svarer de tre innsatsområdene på hvert sitt bærekraftselement.

Å LEVE I FAUSKE - viser oss hvordan vi skal jobbe med den sosiale bærekraften

Å SKAPE OG HANDLE I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft

Å MØTE FRAMTIDEN I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med klima- og miljømessig bærekraft.

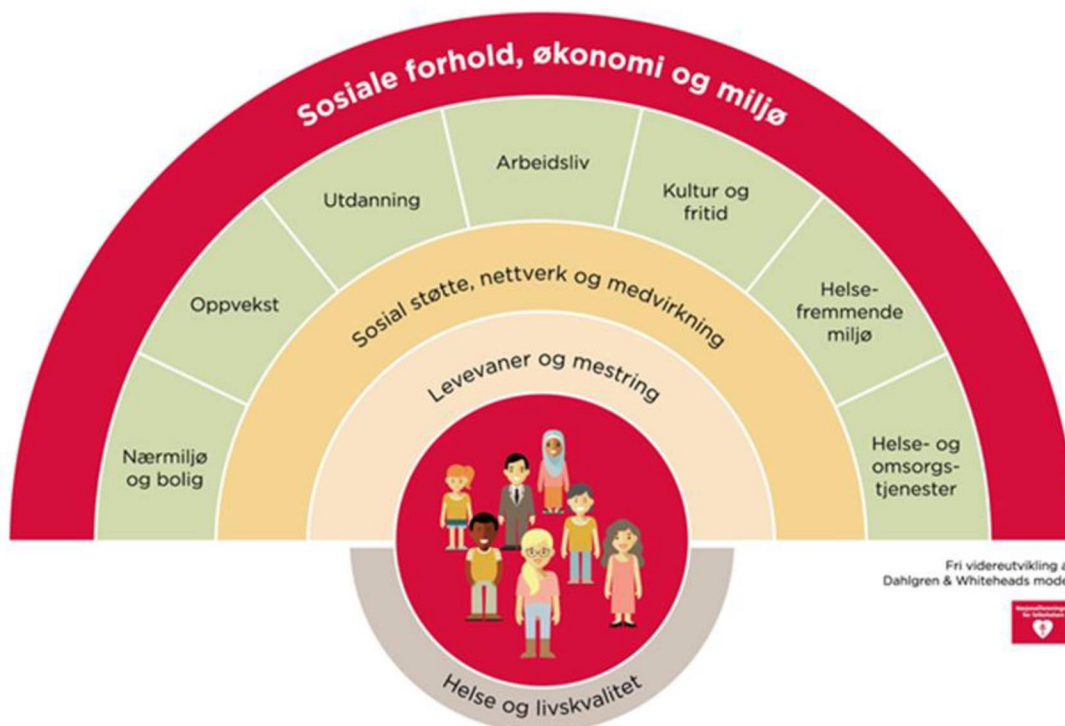

Langsiktige mål og strategier

Gjennom å leve, å skape og handle, og å møte framtiden i Fauske skal vi sørge for at Fauske ikke bare skal være en kommune i vekst, men vi skal altså vokse på en bærekraftig måte. Det er valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av

områdene er knyttet til FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergrepene utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn:

- *God oppvekst og godt liv*
- *Mangfold og inkludering*
- *Deltakende innbyggere*
- *Attraktive byer og tettsteder*
- *Omstillingsdyktig næringsliv*
- *Klima- og miljøvennlig utvikling*

- Jeg er glad i Fauske, liker meg her. Vi har nærhet til alt; fjell, sjø, by og land. Også har vi mange styrker. Skulle ønske at vi klarte å få det enda bedre fram sånn at andre også kunne forstå det. Jeg tror samarbeid er det vi må fokusere på alle sammen

WENCHE

Å leve i Fauske

- Fauske er et godt sted å leve, hvor alle kan ta gode valg og oppleve mestring

SLIK VIL VI HA DET:	DERFOR SKAL VI:
<p>GOD OPPVEKST OG GODT LIV</p> <p>Alle opplever trygghet, mestrer hverdagen og har flere aktive leveår med god helse og trivsel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser • Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør • Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidens utfordringer • At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og trygge omgivelser.
<p>MANGFOLD OG INKLUDERING</p> <p>Alle har en oppvekst der de opplever mestring, tilhørighet og inkludering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skal være en tilrettelegger for deltagelse i utvikling av eget lokalsamfunn med aktive og stolte innbyggere • Bidra til at får mulighet til å delta og bidra med sine ressurser • Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet • Ha et åpent samfunn • Ha et aldersvennlig samfunn³
<p>DELTAKENDE INNBYGGERE</p> <p>Alle bor godt i aktive lokalsamfunn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fremme frivillighet og deltagelse ved å mobilisere lokalsamfunnenes ressurser • Være en kommune som verdsetter samarbeid • Bidra til at alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere • Formidle god, og nok informasjon – til rett tid.

³ Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å møte utfordringene og mulighetene knyttet til en aldrende befolkning. Et aldersvennlig samfunn inkluderer mennesker i alle aldre, men har et særlig blikk på dagens og framtidens eldre.

- Jeg føler meg godt tatt imot i Fauske. Jeg har fått venner her, og Fauske kommune er en god og inkluderende arbeidsgiver. Jeg har mange gode kollegaer

OMAR

Å skape og handle i Fauske kommune

- Fauske er en foretrukket destinasjon i Saltenregionen for næringsutvikling og industrietableringer. Her skal verdiskapning og arbeidsplasser prioriteres, og innledningsvis vil vi at sysselsettingsveksten skal være større enn befolkningsveksten.

SLIK VIL VI HA DET:	DERFOR SKAL VI:
<p>OMSTILLINGSDYKTIG NÆRINGS LIV</p> <p>Fauske er et knutepunkt og nærings senter i regionen. En levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv er det vi jobber for</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune • Være nytenkende og lete etter løsninger • Spille på lag med innovasjonsmiljøer og søke samarbeid der forsknings- og utviklingskompetansen finnes (FoU) • Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser • Ha fokus på det grønne skiftet og sirkulærøkonomi • Styrke vår posisjon som et regionalt og nasjonalt knutepunkt.
<p>VI TILRETTELEGGES FOR FLERE BEDRIFTSETABLERINGER</p> <p>Bedrifter ønsker å etablere seg i Fauske</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til at det er attraktivt å drive næringsvirksomhet, og eksisterende bedrifter finner rom for vekst og utvikling • Legge til rette for bedrifter som ønsker å vokse • Sikre arealer til nye bedrifter • Legge til rette for infrastruktur • Være en aktiv pådriver for næringsutvikling som en del av Saltenregionen • Bidrar til å sikre tilgang på relevant kompetanse.
<p>ATTRAKTIVE BYER OG STEDER</p> <p>Byen og bygdene i kommunen oppfordrer til opplevelser, aktivitet og utdanning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel • Sikre at naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukket fritidsarena • Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere • Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon • Næringslivet og offentlig sektor har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer • Styrke samarbeidet mellom det offentlige og næringslivet for å etablere flere lærlingplasser, og motivere ungdom til å fullføre videregående skole og ta høyere utdanning.

- Med kreativitet og nytenkning er det mulig å
skape vekst og utvikling

MARIUS

Å møte framtiden i Fauske

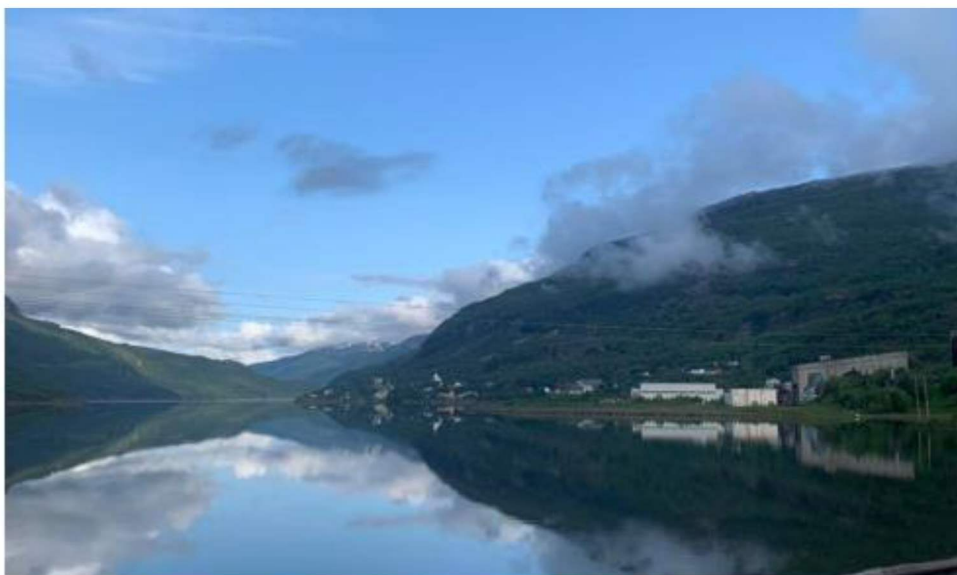
- Fauske er et grønt knutepunkt som møter lokale og globale klima- og miljøutfordringer med å tilrettelegge for bærekraftige løsninger

SLIK VIL VI HA DET:	DERFOR SKAL VI:
<p>KLIMA- OG MILJØVENNLIG UTVIKLING</p> <p>Fauske er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser • Gjøre Fauske til et grønt knutepunkt for infrastruktur, logistikk og hvor ansvarlig produksjon og forbruk prioriteres • Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging • Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag • Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser.
<p>GRØNN INFRASTRUKTUR</p> <p>Fauske som knutepunkt legger til rette for klimavennlig transport- og logistikk-løsninger, og nye og eksisterende bygg bidrar til å løse klimautfordringene</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritere høy arealutnyttelse nært knutepunkt for kollektivtransport. • Prioritere fossilfrie og effektive transportløsninger. • Basere utbygging på sirkulær tankegang⁴, miljøvennlige materialer og energiløsninger, og lave klimagassutslipp. • Utvikle et transport- og logistikksystem som er sikkert, fremmer verdiskaping og bidrar til lavutslippsamfunnet.
<p>GRØNN PLANLEGGING</p> <p>Fauske integrerer klimatilpasning i all fysisk planlegging</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ha økt fokus på arealutvikling som håndterer skiftende værforhold. • Tilpasning og sikring mot konsekvensene av ekstremnedbør og kombinasjonen av havnivåstigning og stormflo. • Så langt som mulig sørge for forsvarlige grunnforhold.

⁴ Sirkulær tankegang innebærer å redusere råvarebruk, avfallsmengder, utslipp og energiforbruk til et minimum.

*De kvalitetene som finnes her,
de handler ikke bare om skole, barnehage og
helse, om E6 og trafikk – det er mye mellom der.
Det handler om å ha en meningsfull fritid, om
kultur, trivelige folk, fin natur og rein luft. Det må
vi ha med inn i framtida*

BJØRN

Overordnede strategier for all arealplanlegging i Fauske kommune

GOD OPPVEKST OG GODT LIV

- Utvikle et arealregnskap
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad i sentrumsområder og andre egnede områder
- I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet
- Konkretisere kommunens boligpolitikk og ta boligsosiale hensyn i planlegging og utvikling av kommunen
- I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid.

MANGFOLD OG INKLUDERING

- Ved utvikling av områder skal universell utforming, tilgjengelighet og aldersvennlige løsninger, trafiksikkerhet vektlegges
- Barn og unges interesser skal benyttes som et vurderingskriterium i konsekvensutredning
- Se framtidig utbygging i sammenheng med kollektivknutepunkt og kollektivtransport

DELTAKENDE INNBYGGERE

- Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer
- Særskilt legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser, og aktivt benytte kommunens «barnas representant».

ATTRAKTIVE BYER OG STEDER

- I planarbeidet skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges, samt bevare eget naturmangfold.
- Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk
- Aktivt benytte rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler
- Revidere kommunedelplan for sentrum
- Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen som ivaretar alle kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap
- Opprettholde eksisterende grøntareal og vurdere omdisponering /tilbakeføring av utbygd grøntareal
- Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsåre og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk, og legge til rette for trygg kryssing av jernbanen.

OMSTILLINGSDYKTIG NÆRINGS- OG BYGGERÅSTOFF

- Ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller i regionen. Ressursbehovet skal sees i en regional kontekst.
- Utarbeide planverk som sikrer adgang til framtidig adgang og uttak av mineral- og råstoffressurser
- Kartlegge og legge av egnede arealer til massedeponi
- Utarbeide kunnskapsgrunnlag og ha god dialog med reindrifta for å kunne ivareta deres behov for areal
- Gjennom arealregnskap, kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge
- Definere viktige landbruksareal
- Tilrettelegge for gjennomtenkte næringsarealer uten at de kommer i konflikt med boligutbygging, naturhensyn m.m.

KLIMA- OG MILJØVENNLIG UTVIKLING

- Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred
- Analysere hvilke områder som er sårbare for videre utbygging og fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer, samt identifisere områder man har bygd seg inn i flomutfordringer eller er på vei til dette
- Bevare kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon
- Fastsetting av byggegrense mot sjøen på grunnlag av en kartlegging av den funksjonelle strandsonen
- For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt
- Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem
- Kartlegge vassdrag og dreneringslinjer tidlig i planprosessene, og sikre flomveier og fordrøyning av overvann
- Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap.
- Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av areal før natur bygges ut
- Ta vare på de sammenhengende skogsarealene
- Kartlegge behovet for, og sikre arealer for framtidige transportårer (vegbane, jernbane, tungtransport m.m.), i sammenheng med kollektivknutepunkt.

Planprosessen

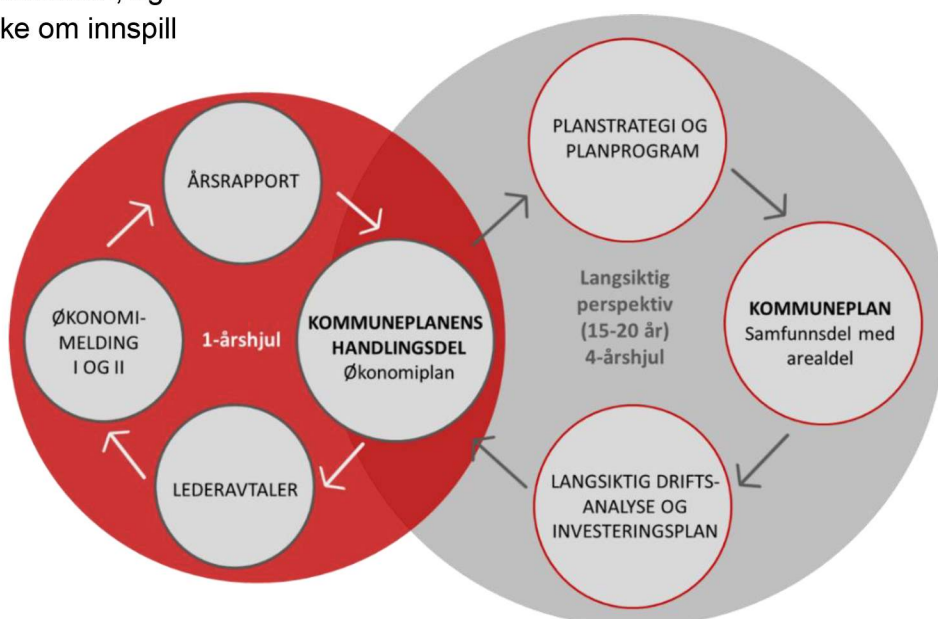
Fauske kommune har arbeidet med ny kommuneplanens samfunnsdel siden 2020. Det ble laget planprogram for planen sammen med kommunal planstrategi 2020-2023, som ble vedtatt av kommunestyret i desember 2020. Som illustrert i figuren under har planstrategien og kommuneplanen et langsiktig perspektiv. Gjennomføringen av kommuneplanen skjer gjennom kommuneplanens handlingsdel, som i vårt tilfelle skal lages sammen med økonomiplan og årsbudsjett.

Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen hos innbyggere, næringslivet, ansatte og politikere, har det vært gjennomført følgende medvirknings- og involveringsaktiviteter:

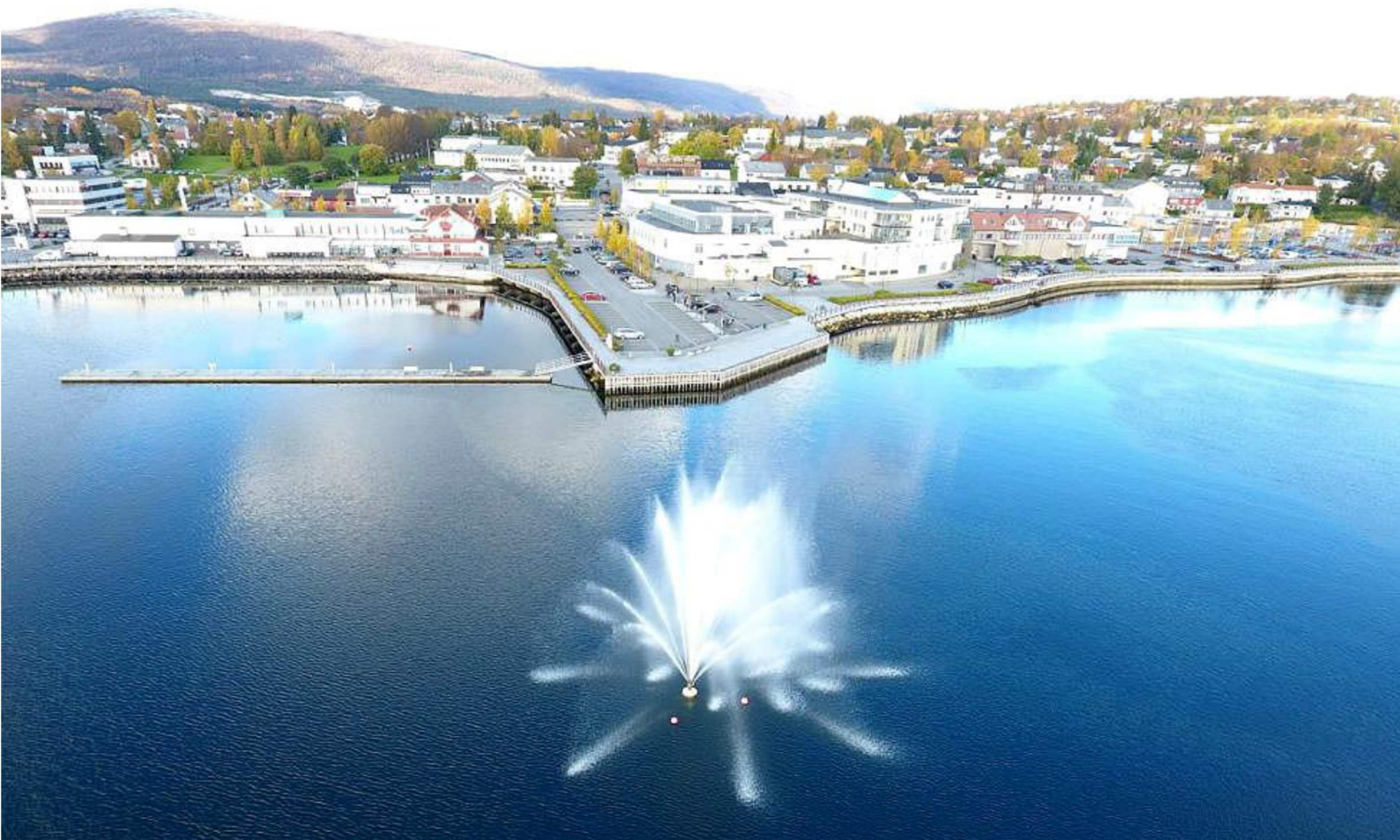
- Administrative medvirkningsprosesser (orienteringer, møter og verksteder)
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse med mulighet for å sende innspill i hele prosessen
- Folkemøte
- Telefonsamtaler med reinbeitedistriktene i kommunen, og henvendelser med ønske om innspill

- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauske-skolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møte med nærmiljøutvalgene
- Møter og orienteringer med kommunale råd og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse om aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Høring og offentlig ettersyn av planprogram og planforslag

Medvirkningsaktivitetene og innspillene er en del av planens kunnskapsgrunnlag, sammen med kommunens helseoversikt, helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og annet faktagrunnlag.

Oppfølging av planen

Utviklingen av Fauske mot 2034 skjer ikke kun i kommunestyresalen, det skjer først og fremst ute i hele kommunen. Aktive innbyggere, ildsjeler og frivilligheten, lokalsamfunn og næringsliv er med og bidrar. Samfunnsdelen setter kursen mot 2034. Målene når vi sammen.

Samfunnsdelen skal inspirere og gi muligheter for samarbeid og ny aktivitet i kommunen. Det er et mål med planen at den gjøres mer tilgjengelig og innbyr til deltakelse.

Samfunnsdelen skal fungere som et levende verktøy for felles måloppnåelse. Det vil være avgjørende at den gir grunnlag for en felles plattform for idéutveksling, konstruktive innspill og forbedringsarbeid for alle involverte parter og aktører i Fauskesamfunnet.

Samfunnsdelen er det overordnede strategiske dokumentet for hele Fauskesamfunnet. Det betyr at planen ikke bare blir avgjørende for innholdet i andre planer og dokumenter, men også for hvordan vi utformer dem.

Kommunedelplaner og andre planer må ta utgangspunkt i samfunnsdelen – de skal belyse og konkretisere strategiene.

Gjennom kommunens handlingsplan og budsjett skal kommuneplanen operasjonaliseres slik at vi finner fram til målrettede tiltak. Dette betyr at handlingsplanen ikke bare skal tydeliggjøre kommuneplanens prioriteringer, men omsette disse til konkrete tiltak.

Bilder fra:

Foto forside - Valnesfjord skole, Fauske kommune

Foto side 3 og 4 - Valnesfjord skole, Fauske kommune. Fauna KF. Perspektiv – kobberløpet 2020, foto: Svein Spjelkavik.

Foto side 6 - Fauske kommune, Fauske frivilligsentral, Snøhetta illustrasjon av hotellplaner i Fauske sentrum.

Foto side 8 og 10 - Fauske kommune, VVA-enheten, Fauna KF.

Foto side 12 - Fauske kulturskole, Fauske Sprint, Saltenposten; Fauske seniordans i Folkehelseuka, foto: Espen Johansen.

Foto side 13 - Fauna KF, Fauske kulturskole og Saltenposten, foto: Maria E. Trondsen.

Foto side 15, 28 - Fauske kommune

Foto side 17 – Jakobsbakken; visitnorway.no, Gatafestivalen; Avis Nordland (AN).

Foto side 19 – Fauske Røde kors innsamlingsaksjon, Saltenposten, foto: Eva S. Winther.

Foto side 21 – Fauske kulturskole, Fauna KF, Valnesfjord helsesportssenter.

Foto side 23 – Fauna KF, Saltenposten, politikerpraten foto: Stig Bjørnar Karlsen, Jakobsbakken - visitnorway.no, foto: Per Ludvig Mosti, Saltenposten - Saltensambandet, foto: Maria Edvardsen, AN - folk på torget, foto: Christian A. Unosen, Bodø Nu, foto: Tarjei Abelsen.

Foto side 25 – fra prosjektet «Fra bru til bru» - bilde hentet ut fra video av Tor Erik Akselsen.

Oppdatering skal gjøres med bildekreditering, lista er foreløpig.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 21/16053	
	Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen
Sak nr.		Dato
005/22	Formannskap	10.02.2022
003/22	Kommunestyre	24.02.2022

Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2023 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:

Orientering v/areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen.

År 2023 endres til år 2034 i kommunedirektørens forslag til innstilling.

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 005/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:

Nytt utsettelsesforslag fra Sp, H, Frp og KrF, foreslått av Ingelin Noresjø, Kristelig Folkeparti

1. Kommunedirektøren bes komme tilbake med en omarbeidet ny utgave av samfunnsdelen i kommuneplanen der innspillene tas med.
2. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordna plandokumentet som skal ligge til grunn for både arealdelen og annen planverk i kommunen, derfor ber vi kommunedirektøren om at denne planen prioriteres og at justert utgave legges fram til formannskapet 24. mars og til kommunestyret 7. april.
3. Ettersom tidsfristen er knapp for saksbehandling og utsending av saksdokumenter i tide, kan saken ettersendes til formannskapet, senest innen 21. mars kl 12.00.

Utsettelsesforslag fra AP, foreslått av Kathrine Moan Larsen, FelleslistaArbeiderpartiet
Kommuneplanens samfunnsdel er den strategisk viktigste planen for utviklingen av kommunen og det øverste styringsdokument i årene som kommer.

Skal Fauske kommune lykkes er det svært viktig at planen er godt gjennomarbeidet og bredt forankret i befolkningen og næringslivet. Like viktig er det at kommunens organisasjon og politikere involverer seg og er bevisst på å gi kommunen tydelige mål og ny visjon.

Gjennom planprosessen har det vært utfordrende med involvering og arbeidsformen har for det meste vært digital.

Det har ikke vært mulig å gjennomføre idemyldring, verksteder og folkemøter verken i Sulitjelma eller Valnesfjord slik som Kommunestyret har vedtatt og det var svært få som møtte i kinosalen i sentrum. Man har ikke klart å skape eierskap og forankring til planen på grunn av koronapandemien.

Med bakgrunn i dette foreslås det å utsette sluttbehandling av planen til etter gjennomføring av verksteder/folkemøter.

AP's utsettelsesforslag fikk 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer og ble forkastet.
FRP/H/KRF/SP's utsettelsesforslag ble enstemmig vedtatt.

KOM- 003/22 Vedtak:

Vedtak:

1. Kommunedirektøren bes komme tilbake med en omarbeidet ny utgave av samfunnsdelen i kommuneplanen der innspillene tas med.
2. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordna plandokumentet som skal ligge til grunn for både arealdelen og annen planverk i kommunen, derfor ber vi kommunedirektøren om at denne

planen prioriteres og at justert utgave legges fram til formannskapet 24. mars og til kommunestyret 7. april.

3. Ettersom tidsfristen er knapp for saksbehandling og utsending av saksdokumenter i tide, kan saken ettersendes til formannskapet, senest innen 21. mars kl 12.00.

Vedlegg:

31.01.2022	Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498515
31.01.2022	Merknadsbehandling - kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498565
31.01.2022	Kortversjon - Folkehelsa i Fauske 2021	1498233
31.01.2022	Folkehelsa i Fauske 2021	1498234
19.01.2022	Høringsversjon - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498244
19.01.2022	Kommunestyrevedtak 170621 - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1498245
19.03.2021	Folkehelsa i Fauske 2020_Versjon 1_oppdateret 19 08 20	1450065
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658
01.06.2021	Fakta grunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927
23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
18.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1475446
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839
01.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmiljøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
16.12.2021	Notater fra folkemøte 301121	1495702

Sammendrag:

I denne saken bes kommunestyret om å ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 skal vedtas etter innarbeidede endringer.

Planarbeidet har foregått siden 2020, og planforslaget var til høring og offentlig ettersyn i åtte uker fra 17.06.21– 15.08.21. Noen offentlige instanser fikk forlenget høringsfrist. Planforslaget er endret etter høringsinnspill og merknader.

Formannskapet har vært den politiske styringsgruppen til planprosessen.

Saksopplysninger:

Fauske kommune har utarbeidet kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034. Den formelle planprosessen med ny kommuneplanens samfunnsdel startet i forbindelse med prosess rundt kommunal planstrategi 2020-2023. Kommuneplanens planprogram ble utarbeidet sammen med planstrategien.

Kommunestyret vedtok kommunal planstrategi og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 11.12.2020, som ga rammene for planarbeidet.

Forankring i kommunalt planverk:

Kommuneplanens samfunnsdel er det strategisk viktigste styringsdokumentet i kommunen. Det er kommunens overordnede og politiske styringsverktøy for utvikling av Fauske kommune som både organisasjon og samfunn, fram mot 2034. Utarbeiding av ny plan søker å fastsette et oppdatert og overordnet rammeverk, og har både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv.

Saksbehandlers vurdering:

Planprosessen og planforslaget til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 vurderes å være i tråd med vedtatt planprogram.

Hvorfor ny samfunnsplan?

Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsdel, og en arealdel. Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i både et kortsiktig og langsiktig perspektiv.

Merknadsbehandling

Kommunestyret ble 04.11.2021 gitt en muntlig orientering, der merknadene og merknadsbehandlingen ble gjennomgått. Det kom ingen merknader til administrasjonens merknadsbehandling. Det vises til sakens vedlegg «Merknadsbehandling» på 18 sider, der merknadene i sin helhet er gjengitt, samt administrasjonens merknadsbehandling.

Det ble mottatt merknader fra følgende:

1. Forsvarsbygg
2. Statens vegvesen
3. Rachel Koons (privatperson)
4. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
5. Bane Nor
6. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
7. Nordland politidistrikt
8. Husbanken
9. Sametinget

10. Nordland fylkeskommune
11. Statsforvalteren i Nordland

Medvirkning og involvering

Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemien har vært utfordrende. Likevel har en økt digitalisert hverdag med digitale møter og verksteder ført til at medvirkningsprosessene har kunne vært gjennomført digitalt.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører i arbeidet. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen samt samle inn ideer og innspill, har følgende medvirkningsaktiviteter vært utført:

- Administrative medvirkningsprosesser
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse nysamfunnsplan@fauske.kommune.no, der alle som ønsket kunne komme med innspill underveis i prosessen
- Folkemøte
- Henvendelser til reinbeitedistriktene i kommunen
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauskeskolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møter med kommunale råd, nærmiljøutvalg og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, med et særlig blick på følgende dokumenter:

- Folkehelsa 2020
- Folkehelsa 2021 og Folkehelsa 2021 kortversjon
- Helhetlig ROS-analyse
- Faktagrunnlag – kommuneplanens samfunnsdel

Referat fra møter og verksteder er lagt ved saken som vedlegg, og inngår også som planens kunnskapsgrunnlag.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram, og er delt inn i seks områder:

- God oppvekst og godt liv
- Klima- og miljøvennlig utvikling
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Et hvert fokusområde er knyttet opp til FNs bærekraftsmål. Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering. Tiltak vil komme i kommuneplanens handlingsdel.

Endringer i planforslaget – angående visjon

Med bakgrunn i pandemien vi er inne i, har det vært utfordrende å gjennomføre fysiske verksteder knyttet til verdigrunnlag, visjon og slagord. Med bakgrunn i at planlagte fremtidsverksted rettet mot innbyggerne ikke ble gjennomført, sendes kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til politisk sluttbehandling, *uten endringsforslag til kommunens visjon.*

Dersom kommunestyret ønsker en endring i visjon eller oppretting av slagord, kan det etter vedtak av samfunnsplanen legges opp til ytterligere innbyggerinvolvering og politiske verksteder som er spesifikt knyttet til visjon og slagord. Det er allerede kommet innspill til visjon i planprosessen, og spørreundersøkelsen angående kommunens visjon i 2021 fikk 450 innspill.

Endring av visjon vil medføre kostnader til endring av profilhåndbok, skilt, materiell og lignende. Endelig kostnadsberegning er per dags dato uklar, men kan beregnes dersom det er et politisk ønske om endring av kommunens visjon.

Endring av visjon legges eventuelt da fram som en egen sak, og endringer innarbeides i kommuneplanen.

Visjon

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Visjonen er ikke ment å være et slagord eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen. Visjonen skal søke å danne en felles identitet, og motivere kommunens innbyggere, ansatte og besøkende. Dagens visjon videreføres:

Fauske kommunes visjon: *Fauske – folkehelsekommunen der alle trives*

Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk. Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. De fastlegger prinsippene for kommunens arealforvaltning. Gjennomføringen av arealstrategiene skjer på alle plannivåer; ved utforming av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen.

Fauske kommune har per i dag ikke et arealregnskap som viser tilgjengelig areal til utbyggingsformål, og uten dette er det utfordrende å utarbeide prioriteringsrekkefølger for utbygging av områder. I brev fra Statsforvalteren i Nordland av 11.01.2022, gjøres det klart at arealregnskap er en nødvendig forutsetning om kommunene skal begrunne behovet for å ta nye arealer i bruk til utbyggingsformål. Slik Statsforvalteren ser det kan mangel på klargjøring av alternativ til planlagt utbygging gi grunnlag for klage, og krav om at planvedtak skal oppheves som ugyldige. Mangel på arealregnskap vil også senke terskelen for innsigelse fra Statsforvalteren.

Utvikling av arealregnskap skal utføres i forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel, og benyttes for å se sammenhengen med forventet og ønsket utvikling.

Revidering av kommuneplanen

Kommuneplanen skal ha et langsiktig perspektiv, og har en varighet på en 12-års periode. Likevel skal kommunene ifølge pbl § 10-1 ved hvert nytt kommunestyre utarbeide kommunal planstrategi. Dette

skal skje senest ett år etter konstituering av nytt kommunestyre. Her skal det blant annet tas stilling til om kommuneplanen skal revideres eller ikke.

Nytt kommunestyre gjennomgår kommunens planverk i planstrategien, og vurderer kommunens planarbeid for kommunestyreperioden. Det er anbefalt at et hvert kommunestyre tar stilling til om det skal gjøres endringer i kommuneplanen, slik at kommunens overordnede planverk gjenspeiler gjeldene politikkføring. Slik holder planverket seg aktuelt for kommunestyreperioden.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL MED AREALSTRATEGIER 2022-2034

Forord

Kommuneplanen viser hvordan vi ønsker å utvikle kommunen de neste 12 årene, og er kommunens øverste styringsdokument.

Den består av to deler:

- 1) En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå. Planen omfatter både Fauske kommune som organisasjon, men også kommunesamfunnet som helhet.
- 2) En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

Hva er det aller viktigste?

Kommunen har valgt seg ut seks fokusområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal du bry deg?

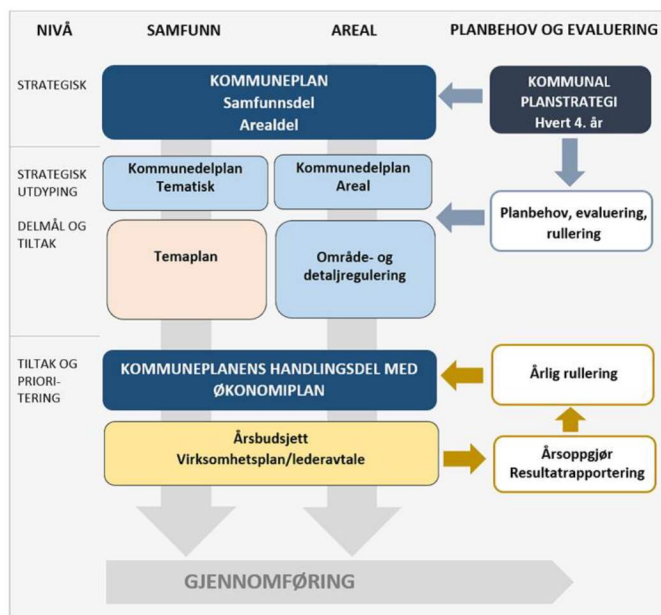
Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg, og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
1. Kommunens plansystem	4
2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning	5
2.1 Medvirkningsprosesser	5
2.2 Kunnskapsgrunnlag	5
3. Overordnede føringer for arbeidet	5
3.1 Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	5
3.2 Regionale føringer og planer	6
3.3 FNs bærekraftsmål	6
4. Planlegging i usikre tider	7
4.1 Kommuneøkonomi	7
4.2 Digitalisering	7
4.3 En sikker kommune i en usikker verden	7
5. Visjon	7
6. Langsiktige mål og strategier	8
6.1 God oppvekst og godt liv	8
6.1.1 Mål og strategier	9
6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling	10
6.2.1 Mål og strategier	11
6.3 Omstillingsdyktig næringsliv	11
6.3.1 Mål og strategier	12
6.4 Attraktive byer og steder	13
6.4.1 Mål og strategier	13
6.5 Mangfold og inkludering	14
6.5.1 Mål og strategier	14
6.6 Deltakende innbyggere	16
6.6.1 Mål og strategier	16
7. Langsiktige arealstrategier	17

1. Kommunens plansystem

Det kommunale plansystemet er bygget opp slik at man har en overordnet **kommuneplan**, som er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. **Kommuneplanens handlingsdel** og **økonomiplanen med årsbudsjett** kobler oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel til økonomiplanleggingen. Fra kommuneplanen springer det ut **kommunedelplaner** (tematiske/samfunns- eller arealdelplaner) for spesifikke områder eller fag. Gjennom **tematiske planer (fag/temaplaner)** utvikles strategier og tiltak som grunnlag for prioritering i handlings- og økonomiplan.

Figur: Framstilling av det kommunale plansystemet

Kommuneplanen styrer all planlegging og utvikling i kommunen, og setter mål for Fauskesamfunnets utvikling. Kommuneplanens handlingsdel inngår i økonomiplanen, og viser hvilke handlinger vi skal gjøre for å nå målene i kommuneplanen. Rapportering skjer i årsrapporten.

Figur: Funksjonene til de ulike delene av kommunens plansystem

2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning

2.1 Medvirkningsprosesser

I desember 2020 vedtok kommunestyret i Fauske kommune kommunal planstrategi 2020-2023, planoppstart av kommuneplanens samfunnsdel og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel. Dette var starten på den formelle planprosessen med ny samfunnsplan.

Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen hos innbyggere, ansatte og politikere, har følgende medvirkningsaktiviteter vært utført:

- Administrative medvirkningsprosesser
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse nysamfunnsplan@fauske.kommune.no, der alle som ønsket kunne komme med innspill underveis i prosessen
- Folkemøte
- Henvendelser til reinbeitedistriktene i kommunen
- Innhenting av framtidssdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauskeskolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møter med kommunale råd, nærmiljøutvalg og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon

2.2 Kunnskapsgrunnlag

Det vises til oversiktsdokumentet Folkehelse i Fauske 2020 og Folkehelse i Fauske 2021, faktagrunnlag til kommuneplanens samfunnsdel og kommunens helhetlige ROS-analyse. Den erfaringsbaserte kunnskapen i organisasjonen, samt resultater fra gjennomførte medvirkningsaktiviteter er og en del av kunnskapsgrunnlaget.

3. Overordnede føringer for arbeidet

Rammene for kommunal planlegging settes på både nasjonalt og regionalt nivå. Dette kapittelet tar for seg noen av de mest sentrale føringene.

3.1 Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen legger i nasjonale forventninger 2019-2023 vekt på fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn

- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

3.2 Regionale føringer og planer

De regionale planene er førende for den kommunale planleggingen. I juni 2021 ble den regionale planstrategien for Nordland vedtatt: «Et bærekraftig Nordland - Planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021-2024». Det er satt seks langsiktige utviklingsmål fram mot 2030 for Nordlandssamfunnet, som er knyttet opp til fylkets utfordringer.

- 1) Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud for alle
- 2) Innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling
- 3) Bærekraftig utvikling av miljø- og naturressurser
- 4) Effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes, reisendes og næringslivets behov
- 5) God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren
- 6) Kompetansearbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv

3.3 FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, og kommunene oppfordres til å legge de som førende for egen planlegging. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Figur: FNs bærekraftsmål, og hvordan de henger sammen.

Bærekraftsmålene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene inndeles i tre dimensjoner – økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft. FNs bærekraftsmål utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og målene ligger til grunn for kommuneplanen. Når vi tar beslutninger, må disse vurderes opp mot alle de tre dimensjonene.

4. Planlegging i usikre tider

4.1 Kommuneøkonomi

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente problemstillinger. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har en økonomisk konsekvens.

4.2 Digitalisering

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Digital utvikling i Fauske kommune vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og -prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlingsområdenes digitale modenhet og digitale mestring¹ håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

4.3 En sikker kommune i en usikker verden

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det *sannsynlige*, men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser.

5. Visjon

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Visjonen er ikke ment å være et slagord eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen. Visjonen skal søke å danne en felles identitet, og motivere kommunens innbyggere, ansatte og besøkende.

Fauske kommunes visjon: *Fauske – folkehelsekommunen der alle trives*

¹ Digital mestring = Forretnings- og teknologiforståelse x vilje og evne til transformasjon

6. Langsiktige mål og strategier

Vi har valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av områdene er knyttet til FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergrepene utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn; som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig:

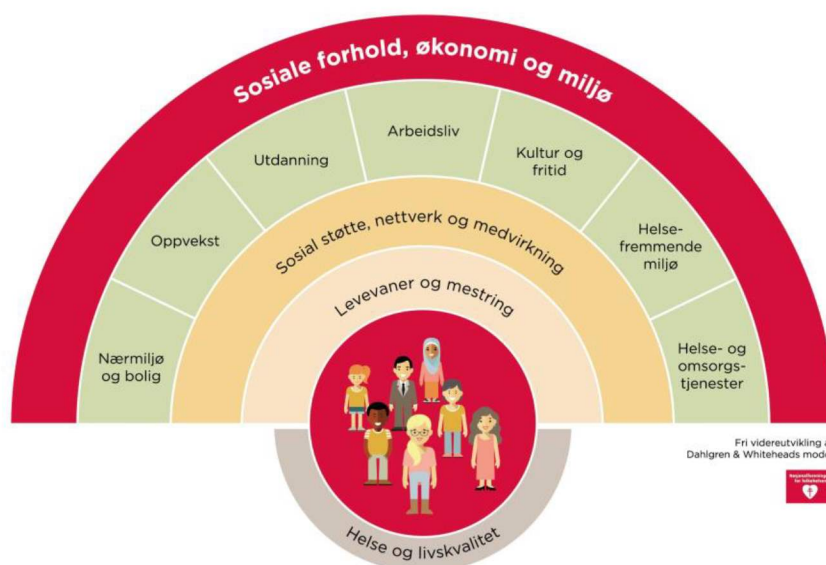
1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive byer og tettsteder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge.

6.1 God oppvekst og godt liv

Befolkningen er kommunens viktigste ressurs, hvor generasjonene er gjensidig avhengige av hverandre. Det er derfor viktig at vi som samfunn, gjennom et helhetlig folkehelsearbeid, gjør alt vi kan for å oppnå best mulig helse og best mulige levekår for alle. At innbyggerne opplever en trygg barndom, fullfører videregående opplæring, får jobb, en stabil bosituasjon og en bærekraftig økonomi, er viktig - både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Opplevelsen av et meningsfullt liv med mestring og felleskap er avgjørende for tilfredshet med livet. God helse og livskvalitet danner grunnlag for samfunnsdeltagelse, og dermed god kommuneøkonomi.

Folkehelsearbeidet er en stor del av samfunnsutviklingen og samfunnsplanleggingen i kommunen. Folkehelsearbeid er sektorovergrepene og mangeprismet, hvor ikke én men alle sektorer bidrar til å jevne ut sosiale helseforskjeller. Ut fra modellen ser man både bredden, kompleksiteten og sammenhengen i folkehelse som paraplybegrep og som overordnet perspektiv.

Figur: Den sosiale helsemodellen. Utviklet av Whitehead og Dahlgren (1991), og her videreutviklet av Nasjonalforeningen for folkehelsen.

6.1.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:			
STRATEGIER: Derfor skal vi:			
A	Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser	A1	Koordinere tjenester i samspill med pårørende og frivilligheten, for å skape helhetlige tjenester
		A2	Fokusere på helsefremming og forebygging
		A3	Ha sosial bærekraft som en rød tråd i kommunens arbeid ²
		A4	Ta i bruk teknologiske løsninger
		A5	Aktivt forebygge kriminalitet og rus blant barn og unge
B	Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør	B1	Synliggjøre hva folkehelse innebærer, og hvordan alle er en del av kommunens folkehelsearbeid
		B2	Ha tidlig innsats, tverrfaglig tilnærming og samhandling som bærende prinsipper
		B3	Implementere «helse i alt vi gjør» som prinsipp i organisasjonen
C	Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidens utfordringer	C1	Legge til rette for aktiv deltakelse i lokalt kulturliv
		C2	Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts og friluftsliv tilgjengelig for alle
		C3	Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til opplevelser og pusterom
		C4	Ha et økt fokus på grunnleggende ferdigheter
		C5	Fokusere på lek, trygghet, utvikling, motivasjon og læring

² Den sosiale delen av bærekraftig utvikling handler om at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Sosialt bærekraftige samfunn handler om samfunn preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til arbeid, utdanning og gode nærmiljø.

		C6	Forebygge, avdekke og bekjempe vold og overgrep i nære relasjoner
		C7	Aktivt jobbe for å øke andelen som fullfører videregående opplæring
D	At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og trygge omgivelser	E1	Planlegge for gode bo-områder og bomiljø
		E3	Arbeide for trafiksikkerhet, og gjennomføring av gode trafikkløsninger
		E4	Ha økt fokus på kommunikasjon og samhandling mellom tjenester
		E5	Arbeide for at Fauske skal være et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting

6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Dette er klimautfordringer som samfunnet må være forberedt på, også lokalt her hos oss i Fauske kommune.

For å få fart i arbeidet med å redusere klimagassutslippene er det behov for mer offensiv handling. Innovasjon og omstilling til et mer miljøvennlig samfunn gir muligheter for økt verdiskapning og nye arbeidsplasser. Fauske har mange innbyggere som daglig reiser til skole, jobb og andre gjøremål, og vi opplever et høyt transportbehov. En høy andel biltransport medfører utfordringer med klimagassutslipp, støy, lokal forurensing og potensielt redusert livskvalitet.

I Fauske kommune ligger det godt til rette både for næringsutvikling og klimasatsing i skogbruket. Skogen har et stort potensial for å binde CO₂, og det er viktig at dette blir utnyttet. Økt aktivitet i skogen vil være et viktig tiltak for at landbruket skal bli klimanøytralt, og vil samtidig legge til rette for at flere satser på vilt- og utmarksnæring.

Det vises for øvrig til kommunedelplan for energi og klima 2018-2030, som fastsetter tydelige mål og tiltak for dette området.

6.2.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		STRATEGIER: Derfor skal vi:	
A	Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser	A1	Arbeide forebyggende og helhetlig for å redusere uønskede hendelser, flom, tørke og skred
		A2	Vurdere klimarisiko og fokusere på klimatilpasning i all vår planlegging
B	Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging	B1	Redusere klimagassutslipp
		B2	La det grønne skiftet være drivkraft for kommunens vekst
		B3	Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt
		B4	Sikre adgang til mineral- og råstoffressursene
C	Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag	C1	Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning
		C2	Redusere omdisponeringen av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av arealer før natur bygge ut
		C3	Ivareta kulturminner, kulturmiljø, og kulturlandskap
		C4	Ta vare på de sammenhengende skogsarealene
D	Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser	D1	Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur, i tilknytning til bolig- og friarealer
		D2	Etablere og videreutvikle grønne uterom og sosiale møteplasser

6.3 Omstillingsdyktig næringsliv

Aktiv næringsutvikling er en viktig faktor for økt verdiskaping og fortsatt velstandsvekst. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok.

Antallet arbeidsplasser er relativt høyt i Fauske kommune, men det er stor pendling både inn og ut. Økt antall lokale arbeidsplasser vil redusere omfanget av utpendling. Handelslekkasje, økt netthandel og endrede bransjestrukturer påvirker nærings sammensetningen i kommunen. Aktivt fokus på å opprettholde arbeidsplasser, handel og aktivitet er avgjørende for å ivareta et levende lokalsamfunn. Grønn omstilling, med muligheter for innovasjon, entreprenørskap og

sirkulærøkonomi, og satsing på grønne næringer vil kunne gi eksisterende lokalt næringsliv et konkurransefortrinn og skape nye arbeidsplasser.

Gjennom utvikling av et godt offentlig tjenestetilbud – tilpassede transportløsninger, utdanning, velferd og kultur – og gode, trygge lokalsamfunn, kan vi sørge for at kvalifisert arbeidskraft etablerer seg lokalt. I tillegg må det satses på en helhetlig og robust infrastruktur for å gjøre kommunen attraktiv.

6.3.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et knutepunkt og næringsssenter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:			
STRATEGIER: Derfor skal vi:			
A	Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune	A1	Være en god tilrettelegger
		A2	Ha en aktiv dialog med næringslivet, med et forsterket fokus på reindriftsnæringen for å kunne ivareta deres behov for areal
		A3	Stimulere til et mangfoldig næringsliv som bygger på kompetanse og innovasjon
B	Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser	B1	Opprettholde og utvikle en aktiv, variert og bærekraftig landbruks ³ -, havbruks- og utmarksnæring
		B2	Sørge for å opparbeide og tiltrekke oss ønsket og nødvendig kompetanse
		B3	Arbeide for at kommunen blir et foretrukket valg for etablering, og legge til rette for vekst av offentlige og private arbeidsplasser
C	Styrke vår posisjon som et regionalt og nasjonalt knutepunkt	C1	Arbeide for en solid og sikker infrastruktur ⁴
		C2	Jobbe for gode transport- og kommunikasjonsmidler
		C3	Aktivt markedsføre kommunens fordeler som et knutepunkt
		C5	Sikre aktiv dialog og samarbeid med andre kommuner, regionale og statlige myndigheter

³ Landbruk omhandler både jordbruk og skogbruk

⁴ I dette inngår blant annet infrastruktur for veg, jernbane, og varetransport med tunge kjøretøy – samt en sikker digital infrastruktur

		C6	Fremme våre fortrinn med hensyn til friluftsliv, norsk og samisk historie og kultur, opplevelser og arbeidsliv
--	--	----	--

6.4 Attraktive byer og steder

Samfunnet står overfor store utfordringer for å sikre at byer og tettsteder er helsefremmende, bærekraftige og attraktive. For å lykkes med stedsutvikling må kommunen ta en aktiv rolle i arbeidet, og sette av tilstrekkelig med ressurser til kunnskapsinnhenting, planlegging og gjennomføring av tiltak. I tillegg må innbyggere, næringsliv og organisasjoner mobiliseres til felles innsats. Utviklingen det legges opp til må være til det beste for innbyggere, naturen og næringslivet.

Kommunens politikere, ledere og medarbeidere må ha kompetanse for å kunne legge til rette for samskappingsprosesser. Vi må kunne lede og arbeide i nettverk med mange ulike aktører. Kommuneorganisasjonen må jobbe på tvers av sektorer internt samtidig som vi får med berørte innbyggere og samfunnsaktører. Vi må skape engasjement, og sørge for likeverdighet og reel innflytelse i prosessene. Gjensidig tillit er avgjørende for å lykkes med samskaping. Kommunen sitter ikke på løsningen alene. Ved å gi rom for andres kompetanse, både internt og eksternt, og gjennom prøving og feiling, kan vi i fellesskap finne den beste løsningen for Fauske-samfunnet.

6.4.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å leve			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		STRATEGIER: Derfor skal vi:	
A	Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel	A1	Skape et aldersvennlig lokalsamfunn
		A2	Legge til rette for utvikling av gode møteplasser og oppholdsarenaer
		A3	Utvikle gode kultur-, service- og tjenestetilbud
B	At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena	B1	Legge til rette for at alle skal ha nære turmuligheter
		B2	Tilrettelegge for tilgjengelige og universelt utformede uteområder
C	Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere	C1	Aktivt fremsnakke og markedsføre mulighetene i kommunen
		C2	Utvikle gode og effektive saksbehandlingsrutiner
		C3	Arbeide for å være en åpen organisasjon og en attraktiv arbeidsgiver

		C4	Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre
D	Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon	D1	Ha et helhetlig, systematisk, sikkert og effektivt plan- og styringssystem
		D2	Aktivt tilpasse og utvikle våre tjenester
		D3	Sørge for en kommuneøkonomi som er i balanse
		D4	Ha generasjonsprinsippet ⁵ til grunn i vår drift
		D5	Bedrive oppsøkende virksomhet mot eksterne tilskuddsordninger

6.5 Mangfold og inkludering

Mangfold handler om retten til møte andre *som den man er*, uten å møte diskriminering. Å *anerkjenne* mangfold er å verdsette mangfold som et bidrag til et bedre og rikere samfunn for alle. Inkludering betyr å delta på like vilkår i sosiale felleskap, ha like muligheter for å lykkes, og reell innflytelse på felleskapets regler og hvordan samfunnet virker.

Kommunens oppgave er gjennom sine tjenester og tiltak å understøtte positive inkluderingsprosesser i samfunnet. Sammen kan vi skape tilhørighet og anerkjennelse for mangfold. Det er på arbeidsplasser, læresteder, i nabolag og foreninger at inkludering skjer og mangfoldet oppstår.

En trygg oppvekst legger grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår. Derfor er en satsing på unge også en satsing på framtidens eldre. Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. For mange kommer pensjonisttilværelsen til å vare nesten en tredjedel av livet. Den økende andelen eldre gjør at kommunen allerede nå må løse oppgaver på en ny måte, og vi må sørge for at alderdommen blir meningsfull. Økt fokus på planlegging av egen alderdom, aktiv medvirkning, ny teknologi, og samarbeid på tvers, kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet, og dermed utsette hjelpebehov. Dette bidrar til å skape et mer inkluderende og aldersvennlig samfunn.

6.5.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		STRATEGIER: Derfor skal vi:	
	At alle skal ha mulighet til å delta og bidra med sine ressurser	A1	Jobbe for økt samfunns- og arbeidsdeltakelse

⁵ Generasjonsprinsippet er et ansvarsprinsipp som sier at dagens brukere betaler for dagens tjenester, slik at kostnadene for disse ikke utsettes til senere generasjoner.

A		A2	Fremme deltakelse i frivilligheten som meningsfullt og givende
		A3	Arbeide for at dugnadsånden opprettholdes og styrkes
		A4	Tilrettelegge for meningsfull aktivitet og fellesskap
B	Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet	B1	Ha et økt fokus på å styrke samisk språk og kultur
		B2	Jobbe for at mangfoldet i samfunnet verdsettes
		B3	Aktivt fremsnakke kommunen som samfunn
		B4	Legge til rette for fellesskapene aktivitet på tvers av tettsteder, generasjoner og forskjeller
		B5	Aktivt fokusere på, og videreutvikle en felles identitet
C	Ha et åpent samfunn	C1	Legge til rette for samarbeid og samskaping
		C2	Samarbeide på tvers, og på nye måter i kommuneorganisasjonen
		C3	Fremme inkludering og forhindre diskriminering
		C4	Legge til rette for, og oppfordre til innbyggerinvolvering, medvirkning og aktiv deltakelse
D	Ha et aldersvennlig samfunn ⁶	D1	Aktivt jobbe for et samfunn som er tilgjengelig og universelt utformet
		D2	Aktivt benytte oss av seniorer/eldre som en samfunnsressurs
		D3	Bedrive informasjonsarbeid om helsefremmende aktiviteter
		D4	Transformere og utvikle områder med fokus på aldersvennlige løsninger
		D5	Jobbe for hensiktsmessige transportløsninger
		D6	Stimulere til læring og aktivitet gjennom hele livet

⁶ Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å møte utfordringene og mulighetene knyttet til en aldrende befolkning. Et aldersvennlig samfunn inkluderer mennesker i alle aldre, men har et særlig blikk på dagens og framtidens eldre.

6.6 Deltakende innbyggere

Dersom Fauske kommune skal nå sine mål i framtiden, er deltakende innbyggere et sentralt moment. Gjennom deltakende innbyggere kan vi få fram nye forslag og ideer, og et samfunn som vi utvikler sammen. Interessen i befolkningen generelt for politikk stiger, samtidig viser forskning at det er misnøye med hvordan politikerne involverer innbyggere i å løse lokale problemer, og hvordan de lytter til innbyggernes synspunkter⁷. For å utvikle et samfunn der folk trives, trenger vi deltakende innbyggere og et system for å ivareta de. Da står samarbeid, gjennomsiktede prosesser og informasjon sentralt.

Reservestyrke og seniorressurs

Skal Norge nå sine bærekraftsmål må også den eldre befolkningen tas med i regnskapet som en mulighet og viktig ressurs. De eldre som vil bidra, må få bidra. Enten det er med lønnet eller frivillig arbeid. Det må imidlertid tenkes nytt og vi jobber med flere prosjekt knyttet til rekruttering, tilrettelegging og organisering av seniorressursen i frivilligheten. Oppretting av en «reservestyrke» kan være et verktøy for å gi alle mulighet til å delta med sine ressurser – der også seniorressursen kan utgjøre en forskjell.

6.6.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		STRATEGIER: Derfor skal vi:	
A	Være en kommune som verdsetter samarbeid	A1	Samarbeide på tvers av sektorer, fag, forvaltningsnivå og geografiske grenser
		A2	Ha økt fokus på kommunikasjon og samhandling mellom tjenester
B	At alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere	B1	Arbeide for gode rammebetingelser og være støttespiller for frivilligheten
		B2	Vedlikeholde og videreutvikle gode kultur- og fritidstilbud
		B3	Utvikle en «reservestyrke»
		B4	Bidra til et aktivt lokalmiljø med en sterk frivillig sektor
		B5	Skape gode arenaer og betingelser for innbyggerdialog- og medvirkning
		B6	Jobbe for økt arbeidsdeltakelse og kvalifiserte arbeidere
		B7	Skape en kultur der det å gjennomføre utdanning oppleves som viktig

⁷ KS Status kommune 2020 – Der folk bor

C	Formidle god, og nok informasjon – til rett tid	C1	Sikre tilstrekkelig kommunikasjonskompetanse i kommuneorganisasjonen
		C2	Ha et økt fokus på kommunikasjon, informasjon og markedsføring
		C3	Utnytte digitale løsninger til mer effektive tjenester og samhandling
		C4	Utarbeide sentrale styringsdokumenter i leservennlige format, med fokus på «Klart språk»

7. Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk. Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034.

Kommunens arealstrategi fastlegger prinsippene for kommunens arealforvaltning. Gjennomføringen av arealstrategien skjer på alle plannivåer; ved utforming av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen.⁸

Fauske kommune har per i dag ikke et arealregnskap som viser tilgjengelig areal til utbyggingsformål. Uten et slikt verktøy er det utfordrende å utarbeide prioriteringsrekkefølger. Gjennom arealregnskapet kan kommunen avklare det reelle behovet for eksempelvis nye arealer for utbygging. Utvikling av arealregnskap skal utføres i forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel, og benyttes for å se sammenhengen med forventet og ønsket utvikling.

Fokusområde 1: God oppvekst og godt liv

HOVEDMÅL: Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	
1.1	Utvikle et arealregnskap
1.2	Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad i sentrumsområder og andre egnede områder
1.3	I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet
1.4	Konkretisere kommunens boligpolitikk og ta boligsosiale hensyn i planlegging og utvikling av kommunen
1.5	I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid

⁸ KS notat 3/2015 – Planfaglige råd. Arealstrategi med tettere kobling mellom samfunnsdel og arealdel.

Fokusområde 2: Klima- og miljøvennlig utvikling

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn	
2.1	Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred
2.2	Analysere hvilke områder som er sårbare for videre utbygging og fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer, samt identifisere områder man har bygd seg inn i flomutfordringer eller er på vei til dette
2.3	Bevare kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon
2.4	Fastsetting av byggegrense mot sjøen på grunnlag av en kartlegging av den funksjonelle strandsonen
2.5	For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt ⁹
2.6	Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem
2.7	Kartlegge vassdrag og dreneringslinjer tidlig i planprosessene, og sikre flomveier og fordrøyning av overvann
2.8	Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap
2.9	Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av areal før natur bygges ut
2.10	Ta vare på de sammenhengende skogsarealene
2.11	Kartlegge behovet for, og sikre arealer for framtidige transport-årer (vegbane, jernbane, tungtransport m.m.), i sammenheng med kollektivknutepunkt

Fokusområde 3: Omstillingsdyktig næringsliv

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et knutepunkt og næringscenter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv.	
3.1	Ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller regionen. Ressursbehovet skal sees i en regional kontekst.
3.2	Utarbeide planverk som sikrer adgang til framtidig adgang og uttak av mineral- og råstoffressurser
3.3	Kartlegge og legge av egnede arealer til massedeponi
3.4	Utarbeide kunnskapsgrunnlag og ha god dialog med reindrifta for å kunne ivareta deres behov for areal
3.5	Gjennom arealregnskap, kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge
3.6	Definere viktige landbruksareal
3.7	Tilrettelegge for gjennomtenkte næringsarealer uten at de kommer i konflikt med boligutbygging, naturhensyn m.m.

⁹ Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging: «Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.»

Fokusområde 4: Attraktive byer og steder

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å bo.	
4.1	I planarbeid skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges
4.2	Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk
4.3	Aktivt benytte rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler
4.4	Revidere kommunedelplan for sentrum
4.5	Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen som ivaretar alle kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap
4.6	Opprettholde eksisterende grøntareal og vurdere omdisponering/tilbakeføring av utbygd grøntareal
4.7	Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk, og legge til rette for trygg kryssing av jernbanen
4.8	Bevare eget naturmangfold

Fokusområde 5: Mangfold og inkludering

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.	
5.1	Ved utvikling av områder skal universell utforming, tilgjengelighet og aldersvennlige løsninger, trafiksikkerhet vektlegges
5.2	Barn og unges interesser skal benyttes som et vurderingskriterium i konsekvensutredning
5.3	Se framtidig utbygging i sammenheng med kollektivknutepunkt og kollektivtransport

Fokusområde 6: Deltakende innbyggere

HOVEDMÅL: Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.	
6.1	Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer
6.2	Særskilt legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser, og aktivt benytte kommunens «barnas representant»

Avsender og dato	Merknad	Merknadsbehandling
1) Forsvarsbygg 25.06.21	«Viser til offentlig ettersyn for kommuneplanens samfunnsdel av 18.06.2021. Forsvarsbygg ivaretar Forsvarets arealbruksinteresser i saker som behandles etter Plan- og bygningsloven. Vi har utarbeidet en veileder 'Forsvarets arealbruksinteresser i arealplanlegging'. Veilederen kan lastes ned fra Forsvarsbyggs nettsider: https://www.forsvarsbygg.no/no/publikasjoner/arealplanlegging/ Forsvarsbygg har ingen merknader til kommuneplanens samfunnsdel.»	Innspill tas til orientering
2) Statens vegvesen 08.07.21	<p>«Vi viser til brev datert 18.06.2021 med høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens samfunnsdel for Fauske kommune.</p> <p>Saken gjelder Fauske kommune har utarbeidet forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier for 2022 - 2034. Planforslaget legges ut til høring og offentlig ettersyn. Kommuneplanen styrer all planlegging i kommunen, og setter mål for av Fauskesamfunnet.</p> <p>Statens vegvesens rolle i planleggingen Statens vegvesen har ansvar for at føringer i Nasjonal transportplan (NTP), Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, vegnormalene og andre nasjonale og regionale arealpolitiske føringer blir ivare tatt i planleggingen. Statens vegvesens samfunnsoppdrag er «å utvikle og tilrettelegge for et effektivt, tilgjengelig, sikkert, og miljøvennlig transportsystem». Vi uttaler oss som forvalter av riksveg på vegne av staten, og som statlig fagmyndighet med sektoransvar innenfor vegtransport. Statens vegvesen sitt sektoransvar for vegnettet betyr at Statens vegvesen har et overordnet ansvar for at trafiksikkerhet, klima og miljøhensyn og helhetlig bypolitikk ivaretas i alle planforslag som berører samferdsel. Dette gir oss rett til å stille krav til både statlige, fylkeskommunale og kommunale veger, gater og løsninger for gående og syklende.</p> <p>Grunnlaget Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal også gi retningslinjer for hvordan kommunens mål og strategier skal gjennomføres gjennom en samfunnsdel og en arealdel.</p>	<p>Innspill tas til orientering og etterretning.</p> <p>Strategi 3C1 <i>Arbeide for solid og sikker infrastruktur</i> er gitt en fotnote for å spesifisere følgende: «I dette inngår blant annet infrastruktur for veg, jernbane, og varetransport med tunge kjøretøy – samt en sikker digital infrastruktur.</p> <p>I arealstrategiene er også knutepunktstenkingen forsterket i tråd med statlige planretningslinjer: Punkt 2.5: <i>For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt</i></p>

	<p>Statens vegvesens innspill til planforslaget</p> <p>Statens vegvesen er positiv til kommuneplanens målsettinger om trygt bomiljø og at det er knyttet til trafiksikkerhet og gode trafikkløsninger. Dermed kan de gode løsningene vektlegges og integreres i planarbeidet for trygge miljø i kommunen. På samme måte som det i planarbeidet legges vekt på utvikling av solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler, er trygge bomiljø og trafiksikkerhet av betydning for innbyggerne i kommunen. Det er positivt at kommuneplanens delmål har strategier knyttet til lokal reduksjon av klimagassutslipp. Nasjonalt er det et stadig økende fokus på «generasjonsprinsippet», som med fokus på utvikling og planlegging skal ivareta de framtidige klimautfordringene, og da spesielt for den oppvoksende generasjon. Målsettingen er at man gjennom tiltak skal bidra til å redusere klimagassutslipp gjennom å tilrettelegge for lokale tiltak, som å gå, sykle eller reise kollektivt. Utfordringen er å tilrettelegge for lokale tiltak som et gang- og sykkelvegnettverk, slik det er beskrevet i kommuneplanen for Fauske. Målsettingen om å vektlegge lokalisering av vesentlige deler av handelsvirksomheten, boligbygging og arbeidsplass til eksisterende områder er i samsvar med nasjonale satsinger om fortetting. En utfordring er, som beskrevet i planen at det også ligger en strategi om å tilrettelegge for videre utvikling av kollektivknutepunkt. Fauske kommune er i så måte på linje med nasjonale målsettinger, med en satsing på fortetting av boligområder og arbeidsplasser, og som er knyttet til en knutepunksstrategi. Gjennom kommuneplan kan kommunen tilrettelegge for syklende og gående, i samsvar med nasjonale målsetting om at økningen innen transport skal gjøres med sykkel, gange eller kollektiv. Sett fra vegvesenets side bør trafiksikkerhet ha et særlig fokus på myke trafikanter, der barn og unge være bør være høyt prioritert. Ivaretagelser av myke trafikanter er knyttet til både trygg ferdsel og til reduserte klimautslipp. Det er derfor positivt at trafiksikkerhet skal vektlegges i arealplanleggingen. Enda viktigere er det at satsingen gang- og sykkelveger i kommuneplanen videreføres videre som egne tiltak</p> <p>Konklusjon</p> <p>Statens vegvesen er positiv til at kommuneplanen innenfor våre ansvarsområder som er trafikk, transport, samferdsel og trafiksikkerhet inngår planarbeidet, spesielt gjelder det myke trafikanter, sykkel og gange. Det samme gjelder satsingen på klima- og miljøvennlig utvikling. Vi savner imidlertid tema om varetransport inn og ut av Fauske. I en plansammenheng med fokus på miljø, fortetting og knutepunktstenking ville det være naturlig at den transporten som foregår med tunge kjøretøy inngår.»</p>	<p>Angående merknad om varetransport og transport med tunge kjøretøy er følgende nedfelt i arealstrategi under fokusområde 2 i punkt 2.11: <i>Kartlegge behovet for, og sikre arealer for framtidige transportårer (vegbane, jernbane, tungtransport m.m.), i sammenheng med kollektivknutepunkt.</i></p>
--	---	---

<p>3) Rachel Koons 12.07.21</p>	<p>«Jeg heter Rachel Koons og jeg bor i Vatnbygdveien 37. Jeg så dere hadde bedt om alle som har forslag og ideer, til å komme med innspill til ny samfunnsplan. Det som jeg ønsker å finne på Fauske i fremtiden er en inngjerdet hundepark.</p> <p>Selv om Fauske Kommune har mange friluftsområder som er hundevennlig, dessverre er det ikke noe plass hvor folk kan samles og la hunder være sosiale i en kontrollert, inngjerdet område. Hunder trenger et sted hvor de kan leke uten band, lukte uten dømmekraft, føle vinden i ørene og frihet i deres poter. De er, som vi alle vet, de flinkeste guttene og jentene.</p> <p>Det er sikkert et par muligheter rundt Fauske hvor en hundepark kan etableres, men jeg tror at i nærheten av SKS Arena kan være det perfekte beliggenhet. Det er langt nok fra boliger til at folk bør ikke være klaget om noe bjeffing og det er masse parkering ved SKS Arena, Vestmyra skole og Fauske Videregående skole. I tillegg, vedlikehold vil være minimalt siden området er for det meste myr og skog. Man trenger ikke å ha gress eller grus for å lage en fin hundepark. De fleste hundene er fornøyd nok med en god pinne og noe stinkende å rulle i. Derfor tror jeg at det er et flott område rundt SKS Arena som godt kan brukes til hundelufting.</p> <p>Jeg har lest deres Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 og jeg synes en inngjerdet hundepark kan knytte seg til mange av deres langsiktige mål og strategier. De som jeg synes er mest aktuelt, har jeg notert nedenfor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. God oppvekst og godt liv <ol style="list-style-type: none"> a. Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts og friluftsliv tilgjengelig for alle <ol style="list-style-type: none"> i. Forme kommunens fellesrom ute og inne, som inkluderende arenaer ii. Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til både opplevelser og pusterom b. At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og omgivelser <ol style="list-style-type: none"> i. Synliggjøre Fauske som et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting ii. Sikre tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet 2. Klima- og miljøvennlig utvikling <ol style="list-style-type: none"> a. Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag <ol style="list-style-type: none"> i. Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut 	<p>Innspill tas til orientering.</p> <p>Deler av innspillet er et ønske om et konkret tiltak (ønske om hundepark).</p> <p>Det skal i kommuneplanens samfunnsdel ikke nedfelles konkrete tiltak. Dette innlemmes i kommunale handlingsplaner. Innspillet viderefremmes inn i det pågående arbeidet med kommunedelplan for fysisk aktivitet og friluftsliv.</p>
-------------------------------------	---	---

	<p>b. Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser</p> <p>i. Utvikle gjennomfartsårer til naturlige hverdagsaktiviteter</p> <p>ii. Tenke kreativt ved etablering av uterom og møteplasser</p> <p>3. Attraktive byer og tettsteder</p> <p>a. Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel</p> <p>i. Utvikle og bidra til gode møteplasser</p> <p>ii. Legge til rette for grønne og gode oppholdsarenaer</p> <p>b. At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena</p> <p>i. Tilrettelegge for tilgjengelighet og universell utformede uteområder</p> <p>c. Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere</p> <p>i. Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre</p> <p>ii. Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder</p> <p>I tillegg til meg vet jeg at det er mange som er interessert i en inngjerdet hundegård på Fauske. Jeg håper det er et tilbud Fauske kommune kan tilbyr deres to- og fir-bente innbyggere.»</p>	
<p>4) Norges vaddrags- og energidirektorat (NVE) 14.07.21</p>	<p>«Vi viser til brev av 18.06.2021 med kommunal planstrategi og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel på høring.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er nasjonal sektormyndighet med innsigelseskompetanse innenfor saksområdene flom-, erosjon- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. NVE gir råd og veiledning om hvordan nasjonale og vesentlige regionale interesser innen disse saksområdene skal tas hensyn til ved utarbeiding av arealplaner etter plan- og bygningsloven. NVE har også ansvar for å bistå kommunene med å forebygge skader fra overvann gjennom kunnskap om avrenning i tettbebygde strøk (urbanhydrologi) og veiledning til kommunal arealplanlegging.</p> <p>Arbeidet med kommunal planstrategi legger føringer for kommunens arealplanlegging i flere år framover. Vi viser til NVEs veileder 2/2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging, der det er beskrevet hvordan våre forvaltningsområder skal ivaretas i kommunale planer.</p>	<p>Innspill tas til orientering og etterretning.</p> <p>Følgende er lagt til i arealstrategiene etter NVEs merknader:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Punkt 2.2: <i>Analysere hvilke områder som er sårbare for videre utbygging og fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer, samt</i>

	<p>NVE mener at planstrategien bør gi tydelige føringer for hvordan kommunen skal se til at faren for oversvømmelse, flom og skred blir identifisert på overordnet nivå i kommunen. NVE forventer at kommunen går gjennom sine tettsteder og utbyggingsområder, og analyserer hvilke områder som er sårbare for videre utbygging/fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer. Områder der man har bygd seg inn i flomutfordringer (eller områder der man er i ferd med å gjøre dette) er viktig å identifisere. ROS-analysen, jf. pbl §4-3, må brukes til å styre arealbruken og ivareta samfunnssikkerheten i arealplanleggingen, https://www.dsb.no/veiledere-handboker-oginformasjonsmaterieill/samfunnssikkerhet-i-kommunenes-arealplanlegging/.</p> <p>Klimaendringer og klimatilpasning</p> <p>I følge plan- og bygningsloven § 3-1 første ledd bokstav g) er tilpassing til forventet klimaendringer en planoppgave. Den helhetlige forvaltninga av vannets kretsløp er også en planoppgave, jf. pbl. § 3-1 første ledd bokstav i).</p> <p>Vi viser til Nasjonale forventninger, der det går frem at vassdragenes potensial for trygg avledning av overvann og naturbasert demping av flom skal utnyttes. Som følge av et endra klima er det forventet mer intens nedbør, se Klimaprofil for Nordland. Dette vil føre til mer overvann, spissere flommer i vassdragene og økt fare for erosjon og skred. Det er derfor viktig allerede i en tidlig planfase å ha en høy bevissthet rundt hvilke arealer som er best egnet til infiltrering og fordrøyning av vann, hvilke arealer som kan sikre trygg bortledning av vann og hvilke arealer som er best egnet til å bygge på. Ved vurderingen av nye utbyggingsområder må dette vurderes.</p> <p>Hensynet til flomfare må sees i sammenheng med lokal overvannshåndtering. Kommunen bør forsikre seg om at både resipient (vassdrag, vann eller sjø) og VA-infrastruktur har tilstrekkelig kapasitet før nye byggeområder planlegges. Det er viktig at alle vassdrag (elv, bekk, vann mv) og dreneringslinjer blir kartlagt tidlig i planprosessene, slik at ny bebyggelse og infrastruktur kan plasseres uten at det er fare for skade jf. TEK17, kap. 7.</p> <p>«Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning» skal ligge til grunn for den kommunal planlegging jf. pbl. §6-2. Vi viser særlig til kapittel 4 om klimatilpassing. Her står det blant annet at planstrategien skal omtale behovet for oppdatering av eksisterende planer, eller utarbeiding av</p>	<p><i>identifisere områder man har bygd seg inn i flomutfordringer eller er på vei til å gjøre dette</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Punkt 2.7: <i>Kartlegge vassdrag og dreneringslinjer tidlig i planprosessene, og sikre flomveier og fordrøyning av overvann</i> <p>Følgende arealstrategier vurderer også som relevante knyttet til NVEs innspill:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Punkt 2.6: <i>Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem</i> • Punkt 2.1: <i>Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge</i>
--	--	---

	<p>nye planer, i lys av forventa klimaendringer og tidligere uønska naturhendelser. Planstrategien skal også gjøre en vurdering av om hensynet til et endra klima medfører et behov for revisjon av gjeldende planer.</p> <p>Vassdragsforvaltning Flom, erosjon og skred langs vassdrag er naturlige prosesser. Derfor må planlegging og utbygging langs vassdrag ta hensyn til faren for skader som følge av disse prosessene. I utgangspunktet bør elver og bekker få tilstrekkelig rom for sin naturlige utvikling ved at det ikke blir bygget i områder utsatt for vassdragsrelatert fare. Elveos og randsoner langs vassdrag er dessuten blant de mest artsrike og bevaringsverdige med hensyn til landskapsøkologi og biologisk mangfold. Styring av arealbruken bort fra vassdragene er det beste virkemiddelet for å ta vare på vassdragsmiljø og begrense vassdragsrelatert fare.</p> <p>I Nasjonale forventninger er vassdragene trukket særlig frem: «Vassdragene er en vesentlig del av norsk natur og viktig for helse, livskvalitet og næringsvirksomhet. Økt press på vassdrag og vassdragsnære områder fra forurensning og inngrep, stiller store krav til planleggingen. Regjeringen legger vekt på at regionale og kommunale planer tar hensyn til vassdragenes bruks- og verneverdier, og risikoen for flom, erosjon og skred.»</p> <p>NVE anbefaler at kommunen har en tydelig strategi for forvaltning av vassdragene. Det kan være å etablere avstandsgrenser, unngå tiltak i vassdrag og vassdragsnære områder og unngå bekkelukkinger. Fauske har flere vernete vassdrag der RPR for verna vassdrag har virkeområde. Kommunen har et særlig ansvar å forvalte disse områdene.</p> <p>Det er store allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann. Tiltak som kan medføre skader eller ulemper for allmenne interesser, kan utløse konsesjonsplikt etter vannressursloven.</p> <p>Energianlegg Et velfungerende system for produksjon og overføring av energi er avgjørende for samfunnet. Kommunens planer må derfor ta hensyn til anlegg som er planlagt eller har konsesjon etter energi- og vassdragslovgivningen. Hvis planene kommer i berøring med energiinteresser, bør berørte energiselskap involveres tidlig.</p>	<p><i>uønskede hendelser som flom, tørke og skred</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Punkt 2.3: <i>Bevare kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon</i>
--	--	---

	<p>I planarbeidet anbefaler vi å bruke følgende veiledere og verktøy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - NVEs karttjenester viser informasjon om flom- og skredfare, vassdrag og energianlegg. - NVEs veileder 2/2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging beskriver hvordan interessene bør ivaretas i planen, slik at en unngår innsigelse. - NVEs retningslinje 2/2011 Flaum- og skredfare i arealplanar beskriver hvilke flom- og skredprosesser som kan utgjøre fare, og hvordan disse farene bør utredes og innarbeides i planen. - www.miljokommune.no gir nyttige tips om overvannshåndtering i arealplanlegging. - Klimaprofilene https://klimaservicesenter.no/faces/mobile/article.xhtml?uri=klimaservicesenteret/klimaprofiler - Statlig planretningslinje klimatilpasning https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2018-09-28-1469 - For vurdering av overvann kan også følgende publikasjoner fra Norsk Vann være aktuelle. Norsk Vanns veileder A162 – «Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering» og Norsk Vanns rapport B22 - «Vann og avløp i arealplanlegging og byggesaksbehandling», https://www.norskvann.no/index.php/kompetanse/va-bokhandelen. - Flere nyttige veiledere og verktøy finnes på www.nve.no/arealplan. <p>Ta gjerne kontakt på e-post eller telefon ved konkrete spørsmål om NVEs saksområder».</p>	
5) Bane Nor 20.07.21	<p>«Vi viser til brev datert 18.06.2021 vedrørende ovennevnte.</p> <p>Nordlandsbanen går gjennom Fauske kommune. Nordlandsbanen er av nasjonal betydning for gods- og persontransport.</p> <p>Forslag til kommuneplanens samfunnsdel inneholder langsiktige arealstrategier som det oppgis at vil være bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. De skal også legges til grunn for revisjon av arealplanen og være førende for plan- og byggesaksbehandling. Det er viktig at det i videre arbeid med kommuneplanens arealdel og vurdering av lokalisering av utbyggingsområder tas hensyn til konsekvenser for jernbanen. Trygg kryssing av jernbanen må prioriteres i all planlegging. I fremtidig arealplanlegging må det også legges vekt på jernbanens sikkerhet og mulighetene for drift, vedlikehold og utvikling av jernbanen.</p>	<p>Innspill tas til orientering og etterretning.</p> <p>Tilleggspunkt i arealstrategi 4.7: <i>Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk, og <u>legge til rette for trygg kryssing av jernbanen</u></i></p>

	<p>Bane NOR vil også understreke viktigheten av å prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt. Vi viser til Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging som sier at «Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.» Utvikling rundt knutepunktene gir mulighet for å overføre transportandeler til gange, sykkel og kollektivtransport. For å oppnå miljømål må kommunene aktivt prioritere utbygging rundt kollektivknutepunktene og etablerte tettsteder, og fortetting ved knutepunktene må prioriteres foran nye utbyggingsområder.»</p>	<p>Knutepunktstenkingen forsterkes i arealstrategi 2.5: <i>For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt</i></p>
<p>6) Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard 26.07.21</p>	<p>«Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 18. juni 2021.</p> <p>DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnyttning av mineralske ressurser, og skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler. Vi forvalter lov om erverv og utvinning av mineralske ressurser (mineralloven), og har i tillegg et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i saker etter plan- og bygningsloven.</p> <p>Sentrale mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og å hindre at viktige forekomster båndlegges av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse.</p> <p>Om planen</p> <p>Fauske kommune har lagt ut kommuneplanens samfunnsdel med planstrategi ut for høring og offentlig ettersyn. Planen styrer planlegging og mål for utvikling i kommunen. Formålet er å skape en omforent utviklingsretning som gir langsiktighet og forutsigbarhet. Kommunen har valgt ut seks satsningsområder mot 2034.</p> <p>Viktige føringer for mineralressurser i planarbeidet</p> <p>I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, heter det at Norge har store mineralressurser som kan gi grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser. Regional og kommunal arealplanlegging er et viktig verktøy for å sikre tilgjengelighet til mineralforekomster som kan være aktuelle for fremtidige uttak, samtidig som miljø- og samfunnshensyn ivaretas. Regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging:</p>	<p><i>Innspill tas til orientering og etterretning.</i></p> <p><i>Følgende er lagt til som strategi under punkt 2B4: Sikre adgang til mineral- og råstoffressursene</i></p> <p>Følgende endringer er lagt til i arealstrategi 3.1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller regionen. Ressursbehovet</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige mineralforekomster i sine planer og avveier utvinning mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Tilgangen til, og lagring av, byggeråstoffer ses i et regionalt perspektiv. <p>Uttalelse til samfunnsdel med planstrategi DMF gav uttalelse med råd til forvaltning av ikke-fornybare ressurser til varsel om oppstart av arbeidet pr 22.10.2020. Fauske kommune har i samfunnsdelen punkt 3.2 «Regionale føringer og planer» prioritert fire innsatsområder med prioriterte satsinger, hvor Ressursforvaltning er nummer tre.</p> <p>DMF kan ikke se at våre øvrige innspill til temaet mineralressurser i overordnede føringer i samfunnsdelen til kommuneplanen er innarbeidet i forslag til samfunnsdelen.</p> <p>Vi opprettholder anbefalingen om at temaet mineralressurser også tas inn i overordnede føringer i samfunnsdelen til kommuneplanen. Eksempelvis et punkt i planstrategien om at planverket skal sikre adgang til mineral- og råstoffressursene (pukk, grus og sand) i kommunen. DMF vil anbefale å ta inn i arealstrategien et punkt som fastslår at ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller regionen. Videre at behov for ressursene skal sees i en regional kontekst.</p> <p>For nærmere informasjon om mineralloven med tilhørende forskrifter, se hjemmesiden vår på www.dirmin.no. Her finner du også vår digitale kartløsning, som er et nyttig verktøy for oppdatert informasjon om mineraluttak, bergrettigheter m.m., supplert med relevante kartdata fra andre etater.»</p>	<p><i>skal sees i en regional kontekst.</i></p> <p>Arealstrategi 3.2 er også lagt til på bakgrunn av innspillet: <i>Utarbeide planverk som sikrer adgang til framtidig adgang og uttak av mineral- og råstoffressurser</i></p>
<p>7) Nordland politidistrikt 27.07.21</p>	<p>«Politiet har sett gjennom planen. Det er en omfattende og god plan.</p> <p>Politiet har en del formelle møter og treffpunkt løpende gjennom året med Fauske kommune, politiråd, info til K-styret og ellers møter på flere nivå med ulike instanser i kommunen. Vi opplever samarbeidet som godt. Mye av de løpende endringene i samfunnet tas fortløpende gjennom disse treffpunktene. Det vil måtte fortsette også for fremtiden.</p> <p>Politiets viktigste oppgave er det forebyggende arbeidet. I en plan som dette bør det etter vårt syn legges betydelig vekt på forebyggende arbeid og tiltak gjennom hele livsforløpet. Politiet bidrar gjerne i</p>	<p>Innspill tas til orientering.</p> <p>Følgende arealstrategier svarer til innspillet sine siste del: - 4.7: <i>Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang-</i></p>

	<p>dette arbeidet. Vi har i dag utstrakt forebyggende arbeid, info, kurs og opplæring i barnehager, skoler, ungdomsklubber, ulike institusjoner, osv. Dette vil vi fortsette med både alene, i samarbeid med Fauske kommune og med andre aktuelle samarbeidsparter.</p> <p>I arealstrategier er det viktig at myke trafikanter blir tatt hensyn til. Vi ønsker at flest mulig av innbyggerne skal gå eller sykle til skole og jobb. Da må forholdene legges til rette for det.»</p>	<p><i>og sykkelvegnettverk, og legge til rette for trygg kryssing av jernbanen</i> <i>- 2.5: For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt</i> <i>- 5.1: Ved utvikling av områder skal universell utforming, tilgjengelighet og aldersvennlige løsninger, trafiksikkerhet vektlegges</i></p>
<p>8) Husbanken 05.08.21</p>	<p>«Vi takker for tilsendte sak, og oversender herved Husbankens kommentarer til planforslaget.</p> <p>Kort sagt vil vi berømme Fauske kommune for å ha levert et oversiktlig, lettlest, kortfattet og tydelig forslag til samfunnsdel. Vi ser også hvilken formidabel jobb det er gjort mht. produksjon av kunnskapsgrunnlag, spørreundersøkelse om aldersvennlige samfunn, i tillegg til dialog med politiske partier, innbyggere, næringsliv, lag og foreninger.</p> <p>Sett fra ståstedet til en aktør som hver dag jobber med boligpolitikk og boligsosiale spørsmål, så er Husbankens opplevelse at boligsosiale hensyn i dette tilfellet er godt ivaretatt og behandlet i både kunnskapsgrunnlag og i planforslaget.</p> <p>Vi merker oss særlig hvor tydelig dere skiller mellom overordnet plandokument med fokus på mål og strategier, og hvilke spørsmål dere på senere tidspunkt vil behandle på temaplan-nivå. Herunder målområde 1, «god oppvekst og godt liv», hvor dere er tydelige på de strategiske grepene «planlegging for gode boområder og bomiljø», samt bedre «konkretisering av kommunenes boligpolitikk». Dette fremstår som ryddig, og vi tror at konkretisering av den lokale boligpolitikken i lys av innspillene dere har</p>	<p>Innspill tas til orientering.</p>

	<p>fått mht aldersvennlige samfunn, i tillegg til kommunens boligsosiale utfordringer, jfr s. 45 i vedlegget «folkehelse i Fauske 2020» er et klokt grep for den lokale sosiale boligpolitikken.</p> <p>Vi takker for muligheten til å lese og gi tilbakemelding til dere. Vi ser frem til videre samarbeid med Fauske kommune på området «boligsosiale hensyn i planleggingen».</p>	
9) Sametinget 11.08.21	<p>«Vi mottok brev fra dere 18.06.21.</p> <p>Planforslaget er oversiktlig og godt framstilt. Sametinget bemerker seg at Fauske kommune skal styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv i sin planlegging. Og skal vektlegge dialog med reindrifta for at de skal sikres areal til sin drift. Kommunen legger også opp til å gjennomføre arealregnskap for å oppnå bedre oversikt i arealplanleggingen. Vi minner om at arealregnskapet bør omfatte reindrift og at dialog med distriktene som berøres er viktig i denne sammenhengen. Her bør samlet belastning av eksisterende og planlagte inngrep, for reindriften, synliggjøres. Vi minner om at reindriften i deres kommune allerede er sterkt belastet av eksisterende inngrep og gjør oppmerksom på at kommunen må planlegge slik at de ikke hindres i å fortsatt kunne drive sin næring og utøvelse av kultur.</p> <p>Vi ber om at kulturminner, herunder samiske kulturminner, vektlegges i sterkere i arealstrategien. Det vil si at strategier for synliggjøring og fremtidig ivaretagelse av samiske kulturminner vektlegges i arealstrategien og videre planlegging.</p> <p>Til slutt vil vi minne om endringer i sameloven vedtatt av Stortinget 02.06.21; «§4-4. Fylkeskommuner og kommuner har plikt til å konsultere representanter for berørte samiske interesser i saker om lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte» (Lov om endringer i sameloven mv. (konsultasjoner) - Lovdata). Dette er en lov eller «verktøy» som er innført for å forebygge konflikter. Konsultasjoner skal være et konfliktforebyggende tiltak for dialog og medvirkning der kommuner og fylkeskommuner har plikt i å konsultere samiske interesser i tiltak hvor de berøres. Kjennetegn for en konsultasjon er at partene som møtes søker å oppnå felles forståelse, er åpen og gir full informasjon og skal foregå i god tro med mål om enighet om tiltak. Det kan avvikles flere konsultasjoner, formålet bør være at det oppnås enighet i saken, eller at en blir enig om hva en skal være uenig 3 om. Protokoll skrives i en tradisjonell konsultasjon der partenes vurderinger og konklusjon tas inn. Denne skal følge saken og legges ved om partene ønsker det. Konsultasjon vil særlig kunne være til nytte i arealplansaker der konfliktene er mer tilspisset. Sametinget anbefaler Fauske kommune å</p>	<p>Innspill tas til orientering og etterretning.</p> <p>Kulturminner (herunder og de samiske kulturminnene) vektlegges sterkere i arealstrategi 4.5: <i>Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen som ivaretar alle kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap</i></p> <p>Reinbeitedistriktene har mottatt flere henvendelse per telefon, e-post og brev, der kommunen ønsker å involvere de i planarbeidet. Fauske kommune vil fortsette å etterstrebe god dialog med reinbeitedistriktene i kommunen, og de er en naturlig samarbeidspartner og høringspart til andre</p>

	<p>ta i bruk konsultasjon som verktøy i arbeidet med kommuneplanen. Sametinget vil kunne være behjelpelig med råd i denne sammenhengen.»</p>	<p>kommunale prosesser og planer. Det vises til strategi 3A2; <i>Ha en aktiv dialog med næringslivet, med et forsterket fokus på reindriftsnæringen, for å kunne ivareta deres behov for areal</i></p>
<p>10) Nordland fylkeskommune 26.08.21</p>	<p>«Nordland fylkeskommune har mottatt kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier for Fauske kommune. Med bakgrunn i lov om kulturminner, vegloven, naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven (pbl), herunder fylkesplanen og rikspolitiske retningslinjer, gir Nordland fylkeskommune (Nfk) følgende uttalelse.</p> <p>Kommentar Planen fremstår som ryddig og oversiktlig. Det er positivt at samfunnsdelen revideres og svært positivt at forslaget til kommuneplanens samfunnsdel inneholder tydelige arealstrategier.</p> <p>Det er bra at FNs bærekraftsmål inngår i samfunnsdelen som et gjennomgående tema i samfunnsplanens seks satsingsområder. Planen ivaretar nasjonale forventninger og er i god overensstemmelse med føringene i Fylkesplanplan for Nordland.</p> <p>Kommuneplanens samfunnsdel skal ha et langsiktig- og kortsiktig perspektiv. Planens varighet er angitt til å gjelde i perioden 2022 - 2034. Det er viktig at planen holdes aktuell hele perioden. Planen må av den grunn være gjenstand for rulling i løpet av den angitte perioden. Dette for at det nye kommunestyret til enhver tid skal ha eierskap til den overordnede planen. Samfunnsdelen bør rulleres etter hver kommunestyreperiode. Det vil si at det nye kommunestyret må vedta om den overordnede planen skal fremdeles gjelde eller skal revideres. Dette også grunnet i at kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 14-2 bokstav a kan inngå i eller utgjøre handlingsdelen.</p>	<p>Innspillet tas til orientering.</p>

Nordland fylkeskommune vedtok nylig Regional planstrategi for Nordland. Planstrategiens hovedbudskap er at vi i Nordland har muligheter til å gjøre en forskjell i den grønne omstillingen verden står overfor. Nfk håper at den regionale planstrategien vil være et nyttig redskap til bruk i planarbeidet for alle kommuner i Nordland.

Føringer for arealutvikling

God sammenheng mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er viktig. Samfunnsdelen bør blant annet beskrive arealbehov, og gi føringer for arealbruken. Nordland fylkeskommune gjør oppmerksom på at arealbruken i kommunen skal være i tråd med fylkesplanens mål for arealforvaltningen:

Arealforvaltningen i Nordland skal være bærekraftig og gi forutsigbare rammer for næringslivet og befolkningen. Forvaltningen skal skje på grunnlag av kunnskap og oppdaterte kommuneplaner.

Fylkesplanens arealpolitiske retningslinjer omfatter følgende fem tema:

- By- og tettstedsutvikling
- Naturressurser, kulturminner og landskap
- Næringsutvikling
- Kystsonen
- Klima og klimatilpasning

Foreliggende plan ivaretar godt disse temaene, som gir føringer for arealbruken uttrykt i samfunnsdelen. Gjeldende arealdel 2018-2030 må være i tråd med samfunnsdelen, og behovet for rullering bør vurderes.

Det er positivt at et arealregnskap skal utvikles, men det hadde vært best om dette allerede var presentert i samfunnsdelen. Dette vil bidra til en kunnskapsbasert og forutsigbar utvikling i kommunen fremover, basert på oppdaterte planer (herunder arealplaner), jf. fylkesplanens mål for arealforvaltningen.

Nfk viser til ny veileder fra kommunal- og moderniseringsdepartementet Kommuneplanens arealdel og for øvrig til Planlegging.no .

	<p>Grunnet ferieavvikling har Nordland fylkeskommune kun gitt en kort kommentar / merknad for temaene akvakultur og folkehelse. Hvis det er spørsmål henvises det til kontaktskjema.</p> <p>Akvakultur I både nasjonal og regional politikk, samt i regional overordnet planlegging, er tilrettelegging og satsing på næringsutvikling innenfor akvakulturnæringen sterkt vektlagt. Slik utvikling skal bygge på prinsippet om bærekraft, og miljøaspektet er her sentralt. Det anses som viktig at kommunene i alt planarbeid legger til rette for at denne betydelige næringen gis muligheter for en positiv utvikling.</p> <p>Folkehelse Folkehelsearbeidet er godt ivaretatt i planen i kap. 6.1. og gjenspeiles også i andre kapitler.»</p>	
<p>11) Statsforvalteren i Nordland 10.09.21</p>	<p>Det vises til oversendelse i forbindelse med høring av kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier.</p> <p>Statsforvalteren ga innspill til planarbeidet den 30.10.2020 (jf. vår sak 20/5752) og vi merker oss som positivt at dette er fulgt opp på en god måte. Dette ved at det klargjøres at FN's bærekraftsmål skal utgjøre det overordna rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og at alle beslutninger som tas skal vurderes opp mot de tre dimensjonene i disse målene. Etter vår forståelse er imidlertid ikke disse dimensjonene likestilte. Målene som gjelder økonomiske og sosiale forhold bygger på de fundamentale målene om å «Stoppe klimaendringene», «Livet i havet», «Livet på land» og «Rent vann og gode sanitærforhold». Slik vi ser det illustrerer derfor figuren vi sendte dere i innspillet dette på en god måte. Vi ser derfor gjerne at dere vurderer å bruke denne.</p> <p>Vi ser at bærekraftsmålene er koplet til fokusområdene på en god måte. Så lenge det mangler en synliggjøring innledningsvis av at f.eks. målene som er tatt inn under kap. 6.1 «God oppvekst og godt liv» har som forutsetning at de fundamentale målene er oppfylt, bør det vurderes å ta med også alle de fundamentale målene under hvert fokusområde.</p>	<p>Innspillet tas til orientering og etterretning.</p> <p>Figur knyttet til FNs bærekraftsmål byttes ut med foreslått modell.</p> <p>Fauske kommune innlemmer noen av de vedtatte mål i kommunedelplan for energi og klima, i samfunnsplanen, men på et mer overordnet nivå. Når det gjelder konkrete tiltak, mål og strategier tilknyttet klima og miljø viser vi til</p>

	<p>Planen inneholder ellers en rekke gode overordna mål og strategier som vil lede kommunen i en bærekraftig retning om disse følges opp. Vi hadde likevel gjerne sett at målene var nærmere konkretisert, slik at det i større grad ville vært mulig å etterprøve måloppnåelsen.</p> <p>Vi hadde også gjerne sett at en sammenfatning av kunnskapsgrunnlaget var synliggjort som grunnlag for en kortfattet beskrivelse av status for ulike områder, slik at dette kunne sees i sammenheng med valgte mål og strategier.</p> <p>Det er ellers viktig at planen har et kapittel med langsiktige arealstrategier, og svært positivt at det skal utvikles et arealregnskap «som viser tilgjengelige areal / tomter til utbyggingsformål for bolig-, fritidsbolig, samt næringsareal».</p> <p>Dette vil, som det går fram, gjøre det mulig å avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til utbyggingsformål.</p> <p>Det er også av stor betydning at kommunen ser verdien av samarbeid på tvers av egne sektorer, forvaltningsnivå og geografiske grenser, og gjennom deltakelse i lokale, regionale og internasjonale nettverk. Samarbeid er det overordna bærekraftsmålet, og en nøkkel om de øvrige målene skal nås.</p> <p>Klima og miljø</p> <p>Det er viktig at planen har «Klima- og miljøvennlig utvikling» som eget fokusområde. Dette viser at kommunen tar hensyn til klimakrisa der vi risikerer at store deler av bestandene av dyr, fisk, fugl og insekter dør ut, samt at kommunene har et stort ansvar for å bidra til å forhindre og forebygge at dette får utvikle seg. Det er positivt at kommunen i denne sammenhengen ser at det grønne skiftet også kan bidra til økt verdiskaping og nye arbeidsplasser lokalt.</p> <p>Etter det vi er kjent med har Asplan Viak utarbeidet et foreløpig kunnskapsgrunnlag i form av et klimafotavtrykk fordelt på ulike sektorer i kommunen. Vi hadde gjerne sett at kommunen hadde brukt bl.a. dette til å drøfte utfordringer knyttet til et konkret mål om reduksjon av utslipp fra egen virksomhet på et nivå som minst tilsvarer nasjonal målsetting om minst 50 – 55 % reduksjon innen 2030.</p>	<p>kommunedelplanen for energi og klima.</p> <p>Likevel sier vi blant annet dette på overordnet nivå:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redusere klimagassutslipp - La det grønne skiftet være drivkraft for kommunens vekst - Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt - Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning - Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut - Ta vare på de sammenhengende skogsarealene
--	--	---

	<p>En vesentlig grunn for dette er betydningen av å sikre forankring og forståelse i ledelsen i kommunen for at alle sektorer må bidra om vi i fellesskap skal håndtere de store utfordringene vi nå står ovenfor. Vi viser her også til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, som klargjør at klima- og energiplanleggingen skal være strategisk og overordnet (jf. retningslinjenes kap. 3).</p> <p>Om arealstrategiene (kap. 7)</p> <p>Vi ser at det er utviklet en rekke gode strategier for å ivareta hensynet til klima, natur- og nærmiljø. For å sikre at hensynet til klima ivaretas i alle sektorer i kommunen er det viktig at dere skal utvikle klimabudsjett og -regnskap (på grunnlag av bl.a. arbeidet til Asplan Viak, jf. ovenfor). Dette blir imidlertid først og fremst meningsfullt om kommunen vedtar et konkret mål om utslippsreduksjon som kan fordeles på ulike sektorer, og som dette kan måles mot.</p> <p>Slik vi ser det kan dere også vurdere å ta inn strategier om følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevaring av kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon. • Fastsetting av byggegrense mot sjøen på grunnlag av en kartlegging av den funksjonelle strandsonen (i den grad dere ikke har gjort dette – jf. veilederen Funksjonell strandsoner og byggegrense i 100-metersbeltet som er utarbeidet av Steigen kommune i samarbeid med Statsforvalteren og Nordland fylkeskommunen). • Bevaring av eget naturmangfold, bl.a. på grunnlag av oppdatert kunnskapsgrunnlag (vi viser her til at Miljødirektoratet har utviklet en egen veileder for utarbeiding av kommunedelplaner for naturmangfold, jf. Miljødirektoratets hjemmeside, samt at det nå fins en egen tilskuddsordning for å ivareta naturmangfold i arealplanleggingen). • Kartlegge tidligere grøfta myrområder som ikke lenger er i drift til landbruksformål, med sikte på å gjennomføre restaurering for å hindre videre utslipp av klimagasser (restaurering av tidligere drenerte myrområder kan også eventuelt brukes som kompensierende tiltak, der det eventuelt blir nødvendig å ta i bruk karbonrike arealer til utbyggingsformål) <p>Universell utforming og boligpolitikk</p>	<p>Innspill angående bevaring av kantsone, naturmangfold, fastsetting av byggegrense mot sjøtas inn i arealstrategiene.</p> <p>Barn og unges interesser vektlegges i større grad i arealstrategier:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6.2: <i>Særskilt legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser, og aktivt benytte kommunens «barnas representant</i> - 5.2: <i>Barn og unges interesser skal benyttes som et vurderingskriterium i konsekvensutredning</i>
--	---	--

	<p>I vårt innspill viste Statsforvalteren til flere nasjonale mål og strategier som kan bidra til samfunnsutvikling som er inkluderende og sosialt bærekraftig.</p> <p>Regjeringens nye handlingsplan for universell utforming 2021-2025 Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge inneholder 65 konkrete tiltak på en rekke sentrale samfunnsområder og har fått navnet "Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge". Samfunns- og arealplanlegging er et viktig virkemiddel for å oppnå og legge til rette for at alle skal ha like muligheter for personlig utvikling, deltakelse i samfunnet og livsutfoldelse. All planlegging må ha dette verdigrunnlaget som premiss.</p> <p>Vi viste til også til forpliktelser kommunen har etter FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Vi gjør oppmerksom på at Likestillings- og diskrimineringsloven pålegger offentlige og private virksomheter å jobbe aktivt for likestilling. Loven pålegger offentlige myndigheter å jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i alt sitt arbeid, i all sin virksomhet og på alle samfunnsområder.</p> <p>Den nasjonale strategien Bolig for Velferd ble i desember 2020 avløst av en ny nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024) - Alle trenger et trygt hjem.</p> <p>Sosial bærekraft skal være et premiss for boligbygging og områdeutvikling på lik linje med miljømessig og økonomisk bærekraft. Gjennom planlegging tilrettelegger kommunene for attraktive og tilgjengelige boligområder for hele befolkningen.</p> <p>Regjeringen har i sin melding «Leve hele livet» blant annet understreket betydningen av at kommuner og fylkeskommuner planlegger for aldersvennlige samfunn og tilrettelegger for utvikling av framtidens boligløsninger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Det legges til grunn at kommuner tar stilling til hvordan løsningene i «Leve hele livet» kan utformes og gjennomføres lokalt.</p> <p>Barn og unges interesser i arealplaner</p>	
--	---	--

	<p>Barn og unge representerer kanskje kommunens fremste ressurs siden de utgjør kommunens framtid. Det er også dagens barn og unge som vil vokse opp med de politiske strategier og mål som blir vedtatt i denne arealplanen.</p> <p>Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen, gir krav til den kommunale planleggingsprosessen. Kommunene skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere konsekvenser for barn og unge i plan og byggesaksbehandlingen • foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet • utarbeide vedtekter, bestemmelser og retningslinjer om omfang og kvalitet av arealer og anlegg av betydning for barn og unge, og som skal sikres i planer der barn og unge er berørt • organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part, kommer fram, og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta. <p>Fauske kommune må i planprosessen søke å ivareta barn og unges interesser, for eksempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gjennom å utarbeide bestemmelser for arealer og anlegg av betydning for barn og unge for å sikre kvalitet og omfang av disse • • ved at barn og unges interesser er en av vurderingskriteriene i konsekvensutredning og valg av nye utbyggingsarealer • • ved at kommunen har - og bruker - sin egen «Barnas representant», som deltar på alle høringer, og som kommunen trekker inn som ressursperson • • ved å invitere ungdomsrådet til dialogmøte med andre utvalg, og at de får program og planforslag til høring • • ved særskilt å legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser. 	
--	---	--

KORTVERSJON AV HELSEOVERSIKTEN

- Folkehelsa i Fauske 2021

Innledning: God oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive folkehelseutfordringene, og nødvendig for å planlegge og gjennomføre tiltak. Dokumentet gir en oversikt over befolkningens helsetilstand og forhold som påvirker folkehelsen i Fauske kommune. Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid.

Lovbestemmelser: Det kommunale folkehelsearbeidet er bestemt i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) av 01.01.12. Oversikten skal omfatte opplysninger om og vurderinger av: a) befolkningssammensetning, b) oppvekst- og levekårsforhold, c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø, d) skader og ulykker, e) helserelatert atferd og f) helsetilstand (Jmf. Lov om folkehelse, § 3)

Årsaker	a) befolkningssammensetning	Konsekvenser
	b) oppvekst- og levekårsforhold	
	c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	
	d) skader og ulykker	
	e) helserelatert atferd	
	f) helsetilstand	

Folkehelse VS folkehelsearbeid: I folkehelseloven er folkehelse definert som befolkningens helsetilstand og hvordan helse fordeler seg i en befolkning. Folkehelsearbeid er definert som samfunnets innsats for å påvirke faktorer som fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygge sykdom skade eller lidelse, beskytte mot helsetrusler og arbeid for en jevnere fordeling av påvirkningsfaktorer.

FNs bærekraftsmål: Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Hovedmål #3 God helse innebærer å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. De fleste av hovedmålene har imidlertid konsekvenser for helse; fattigdom, sult, utdanning, rent vann og gode sanitærforhold, arbeidsforhold, boforhold og nærmiljø, klimaendringer, forurensning og sosiale forskjeller. Samarbeid er helt nødvendig for å nå målene.

Kilder og statistikk: Statistikk og helseoversikter kan ha stor nytteverdi i folkehelsearbeidet, men det er også knyttet store utfordringer til bruk av statistikk og tolkningen av den. Statistikken gir ofte et grunnlag for undring og spørsmål – heller enn fasitsvar og løsninger. I arbeidet med å finne oversikt over helsetilstanden i Fauske er det brukt ulike statistikk, analyser og data. Tallmateriale skal hjelpe oss å se tendenser og hvilken retning utviklingen har. Statistisk materiale kan inneholde feilkilder og noen ganger kan små avvik gi store utslag og dermed skape et feil inntrykk. Det har derfor også vært viktig å sjekke tilgjengelig statistikk opp mot lokal kunnskap.

Kommunens løpende og systematiske folkehelsearbeid: Når sentrale og lokale folkehelseområder er identifisert, forutsettes det at kommunen vurderer hvilke konsekvenser dette har for folkehelse. En særlig oppmerksomhet når det gjelder utviklingstrekk over tid, reflekterer behovet for den samlede systematisk og langsiktige folkehelseinnsatsen lokalt. Årsaksforhold må analyseres og vurderes, og er en viktig del av dette arbeidet.

Prioriterte folkehelseområder i planperioden: På bakgrunn av det totale bildet ble det i forbindelse med fjorårets helseoversikt besluttet å fokusere på to overordnede prioriteringsområder:

1. Utjevning av sosial ulikhet i helse
2. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

I årets utgave av helseoversikten, har vi forsøkt å konkretisere nærmere hvilke innsatsområder det bør satses på. Videre har vi i større grad forsøkt å synliggjøre hvilke mulige årsaker som kan ligge bak kommunens hovedutfordringer, og hvilke eventuelle konsekvenser utfordringene kan føre med seg.

Om prioriteringsområde 1: Utjevning av sosial ulikhet i helse

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med bare grunnskole enn blant de med høyest utdanning. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Om prioriteringsområde 2: Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Folkehelsearbeid hører hjemme i alle livets faser

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsfloker. Samfunnsfloker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Folkehelseprofil **2021**: Utsnitt av Fauske kommunes folkehelseprofil. Denne kan sees i sin helhet på kommunens hjemmeside.

FOLKEHELSEPROFIL 2021

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkel tall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuosso
Befolkning	1 Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2 Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
Oppvekst og leveår	4 Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5 Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6 Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7 Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8 Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9 Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10 Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11 Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12 Laveste mestringnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13 Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
	14 God drikkevannforsyning	100	88	89	prosent	
	15 Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	Miljø, sikkerhet og utvikler	16 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	2	2,1	4,4	µg/m ³
17 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019		61	64	68	prosent (a,k)	
18 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019		88	88	85	prosent (a,k)	
19 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019		62	61	65	prosent (a,k)	
20 Ensomhet, Ungdata 2019		22	24	22	prosent (a,k)	
21 Kan svømme, 17 år		87	92	89	prosent (k)	
22 Lite fysisk aktive, Ungd. 2019		15	15	14	prosent (a,k)	
Helse-relatert utfordring	23 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
	25 Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
Helsestatus	26 Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27 Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28 Fornøyd med helse, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29 Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30 Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32 Hjerte- og karsykdom, primærhj. tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33 Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om [mulige årsaker](#)

Konkretisering av Fauskes folkehelseutfordringer

Med utgangspunkt i Fauske kommunes prioriterte hovedområder, spesifiseres det her hvilke identifiserte folkehelseutfordringer det bør fokusere på, hvem innsatsen bør rettes mot, samt hvilke aktører som anses å være sentrale i innsatsen. Vurderingene omkring hovedfunn, mulige årsaker og mulige konsekvenser, er gjort i hvert enkelt kapittel.

Delmål, strategier og tiltak/virkemiddel synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Gjennom tidlig innsats, foreldrestøtte og særlig barnehagene som folkehelsearena, skal Fauske kommune – med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordrings-område	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	<ul style="list-style-type: none">Barn 0-5 årForeldre	<ul style="list-style-type: none">ForeldreHelsestasjonenBarnehageneBibliotekPPT
Lavinntekts-husholdninger	<ul style="list-style-type: none">Familier med barn i skolealder	<ul style="list-style-type: none">Familiens husKultur/idrettFrivilligheten
Fysisk aktivitet	<ul style="list-style-type: none">Barn 0-5 årBarn 6-12 årForeldre	<ul style="list-style-type: none">ForeldreHelsestasjonenBarnehageneSkoleneKultur/idrettVedlikehold og driftPlan/utvikling
Trivsel og tilhørighet	Hele befolkningen	Alle

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. (...) Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Gjennom fokus på skolene som folkehelsearena, utdanningsløp og overgang til arbeid, helsevaner, livsmestring, og Fauske kommune som bosted, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordringsområde	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	<ul style="list-style-type: none"> Barn i skolealder Foreldre 	<ul style="list-style-type: none"> Skolene Bibliotek PPT
Stønad til livsopphold, 20-66 år	<ul style="list-style-type: none"> Ungdom 	<ul style="list-style-type: none"> Skolene VGS Familiens hus NAV IS
Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	<ul style="list-style-type: none"> Ungdom Arbeidsgivere; alternative praksisplasser, sommerjobber 	<ul style="list-style-type: none"> Skolene VGS Familiens hus NAV IS BUP/VOP Næringslivet
Gjennomføring i vdg. opplæring	<ul style="list-style-type: none"> Ungdomsskole-elever VGS-elever Foreldre (skolefravær/nærvær) 	<ul style="list-style-type: none"> Skolene VGS Familiens hus Næringslivet
Fornøyd med lokalmiljø	<ul style="list-style-type: none"> Hele befolkningen 	<ul style="list-style-type: none"> Kultur og idrett Skolene VVA Næringslivet
Fysisk aktivitet	<ul style="list-style-type: none"> Hele befolkningen 	<ul style="list-style-type: none"> Foreldre Skole Familiens hus Kultur og idrett Frivilligsentral Frisklivsentral Vedlikeh. /drift Plan/utvikling
Psykiske symptomer/lidelser	<ul style="list-style-type: none"> Ungdom Foreldre 	<ul style="list-style-type: none"> Familiens hus Fastleger BUP/VOP ROP Skolene
Annet: Ungdom og bruk av rusmidler	<ul style="list-style-type: none"> Ungdom Foreldre (i form av rus- og kriminalitets-forebyggende tiltak) 	<ul style="list-style-type: none"> Skolene Familiens hus Kultur/idrett Fastleger Politiet

Delmål, strategier og tiltak synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre. Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter (...)

Gjennom fokus på bo- og nærmiljø, opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring, og eldre som aktive deltakere i samfunnet, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordrings-område	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Befolknings-inndeling; lave fødselstall, kraftig økning av eldre	<ul style="list-style-type: none"> Tjenestene; innovasjon, tilpasning Frivilligheten 	<ul style="list-style-type: none"> Frivilligsentralen Frisklivscentralen SHO Helse og omsorg SHO Eiendom, plan og samfunnsutvikling
Fysisk aktivitet: <ul style="list-style-type: none"> Muskel og skjelett Hjerte-/karsykdom 	<ul style="list-style-type: none"> Alle Yrkesaktive (sykefravær) Risikogrupper 	<ul style="list-style-type: none"> Alle Arbeidsgivere Frisklivscentralen Kultur og idrett Hverdags-rehabilitering Fastleger Vedlikehold/drift Plan/utvikling
Bo- og nærmiljø	<ul style="list-style-type: none"> Seniorer Frivilligheten Utbyggere/utviklere 	<ul style="list-style-type: none"> SHO Helse og omsorg SHO Eiendom, plan og samfunnsutv.

Kapittel 1 Befolkning

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 1 Befolkning

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
BEFOLKNINGSENDNINGER <i>Nedgang i antall innbyggere.</i> <i>Befolkningstilveksten i Fauske er i noe lavere vekst enn fylket ellers.</i>	Fødselsunderskudd, utflytting, flere eldre enn yngre innbyggere. Mindre innvandring.	Færre barn, mindre årskull, ytterlige befolkningsnedgang. Utfordringer knyttet til arbeidskraft i kommunen. Lavere skattegrunnlag.
BEFOLKNINGSFRAMSKRIVING <i>I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år.</i> <i>På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt.</i> <i>For innbyggere født i 2020 er forventet levetid nesten ett år lenger enn for landsgjennomsnittet.</i>	Lavere dødelighet, lavere fruktbarhet, aldring av store fødselskull.	Endringer i alderssammensetning kan gi utfordringer relatert til tjenesteproduksjon – endringsvilje og omstillingsevne (skole, sykehjem, hjemmetjenester m.m.). En stadig voksende gruppe med friske eldre (bl.a. en ressurs i frivillig sektor), men også et sykdomsbilde mer preget av kroniske og sammensatte helseproblemer – inkludert demens. Utfordringer og større press på ressurser innen bl.a. helse- og omsorgstjenestene. Flere eldre uten pårørende i nærmiljøet kan gi et større press på innleggelse i sykehjem.
TILFLYTTING Nettoflyttingen i 2020 var på minus 66 personer.	Flyktninger/innvandrere forlater grunnet manglende arbeid. Barnehagetilbud (opptak + krets). Mangelfullt kollektivtilbud. Synet på kommunen som bosted.	Befolkningsnedgang. Utfordringer knyttet til kompetanse og arbeidskraft i kommunen. Lavere skattegrunnlag.
INNVANDRING Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene.	Arbeid, asylsøkere som har fått innvilget oppholdstillatelse. Familiegjenforening, ekteskapsinngåelse på tvers av nasjonaliteter.	Innvandring har vært viktig for folketilveksten, og har til en viss grad kompensert for fødselsunderskudd og annen lav tilflytting. Helsemessige forskjeller mellom grupper av innvandrere og mellom innvandrere og etnisk norske. Utfordringer knyttet til integrering. Økt arbeidskraft

Vurdering:

Befolkningsutviklingen påvirkes av flere faktorer: Antallet som fødes, som dør, som flytter fra og flytter til kommunen. Vel så viktig som å ha fokus på å stimulere til at nye personer flytter til kommunen, er å sørge for at de som bor her blir værende. Befolkningsvekst er en indikator på kommunens attraktivitet.

En økt befolkning tilfører kommunen større aktivitet, nye impulser og høyere skatte- og rammetilskuddsinntekter. Videre utløser vekst investeringer og fornyelse, skaper grunnlag for ny nærings- og servicevirksomhet og trekker ny kompetanse til kommunen. For at Fauske skal holde en stabil vekst, må innbyggerne våre oppleve å ha håp om ei trygg fremtid i kommunen. Dette fordrer at det både finnes tilstrekkelig med arbeid i kommunen, og gode pendlermuligheter til og fra kommunen. Videre fordrer det at vi har gode bomiljø for folk i ulike livsfaser.

Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Dette gjelder norskfødte så vel som innvandrere. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

At vi blir flere eldre er i utgangspunktet svært bra. Det kan sees på som et resultat av et samfunn som har evnet å ivareta befolkningens helse og levekår på en god måte. Aldringen av befolkningen er et viktig premiss for forventningen om økte utgifter i helse- og omsorgssektoren. Ved økt levealder øker også sannsynligheten for helseutfordringer som inntreffer ved høy alder.

Med en aldrende befolkning vil det i et samfunnsøkonomisk perspektiv bli enda viktigere å fremme helse og forebygge sykdom i den yrkesaktive delen av befolkningen, samt legge til rette for utsatt pensjonsalder og god helse blant eldre. Innbyggerne må i enda større grad enn før planlegge sin egen alderdom. Det er derfor viktig å komme i dialog om dette før innbyggeren har blitt brukere av omsorgstjenester.

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

Statistikkel del er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 1

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
<p>INNTÉKT OG ULIKHET Tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt.</p> <p>Andel barn av eneforsørgere i Fauske tilsvarer fylkes-nivået, og tendensen de siste årene har vært en nedgang. Samtidig er tallene fortsatt noe over landsgjennomsnittet.</p> <p>Inntektsutviklingen følger resten av landet, men inntektsnivået er noe lavere her.</p>	<p>Utdanningsnivå, jobbtilgang, deltidsjobbing, aleneboende.</p> <p>UKJENT</p>	<p>Lavinntekt kan medføre at barn ikke får deltatt i aktiviteter på lik linje med venner.</p> <p>Kan øke sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død.</p> <p>Lavinntektshusholdninger med barn kan ha konsekvenser for barn i barnehage og skole – utstyr til fys.akt., aktivitetsdager, skolemat, kunnskap om sammenheng mellom kosthold og psykisk/fysisk helse.</p> <p>Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse</p>
<p>UTDANNING Synkende elevtall.</p> <p>Vesentlige kjønnsforskjeller når det kommer til grunnskolepoeng, og tendensen er at forskjellene mellom kjønnene bare øker.</p> <p>Noe lavere utdanningsnivå enn nasjonalt gjennomsnitt.</p> <p>30,4 prosent av mennene og 28,6 prosent av kvinnene i Fauske hadde i 2020 bare grunnskole som høyeste utdanning.</p>	<p>Færre fødsler, synkende tilflytting.</p> <p>UKJENT</p> <p>UKJENT</p> <p>Tilgang til relevante jobber.</p>	<p>Lavt utdanningsnivå gir færre muligheter for jobb og høyere inntekt.</p> <p>Utdanningsnivå har en sammenheng med helse og helseatferd.</p> <p>(Høyere utdanningsnivå kan føre til tettere oppfølging av egne barn med tanke på skoleprestasjoner, trivsel på skolen, skolevegring).</p>
<p>BARNEVERN Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger Fauske nå på nærmere 150 tilmeldinger pr år. Man ser en stor økning av plassering i fosterhjem.</p> <p>Det er også flere frivillige plasseringer.</p>	<p>Fokus på forebyggende og helsefremmende innsats, tidligere intervensjon.</p> <p>Man har ikke i tilstrekkelig grad lykkes med å iverksette effektive kompenserende og omsorgsendrende hjelpetiltak.</p> <p>Flere alvorlige/sammensatte saker.</p> <p>Økt oppmerksomhet på barn og omsorgssvikt.</p>	<p>Rett hjelp til rett tid; mindre inngripen i barns liv.</p> <p>Rekrutterings-utfordringer. Færre barn plassert i institusjon.</p> <p>Økte utgifter.</p> <p>Økt tillitt og kunnskap.</p>

<p>SAMFUNNDELTAKEELSE <i>Gjennomføringsgrad vgs; I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyere enn for kullet som startet to år tidligere.</i></p> <p><i>Lavere sysselsettingsgrad enn landsgjennomsnittet</i></p> <p><i>Mer sammensatte/komplekse utfordringer.</i></p> <p><i>Økning av uføregrad blant aldersgruppe 24 – 44 år</i></p>	<p>Årsaker til frafall: Psykiske eller psykososiale problemer, manglende motivasjon, skoletretthet, feilvalg, fysisk sykdom, vanskelige hjemmeforhold, rusproblemer, graviditet og barn, organisering av/oppfølging i videregående skole, elever som ikke kommer inn på førstevalg og må studere noe de ikke har interesse for/motivasjon til.</p> <p>Foreldre med lavt utdanningsnivå.</p> <p>Utviklingen er i tråd med utviklingen nasjonalt.</p>	<p>Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse.</p> <p>Kan ha en negativ innvirkning på helsetilstand, sosiale helseforskjeller, kostnader for kommunen og samfunnet.</p> <p>Ved nedsatt arbeidsevne, øker risikoen for langvarig sykefravær og tidlig tilbaketrekking fra arbeidslivet. Årsaker til vekst i uføretrygd kan skyldes bl.a. økt antall eldre, lav utdanning og muligheter i arbeidsmarkedet. Høyere andel personer med muskel- og skjelettplager, samt psykiske plager/lidelser.</p>
---	---	--

Vurdering (del 1):

Dette kapittelet har tatt opp noen viktige indikatorer som både isolert og sett i sammenheng er svært viktige for utviklingen av Fauske som samfunn. Lav gjennomføringsgrad i videregående skole er en indikator som har store konsekvenser for enkeltpersoner, og er nært knyttet til negative utviklingstrekk senere i livet som å stå utenfor arbeidsmarkedet, uførhet, fattigdom og lav inntekt. Det har også konsekvenser for samfunnet som ikke får den formelle kompetansen som trengs i offentlig og privat sektor, og må bære kostnadene ved økt bruk av trygdeytelser.

Tendensen til økt ulikhet mellom inntektsgrupper i Norge fortsetter, og gjelder også i Fauske. Når det kommer til andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en økning i Fauske kommune siden 2013. De siste tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt, og for Norge er tilsvarende tall 11,3 prosent. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen

Fauske er en kommune i demografisk endring. Elevtallet i kommunen synker fortsatt, og ifølge fremskrevne tall vil elevtallet i år 2025 stabilisere seg rundt 970 elever i grunnskolen, alder 6 – 16 år. Nordland er et av de fylkene med høy gjennomsnittlig frafallsprosent når det kommer til videregående utdanning. Utdanningsnivå er en viktig bakenforliggende påvirkningsfaktor som bidrar til sosial ulikhet i helse. I Fauske er utdanningsnivået noe lavere enn det nasjonale gjennomsnittet.

Det har blant en del støttetjenestene vært uttrykt økende bekymring for en del ungdom som strever med sammensatte utfordringer, hvor det er behov for tverrfaglig og helhetlig innsats. Nøkkelord knyttet til gruppen er utdanning, sysselsetting, psykisk helse og bo-trening/bolig. I 2021 utgjør ikke denne gruppen en særskilt bekymring for barneverntjenesten. Når det kommer til sistnevnte tjeneste, så har denne pr nå ikke opplevd en direkte sammenheng mellom pandemien og meldte saker. Det er heller ingen betydelig endring i tilmeldinger etter at samfunnet nå har åpnet mer og mer. Når det kommer til ny barnevernsreform som står på

trappene, opplever kommunen på mange vis å være i forkant av mange kommuner. Reformen kan sees på som en oppvekstreform, hvor mer ansvar overføres fra stat til kommune, også økonomisk. Dette vil medføre større egenandeler på tiltak, samt økte utgifter til fosterhjem. Årsakene til økningen av uføregrad blant aldersgruppe 25-44 år kan antas å være sammensatte; arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 2

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
<p>BOLIGFORHOLD Behov for flere byggeklare tomter.</p> <p><i>I fremtiden kan vi se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år. Det vil etterspørres andre typer boliger og bo-fellesskap enn det vi har i dag.</i></p>	<p>Økt etterspørsel. Endrede bo-preferanser. Kjøpesterke eldre.</p> <p>Kultur-endring. Lengre levetid og bedre helse.</p>	<p>Potensielle innbyggere velger å bosette seg i annen kommune. For kostbart å etablere/realisere for enkeltpersoner/-familier.</p> <p>Språk i tilbud og etterspørsel. Fremtidens senior-innbyggere kan velge å flytte fra kommunen.</p>
<p>BOLIGSOSIALT ARBEID Økende behov for tilrettelagte boliger.</p> <p>Økt andel unge voksne uten bo- evne og/eller arbeidsevne.</p> <p><i>I 2020 var det 79 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 69 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 60 avslag på søknad om kommunal bolig. Behov for flere boliger som kan kjøpes av eninntektsfamilier.</i></p>	<p>Rusproblematikk. Økt antall innbyggere som strever ned fysisk/psykisk helse. Økt antall innbyggere med sammensatte vansker.</p> <p>Høye leiepriser. Høy boligetterpørsel. Lavinntektsfamilier.</p>	<p>Marginalisering (ekskluderingspraksis). Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse. Flere «hjemmeboende» voksne – som av ulike årsaker ikke kommer seg ut fra foreldrehjemmet.</p> <p>Økt andel bostedsløse.</p> <p>Høye leiepriser på det private markedet, og høy etterspørsel, medfører at enkelte grupper må etableres i leid kommunal bolig i perioder.</p>

Forts.

<p>SAMFERDSEL OG KOMMUNIKASJON <i>Betydelig flere pendler ut av Fauske, enn inn.</i></p> <p><i>Økende andel tog-pendlere.</i></p> <p><i>Behov for mer hensiktsmessig kollektivtilbud; kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransporttilbudet.</i></p>	<p>Tilgang til arbeidsplasser og studier ligger primært i nabokommuner.</p> <p>Større satsing på tog/jernbane; nye togstopp, tilpassede avganger.</p> <p>Økt organisert fritid. Mer sentralisert (stedsavhengig).</p> <p>Økende andel eldre. Høyere levealder.</p> <p>Familienettverkene er mindre tilgjengelig.</p> <p>Minoritetsfamilier uten bil/sertifikat.</p> <p>Sentralisering av videregående skoletilbud.</p>	<p>Flere kan ha Fauske kommune som bosted.</p> <p>Et dårlig tilbud kan bidra til å øke sosiale helseforskjeller, samt bidra til dårligere levekår og helse. Mindre sosial kontakt, inaktivitet.</p> <p>Økt utflytting, færre skatteinntekter.</p>
--	--	---

Vurdering (del 2):

Når det gjelder kommunale boliger så vi vet at det er et behov for flere bemannede boliger, og for ulike bolig-kategorier. Det er en økende andel av unge voksne som mangler bo- evne, enten fordi de har falt utenfor arbeidslivet, skole eller andre kombinerende faktorer. Et område som man ser er sterkt voksende, er feltet rus- og psykiatri, hvor utfordringer beskrives mer og mer komplekse.

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter. Dette er det flere årsaker til, men en av de er at mange av disse tomtene er ikke byggeklare. Noen av tomtene er avhengige av etablering av infrastruktur for å kunne bebygges. Dette på grunn av rekkefølgekrav i reguleringsplan, eller for fremkommelighet eller andre hensyn. Noen av tilbakemeldingene som kommunen også mottar, er at de ledige tomtene er i for ustabil/ulendt terreng, som gjør byggeprosjektene økonomisk urealistiske.

Dette gjelder spesielt i Valnesfjord, område Furnes Nord. Noe som også har betydning er eierformen. Kommunen selv eier noen boligtomter (blant annet i Sjøheia), men flesteparten er i privat eie.

Ensomhet er en av de store folkehelseutfordringene. Det er en klar sammenheng mellom utenforskap, deltakelse i arbeidslivet og behov for kommunale tjenester. Når det gjelder boligbehovet i lys av de boligsosiale forholdene, så opplever kommunen å få en økt andel av unge voksne uten bo- evne eller arbeidsevne, eller en kombinasjon av disse.

Et differensiert boligtilbud når det gjelder prisklasse og boligtyper innenfor samme nærmiljø er positivt og kan motvirke tendenser til geografiske oppdelinger av boligmarkedet. Det er grunn til å undersøke hvordan boligbyggingen i Fauske fungerer når det gjelder å skape et differensiert boligtilbud.

Det er en stor andel som pendler ut (og inn) av Fauske, samt vi har en økende andel eldre.

Dette fordrer et hensiktsmessig kollektivtilbud.

Utviklingen over de siste 20 – 30 år viser en markant utvikling som samfunnets tjenester bare delvis klarer å forberede seg på. Forebyggende arbeid i oppvekst-sektoren vil påvirke utviklingstrekkene i andre sektorer. Man kan tidlig predikere et sannsynlig behov dersom man ikke lykkes med forebyggende arbeid.

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
DRIKKEVANNSKVALITET <i>Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning.</i>	Nybygde vannanlegg. Satsing på vannkvalitet og beredskap.	Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelse.
STØY <i>Økning av tungtrafikk i sentrum kan føre til støyforurensning.</i> <i>Behov for oppdatering av en del reguleringsplaner; blanding av industri og boligområder.</i> <i>Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreducerende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.</i>	E6 gjennom sentrum; økt transport på vei. Bebyggelse langs vei, mye gjennomgangstrafikk, knutepunkt med mye næringsvirksomhet.	Støy bidrar til mistrivsel og svekket helsetilstand. Undersøkelser gjort av miljødirektoratet har vist at søvnproblemer, depresjon, følelse av nedtrykthet, fordøyelsesbesvær, nervøsitet og rastløshet er større i områder med mye trafikkstøy, enn i område med lite trafikkstøy. Økt fare for ulykker og skader.
FORURENSING <i>Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.</i> <i>Gruvedrift (Sulitjelma): Det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak ikke er tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav.</i>	Ukjent.	Miljøfarer. Miljøfare, økte samfunnskostnader.
SOSIALT MILJØ: BO- OG NÆRMILJØ <i>Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse</i> <i>Lite/lav satsing på sykkelnettverk.</i> <i>Satsing på nærmiljøanlegg.</i>	Lav prioritering. Lav prioritering. Høy prioritering.	Økte forskjeller, inaktivitet. Tilgjengeligheten av gang- og sykkelvei vil påvirke hvor mange som går/sykler til jobb/skole og andre aktiviteter. Påvirker mengden forurensning. Gang og sykkelveier gir større muligheter for fysisk aktivitet i hverdagen og det påvirker trafiksikkerhetsrisiko. Økt tilgjengelighet, økt fysisk aktivitet.

<p>SOSIAL STØTTE, TRIVSEL OG SELVOPPLEVD HELSE <i>Ungdom er signifikant mindre fornøyd med lokalmiljøet, enn landet som helhet.</i></p> <p><i>En av ti ungdommer mangler nære venner, og 23 % av de spurte ungdomsskoleelevene svarer at de er mye plaget av ensomhet</i></p> <p><i>Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland</i></p> <p><i>Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+</i></p> <p><i>Økt fokus på tverrfaglige/helhetlige tjenester.</i></p>	<p>Mangel på interessante møteplasser. Kollektivtilbud. Kultur; holdning til lokalmiljøet.</p> <p>Manglende identitet og tilhørighet. Geografiske forhold.</p> <p>Usikker.</p> <p>Gode nettverk.</p> <p>Strategisk satsing på foreldrestøtte og helhetlige oppveksttjenester.</p>	<p>Kan virke inn på utdanningsløp, fremtidig sysselsetting og bosetting.</p> <p>Mistrivsel og ensomhet.</p> <p>Fysiske og psykiske plager, reduksjon av funksjonsevne og tap av livskvalitet, lavere skoleresultater, utenforskap, ensomhet, frafall i vgs</p> <p>Trivsel kan henge sammen med oppvekstmiljøet, boligforholdene og arbeidsmarkedet.</p> <p>Bedre leve- og oppvekstvilkår for barna. Økt mestring hos foreldregenerasjonen.</p>
<p>VALGDELTAKEELSE <i>Noe lav valgdeltakelse</i></p>	<p>Det er behov for å sammenstille kunnskap om hva som påvirker valgdeltakelsen i Fauske, særlig med tanke på region- og kommunereformen hvor avstanden mellom velger og politiker kan øke ytterligere.</p>	<p>Lav valgdeltakelse i deler av befolkningen kan føre til at velgergrupper faller utenfor de demokratiske prosessene. Dette kan få negative konsekvenser for legitimiteten til valgsystemet og lokaldemokratiet.</p>

Vurdering:

Generelt er mennesker mer aktive dersom parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon og mosjon, kollektivtransport og viktige målepunkter som skoler og butikker ligger i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen. Eksempler viser at rask befolkningsvekst, urbanisering og fortetting fører til en reduksjon av rekreasjonsareal og nærturterreng. Rom for bevegelse bør være prioritert i nærmiljøutvikling. Dette innebærer at friluftsområder i nærmiljøet må prioriteres og nedbygging av lokale «100-meterskoger» forhindres. Offentlig rom bør stimulere til aktivitet gjennom gang- og sykkelvegnett, turstier, joggeløyper, skiløyper, utendørs treningsapparater eller kreativt design av offentlige steder. Det er ikke kun kvantiteten av stier, fortau og grøntområder som har betydning for aktivitet, men kvaliteten på disse. Ungdata viser at de aller fleste ungdommene lever gode og aktive liv. Samtidig er de mindre fornøyd enn fylket og landet for øvrig når det kommer til lokalmiljøet. Særlig dagens kollektivtilbud belyses som en negativ faktor. Dette gjelder for flere samfunnsgrupper. For å realisere Kommuneplanens strategier, må samspelet mellom kollektivtilbudet og arealbruken i kommunen bli sterkere enn i dag. Kommunen og fylkeskommunen må i fellesskap definere busstraseene, stoppesteder og knutepunkter som skal gi premisser for ny bebyggelse som bygger best mulig opp under markedet for kollektivtransporten³. På lang sikt bør kollektivtilbudet ytterligere styrkes gjennom areal- og tettstedsutvikling som bygger opp under kollektivtransporten. Det bør være et prinsipp at boligbygging og utvikling av nye nærmiljøer skjer rundt kollektivknutepunkt. Disse knutepunktene må være forbundet med et omfattende og sammenhengende gang- og sykkelvegnett som gjør personbilen overflødig. Både

kollektivtrafikk og aktiv transport bidrar til økt fysisk aktivitet og bedre bomiljø. Syklister, gående og brukere av andre transportformer som innebærer fysisk aktivitet bør gis høyest prioritet i utvikling og vedlikehold av infrastruktur.

Kommunen har investert i en rekke skiltede tur-stier/veier og gapahuker i kommunen. Utfordringen er å holde stiene og turområdene vedlike slik at de oppleves som attraktive og trygge også frem i tid. En annen utfordringen er knyttet til å tenke helhet i arealplanleggingen. Det har blant annet ikke i tilstrekkelig grad blitt tatt høyde for sykkelnettverk og grønne korridorer, noe som har medført konsekvenser i en del boligområder. Tap av natur er for kommende generasjoner en like stor trussel som klimaendringer. Ved å sikre folkehelseperspektivet tidlig i all samfunnsplanlegging så kan kommunen i større grad balansere fremtidige behov.

Sosiale og kulturelle møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for at innbyggerne har trygge møteplasser kan man bidra til å styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse. Kommunens foreldrestøttarbeid skal blant annet bidra på dette området. Frivillige aktører kan spille en viktig rolle i et slikt arbeid fordi de har en større rekkevidde og kan inkludere mennesker fra ulike kulturer i forskjellige aldersgrupper. Frivillig arbeid kan også forebygge gjennom arbeid rettet mot grupper med ulike og store livsutfordringer og som dermed risikerer å oppleve økt desintegrasjon fra lokalsamfunnet. Det er også viktig med tiltak som kan redusere barrierer for deltakelse i slike uformelle nettverk. Kommunen er nå i en posisjon hvor tidlig innsats/intervensjon i større grad kan realiseres. Organisatoriske grep er gjort, og fokus har i større grad dreid fra et behandlingsperspektiv til forebyggende og helsefremmende perspektiv.

Kapittel 4 Skader og ulykker

Statistikkel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 4 Skader og ulykker

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
SKADER OG ULYKKER <i>Økende andel hoftebrudd</i>	Indre faktorer: medisinbruk, sykdommer, svekket gange og balanse, stillesittende liv, frykt for fall, mangelfull ernæring, svekkede kognitive funksjoner og syn. Ytre faktorer: omgivelsesfaktorer (lys, underlag, trapp, strøing om vinteren m.m.), sko og klær.	Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste.
TRAFIKKSKADER OG DØDSFALL <i>Antallet trafikkulykker i kommunen har gått drastisk ned de siste ti årene, helt i tråd med utviklingen ellers i landet</i>	Forebyggende tiltak, økt kunnskap, bedre teknologi, tryggere biler. Økt nasjonalt og regionalt fokus på trafiksikkerhet.	Trafikkulykker er en samfunnsmessig stor kostnad, og kan ha stor påvirkning på livskvaliteten både for den enkelte som blir utsatt og dens familie.

Vurdering:

Samlet sett har det vært en reduksjon i skader og ulykker det siste tiåret, noe som er tilsvarende for utviklingen på landsbasis. Et unntak er hoftebrudd, der det har vært en økning siden 2010 med 2,4 tilfeller per 1000 innbyggere og ligger over landssnittet på 1,9. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte og deres pårørende, og i tillegg kommer de økonomiske kostnadene for samfunnet.

Til tross for en nedgang i skader og ulykker, er det fortsatt en stor utfordring for folkehelsen å få tallene ytterligere ned. Forebyggende tiltak og bedre kunnskap om hvorfor skader oppstår, er derfor viktig for å minske omfanget og belastningene.

Fauske kommune ble høsten 2020 godkjent som trafiksikker kommune. Dette er viktig for å bli prioritert innenfor trafiksikkerhetsmidler fra Nordland fylkeskommune, som igjen kan bidra til å økt trafiksikkerheten for innbyggerne våre.

Kapittel 5 Helserelatert atferd

Statistikkel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Kapittel 5 Helserelatert atferd

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
<p>FYSISK AKTIVITET Fauske-ungdommen ligger likt med landet som helhet når det kommer til ukentlig aktivitet og trening.</p> <p>Stor variasjon i den voksne befolkningen.</p> <p>Ungdommen er noe mindre fornøyd med egen helse (enn landsgjennomsnittet)</p>	<p>Mindre fysisk aktivitet: Mye skjermtid, kjøring til og fra aktiviteter, mindre hverdagsaktivitet og ungdom slutter med organisert idrett tidlig, lavt utdanningsnivå</p> <p>Mer fysisk aktivitet: Etablering av gode vaner i barneårene, mer fysisk i skolene, tilrettelegging i nærmiljøet (sykling, sykkelparkering, trygge gangveier), gode/allsidige fritidstilbud, høyere utdanningsnivå.</p>	<p>Av mindre fysisk aktivitet: Dårligere motorikk, utvikling av livsstilssykdommer, overvekt, økning av psykiske plager/lidelser.</p> <p>Av mer fysisk aktivitet: Det gir økt overskudd, virker positivt på humøret, gir mulighet til sosialt samvær og beskytter mot sykdommer. Forebygger overvekt og livsstilssykdommer, positivt for psykisk helse og livskvalitet.</p>
<p>RØYKEVANER OG SNUSBRUK Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %).</p>	<p>Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold, nasjonale trender.</p>	<p>Mindre risiko for luftveissykdommer (astma, emfysem, bronkitt, kronisk obstruktiv lungesykdom), kreft, hjerte- karsykdommer og redusert dødelighet.</p> <p>Røyking er en av de farligste risikofaktorene for helsa.</p>
<p>KOSTHOLD Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming.</p> <p>66 % av ungdomsskoleelevene spiser hver dag skolemat som de har med seg hjemmefra</p> <p>Bare en av tre videregåendelever spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.</p>	<p>Økt bevissthet og satsing over tid; «Helsefremmende barnehage», kampanjer (Fiskesprell) o.l.</p> <p>Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store og for mange er det lett å velge usunne drikke- og matvarer.</p>	<p>Et kosthold i tråd med helsedirektoratets anbefalinger vil redusere risikoen for utvikling av livsstilssykdommer og overvekt.</p>
<p>ALKOHOL OG ANDRE RUSMIDLER</p> <p>Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnittet.</p> <p>Alkoholomsetningen i Fauske ligger generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt</p> <p>Andelen som drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer er mer enn</p>	<p>Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold, trender. Økt fokus på forebyggende tiltak.</p> <p>Handelslekkasje, lett tilgang.</p> <p>Kontinental drikkekultur, annen livsstil.</p>	<p>Senere alkohol-debut</p> <p>Høyt alkoholforbruk, økning av livsstilssykdommer.</p>

<p><i>dobbelt så høy blant de med 4+ år med høgskole- eller universitetsutdanning sammenlignet med de med grunnskoleutdanning.</i></p> <p><i>Mulig økning i bruk av andre rusmidler som kokain og MDMA blant ungdom.</i></p>	<p>Kommentar fra politiet i Fauske når det kommer til mulige nye tendenser i 2020/2021:</p> <p><i>«(...) Noe av denne økningen synes å ha blitt mer synlig eller mulig økt i omfang under pandemien. Dette gjelder muligens også generell drikking i befolkningen, men grunnet nedstenging osv. er det flyttet fra utesteder og til det private hjem».</i></p>	<p>Rusavhengighet, tap av friske leveår, økt andel skader og ulykker, økt dødelighet, tidlig død. Økte samfunns-kostnader.</p>
--	---	--

Vurdering: Helse relatert atferd gjenspeiler både miljø og levekår og personlige valg. Forskning viser at grupper med lengre utdanning og høyere inntekt har i snitt levevaner som gjør at de kommer helsemessig bedre ut enn de med lavere utdanning og inntekt.

Forskjellene i helse relatert atferd over regioner er jevnt over svært små. Men litt variasjon finner vi. Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %) men også det høyeste gjennomsnittstallet for stillesitting (6,97 timer per dag).

Det er mange positive helseeffekter forbundet med jevnlig fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet omfatter alle aktiviteter som innebærer at man beveger seg i hverdagen og bruker kroppen, for eksempel lek, friluftsliv, idrett, mosjon, trening, kroppsøving, fysisk arbeid, gange, løping eller sykling. Regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for normal vekst og utvikling. Det virker også positivt på den psykiske helsen, konsentrasjon og læring.

Regelmessig fysisk aktivitet i ungdomsårene ser også ut til å være viktig for å skape gode vaner for resten av livet.

Alkohol har store negative konsekvenser for samfunnet og forårsaker betydelige helsemessige skader. Alkoholbruk er en av de viktigste risikofaktorene for tap av friske leveår i befolkningen, og er i tillegg årsak til sosiale problemer og skader for andre enn brukeren selv. Sammenhengen mellom beruselse og skadevirkninger er særlig tydelig når det gjelder vold, trafikkskader og andre ulykker. Samtidig er det slik at store deler av skadeomfanget, og det som påfører samfunnet de største kostnadene, er knyttet til et relativt moderat/lavt.

Kapittel 6 Helsetilstand

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, Kapittel 6 Helsetilstand

Befolkningens helsetilstand er på mange vis resultatet av de øvrige områdene som er beskrevet; befolkningssammensetning, oppvekst- og levekårsforhold, miljø, skader og ulykker, samt helserelatert atferd.

Årsaker	a) befolkningssammensetning
	b) oppvekst- og levekårsforhold
	c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
	d) skader og ulykker
	e) helserelatert atferd
	f) helsetilstand

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
HJERTE- OG KARSYKDOMMER <i>Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet.</i>	Arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. Kosthold med høy andel animalsk fett og sukker. Tradisjonelt et kosthold rikt på animalske matvarer og –fettkilder i Salten.	Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste. Tidlig død.
DIABETES <i>Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes, øker i aldersgruppen 30-74 år</i>	Type 2: Arv, overvekt, for lite fysisk aktivitet, kosthold rikt på sukker og raske karbohydrater, røyking	Skade av blodårer og indre organer, økt risiko for hjerteinfarkt, hjerneslag og amputasjon, nyresvikt, nedsatt syn, nedsatt følsomhet i beina, impotens hos menn, tidlig død.
KOLS OG ASTMA <i>I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet</i>	Røyking, luftforurensning i arbeidsmiljøet eller utendørs, arvelige faktorer, allergi og overfølsomhet.	Pustebesvær, hoste, tretthet, psykiske og sosiale konsekvenser.
KREFT <i>Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene, på landsgjennomsnitt.</i>	Utvikling av kreft: Livsstilsfaktorer som røyking, stoffer i miljøet, overvekt og fedme, kosthold, alkohol, infeksjoner og fysisk aktivitet påvirker risiko for noen kreftformer.	Menneskelige lidelser, tapt livskvalitet, psykiske plager, kostnader for samfunnet og pasient, tidlig død.
MUSKEL- OG SKJELETTPLAGER <i>For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.</i>	Arv, over-, under- og feilbelastning, skader. Lavere terskel for kontakt med helsevesen (kultur).	Redusert livskvalitet, sykefravær, uføretrygd.

<p>TANNHELSE <i>Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke. Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket.</i></p>	<p>God informasjon fra helsestasjon helt fra fødsel av. Ny tannklinikk i kommunen med moderne utstyr. Prisenivå på tannhelsetjenester.</p>	<p>Sosiale forskjeller i tannhelse.</p>
<p>LEGEMIDDELBRUK <i>Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning.</i></p>	<p>Manglende kompetanse, manglende samarbeid mellom institusjoner, diagnostisk praksis, lite kontinuitet i pleien/oppfølging, holdninger, miljømessige forhold, arvelighet.</p>	<p>Bivirkninger, bedret eller redusert livskvalitet.</p>
<p>PSYKISKE SYMPTOMER OG LIDELSER <i>Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år.</i></p>	<p>Økt kroppsfokus, tap av nære relasjoner, samlivsbrudd, konflikter, psykiske plager, rusmisbruk eller vold i familien, mobbing på skolen og digitalt, ensomhet, traumatiske opplevelser, arvelige faktorer.</p>	<p>Nedsatt arbeidsevne, sykefravær, uføretrygd, rusavhengighet/-problemer, større dødelighet. Konsekvenser for barn og pårørende.</p>
<p>OVERVEKT <i>Overvekt og fedme er signifikant forskjellig (høyere) i Nordland enn i landet for øvrig.</i></p>	<p>Foreldrenes sosioøkonomiske status, aktivitetsnivå, kosthold, tilgang på aktivitets- og fritidstilbud, genetiske årsaker</p>	<p>Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter, enkelte kreftsykdommer og psykiske helsekonsekvenser.</p>
<p>SYKEFRAVÆR <i>Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær.</i></p>	<p>Sykefravær kan ha sine årsaker både i individet, i virksomheten, og i samfunnet.</p>	<p>Samfunnsøkonomiske kostnader.</p>

Kapittel 7 Avslutning: utfordringer og muligheter

Se hoveddokument for full-tekst.

Utfordringsområdene er gjengitt i de øvrige kapittel-tabellene. Mulige årsaksforhold og konsekvenser som belyses i øvrige kapittel, er knyttet opp til kommunens utfordringsbilde (hovedfunn/status).

Konklusjon

Gjennom dagens lovverk er kommunen pålagt å ta et større ansvar for folkehelsa med utgangspunkt i det lokale oversiktsdokumentet. Oversikten skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser, og bidra til at vi som kommune ivaretar våre oppgaver etter folkehelseloven.

Vi har pr i dag forholdsvis god oversikt over mange deler av Fauske-samfunnet. Samtidig har arbeidet med oversiktsdokumentet avdekket en del områder hvor vi har lite eksakt kunnskap om lokale påvirknings- og årsaksforhold. Dette tilsier at vi må fortsette å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid (= holde løpende oversikt).

God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid, gir en god pekepinn på om vi lykkes i arbeidet med å bedre folkehelsa og å utjevne de sosiale helseforskjellene.

Viktige grep for oss som kommune blir

- a) å få alle deler av organisasjonen til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen direkte eller indirekte tar del i det systematiske folkehelsearbeidet.
- b) å jobbe mer strategisk, sektorovergripende og helhetlig, med utgangspunkt i kommunens nye planverk.
- c) å mobilisere hele samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig.

Det løpende oversiktsarbeidet vil pågå gjennom hele året. For å sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil oversiktsdokumentet oppdateres årlig. Den nyeste versjonen vil gjøres tilgjengelig i Risk og på kommunens hjemmeside.

Vedlegg er tilgjengelig i hovedutgaven

- Tilleggstekst Covid-19/pandemi (Status Fauske)
- Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet

FOLKEHELSEA I FAUSKE 2021

- Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Innholdsfortegnelse

Forord.....	5
Innledning.....	6
Lovbestemmelser.....	7
Folkehelse VS folkehelsearbeid.....	8
FNs bærekraftsmål.....	9
Kilder og statistikk.....	10
Sammendrag.....	12
Prioriterte folkehelseområder i planperioden.....	14
Om prioriteringsområde 1: Utjevning av sosial ulikhet i helse.....	16
Om prioriteringsområde 2: Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv.....	17
Konkretisering av Fauskes folkehelseutfordringer.....	18
Livsfase 1 Tidlig barndom.....	18
Livsfase 2: Fra barn til ung voksen.....	19
Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn.....	21
1. Befolkning.....	23
1.1 Folketall og befolknings sammensetning.....	23
1.1.1 Alderssammensetning.....	23
1.2 Folketilvekst.....	24
1.2.1 Levealder og dødsfall.....	24
1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd.....	25
1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting).....	25
1.2.4 Innvandring.....	26
1.2.5 Eldre.....	26
1.3 Befolkningsframskrivninger – prognose 2020 – 2040.....	28
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 1 Befolkning.....	29
2. Oppvekst og levekår.....	32
2.1 Inntekt og ulikhet.....	32
2.2 Lavinntekt og barnefattigdom.....	32
2.3 Utdanning.....	35
2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte.....	36
2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole.....	37
2.4 Barnevern.....	38
2.5 Foreldrestøtte.....	39
2.6 Deltakelse i arbeidslivet.....	40
2.6.1 Arbeidsledighet.....	42
2.6.2 Uføregrad.....	42
2.7 Boliger.....	45
2.7.1 Prisutvikling.....	46
2.7.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang.....	47
2.7.3 Boligtyper og boligbehov.....	49
2.7.4 Kommunale bygninger og eiendommer.....	51
2.7.4.1 Kommunale boliger.....	51
2.7.5 Boligsosialt arbeid.....	52

2.7.6 Økonomiske virkemidler	53
Bostøtte	53
Startlån	53
Tilskudd	54
2.8 Samferdsel og kommunikasjon	55
2.8.1 Pendling	55
2.8.2 Kollektivtransport	55
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 1	57
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 2	60
3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	64
3.1 Drikkevann	64
3.2 Radon	64
3.3 Støy	65
3.4 Forurensing	66
3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø	69
3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet	69
3.5.2 By- og stedsutvikling	71
3.5.3 Universell utforming	72
3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap	72
3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg	73
3.6 Sosial støtte, trivsel og selvopplevd helse	74
3.8 Valgdeltakelse	77
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	78
4 Skader og ulykker	83
4.1 Personskader	83
4.1.1 Hoftebrudd	85
4.2 Trafikkskader og dødsfall	86
4.2.1 Trafikksikker kommune	87
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 4 Skader og ulykker	88
5 Helsereelatert atferd	90
5.1 Fysisk aktivitet	90
5.2 Røykevaner og snusbruk	91
5.3 Kosthold	92
5.3.1 Ernæring i skole og barnehage	93
5.4 Alkohol og andre rusmidler	95
5.5 Bruk av andre rusmidler	98
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Kapittel 5 Helsereelatert atferd	100
6 Helsetilstand	104
6.1 Hjerne- og karsykdommer	105
6.2 Diabetes	106
6.3 Kols og astma	107
6.4 Kreft	109

6.5	Muskel- og skjelettplager	110
6.6	Tannhelse	111
6.7	Legemiddelbruk	112
6.8	Psykiske symptomer og lidelser	113
6.9	Overvekt	114
6.9.1	Overvekt og fedme hos voksne	114
6.9.2	Overvekt og fedme hos barn	115
6.10	Sykefravær	116
	Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, Kapittel 6 Helsetilstand	118
7	Avslutning: utfordringer og muligheter	122
	Kapittel 1 Befolkning	123
	Kapittel 2 Oppvekst og levekår	123
	Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	124
	Kapittel 4 Skader og ulykker	124
	Kapittel 5 Helserelatert atferd	125
	Kapittel 6 Helsetilstand	126
	Konklusjon	127
	<i>VEDLEGG</i>	128
	Vedlegg 1: TILLEGGSTEKST Covid-19/pandemi (Status Fauske)	129
	Vedlegg 2: Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet	132

Forord

Hvert fjerde år skal kommunen utarbeide et samlet oversiktsdokument som skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet (Jmf. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 5). Det er tredje gang at det i Fauske utarbeides et slikt oversiktsdokument etter gjeldende folkehelselov.

Det fireårige oversiktsdokumentet gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Fauske kommune. Oversikten danner grunnlag for å peke ut hovedutfordringer knyttet til folkehelse i Fauske, slik at planleggere og beslutningstakere kan rette innsatsen mot områder der behovet er størst. Dette gjør oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer til grunnsteinen i det systematiske folkehelsearbeidet.

«Folkehelse i Fauske 2021» er en revidert versjon av oversiktsdokument «Folkehelse i Fauske 2020». En rekke data er justert eller lagt til, noe tekst er skrevet om, og det er gjort en del nye vurderinger.

L. Holmström, Folkehelserådgiver

Fauske, september 2021

Innledning

God oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive folkehelseutfordringene, og nødvendig for å planlegge og gjennomføre tiltak. Dette dokumentet gir en oversikt over befolkningens helsetilstand og forhold som påvirker folkehelsen i Fauske kommune.

Folkehelseloven med tilhørende forskrift, stiller krav til at kommuner og fylkeskommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og over positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Loven setter som krav at oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Informasjonen som framkommer, må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 3, setter krav til oversiktens innhold. Tilgangen til relevant kunnskap om Fauske påvirker også utvalget av data.

Bærekraftig utvikling er et overordnet mål for samfunnsutviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt. For å nå dette målet er et effektivt folkehelsearbeid en av forutsetningene. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av denne, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre livet sitt med de mulighetene og begrensningene som finnes. Det å oppleve livet som meningsfullt, ha noen som står en nær og å tilhøre et fellesskap er viktig i et folkehelseperspektiv.

Oversiktsarbeidet – en tredelt prosess

1. Framskaffe informasjon
2. Vurdere konsekvenser og årsaksforhold
3. Utarbeide grunnlag for beslutninger om tiltak
 - a. På kort sikt
 - b. Knyttet til langsiktig planlegging

Lovbestemmelser

Det kommunale folkehelsearbeidet er bestemt i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) av 01.01.12. Oversikten skal omfatte opplysninger om og vurderinger av: a) befolknings sammensetning, b) oppvekst- og levekårsforhold, c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø, d) skader og ulykker, e) helse relatert atferd og f) helsetilstand (Jmf. Lov om folkehelse, § 3)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Kapittel 2. Kommunens ansvar

§ 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeidet

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

§ 5. Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen

Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal blant annet baseres på: a) opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25, b) kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og c) kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse. Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Departementet kan gi nærmere forskrifter om krav til kommunens oversikt.

§ 6. Mål og planlegging

Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1. Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

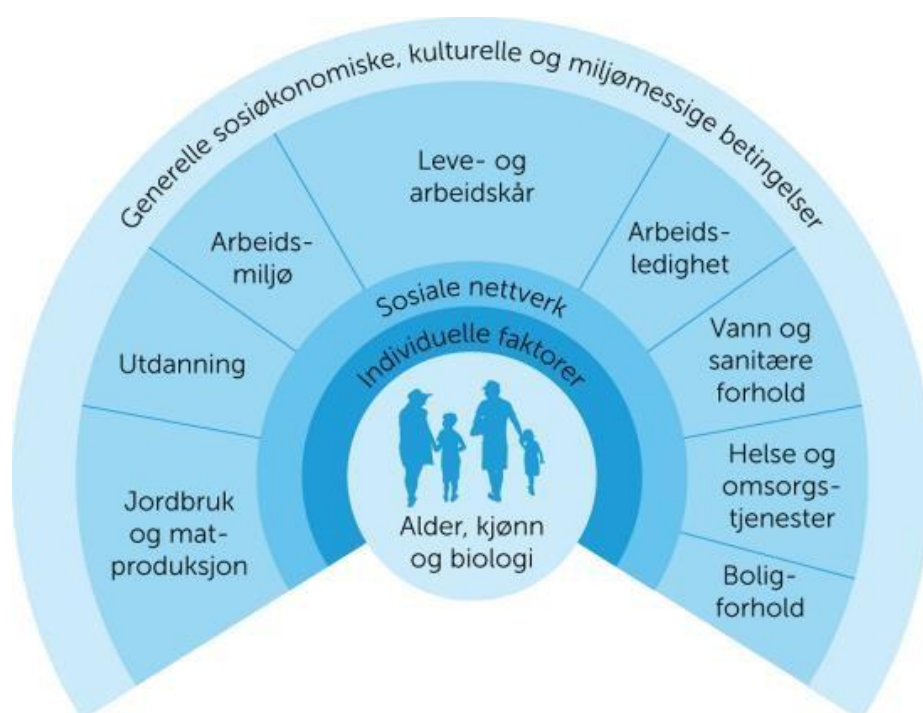
§ 8. Folkehelse tiltak

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk. Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom. I Fauske kommune er folkehelsearbeidet nedfelt og forankret i kommuneplanens samfunnsdel

Folkehelse VS folkehelsearbeid

I folkehelseloven er folkehelse definert som *befolkningens helsetilstand og hvordan helse fordeler seg i en befolkning*. Folkehelsearbeid er definert som *samfunnets innsats for å påvirke faktorer som fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygge sykdom skade eller lidelse, beskytte mot helsetrusler og arbeid for en jevnere fordeling av påvirkningsfaktorer*.

Folkehelsearbeid orienterer seg mot samfunnet, befolkningen og grupper, snarere enn enkeltindividet. Noen av kjernetrekkene ved folkehelsearbeidet er at det er en samfunnsoppgave, at det er befolkningsrettet, og at det utøves gjennom å påvirke faktorer som har positive eller negative effekter på helsen og fordelingen av denne.

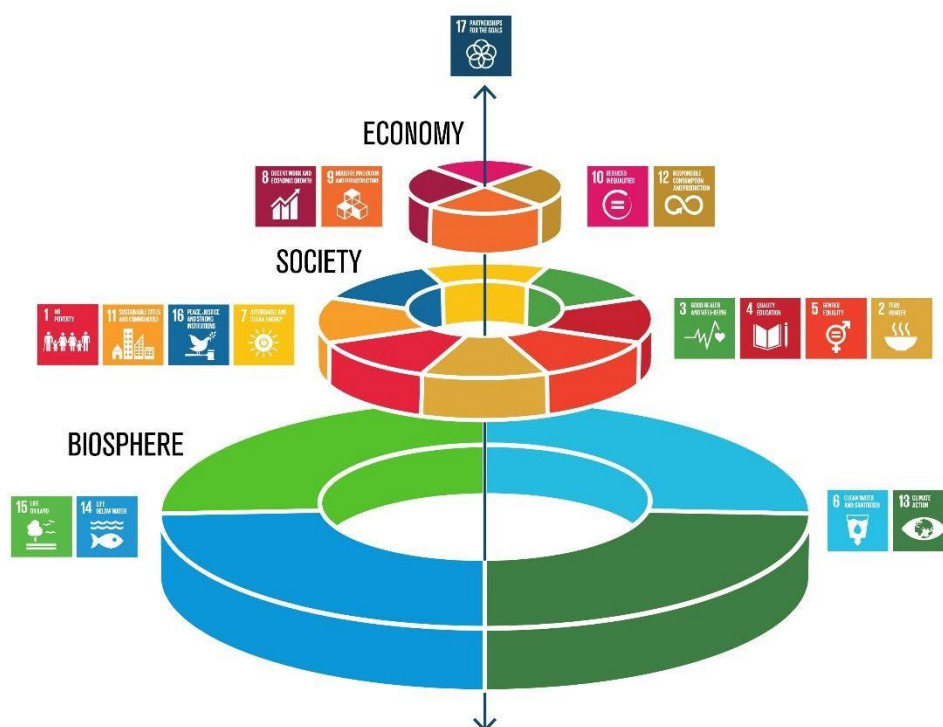

Figur 1 Påvirkningsfaktorer for helse, Dahlgren & Whiteheads modell fra 1991

FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Hovedmål #3 God helse innebærer å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. De fleste av hovedmålene har imidlertid konsekvenser for helse; fattigdom, sult, utdanning, rent vann og gode sanitærforhold, arbeidsforhold, boforhold og nærmiljø, klimaendringer, forurensning og sosiale forskjeller. Samarbeid er helt nødvendig for å nå målene.

Den siste internasjonale folkehelseerklæringen fra 2016, Shanghai-erklæringen (WHO 2016b), har fremme av helse gjennom FNs bærekrafts-agenda som hovedmål. Bærekraftsmålene er rammeverket for utvikling og samarbeid om verdens hovedutfordringer. Ekstrem fattigdom skal utryddes. Sosiale ulikheter skal utjevnes. Klimaendringene skal bremses.

Figur 2 III. lånt fra <https://www.stockholmresilience.org/> Kommunene oppfordres til å legge denne bærekraftsmålløpstillingen som førende for egen planlegging.

Folkehelsearbeidet er i endring, og beveger seg fra å bli sett på som en offentlig oppgave med definerte oppdrag i ulike sektorer, til også å være en samfunnsoppgave på tvers av sektorer, organisasjoner og aktører som sitter på virkemidler. Dette er kanskje også den største utfordringen – samarbeid på tvers. På samme måte peker bærekraftsmål nr. 17 på samarbeid som en utfordring og forutsetning. Her ligger en forventning og et potensial for innovasjon og samskaping, og at kommunene skal ta en aktiv rolle.

Kilder og statistikk

Statistikk og helseoversikter kan ha stor nytteverdi i folkehelsearbeidet, men det er også knyttet store utfordringer til bruk av statistikk og tolkningen av den. Statistikken gir ofte et grunnlag for undring og spørsmål – heller enn fasitsvar og løsninger. I arbeidet med å finne oversikt over helsetilstanden i Fauske er det brukt ulik statistikk, analyser og data.

Tallmateriale skal hjelpe oss å se tendenser og hvilken retning utviklingen har. Statistisk materiale kan inneholde feilkilder og noen ganger kan små avvik gi store utslag og dermed skape et feil inntrykk. Det har derfor også vært viktig å sjekke tilgjengelig statistikk opp mot lokal kunnskap.

Figur 3 Illustrasjon hentet fra Folkehelseinstituttet

Folkehelseloven angir noen bestemte kilder til kunnskap som skal benyttes i oversikten:

- Opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig.
- Kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene.
- Kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og samfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Statistikk, tabeller og informasjon er hentet fra - eller basert på – tall og opplysninger fra følgende kilder:

- [Folkehelseprofiler](#) for Fauske kommune
- [Kommnehelsa](#) – Folkehelseinstituttet (FHI)
- [SSB](#) Statistikkbanken
- [KOSTRA](#)
- [Ungdata](#)
- [Bufdir](#)
- [Udir](#)
- [Husbanken](#)
- [NAV](#) Indre Salten
- Kommunebarometeret: <https://kb.kommunal-rapport.no/kommune/2020>
- Foreldreundersøkelsen, en lokal tilfredshetsundersøkelse i Fauske-barnehagene
- Kommunesektorens organisasjon ([KS](#))
- KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018)
- [Norges helse \(FHI\)](#)
- Nordland fylkeskommune, [Fylkes helseundersøkelsen Nordland 2020](#)
- Norsk friluftsliv (www.norskfriluftsliv.no)
- [Kommunedelplan energi og klima, 2018 – 2030](#) (Fauske kommune)
- Folkehelse i Fauske 2020
- FOLKEHELSEUNDERSØKELSEN I NORDLAND (2020)
- NAVs bedriftsundersøkelse 2021 (Nordland)
- Innhenting av informasjon og data fra ulike tjenesteområder i Fauske kommune

Sammendrag

Dokumentet består av innsamlet data og opplysninger om følgende samfunnsområder:

Kapittel 1 Befolkning

Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon både i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden. Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelsa. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

Kapittel 4 Skader og ulykker

Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

Muligheten for å forebygge er gode, og effekter av tiltak kan komme raskt. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer, kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet.

Kapittel 5 Helserelatert atferd

Med helserelatert atferd menes atferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall.

Kapittelet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner som røyking, fysisk aktivitet, kosthold og alkohol har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilrettelegginger.

Kapittel 6 Helsetilstand

Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapittelet blir helse, sykdom

og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene.

Figur 4 Hvordan årsaker og konsekvenser henger sammen.

Annet

- Vedlegg 1: TILLEGGSTEKST Covid-19/pandemi (Status Fauske)
- Vedlegg 2: Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet

Kommunens løpende og systematiske folkehelsearbeid

Når sentrale og lokale folkehelseområder er identifisert, forutsettes det at kommunen vurderer hvilke konsekvenser dette har for folkehelsa. En særlig oppmerksomhet når det gjelder utviklingstrekk over tid, reflekterer behovet for den samlede systematisk og langsiktige folkehelseinnsatsen lokalt. Årsaksforhold må analyseres og vurderes, og er en viktig del av dette arbeidet.

Det jobbes løpende med folkehelsearbeid i Fauske kommune, på tvers av alle samhandlingsområder. Oppgaven med å kartlegge og vurdere utviklingstrekk og tendenser, samt vurdere årsaker og mulige konsekvenser, er lagt til de ulike samhandlingsområdenes styringsgrupper - og til kommunens oversiktsgruppe. Dette bidrar til å fremme folkehelse innenfor hele virksomhetsområde, og sikre Folkehelselovens prinsipp «helse i alt vi gjør».

Delmål, strategier og tiltak/virkemiddel synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Prioriterte folkehelseområder i planperioden

Ut fra folkehelseinstituttets årlige folkehelseprofiler gis vi mulighet til å sammenligne ulike lokale forhold opp mot fylkes- og landsnivå. Folkehelseprofilen viser noen områder hvor Fauske skiller seg signifikant ut, og som det kan være grunn til å se nærmere på i plan- og utviklingsarbeid, og i utvikling av tjenester.

På bakgrunn av det totale bildet ble det i forbindelse med fjorårets helseoversikt besluttet å fokusere på to overordnede prioriteringsområder:

- 1) Utjevning av sosial ulikhet i helse
- 2) Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

I årets utgave av helseoversikten, har vi forsøkt å konkretisere nærmere hvilke innsatsområder det bør satses på. Videre har vi i større grad forsøkt å synliggjøre hvilke mulige årsaker som kan ligge bak kommunens hovedutfordringer, og hvilke eventuelle konsekvenser utfordringene kan føre med seg.

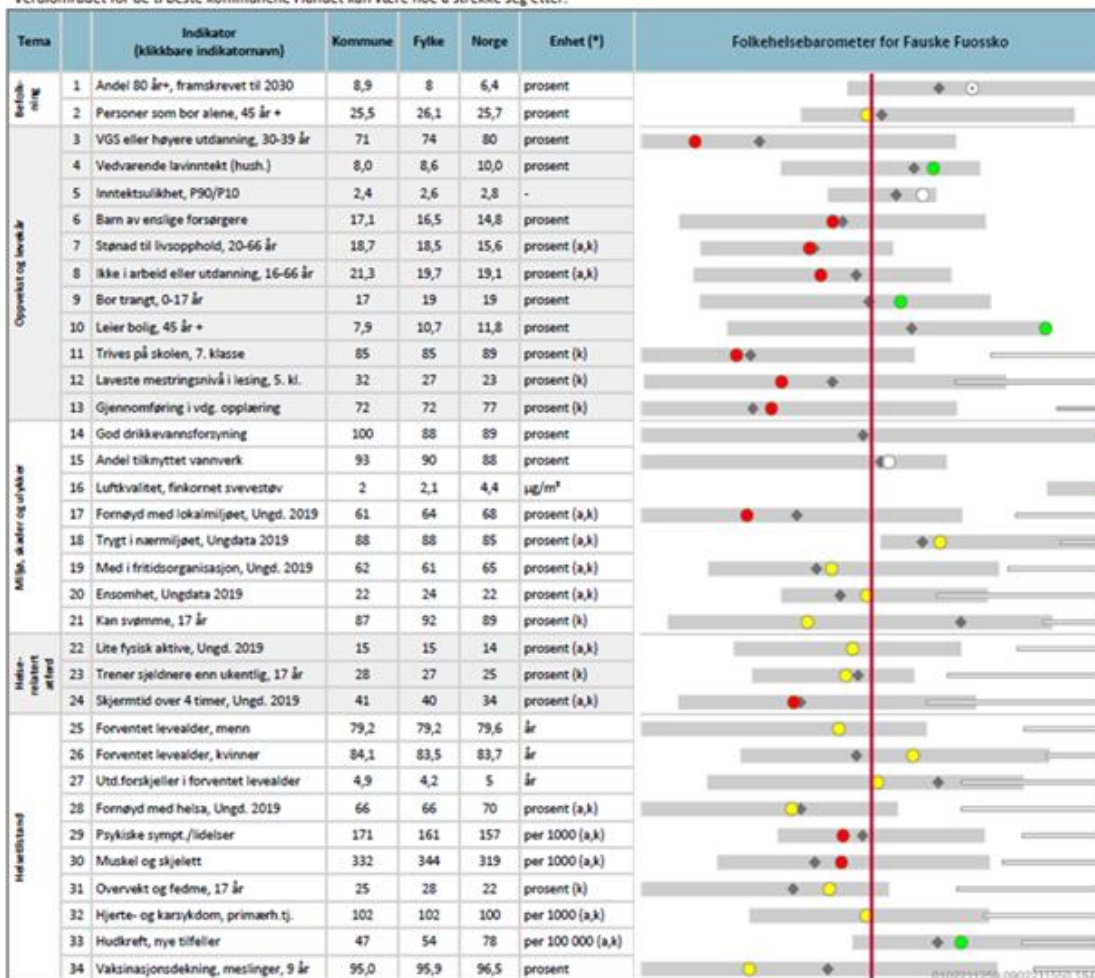
FOLKEHELSEPROFIL 2021

Folkelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om [mulige årsaker](#)

Figur 5 Utsnitt av Fauske kommunes folkehelseprofil. Denne kan sees i sin helhet på kommunens hjemmeside.

Om prioriteringsområde 1: Utjevning av sosial ulikhet i helse

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med bare grunnskole enn blant de med høyest utdanning. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

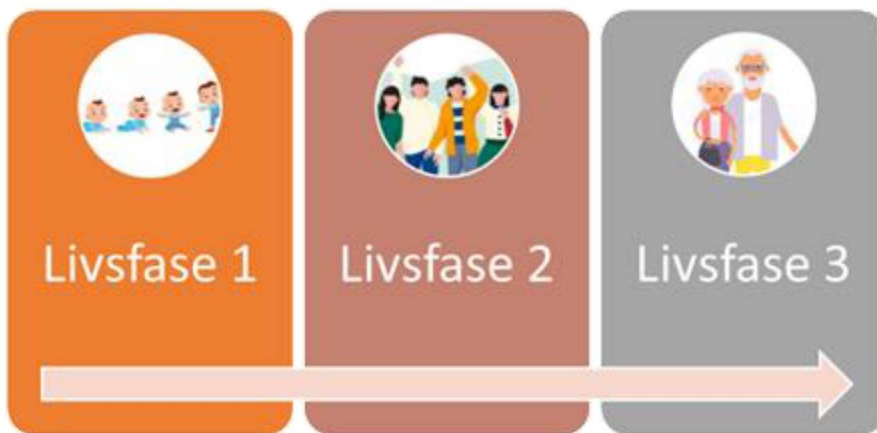
Sosial ulikhet i helse er problematisk for samfunnsutviklingen på flere måter:

- *Det er et folkehelseproblem, fordi befolkningens totale helsepotensial ikke utnyttes fullt ut.*
- *Det er et rettferdighetsproblem, fordi mennesker i lavere sosiale lag frarøves livssjanser. Helse har en verdi i seg selv, men det er også en betingelse for å leve det livet en selv verdsetter. Vi kan snakke om en dobbel urettferdighet, ved at mennesker med lavere sosial bakgrunn både har dårligere levekår og opplever mer sykdom og oftere tidligere død.*
- *Det er et levekårsproblem, fordi sviktende helse er en viktig faktor ved sosial eksklusjon i Norge.*
- *Det er et samfunnsøkonomisk problem, fordi det reduserer sysselsetting og verdiskaping og øker offentlige utgifter, og svekker dermed den norske velferdsstatens økonomiske bærekraft.*
- *Det er et velferds- og livskvalitetsproblem, fordi personer med helseproblemer og lav sosioøkonomisk status har langt dårligere forutsetninger for trivsel, generell tilfredshet og livskvalitet.*

Om prioriteringsområde 2: Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsflokke. Samfunnsflokke kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Figur 6 Folkehelsearbeid hører hjemme i alle livets faser.

Konkretisering av Fauskes folkehelseutfordringer

Med utgangspunkt i Fauske kommunes prioriterte hovedområder, spesifiseres det her hvilke identifiserte folkehelseutfordringer det bør fokusere på, hvem innsatsen bør rettes mot, samt hvilke aktører som anses å være sentrale i innsatsen. Vurderingene omkring hovedfunn, mulige årsaker og mulige konsekvenser, er gjort i hvert enkelt kapittel.

Delmål, strategier og tiltak/virkemiddel synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Gjennom tidlig innsats, foreldrestøtte og særlig barnehagene som folkehelsearena, skal Fauske kommune – med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordringsområde	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	<ul style="list-style-type: none">Barn 0-5 årForeldre	<ul style="list-style-type: none">ForeldreHelsestasjonenBarnehageneBibliotekPPT
Lavinntekts-husholdninger	<ul style="list-style-type: none">Familier med barn i skolealder	<ul style="list-style-type: none">Familiens husKultur/idrettFrivilligheten
Fysisk aktivitet	<ul style="list-style-type: none">Barn 0-5 årBarn 6-12 årForeldre	<ul style="list-style-type: none">ForeldreHelsestasjonenBarnehageneSkoleneKultur/idrettVedlikehold og driftPlan/utvikling
Trivsel og tilhørighet	Hele befolkningen	Alle

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. Allerede mens barnet er i barnehagealder legges det første grunnlaget. Hjemmet, barnehagen, skolen og organisasjonslivet er viktige arenaer for å gi barn og unge kunnskap og ferdigheter til å mestre livet. Tidlig innsats er et nøkkelord. Vi ser her at arbeidet med livsfase 1 henger nøye sammen med resultater i arbeidet med livsfase 2. Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Gjennom fokus på skolene som folkehelsearena, utdanningsløp og overgang til arbeid, helsevaner, livsmestring, og Fauske kommune som bosted, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordringsområde	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	<ul style="list-style-type: none">Barn i skolealderForeldre	<ul style="list-style-type: none">SkoleneBibliotekPPT
Stønad til livsopphold, 20-66 år	<ul style="list-style-type: none">Ungdom	<ul style="list-style-type: none">SkoleneVGSFamiliens husNAV IS
Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	<ul style="list-style-type: none">UngdomArbeidsgivere; alternative praksisplasser, sommerjobber	<ul style="list-style-type: none">SkoleneVGSFamiliens husNAV ISBUP/VOPROP/IPSNæringslivet
Gjennomføring i vdg. opplæring	<ul style="list-style-type: none">Ungdomsskole-eleverVGS-eleverForeldre (skolefravær/nærvær)	<ul style="list-style-type: none">SkoleneVGSFamiliens husROPNæringslivet
Fornøyd med lokalmiljø	<ul style="list-style-type: none">Hele befolkningen	<ul style="list-style-type: none">Kultur og idrettSkoleneVVANæringslivet

Forts.

Fysisk aktivitet	<ul style="list-style-type: none">• Hele befolkningen	<ul style="list-style-type: none">• Foreldre• Skole• Familiens hus• Kultur og idrett• Frivilligsentral• Frisklivsentral• Vedlikeh./drift• Plan/utvikling•
Psykiske symptomer/lidelser	<ul style="list-style-type: none">• Ungdom• Foreldre	<ul style="list-style-type: none">• Familiens hus• Fastleger• BUP/VOP• ROP• Skolene
Annet: Ungdom og bruk av rusmidler	<ul style="list-style-type: none">• Ungdom• Foreldre- (i form av rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak)	<ul style="list-style-type: none">• Skolene• Familiens hus• Kultur/idrett• Fastleger• Politiet

Delmål, strategier og tiltak synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre. Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter.

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene. Dette fokuset ønsker vi også i Fauske.

Gjennom fokus på bo- og nærmiljø, opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring, og eldre som aktive deltakere i samfunnet, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordrings- område	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Befolknings- inndeling; lave fødselstall, kraftig økning av eldre	<ul style="list-style-type: none"> Tjenestene; innovasjon, tilpasning Frivilligheten 	<ul style="list-style-type: none"> Frivilligsentralen Frisklivscentralen SHO Helse og omsorg SHO Eiendom, plan og samfunnsutvikling
Fysisk aktivitet: <ul style="list-style-type: none"> Muskel og skjelett Hjerte-/karsykdom 	<ul style="list-style-type: none"> Alle Yrkesaktive (sykefravær) Risikogrupper 	<ul style="list-style-type: none"> Alle Arbeidsgivere Frisklivscentralen Kultur og idrett Hverdags-rehabilitering Fastleger Vedlikehold/drift Plan/utvikling
Bo- og nærmiljø	<ul style="list-style-type: none"> Seniorer Frivilligheten Utbyggere/utviklere 	<ul style="list-style-type: none"> SHO Helse og omsorg SHO Eiendom, plan og samfunnsutv.

KAPITTEL 1: BEFOLKNING

1. Befolkning

Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden.

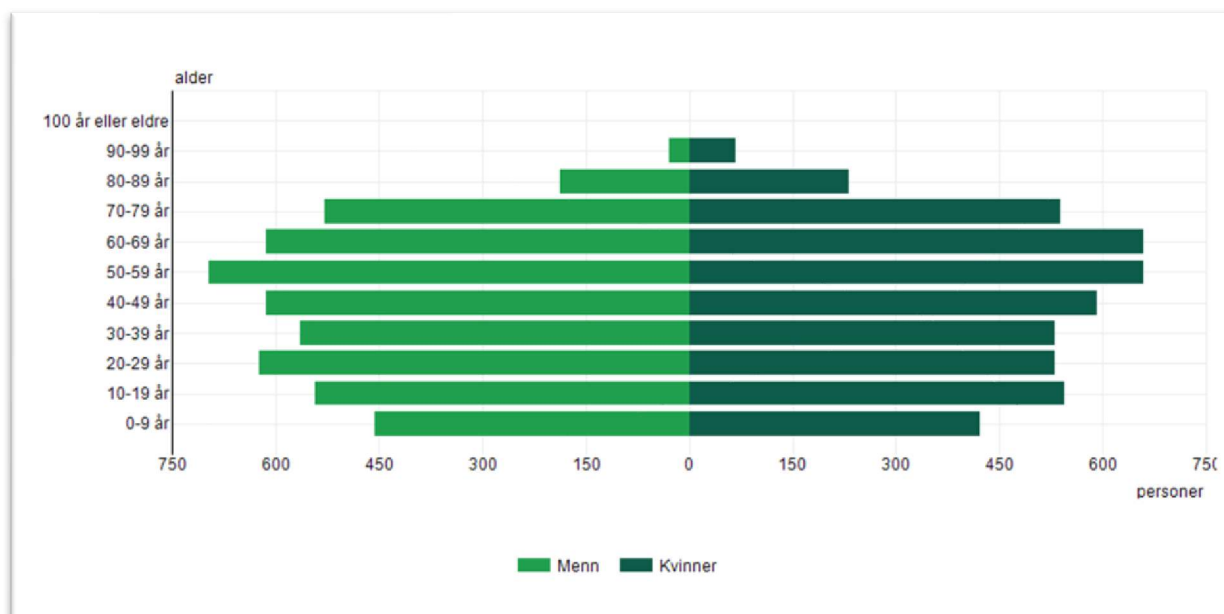
Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

1.1 Folketall og befolknings sammensetning

Med befolknings sammensetning menes grunnlagsdata om befolkningen som kan omfatte folketall etter kjønn og alder, antall fødte og døde, flyttemønster, andelen personer med innvandrerbakgrunn, framtidig befolkningsutvikling etc. Denne typen informasjon er viktig i vurderingen av annen type informasjon på folkehelsefeltet, men kan også være en del av utfordringsbildet i seg selv. For komponentene fruktbarhet, dødelighet og flyttinger, er det ikke mulig å forutsi den framtidige utviklingen helt nøyaktig.

1.1.1 Alderssammensetning

Alderssammensetningen er viktig både for si noe om framtidige bærekraftige lokalsamfunn (der ung befolkning kan gi befolknings- og sysselsetningsvekst), og hvordan behovene for offentlige tjenester endres som en følge av dette. Alderssammensetningen vil også påvirke befolkningens generelle helsetilstand og frekvensen av aldersspesifikke sykdommer/lidelser.

Figur 7 Befolkningsdiagram for Fauske, 2021. Kilde: SSB

1.2 Folketilvekst

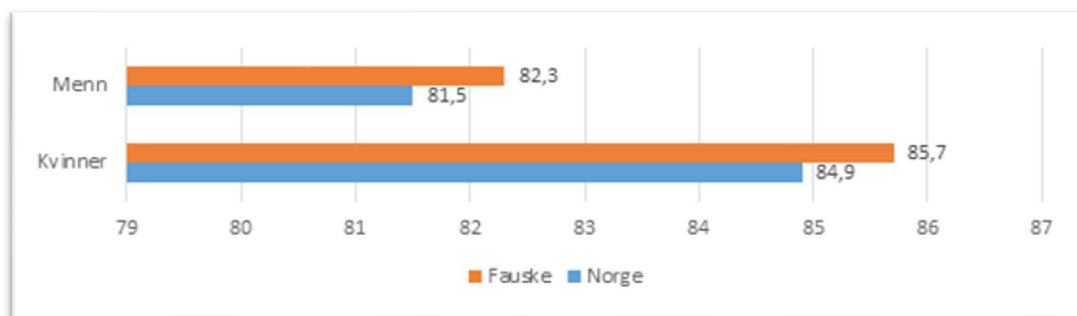
Ved inngangen til 2019 var det 9720 innbyggere i Fauske kommune, og i 1. kvartal 2021 var det 9 620 innbyggere. Bakgrunnen for nedgangen er både flere døde enn fødte i perioden, men også flere utflyttere enn tilflyttere. I løpet av de ti siste årene er veksten i innbyggertallet på 0,9 prosent. Folketallet i Nordland har på samme tid økt med ca. 1,3 prosent, og Fauske kommune har dermed en noe lavere befolkningsvekst enn fylket ellers.

1.2.1 Levealder og dødsfall

Forventet levealder ved fødselen er en indikator som kan gjenspeile befolkningens helsetilstand, og er en teoretisk beregning som sier noe om hvor lenge vi forventer at barna som ble født et konkret år, vil leve.

Sosiale helseforskjeller og andre risikofaktorer som alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet er viktige forklaringsvariabler når det gjelder ulikheter i forventet levealder ved fødsel. Endringer i forventet levealder kan indirekte si noe om befolkningens helse og levekår, om kvaliteten i helsetjenesten, medisinsk utvikling samt endringer i befolkningens levevaner og livskvalitet. At vi lever lenger er en positiv utvikling, men representerer også på sikt store utfordringer med tanke på pensjoner og helse- og omsorgstjenester. I løpet av de siste 25 årene har levealderen i Norge økt med vel 6 år for menn og nesten 4 år for kvinner. I Norge er gjennomsnittlig forventet levealder for kvinner født i 2020 på 84,9 år og for menn 81,5 år.

Figuren under viser at kvinner i Fauske som er født i 2020 kan forvente å leve til de er 85,7 år, og tilsvarende tall for menn i Fauske er 82,3 år noe som er nesten 1 år mer enn landsgjennomsnittet for begge kjønn.

Figur 8 Forventet gjenstående levetid for kvinner og menn født i 2018, Fauske og Norge. Kilde: SSB

Statistisk sentralbyrå beregner også forventet kohortlevealder. Her tar man hensyn til at dødeligheten antas å minske i tiden fremover, og gir derfor en mer presis vurdering av hvor lenge vi faktisk kommer til å leve. I 2020 var forventa kohortlevealder i Norge 94,6 år for kvinner og 93,0 år for menn, altså omtrent 10 år høyere enn gjennomsnittlig forventet levealder. Det er kohortlevealderen som ligger til grunn for befolkningsframskrivingene og de økonomiske modellene som bygger på disse.

1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd

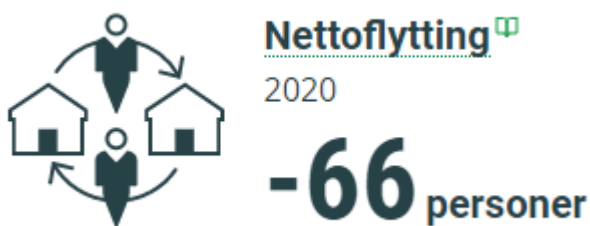
I 2018 ble det født 90 barn i Fauske kommune, og samme år døde 107 personer. I 2019 ble det født 84 barn, altså en ytterligere nedgang fra året før. Det døde 97 personer samme år.

I 2020 ble det født 69 barn i Fauske, og det døde 98 personer.

Det siste året har kommunen et fødselsunderskudd på 29 personer. Antall fødte pr år har også gått nedover i både Nordland og landet som helhet.

1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting)

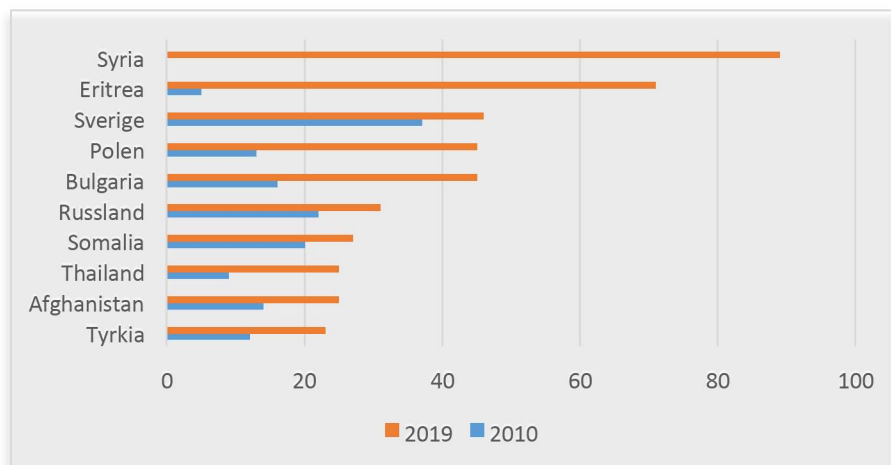
Innenlandsk innflytting måles ved antallet personer som har flyttet til kommunen minus antall personer som har flyttet ut av kommunen. Enten man flytter til eller fra en annen kommune, eller annet land så regnes det med. I 2018 var nettoflytting til Fauske to personer i pluss, mens nettoflyttingen i 2020 var på – 66 personer.

Figur 9 Illustrasjon hentet fra SSB.

1.2.4 Innvandring

Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene. 736 personer totalt.

Figur 10 De ti nasjonalitetene som har flest innvandrere bosatt i Fauske i år 2010 og 2019. Kilde: SSB

Fordi innvandrere i Norge er en så uensartet gruppe, er det ikke enkle svar på folkehelsestrategier. Det er store forskjeller mellom innvandrergruppene og innad i de ulike gruppene. Et stort flertall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge snakker norsk, deltar i arbeidslivet og er økonomisk selvstendige. Det samme gjelder for innvandrere i Fauske.

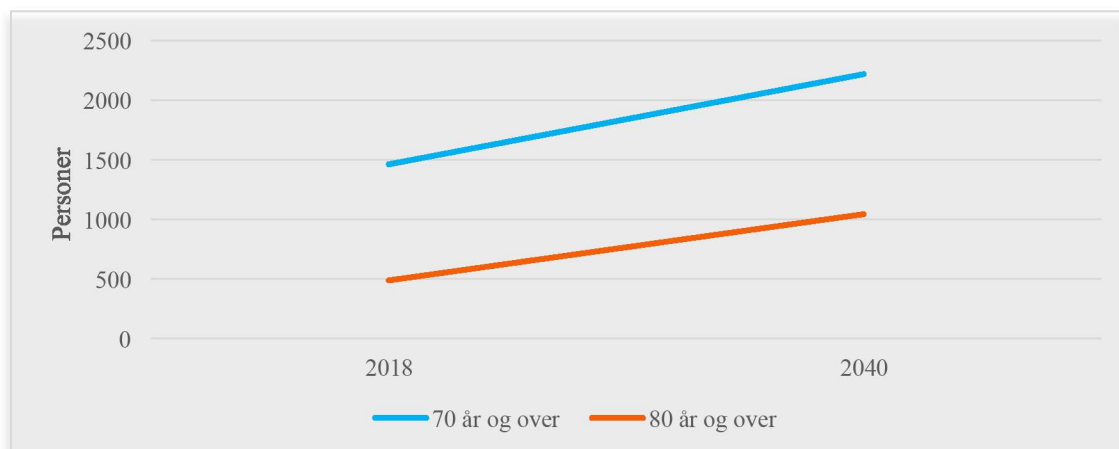
Innvandrere utgjør en ressurs, samtidig som noen har utfordringer. Innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning er overrepresentert. Nasjonalt sett ser vi at innvandrerbefolkningen gjennomsnittlig skårer lavere enn befolkningen for øvrig på levekårsindikatorer som sysselsetting, inntekt og helse. Innvandrere, særlig noen grupper, er overrepresentert i husholdninger med vedvarende lavinntekt, noe som særlig rammer barn.

1.2.5 Eldre

På landsbasis viser befolkningsframskrivingene at mot 2040 vil det være flere over 65 år enn 20 år og yngre. Dette vil blant annet føre til større behov for helse- og omsorgstjenester ettersom behovet øker med alderen. I 2017 brukte 50 prosent av personer mellom 80-89 år en eller flere omsorgstjenester, og for de på 90 år og eldre var tallet 90 prosent. I et folkehelseperspektiv er det dog positivt at 50 prosent av de mellom 80-89 klarer seg uten slike tjenester.

For Fauske kommune ser vi ut fra figuren under at gruppen fra 80 år og over er forventet mer enn doblet fram mot 2040, fra 488 til 1043 personer. Et samfunnsmessig trekk er at prosentandelen eldre er større i små kommuner på rundt 2000 innbyggere enn i store kommuner. Dermed er også etterspørselen etter omsorgstjenester relativt sett også større i små kommuner. Man har naturligvis ikke kunnskap om hvordan helsen til dagens 50-60

åringer blir om to tiår, men en sannsynlig pekepinn er at dagens tjenestebruk vil være likt fremtidig tjenestebruk.

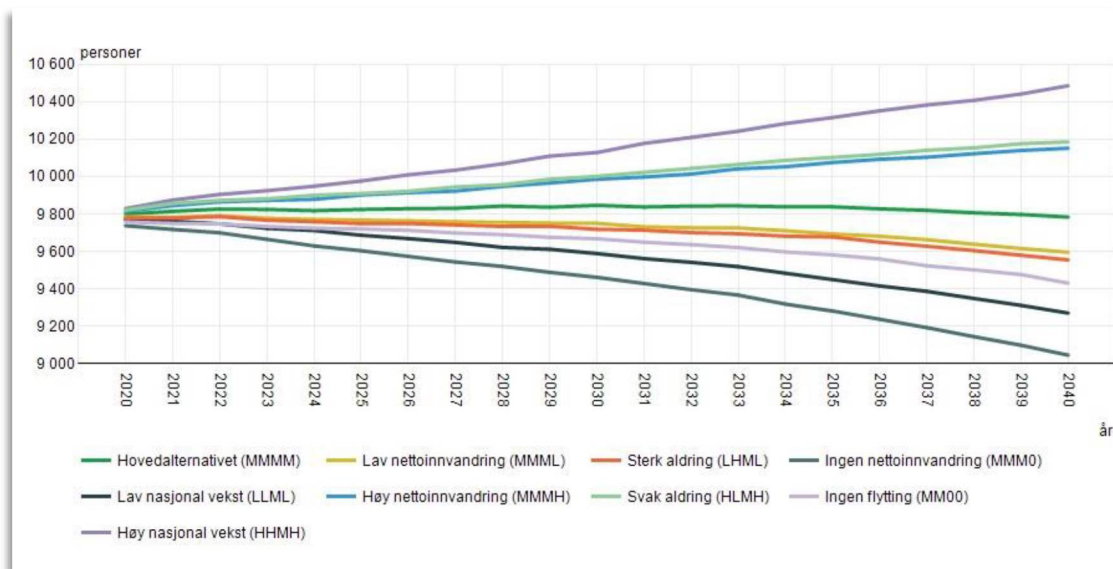
Figur 11 Forventet andel eldre i Fauske ved hovedalternativet -MMMM. Kilde: SSB

1.3 Befolkningsframskrivinger – prognose 2020 – 2040

Befolkningsframskrivinger for Nordland anslår at folketallet i Nordland vil øke jevnt til ca. 260 000 i 2040. Andelen av befolkningen i aldersgruppen 80 år+ vil øke betydelig, mens andelen 45-66 år vil gå betydelig ned. Det vil også være en reduksjon i andelen 15-24 og 25-44 år.

I prognosene for befolkningsutviklingen i Fauske kommune frem til 2040 er SSBs hovedalternativ lagt til grunn, den såkalte «Middels-modellen -MMMM». På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt, og Fauske forventes å ha 9 550 innbyggere i 2030.

Den trenden vi har sett de siste ti år der andelen 67 år eller eldre øker mest, fortsetter frem mot 2026. I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år. I den neste tiårsperioden forventes gruppen 67 år eller eldre å fortsette å vokse sammenlignet med alle de øvrige befolkningsgruppene i kommunen. Dette er illustrert i figuren nedenfor.

Figur 12 Ulike scenarier for befolkningsframskrivinger i Fauske for perioden 2020 – 2040. Kilde: SSB

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 1 Befolkning

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
<p>BEFOLKNINGSENDERINGER</p> <p><i>Nedgang i antall innbyggere.</i></p> <p><i>Befolkningstilveksten i Fauske er i noe lavere vekst enn fylket ellers.</i></p>	<p>Fødselsunderskudd, utflytting, flere eldre enn yngre innbyggere.</p> <p>Mindre innvandring.</p>	<p>Færre barn, mindre årskull, ytterlige befolkningsnedgang.</p> <p>Utfordringer knyttet til arbeidskraft i kommunen. Lavere skattegrunnlag.</p>
<p>BEFOLKNINGSFRAMSKRIVING</p> <p><i>I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år.</i></p> <p><i>På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt.</i></p> <p><i>For innbyggere født i 2020 er forventet levetid nesten ett år lenger enn for landsgjennomsnittet.</i></p>	<p>Lavere dødelighet, lavere fruktbarhet, aldring av store fødselskull.</p>	<p>Endringer i alderssammensetning kan gi utfordringer relatert til tjenesteproduksjon – endringsvilje og omstillingsevne (skole, sykehjem, hjemmetjenester m.m.).</p> <p>En stadig voksende gruppe med friske eldre (bl.a. en ressurs i frivillig sektor), men også et sykdomsbilde mer preget av kroniske og sammensatte helseproblemer – inkludert demens.</p> <p>Utfordringer og større press på ressurser innen bl.a. helse- og omsorgstjenestene. Flere eldre uten pårørende i nærmiljøet kan gi et større press på innleggelse i sykehjem.</p>
<p>TILFLYTTING</p> <p>Nettflyttingen i 2020 var på minus 66 personer.</p>	<p>Flyktninger/innvandrere forlater grunnet manglende arbeid.</p> <p>Barnehagetilbud (opptak + krets).</p> <p>Mangelfullt kollektivtilbud.</p> <p>Synet på kommunen som bosted.</p>	<p>Befolkningsnedgang. Utfordringer knyttet til kompetanse og arbeidskraft i kommunen.</p> <p>Lavere skattegrunnlag.</p>
<p>INNVANDRING</p> <p>Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene.</p>	<p>Arbeid, asylsøkere som har fått innvilget oppholdstillatelse.</p> <p>Familiegjenforening, ekteskapsinngåelse på tvers av nasjonaliteter.</p>	<p>Innvandring har vært viktig for folketilveksten, og har til en viss grad kompensert for fødselsunderskudd og annen lav tilflytting.</p> <p>Helsemessige forskjeller mellom grupper av innvandrere og</p>

		mellom innvandrere og etnisk norske. utfordringer knyttet til integrering. Økt arbeidskraft
--	--	--

Vurdering:

Befolkningsutviklingen påvirkes av flere faktorer: Antallet som fødes, som dør, som flytter fra og flytter til kommunen. Vel så viktig som å ha fokus på å stimulere til at nye personer flytter til kommunen, er å sørge for at de som bor her blir værende. Befolkningsvekst er en indikator på kommunens attraktivitet. En økt befolkning tilfører kommunen større aktivitet, nye impulser og høyere skatte- og rammetilskuddsinntekter. Videre utløser vekst investeringer og fornyelse, skaper grunnlag for ny nærings- og servicevirksomhet og trekker ny kompetanse til kommunen. For at Fauske skal holde en stabil vekst, må innbyggerne våre oppleve å ha håp om ei trygg fremtid i kommunen. Dette fordrer at det både finnes tilstrekkelig med arbeid i kommunen, og gode pendlermuligheter til og fra kommunen. Videre fordrer det at vi har gode bomiljø for folk i ulike livsfaser.

Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Dette gjelder norskfødte så vel som innvandrere. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

At vi blir flere eldre er i utgangspunktet svært bra. Det kan sees på som et resultat av et samfunn som har evnet å ivareta befolkningens helse og levekår på en god måte. Aldringen av befolkningen er et viktig premiss for forventningen om økte utgifter i helse- og omsorgssektoren. Ved økt levealder øker også sannsynligheten for helseutfordringer som inntreffer ved høy alder.

Med en aldrende befolkning vil det i et samfunnsøkonomisk perspektiv bli enda viktigere å fremme helse og forebygge sykdom i den yrkesaktive delen av befolkningen, samt legge til rette for utsatt pensjonsalder og god helse blant eldre. Innbyggerne må i enda større grad enn før planlegge sin egen alderdom. Det er derfor viktig å komme i dialog om dette før innbyggeren har blitt brukere av omsorgstjenester.

KAPITTEL 2: OPPVEKST OG LEVEKÅR

2. Oppvekst og levekår

Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelse. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

2.1 Inntekt og ulikhet

Når vi snakker om sosiale helseforskjeller tenker vi her først og fremst på forskjeller i helsetilstand etter økonomi, utdanning og yrke. Dette omtales også som sosioøkonomiske ulikheter i helse. Når man sammenlikner ulike grupper i samfunnet, finner man systematiske forskjeller i helse; jo lengre utdanning og høyere inntekt en gruppe har, jo høyere andel i den gruppen har god helse. Dette kalles sosiale helseforskjeller, eller sosial ulikhet i helse. Det er også slik at helsen blir gradvis bedre for hvert trinn på den sosioøkonomiske stigen.

2.2 Lavinntekt og barnefattigdom

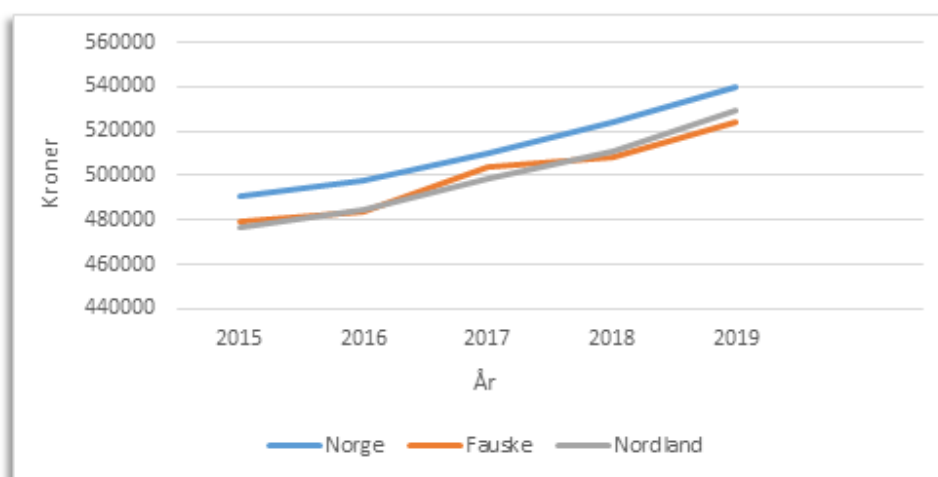
Lavinntekt og fattigdom kan påvirke helse, utdanningsmuligheter, sosialt liv, bidra til utenforskap og svekke sosialt samhold. I land med høy levestandard slik som Norge, er det også andre ting enn mangel på mat og klær som definerer fattigdom. For barn er relasjoner til jevnaldrende særlig viktig for å ha det bra. Ved fattigdom mister man ofte muligheten til å delta sosialt der de fleste andre barn er. For eksempel har barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ofte særskilte utfordringer både som unge og voksne, herunder større risiko for å utvikle helseplager. I tillegg har barn i familier med lavinntekt blant annet større sannsynlighet for å utvikle psykiske helseproblemer, lavere skoletrivsel, har færre venner og er mer utsatt for mobbing. I siste stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft, er det hovedprioritet i regjeringens velferdspolitik å bekjempe fattigdom, særlig blant barnefamilier og sørge for at færre faller utenfor samfunns- og arbeidsliv.

På grunn av inntektsulikheten mellom husholdninger, som også har vært økende de siste årene, vokser mange barn opp i lavinntektsfamilier. Andelen nasjonalt er økende, og henger blant annet sammen med at det er flere familier som har innvandret til Norge. Familier som har innvandret til Norge har mindre grad enn resten av befolkningen tilknytning til arbeidsmarkedet og har derfor lavere inntekt. Det er store variasjoner mellom innvandringsgruppene.

Barn i husholdninger med lav inntekt	2015	2016	2017	2018	2019
● Norge	131 332	135 469	141 379	146 709	146 573
● Fauske	188	198	217	231	197

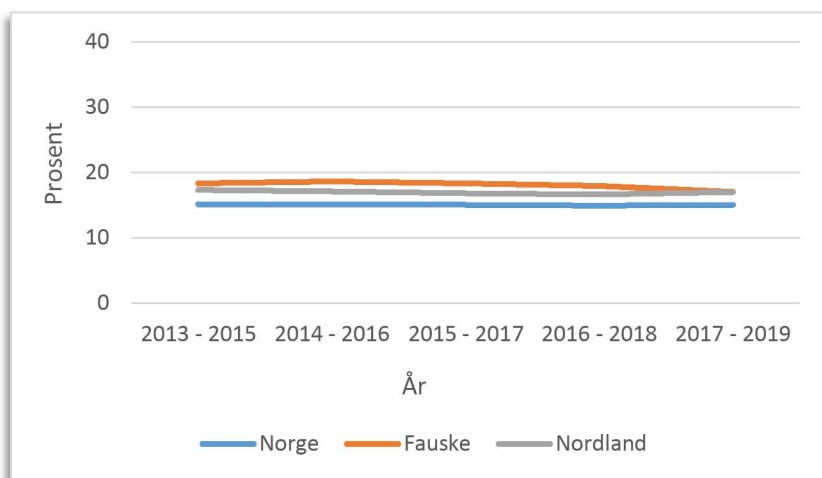
Figur 13 Barn i husholdninger med lav inntekt. Kilde: Husbanken.no

Lavinntekt defineres her som personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. EU-skala er en ekvivalensskala (likeverdighetsskala) som benyttes for å kunne sammenligne husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning. EU-skalaen er mye brukt, og ifølge den skalaen må en husholdning på to voksne ha 1,5 ganger inntekten til en enslig for å ha samme økonomiske levekår. Barn øker forbruksvektene med 0,3 slik at en husholdning på to voksne og to barn må ha en inntekt som er $(1 + 0,5 + 0,3 + 0,3)$ ganger så stor som en enslig for å ha det like bra økonomisk, ifølge EU-skalaen. SSB publiserer tall over andel personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, og i 2019 var medianinntekten i landet kr 540.000, og i Fauske kommune kr 524.000.

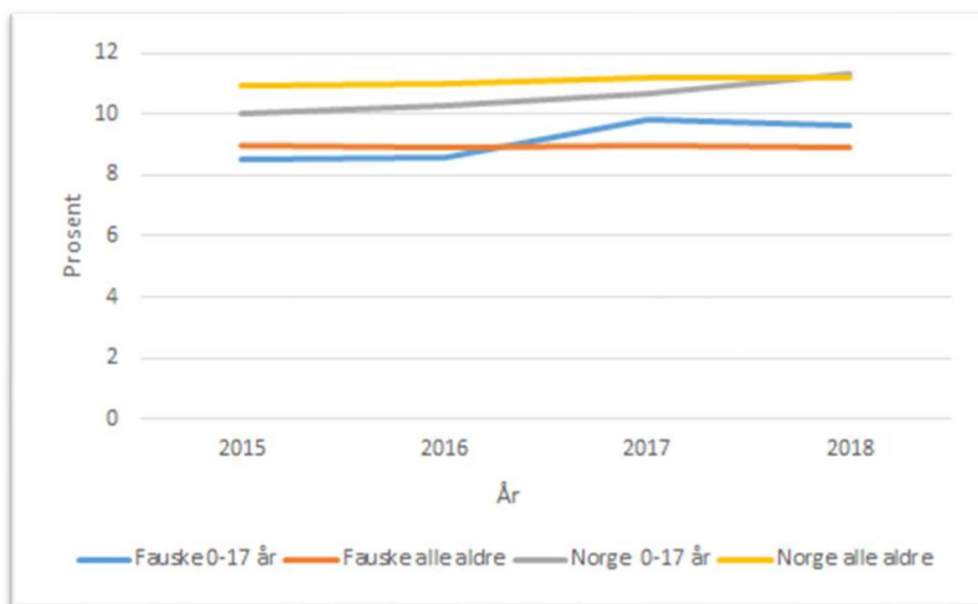
Figur 14 Medianinntekt. Kilde: FHI

Når det kommer til barn av eneforsørgere, er andelen i Fauske kommune nå tilsvarende som fylkesnivået, og tendensen de siste årene har vært en nedgang. Samtidig er tallene fortsatt noe over landsgjennomsnittet.

Figur 15 Barn av eneforsørgere. Kilde: FHI

Figuren som følger, viser andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. De siste tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt, og for Norge er tilsvarende tall 11,3 prosent.

Figur 16 Andel personer i hushold under 60 % av medianinntekt, alle aldre og 0-17 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB og Bufdir

Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvpålevd helse, sykdom og for tidlig død. I tillegg har det å vokse opp i familier som over tid har lavinntekt stor betydning for barnas

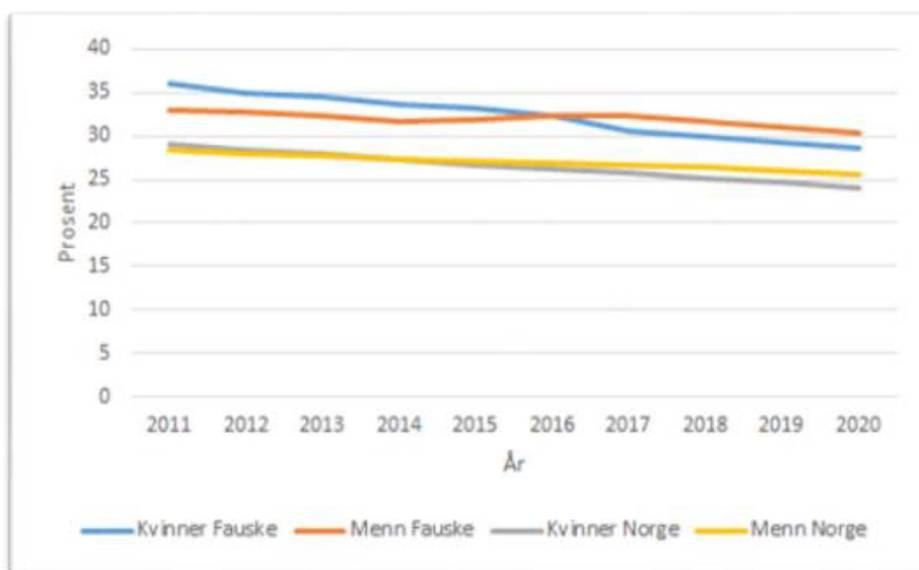
helse og velferd. Inntektsnivået har betydning for tilgang til helsefremmende faktorer. Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store sosiale helseforskjeller i kommunen.

2.3 Utdanning

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer som ikke har fullført videregående utdanning antas å være vel så utsatt for levekårs- og helseproblemer som de som har valgt å ikke ta mer utdanning etter fullført ungdomsskole.

Befolkningens formelle kompetansenivå kan måles ved å se på utdanningsnivået målt ved høyeste gjennomførte utdanning.

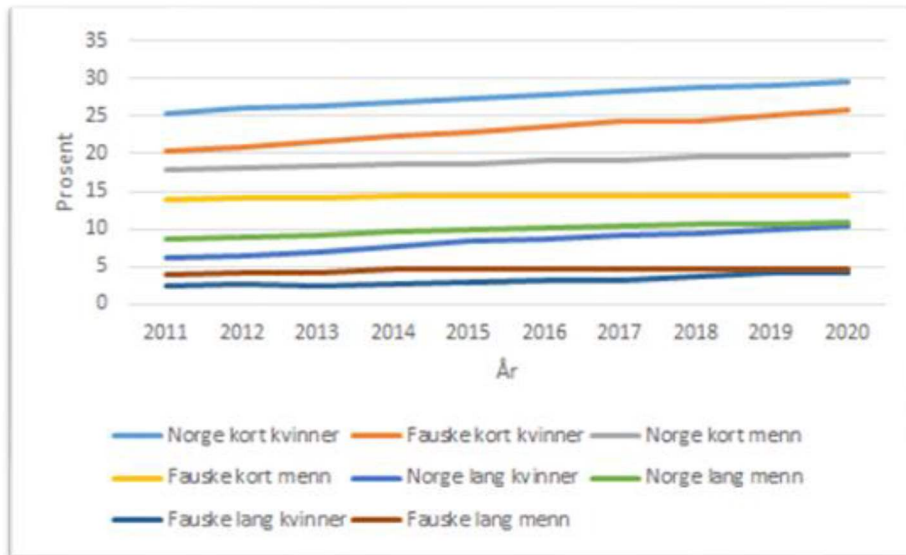
Statistikken over andelen av befolkningen som har grunnskole som høyeste utdanning viser dette tydelig. 30,4 prosent av mennene og 28,6 prosent av kvinnene i Fauske hadde i 2020 bare grunnskole, og dette er noe under landsgjennomsnittet. Mens Fauske-kvinnenes utdanningsnivå har hatt en økning de siste ti årene, og gradvis nærmer seg snittet for landet, har endringen for mennene i samme periode vært liten. Her synes forskjellen å vedvare.

Figur 17 Andel i befolkningen over 16 år med grunnskole som høyeste utdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

For andel med høyere utdanning i kommunen sammenlignet med resten av landet, er forskjellen enda større når en sammenligner med de ti siste årene. Figuren som følger, viser universitets- og høyskoleutdanning på lavere (bachelornivå) og høyere nivå (mastergrad og lenger). Det er i kommunen flere kvinner enn menn med lavere grad, noe som er typisk for landet som helhet. Når det gjelder lengre utdanning, er det både færre kvinner og menn i Fauske enn landsgjennomsnittet. For de som har fullført lengre utdanning i kommunen, er kjønnsforskjellene i ferd med å bli utjevnet der tendensen er at kvinnene har tatt igjen

mennene. På sikt er tendensen at flere kvinner tar lengre utdanning enn menn, da andelen her har større vekst. Det gjelder både i kommunen og landet for øvrig.

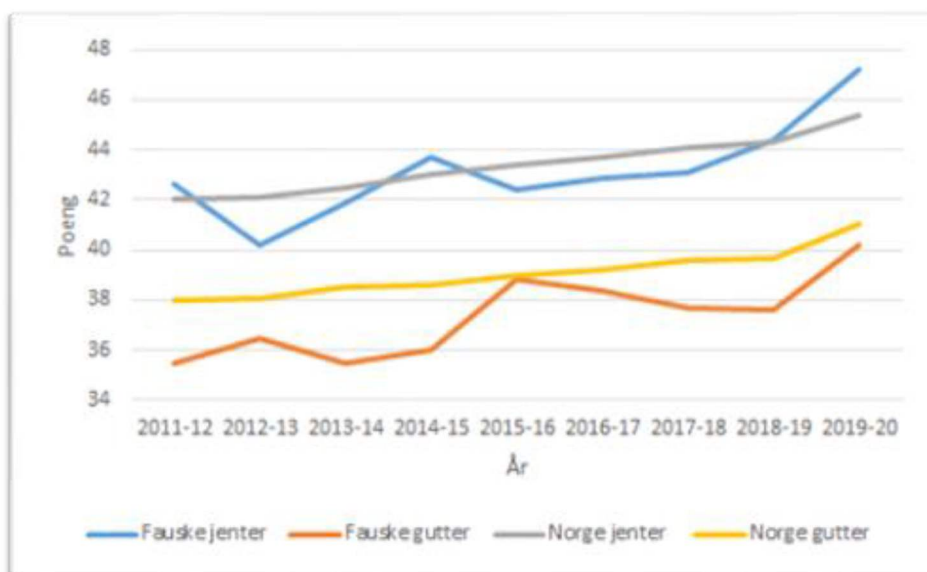
Figur 18 Andel i befolkningen over 16 år med høy og lav universitets- og høgskoleutdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte

Grunnlaget for videre utdannings- og yrkesvalg legges i grunnskolen. Det er derfor viktig at elever gjennom grunnskoleløpet gis like muligheter til læring og kunnskapstilleggelse.

En god skole og et godt utdanningsløp gir mulighet for flere til å gjennomføre høyere utdanning. Det er en klar sammenheng mellom utdanningsnivå, forventet levealder og helsetilstand i en befolkning. Alle skolene og barnehagene i Fauske er kategorisert som helsefremmende med vedvarende fokus på de 10 kriteriene som ligger til grunn for klassifiseringen.

Det finnes mange måter å måle elevenes skoleferdigheter på gjennom nasjonale prøver, eksamenskarakterer og standpunktkarakterer. Grunnskolepoeng er samlet antall karakterpoeng ved avsluttet grunnskole, og kan være et godt mål på hvilke skoleferdigheter elevene har tilegnet seg etter 10 års skolegang. Grunnskolepoeng sier noe om karakternivået, og indirekte noe om forutsetningene elevene har når de skal starte på videregående skole.

Figur 19 Grunnskolepoeng gutter og jenter i Fauske. Kilde: Udir

I figuren over framgår det at jentene i Norge har vesentlig høyere grunnskolepoeng i snitt enn guttene. For Fauske kommune viser tall fra 2020 samme tendens, der jentene også skårer noe over landsgjennomsnittet for jenter. De skårer betydelig høyere enn guttene i kommunen, i tillegg til at Fauskeguttene skårer i underkant av nasjonalt nivå for sin gruppe. Man ser altså at det er store kjønnsforskjeller i landet og enda større forskjeller i kommunen, der tendensen er at forskjellene mellom kjønnene holder seg stabilt i favør av jentene.

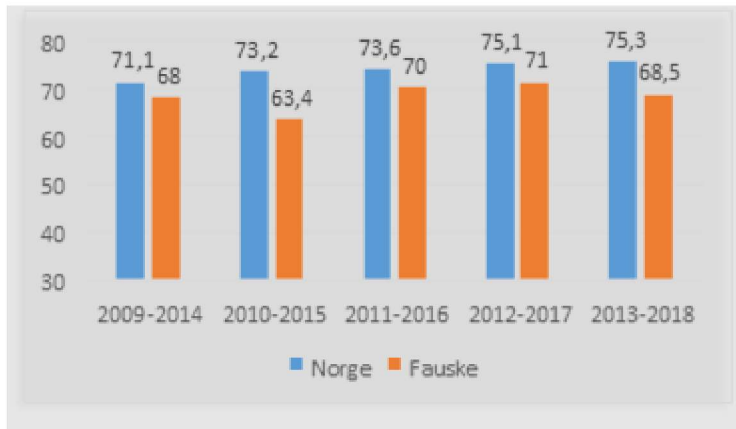
Tall for nasjonale prøver som gjennomføres årlig for 5., 8. og 9. trinn viser at kommunen har for mange på laveste mestringsnivå på 5. trinn. I kommunen ser vi at elevene har god faglig utvikling fra 8. til 9. trinn, og 9. trinn ligger nærmest nasjonalt snitt.

2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole

Utdanningsnivået i Norge har økt i takt med behovet for formell kompetanse. Det er i dag svært begrensede jobbmuligheter for unge som skal inn i arbeidslivet med kun grunnskole som høyeste utdanning. Det er derfor viktig at alle unge som påbegynner en videregående opplæring fullfører denne. Alle har rett til videregående opplæring, men den er ikke obligatorisk. Elevmassen i videregående skole er jevnt fordelt mellom studieforberedende og yrkesfag.

Den delen av læringsresultatet som skolen bidrar til kalles skolebidrag. Det er forskjellen mellom faktisk oppnådd resultat, og forventet resultat ut fra tidligere resultat og foreldrebakgrunn. Skolebidraget beregnes ut fra et nasjonalt gjennomsnitt som er 0, men er ikke et absolutt mål på skolens kvalitet og må derfor også sees i sammenheng med annen informasjon. Slik informasjon kan være påvirkninger fra venner og sykdom. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at skolebidraget for alle videregående skolene i Nordland var i skoleåret 2019-20 på 1,5 for studieforberedende og 0,8 for yrkesfag. For Fauske kommune var tilsvarende tall henholdsvis 0,1 og -5,6.

For å måle utviklingen i videregående opplæring tas det utgangspunkt i fem-års intervaller for gjennomføring av utdanningen, og er eneste indikator som måler kompetanseoppnåelse. Som styringsindikator har resultatene imidlertid noe begrenset verdi ettersom det måles aktiviteter som ligger en del år tilbake i tid.

Figur 20 Gjennomføring etter fem år for elevkull som startet mellom 2009 og 2013. Kilde: Udir

Tallene over tar utgangspunkt i elever som både har bestått på normert tid og gjennomført innen fem år. Tendensen nasjonalt er at stadig flere gjennomfører, der siste målte kull har en gjennomføringsgrad på rundt 75 prosent. I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyere enn for kullet som startet to år tidligere. Det er også viktig å nevne at dersom en øker måleperioden fra fem til ti år er det enda flere som gjennomfører og består.

Det er funnet en sterk sammenheng mellom dårlig selvrapportert helse, manglende videregående opplæring og risiko for å motta medisinske og ikke-medisinske stønader i tidlig voksenliv. Videre er det høyere risiko for å bli ufør blant de som ikke har utdanning over grunnskolenivå, samtidig som helseproblemer kan være årsaken til å ikke gjennomføre. I et folkehelseperspektiv er det særlig de som ikke oppnår kompetansebevis det er viktig å rette oppmerksomheten mot.

2.4 Barnevern

Det er viktig å tidlig identifisere barn som er utsatt for risikofaktorer og sette i verk tiltak. Dette for at barnet klarer seg bra senere i livet. Kjente risikofaktorer kan blant annet være foreldres psykiske sykdom eller rusmiddelmissbruk, vold i hjemmet, foreldre som er langtidsledige/trygdemottakere, fattigdom i familien, med mer. En indikasjon på tidlig identifisering kan være at helsestasjon, barnehage, skole eller NAV melder fra om sin bekymring.

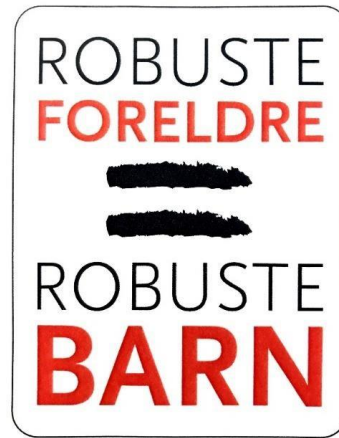
Når det kommer til antall meldinger til barneverntjenesten så man i 2020 en reduksjon i Fauske. Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger vi nå nærmere 150 tilmeldinger. Vi ligger på samme nivå i 2021, men ser en stor økning av plassering i fosterhjem. I slike tilfeller har barneverntjenesten vært inne med hjelpetiltak over tid, men

sett en utvikling som gjør det nødvendig å fremme sak om omsorgsovertakelse. Det er også flere frivillige plasseringer.

2.5 Foreldrestøtte

Forskning viser at foreldre er de personer som har størst betydning for sine barn og for deres oppvekst. Det er i familien det legges grunnlag for primære oppdrags- og dannelsesprosesser. Dette er med på å gjøre foreldre til kommunens viktigste ressurs i arbeidet med å fremme barn og unges helse og utvikling.

Av normalfamiliegruppen, som utgjør 90 % av befolkningen, viser forskning at 10 % utvikler alvorlig normbrytende atferd. Når det kommer til familier i risikogruppen så regnes det at 25 % utvikler alvorlig normbrytende atferd, og hele 40 % av problemgruppen. Likevel er det i normalgruppen dette utgjør flest tilfeller. Fordelt på 100 familier vil det statistisk sett være 12 barn som utvikler normbrytende atferd. Av disse kommer ni barn fra normalgruppen. En liten innsats rettet mot mange vil dermed ha større effekt enn stor innsats rettet mot få.

Figur 21 Fauske kommunes foreldrestøtte-logo

Tanken bak foreldrestøttesatsingen i Fauske, hvor foreldrestøtte skal tilbys til alle foreldre med barn i alderen 0 -20 år, handler om å fremme barns helse gjennom å øke foreldrenes kunnskap og kompetanse om barns helse og utvikling. Jo bedre foreldre håndterer sin rolle og sitt ansvar som foreldre, jo bedre (vekst-/livs-) vilkår gis barnet. Foreldrestøtte som begrep omfavner all aktivitet som kan knyttes til å øke denne kompetansen, enten hos foreldre direkte, eller hos foreldrestøtteaktører (ansatte i støtte-/hjelpetjenester, m.fl.).

Foreldrestøttetiltak i Fauske skal finnes som helsefremmende og forebyggende tiltak, og som hjelpetiltak. Satsingen skal føre til økt kompetanse også hos kommunens ansatte, så vel som hos frivillig sektor. Foreldrestøttearbeidet er politisk og administrativt forankret gjennom kommunens folkehelsearbeid og gjennom diverse politiske vedtak og dokumenter; «Fra programnotat til handling», «Samhandlingsplan for oppvekst og kultur 2014 – 2019, og ny samhandlingsplan for oppvekst og kultur 2020 - 2024». I 2018 ble foreldrestøtte en nasjonal strategi. I 2021 ble «Familiens hus» realisert i form av nytt bygg, og med flere støttetjenester under samme tak. Familiens hus vil være primus motor for satsningen på foreldrestøtte videre fremover, så vel som på å gi helhetlig hjelp og støtte til barn/ungdom, foreldre og familier i kommunen.

I Fauske er det utviklet en lokal samhandlingsmodell; TIMS-Fauske (Tidlig Intervensjon – Målrettet Samhandling). Modellen trådte i kraft 2014. TIMS-teamet, kommunens tverrfaglige team har som formål å sikre helhetlig støtte og hjelp i samhandling rundt barn og ungdom i Fauske.

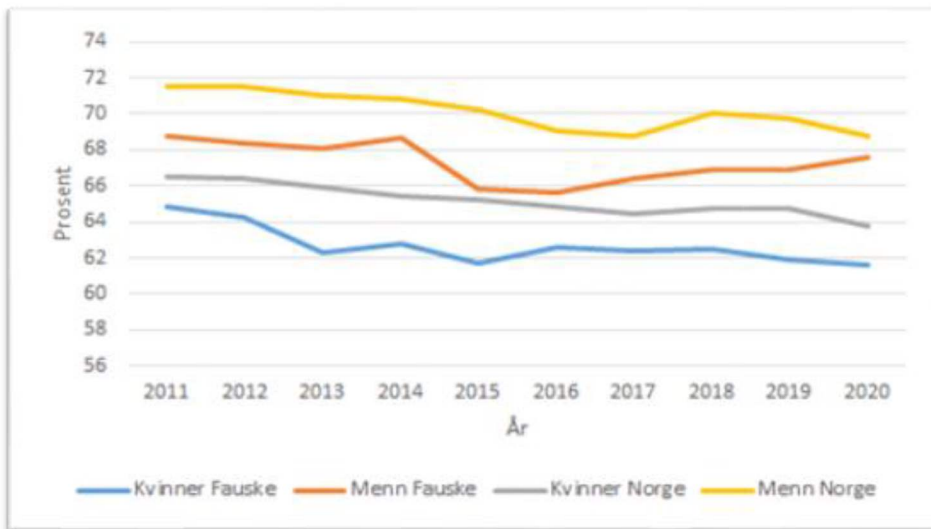
Statistikk knyttet til TIMS-teamets aktivitet:

<p>Nye saker i perioden knyttet til individ (navn): 32* (39/2019, 42/2018, 33/2017). Gjennomsnittsalder på barnet er 9,4 år (yngste registrerte barn er 2 år, eldste 16). Gjennomsnittsalder er høyere denne perioden enn forrige (8 år)</p> <p>Hvor mye tid teamet må avsette til den enkelte sak avhenger av sakens kompleksitet og alvorlighetsgrad.</p>
<p>Oppfølgingssaker som strekker seg fra <- 01.09.19 og inn i rapporteringsperiode: 15. Gjennomsnittsalder på barnet er 11,2 år **.</p>
<p>Avsluttede saker i perioden: 30 (dette kan være både nye saker og oppfølgingssaker). I de avsluttede sakene har det i gjennomsnitt vært gjennomført 3,5 møter per sak. Dette er ikke medregnet foreldreveiledning og andre samarbeidsformer underveis.</p>
<p>Anonyme saker: Antallet er ikke registrert.</p> <p>Andre TIMS-avtaler (Oppfølgingsmøter, observasjoner, veiledning, m.m.): Ingen samlet oversikt grunnet manglende tilgang til felles dataprogram/registreringsprogram.</p>
<p>Samlet antall stafettlogger i aldersgruppen 0 – 18 år i Fauske kommune: I perioden 01.09.19-30.08.2020 var det registrert totalt 34 aktive stafettlogger. Teamet har i liten grad klart å stimulere til bruk av stafettlogg som verktøy. Det opprettes logg der man ser det som hensiktsmessig, ikke som en regel.</p>

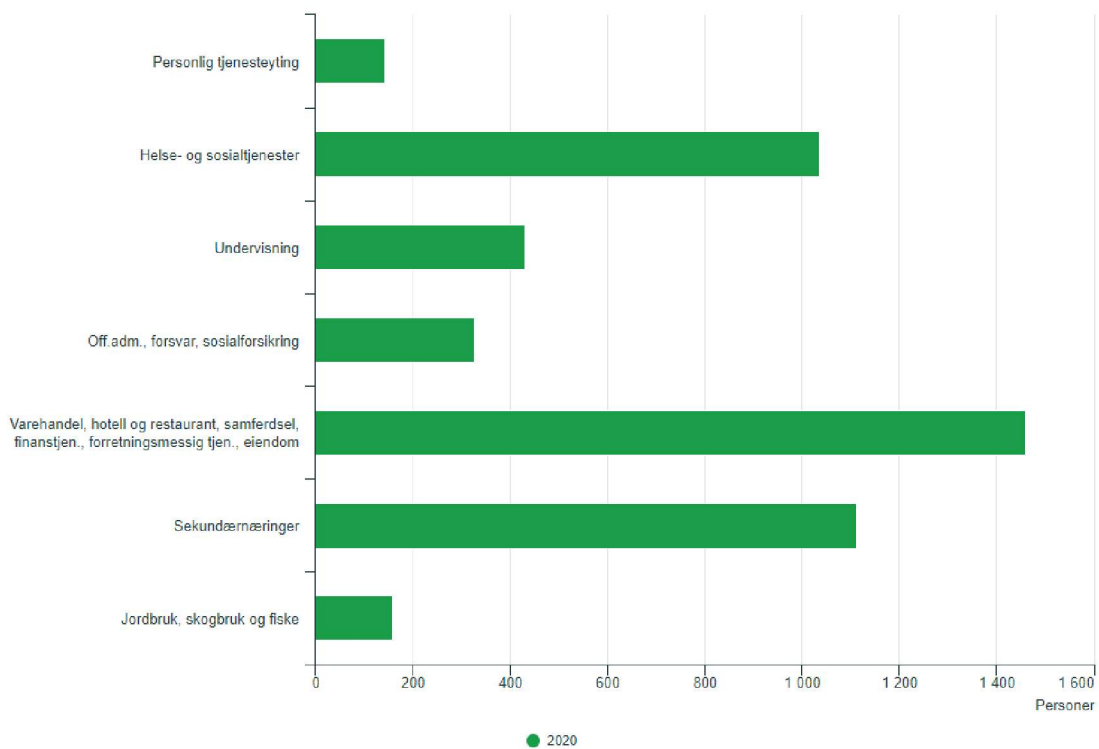
Figur 22 TIMS-møter og TIMS-avtaler for 2020

2.6 Deltakelse i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er med på fremme helse og utjevne sosiale forskjeller. Arbeid er også en forutsetning for velferd, og for utsatte grupper er det et svært viktig bidrag til å hindre fattigdom og øke inkludering. Deltagelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2020 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år. Tendensen i Fauske de siste årene er at dette er i ferd med å snu for mennenes del, mens kvinnene følger den nasjonale tendensen med nedgang.

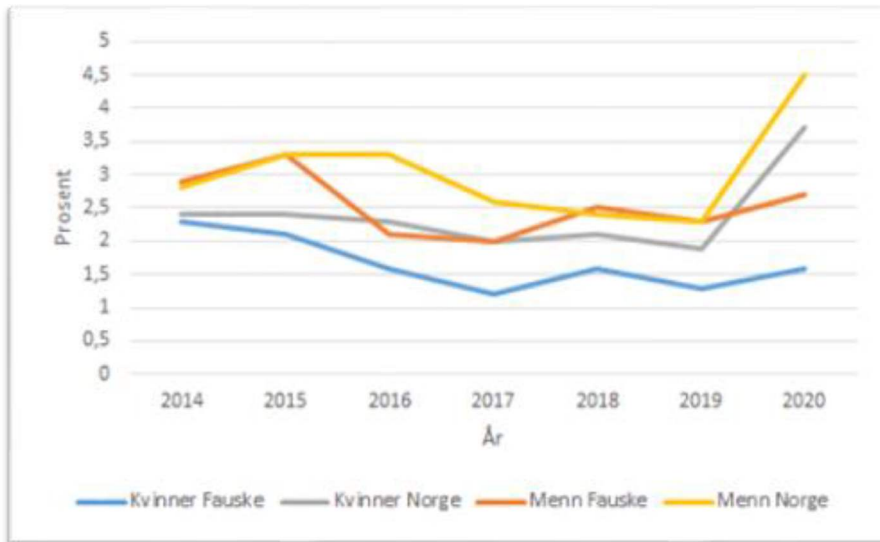
Figur 23 Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

Figur 24 Oversikt over hva kommunens innbyggere jobber med (2020). Kilde: SSB

2.6.1 Arbeidsledighet

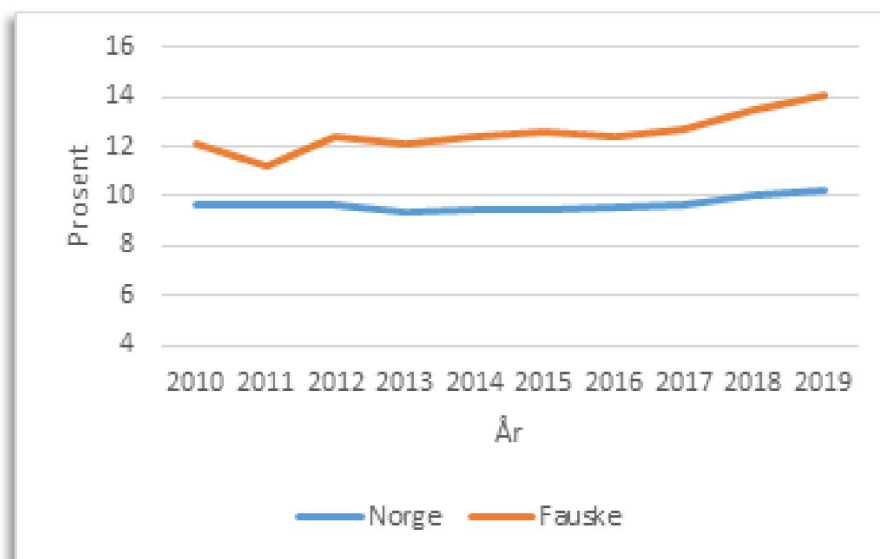
Arbeidsledigheten for kvinner i Fauske har i flere år vært lavere enn gjennomsnittet for resten av landet. Også for mennene har de siste årene vært lavere, med unntak av 2018 der ledigheten var omtrent på snittet. Sett under ett, tyder tendensen på at det har vært en liten økning i ledigheten i kommunen for begge kjønn de to siste årene. Den er imidlertid ikke så dramatisk som endringen i den nasjonale ledigheten fra 2019 til 2020.

Figur 25 Andel arbeidsledige (prosentvis), kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.6.2 Uføregrad

Fauske har en høy andel uføre, men kommunen ligger ikke helt i toppsjiktet på landsbasis. Det har vært en gradvis økning fra bunnoteringen i 2011 på 11,2 prosent og til dagens tall på over 14 prosent.

Figur 26 Andel uføre i alderen 18 - 66 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB

Figur 27 Andel uføre i Fauske kommune etter alder

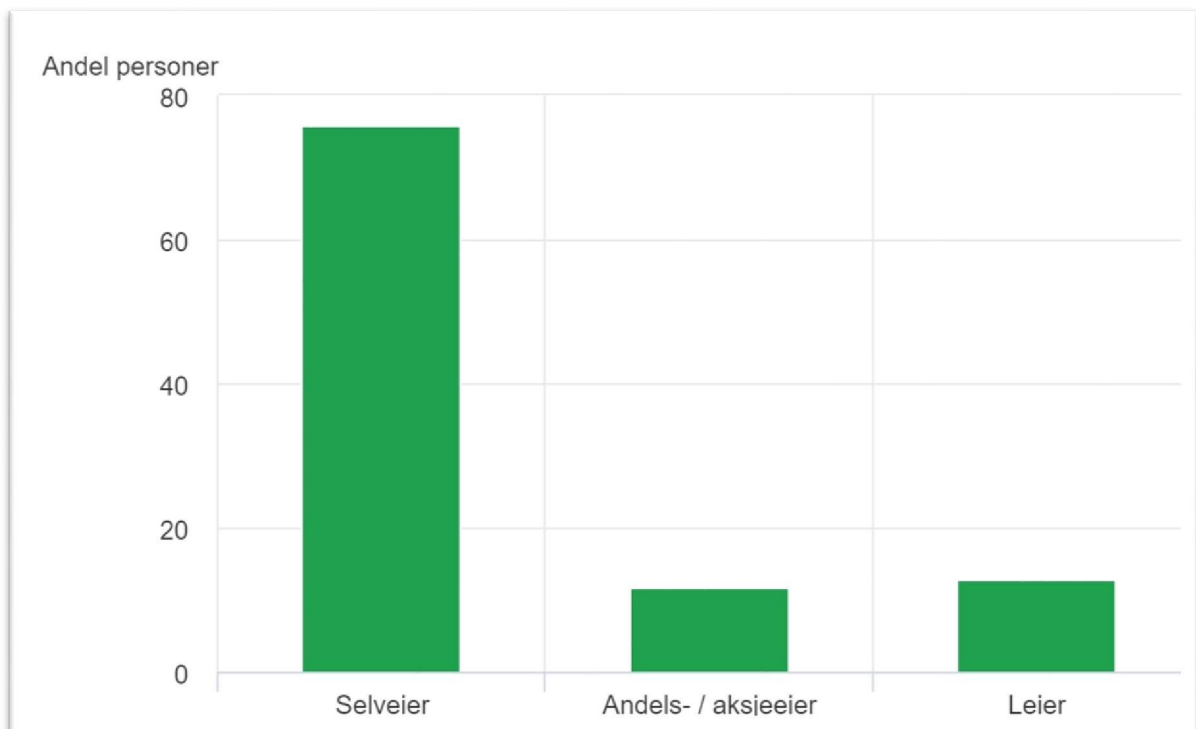
Går en nærmere innpå tallene for uføregrad, ser en at det er noe økende andel uføre i Fauske mellom 25-44 år. Tendensen nasjonalt er at andel uføre har vært relativt uendret over samme periode, utenom for eldre uføre som både i Fauske og hele landet for øvrig har en nedgang.

2.7 Boliger

En trygg og stabil bosituasjon øker folks trivsel. Fravær av støy og forurensning, og tilgang til rekreasjonsområder har positive helseeffekter. Det samme gjelder godt inn klima og tilstrekkelig med plass. Det er flere forhold ved boligens fysiske utforming og beskaffenhet som kan påvirke helsen vår, så vel som sosiale og demografiske forhold ved det å bo. Om du eier eller leier bolig, opplever stadige utskiftninger i nabolaget, sammensetningen og grad av kontakt med naboer - dette vil påvirke trivsel, trygghet og den generelle helsen.

Boligbehovet endres gjennom livsløpet, der unge enslige har andre behov enn barnefamilier, eller eldre. Valg av boligstandard kan også være et uttrykk for enkeltindividets preferanser.

Figur 28 Personer som bor i eid eller leid bolig. Andel. Kilde: SSB

2.7.1 Prisutvikling

Boligprisene har økt i Norge. Dette betyr de med liten egenkapital, kan møte utfordringer når de skal etablere seg på boligmarkedet. Prisnivået på boliger i Fauske har hatt en prisendring på +1,2 % det siste året. I april 2020 lå kvadratmeterprisen på boliger på 42 388,-.

I et folkehelseperspektiv er det viktig å være oppmerksom på sammenfall mellom prisøkning og geografiske områder. Dette kan føre til en oppdeling av markedet etter boligtyper og pris, og på sikt bidra til boligsegregering, altså en geografisk inndeling i områder etter sosiale grupper. Mangfold av grupper etter sosioøkonomisk status, etnisitet og demografiske kjennetegn i bo og nærmiljø, er positivt for en rekke forhold som har helsefremmende betydning, og motvirker gjerne sosial ulikhet i helse.

Figur 29 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) 2010-2020. Kilde: <https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200>

Figur 30 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) sammenlignet med den nasjonale gjennomsnittsprisen – i et tiårs intervall. Kilde: <https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200>

2.7.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang

Fauske kommune ved Plan og utvikling gjorde en telling av tilgjengelig boligareal i oktober 2019. Resultatet viser at det er til sammen 646 dekar ubebygde boligtomter, med krav om reguleringsplan. 445 dekar av disse inngår i allerede utarbeidede reguleringsplaner.

Tettsted	Valnesfjord	Sulitjelma	Fauske
Antall dekar ubebygd boligareal i kommuneplan (med krav om reguleringsplan)	120	260	266
Antall boligtomter ubebygd i reguleringsplan	167	0	278
Antall reguleringsplaner med ubebygd boligareal	9	0	17
Antall sentrumsnære dekar til boligformål (maks 2 km)	120	180	180
Antall sentrumsnære regulerte boligtomter (maks 2 km)	153	0	277
Antall sentrumsnære tomter kommunalt eid	ca. 64	0	90

Figur 31 Oversikt av boligareal som er tilgjengelig i oktober 2019. Kilde: Fauske kommune. *

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter som er aktuelle for utbygging av enkeltpersoner.

***Tabellen viser ikke følgende:**

Det er muligheter for rask utbygging i ferdigregulerte områder. Dette krever at kommunen selv må kjøpe areal for å bygge – eller at dette reklameres for til utbyggere. Det er noen få større områder som kommunen eier med ledige tomter. Dette gjelder blant annet Sjøheia i Fauske.

Det kan se ut som om det er mange sentrumsnære kommunalt eide tomter i Fauske, men 88 av disse ligger i reguleringsplanen til Sjøheia (som i 2021 er vedtatt, men ikke stadfestet). Det er kun 2 tomter i nærheten av Fauske sentrum. (Her er sentrum avgrenset gjennom planavgrensningen til kommunedelplan for sentrum).

Områder som er regulert til «Spredt boligareal» er ikke tatt med i denne oversikten. Det er vanskelig å si hvor mye som kan bygges her pga. forbehold i kommuneplanen som gjør at det ikke kan bygge overalt innenfor disse arealene. Det må vurderes nærmere hvor mye som er igjen av disse områder etter at f. eks landbruksareal, naturvernområder eller områder med behov for utredning naturfare er tatt ut.

Mange boligtomter har ingen begrensninger i bestemmelser. Det er mulig å bygge mange leiligheter, men mye er avhengig av hva utbyggere/grunneiere ønsker å bygge og hva som inngår i formålet (småhusbebyggelse eller boligblokk). Dette styres av markedet.

I sentrum er mye av arealet avsatt til sentrumsformål. Her er det mulig med kombinerte byggeformål, men som regel forretning. Grunneiere kan velge å inkludere boligbebyggelse, og det ansees ofte å være en god investering. Boligareal som går inn i sentrumsformål er ikke tatt med i utredningen, fordi det er krav om reguleringsplan – og antall boenheter som kan bygges er avhengig av hva som reguleres her. Havnegården er nettopp vedtatt og gir mulighet for bygging av 22 nye leiligheter i tillegg til de 5 eksisterende som er bebodd i dag. Disse eies ikke av kommunen.

I Sulitjelma er det stort sett Statskog som eier områder som i kommuneplanens arealdel er avsatt til boligformål. Kommunen må regulere og kjøpe areal dersom det er behov for kommunale boliger der.

Kommunen eier ingen sentrumsnære områder med boligformål i kommuneplanens arealdel. Det er store områder med ulike grunneiere og mange eiendommer. Disse områder må reguleres før det kan etableres boliger her. Det kan eventuelt gjøres en undersøkelse på hva kommunen har behov for og hva som prioriteres ved eventuelt kjøp av boligareal. En del av eiendommene er med ukjent eier, og dette bør sees nærmere på.

Det er mulig å lage et kart med oversikt av ubebygde tomter for å synliggjøre hva som er mulig ift boligbebyggelse. Det er imidlertid begrenset hvor lenge denne er brukbar, da tomter selges kontinuerlig. Dersom dette skal gjøres, må den oppdateres kontinuerlig for å være brukbar.

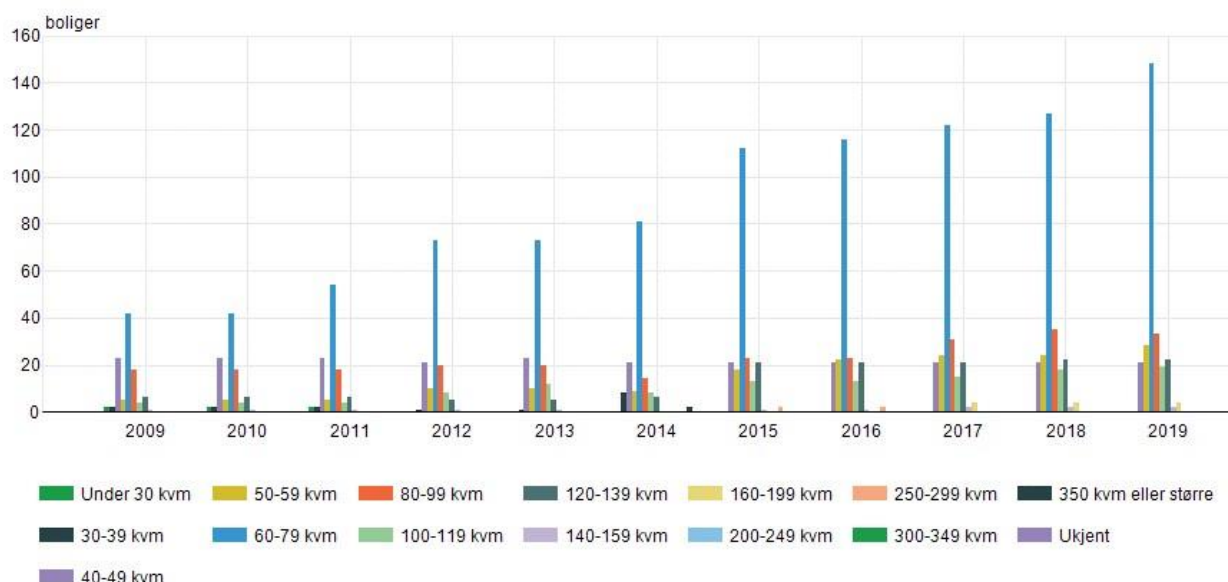
2.7.3 Boligtyper og boligbehov

Enebolig er den boligtypen som det fortsatt er flest av. Likevel viser statistikk fra SSB viser at det har vært en reduksjon i bygging av antall eneboliger de siste ti årene, mens etablering av boligblokk har økt. Dette må sees i sammenheng med nasjonale og regionale føringer som føres når det gjelder fortetting.

Enebolig	3283
Tomannsbolig	463
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	765
Boligblokk	322
Bygning for bofellesskap	58
Andre bygningstyper	102

Figur 32 Boliger etter region, bygningstype, statistikkvariabel og år - Beboede og ubeboede boliger i Fauske i år 2020 (per 30.04.20). Tabell 06265 fra SSB

Figuren under viser en oversikt over gjennomsnittsstørrelsen på boligene i kommunen for en tiårsperiode.

Figur 33 Boliger etter bruksareal og år i Fauske kommune de siste 10 årene. Kilde: SSB 2019

For å vurdere boligbehov og boligtyper, er det nødvendig å se på trendene på boligmarkedet sammenlignet med befolkningsprognoser. SSBs befolkningsframskrivninger predikerer at

kommunen vil holde et stabilt folketall de neste tiårene. I fremtiden kan vi se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år.

	2020	2030	2040
0-15 år	1591	1560	1584
16-18 år	339	307	323
19-34 år	1918	1719	1554
35-66 år	4044	3928	3730
67-74 år	960	974	1023
75 år og eldre	948	1359	1570
Totalt	9800	9847	9784

Figur 34 Forventet befolknings sammensetning- og endring fram til 2040 i ti-års intervaller, Kilde: SSBs statistikkbank.

Det er en klar sammenheng mellom aldersgrupper, og hvilke boligtyper som foretrekkes. Eldre mennesker har et økt ønske om mer aktivitet. Dagens (og framtidens pensjonister), er ofte en kjøpesterk gruppe som ønsker en «lettere» bolig, med enkel adgang til daglige gjøremål som handel, service, kafebesøk, kulturbesøk m.m. Nærhet til tilbud, og sosiale møteplasser er viktige ting for å bekjempe den store folkehelseutfordringen ensomhet.

I forbindelse med kommunens arbeid med aldersvennlige lokalsamfunn, ble det våren 2021 utarbeidet og gjennomført en spørreundersøkelse knyttet til hvordan gjøre samfunnet i stand til å ta vare på en aldrende befolkning. Temaet «Bolig (felles boligløsninger, tilgjengelighet, funksjonalitet)» ble stemt frem som spesielt viktig for kommunen å fokusere på videre fremover.

Hvilke boligtyper som bygges i dag, bør forsøke å svare til framtidens boligbehov. Dersom vi ser på befolkningsprognosene både lokalt og nasjonalt, så vet vi at andelen eldre er stor i fremtiden. Leiligheter av standarden livsløpsstandard, eller som er klargjort for velferdsteknologi er noen mulige løsninger på framtidens utfordringer. En aldrende befolkning vil etter hvert også få et økende omsorgs- og pleiebehov, og ved å gjøre boligene klare for hjelpemidler m.m., kan vi bespare oss for helse- og velferdsutgifter ved en senere anledning.

2.7.4 Kommunale bygninger og eiendommer

Fauske kommune gjennomfører utbyggingsprosjekter, foretar løpende drift og vedlikehold av kommunens samlede bygningsmasse. I tillegg kommer kommunale utleieboliger i form av selveide, borettslagsleiligheter og innleide boenheter. For innleide boliger er det stor variasjon på leieperiode, kvadratmeterpris og avtalegrunnlag. Fauske kommune har innført kostnadsdekkende husleie, noe som gjør at det skal være mulig å holde en god kvalitet på boenhetene.

2.7.4.1 Kommunale boliger

Fauske kommune har rundt 200 utleieboliger som tildeles ut fra søknad og vurdering. Disse boligene tildeles til personer som har behov for hjelp til å skaffe seg et trygt sted å bo. Kontrakter på boligene gis for 3 år. Det er mulig å søke om forlengelse av kontrakt for kommunal bolig, og det vil da bli gjort en ny vurdering av husstandens boligbehov.

I 2019 var det 53 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 44 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 18 avslag på søknad om kommunal bolig, samtlige av disse avslagene ble gitt til husstander med «nye» søknader.

I 2020 var det 79 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 69 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 60 avslag på søknad om kommunal bolig.

2.7.5 Boligsosialt arbeid

Kommunen er med i det prosjektet «Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging». Dette er et samarbeidsprosjekt med Husbanken, Fylkesmannen i Nordland og fire andre Nordlandskommuner; Fauske, Vefsn, Sortland og Vågan. Prosjektet hadde opprinnelig en varighet fra 2017-2020, men det er på rådmannsnivå besluttet å utvide prosjektperioden med ett år – ut 2021.

I løpet av prosjektet har kommunene forsøkt å finne gode måter på å integrere et boligsosialt perspektiv inn i all kommunal planlegging, og skape gode og tverrsektorielle samarbeidsarenaer.

Målsetningene for arbeidet er som følger:

- 1) Jobbe fram egnet kunnskapsgrunnlag på boligområdet og det boligsosiale feltet.
- 2) Jobbe for at boligsosiale hensyn integreres i kommunens planverk.
- 3) Gjennom en helhetlig tilnærming, iverksette tiltak i tråd med målsetningen i den nasjonale strategien «Bolig for velferd».
- 4) Utarbeiding av en helhetlig boligplan for kommunen, på bakgrunn av prosjektet og dets resultater.

Den nasjonale strategien «Bolig for velferd (2014-2020)» hadde som mål å styrke kommunens arbeid med å få vanskeligstilte inn på boligmarkedet. Ved utgangen av 2020 ble det lansert en ny strategi for boligpolitikken, som kommunen skal forholde seg til. Dette siste prosjektåret vil gå til å gjøre seg kjent med den nye strategien, og innlemme denne i kommunens planverk.

Endring av leveranser i prosjektperioden

Fauske kommune har allerede en boligsosial handlingsplan. Planen ble vedtatt i 2018, med en varighet ut 2028. Planen ble vedtatt i 2018, og bakgrunnen for planen ligger i regjeringens boligpolitiske visjon om at alle skal kunne bo trygt og godt. Fauske kommune har de seneste årene vært en aktiv aktør på boligområdet, som tilrettelegger, eier, leietaker og pådriver i boligutvikling.

I kommunestyrevedtak av 22.03.18 vedtok daværende kommunestyre at kommunen skal utarbeide en bolig politisk plan, som innlemmer Fauskes allerede boligsosiale plan. Dette er og en av prosjektets leveranser; å utarbeide temaplan på området.

Ved oppstart av arbeidet med kommunal planstrategi, ble det avgjort at Fauske kommune skal gå i gang med utarbeiding av ny kommuneplanens samfunnsdel. Prosjektleder har i samråd med prosjektets styringsgruppe at det ikke skal utarbeides en boligpolitisk plan i 2021. Prosjektets lokale styringsgruppe har i samråd med prosjektleder, og i dialog med Husbanken, besluttet at utarbeiding av den boligpolitiske planen vil forskyves. På dette tidspunktet er det viktig å få på plass en god kommuneplan som ivaretar de boligsosiale hensynene.

Konklusjon omkring prosjekt «Boligsosiale hensyn i kommunal planlegging»

Hovedmålet for prosjektet er å integrere det boligsosiale aspektet inn i all kommunal planlegging. Det handler om å etablere gode arenaer for samarbeid på tvers av sektorene og videreutvikle og videreformidle informasjon kommunens enheter innehar. Det boligsosiale arbeidet har klare nasjonale mål og prioriteringer. Disse må trekkes ned på et lokalt nivå, der målet er å realisere og iverksette den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk.

Prosjektet pågår og det arbeides med innhenting av statusrapportering og annet kunnskapsgrunnlag. Temaplan bolig politisk plan påbegynnes etter vedtak av kommuneplanens samfunnsdel. Gjennom prosjektet vil kunnskapsgrunnlaget for den boligsosiale planen fornyes og innlemmes i boligpolitisk plan. Enhet plan og utvikling innehar prosjektlederstillingen, men omtrent alle kommunens enheter og avdelinger er involvert i prosjektet. Ved å fornye kommunen planhierarki, og se til at boligsosiale hensyn er innlemmet og hensyntatt helt fra planstrategien og kommuneplanen, og helt ned til temaplan-nivå - kan Fauske få til å realisere prosjektets tittel «Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging».

2.7.6 Økonomiske virkemidler

Husbankens virkemidler er både generelle og selektive for å være tilpasset samfunnets og husholdningenes behov. De selektive virkemidlene er særlig rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet slik at disse kan klare å etablere seg på boligmarkedet. De generelle virkemidlene er rettet mot kommuner og utbyggere for å kunne bidra til at mange kan nå de samme målene som ved de selektive virkemidlene – nemlig at alle skal bo trygt og godt i egen bolig.

Bostøtte

Bostøtte skal bidra til å redusere boutgiftsbelastningen for økonomisk vanskeligstilte husholdninger.

Bostøtte bidrar til å redusere boutgiftene for husstander med lav inntekt. Bostøtte er en rettighetsbasert ytelse. Det kan være husstander som ikke har fått informasjon om denne ytelsen som kan ha krav på denne ytelsen.

I 2019 søkte 223 husstander om bostøtte. Av disse fikk 182 utbetalt 2,9 millioner kroner, med en gjennomsnittlig bostøtte på 2063 kroner. Avslagsprosenten for bostøtte for 2019 lå på 46,9%. De 139 som mottok avslag på sin søknad, ble begrunnet med for høy inntekt i forhold til boutgifter for å kvalifiseres til støtteordningen (kilde: Husbankens statistikkbank).

Startlån

Startlån skal bidra til at husstander med langvarige problemer med boligfinansiering skal få mulighet til å etablere seg og bli boende i eid bolig. Barnefamilier og personer som er i en særlig utfordrende situasjon og som mangler egnet bolig prioriteres.

Kriterier for å kunne få startlån:

- Det må være langvarige problemer med å finansiere eid bolig, og dette må ha vart over lengre tid.
- Søkeren må ha benyttet muligheten for sparing innenfor de mulighetene som har vært når alle nødvendige utgifter til livsopphold er dekket.
- For å få lån må du kunne betjene lånet over tid, og fortsatt ha nok igjen til andre nødvendige utgifter.

Er det barn i husstanden, eller særlige sosiale eller helsemessige utfordringer, skal kommunen også ta hensyn til dette i vurderingen. Det er også mulig å bruke startlån til refinansiering – dersom dette er nødvendig for å beholde boligen.

Det ble i 2019 utbetalt kr. 27 291 834,- i startlån i Fauske kommune.

Tilskudd

Fra 2020 er det ei kommunal oppgave å gi tilskudd da endringer i regelverket har ført til at kommunene ikke lenger får øremerkede tilskuddsmidler overført fra Husbanken. Fauske kommune har egne midler til dette.

Tilskudd til etablering:

I noen tilfeller kan det i forbindelse med etablering med startlån også tilbys tilskudd.

Tilskudd til etablering kan gis til:

- Personer med lav inntekt, og som ikke klarer å betjene tilstrekkelig stort startlån.
- Personer som står i fare for å miste boligen gjennom tvangssalg og der tilskudd til refinansiering bidrar til at de kan beholde boligen
- Personer som har behov for tilpasning av boligen på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Tilskudd til etablering kan bidra til at barnefamilier og andre vanskeligstilte med lav og/eller usikker inntekt kan kjøpe egen bolig. Ordningen med tilskudd til etablering er behovsprøvd.

Tilskudd til tilpasning:

Tilskuddsordningen skal bidra til at personer med behov for tilpasset bolig, nå eller i fremtiden, får gjort nødvendige tilpasninger slik at de fortsatt kan bo hjemme ved nedsatt funksjonsevne.

Tilskuddet kan gis til personer med nedsatt funksjonsevne og til eldre som ønsker å tilpasse boligen sin, slik at de fortsatt kan bo hjemme. Finansiering kan være en kombinasjon av startlån (utbedring) og tilskudd. Ordningen med tilskudd til tilpasning er behovsprøvd.

2.8 Samferdsel og kommunikasjon

Fauske er et trafikkknutepunkt for offentlig kommunikasjon. E6 går gjennom sentrum og videre nordover, mens vestover fortsetter Riksvei 80 gjennom Valnesfjord til Bodø. Nordlandsbanens nordligste stasjon ligger på Fauske, med bussforbindelse videre nordover. Bussterminalen er med 86 påstigende en av de mest brukte stoppestedene mellom Bodø flyplass og Fauske stasjon. Bussterminalen er i dag under utredning grunnet høye leiekostnader av areal. Vi har pr i dag ikke oversikt over hvor mange som daglig pendler til og fra Fauske.

2.8.1 Pendling

Statistikken viser at det er flere som pendler ut av kommunen for å jobbe enn som pendler inn. I 2019 var det 1537 personer som pendlet ut for å jobbe, mens det var 845 som reiste inn til jobb, og pendlingsbalansen var -692 personer. Tendensen de siste årene har vært en stadig økende andel av både inn- og utpendlere.

2.8.2 Kollektivtransport

Et brukertilpasset kollektivtilbud er et viktig bidrag til at folk kan bli boende i distriktene. Grupper av befolkningen som ikke har bil, og da særlig ungdom og eldre, kan nå offentlige kontorer, servicetilbud og fritidstilbud. Samtidig kan det være en viktig forutsetning for å ha et sosialt liv utenfor hjemmet, treffe kjente og bidra til bolyst og økt folkehelse. Ifølge Folkehelseprofil 2020 scorer kommunen særdeles lavt når det kommer til kollektivtransport; vi ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet. Dette kommer frem av Ungdata-undersøkelser så vel som av tilbakemeldinger fra kommunens eldre.

Ungdata-undersøkelsene som er gjennomført i 2013, 2016 og 2019 viser at kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransport-tilbudet. Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når det gjelder kollektivtilbudet (buss, tog, trikk eller lignende)?» Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «svært bra» eller «nokså bra». På landsbasis svart 61 % at de var fornøyd med kollektivtilbudet.

I forbindelse med spørreundersøkelse knyttet til aldersvennlige lokalsamfunn, belyste flere viktigheten av et hensiktsmessig kollektivtilbud. Dette både for å kunne nyttiggjøre seg tjenester, og for opplevd trivsel. Det signaliseres at dagens kollektivtilbud ikke oppleves tilfredsstillende.

For tog og buss er det ikke infrastrukturen, men først og fremst rutetilbud og frekvens, reisetid, materiell, service, pris og informasjon/markedsføring som avgjør hvilken etterspørsel og trafikkutvikling en får. Ferdigstilling av togstasjonen i Valnesfjord har i stor grad bidratt til et bedre pendlertilbud. Tross dette fører dagens buss- og togforbindelser mellom Fauske og Bodø fortsatt til en del utfordringer for lokalbefolkningen. Dette demonstreres med høy andel biltrafikk, og eksempelvis en sentrumsbuss som få kan benytte seg av grunnet ugunstige rutetider. Andre tilbakemeldinger omhandler høye kostnader, lite fleksibilitet og lange ventetider.

Stasjon	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019
Fauske	130 474	129 850	127 188	126 914	142 737	147 846	135 810	140 042
Valnesfjord	14 839	21 171	24 064	27 061	28 089	32 917	32 755	34 236

Figur 35 Antall av- og påstigende for Fauske og Valnesfjord for årene 2012-2019. Tallene gjelder for alle togprodukter som betjener de to stasjonene.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 1

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
<p>INNTEKT OG ULIKHET</p> <p><i>Tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt.</i></p> <p><i>Andel barn av eneforsørgere i Fauske tilsvarende fylkesnivået, og tendensen de siste årene har vært en nedgang. Samtidig er tallene fortsatt noe over lands-gjennomsnittet.</i></p> <p><i>Inntektsutviklingen følger resten av landet, men inntektsnivået er noe lavere her.</i></p>	<p>Utdanningsnivå, jobbtilgang, deltidsjobbing, aleneboende.</p> <p>UKJENT</p>	<p>Lavinntekt kan medføre at barn ikke får deltatt i aktiviteter på lik linje med venner.</p> <p>Kan øke sannsynligheten for dårlig selvpålevd helse, sykdom og for tidlig død.</p> <p>Lavinntektshusholdninger med barn kan ha konsekvenser for barn i barnehage og skole – utstyr til fys.akt., aktivitetsdager, skolemat, kunnskap om sammenheng mellom kosthold og psykisk/fysisk helse.</p> <p>Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse</p>
<p>UTDANNING</p> <p><i>Synkende elevtall.</i></p> <p><i>Vesentlige kjønnsforskjeller når det kommer til grunnskolepoeng, og tendensen er at forskjellene mellom kjønnene bare øker.</i></p> <p><i>Noe lavere utdanningsnivå enn nasjonalt gjennomsnitt.</i></p> <p><i>30,4 prosent av mennene og 28,6 prosent av kvinnene i Fauske hadde i 2020 bare grunnskole som høyeste utdanning.</i></p>	<p>Færre fødsler, synkende tilflytting.</p> <p>UKJENT</p> <p>UKJENT</p> <p>Tilgang til relevante jobber.</p>	<p>Lavt utdanningsnivå gir færre muligheter for jobb og høyere inntekt.</p> <p>Utdanningsnivå har en sammenheng med helse og helseatferd.</p> <p>(Høyere utdanningsnivå kan føre til tettere oppfølging av egne barn med tanke på skoleprestasjoner, trivsel på skolen, skolevegring).</p>
<p>BARNEVERN</p> <p><i>Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger Fauske nå på nærmere 150 tilmeldinger pr år.</i></p>	<p>Fokus på forebyggende og helsefremmende innsats, tidligere intervensjon.</p>	<p>Rett hjelp til rett tid; mindre inngripen i barns liv.</p>

<p><i>Man ser en stor økning av plassering i fosterhjem.</i></p> <p><i>Det er også flere frivillige plasseringer.</i></p>	<p>Man har ikke i tilstrekkelig grad lykkes med å iverksette effektive kompenserende og omsorgsendrende hjelpetiltak.</p> <p>Flere alvorlige/sammensatte saker.</p> <p>Økt oppmerksomhet på barn og omsorgssvikt.</p>	<p>Rekrutterings-utfordringer.</p> <p>Færre barn plassert i institusjon.</p> <p>Økte utgifter.</p> <p>Økt tillitt og kunnskap.</p>
<p>SAMFUNNDELTAKElse</p> <p><i>Gjennomføringsgrad vgs; I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyere enn for kullet som startet to år tidligere.</i></p> <p><i>Lavere sysselsettingsgrad enn landsgjennomsnittet</i></p> <p><i>Mer sammensatte/komplekse utfordringer.</i></p> <p><i>Økning av uføregrad blant aldersgruppe 24 – 44 år</i></p>	<p>Årsaker til frafall: Psykiske eller psykososiale problemer, manglende motivasjon, skole-tretthet, feilvalg, fysisk sykdom, vanskelige hjemmeforhold, rusproblemer, graviditet og barn, organisering av/oppfølging i videregående skole, elever som ikke kommer inn på førstevalg og må studere noe de ikke har interesse for/motivasjon til.</p> <p>Foreldre med lavt utdanningsnivå.</p> <p>Utviklingen er i tråd med utviklingen nasjonalt.</p>	<p>Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse.</p> <p>Kan ha en negativ innvirkning på helsetilstand, sosiale helseforskjeller, kostnader for kommunen og samfunnet.</p> <p>Ved nedsatt arbeidsevne, øker risikoen for langvarig sykefravær og tidlig tilbaketrekking fra arbeidslivet. Årsaker til vekst i uføretrygd kan skyldes bl.a. økt antall eldre, lav utdanning og muligheter i arbeidsmarkedet. Høyere andel personer med muskel- og skjelettplager, samt psykiske plager/lidelser.</p>

Vurdering (del 1):

Dette kapitlet har tatt opp noen viktige indikatorer som både isolert og sett i sammenheng er svært viktige for utviklingen av Fauske som samfunn. Lav gjennomføringsgrad i videregående skole er en indikator som har store konsekvenser for enkeltpersoner, og er nært knyttet til negative utviklingstrekk senere i livet som å stå utenfor arbeidsmarkedet, uførhet, fattigdom og lav inntekt. Det har også konsekvenser for samfunnet som ikke får den formelle kompetansen som trengs i offentlig og privat sektor, og må bære kostnadene ved økt bruk av trygdeytelser.

Tendensen til økt ulikhet mellom inntektsgrupper i Norge fortsetter, og gjelder også i Fauske. Når det kommer til andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en økning i Fauske kommune siden 2013. De siste tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt, og for Norge er tilsvarende tall 11,3 prosent. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen

Fauske er en kommune i demografisk endring. Elevtallet i kommunen synker fortsatt, og ifølge fremskrevne tall vil elevtallet i år 2025 stabilisere seg rundt 970 elever i grunnskolen, alder 6 – 16 år. Nordland er et av de fylkene med høy gjennomsnittlig frafallsprosent når det kommer til videregående utdanning. Utdanningsnivå er en viktig bakenforliggende påvirkningsfaktor som bidrar til sosial ulikhet i helse. I Fauske er utdanningsnivået noe lavere enn det nasjonale gjennomsnittet.

Det har blant en del støttetjenestene vært uttrykt økende bekymring for en del ungdom som strever med sammensatte utfordringer, hvor det er behov for tverrfaglig og helhetlig innsats. Nøkkelord knyttet til gruppen er utdanning, sysselsetting, psykisk helse og bo-trening/bolig. I 2021 utgjør ikke denne gruppen en særskilt bekymring for barneverntjenesten. Når det kommer til sistnevnte tjeneste, så har denne pr nå ikke opplevd en direkte sammenheng mellom pandemien og meldte saker. Det er heller ingen betydelig endring i tilmeldinger etter at samfunnet nå har åpnet mer og mer. Når det kommer til ny barnevernsreform som står på trappene, opplever kommunen på mange vis å være i forkant av mange kommuner. Reformen kan sees på som en oppvekstreform, hvor mer ansvar overføres fra stat til kommune, også økonomisk. Dette vil medføre større egenandeler på tiltak, samt økte utgifter til fosterhjem.

Årsakene til økningen av uføregrad blant aldersgruppe 25-44 år kan antas å være sammensatte; arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 2

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
<p>BOLIGFORHOLD <i>Behov for flere byggeklare tomter.</i></p> <p><i>I fremtiden kan vi se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år. Det vil etterspørres andre typer boliger og bo-fellesskap enn det vi har i dag.</i></p>	<p>Økt etterspørsel.</p> <p>Endrede bo-preferanser.</p> <p>Kjøpesterke eldre.</p> <p>Kultur-endring.</p> <p>Lengre levetid og bedre helse.</p>	<p>Potensielle innbyggere velger å bosette seg i annen kommune.</p> <p>For kostbart å etablere/realisere for enkeltpersoner/-familier.</p> <p>Sprik i tilbud og etterspørsel. Fremtidens senior-innbyggere kan velge å flytte fra kommunen.</p>
<p>BOLIGSOSIALT ARBEID <i>Økende behov for tilrettelagte boliger.</i></p> <p><i>Økt andel unge voksne uten boevne og/eller arbeidsevne.</i></p> <p><i>I 2020 var det 79 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 69 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 60 avslag på søknad om kommunal bolig.</i></p> <p><i>Behov for flere boliger som kan kjøpes av eninntektsfamilier.</i></p>	<p>Rusproblematikk.</p> <p>Økt antall innbyggere som strever ned fysisk/psykisk helse.</p> <p>Økt antall innbyggere med sammensatte vansker.</p> <p>Høye leiepriser.</p> <p>Høy boligetterspørsel.</p> <p>Lavinntektsfamilier.</p>	<p>Marginalisering (ekskluderingspraksis).</p> <p>Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse.</p> <p>Flere «hjemmeboende» voksne – som av ulike årsaker ikke kommer seg ut fra foreldrehjemmet.</p> <p>Økt andel bostedsløse.</p> <p>Høye leiepriser på det private markedet, og høy etterspørsel, medfører at enkelte grupper må etableres i leid kommunal bolig i perioder.</p>

<p>SAMFERDSEL OG KOMMUNIKASJON</p> <p><i>Betydelig flere pendler ut av Fauske, enn inn.</i></p> <p><i>Økende andel tog-pendlere.</i></p> <p><i>Behov for mer hensiktsmessig kollektivtilbud; kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransporttilbudet.</i></p>	<p>Tilgang til arbeidsplasser og studier ligger primært i nabokommuner.</p> <p>Større satsing på tog/jernbane; nye togstopp, tilpassede avganger.</p> <p>Økt organisert fritid. Mer sentralisert (stedsavhengig).</p> <p>Økende andel eldre. Høyere levealder.</p> <p>Familienettverkene er mindre tilgjengelig.</p> <p>Minoritetsfamilier uten bil/sertifikat.</p> <p>Sentralisering av videregående skoletilbud.</p>	<p>Flere kan ha Fauske kommune som bosted.</p> <p>Et dårlig tilbud kan bidra til å øke sosiale helseforskjeller, samt bidra til dårligere levekår og helse. Mindre sosial kontakt, inaktivitet.</p> <p>Økt utflytting, færre skatteinntekter.</p>
--	--	---

Vurdering (del 2):

Når det gjelder kommunale boliger så vi vet at det er et behov for flere bemannede boliger, og for ulike bolig-kategorier. Det er en økende andel av unge voksne som mangler bo-ovne, enten fordi de har falt utenfor arbeidslivet, skole eller andre kombinerende faktorer. Et område som man ser er sterkt voksende, er feltet rus- og psykiatri, hvor utfordringer beskrives mer og mer komplekse.

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter. Dette er det flere årsaker til, men en av de er at mange av disse tomtene er ikke byggeklare. Noen av tomtene er avhengige av etablering av infrastruktur for å kunne bebygges. Dette på grunn av rekkefølgekrav i reguleringsplan, eller for fremkommelighet eller andre hensyn. Noen av tilbakemeldingene som kommunen også mottar, er at de ledige tomtene er i for ustabil/ulendt terreng, som gjør byggeprosjektene økonomisk urealistiske. Dette gjelder spesielt i Valnesfjord, område Furnes Nord. Noe som også har betydning er eierformen. Kommunen selv eier noen boligtomter (blant annet i Sjøheia), men flesteparten er i privat eie.

Ensomhet er en av de store folkehelseutfordringene. Det er en klar sammenheng mellom utenforskap, deltakelse i arbeidslivet og behov for kommunale tjenester. Når det gjelder

boligbehovet i lys av de boligsosiale forholdene, så opplever kommunen å få en økt andel av unge voksne uten bo-evne eller arbeidsevne, eller en kombinasjon av disse.

Et differensiert boligtilbud når det gjelder prisklasse og boligtyper innenfor samme nærmiljø er positivt og kan motvirke tendenser til geografiske oppdelinger av boligmarkedet. Det er grunn til å undersøke hvordan boligbyggingen i Fauske fungerer når det gjelder å skape et differensiert boligtilbud.

Det er en stor andel som pendler ut (og inn) av Fauske, samt vi har en økende andel eldre. Dette fordrer et hensiktsmessig kollektivtilbud.

Utviklingen over de siste 20 – 30 år viser en markant utvikling som samfunnets tjenester bare delvis klarer å forberede seg på. Forebyggende arbeid i oppvekst-sektoren vil påvirke utviklingstrekkene i andre sektorer. Man kan tidlig predikere et sannsynlig behov dersom man ikke lykkes med forebyggende arbeid.

KAPITTEL 3: FYSISK, BIOLOGISK, KJEMISK OG SOSIALT MILJØ

3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

3.1 Drikkevann

Norge har generelt god vannforsyning med vann som holder høy kvalitet de fleste steder. Likevel rapporteres det årlig om at mennesker blir syke av drikkevann. Ifølge Folkehelseinstituttet er forurensning av vannkilde og manglende desinfeksjon en vanlig årsak til slike utbrudd. Samlegging av vann- og kloakkledninger i samme grøft antas også å være en kilde til forurensning av vann. Videre antas det at klimaendringer vil påvirke vannforsyning og kvaliteten på drikkevann.

Fauske har god drikkevannsforsyning (LHF) for 98 prosent av befolkningen (2017). Kvaliteten på drikkevannet i Fauske er god. 100 prosent av vannprøver tatt i 2017 viste at vannet tilfredsstiller krav iht. intestinale enterokokker, farge og PH-verdi. Dette er bedre enn landsgjennomsnittet.

Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelsen, og E.coli er en av de mest sentrale parametere for kontroll. Videre er også leveringsstabilitet en indikator på trygt drikkevann da ikke-planlagte avbrudd kan føre til innsug av forurenset vann. Vannforsyning i Fauske har blitt mye bedre i løpet av de siste 10 årene.

3.2 Radon

Radon er en usynlig og luktfri radioaktiv gass som dannes i berggrunnen. Gassen kan sive inn i hus, og når den fanges innendørs, øker konsentrasjonen og gassen kan da bli farlig for helsa. Radon medvirker til at rundt 370 nordmenn får lungekreft hvert år. De fleste av tilfellene skyldes en samlet effekt av røyking og radon¹.

Staten strålevern anbefaler derfor at nivået av radon holdes så lavt som mulig. Tiltaksgrense er på 100 Bq/m³, mens maksverdi er på 200 Bq/m³. Kommunen har et ansvar for å påse at skoler og barnehager har kontroll på radonnivået i sine bygninger. Huseier har ansvar å måle i egen bolig og utleiebolig.

Alle formålsbygg i Fauske er målt (skoler, barnehager, institusjoner) og alle utleieboliger er målt. Målinger foregår i perioden oktober – april. Hvis disse ligger under tiltaksgrensen på 100 BQ, så måles de på nytt igjen etter 5 år. Bygninger som krever tiltak måles etter at tiltak er gjennomført

Private boliger i Fauske kommune har to områder med relativt mange målinger over tiltaksnivå, herunder nevnes Kvitblikk/Medås/Holtan med 40 % og Sulitjelma med 25 %. Når det gjelder private boliger så gjennomfører ikke Fauske kommunale eiendommer målinger i

¹ Kilde: Kreftforeningen.no

disse. Som unntak gjennomføres det en måling i et lite utvalg av private boliger i 2020. Dette da kommunen hadde målere til overs.

Link til radonkart og –data: <https://dsa.no/radon/radonkart-og-data>

3.3 Støy

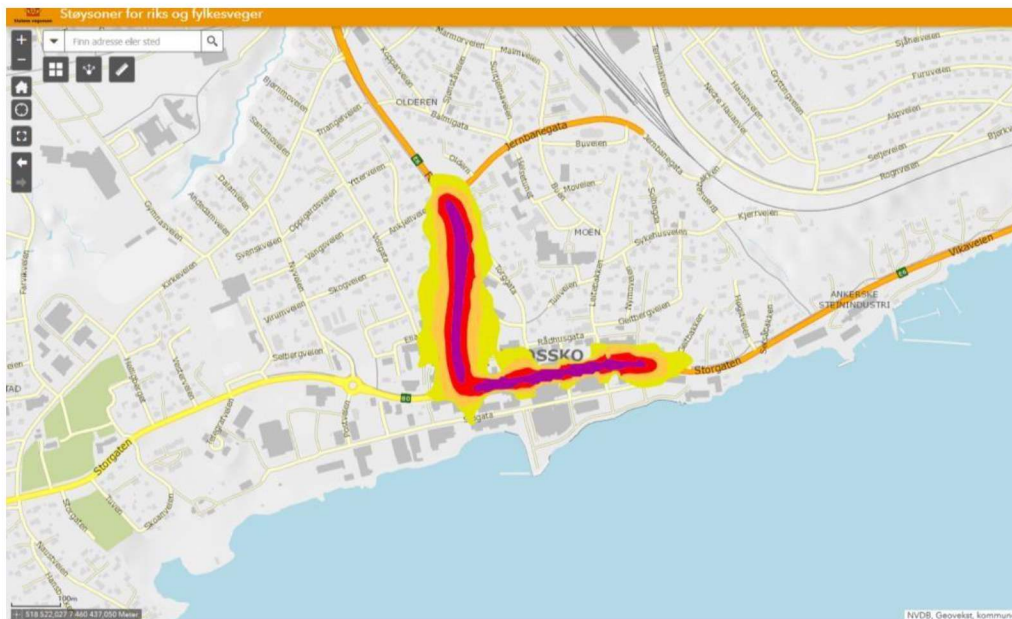
Støy er definert som uønsket lyd og lyd som kan gi helseskade. Vanlige kilder til støy er transport, industri, og bygg- og anleggsvirksomhet. Støybelastning over tid og/eller svært høye og kortvarige lydimpulser kan være helseskadelig. Veitrafikk er den viktigste kilden til støy, og 25 prosent av nordmenn oppgir at de plages av veistøy.

Støy kan forebygges blant annet gjennom trafikkregulering, plassering av bolig- og næringsområder og støyskjermingstiltak. Særlig er det viktig å skjerme boligområder mot nattstøy. Stillhet har stor verdi for befolkningen, og det å bevare stille områder er i seg selv et folkehelseiltak. Prosentandelen av de som plages av støy i Fauske antas å ligge under landsgjennomsnittet. Støyplager antas imidlertid å være svært høy rundt de to mest trafikkerte veier i kommunen: E6 og Rv80.

Årsdøgntrafikk, forkortet ÅDT, er i prinsippet summen av antall kjøretøy som passerer et punkt på en vegstrekning (for begge retninger sammenlagt) gjennom året, dividert på årets dager, altså et gjennomsnittstall for daglig trafikkmengde. ÅDT kan gi innsikt i hvor mye støy en kan forvente langs veitraseer. Tall fra 2018 viser at ÅDT gjennom Fauske (fra Finneid bru til Sjøbbesva) varierer fra 2500 til 6100. På Rv80 er det registrert en ÅDT på 6000 i Erikstadtraseen og 3350 i Klungset, samt 3540 mellom Tørresvika og Reitan. Det vil være nyttig og viktig å kartlegge støy langs disse traseer for å vise hvilke boliger som er utsatt og trenger støyreducerende tiltak.

Forskrift til forurensningsloven om begrenning av forurensning, kapittel 5 om støy, stiller krav om støykartlegging av byområder med over 100.000 innbyggere og støykartlegging av regionale, nasjonale eller internasjonale veier med mer enn 3 millioner kjøretøy per år, det betyr en ÅDT på over 8220 kjøretøy. I Fauske kommune var kun Fauske Sentrum utredningspliktig med en ÅDT på 9300 i Storgata og 9050 Follaveien.

Kommunen har ingen egne kart med støyverdier og bruker statens vegvesen sitt kart i arealplanarbeid og byggesak når området ligger langs E6 i Fauske sentrum (se figur 33). Statens vegvesen sine kart kan imidlertid ikke brukes til detaljvurdering av enkeltboliger, da usikkerheten av inngangsdata er for stor. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

Figur 36 Kartutsnitt over Fauske sentrum. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

Det har lenge vært klart at sentrum har betydelige utfordringer når det gjelder støy og støvplager. Det finnes dessverre ikke tall eller data for dette. Fauske kommune har derfor fått etablert en målestasjon ved E6 i sentrum. En regner med å få tall som indikerer størrelsen på problemene i løpet av 2020. Utover dette har kommunen ingen database med kartlagte støyområder og dette byr på utfordringer. Det er kjent at det finnes mange boliger langs trafikkerte veier i kommunen hvor det ikke er utredet støy eller gjennomført støyreducerende tiltak. Mange boliger er blitt bygd i perioden før støyutredningskrav/retningslinjer trådte i kraft. Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreducerende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.

3.4 Forurensing

Det anslås at om lag 20 prosent av de nasjonale utslippene er knyttet til kommunale virkemidler og tiltak. Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.

Kommunen vektlegger i sin klimaplan-reduksjon av kommunalt utslipp av klimagasser ved å fokusere på miljøvennlige transportmidler, økt bruk av kollektivtransport og alternativer til dagens møte- og reisevirksomhet. Kommunen skal også gjennom holdningsskapende arbeid stimulere innbyggerne og næringslivet til å redusere sine klimagassutslipp.

Størst utfordring når det gjelder forurensing er knyttet til to forhold:

□ Tungtrafikk på E6 gjennom sentrum

Tall fra Statens vegvesen viser økning i trafikken pr døgn gjennom Fauske sentrum, andel av tunge kjøretøy har økt betraktelig etter at driften av containerskipet MS Tege i Bodø ble lagt ned.

□ **Gruvedrift**

Drifta ved kobbergruvene i Sulitjelma ble lagt ned i 1991. Det er gjort en rekke oppryddingstiltak for å få kontroll på forurensing etter nedleggelse av gruvedriften. Det pågår en løpende overvåking av vannkvaliteten og det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak er ikke tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav. Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) i oppdrag å utarbeide en rapport som beskriver mulige tiltaksløsninger med kostnadsestimater. DMF har utført omfattende undersøkelser i området.

3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø

«Et samfunn som skal fremme helse og redusere sosiale helseforskjeller må ta hensyn til sosiale, økonomiske, kulturelle og miljømessige betingelser» (Meld. St. 34 2012–2013)

Helse skapes der folk lever og bor. Kvaliteter i befolkningens fysiske bo- og nærmiljø påvirker trivsel og trygghet, fysisk aktivitetsnivå og sosial deltakelse. Utvikling av helsefremmende bo- og nærmiljø er derfor en viktig del av et tverrsektorielt folkehelsearbeid. Gjennom utforming av det fysiske miljøet kan kommunen legge til rette for fysisk aktivitet og sosial kontakt mellom mennesker. Ved å planlegge fysiske omgivelser med tanke på helsefremming kan en bidra til bedre fysisk og psykisk helse i befolkningen. Blant ulike former for fysisk aktivitet er friluftaktiviteter de som viser størst grad av sosial likhet i deltakelse. Det er lettere å være fysisk aktiv dersom nærmiljøet er trygt og innbyr til aktivitet. Trygge uteområder og uformelle møteplasser som frister til opphold og sosial kontakt, kan øke følelsen av tilhørighet.

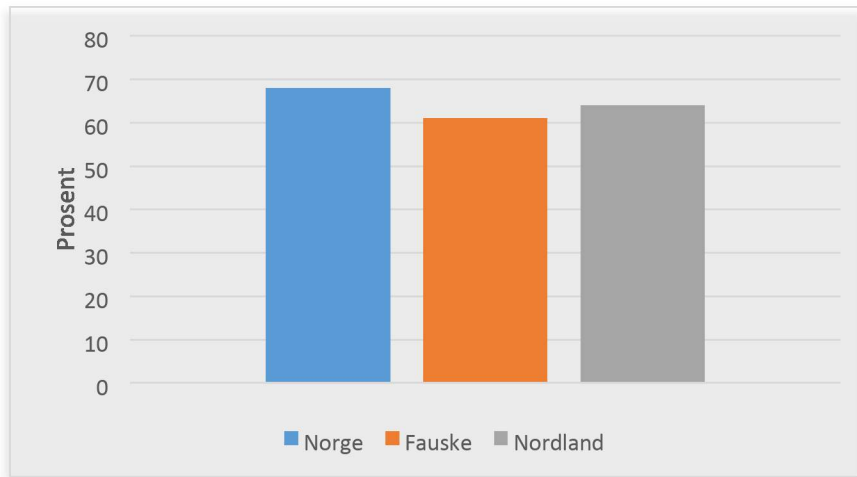
Gjennom Ungdata-undersøkelser (2013, 2016, 2019) og årlige elevundersøkelser, så har vi god oversikt når det kommer til ungdommers syn på nærmiljøet sitt. Det vil gjennomføres en ny Ungdata-undersøkelse i 2022.

Fylkeshelseundersøkelser gir oss et bilde av hvordan den øvrige befolkningen i kommunen har det.

3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet

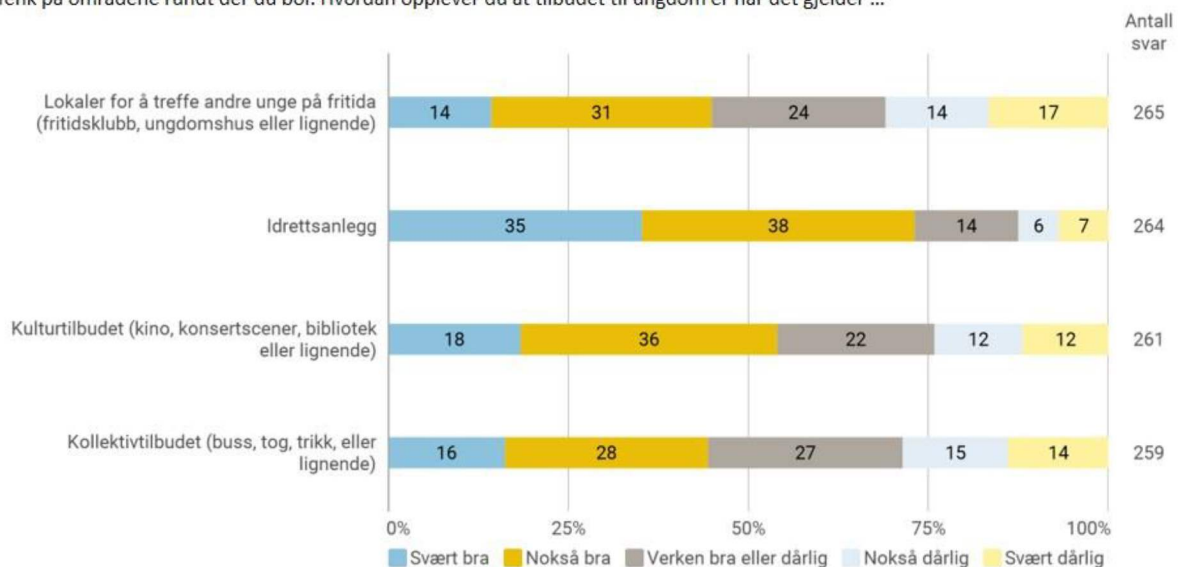
Å vokse opp betyr å vokse opp på et bestemt sted, og forskjellige lokalmiljøer kan gi ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Tilbudet av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud påvirker individuell utfoldelse og bidrar samtidig til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt. Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn foreldrene. Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for denne aldersgruppes velferd. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet.

I følge Ungdata-undersøkelsen svarer kun 60% (eller færre) av ungdommene at de er fornøyde med lokalmiljøet. Dette er signifikant lavere enn landet ellers. Se påfølgende punkt for utdyping av Fauske-ungdoms ønsker for utvikling av Fauske.

Figur 37 Prosentandel av ungdomsskoleelever som var fornøyd med lokalmiljøet sitt, Nordland og Fauske Kilde: Ungdata, 2019.

Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når det gjelder ...

Figur 38 Fornøydhet med lokalmiljøet. Hentet fra Ungdata-undersøkelse, 2019

Tilgang til møteplasser og tilbud av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud for ungdom, så vel som den øvrige befolkningen, bidrar til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Hvordan unge opplever sitt lokalmiljø vil også påvirke hvordan de oppfatter utsikter til framtidig utdanning, arbeid og familieetablering. Slike kontekstuelle forhold påvirker videre opplevd sosial støtte, spesielt for de som opplever desintegrasjon og/eller mangler sosiale nettverk.

3.5.2 By- og stedsutvikling

God stedsutvikling bidrar til trivsel og god livskvalitet for alle, og gjør det enklere og mer fristende å ta helsevennlige valg i hverdagen. Når mennesker settes i sentrum for samfunnsutviklingen, kan det skapes samfunn som er bærekraftige og levende.

En barne- og aldersvennlig tilnærming til stedsutvikling vil gjerne være bra for de fleste. Utforming av utemiljøer, bygg og offentlige rom har betydning for tilgjengelighet, fysisk aktivitet, trygghet og sikkerhet, psykisk helse og deltakelse i sosiale aktiviteter er viktig for barn, eldre og andre. Innretning på infrastruktur påvirker mulighetene til å sikre ren luft, rent vann og rene omgivelser. Tilrettelegging for gåing og sykling i trygge omgivelser stimulerer til fysisk aktivitet. Levende og attraktive grøntarealer, og uteområder, frie for støy og luktplager, allergifremkallende pollen og stråling, åpner for lek, sosial omgang, friluftsliv, naturkontakt og idrettslige aktiviteter. Det er fortsatt et stort potensial for å legge til rette for lokale turveier, nærtur, som er landets mest brukte aktivitetsarena. Mange ulykker skjer i folks hjem og nærmiljø, og god stedsutvikling er vesentlig for trygghet og sikkerhet. Tilgang på barnehager og skoler, eldresentre og andre sosiale møteplasser, helsetjenester og gode kommunikasjoner er andre forhold som bidrar til å skape gode nærmiljøer for folk i alle livsfaser og livssituasjoner.

Undersøkelser gjort gjennom Urban Trigger-prosjektet i 2019 og Byroms-seminaret i 2018 viser at ungdommene syntes at det satses for lite på de unge, og for mye på eldre. Dette til tross for at nærmiljøanleggene er godt utbygde i hele kommunen. Samtidig må vi være oppmerksomme på at vi blir stadig flere eldre i Fauske kommune, hvor eldre mennesker i dag har et økt ønske om mer aktivitet. Vi vil i sentrum oppleve flere eldre til fots, i bil, i elektrisk rullestol mv.

Fauske-ungdommen savner møteplasser for ungdom, og det er ønskelig med uformelle kontaktpunkter (kaffebar o.l.). Byroms-seminaret satte fokus på hva som skal til for å fylle tomme lokaler med aktivitet og gjøre det attraktivt for flere å bo i sentrum. Fauske ungdomsråd valgte seg den gang da syv hjertesaker knyttet til utvikling av sentrum. Dagens ungdomsråd har i forbindelse med utarbeiding av ny kommuneplanens samfunnsdel (2021) valgt seg ut følgende områder som sine hjertesaker:

1. Kollektivtransport

- Etter skoletid, ferie og helg
- Mellom Fauske og Bodø
- Fauske kommunes ytterpunkter - Hent meg/bestillingstransport

2. Forskjønning av Fauske kommune

- Benker av diverse typer.
For eksempel: bølgebenker, piknikbenker, ladebenker

3. Gågate fra Amfi til Mega

- På sommeren
- Benker
- Beplantning - Farger

4. Fasade på Ungdommens hus og i Gata

- Oppussing og forskjønning

5. Vil ha grøntområder

6. Hekk mot trafikkerte veier ved parker

7. Utekino i Melenci park

8. AMFI/Sentrum (Sjøgata)

- Ønsker å fylle opp tomme lokaler

9. Møteplasser

- Sulitjelma ungdomsklubb = Ok plass å være
- Fauske ungdomsklubb = OK plass å være
- Valnesfjord klubb = ønsker mer lys, andre farger, nye møbler, musikkanlegg og et nytt lokale

3.5.3 Universell utforming

Universell utforming skal være en integrert del av en helhetlig utforming og ikke en særtilrettelegging. Målet er å oppnå likestilling og deltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne ved å fjerne barrierer. Kommunen legger til rette for universell utforming ved rehabilitering og utbygging av anlegg og områder.

Universell utforming forutsetter at hoved løsningen skal imøtekomme alle brukeres behov. Særskilte grupper er for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne, innvandrere og flyktninger, syke og eldre, og personer med interesser hvor det er lite eller ingen grad av organisering.

Tilrettelegging for fysisk aktivitet er særlig viktig for grupper som av ulike årsaker har utfordringer med å få innpass i vanlig organisert aktivitet. Denne typen friluftsliv trenger tilrettelegging for de med nedsatt funksjonsevne. Noen friluftsområder i kommunen har tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, det er ved Valvatnet, i Daja ved Emmavann og rundt Valnesfjord helsesportssenter.

3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap

Å bevare eller skape grønne nærområder er et viktig folkehelseiltak. Nærområder kan bedre folkehelsen ved å bidra til trivsel og livskvalitet, tilby sosiale møteplasser, stimulere til fysisk aktivitet, redusere stress, dempe negative effekter av luftforurensning og trafikkstøy.

Forskning har vist at bruken av grøntområder avtar raskt med avstand fra hjemmet. For at et grøntområde skal være tilgjengelig for barn og eldre bør det ikke ligge mer enn 400 meter fra hjemmet. Når kommunestyret diskuterer arealbruk er det derfor viktig å sørge for at innbyggere har god tilgang til naturopplevelser der de bor. Det samme gjelder øvrige areal- og samfunnsplanleggere.

Det foreligger en del kunnskap om landskapsverdier i Nordland i dag, men den er i mange tilfeller svært mangelfull. Samtidig får landskapet større betydning for stadig flere personer. Landskapet er blant annet satt på dagsorden gjennom den europeiske landskapskonvensjonen, som Norge har sluttet seg til. Denne legger vekt på hverdagslandskapet, det landskapet som har stor betydning for folk i deres daglige liv². [Friluftslivs-kartlegging fra 2012](#) gir kommunen et godt verktøy for å vurdere friluftslivsinteressene i areal- og dispensasjonssaker og i andre relevante sammenhenger. Kartleggingen er tilgjengelig digitalt via kommunens hjemmeside.

Badestranda på Lund, Straumøyra ved Finneid-Straumen, og Nordvika er regulerte områder. Fridalen og området rundt Valnesfjord helsesportssenter, Klungsetmarka, Badestranda på Lund, Finneidfjell og Vallvatnet/Kvitblikvannet er tilrettelagte nærturområder. I tillegg er det en rekke friluftslivsområder i utmarka rundt om i hele kommunen. Sjunkhatten nasjonalpark «Barnas Nasjonalpark» ble åpnet i 2010, og er et statlig sikret friluftsområde. Nasjonalparken ligger i kommunene Bodø, Fauske og Sørfold – hvor Fauske kommunes hovedinnfallsport er besluttet lagt til Fridalen. Det presiseres at kommunen ikke er i mål når det kommer til samarbeidsprosjekt knyttet hovedinnfallsport, og at arbeid gjenstår.

3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg

I forbindelse med åpning av nye Vestmyra skole høsten 2016 ble det uttalt at skolen hadde mål om å være landets beste helsefremmende skole også når det kommer til utemiljø. Drivkraften i skoleprosjektet har vært å utvikle et helhetlig og helsefremmende skoleanlegg. Det har vært avgjørende at bygg og uteområder skal fremme medvirkning, inkludering og trivsel for alle brukere på tvers av alder og kultur. I etterkant av Vestmyra-utbyggingen har det kommet opp nye nærmiljøanlegg knyttet til bygging og renovering av skoler på Finneid, i Sulitjelma og i Valnesfjord.

Elever har deltatt gjennom elevrådsarbeid, deltakelse i prosjektgruppe for planleggingen av anleggenes aktivitetstilbud og/eller gjennom workshops. Dette har vært med på å skape et nært og godt eierforhold til skolen og uteområdene. Områdene har et mangfold av aktivitetstilbud, enten det gjelder individuell aktivitet eller aktivitet sammen med andre.

De nye anleggene skal stimulere til aktivitet og fysisk utfoldelse for hele befolkningen i Fauske kommune, ikke bare blant skoleelevene. Uteanlegget skal være attraktivt både som skolegård og nærmiljøanlegg/parkanlegg til bruk både i skoletiden og på fritiden.

² Kilde: Regional planstrategi for Nordland 2016-2020 Del 1 – Kunnskapsgrunnlaget

3.6 Sosial støtte, trivsel og selvpålevd helse

Gode nære relasjoner er en av faktorene som bidrar til å fremme psykisk helse og trivsel. Ensomhet og mangel på sosial støtte forringer livskvaliteten, påvirker menneskers mestringsressurser og medfører risiko for dårligere helse. Sosial støtte handler om at man har nære relasjoner som kan gi følelsesmessig støtte hvis det oppstår personlige problemer i livet. Sosial støtte er helsefremmende i seg selv, og virker som en buffer mot stress gjennom mulighet for drøfting, trøst og praktiske råd eller økonomisk støtte. Lav opplevd tilhørighet og en følelse av å være utenfor et fellesskap med gjensidige forpliktelser kan påvirke psykisk og fysisk helse, i form av for eksempel hjerte-/karsykdommer, infeksjonssykdommer og depresjon. Undersøkelser viser at sosial støtte bidrar til å redusere psykiske og fysiske helseproblemer i samfunnet. Vi kan derfor se på dette som utfordringer som er av spesiell interesse i folkehelsearbeidet. Utenforskap handler om å ikke være en del av det sosiale fellesskapet. Det kan ramme alle – unge, eldre, friske, syke og uføre, innvandrere, enslige – folk i alle aldre og helt ulike livssituasjoner.

For å få kunnskap om helsetilstanden til befolkningen gjennomføres SSBs Levekårsundersøkelse fra 16 år og oppover, Fylkeshelseundersøkelsen for voksne over 19 år, samt Ungdataundersøkelsen som er for skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Forskingen på ensomhet og sosial støtte har brukt ulike spørsmål og rapporterer litt ulike tall.

Resultater fra SSBs Levekårsundersøkelsen viser oss hva som kjennetegner dem som opplever ensomhet og mangel på sosial støtte:

«Personene som opplever at de ikke kan regne med noen, kjennetegnes av at de er enslige uten kjæreste, har lav utdanning (risikoen synker med økende utdanningsnivå) og står utenfor arbeidslivet på grunn av uførepensjon, annen pensjon eller fordi de er hjemmearbeidende. (...) Det ser særlig ut til at uførepensjonistenes relativt dårlige situasjon har sammenheng med deres helsemessige og økonomiske problemer».

Et fellestrekk ved resultatene er at de tyder på at deltagelse er en viktig samlendende faktor: det å ikke være i utdanning, arbeid eller annen aktivitet påvirker naturlig nok muligheten for å knytte og opprettholde bånd. Dårlig helse og/eller økonomiske problemer kan også påvirke mulighetene for deltagelse.

Levekårsundersøkelsen viser at omtrent halvparten av voksne mellom 16 og 79 år i Nordland angir at de har sterk støtte i og/eller utenfor familien, mens 5 % angir lite sosial støtte. Nordland ligger likt med resten av landet.

For Fauske Kommune er det valgt ut fem indikatorer fra Fylkeshelseundersøkelsen 2020 som omhandler sosial støtte og trivsel. Tallene fra undersøkelsen viser at Fauske plasserer seg omkring fylkesgjennomsnittet på disse indikatorene, med unntak av trivsel i nærmiljøet, som er noe lavere enn i fylket for øvrig.

Indikator Fauske Nordland

Sosial støtte	89 %	88 %
Stor grad av trivsel i nærmiljøet	65 %	71 %
Andel som i stor grad føler seg trygge	84 %	86 %
Fornøyde med tilværelsen	76 %	75 %
Sammen med gode venner ukentlig eller oftere	61 %	62 %

Figur 39 Sosial støtte og trivsel i Fauske og Nordland. Kilde: fhi.no

Ungdataundersøkelsen beskriver at nær en av ti ungdommer i alderen 13-16 år mangler fortrolige venner, eller for tiden ikke har noen de kan kalle venner. Av de spurte ungdomsskoleelevene svarer 23 % at de er mye plaget av ensomhet. Ungdommer som vokser opp i familier med dårlig råd, rapporterer i større grad at de mangler venner som de kan stole helt på.

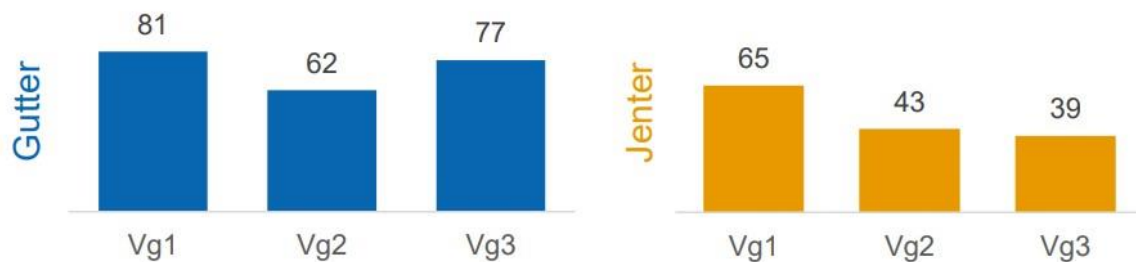
Ungdataundersøkelsen viser at de aller fleste Fauske-ungdommene i videregående skole har venner de kan stole på. Å ha venner betyr at man er godtatt, det markerer tilhørighet og sier noe om hvem man er. Det er derfor positivt når Ungdata viser at de aller fleste ungdommer har venner å være sammen med. Det er samtidig bekymringsfullt at hver tiende ungdom i Norge mangler venner de kan stole på og som de kan snakke med om alt mulig.

De eldste ungdommene melder om at skolen er et godt sted å være – men ikke for alle.

Figur 40 Prosentandel som er fornøyd med skolen de går på. Videregående. Kilde: Ungdata

Mange videregående-ungdommer melder at de er fornøyd med helsen sin. Egenvurdert helse er en viktig indikator for sykkelighet og bruk av helsetjenester, og anvendes til å overvåke befolkningens helsestatus over tid. Her er kommunen tilnærmet likt landet for øvrig. Det er imidlertid verdt å merke seg at de spurte jentene er langt mindre fornøyd med egen helse enn hva guttene er.

Figur 41 Prosentandel som er fornøyde med helsa si. Videregående skole. Kilde: Ungdata

Det er generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og i en del ungdomsmiljøer har det å være sunn blitt «in». Større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det. Sammenligner vi den selvopplevde helsa opp mot selvbilde, så fremkommer det at også her er kjønnsforskjellene betydelige blant de spurte videregåendeungdommene; sammenlignet med guttene så er jentene langt mindre fornøyd med seg selv, sitt eget utseende og måten de lever livet sitt på.

3.8 Valgdeltakelse

For at et samfunn skal fungere godt er det viktig med demokratisk medvirkning. Å påvirke og forme samfunnet rundt seg styrker opplevelsen av selvstendighet, som er en viktig forutsetning for god livskvalitet. Deltakelse ved politiske valg er en indikator for den formelle demokratiske deltakelsen. Det er vist at personer med høyere utdanning og inntekt har høyere valgdeltakelse. Valgdeltakelse som indikator forteller noe om opplevelsen av «empowerment» i befolkningen, altså opplevelsen av makt og myndighet til å påvirke beslutninger.

I Fauske var det 75,4 % som stemte ved stortingsvalget 2017. Det er litt færre enn landet for øvrig, men mer enn fylket. Det har vært en nedgang i valgdeltakelse ved kommunevalg, men en oppgang ved stortingsvalg. Kommunevalg og stortingsvalg er de største arenaene for befolkningens medvirkning.

Kommunestyrevalg og fylkestingsvalg - Fauske		Kommunestyrevalg – Hele landet	
2019	63,3 %	2019	64,7 %
2015	63,9 %	2015	60,2 %
2011	64,7 %	2011	63,8 %

Stortingsvalg - Fauske		Stortingsvalg – Hele landet	
2017	75,4 %	2017	78,3
2013	74,8 %	2013	78,2 %
2009	73,3 %	2009	76 %

Figur 42 Valgdeltakelse i Fauske i perioden 2009 – 2019: Kilde: Valgresultat.no

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
DRIKKEVANNSKVALITET <i>Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning.</i>	Nybygde vannanlegg. Satsing på vannkvalitet og beredskap.	Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelse.
STØY <i>Økning av tungtrafikk i sentrum kan føre til støyforurensning.</i> <i>Behov for oppdatering av en del reguleringsplaner; blanding av industri og boligområder.</i> <i>Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreducerende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.</i>	E6 gjennom sentrum; økt transport på vei. Bebyggelse langs vei, mye gjennomgangstrafikk, knutepunkt med mye næringsvirksomhet.	Støy bidrar til mistrivsel og svekket helsetilstand. Undersøkelser gjort av miljødirektoratet har vist at søvnproblemer, depresjon, følelse av nedtrykthet, fordøyelsesbesvær, nervøsitet og rastløshet er større i områder med mye trafikkstøy, enn i område med lite trafikkstøy. Økt fare for ulykker og skader.
FORURENSING <i>Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.</i> <i>Gruvedrift (Sulitjelma): Det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak ikke er tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav.</i>	Ukjent.	Miljøfarer. Miljøfare, økte samfunnskostnader.
SOSIALT MILJØ: BO- OG NÆRMILJØ <i>Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse</i> <i>Lite/lav satsing på sykkelnettverk.</i>	Lav prioritering. Lav prioritering.	Økte forskjeller, inaktivitet. Tilgjengeligheten av gang- og sykkelvei vil påvirke hvor mange som går/sykler til jobb/skole og andre aktiviteter. Påvirker mengden forurensning. Gang og sykkelveier gir større muligheter for fysisk aktivitet i hverdagen og

<p><i>Satsing på nærmiljøanlegg.</i></p>	<p>Høy prioritering.</p>	<p>det påvirker trafiksikkerhetsrisiko.</p> <p>Økt tilgjengelighet, økt fysisk aktivitet.</p>
<p>SOSIAL STØTTE, TRIVSEL OG SELVOPPLEVD HELSE <i>Ungdom er signifikant mindre fornøyd med lokalmiljøet, enn landet som helhet.</i></p> <p><i>En av ti ungdommer mangler nære venner, og 23 % av de spurte ungdomsskoleelevene svarer at de er mye plaget av ensomhet</i></p> <p><i>Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland</i></p> <p><i>Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+</i></p> <p><i>Økt fokus på tverrfaglige/helhetlige tjenester.</i></p>	<p>Mangel på interessante møteplasser. Kollektivtilbud. Kultur; holdning til lokalmiljøet.</p> <p>Manglende identitet og tilhørighet. Geografiske forhold.</p> <p>Usikker.</p> <p>Gode nettverk.</p> <p>Strategisk satsing på foreldrestøtte og helhetlige oppveksttjenester.</p>	<p>Kan virke inn på utdanningsløp, fremtidig sysselsetting og bosetting.</p> <p>Mistrivsel og ensomhet.</p> <p>Fysiske og psykiske plager, reduksjon av funksjonsevne og tap av livskvalitet, lavere skolerresultater, utenforskap, ensomhet, frafall i vgs</p> <p>Trivsel kan henge sammen med oppvekstmiljøet, boligforholdene og arbeidsmarkedet.</p> <p>Bedre leve- og oppvekstvilkår for barna. Økt mestring hos foreldregenerasjonen.</p>
<p>VALGDELTAELSE <i>Noe lav valgdeltakelse</i></p>	<p>Det er behov for å sammenstille kunnskap om hva som påvirker valgdeltakelsen i Fauske, særlig med tanke på region- og kommunereformen hvor avstanden mellom velger og politiker kan øke ytterligere.</p>	<p>Lav valgdeltakelse i deler av befolkningen kan føre til at velgergrupper faller utenfor de demokratiske prosessene. Dette kan få negative konsekvenser for legitimiteten til valgsystemet og lokaldemokratiet.</p>

Vurdering:

Generelt er mennesker mer aktive dersom parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon og mosjon, kollektivtransport og viktige målepunkter som skoler og butikker ligger i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen. Eksempler viser at rask befolkningsvekst, urbanisering og fortetting fører til en reduksjon av rekreasjonsareal og nærturterreng. Rom for bevegelse bør

være prioritert i nærmiljøutvikling. Dette innebærer at friluftsområder i nærmiljøet må prioriteres og nedbygging av lokale «100-meterskoger» forhindres. Offentlig rom bør stimulere til aktivitet gjennom gang- og sykkelvegnett, turstier, joggeløyper, skiløyper, utendørs treningsapparater eller kreativt design av offentlige steder. Det er ikke kun kvantiteten av stier, fortau og grøntområder som har betydning for aktivitet, men kvaliteten på disse.

Ungdata viser at de aller fleste ungdommene lever gode og aktive liv. Samtidig er de mindre fornøyde enn fylket og landet for øvrig når det kommer til lokalmiljøet. Særlig dagens kollektivtilbud belyses som en negativ faktor. Dette gjelder for flere samfunnsgrupper. For å realisere Kommuneplanens strategier, må samspillet mellom kollektivtilbudet og arealbruken i kommunen bli sterkere enn i dag. Kommunen og fylkeskommunen må i fellesskap definere busstraseene, stoppesteder og knutepunkter som skal gi premisser for ny bebyggelse som bygger best mulig opp under markedet for kollektivtransporten³. På lang sikt bør kollektivtilbudet ytterligere styrkes gjennom areal- og tettstedsutvikling som bygger opp under kollektivtransporten. Det bør være et prinsipp at boligbygging og utvikling av nye nærmiljøer skjer rundt kollektivknutepunkt. Disse knutepunktene må være forbundet med et omfattende og sammenhengende gang- og sykkelvegnett som gjør personbilen overflødig. Både kollektivtrafikk og aktiv transport bidrar til økt fysisk aktivitet og bedre bomiljø. Syklister, gående og brukere av andre transportformer som innebærer fysisk aktivitet bør gis høyest prioritet i utvikling og vedlikehold av infrastruktur.

Kommunen har investert i en rekke skiltede tur-stier/veier og gapahuker i kommunen. Utfordringen er å holde stiene og turområdene vedlike slik at de oppleves som attraktive og trygge også frem i tid. En annen utfordringen er knyttet til å tenke helhet i arealplanleggingen. Det har blant annet ikke i tilstrekkelig grad blitt tatt høyde for sykkelnettverk og grønne korridorer, noe som har medført konsekvenser i en del boligområder. Tap av natur er for kommende generasjoner en like stor trussel som klimaendringer. Ved å sikre folkehelseperspektivet tidlig i all samfunnsplanlegging så kan kommunen i større grad balansere fremtidige behov.

Sosiale og kulturelle møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for at innbyggerne har trygge møteplasser kan man bidra til å styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse. Kommunens foreldrestøttarbeid skal blant annet bidra på dette området. Frivillige aktører kan spille en viktig rolle i et slikt arbeid fordi de har en større rekkevidde og kan inkludere mennesker fra ulike kulturer i forskjellige aldersgrupper. Frivillig arbeid kan også forebygges gjennom arbeid rettet mot grupper med ulike og store livsutfordringer og som dermed risikerer å oppleve økt desintegrasjon fra lokalsamfunnet. Det er også viktig med tiltak som kan redusere barrierer for deltakelse i slike uformelle nettverk.

Kommunen er nå i en posisjon hvor tidlig innsats/intervensjon i større grad kan realiseres. Organisatoriske grep er gjort, og fokus har i større grad dreid fra et behandlingsperspektiv til forebyggende og helsefremmende perspektiv.

³ Rapporten fra Gustav Nielsen Consulting viser til analyser rundt dette.

KAPITTEL 4:

SKADER OG ULYKKER

4 Skader og ulykker

Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

De fleste skader og dødsulykker skjer i hjemmet og på fritiden, og det er derfor et betydelig potensial for forebygging av skader og ulykker. Skader og ulykker med personskader tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaken for personer under 45 år. 34 prosent av alle dødsfall hos norske barn i alderen 1 – 14 år skyldes ulykker. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet. En rekke studier har dessuten funnet at det er en sammenheng mellom sosioøkonomisk posisjon og ulykkesskader. Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) viser i sin rapport 'Sosioøkonomiske forskjeller i ulykkesskader' til en tydelig sammenheng mellom utdanningsnivå og dødelighet ved ulykker. Personer med lavere utdanningsnivå er også mer utsatt for ikke-dødelige skader.

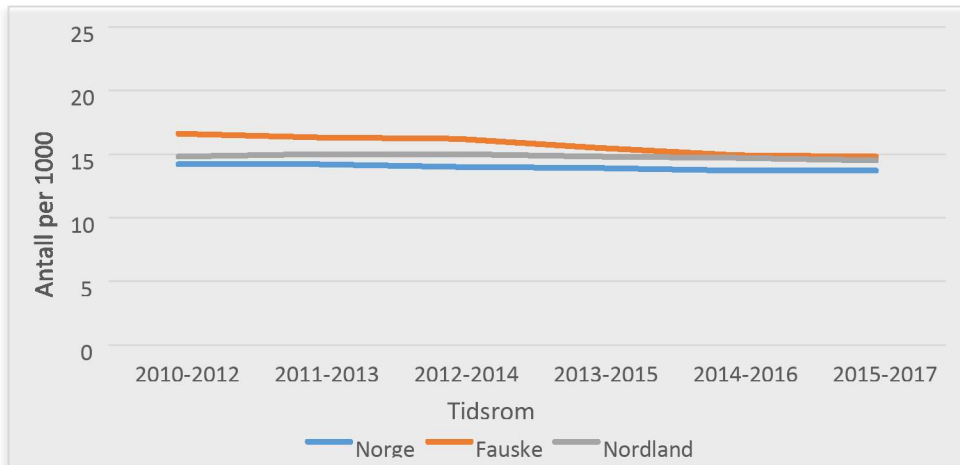
Forebygging av ulykker og skader er et felt som ikke er underlagt ett ansvarsområde, men som mange aktører i kommunen har et ansvar for. Tverrsektorielt arbeid fremheves derfor som avgjørende.

4.1 Personskader

Hos ungdom og unge menn er det særlig trafikkulykker som fører til redusert helse og tapte liv. Hos eldre er hoftebrudd alvorlig fordi det kan medføre nedsatt funksjonsevne og behov for hjelp, og dermed redusert livskvalitet. Ifølge Skadeforebyggende forum topper Norge statistikken når det gjelder hoftebrudd. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte, for deres pårørende og bruk av store samfunnsressurser. Forskning viser at de som får et hoftebrudd har store smerter og lidelser og 1/3 dør innen et år etter ulykken. Mange som rammes får heller ikke tilbake sitt tidligere funksjonsnivå og får sterkt redusert livskvalitet. Det er vanskelig å dokumentere hva ulykker koster samfunnet i personlig lidelse og faktiske kostnader, men det finnes tall som anslår kostnader på min. 50 milliarder per år. Et hoftebrudd koster i gjennomsnitt ca. 500 000 kroner i rehabilitering for helseforetak og kommune det første året og store deler av dette belastes av den lokale helse og omsorgstjenestens budsjetter.

Befolkningens bruk av sykehustjenester er en indikator på både helsetjenester og helsetilstand i kommunen. Selv om sykehusbehandlede personskader viser kun omfanget av de alvorligste skadene, kan det likevel gi verdifull informasjon om problematikken rundt utbredelse av sykdom og bakenforliggende risikofaktorer.

For kommunen viser utviklingen en nedgang i alvorlige skadetilfeller siste tiåret, og er nå tilsvarende for resten av fylket samtidig som det fortsatt er over landsgjennomsnittet.

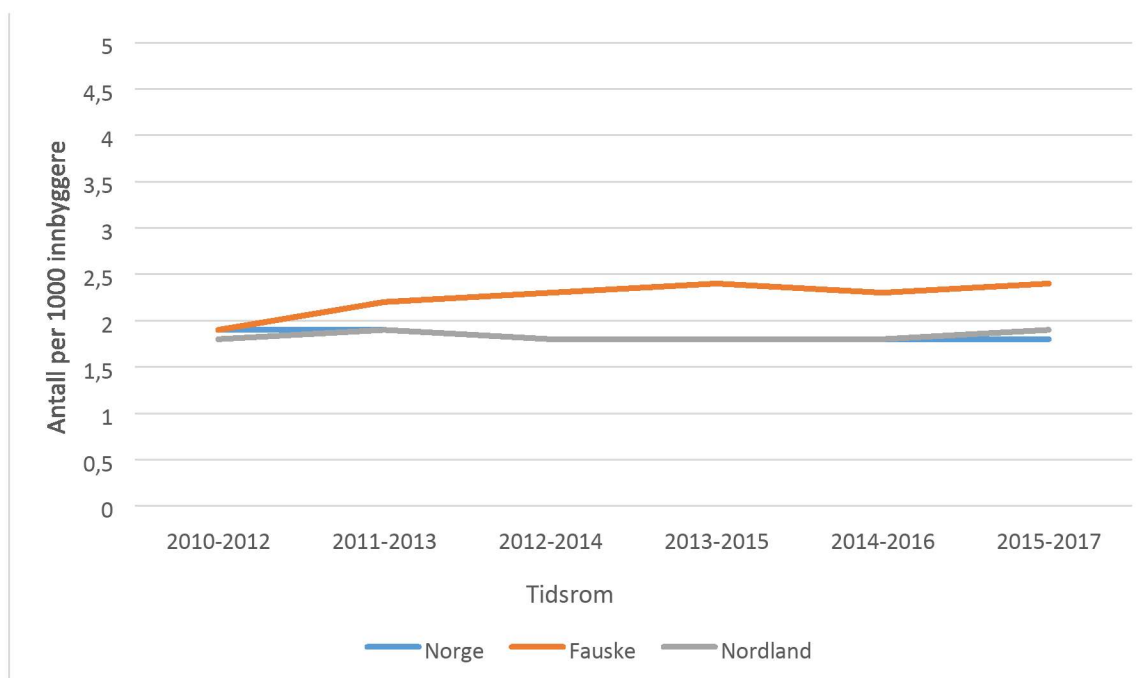
Figur 43 Antall pasienter innlagt (dag- og døgnopphold) i somatiske sykehus per 1000 innbyggere per år. Kilde: Kommunehelsas statistikkbank

4.1.1 Hoftebrudd

Hoftebrudd er spesielt alvorlig blant eldre, fordi det kan medføre redusert funksjonsevne, behov for hjelp og redusert livskvalitet. Fall er den hyppigste årsaken til hoftebrudd hos eldre og 75 % av bruddene skjer hos hjemmeboende eldre. De siste målingene viser at vi i Fauske har i overkant av 20 hoftebrudd pr år.

Bivirkninger av legemiddelbruk, dårligere balanse og svekket muskulatur er faktorer som bidrar til fallulykker med hoftebrudd som konsekvens. Forekomst av fall varierer også med ytre faktorer som is og glatte veier, dårlig fottøy, løse tepper og dårlig belysning.

For Fauske kommune viser tallene at det er en noe høyere bruk av spesialisthelsetjenesten i forbindelse med hoftebrudd enn landet og fylket for øvrig. Det er derfor rimelig å anta at bruken av primærhelsetjenester i kommunen knyttet til hoftebrudd også er tilsvarende høyere. Tendensen tyder dessuten på et negativt utviklingstrekk med en økende andel hoftebrudd i kommunen det siste tiåret.

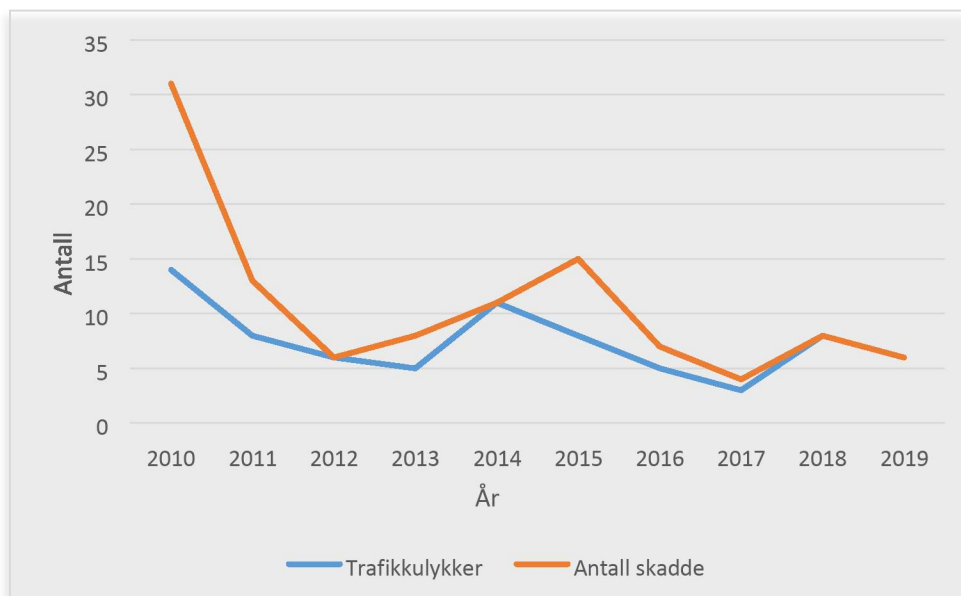
Figur 44 Antall hoftebrudd per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

4.2 Trafikkskader og dødsfall

Trafikksikkerhet og folkehelse henger nært sammen i et lokalmiljø, og vil ofte handle om følelsen av å kunne ferdes trygt innenfor egen kommune. Dette gjelder om at man enten ferdes der selv, sender barna sine til skole eller til ulike fritidsaktiviteter. Det er uavhengig om man går, sykler, bruker rullestol eller ferdes rundt i kommunen i et kjøretøy.

Trafikkulykker vurderes som et betydelig folkehelseproblem på tross av en markant reduksjon av antallet alvorlige trafikkulykker siden 1970. Det er spesielt for unge mennesker at trafikkulykker utgjør en viktig årsak til tidlig død, helsetap og redusert livskvalitet. Regjeringen vil i tråd med Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter (2014-2015), forsterke det tversektorielle samarbeidet for å forebygge ulykker. Det er viktig at kommunen integrerer det ulykkesforebyggende arbeidet generelt, og trafikksikkerhetsarbeidet spesielt i sitt folkehelsearbeid.

I perioden 2000-2009 var det totalt 139 registrerte trafikkulykker i Fauske kommune. For tidsrommet 2010 -2019, var tilsvarende tall 70 ulykker, som er en nedgang på 50 prosent. Antallet trafikkulykker i kommunen har dermed gått drastisk ned de siste ti årene, og dette er helt i tråd med utviklingen ellers i landet. Tallene for Fauske i siste periode har for øvrig stor variasjon fra år til år, slik at å sammenligne statistikk eller tolke tallene her er ikke forsvarlig da grunnlaget er for svakt.

Figur 45 Antall trafikkulykker og antall skadde i Fauske kommune. Kilde: Vegvesen.no

4.2.1 Trafikksikker kommune

Trafikksikkerhetsarbeid er en viktig del av det forebyggende folkehelsearbeidet i lokalmiljøet, som berører alle kommunens innbyggere. Kommunen har et stort ansvar for å forebygge ulykker, og et kommunalt trafikksikkerhetsarbeid anses som avgjørende for å nå nasjonale mål om reduksjon i antall drepte og hardt skadde i trafikken.

Fauske kommune ble i september 2020 godkjent som "Trafikksikker kommune". Trafikksikker kommune er en godkjenningsordning laget av Trygg Trafikk, som skal bidra til at kommunen gjør et godt trafikksikkerhetsarbeid som gir kommunen bra omdømme, trygt lokalmiljø, mindre skader og fornøyde innbyggere. Trafikksikker kommune-konseptet legger opp til kriterier og sjekklister for et godt og systematisert trafikksikkerhetsarbeid i kommunen, og bidra til at kommunen har arbeider systematisk for et tryggere lokalmiljø. Godkjenning er et kvalitetsstempel for de kommunene som arbeider langsiktig og systematisk med trafikksikkerhet. Godkjenningsordningen er kostnadsfri og baserer seg kun på de lover og forskrifter kommunen har plikt til å arbeide systematisk med. Godkjenning av Fauske kommune som Trafikksikker kommune er i tråd med kommunens folkehelsearbeid, og er også en forutsetning for tildeling av regionale trafikksikkerhetsmidler.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 4 Skader og ulykker

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
SKADER OG ULYKKER <i>Økende andel hoftebrudd</i>	<p>Indre faktorer: medisinbruk, sykdommer, svekket gange og balanse, stillesittende liv, frykt for fall, mangelfull ernæring, svekkede kognitive funksjoner og syn.</p> <p>Ytre faktorer: omgivelsesfaktorer (lys, underlag, trapp, strøing om vinteren m.m.), sko og klær.</p>	<p>Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser</p> <p>Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste.</p>
TRAFIKKSKADER OG DØDSFALL <i>Antallet trafikkulykker i kommunen har gått drastisk ned de siste ti årene, helt i tråd med utviklingen ellers i landet</i>	<p>Forebyggende tiltak, økt kunnskap, bedre teknologi, tryggere biler.</p> <p>Økt nasjonalt og regionalt fokus på trafiksikkerhet.</p>	<p>Trafikkulykker er en samfunnsmessig stor kostnad, og kan ha stor påvirkning på livskvaliteten både for den enkelte som blir utsatt og dens familie.</p>

Vurdering:

Samlet sett har det vært en reduksjon i skader og ulykker det siste tiåret, noe som er tilsvarende for utviklingen på landsbasis. Et unntak er hoftebrudd, der det har vært en økning siden 2010 med 2,4 tilfeller per 1000 innbyggere og ligger over landsnittet på 1,9. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte og deres pårørende, og i tillegg kommer de økonomiske kostnadene for samfunnet.

Til tross for en nedgang i skader og ulykker, er det fortsatt en stor utfordring for folkehelsen å få tallene ytterligere ned. Forebyggende tiltak og bedre kunnskap om hvorfor skader oppstår, er derfor viktig for å minske omfanget og belastningene.

Fauske kommune ble høsten 2020 godkjent som trafiksikker kommune. Dette er viktig for å bli prioritert innenfor trafiksikkerhetsmidler fra Nordland fylkeskommune, som igjen kan bidra til å økt trafiksikkerheten for innbyggerne våre.

KAPITTEL 5: HELSE RELATERT ATFERD

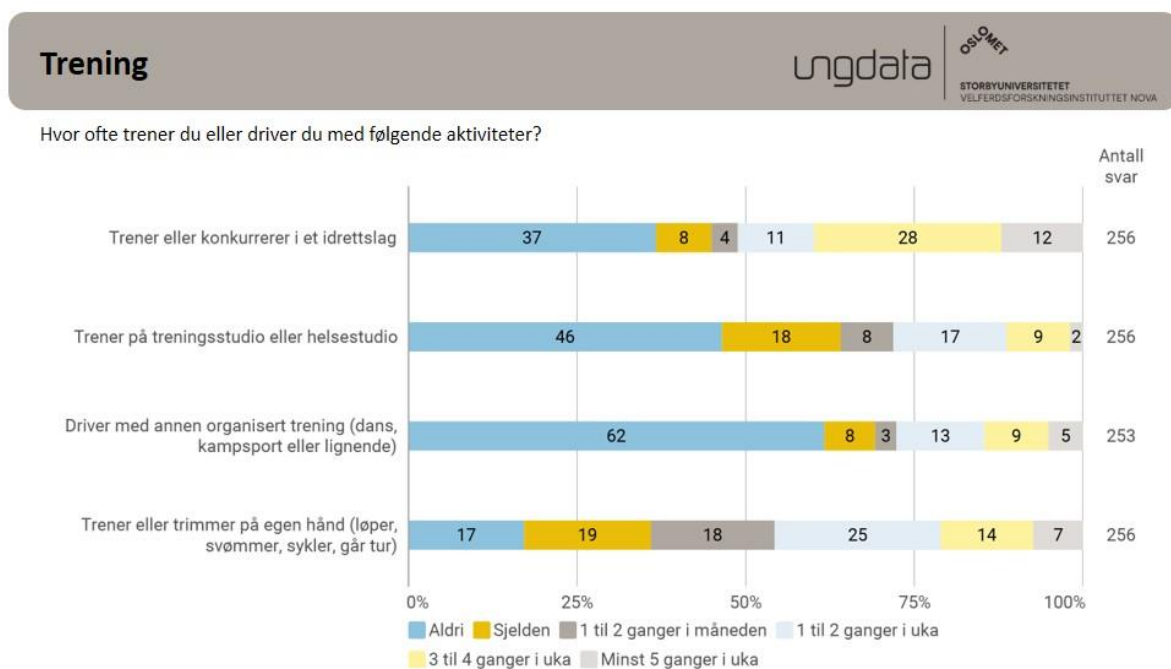
5 Helsereelatert atferd

Med helsereelatert atferd menes helseatferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall. Dette kapittelet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilrettelegginger.

5.1 Fysisk aktivitet

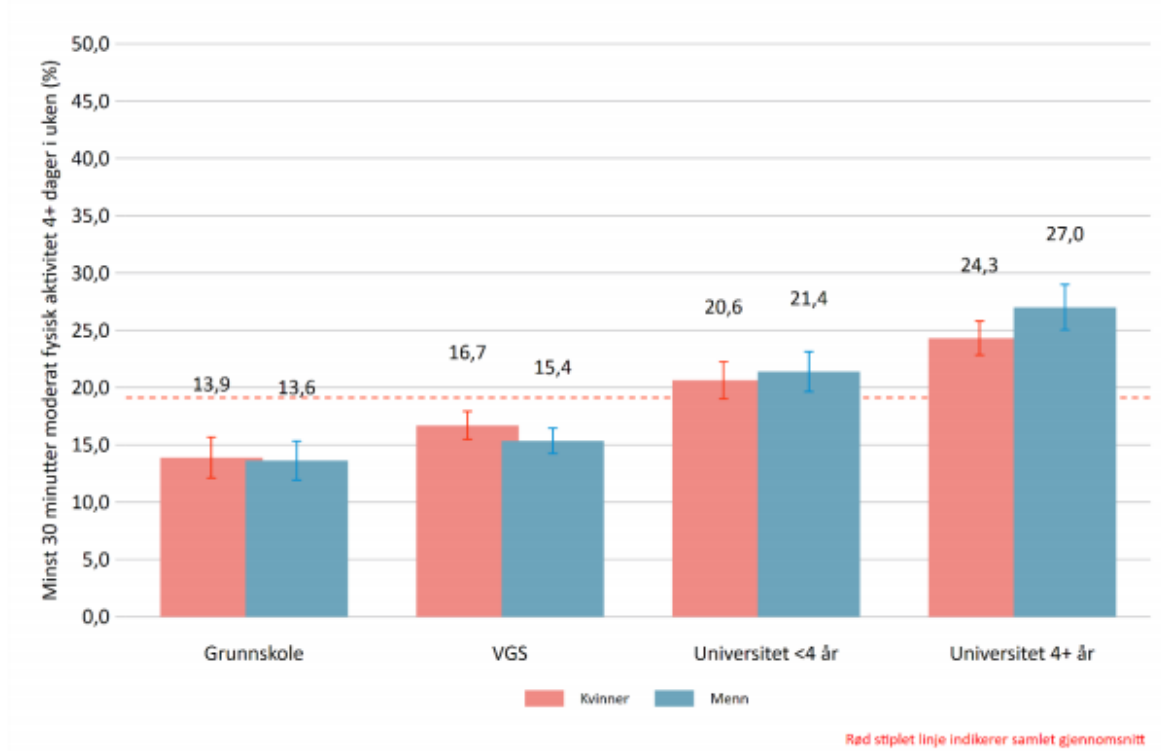
Fysisk aktivitet er definert som all kroppslig bevegelse som er utført av skjelettmuskulatur, og som resulterer i en vesentlig økning i energiforbruket utover hvilenivå. Fysisk aktivitet blir ofte delt inn i lett, moderat og hard fysisk aktivitet, etter hvor stor energiomsetning aktiviteten krever. Det er i dag godt dokumentert at fysisk aktivitet fremmer helse, gir overskudd og kan medvirke til forebygging og behandling av over 30 ulike sykdommer og tilstander (Folkehelse rapporten, FHI 2019).

Når det kommer til ukentlig aktivitet og trening ligger Fauske-ungdommen likt med landet som helhet.

Figur 46 Hvor ofte Fauske-ungdommen trener. Kilde: Ungdata 2019

Vi skiller oss derimot ut når det kommer til hvor fornøyde vi er med egen helse. I følge Ungdata rapporterer 65 % at de er fornøyde, kontra 70 % på nasjonalt nivå. Fauske-jentene rapporterer å være langt mindre fornøyd med egen helse enn hva guttene er.

Figur 47 Minst 30 minutter moderat fysisk aktivitet 4+ dager i uken fordelt på kjønn og utdanningsnivå, Nordland. Kilde: Fylkehelseundersøkelsen i Nordland 2020.

Figuren over viser andelen som rapporterer at de er i moderat fysisk aktivitet i minst en halv time hver dag, minst fem dager i uken, fordelt på kjønn og utdanningsnivå (i Nordland fylke). For både kvinner og menn øker andelen med utdanningsnivå.

Hos begge kjønn er andelen betydelig høyere i den yngste aldersgruppen sammenlignet med de øvrige aldersgruppene.

5.2 Røykevaner og snusbruk

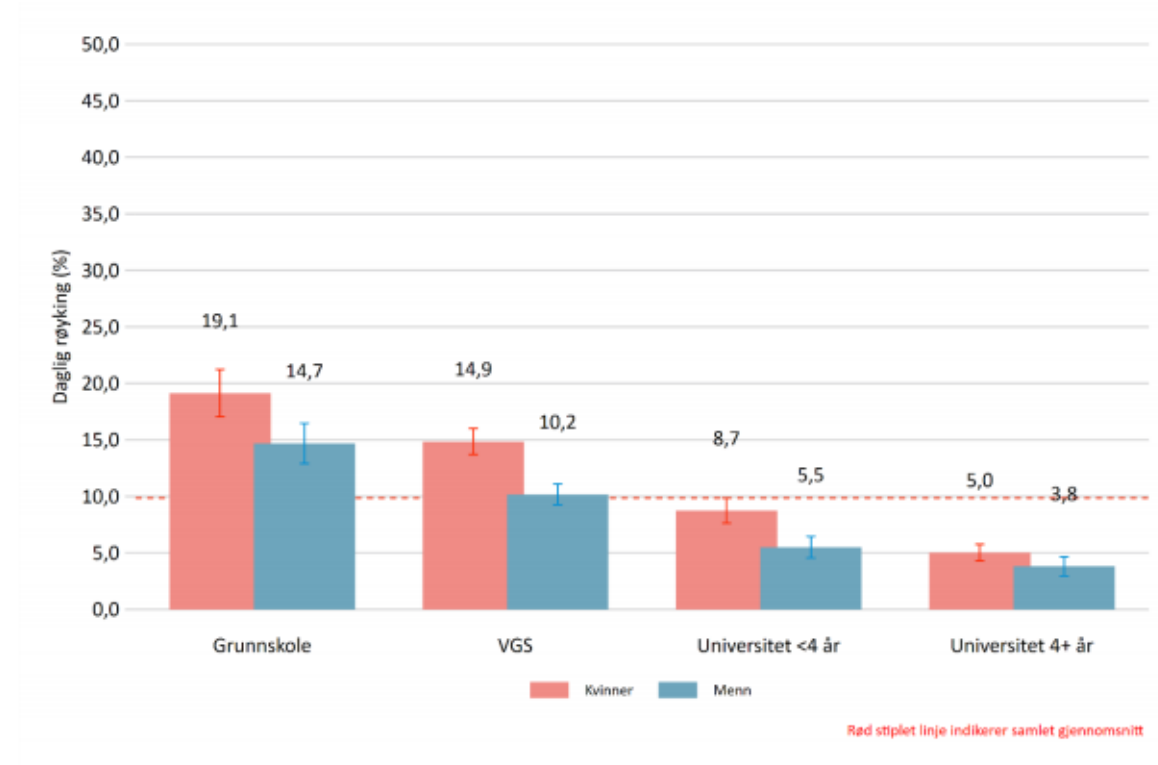
Røyking er ansett å være en av de viktigste årsakene til redusert helse og levealder. Omtrent halvparten av de som røyker daglig over mange år, dør av sykdommer som skyldes tobakken. I tillegg rammes mange av sykdommer som fører til vesentlige helseplager og redusert livskvalitet. Studier viser at de som røyker daglig, i snitt dør 10 år tidligere enn ikke-røykere, og at 25 prosent av dagligrøykerne, dør 20-25 år tidligere enn gjennomsnittlig levealder for ikke-røykere.

Det er en markant sosial gradient for dagligrøyking. Jo kortere utdanning, desto høyere andel dagligrøykere. Det er en stor utfordring i folkehelsearbeidet å redusere denne forskjellen. Andelen røykere i befolkningen er på vei ned, men blant ungdom og unge voksne ser det ut til at snus har overtatt noe for røyking. Snus er kanskje ikke like helseskadelig som sigaretter, men er svært avhengighetskapende og inneholder helseskadelige og kreftfremkallende stoffer.

Ungdata viser at det er få som røyker daglig og det er heller ikke så mange som røyker ukentlig. Nesten syv av ti elever på videregående skole sier at de aldri har røykt og bare noen få prosent sier de røyker daglig. På videregående er det imidlertid flere som bruker snus og på slutten av videregående sier 32 prosent av guttene og 15 prosent av jentene at de snuser daglig eller ukentlig.

Når det kommer til den øvrige befolkningen, er andelen som rapporterer at de røyker daglig signifikant lavere i Salten enn gjennomsnittet for alle regionene i Nordland.

Figuren under viser daglig røyking fordelt på kjønn og utdanningsnivå. For både menn og kvinner synker andelen som røyker daglig betydelig med utdanningsnivå. Andelen som røyker daglig, er omtrent fire ganger høyere blant de som har grunnskoleutdannelse som høyeste utdanningsnivå sammenlignet med de som har minst 4 år høyskole- eller universitetsutdannelse.

Figur 48 Daglig røyking fordelt på kjønn og utdanningsnivå, Nordland. Kilde: Fylkeshelseundersøkelsen i Nordland 2020.

5.3 Kosthold

Kosthold er viktig både når det gjelder å forebygge sykdom og fremme god helse. Helsedirektoratets rapport 'Utviklingen i norsk kosthold 2014' viser flere positive utviklingstrekk i det norske kostholdet. Spesielt har forbruket av grønnsaker og frukt økt betydelig over tid, og forbruket av sukker har gått ned de siste ti årene.

5.3.1 Ernæring i skole og barnehage

Barnehage: Næringsrik mat tidlig i barneårene har stor betydning og konsekvenser for helse på kort og lang sikt. Mat og drikke som inntas i barnehagen utgjør en betydelig del av barns totale kosthold i løpet av en dag, og det er i barneårene grunnlaget for gode kostvaner og matglede utvikles.

Over de siste årene har barnehagene i Fauske blitt veldig bevisste og skaffet seg kunnskap om kosthold. Dette gjelder alle barnehagene i kommunen, både private og kommunale. Gjennom felles møter for styrerne i barnehagene har det vært mulig å dele informasjon, erfaringer og tips til næringsrike måltider, hvordan man skaper god fellesskapsopplevelse til måltidene og hvordan det kan legges til rette for barns medvirkning. Det finnes også gode kilder og veiledning med tips og råd til hvordan ernæring i barnehagene kan gis et løft. Ved at alle barnehagene er godkjent som

Helsefremmende barnehager bidrar det til at kosthold settes i system og følges opp gjennom året. Ved et godt samarbeid med både Nordland fylkeskommune og Helse- og miljøtilsyn Salten har barnehagene tilgang på god veiledning og oppdatert informasjon. Man opplever også at leverandører av mat til barnehagene kan bidra med gode råd og veiledning til kvalitetsprodukter som passer med kostholdsrådene. De er også lydhøre i forhold til barnehagenes tilbakemeldinger på den maten de tilbyr gjennom avtalene våre.

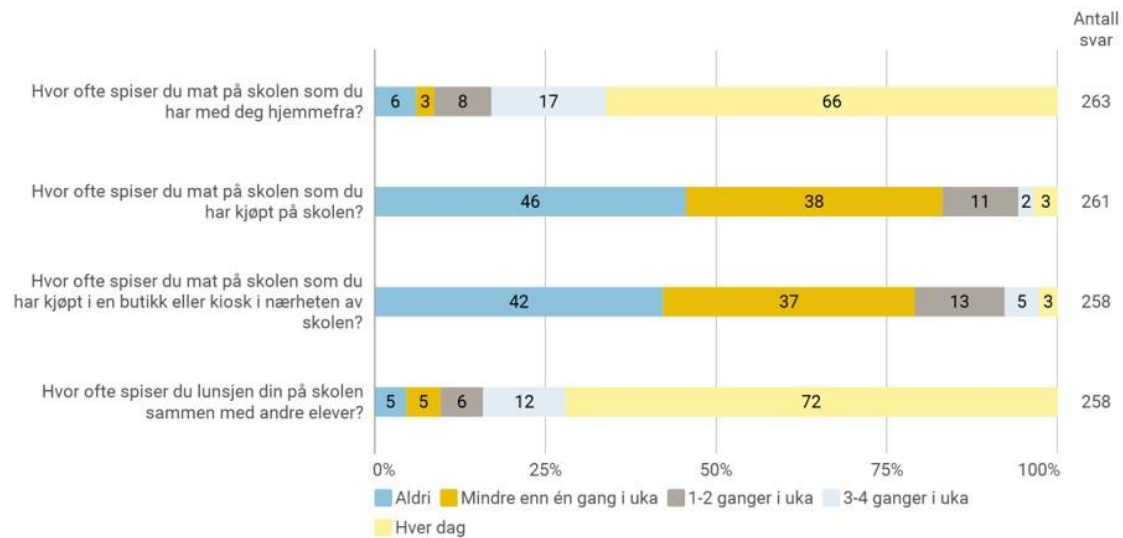
Gjennom Foreldreundersøkelsen viser de siste tre årene en svak tendens til at foreldrene stadig blir mer fornøyd med mattilbudet (Foreldreundersøkelsen er en tilfredshetsundersøkelse på en skala fra 1 til 5 der 1 er svært misfornøyd og 5 er svært fornøyd 2017: 4,1, 2018: 4,2, 2019: 4,3).

Foreldreundersøkelsen gjennomføres hvert år og resultatene gjelder for alle barnehagene i Fauske.

I tillegg til å ha bevissthet på ernæring og kosthold i det daglige, har barnehagene gjennomført kurs i bålpynt og bålmat under Folkehelseuka i både 2018 og 2019. Dette er en måte å fokusere på sunn og god mat i andre omgivelser enn inne i barnehagene. Disse kursene er gjennomført i samarbeid med støtte fra folkehelsemidler og fagkompetansen til Salten friluftsråd.

Skole: Barn og unge tilbringer mange timer på skolen hver dag. Et sunt skolemåltid og gode rammer rundt måltidet kan fremme helse og trivsel på skolen. Lov om folkehelsearbeid fremhever skolen som en viktig arena for det forebyggende folkehelsearbeidet. Elevenes rett til et fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, er forankret både i Opplæringsloven og forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Det foreligger en Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen

(Helsedirektoratet). For å oppfylle kriteriene for helsefremmende skole må nasjonale retningslinjer for skolemåltid følges. Retningslinjen sier blant annet at elevene bør tilbys ordninger som sikrer tilgang til frukt/grønt og melkeprodukter daglig. I tillegg anbefales det tilrettelegging for matinntak med 3-4 timers mellomrom gode fysiske rammer for å sikre sosialt samvær og matglede. Det er behov for å sette av minimum 20 minutter til å spise, slik at alle får mulighet til å spise i ro og til de er mette. Tid til håndvask, og til å finne frem mat og rydde etter seg, bør komme i tillegg til minimum 20 minutter spisetid. Elevene bør ha lett tilgang til kaldt drikkevann.

Figur 49 Ungdomsskoleelevers matvaner på skolen. Kilde: Ungdata 2019

Det foreligger ingen lokal empiri i forhold til tendenser på matpakker. Erfaringstall nasjonalt viser likevel at jo eldre elevene blir, jo færre har med seg matpakke. Det foreligger nyere forskning på innvandrerfamilier og matpakken⁴. Undersøkelsen viser til at matpakken er avhengig av økonomiske ressurser, og legger belastninger på lavinntektsfamilier. En forskningsrapport fra universitetet i Agder viser også til at det faktisk for første gang viser at et gratis skolemåltid i henhold til de norske kostrådene, virker sosialt utjevne ved at elever med lavt utdannede foreldre spiser sunnere.

Når det kommer til kosthold i videregående skole så viser Ungdata-undersøkelsen at det er stor variasjon i ungdoms kosthold. For eksempel spiser en av tre ungdommer frukt og grønt hver dag, samtidig som en god del sjelden får i seg slike matvarer. Flertallet av ungdom spiser fisk til middag eller som pålegg minst en gang i uka. Det samme gjelder kjøttdeigbaserte produkter, som pølser og hamburgere. De fleste spiser godteri eller snacks hver uke, men det er få som gjør dette mange ganger i uka. Det er noen flere jenter enn gutter som jevnlig spiser godteri.

Figur 50 Andel vgs-elever som spiser frukt og bær minst fire ganger i uka. Kilde: Ungdata 2019

På tross av flere positive utviklingstrekk i matvareforbruket de siste årene, har kostholdet i Norge fortsatt klare ernæringsmessige svakheter som øker risikoen for utvikling av ikke-

⁴ Silje Elisabeth Skuland; 2019 (Packed Lunch Poverty: Immigrant Families' Struggles to Include Themselves in Norwegian Food Culture).

smittsomme sykdommer som kreft, hjerte- og karsykdommer og type 2-diabetes. De største ernæringsmessige utfordringene i tiden framover er å øke inntak av grønnsaker, grove kornprodukter og fisk og redusere inntak av mettet fett, salt og sukker. Hadde hele befolkningen fulgt kostrådene fra myndighetene, ville det medføre en stor økonomisk gevinst for samfunnet og ikke minst en vesentlig helse-gevinst for befolkningen.

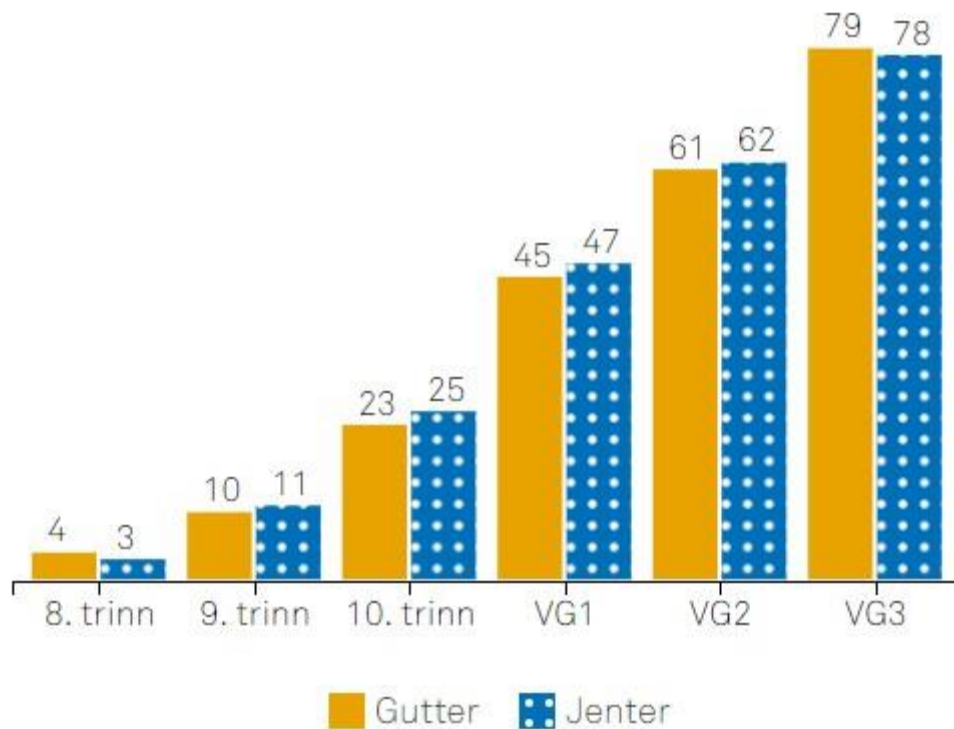
5.4 Alkohol og andre rusmidler

Alkohol som rusmiddel har en lang tradisjon i Norge. Samtidig er alkohol- og narkotikabruk blant de største risikofaktorene for helsetap og tidlig død. Et lavere forbruk av alkohol og narkotika kan derfor bidra til en vesentlig folkehelsegevinst. I tillegg kan det bidra til at sosial ulikhet i helse blir utjevnet, fordi det er særlig grupper med lavere utdanning og dårligere økonomi som er utsatt for de negative konsekvensene av et slikt forbruk.

Alkoholbruk kan sees i sammenheng med flere sosiale og helsemessige konsekvenser som skader, ulykker, sykdommer og psykiske vansker. Det samlede alkoholforbruket hos innbyggerne er en viktig faktor for alkoholrelaterte skader og sykdommer. Dersom det samlede forbruket i samfunnet øker, vil både andelen storforbrukere og andelen som ligger nært opp mot et helseskadelig forbruk øke. Størst risiko er det for personer med stort inntak over tid, eller stort samtidig inntak når en først drikker. Blant annet er risikoen høy for kroniske sykdommer hos storforbrukerne, dette gjelder også selv om drikkingen ikke fører til synlig beruselse. Det er mengden alkohol som inntas som fører til risiko. Dessuten øker sannsynligheten for vold og ulykker ved stort samtidig inntak, uten at det er et storforbruk hos den enkelte (FHI).

Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. Likevel er det fremdeles mange unge som drikker alkohol, og da særlig i den siste delen av tenårene.

Statistikk viser at det er flere Fauske-ungdom som har vært beruset på alkohol enn landet som helhet, og at bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående. Samtidig viser tidstrenden i Fauske at prosentandel av ungdomsskoleelever som har vært tydelig beruset siste år har gått fra 19 % i 2013 og 2016, til 16 % i 2019 (Kilde: Ungdata).

Figur 51 Nasjonale tall: Prosentandel av gutter og jenter som har vært beruset på alkohol. Kilde: Ungdata 2019

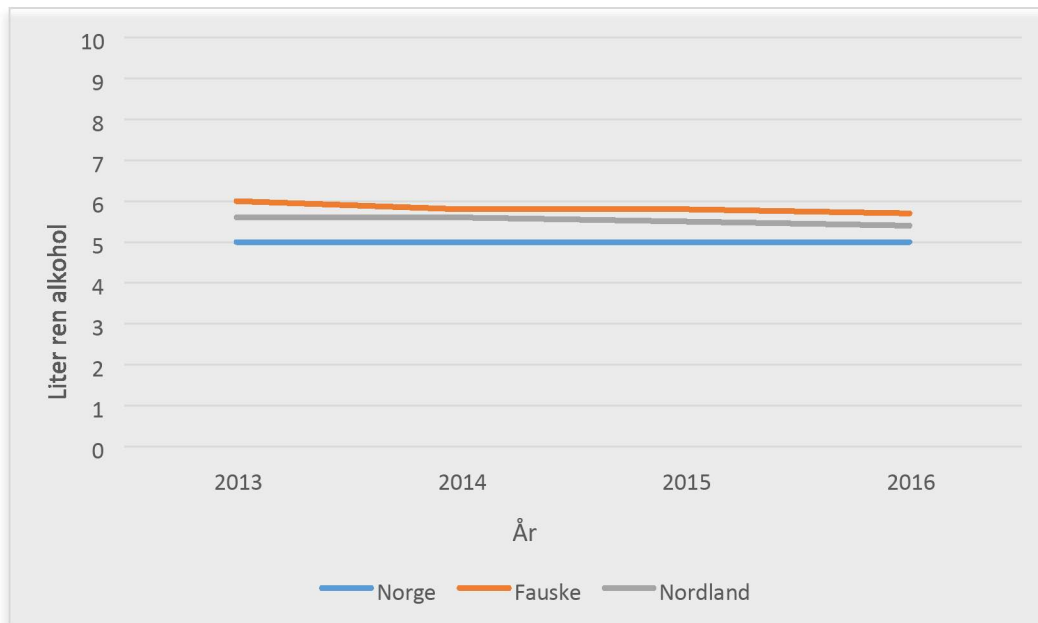

Figur 52 Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år. Videregående-elever. Kilde: Ungdata 2019

For den voksne andelen av befolkningen ligger den nasjonale drikkefrekvensen på opp mot en gang i uken i snitt, selv om flertallet drikker sjeldnere enn det. Underkant av 20 prosent har oppgitt at de drikker mer enn 6 alkoholenheter minst en gang i måneden.

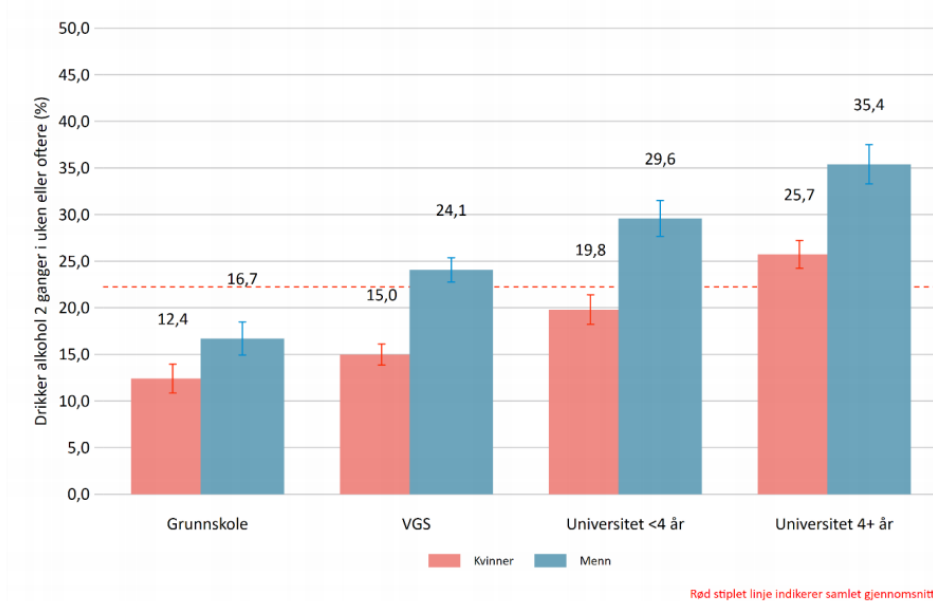
Det utarbeides dessverre ikke statistikk om alkoholforbruk hos voksne for kommunene, men det registreres antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikk og Vinmonopol. Tallene i seg selv gir ikke det hele bildet på alkoholforbruket, men er en indikator på forbruk. Ut fra disse tallene, ligger alkoholomsetningen i Fauske generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt. Det gjøres oppmerksom på at Fauske kan ha en betydelig handelslekkasje fra andre, nærliggende kommuner uten Vinmonopol som kan gi utslag på denne statistikken.

I Fauske kommune er det fokus på ansvarlig alkoholhåndtering, og en del av det forebyggende arbeidet innebærer blant annet tilrettelegging av alkoholfrie møteplasser.

Figur 53 Antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikker og på Vinmonopol per person 15 år og eldre, per år. Kilde: FHI

Spørreundersøkelser i befolkningen viser at menn i gjennomsnitt drikker omtrent dobbelt så mye som kvinner, og de drikker seg oftere beruset. I løpet av de siste 10-15 årene har omfanget av alkoholbruk og alkoholberuselse blant norske tenåringer gått ned. I europeisk sammenheng har Norge en svært restriktiv alkoholpolitikk med svært høye alkoholavgifter, og betydelige begrensninger i tilgjengeligheten av alkohol gjennom Vinmonopolordningen og restriksjoner på salgs- og skjenketider. Totalkonsumet av alkohol i befolkningen henger nært sammen med andelen som har et risikofyllt høyt konsum og med omfanget av alkoholrelaterte problemer.

Figur 54 Drikker alkohol 2 ganger i uken eller oftere fordelt på kjønn og utdanningsnivå. Kilde: Fylkesundersøkelsen i Nordland 2020.

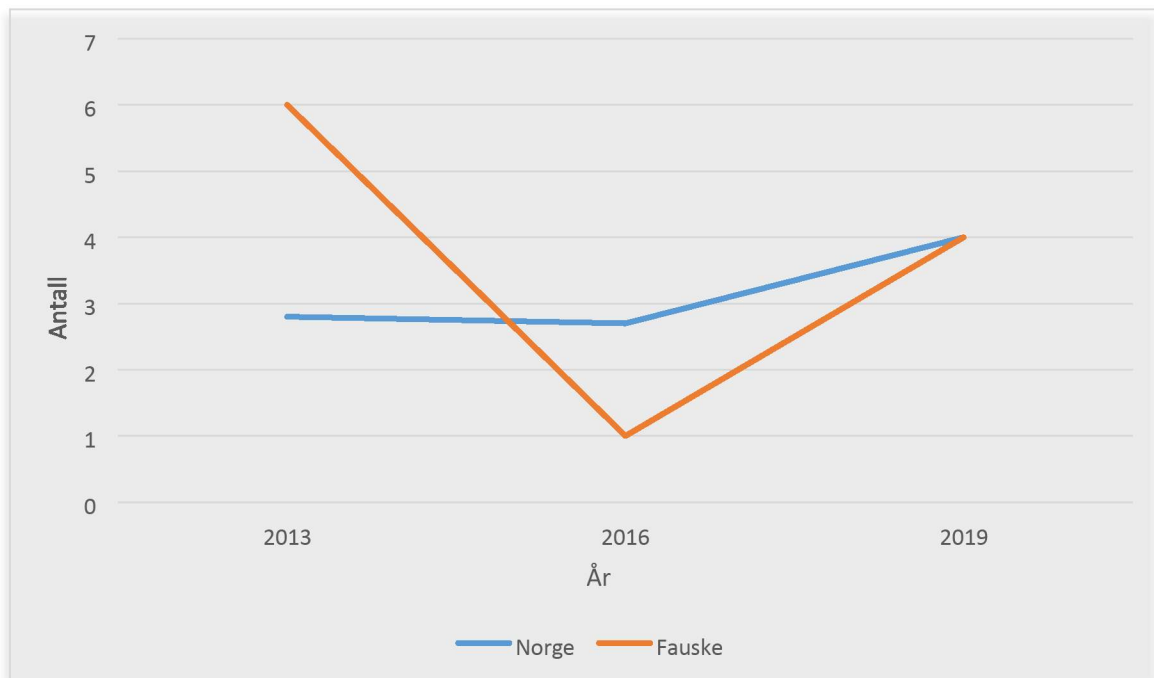
Figuren over er hentet fra fylkesundersøkelsen fra 2020, og viser andelen som rapporterer at de drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer fordelt på kjønn og utdanningsnivå. For både menn og kvinner er det en trend der andelen som rapporterer at de drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer øker med utdanningsnivå. Andelen som drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer er mer enn dobbelt så høy blant de med 4+ år med høgskole- eller universitetsutdanning sammenlignet med de med grunnskoleutdanning. I alle gruppene er det en betydelig høyere andel blant menn enn blant kvinner som rapporterer at de drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer.

Når det kommer til **episodisk høyt alkoholforbruk månedlig eller oftere** på tvers av regioner i Nordland, viser fylkesundersøkelsen at Salten ligger signifikant over gjennomsnittet for alle regionene, med unntak av Indre Helgeland (som ligger høyere). På alle utdanningsnivå er det klare kjønnsforskjeller, der en atskillige høyere andel menn (21,3%) enn kvinner (6,8%) rapporterer å innta denne mengden og frekvensen med alkohol.

5.5 Bruk av andre rusmidler

For den voksne delen av befolkningen ligger landsgjennomsnittet for bruk av cannabis (hasj, marihuana) på om lag 4 prosent de siste 12 månedene. Bruken er høyest blant ungdom og unge voksne, og gutter bruker cannabis oftere enn jenter. Det største folkehelseproblemet knyttet til cannabis er trafikkskader.

Tallmaterialet for Fauske kommune er fra undersøkelse gjort blant ungdomsskoleelever. Det tyder på en stor variasjon i bruken de siste årene, men ved siste undersøkelse i 2019 var tallene for Fauske tilsvarende lands- og fylkesnivået.

Figur 55 Prosentandel av ungdomsskoleelever som har brukt hasj eller marihuana siste 12 mnd. Kilde: Ungdata

Ungdata viser at i overkant av en av ti elever på videregående har erfaringer med hasj og marihuana. Bruken av hasj øker betydelig fra VG1 til VG3. Fra 2015 har det vært en markert økning i hasjbruk blant gutter. Det er en betydelig kjønnsforskjell i bruken av hasj, hvor gutter bruker det mer enn jenter. Kjønnsforskjellen ser også ut til å øke i løpet av videregående. Siden 2015 har det vært en liten økning i andelen som har blitt tilbudt hasj. Dette gjelder for begge kjønn, og øker i løpet av videregående. Samtidig er det en god del flere som blir tilbudt stoffet enn som selv har prøvd det.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Kapittel 5 Helserelatert atferd

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
<p>FYSISK AKTIVITET</p> <p><i>Fauske-ungdommen ligger likt med landet som helhet når det kommer til ukentlig aktivitet og trening.</i></p> <p><i>Stor variasjon i den voksne befolkningen.</i></p> <p><i>Ungdommen er noe mindre fornøyd med egen helse (enn landsgjennomsnittet)</i></p>	<p>Mindre fysisk aktivitet:</p> <p>Mye skjermtid, kjøring til og fra aktiviteter, mindre hverdagsaktivitet og ungdom slutter med organisert idrett tidlig, lavt utdanningsnivå</p> <p>Mer fysisk aktivitet:</p> <p>Etablering av gode vaner i barneårene, mer fysak i skolene, tilrettelegging i nærmiljøet (sykling, sykkelparkering, trygge gangveier), gode/allsidige fritidstilbud, høyere utdanningsnivå.</p>	<p>Av mindre fysisk aktivitet:</p> <p>Dårligere motorikk, utvikling av livsstilssykdommer, overvekt, økning av psykiske plager/lidelser.</p> <p>Av mer fysisk aktivitet: Det gir økt overskudd, virker positivt på humøret, gir mulighet til sosialt samvær og beskytter mot sykdommer. Forebygger overvekt og livsstilssykdommer, positivt for psykisk helse og livskvalitet.</p>
<p>RØYKEVANER OG SNUSBRUK</p> <p><i>Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %).</i></p>	<p>Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold og nasjonale trender.</p>	<p>Mindre risiko for luftveissykdommer (astma, emfysem, bronkitt, kronisk obstruktiv lungesykdom), kreft, hjerte- karsykdommer og redusert dødelighet.</p> <p>Røyking er en av de farligste risikofaktorene for helsa.</p>
<p>KOSTHOLD</p> <p><i>Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming.</i></p> <p><i>66 % av ungdomsskoleelevene spiser hver dag skolemat som de har med seg hjemmefra</i></p> <p><i>Bare en av tre videregåendelever spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.</i></p>	<p>Økt bevissthet og satsing over tid; «Helsefremmende barnehage», kampanjer (Fiskesprell) o.l.</p> <p>Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store og for mange er det lett å</p>	<p>Et kosthold i tråd med helsedirektoratets anbefalinger vil redusere risikoen for utvikling av livsstilssykdommer og overvekt.</p>

	velge usunne drikke- og matvarer.	
<p>ALKOHOL OG ANDRE RUSMIDLER</p> <p><i>Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnittet.</i></p> <p><i>Alkoholomsetningen i Fauske ligger generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt</i></p> <p><i>Andelen som drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer er mer enn dobbelt så høy blant de med 4+ år med høgskole- eller universitetsutdanning sammenlignet med de med grunnskoleutdanning.</i></p> <p><i>Mulig økning i bruk av andre rusmidler som kokain og MDMA blant ungdom.</i></p>	<p>Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold, trender.</p> <p>Økt fokus på forebyggende tiltak.</p> <p><i>Handelslekkasje, lett tilgang.</i></p> <p><i>Kontinental drikkekultur, annen livsstil.</i></p> <p>Kommentar fra politiet i Fauske når det kommer til mulige nye tendenser i 2020/2021: <i>«(...) Noe av denne økningen synes å ha blitt mer synlig eller mulig økt i omfang under pandemien. Dette gjelder muligens også generell drikking i befolkningen, men grunnet nedstenging osv. er det flyttet fra utesteder og til det private hjem».</i></p>	<p>Senere alkohol-debut</p> <p>Høyt alkoholforbruk, økning av livsstilsykdommer.</p> <p>Rusavhengighet, tap av friske leveår, økt andel skader og ulykker, økt dødelighet, tidlig død. Økte samfunns-kostnader.</p>

Vurdering: Helserelatert atferd gjenspeiler både miljø og levekår og personlige valg. Forskning viser at grupper med lengre utdanning og høyere inntekt har i snitt levevaner som gjør at de kommer helsemessig bedre ut enn de med lavere utdanning og inntekt.

Forskjellene i helserelatert atferd over regioner er jevnt over svært små. Men litt variasjon finner vi. Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %) men også det høyeste gjennomsnittstallet for stillesitting (6,97 timer per dag).

Det er mange positive helseeffekter forbundet med jevnlig fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet omfatter alle aktiviteter som innebærer at man beveger seg i hverdagen og bruker kroppen, for eksempel lek, friluftsliv, idrett, mosjon, trening, kroppsøving, fysisk arbeid, gange, løping eller sykling. Regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for normal vekst og utvikling. Det virker også positivt på den psykiske helsen, konsentrasjon og læring. Regelmessig fysisk aktivitet i ungdomsårene ser også ut til å være viktig for å skape gode vaner for resten av livet.

Alkohol har store negative konsekvenser for samfunnet og forårsaker betydelige helsemessige skader. Alkoholbruk er en av de viktigste risikofaktorene for tap av friske leveår i befolkningen, og er i tillegg årsak til sosiale problemer og skader for andre enn brukeren selv. Sammenhengen mellom beruselse og skadevirkninger er særlig tydelig når det gjelder vold, trafikkskader og andre ulykker. Samtidig er det slik at store deler av skadeomfanget, og det som påfører samfunnet de største kostnadene, er knyttet til et relativt moderat/lavt.

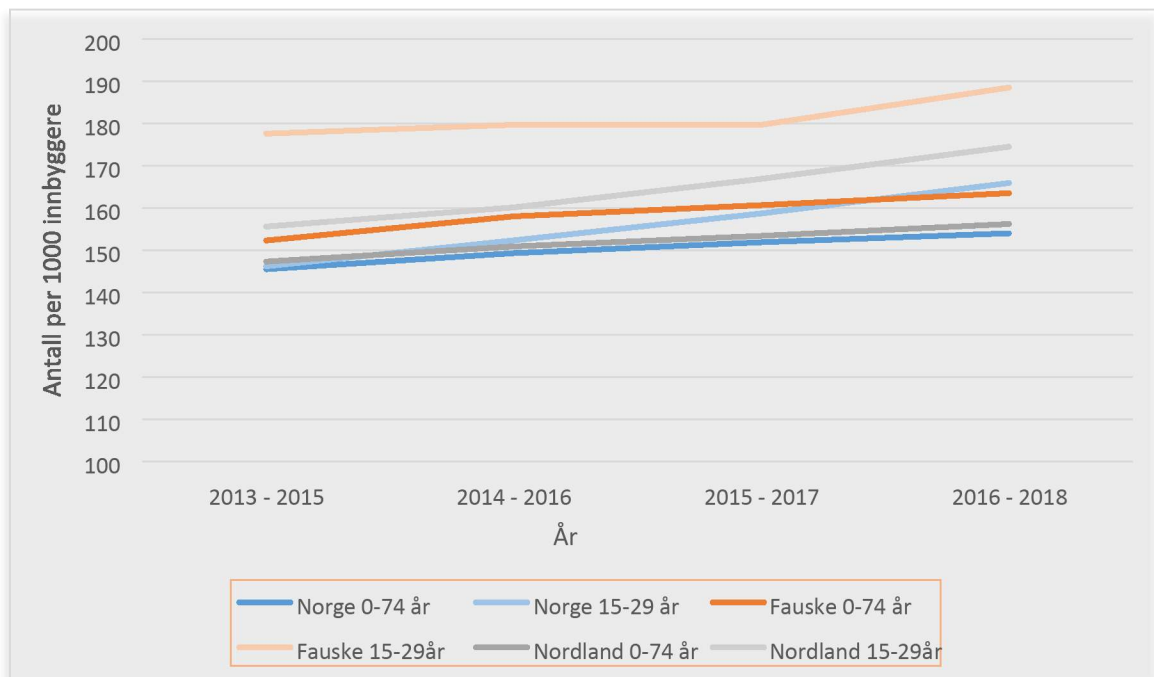
KAPITTEL 6: HELSETILSTAND

6 Helsetilstand

Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapitlet blir helse, sykdom og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene. (Kilde: ⁴)

Hjerte- og karsykdommer, kreft, kols og diabetes står for to av tre dødsfall i Norge, og utgjør en stor andel av konsultasjonene i helsetjenesten. Generelt kan man si at det har vært en økning i forekomst i disse sykdommene, men at dødeligheten har gått ned og folk lever lenger med disse sykdommene.

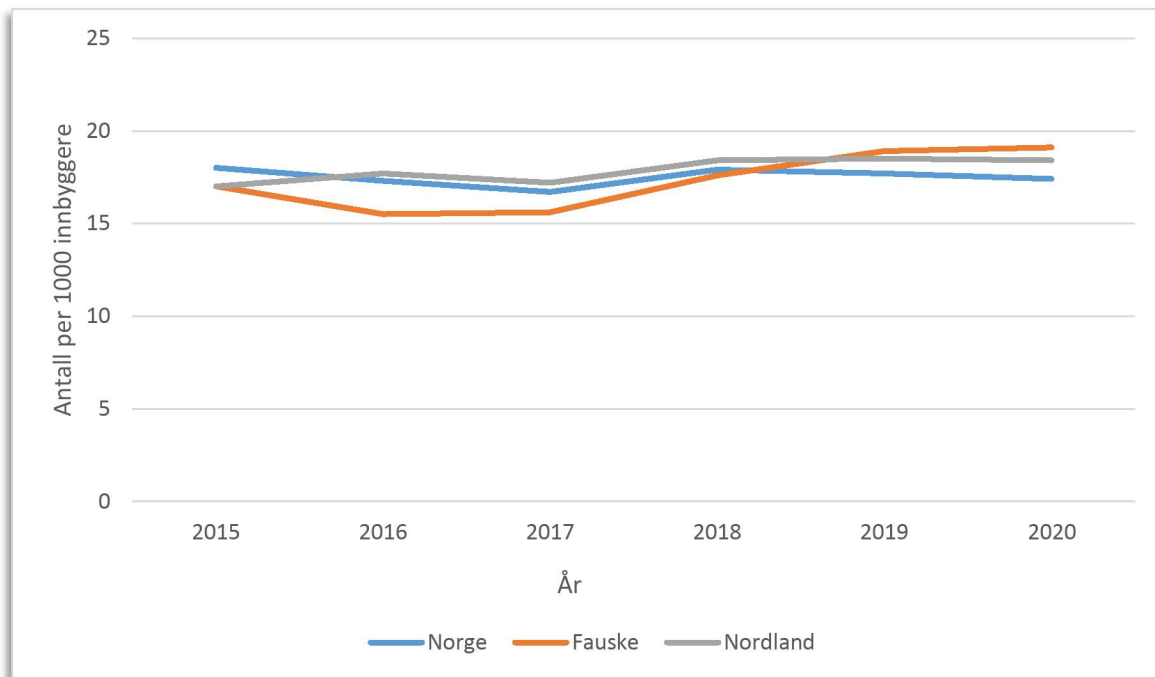
Figur 56 Antall unike personer, 0-74 år og 15-29 år, i kontakt med fastlege eller legevakt per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

⁴ https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/_attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-bedad965e37a:a89f2b8d35a30992c90f2f4c4f872d2ffdd0abaa/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf

6.1 Hjerte- og karsykdommer

Hjerte- og karsykdommene omfatter hjerteinfarkt, hjertekrampe (angina pectoris), hjertesvikt, hjerneslag og andre sykdommer i hjertet og blodårer. Sykdommene skyldes arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. I den delen av befolkningen som har lav utdanning og/eller lav inntekt, er hjerte- og kardødeligheten samlet sett høyere enn blant de som har høyskole- og universitetsutdanning. Jo høyere inntekt og utdanning, jo lavere er dødeligheten av hjerte- og karsykdommer.

Datagrunnlaget for hjerte-/karsykdom per 2020 viser at Fauske kommune ligger signifikant dårligere an enn resten av landet. Dette er en negativ utvikling sammenlignet med årene før, der tallene var tilsvarende eller bedre enn landsgjennomsnittet.

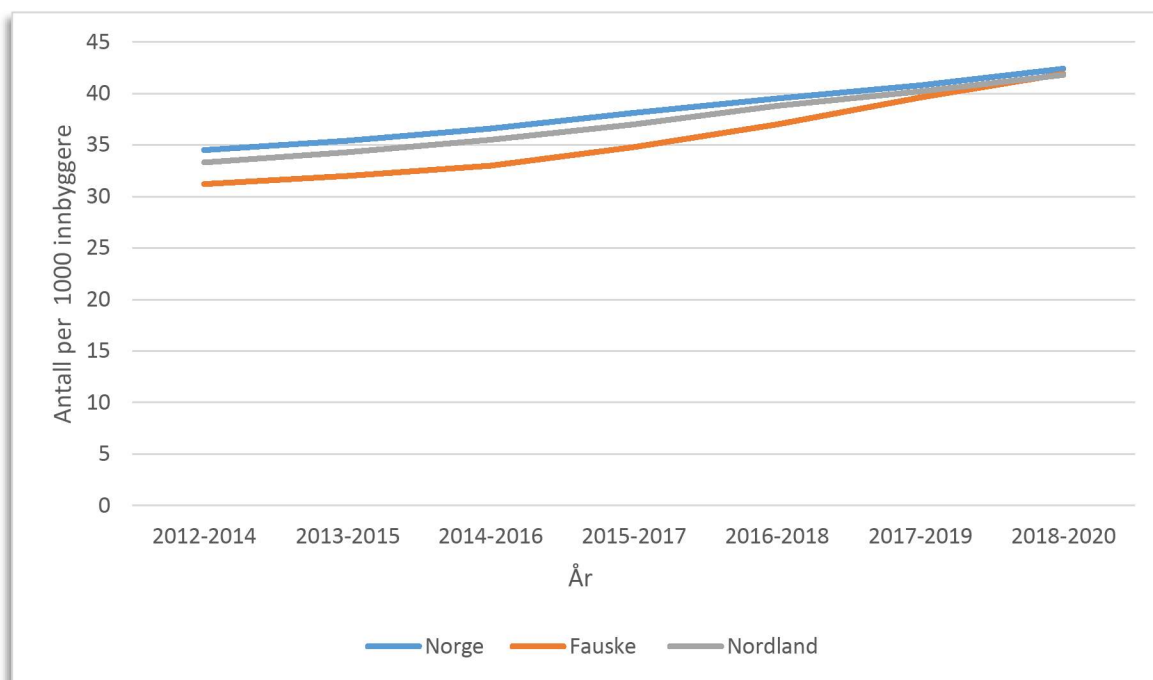
Figur 57 Antall unike personer med hjerte- og kardiagnose innl. sykehus, per 1000 innbyggere. Kilde: FHI

6.2 Diabetes

Diabetes er en av de store folkesykdommene, og er forbundet med alvorlige komplikasjoner. Det anslås at totalt 190 000 nordmenn har diagnostisert type 2-diabetes. Forekomsten av type 2-diabetes er betydelig hyppigere enn type 1-diabetes. Personer med type 1- og type 2-diabetes har økt dødelighet og risiko for senkomplikasjoner fra hjerte- og karsystemet, nyrer, øyne og nerver.

Diabetes type 2 har en arvelig komponent, men overvekt, røyking og mangel på fysisk aktivitet spiller også en viktig rolle. Det er også sosioøkonomiske og geografiske forskjeller i forekomst av diabetes type 2.

Behandling av sykdommen varierer. Riktig kosthold, mosjon og vektreduksjon kan for noen normalisere blodsukkeret og holde sykdommen under kontroll, men om lag 70 % av pasientene må behandles med blodsukkensenkende legemidler. Bruk av legemidler til behandling av type 2-diabetes kan brukes som indikator på forekomsten av type 2-diabetes i befolkningen. Brukere defineres som personer som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek for behandling av diabetes type 2. Fauske har tidligere vært under snittet både nasjonalt og på fylkesnivå for legemiddelbehandling av diabetes. Det kan forklares med at flere enn tidligere utvikler diabetes, men det kan også skyldes faktorer utenom sykdomsforekomst, blant annet tilgang til lege og forskrivningspraksis blant legene.

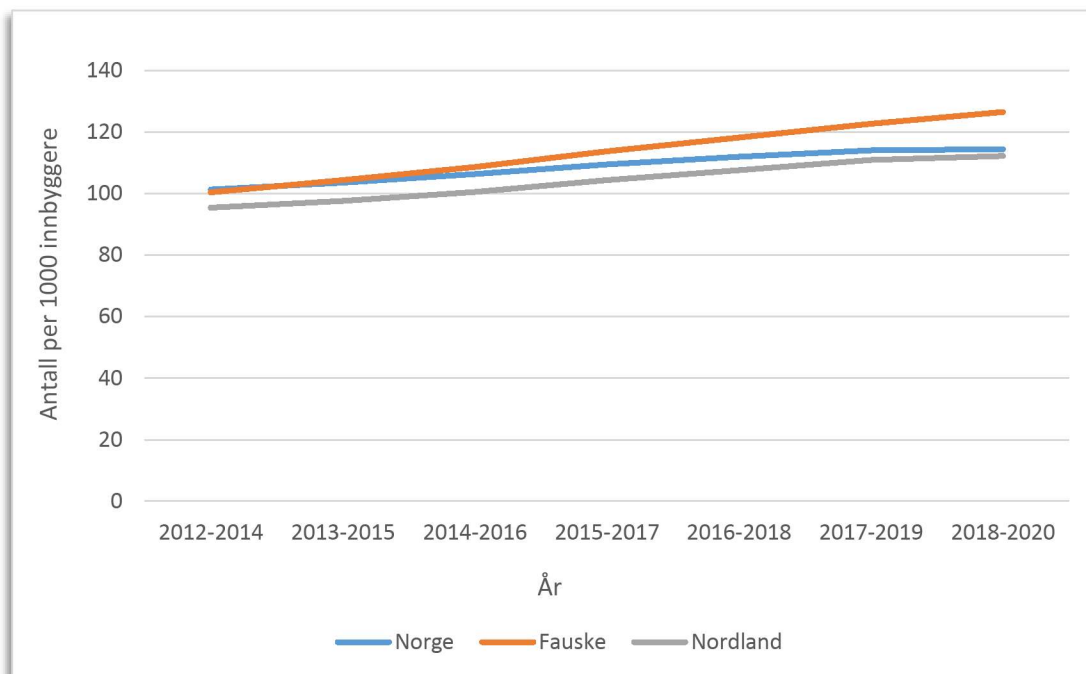
Figur 58 Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes i aldersgruppen 30-74 år.

6.3 Kols og astma

Over 200 000 nordmenn har trolig kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS), av disse har mer enn halvparten diagnosen uten å vite om det. Forekomsten er økende, særlig blant kvinner. Hovedårsaken er røyking, men arbeidsmiljø og arvelige egenskaper spiller også en rolle

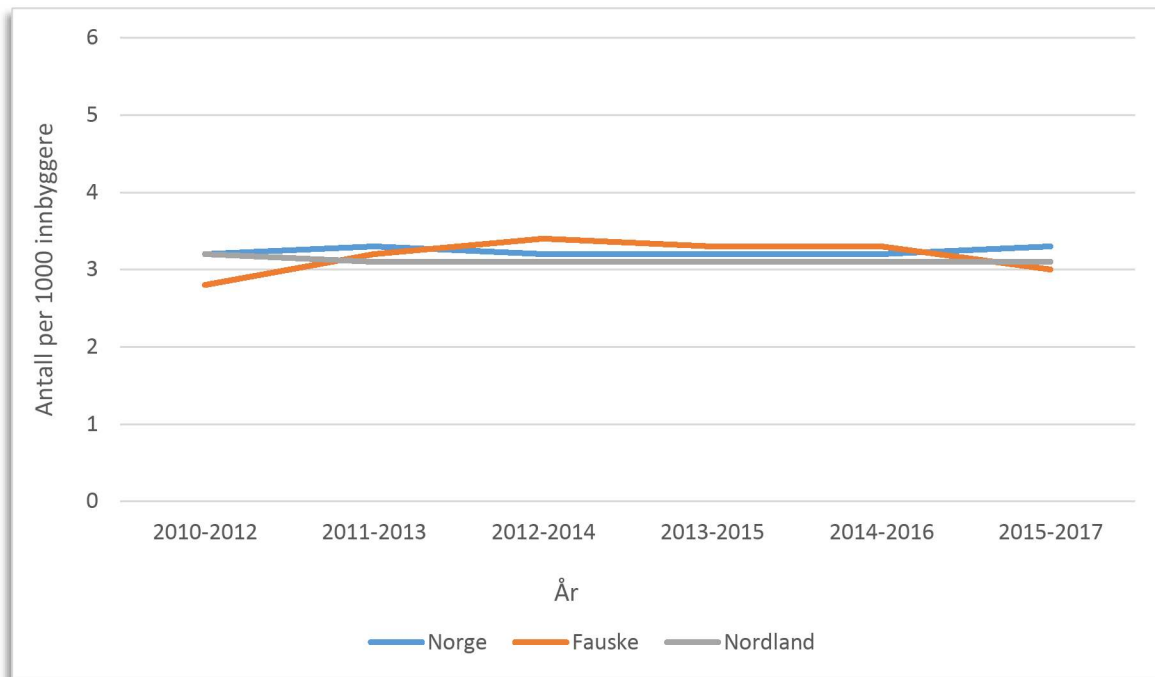
Personer med grunnskoleutdanning har tre ganger høyere risiko for KOLS enn personer med universitetsutdanning. Dette gjelder også når en tar hensyn til røykevaner og yrke. En kjenner ikke de underliggende årsakene, men forhold gjennom hele livet kan ha betydning. Faktorer i søkelyset er blant annet fødselsvekt og luftveisinfeksjoner i barndommen og miljøfaktorer som kosthold, luftforurensing og boligstandard gjennom livsløpet. Slike faktorer varierer med sosioøkonomisk status.

For kols og astma sett under ett, tas det utgangspunkt i legemiddelbruken for disse sykdommene. Legemiddelbruk kan ikke betraktes som synonymt med sykdomsforekomst, men kan være en indikator på sykdomsforekomst i befolkningen. Fauske ligger her noe høyere i forhold til resten av fylket og landet.

Figur 59 Brukere av legemidler, KOLS og astma, 45-74 år. Kilde: FHI

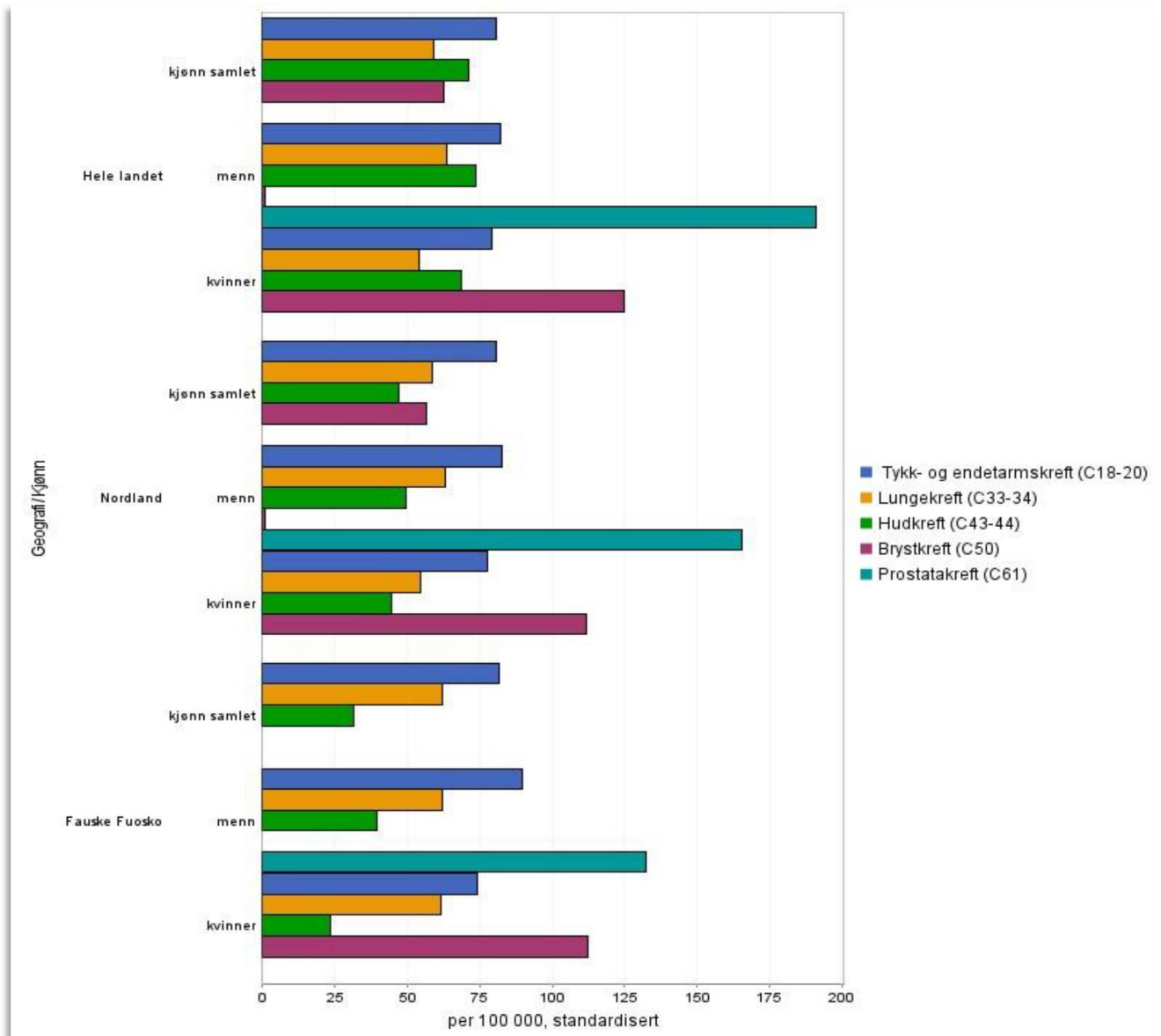
Om en tar utgangspunkt i sykehusinnleggelser grunnet KOLS, er tallene noe lavere for Fauske kommune og omtrent på landsgjennomsnittet. Sykehusinnleggelse i seg selv gir ikke et fullstendig bilde for tilstanden i kommunen, men er en av flere indikatorer for helsetilstand i befolkningen. Sykehusinnleggelser kan også være en indikator på potensialet for forebyggende innsats. Høyere tall kan være et tegn på bedre diagnostikk og oppfølging av denne pasientgruppen ettersom mange pasienter med KOLS ikke har fått diagnosen.

Figur 60 Antall pasienter innlagt i somatiske sykehus på grunn av KOLS per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

6.4 Kreft

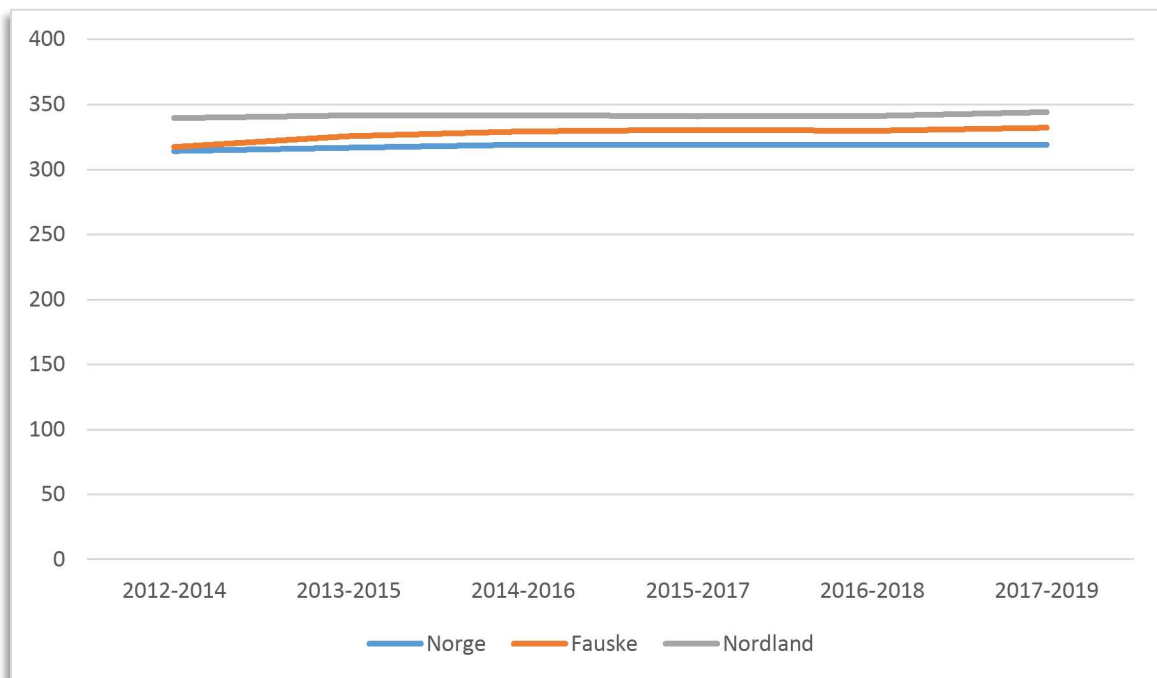
Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene. Kreftdødeligheten har derimot endret seg lite fra 1950 til i dag - når vi ser på antall dødsfall per 100 000 innbyggere og korrigerer for økt levealder. Det er imidlertid større sosioøkonomiske forskjeller i kreftdødelighet i dag enn for 40 år siden, særlig gjelder det lungekreft.

Figur 61 Nye tilfeller av kreft per 100 000 innbyggere per år. Statistikken viser 10 års gjennomsnitt, 2008-2017. Kilde: FHI

6.5 Muskel- og skjelettplager

Muskel- og skjelettplager er den hyppigste diagnosen for sykefravær, og står for om lag 1/3 av alt legemeldt sykefravær. Muskel- og skjelettsykdommer er den vanligste årsaken til sykefravær og uføretrygd samlet sett (nasjonale tall). Smertetilstander i rygg og nakke er også den ledende årsaken til ikke-dødelig helsetap og samlet sykdomsbyrde i Norge. Vi er dessuten på verdenstoppen når det gjelder hoftebrudd hos kvinner (Folkehelseinstituttet, 2018). Samlet sett er muskel- og skjelettsykdommer den diagnosegruppen som plager flest og koster mest. Dette er plager som øker med alder, og som generelt er økende i befolkningen. For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.

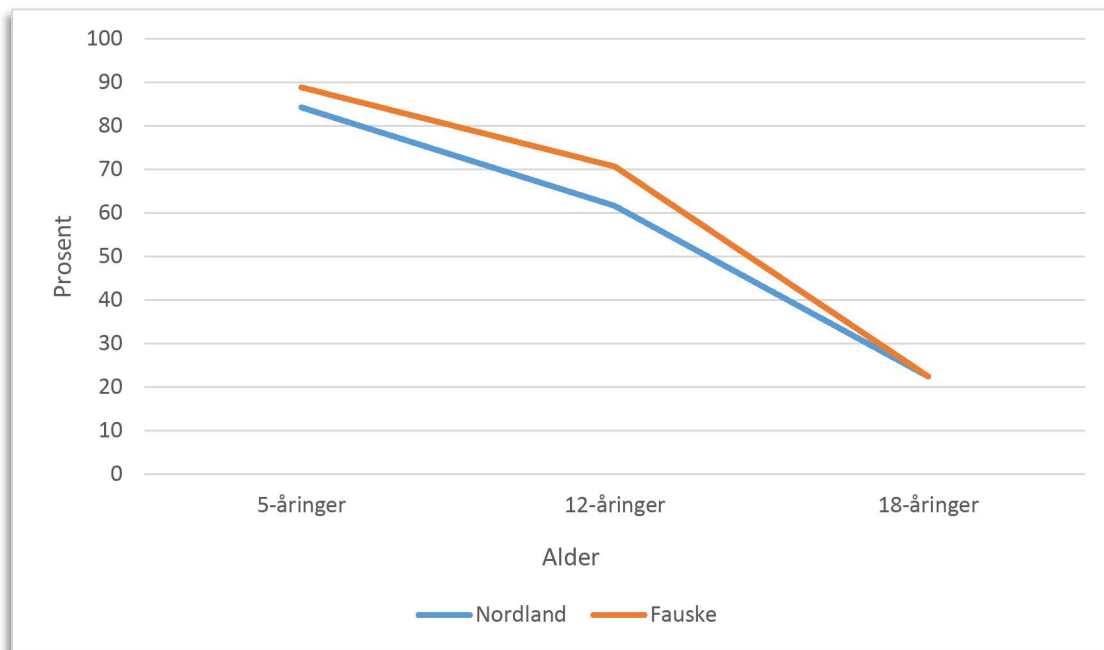
Figur 62 Antall unike personer i kontakt med fastlege eller legevakt (for muskel- og skjelettrelaterte plager/sykdomsdiagnoser inkluderes også kontakt med fysioterapeut og kiropraktor) per 1000 innbyggere per år. 3 års gjennomsnitt. Kilde: FHI

6.6 Tannhelse

De siste 30 årene har det skjedd en betydelig bedring i tannhelsen. Flere barn og unge har ingen eller få hull i tennene. Blant voksne og eldre er det flere som har egne tenner i behold, og som klarer seg uten protese. Men fortsatt varierer tannhelsen med alder, økonomi, hvor i landet man bor og om man tilhører en utsatt gruppe eller ikke. Tallene fra Norgeshelsa viser at prosentandelen med friske tenner blant 5 og 12 åringer har økt i Norge siden 2005.

Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke. Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket. Aldersgruppen 12-18 år er samtidig en utfordring i hele Nordland når det gjelder å beholde en tannhelse som er bedre enn landsgjennomsnittet.

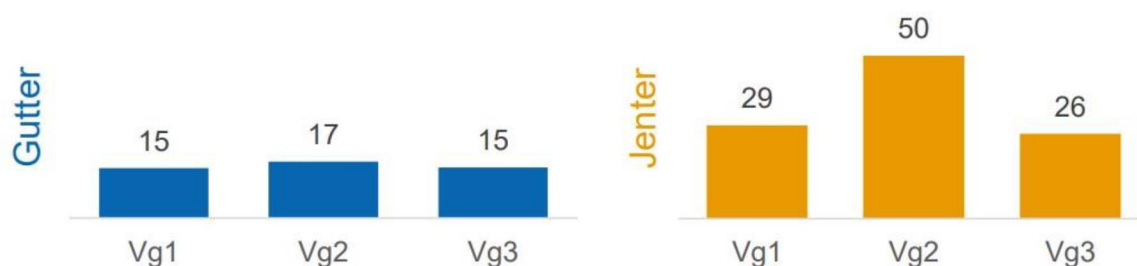
Der 12-åringene i Nordland har bedre tannhelse enn landsgjennomsnittet, skjer det en utvikling mellom 12 til 18 år i fylket, som fører til dårligere tannhelse for 18-åringene sammenlignet med landsgjennomsnittet. Dette er det fokus på i tannhelsetjenesten.

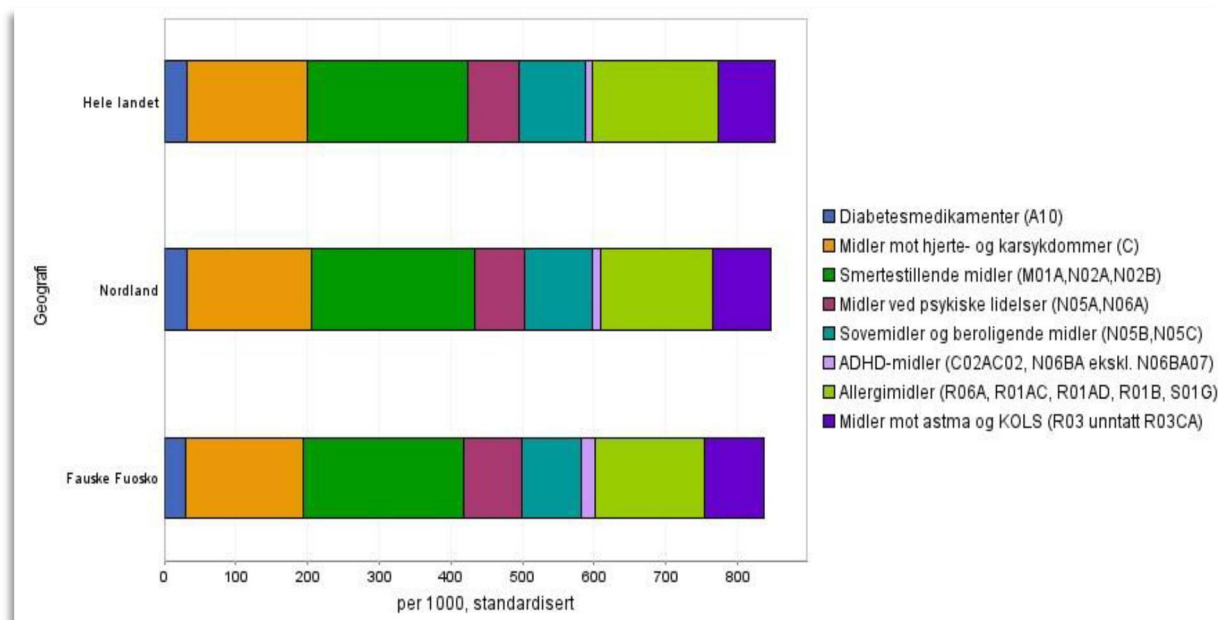
Figur 63 Prosentdel uten karieserfaring i 2019 «Null hull». Kilde: NFK

6.7 Legemiddelbruk

Legemiddelbruk kan ikke sees på som synonymt med sykdomsforekomst, men kan likevel være en indikator på forekomst av enkelte sykdommer. Bruk av legemidler kan gi innsikt i problematikken rundt utbredelse av både sykdom og bakenforliggende risikofaktorer, og kan bidra med verdifull informasjon for å få oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Statistikk over legemiddelbruk viser at Fauskes innbyggere jevnt over plasserer seg på fylkes- og landsgjennomsnitt, men der bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD-midler, utmerker seg i negativ retning. Bruken av allergimidler er derimot noe lavere enn ellers i landet.

Figur 64 Prosentandel som bruker reseptfrie medikamenter ukentlig eller daglig

Figur 65 Brukere av legemidler forskrevet på resept til personer i aldersgruppen 0-74 år og som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek. Gjennomsnitt for 2016-2018. Kilde: FHI

6.8 Psykiske symptomer og lidelser

Psykiske symptomer og lidelser er basert på tall fra primærhelsetjenesten. Disse dataene omfatter flere indikatorer. Beskrivelsen av dataene vil derfor gjelde flere sykdomsgrupper. Det antas at tallene påvirkes av legenes diagnostiseringspraksis.

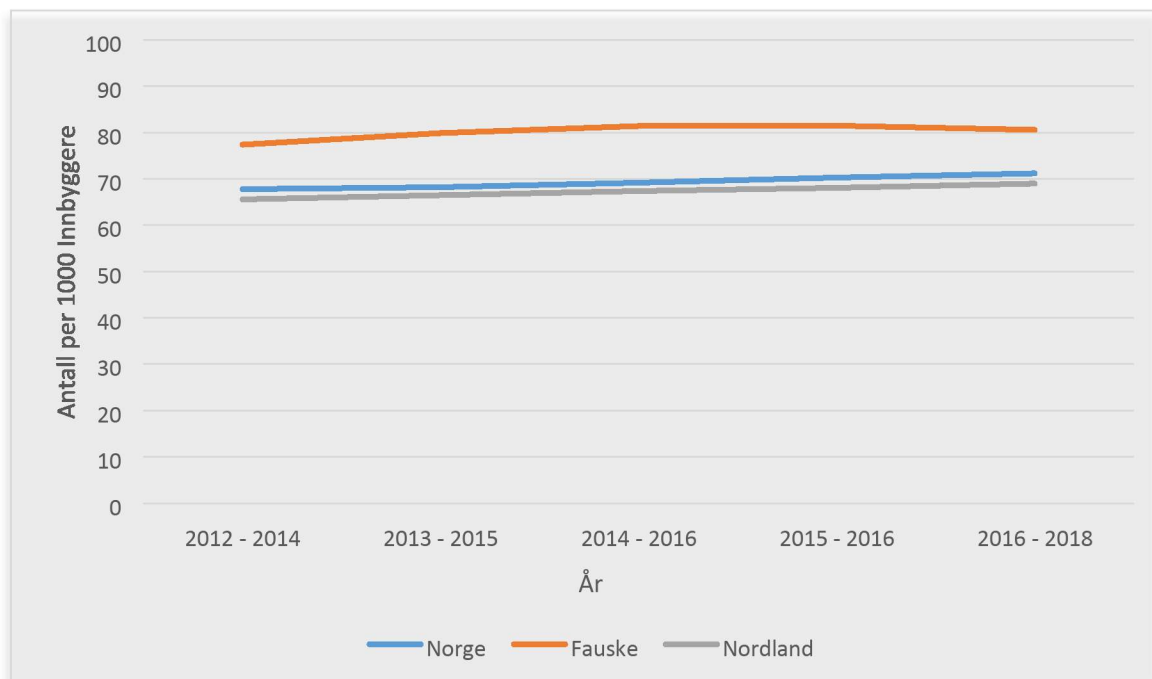
Det er vanlig å skille mellom psykiske plager (symptomer) og psykiske lidelser (diagnoser). Psykiske plager er mentale vansker som nettopp er plagsomme, men ikke i så stor grad at de kan betegnes som diagnoser. Alle mennesker vil fra tid til annen kunne ha slike plager, for eksempel engstelse eller søvnløshet. Psykiske lidelser brukes når bestemte diagnostiske kriterier er oppfylt, enten det er for spiseforstyrrelse eller depresjon.

De siste årene har man sett en økning i andelen unge som rapporterer om lettere psykiske helseplager i spørreundersøkelser. Noen mener at økt individualisering i samfunnet og et sterkere prestasjonspress i for eksempel skolen, har bidratt til denne utviklingen. Andre mener at økningen kan skyldes større åpenhet og oppmerksomhet om denne typen plager. Her gir forskningen ingen klare svar. Det vi derimot vet er at depresjons- og angstsymptomer er de vanligste plagene blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike plager. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

Tall viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år. Bruken av legemidler for psykiske lidelser er også tatt med i kunnskapsgrunnlaget som en indikator på den psykiske helsen i kommunen.

Figur 66 Prosentandel som er mye plaget av depressive symptomer blant gutter og jenter på ulike klassetrinn. Kilde: Ungdata 2019

Figur 67 Bruk av legemidler ved psykiske lidelser per 1000 innbyggere. Begge kjønn, 0 -74 år. Kilde: FHI

Funn i Fylkesundersøkelsen i Nordland 2020, viser at kvinner skårer gjennomsnittlig høyere enn menn på psykiske plager og på negative følelser (negativ affekt) og en langt høyere andel blant kvinner enn blant menn svarte at de var veldig mye eller ganske mye plaget av søvnproblemer. Den klart høyeste andelen med høy skår på psykiske plager fant vi blant kvinnene i den yngste aldersgruppa (18-29 år).

6.9 Overvekt

Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter og enkelte kreftsykdommer som tykktarmskreft. Overvekt og fedme kan også ha alvorlige psykiske helsekonsekvenser. Det er ingen klar KMI-grense for når sykdomsrisikoen øker eller faller, overgangene er glidende.

6.9.1 Overvekt og fedme hos voksne

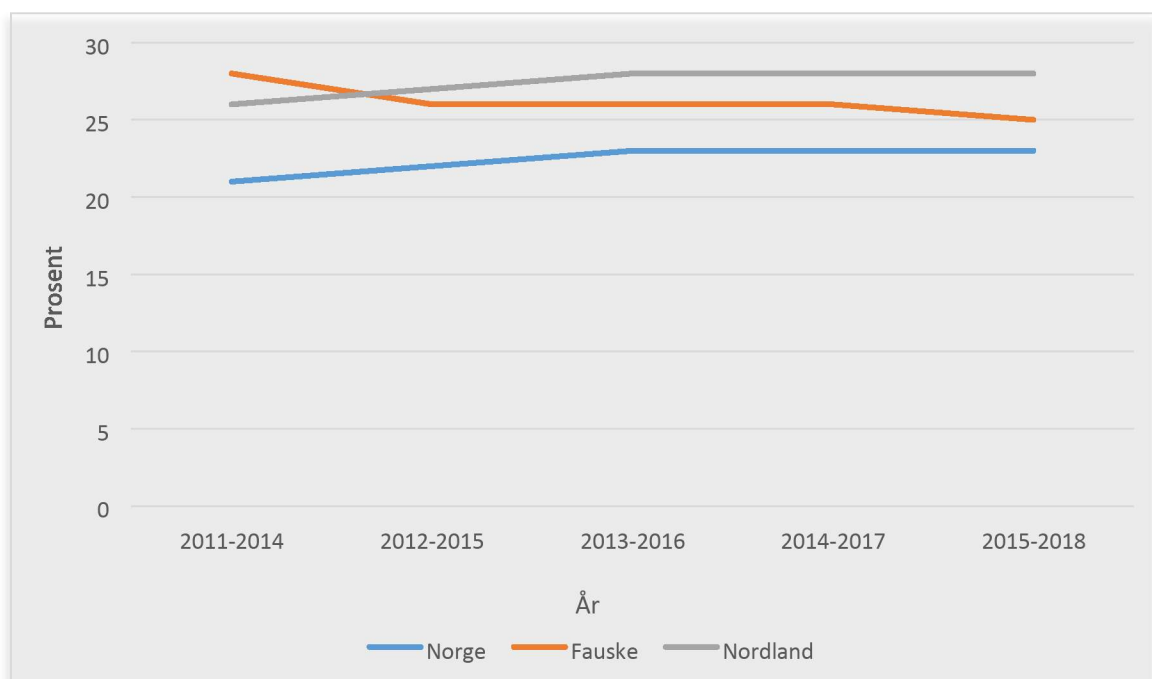
Kroppsmasseindeks (KMI) er et uttrykk for vekt i forhold til høyde, og benyttes for å kunne måle og sammenligne helserisikoen ved blant annet overvekt i en befolkning. WHO har satt

følgende grenseverdier for å klassifisere overvekt og fedme blant voksne over 18 år ved hjelp av KMI (kg/ m²).

KMI på mellom 25 og 29,9 regnes som overvektig. KMI på 30 og over regnes som fedme (Folkehelseinstituttet). Befolkningsdata om KMI får en ut fra sesjon 1 og hos gravide ved første svangerskapskontroll.

Overvekt og fedme er signifikant forskjellig i Nordland enn i landet for øvrig. Status og utviklingstrekk i Fauske er at overvekt og fedme er blant de laveste nivåene i Nordland, og en av fire 17- åringer som veier seg til sesjon 1 er overvektige eller har fedme. Tendensen i figur 6.9 tyder på at KMI i kommunen synker og nærmer seg gradvis landsgjennomsnittet.

Andel gravide med overvekt eller fedme viser et landsgjennomsnitt på en av tre, og andelen har vært stabil de siste årene. Trenden i Fauske er økende, der nær halvparten av gravide er overvektige eller har fedme. Det er også over snittet for Nordland.

Figur 68 Overvekt og fedme, selvrapportert ved sesjon 1, 17-åringer. Andel prosent. Kilde: FHI

6.9.2 Overvekt og fedme hos barn

Barn og ungdom som utvikler overvekt og fedme viser ofte tegn på dette i tidlig alder. Barn har større risiko for å utvikle overvekt dersom søsken eller foreldre har overvekt. Erfaringer viser at det er vanskelig å oppnå varig vektreduksjon når man først er blitt overvektig. Selv med betydelig innsats fra helsevesen og andre støttetjenester er det vanskelig å oppnå et godt og varige resultat. Forebygging av overvekt er derfor av stor betydning.

Helsesykepleier i helsestasjons- og skolehelsetjenesten utfører jevnlig veiing og måling av barn etter gitte tidspunkt i Nasjonale retningslinjer for veiing og måling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Ut over faste måletidspunkt, får også barn og ungdom oppfølging på

indikasjon eller på forespørsel fra barn/ ungdom eller foreldre. I skolehelsetjenesten utføres veiing og måling rutinemessig i 1., 3. og 8. klassetrinn.

	Antall veid/ målt	Antall med overvekt (ISO-KMI>25)	Andel i % med overvekt (ISO- KMI>25)	Antall med fedme (ISO- KMI>30)	Andel i % med fedme (ISO- KMI>30)
1.klassetrinn	100	17	17	5	5
3.klassetrinn	79	12	15,2	5	6,3

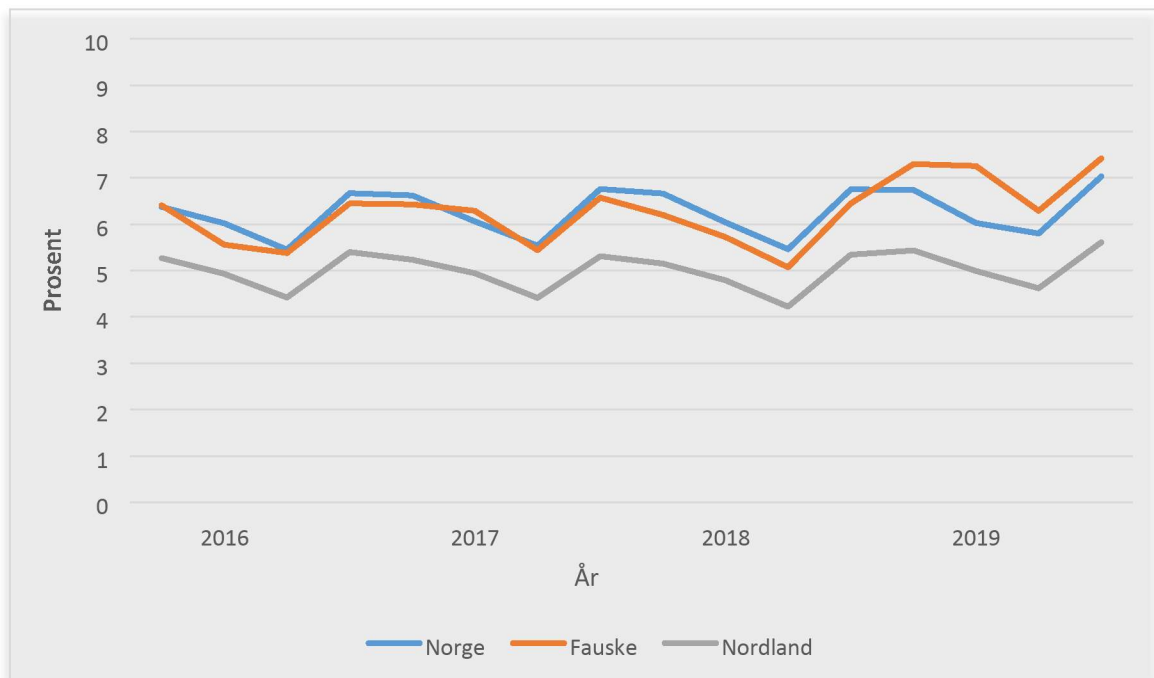
Figur 69 Tallene i tabellen er fra skoleåret 2019/2020 og viser resultat etter vekt/ lengdemåling i 1. og 3. klassetrinn.

Om lag 15 % av 3. klassingene i Fauske er overvektige og 6 % har fedme. Nasjonale beregninger fra Folkehelseinstituttet viser at 14 prosent av jentene og 11 prosent av guttene i 3. klasse er overvektige, mens 3 prosent av jentene og 2 prosent av guttene har fedme. Fauske ligger altså noe høyere enn dette. For 1. klassetrinn er tallene enda høyere. Dersom tendensen fra siste års måling er stabile, kan det indikere en økning i antall barn med overvekt og fedme i Fauske. Blant ungdom ser vi også en økende andel som har undervekt. Det større nasjonale bildet tyder på at utviklingen i overvekt og fedme hos barn har flatet noe ut.

6.10 Sykefravær

De siste ti årene har andelen som får sykmelding og uføretrygd vært stabilt høy i Norge i forhold til andre land i OECD-området. Økte helseproblemer i befolkningen kan ikke forklare dette. Mange som har symptomer og diagnoser av en type som ofte fører til sykmelding og uføretrygd, er i lønnet arbeid. Blant de som er i arbeid, finner vi dessuten både friske og syke mennesker. For den enkelte kan det være uheldig for helsa dersom man ikke lenger har et arbeid å gå til. Man mister blant annet det sosiale nettverket som man har på jobben.

Figuren under viser at Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og tall for 2019 viser at kommunen også er blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær. Sammenlignet med landet for øvrig, plasserer Fauske seg nært gjennomsnittet på fravær.

Figur 70 Legemeldt sykefravær, ikke feriekorrigert. Kilde: SSB

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, Kapittel 6 Helsetilstand

Befolkningens helsetilstand er på mange vis resultatet av de øvrige områdene som er beskrevet; befolkningssammensetning, oppvekst- og levekårsforhold, miljø, skader og ulykker, samt helsereelatert atferd.

Årsaker	a) befolkningssammensetning	Konsekvenser
	b) oppvekst- og levekårsforhold	
	c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	
	d) skader og ulykker	
	e) helsereelatert atferd	
	f) helsetilstand	

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
HJERTE- OG KARSYKDOMMER <i>Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet.</i>	Arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. Kosthold med høy andel animalsk fett og sukker. Tradisjonelt et kosthold rikt på animalske matvarer og –fettkilder i Salten.	Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste. Tidlig død.
DIABETES <i>Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes, øker i aldersgruppen 30-74 år</i>	Type 2: Arv, overvekt, for lite fysisk aktivitet, kosthold rikt på sukker og raske karbohydrater, røyking	Skade av blodårer og indre organer, økt risiko for hjerteinfarkt, hjerneslag og amputasjon, nyresvikt, nedsatt syn, nedsatt følsomhet i beina, impotens hos menn, tidlig død.
KOLS OG ASTMA <i>I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet</i>	Røyking, luftforurensning i arbeidsmiljøet eller utendørs, arvelige faktorer, allergi og overfølsomhet.	Pustebesvær, hoste, tretthet, psykiske og sosiale konsekvenser.
KREFT <i>Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene, på landsgjennomsnitt.</i>	Utvikling av kreft: Livsstilsfaktorer som røyking, stoffer i miljøet, overvekt og fedme, kosthold, alkohol, infeksjoner og fysisk aktivitet påvirker risiko for noen kreftformer.	Menneskelige lidelser, tapt livskvalitet, psykiske plager, kostnader for samfunnet og pasient, tidlig død.
MUSKEL- OG SKJELETTPLAGER <i>For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.</i>	Arv, over-, under- og feilbelastning, skader. Lavere terskel for kontakt med helsevesen (kultur).	Redusert livskvalitet, sykefravær, uføretrygd.

<p>TANNHELSE <i>Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke. Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket.</i></p>	<p>God informasjon fra helsestasjon helt fra fødsel av. Ny tannklinikk i kommunen med moderne utstyr.</p> <p>Prisnivå på tannhelsetjenester.</p>	<p>Sosiale forskjeller i tannhelse.</p>
<p>LEGEMIDDELBRUK <i>Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning.</i></p>	<p>Manglende kompetanse, manglende samarbeid mellom institusjoner, diagnostisk praksis, lite kontinuitet i pleien/oppfølging, holdninger, miljømessige forhold, arvelighet.</p>	<p>Bivirkninger, bedret eller redusert livskvalitet.</p>
<p>PSYKISKE SYMPTOMER OG LIDELSER <i>Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år.</i></p>	<p>Økt kroppsfokus, tap av nære relasjoner, samlivsbrudd, konflikter, psykiske plager, rusmisbruk eller vold i familien, mobbing på skolen og digitalt, ensomhet, traumatiske opplevelser, arvelige faktorer.</p>	<p>Nedsatt arbeidsevne, sykefravær, uføretrygd, rusavhengighet/-problemer, større dødelighet. Konsekvenser for barn og pårørende.</p>
<p>OVERVEKT <i>Overvekt og fedme er signifikant forskjellig (høyere) i Nordland enn i landet for øvrig.</i></p>	<p>Foreldrenes sosioøkonomiske status, aktivitetsnivå, kosthold, tilgang på aktivitets- og fritidstilbud, genetiske årsaker</p>	<p>Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter, enkelte kreftsykdommer og psykiske helsekonsekvenser.</p>
<p>SYKEFRAVÆR <i>Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær.</i></p>	<p>Sykefravær kan ha sine årsaker både i individet, i virksomheten, og i samfunnet.</p>	<p>Samfunnsøkonomiske kostnader.</p>

Vurdering:

Sett under ett har innbyggerne i Fauske kommune en noe dårligere helsetilstand enn landet for øvrig. Blant innbyggerne er det høyere forekomst av muskel- og skjelettplager, psykiske symptomer og lidelser, hjerte- og karsykdommer, samt KOLS og astma. I tillegg peker sykefravær og tannhelsen etter grunnskolealder seg ut som områder med økt risiko. Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær.

På den positive siden er nye tilfeller av kreft og diabetes er generelt sett lavere i Fauske enn landsgjennomsnittet. En forklaring på disse resultatene kan være ulik alder- og kjønnssammensetning i kommunen sammenlignet med resten av landet. Når det kommer til sykefraværstallene er ikke disse nødvendigvis et uttrykk for sykighetstilstanden i befolkningen, men kan blant annet være et uttrykk for (den opplevde) helsetilstanden i befolkningen.

Fedme gir over tid økt risiko for utvikling av en rekke sykdommer og plager både på kort og lang sikt. For barn og ungdom kan overvekt og fedme på kort sikt gi økt risiko for negative psykososiale konsekvenser. Økt kroppsfokus i samfunnet har betydning for barn og ungdoms selvbilde. For å kunne gjøre noe med overvekt og fedme på samfunnsnivå, er det viktig med både befolkningsrettede og individrettede tiltak. Tiltak på samfunnsnivå kan nå flere og være mer effektive enn individrettede tiltak. Barn og unge er spesielt utsatte og prisgitt omgivelsene; familien, barnehagen, skolen og nærmiljøet. Barn og ungdom tilbringer mye av sin oppvekst nettopp i barnehage, skole og skolefritidsordning. Dette er institusjoner som har en viktig rolle i å bidra til gode levevaner ved å tilrettelegge for variert fysisk aktivitet og gode kostvaner. Det som er gode tiltak for barn med overvekt, er også gode forebyggende tiltak for alle barn og unge.

De ikke-smittsomme sykdommene kan i stor grad forebygges på befolkningsnivå gjennom levevaneendringer, men det kreves også strukturendringer og systemtiltak og ikke bare atferdsendringer hos enkeltindivider. Forebygging av disse sykdommene skjer i stor grad i andre sektorer enn helse- og omsorgssektoren, så som utdanning, arbeidsliv, samferdsel og miljø. Imidlertid er det i stor grad helsesektoren som merker resultatet av eventuelt manglende folkehelsearbeid og forebygging.

KAPITTEL 7: AVSLUTNING – KONKLUSJON

7 Avslutning: utfordringer og muligheter

I dette kapitlet settes fokus på utfordringer og styrker/muligheter basert på oversikten som nå er fremskaffet.

Ifølge KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018 - 2023) er det særlig fire trendklynger som vil vokse betydelig de neste fem år:

- Polarisering og elitemotstand
- Urbanisering og teknologisk skifte
- Klimaendringer og press mot naturen
- Svekkelse av statene og sterkere konflikt

Større ulikhet, urbanisering og innvandring vil være viktige drivere bak politisk polarisering. Klimaendringer vil sette rammer for politikk og økonomisk aktivitet; biologisk mangfold, matvaresikkerhet og bærekraftige økosystemer vil få særlig oppmerksomhet.

Sammen med skatt, helse, klima og skole forventes sysselsetting og næringsutvikling å bli viktigere i kommunalpolitiske debatter. Forventninger om at folk flest skal inkluderes kommer til å øke, ikke bare i form av brukermedvirkning, men også i samskapende prosesser.

Det vil bli mange og høye forventninger til kommunens rolle, særlig innen næringsutvikling, inkludering, omsorgstjenester og stedsutvikling. Forventninger til kommunens innsats for næringsutvikling henger blant annet sammen med uro for jobbknapphet og behov for investeringer i verdiskaping. Inkludering omfatter både integrering og samfunnets behov for at folk skal være en del av fellesskapet, og ikke i utenforskap.

Det kan være krevende å delta i komplekse beslutninger. For å tilrettelegge for brede demokratiske prosesser hvor innbyggerne involverer seg kan administrasjonen aktivt kommunisere faglige vurderinger til innbyggerne. Samskaping handler blant annet om å identifisere problemet sammen med den/de det gjelder, for så å velge eller designe en løsning og produsere den sammen, i et vedvarende løp. Dette forutsetter vilje og evne til å innta nye roller, og at det åpnes for en ny type maktfordeling enn vi tidligere har vært vant til.

Frivillig sektor er en viktig aktør i arbeidet med å skape forståelse og utvikle kunnskap som bidrar til å fremme demokrati, medvirkning og samskaping. Arbeid/deltagelse i frivillig sektor er en kanal for engasjement, innflytelse og samfunnsdeltagelse og skaper grunnlag for samhold og fellesskap. Lokaldemokratiet bygger på tillit mellom politikere og befolkningen.

Kapittel 1 Befolkning

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Om femten år blir det flere eldre enn barn og unge i Norge. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år). • Befolkningssammensetningen vil virke sterkt inn på hvordan boligmarkedet utvikler seg. Flere eldre kan føre til press på leilighetsutbygging og nedgang i behovet for eneboliger. • Befolkningssammensetningen legger press på dimensjonering av tjenester. Riktig antall barnehageplasser, skoleplasser, samt helse- og omsorgstjenester er viktige elementer. • SSBs befolkningsframskrivninger samsvarer i liten grad med mål om økt befolkningsvekst. 	<ul style="list-style-type: none"> • At folk blir eldre er en ønsket utvikling, og et resultat av vellykket velferdspolitik over mange år. Seniorkraften må være en del av løsningen i framtidens lokalsamfunn. • Nye teknologiske løsninger kan bidra til at flere eldre kan klare seg lenger i eget hjem. • Nærheten til Bodø kan ha i seg betydelige fordeler for Fauske-samfunnet. • Offentlig, privat og frivillig sektor har potensielt god tilgang på kompetanse og menneskelige ressurser.

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Økende sosial ulikhet • Økende andel unge med psykiske symptomer og lidelser • Unge opplever lokalmiljøet lite attraktivt • Økende grad av overvekt og fedme med påfølgende risiko for sykdom • Større egenandeler på barnevern-tiltak, økte utgifter til fosterhjem 	<ul style="list-style-type: none"> • Godt fokus på mestring og livskvalitet • Videreutvikling av helhetlige tjenester • Gjennomgående og systematisk vurdering av helsemessige konsekvenser i beslutninger • Helhetlig regional planlegging som fremmer bærekraftig lokal samfunnsutvikling • Gode miljø med sunne, tilgjengelige og naturgitte rammer for aktivitet

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Tungtrafikk i sentrum • Ungdom er lite fornøyd med lokalmiljøet • Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse • Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant både ungdommer og de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland • Noe lav valgdeltakelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning • Ny E6-prosjektet; omlegging av trasé • Økt fokus på helhetlig samfunnsutvikling • Gode nærmiljøanlegg • Økt foreldrestøtte-satsing • Samlokalisering av støttetjenester • Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+

Kapittel 4 Skader og ulykker

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Økende antall hoftebrudd • Stor andel av tungtransport i tett befolkede områder utgjør høy risiko for alvorlige ulykker 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus på trafiksikker kommune • Fokus på aldersvennlige lokalsamfunn • Bruke by- og stedsutvikling som virkemiddel for å forebygge skade samt fremme helse • Styrke sentrum som utviklingsområde og arena for innbyggere i alle aldersgrupper.

Kapittel 5 Helserelatert atferd

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none">• Ungdommens opplevelse av egen helse• Bare en av tre videregåendeelver spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.• Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående• Rusmiddel-bruk blant ungdom; Økt bruk av MDMA og kokain	<ul style="list-style-type: none">• Gode aktivitetsmuligheter• Aktive ungdommer• Helsefremmende barnehager og skoler• Tverrfaglig samarbeid• Matpakke-kultur• Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming• Eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og ungdomsråd kan bidra til å løfte fram aktuelle problemstillinger på vegne av sine målgrupper

Kapittel 6 Helsetilstand

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none">• Datagrunnlaget viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet når det kommer til hjerte-/karsykdom, muskel- og skjelettplager, samt psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år• I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet• Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning• Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær	<ul style="list-style-type: none">• Innbyggernes opplevelse av sosial støtte• Innbyggere føler seg trygge• Eldre som aktive innbyggere og samfunnsressurs• Naturtilgang• Gode og tilgjengelige nærmiljøanlegg• Helhetlig planlegging som fremmer lokal samfunnsutvikling

Konklusjon

Gjennom dagens lovverk er kommunen pålagt å ta et større ansvar for folkehelsa med utgangspunkt i det lokale oversiktsdokumentet. Oversikten skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser, og bidra til at vi som kommune ivaretar våre oppgaver etter folkehelseloven.

Vi har pr i dag forholdsvis god oversikt over mange deler av Fauske-samfunnet. Samtidig har arbeidet med oversiktsdokumentet avdekket en del områder hvor vi har lite eksakt kunnskap om lokale påvirknings- og årsaksforhold. Dette tilsier at vi må fortsette å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid (= holde løpende oversikt).

God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid, gir en god pekepinn på om vi lykkes i arbeidet med å bedre folkehelsa og å utjevne de sosiale helseforskjellene.

Viktige grep for oss som kommune blir

- a) å få alle deler av organisasjonen til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen direkte eller indirekte tar del i det systematiske folkehelsearbeidet.
- b) å jobbe mer strategisk, sektorovergripende og helhetlig, med utgangspunkt i kommunens nye planverk.
- c) å mobilisere hele samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig.

Det løpende oversiktsarbeidet vil pågå gjennom hele året. For å sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil oversiktsdokumentet oppdateres årlig. Den nyeste versjonen vil gjøres tilgjengelig i Risk og på kommunens hjemmeside.

Dette dokumentet er en revidert versjon av "Folkehelsa i Fauske 2020, og ble ferdigstilt i september 2021.

VEDLEGG

Vedlegg 1: TILLEGGSTEKST Covid-19/pandemi (Status Fauske)

(Tekst fra september 2021)

Siden våren 2020 og i skrivende stund, påvirkes både samfunn og kommuneorganisasjon av situasjonen knyttet til Covid-19 pandemien. Pandemien har på brutalt vis gjort oss alle oppmerksomme både på den enkeltes rolle så vel som samfunnets samlede rolle i forebyggingen av smitte.

Pandemi-årene har vist oss at mye av folkehelsearbeidet handler om smittevern og tilgang til helsetjenester. Fasen vi nå går inn i, vil vise at folkehelsearbeidet består av langt mer enn dette, og at det er andre faktorer som er vel så avgjørende for helsen vår. Blant annet har nedstengingen av samfunnet vist oss viktigheten av å kunne delta i samfunn og arbeidsliv, og nødvendigheten av sosial kontakt. Vi har også sett at pandemien rammer ulike sosioøkonomiske grupper forskjellig når skole og arbeidsliv stenges ned.

Pandemien er ikke over, og konsekvensene av denne vil vare i flere år etter at den er slått tilbake. Mange konsekvenser er synlige og målbare nå. Andre er vanskelige å måle eller kan komme til syne først etter lang tid. Aktuelle måleindikatorer er delvis utfylt. Supplerende informasjon tas med straks denne er tilgjengelig,

Måleindikatorer i Fauske:

- Antall tester utført (tidsrom) -
- Antall positive tester (tidsrom) -
- Antall koronarelaterte sykehusinnleggelser -
- Antall koronarelaterte dødsfall -

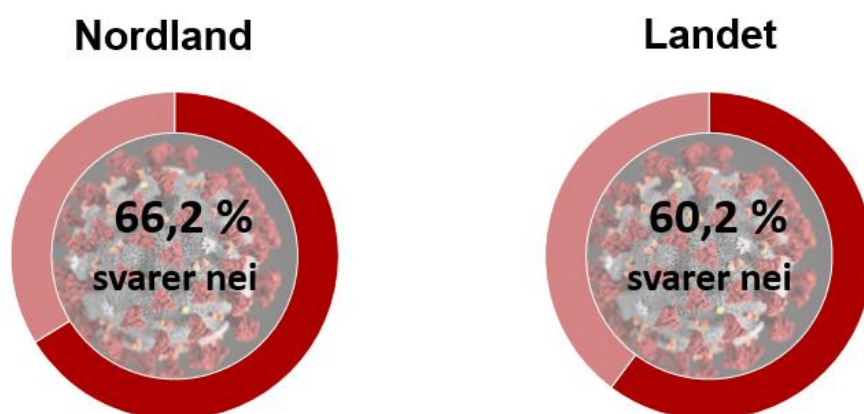
- Antall vaksinerte: *Antall vaksinedoser satt i Fauske kommune pr 28.09.21 er 14030. 7211 personer har fått minimum 1 dose. Her må presiseres at dette er vaksinasjoner satt i Fauske kommune. Vi har innbyggere som er vaksinert i andre kommuner, og vi har vaksinert innbyggere fra andre kommuner. Dette gjelder i særlig grad personer som har vært prioritert for vaksine pga arbeidsforhold i kommunen. I løpet av sommeren ble tilgangen på vaksiner bedre, og vi og andre kommuner åpnet mer opp for vaksiner av alle uavhengig av folkeregistrert kommune. Vi har blant annet vaksinert folk som har vært på ferie i kommunen, også utenlandske statsborgere. I følge FHI er det 7737 personer med folkeregistrert adresse i Fauske kommune som har fått minimum 1 dose. 6821 personer er fullvaksinert. 330 barn i alderen 12-15 år har fått 1 dose.*

- Barnevern-meldinger: *Ingen signifikant endring.*

- Arbeid/sysselsetting: *Bedriftsundersøkelsen 2021 (NAV Nordland) har spurt om koronas påvirkning på virksomhetenes bemanning. Resultatet av undersøkelsen viser at Nordland over tid har hatt lav ledighet, og har under koronakrisen hatt lavest andel*

arbeidssøkere av alle landets fylker. Nordland er minst berørt av koronakrisen av alle fylkene. Blant virksomhetene i Nordland er det 66,2 prosent som svarer at bemanningen ikke har blitt direkte påvirket av koronasituasjonen, mens 27,4 prosent svarer at de har permittert og/eller har sagt opp ansatte. Imidlertid har Nordland samtidig den laveste andel virksomheter som sier de har oppbemannet som følge av korona (8,2 prosent). Av virksomhetene som har svart «ja, har permittert ansatte» er det i Nordland under 2 prosent av disse som regner det som sannsynlig at de må si opp noen av de permitterte i løpet av de neste 6 månedene. Omtrent 10 prosent svarer at de permitterte allerede er tilbake i arbeid.

«Har bemanningen i din virksomhet blitt direkte påvirket av koronakrisen?»

// NAV

Figur 71 Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021 Resultater Nordland

Vurderinger av situasjonen + av mulige langsiktige konsekvenser når det kommer til:

- Somatisk helse -
- Psykisk helse -
- Tap av arbeid: *Blant alle landets fylker er det Nordland som har høyest andel virksomheter som forventer økt bemanning det neste året, med 30 prosent av virksomhetene i fylket som forventer å ha flere ansatte om ett år. For landet som helhet venter 26 prosent av virksomhetene bemanningsøkning det neste året. I Nordland venter 11 prosent nedgang, som er det samme som landsgjennomsnittet. Det er 59 prosent av virksomhetene i fylket som forventer samme antall ansatte som i dag.*

Nettoandelen virksomheter i Nordland som venter sysselsettingsvekst det neste året er på 19 prosent, som er fem prosentpoeng høyere enn i fjor, men fire prosentpoeng lavere enn for to år siden

- Tap av skolegang -
- Skolevegring o.l. -
- Vold og overgrep -
- Rus -

Helse og omsorgsdepartementet. 2019. Folkehelsemeldinga - Gode liv i eit trygt samfunn. Meld. St. Nr. 19 (2018-2019)

Vedlegg 2: Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet

Kode A	a) Befolkningssammensetning Undertema	Kilde
1A	Folketallet som helhet, aldersgruppering, kjønnsfordeling. Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	<ul style="list-style-type: none"> Folkehelseinstituttet SSB NAV Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk Kommunens egen informasjon og statistikk
2A	Er det spesiell vekst eller reduksjon innen enkelte aldersgrupper? Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	
3A	Årlige fødselsrater.	
4A	Antall enpersonshusholdninger.	
5A	Etnisk sammensetning og utviklingen av denne.	
6A	Netto inn-/utflytting, om mulig flytting internt i kommunen/ fylket.	
7A	Har kommunen/fylkeskommunen en betydelig samisk befolkningsgruppe?	

Kode B	b) Oppvekst- og levekårsforhold Undertema	Kilde
1B	Andel med lavinntekt	<ul style="list-style-type: none"> Folkehelseinstituttet SSB Arbeidstilsynet Bedriftshelsetjenesten/ STAMI Verneombud Fagorganisasjoner NAV Husbanken Andre relevante departement/direktorat Elevundersøkelsen (skoleporten.no) Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk Kommunens egen informasjon og statistikk Lokale/regionale kartlegginger
2B	Inntektsfordeling (målt gjennom Gini-koeffisient),	
3B	Tilgjengelighet til boliger (for ulike grupper)	
4B	Andel med boligsosiale ordninger	
5B	Boligstandard, inkl. spesielle fordelingsmønstre by – land, blandet – ensartet osv.	
6B	Antall i arbeid og antall uføre i forhold til folketallet	
7B	Sykefravær, trend de siste år.	
8B	Antall arbeidsledige, andel under 30 år.	
9B	Er det over- eller underskudd på arbeidsplasser?	
10B	Andel pendlere ut eller inn av kommunen/fylket.	
11B	Er det variasjon mellom ulike næringer? Hva er forholdet mellom offentlig og privat virksomhet? ›	
12B	Er det åpenbare arbeidsmiljøproblemer? Eksempler på arbeidsplasser med godt arbeidsmiljø, evt. spesielt samfunnsengasjement	
13B	Skolestrukturen (antall, geografisk spredning), elevtall.	
14B	Hva er trekk ved læringsmiljø og elevprestasjoner?	
15B	Hvor mange elever fullfører videregående skole?	
16B	Barnehagedekning og barnehagemiljø.	

Kode C	c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø Undertema	Kilde
1C	Omfang av smittsomme sykdommer.	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet • Bedriftshelsetjenesten/ • STAMI • Verneombud • Fagorganisasjoner • NAV • Husbanken • Andre relevante departement/direktorat • Elevundersøkelsen (skoleporten.no) • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2C	Drikkevannskvalitet.	
3C	Forekomst av radon.	
4C	Risiko for legionella og/eller annen biologisk forurensning.	
5C	Omfang av områder utsatt for støy.	
6C	Omfang av områder utsatt av luftforurensning.	
7C	Omfang av områder utsatt for annen forurensning.	
8C	Inneklima i skoler, barnehager og offentlige bygg.	
9C	I hvilken grad er skoleveger trygge?	
10C	I hvilken grad har kommunen/fylket gang- og sykkelveger, turstier osv.?	
11C	Hva er omfanget av områder for rekreasjon og friluftsliv, og hva er tilgjengeligheten til slike?	
12C	Tilbud og tilgjengelighet til kollektivtransport.	
13C	Omfang av grøntarealer, og hvilken beplantning har disse med tanke på allergieksposering m.m.	
14C	Antall frivillige organisasjoner, medlemsforhold og rekruttering.	
15C	Omfang av sosiale risikomiljøer som rusmiljøer og kriminalitet.	
16C	Valgdeltakelse.	
17C	Omfang av kulturtilbud.	
18C	Omfang av sosiale møteplasser, lekeplasser osv.	
19C	Sosiale nettverk.	
20C	Sosial støtte.	
21C	Opplevelse av tilhørighet.	

Kode D	d) Skader og ulykker Undertema	Kilde
1D	Antall personskader behandlet i sykehus	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet/STAMI • Lokale legevakter og legekontor • Omsorgstjenester • Spesialisthelsetjenesten • Bedriftsleger • Tannleger • Statens vegvesen • Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap • Andre relevante departement/direktorat • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2D	Antall hoftebrudd behandlet i sykehus	
3D	Spesielle ulykkespunkter, eller strekninger	
4D	Spesielt utsatte skoleveger	
5D	Skadeforekomst i skoler og barnehager, evt. også tannskader	
6D	Antall drukningsulykker	
7D	Omfang av arbeidsulykker	
8D	Omfang av hjemmeulykker	
9D	Antall omkomne i brann	
10D	Antall fallulykker i sykehjem	

Kode E	e) Helserelatert atferd Undertema	Kilde
1E	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet.	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Helsedirektoratet • SIRUS • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk - helsestasjon - skole - barnehager - rus/psykisk - næring - annet • Organisasjoner • Lokale/regionale kartlegginger
2E	Andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min. pr. dag.	
3E	Omfang av fysisk aktivitet i skolen.	
4E	Tilgang til områder for aktivitet.	
5E	Omfang av elever som går eller sykler til skolen.	
6E	Dagligrøyking (unge/voksne/gravide).	
7E	Antall skjenkesteder, serverings- og åpningstider for alkoholsalg.	
8E	Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk (f.eks. blant elever i ungdomsskole og videregående skole).	
9E	Trender omkring ungdommens seksualatferd, f.eks. bruk av kondom.	
10E	Mat og måltider i barnehager.	
11E	Tilgang på frukt og grønt i skolen	
12E	Måltider på skolefritidsordninger/aktivitetsskoler og tilbud i skolekantiner.	
13E	›Annen risikoatferd/helsefremmende atferd.	

Kode F	f) Helsetilstand Undertema	Kilde
1F	Forekomst av forebyggbare sykdommer («folkesykdommer»).	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Helsedirektoratet • SIRUS • Folkehelseinstituttet • Helsedirektoratet • NAV • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale undersøkelser/brugerundersøkelser
2F	Bekymringsfullt nivå av visse sykdommer, eller negativ utviklingstrend selv om kommunen/fylket for tiden ligger på nivå med, eller bedre an enn landet for øvrig.	
3F	Har befolkningen et høyt mestringsnivå, eventuelt målt indirekte gjennom sosial deltakelse som organisasjonstilhørighet, valgdeltakelse o.l.	
4F	Finnes data om trivsel eller selvpoplevd helse?	

FORSLAG TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL MED AREALSTRATEGIER 2022-2034

Forord

Kommuneplanen viser hvordan vi ønsker å utvikle kommunen de neste 12 årene, og er kommunens øverste styringsdokument.

Den består av to deler:

- 1) En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå.
- 2) En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

I denne omgangen utarbeider Fauske kommune ny samfunnsdel.

Hva er det aller viktigste?

Kommunen har valgt seg ut seks satsingsområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål og Barnekonvensjonen til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal jeg bry meg?

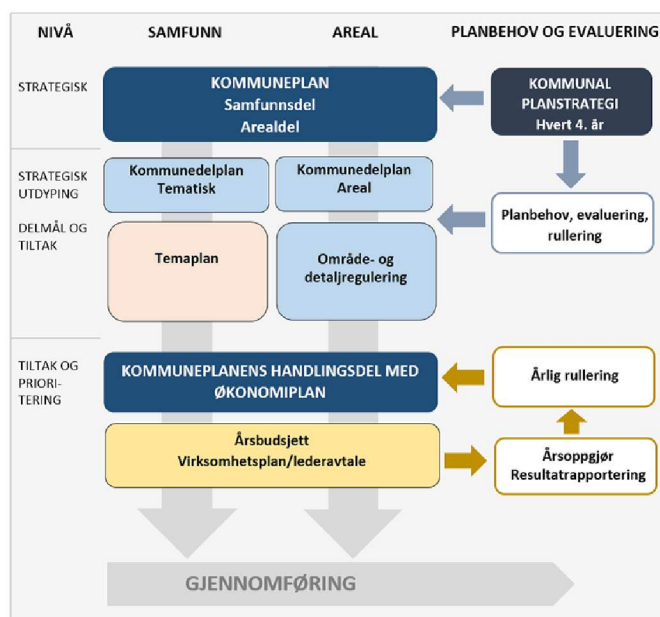
Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
1. Kommunens plansystem	4
2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning	5
2.1 Medvirkningsprosesser.....	5
2.2 Kunnskapsgrunnlag.....	5
3. Overordnede føringer for arbeidet.....	5
3.1 Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023.....	5
3.2 Regionale føringer og planer.....	6
3.3 FNs bærekraftsmål.....	6
4. Planlegging i usikre tider	7
4.1 Kommuneøkonomi	7
4.2 Digitalisering.....	8
4.3 En sikker kommune i en usikker verden.....	8
5. Visjon og verdigrunnlag	8
5.1 Våre verdier	9
5.2 Vår visjon.....	9
5.3 Vårt slagord	10
6. Langsiktige mål og strategier.....	10
6.1 God oppvekst og godt liv	10
6.1.1 Mål og strategier.....	12
6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling	14
6.2.1 Mål og strategier.....	14
6.3 Omstillingsdyktig næringsliv	15
6.3.1 Mål og strategier.....	16
6.4 Attraktive byer og steder	17
6.4.1 Mål og strategier.....	18
6.5 Mangfold og inkludering	19
6.5.1 Mål og strategier.....	19
6.6 Deltakende innbyggere	20
6.6.1 Mål og strategier.....	21
7. Langsiktige arealstrategier	21

1. Kommunens plansystem

Det kommunale plansystemet er bygd opp slik at man har en overordnet **kommuneplan**, som er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. **Kommuneplanens handlingsdel** og **økonomiplanen med årsbudsjett** kobler oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel til økonomiplanleggingen. Fra kommuneplanen springer det ut **kommunedelplaner** (tematiske/samfunns- eller arealdelplaner) for spesifikke områder eller fag. Gjennom **tematiske planer (fag/temaplaner)** utvikles strategier og tiltak som grunnlag for prioritering i handlings- og økonomiplan.

Figur: Framstilling av det kommunale plansystemet

Kommuneplanen styrer all planlegging og utvikling i kommunen, og setter mål for Fauskesamfunnets utvikling. Kommuneplanens handlingsdel inngår i økonomiplanen. Rapportering skjer i årsrapporten.

Figur: Funksjonene til de ulike deler av kommunens plansystem

2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning

2.1 Medvirkningsprosesser

Kommunestyret i Fauske kommune vedtok kommunal planstrategi 2020-2023, planoppstart av kommuneplanens samfunnsdel og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel i desember 2021, og da startet den formelle planprosessen med ny samfunnsplan.

Fra januar til mai har kommunen kjørt følgende medvirkningsprosesser

- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Politiske verksteder
- Møter med næringslivet
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møter med kommunale råd og utvalg
- Oppdrag til elevrådene i Fauskeskolene
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn

I tillegg til overnevnte har det vært gjennomført brede prosesser administrativt, i alle kommunens samhandlingsområder. Det har også vært innhentet brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent innenfor rus- og psykiatrifeltet. Det ble i januar 2021 opprettet en egen e-post adresse som innbyggere kunne benytte seg av for å enkelt sende inn innspill, samt et eget område på kommunens hjemmeside med informasjon om planprosessen.

Etter høring og offentlig ettersyn vil det gjennomføres ytterligere politiske verksted. Det vil også om mulig gjennomføres folkemøter. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter.

2.2 Kunnskapsgrunnlag

Det vises til oversiktsdokumentet Folkehelse i Fauske 2020, faktagrunnlag til kommuneplanens samfunnsdel og den helhetlige ROS-analysen til kommunen. Den erfaringsbaserte kunnskapen i organisasjonen, er og benyttet i planarbeidet. Resultater fra gjennomført medvirkningsaktiviteter er og en del av kunnskapsgrunnlaget.

3. Overordnede føringer for arbeidet

Rammene for kommunal planlegging settes på både nasjonalt og regionalt nivå. Dette kapittelet tar for seg noen av de mest sentrale føringene.

3.1 Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen legger i nasjonale forventninger 2019-2023 vekt på fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

3.2 Regionale føringer og planer

De regionale planene er førende for den kommunale planleggingen. Det er særlig fylkesplanen for Nordland 2013-2025 som er viktig for kommunenes planlegging. For tiden arbeider Nordland fylkeskommune med Regional planstrategi for Nordland. Det er utarbeidet forslag til fem langsiktige utviklingsmål fram mot 2030 for Nordlandssamfunnet. Dette er året bærekraftsmålene skal være nådd. Dette er mål som er knyttet opp til Nordlands utfordringer.

Følgende langsiktige utviklingsmål er lagt fram i høringsforslaget:

«I 2030 har vi et mer bærekraftig Nordland med:

- Mål 1: Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud
- Mål 2: Et innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til klimagassreduksjoner og robuste samfunn
- Mål 3: God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren
- Mål 4: Høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv
- Mål 5: Effektiv og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes og næringslivets behov»

For å konkretisere de langsiktige utviklingsmålene er det valgt ut fire innsatsområder med prioriterte satsinger:

1. Sterke lokalsamfunn
2. Verdiskaping
3. Ressursforvaltning
4. Utdanning og forskning

3.3 FNs bærekraftsmål

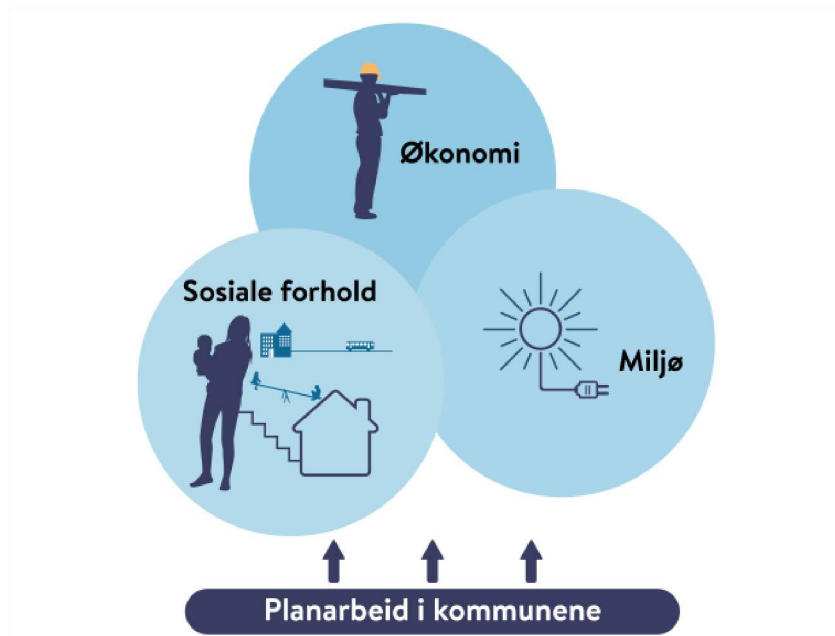
Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, og kommunene oppfordres til å legge de som førende for egen planlegging. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling fram mot 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Figur: FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene inndeles i tre dimensjoner – økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft.

Kommunen skal legge til rette for at hele samfunnet involveres i arbeidet med å nå målene for miljø, økonomi og sosiale forhold. FNs bærekraftsmål utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og målene ligger til grunn for kommuneplanen. Når vi tar beslutninger, må disse vurderes opp mot alle de tre dimensjonene.

Figur: Dimensjonene til bærekraftsmålene

4. Planlegging i usikre tider

4.1 Kommuneøkonomi

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente problemstillinger. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har økonomisk konsekvens.

4.2 Digitalisering

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlingsområdenes digitale modenhet og digitale mestring¹ håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

Digital utvikling i Fauske kommune vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og -prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet.

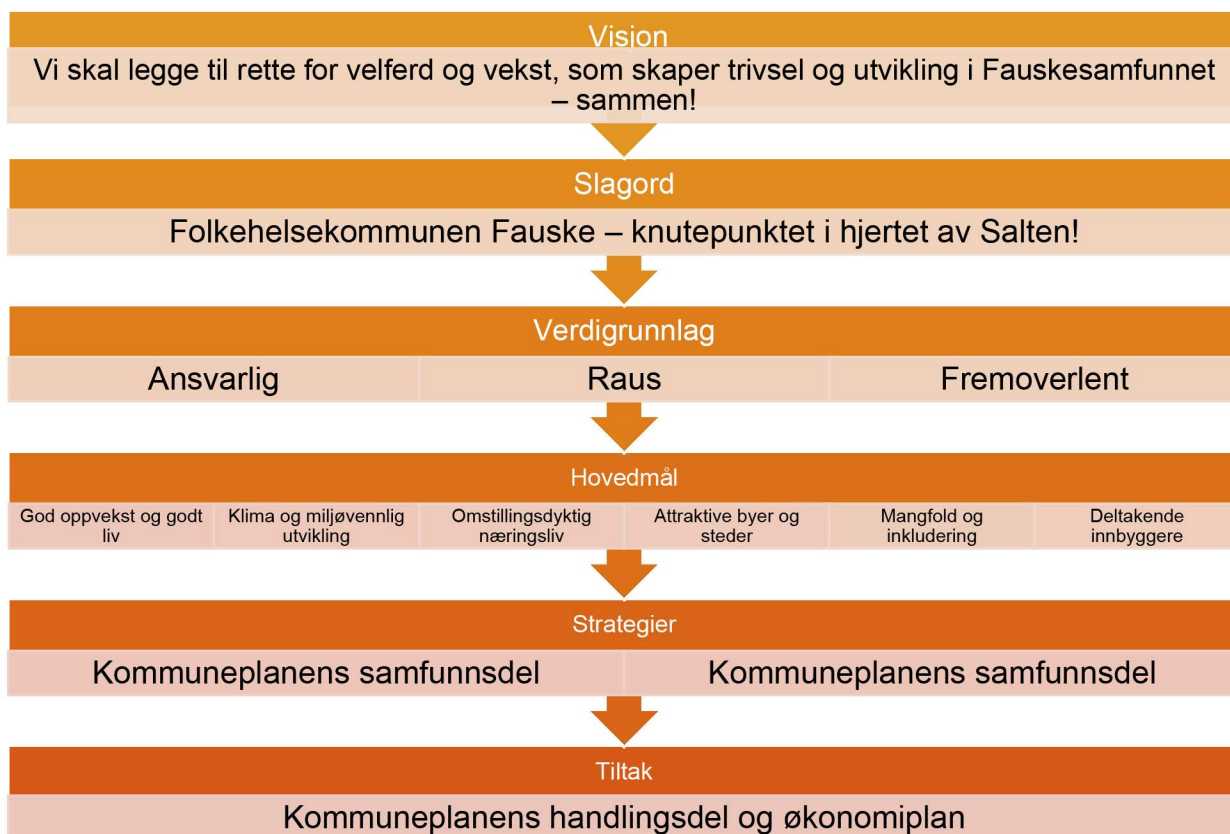
4.3 En sikker kommune i en usikker verden

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det sannsynlige, men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser, og et tett interkommunalt samarbeid vil være ressursbesparende og samtidig tilføre viktig kompetanse og erfaring.

5. Visjon og verdigrunnlag

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Den skal si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen, og motivere de som bor, arbeider og ønsker å etablere seg i kommunen. Visjonen skal, sammen med kommunens verdier søke å danne en felles identitet for kommunens innbyggere, ansatte og besøkende.

¹ Digital mestring = Forretnings- og teknologiforståelse x vilje og evne til transformasjon

Figur: Illustrasjon av foreslåtte verdier, visjon og slagord.

5.1 Våre verdier

Det er utformet tre forslag til verdier for kommunen. Verdiene gir klare føringer for utviklingen av kommunen, og understøtter ambisjonene for utvikling av lokalsamfunnet.

De foreslåtte verdiene er:

- **Ansvarlig**

Ansvarlig handler om det å ta ansvar, ivareta ansatte og innbyggere, og generasjonsprinsippet. Gjennom å være ansvarlig søker vi å skape tillitt.

- **Raus**

Raushet er toleranse og respekt for ulikhet, åpenhet, samhold og mangfold, sjenerøsitet, anerkjennelse, oppmuntring, engasjement og vilje til å delta.

- **Fremoverlent**

er å prøve ut nye ideer, være kreativ og oppfinnsom, gjøre ting på andre måter, se andre løsninger, være uredde, stå opp for meninger og være handlekraftig.

5.2 Vår visjon

En visjon er en fremtidsdrøm – en ideell fremtidig situasjon vi aldri kan slutte å jobbe mot. Visjonen skal:

- Bidra til å skape det samfunnet vi vil ha

- Forplikte både kommuneorganisasjonen og samfunnet forøvrig
- Bidra til involvering og medbyggerkap

Administrasjonens forslag til visjon:

- Vi skal legge til rette for velferd og vekst, som skaper trivsel og utvikling i Fauskesamfunnet – sammen!

5.3 Vårt slagord

Mange kommuner velger seg ut slagord i tillegg til verdigrunnlag og visjon. Slagordet kan til fordel benyttes i markedsføring av kommunen; på skilt, materiell og lignende. Slagordet kan være en beskrivelse av stedet, kulturen eller omgivelsene, og også gjenspeile kommunens valgte verdier og visjon.

Administrasjonens forslag til slagord:

- Folkehelsekommunen Fauske - knutepunktet i hjertet av Salten!

Andre forslag:

- Folkehelsekommunen Fauske – et lite sted med store muligheter
- Folkehelsekommunen Fauske – et knutepunkt omgitt av bygder i utvikling!
- Folkehelsekommunen Fauske – nær naturen, nær gata

6. Langsiktige mål og strategier

Det er valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av områdene berører flere av FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergrepene utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn; som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive byer og tettsteder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering.

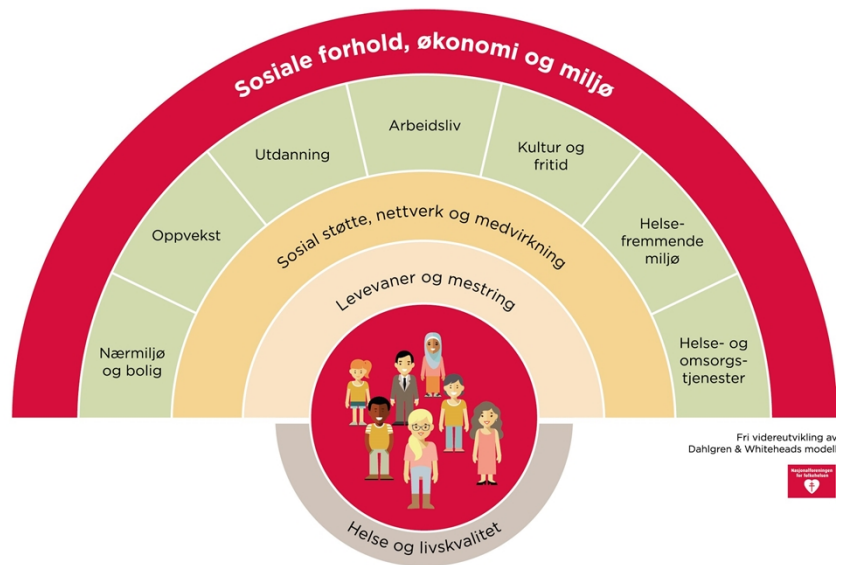
6.1 God oppvekst og godt liv

Befolkningen er kommunens viktigste ressurs, hvor generasjonene er gjensidig avhengige av hverandre. Det er derfor viktig at vi som samfunn, gjennom et helhetlig folkehelsearbeid, gjør alt vi kan for å oppnå best mulig helse og best mulige levekår for alle. At innbyggerne opplever en trygg barndom, fullfører videregående opplæring, får jobb, en stabil bosituasjon og en bærekraftig økonomi, er viktig - både for den enkelte og for samfunnet som helhet.

Opplevelsen av et meningsfullt liv med mestring og felleskap avgjørende for tilfredshet med

livet. God helse og livskvalitet danner grunnlag for samfunnsdeltagelse, og dermed god kommuneøkonomi.

Folkehelsearbeidet er en stor del av samfunnsutviklingen og samfunnsplanleggingen i kommunen. Folkehelsearbeid forventes i dag å være sektorovergrep og mangeprismet, hvor ikke én men alle sektorer bidrar til å jevne ut sosiale helseforskjeller. Ut fra modellen under, ser man både bredden, kompleksiteten og sammenhengen i folkehelse som paraplybegrep og som overordnet perspektiv.

Figur: Den sosiale helsemodellen. Utviklet av Whitehead og Dahlgren (1991), og her videreutviklet av Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Leve hele livet

En trygg oppvekst legger grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår. Derfor er en satsing på unge også en satsing på framtidens eldre. Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. For mange kommer pensjonisttilværelsen til å vare nesten en tredjedel av livet. Den økende andelen eldre gjør at kommunen allerede nå må løse oppgaver på en ny måte, og vi må sørge for at alderdommen blir meningsfull både for den enkelte og at den enkelte får mulighet til å bli en ressurs for samfunnet. Økt fokus på planlegging av egen alderdom, aktiv medvirkning, ny teknologi, og samarbeid på tvers, kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet, og dermed utsette hjelpebehov. Dette bidrar til å skape et mer aldersvennlig samfunn. For å sikre at vi utvikler oss i ønsket retning, er Fauske kommune deltaker i Nettverk for aldersvennlige lokalsamfunn – et nettverk som utgjør ei viktig folkehelsesatsning både nasjonalt så vel som lokalt.

6.1.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..

<p>Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinere tjenester i samspill med pårørende og frivilligheten • Fokuserer på helsefremmende og forebyggende arbeid og aktivitet • Ha sosial bærekraft som en rød tråd i alt kommunalt arbeid • Gjennom involvering, sikre at innbyggerne opplever helhetlige tjenester • Ta i bruk nye teknologiske løsninger • Aktivt forebygge kriminalitet og rus blant barn og unge
<p>Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Synliggjøre hva folkehelse omhandler, og hvordan alle er en del av kommunens folkehelsearbeid • I politiske vedtak og saker, tydeliggjøre konsekvenser for folkehelsen • Arbeide kunnskapsbasert og systematisk gjennom kommunens plansystem • Jobbe for å sikre grunnleggende ferdigheter hos den enkelte innbygger • Ta del i regionale, nasjonale og globale nettverk • Ha tidlig innsats, tverrfaglig tilnærming og samhandling som bærende prinsipp • Legge til rette for informasjons- og opplæringstiltak • Fremme helse gjennom kultur og kulturdeltakelse
<p>Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv tilgjengelig for alle</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for aktiv deltakelse i lokalt kulturliv • Øke tilgjengeligheten for mangfoldige kunst- og kulturtilbud • Stimulere til organisert og egenorganisert idrett og aktivitet • Forme kommunens fellesrom ute og inne, som inkluderende arenaer • Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til både opplevelser og pusterom
<p>Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidens utfordringer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ha et økt fokus på grunnleggende ferdigheter • Satse videre på tidlig innsats og foreldrestøtte • Fokuserer på trygghet, utvikling, motivasjon og læring

	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for en aktiv fritid gjennom et mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv • Bidra til en trygg oppvekst gjennom forebygging av vold og overgrep mot barn unge i nære relasjoner
At alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere	<ul style="list-style-type: none"> • Skape god kontakt mellom næringsliv, organisasjoner, videregående skole og kommunen • Aktivt jobbe for å øke andelen som fullfører videregående opplæring • Stimulerer til læring og aktivitet gjennom hele livet • Nyttiggjøre oss av eldre som en samfunnsressurs • Tilrettelegge for meningsfull aktivitet og fellesskap • Legge til rette for best mulig kommunikasjon og samhandling • Skape en kultur der det å gjennomføre utdanning oppleves som viktig • Jobbe for kvalifiserte arbeidere og økt arbeidsdeltakelse
At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og omgivelser	<ul style="list-style-type: none"> • Planlegge for gode boområder og bomiljø • Arbeide for god trafiksikkerhet og sørge for gjennomføring av gode trafikkløsninger • Konkretisere kommunens boligpolitikk • Fokuserer på tverrfaglig samhandling • Synliggjøre Fauske som et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting • Sikre tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet

6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Dette er klimautfordringer som samfunnet må være forberedt på, også lokalt her hos oss i Fauske kommune.

En rekke arter og naturtyper er truet av utrydning, delvis som følge av klimaendringene, men og som følge av nedbygging av arealer med viktig natur. I vår del av verden bidrar vi til store utslipp, blant annet gjennom biltrafikk, flyreiser og høyt forbruk av varer. For å få fart i arbeidet med å redusere klimagassutslippene er det behov for mer offensiv handling. Innovasjon og omstilling til et mer miljøvennlig samfunn gir muligheter for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser. Fauske har mange innbyggere som daglig reiser til skole, jobb og andre

gjøremål, og vi opplever et høyt transportbehov. Det vanligste framkomstmiddelet i kommunen i dag er bil. En høy andel personbiltransport medfører utfordringer med klimagassutslipp, støy, lokal forurensing og potensielt redusert livskvalitet.

I Fauske kommune ligger det godt til rette både for næringsutvikling og klimasatsing i skogbruket. Skogen har et stort potensial for å binde CO₂, og det er viktig at dette blir utnyttet. Økt aktivitet i skogen vil være et viktig tiltak for at landbruket skal bli klimanøytralt, og vil samtidig legge til rette for at flere satser på vilt- og utmarksnæring.

6.2.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide helhetlig og forebyggende for å redusere uønskede hendelser, flom, tørke og skred • Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging • Sikre et fremtidsrettet vann- og avløpssystem • Sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe systematisk og helhetlig med samfunnsikkerhet og beredskap

<p>Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere klimagassutslipp • La det grønne skiftet være drivkraft for utviklingen av kommunens vekst • Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt • Oppfordre til deling, gjenbruk, sambruk og flerbruk • Sikre en mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Se klima, mobilitet og arealbruk i sammenheng • Jobbe sammen for å nå bærekraftsmålene
<p>Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tenke helhetlig i vår forvaltning og utvikling • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Bekjempe spredning av fremmede arter • Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning • Redusere omdisponeringen av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen
<p>Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur, i tilknytning til bolig- og friarealer • Ivareta nær tilgang til natur og grøntarealer • Utvikle gjennomfartsårer til naturlige hverdagsaktiviteter • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Tenke kreativt ved etablering av uterom og møteplasser

6.3 Omstillingsdyktig næringsliv

Aktiv næringsutvikling er en viktig faktor for økt verdiskaping og fortsatt velstandsvekst. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok.

Antallet arbeidsplasser er relativt høyt i Fauske, men det er stor pendling både inn og ut av kommunen. Grunnen til dette kommer av flere forhold. Blant annet har ikke kommunen mange nokkorteise arbeidsplasser eller «rett næringsliv» der kompetansen bor. I tillegg er Fauskes innbyggere attraktive i et regionalt felles arbeidsmarked. Knutepunkt-plasseringen bidrar til at det kan være attraktivt for næringslivet å etablere seg i Fauske kommune.

Økt antall lokale arbeidsplasser vil redusere omfanget av utpendling. Handelslekkasje, økt netthandel og endrede bransjestrukturer påvirker nærings sammensetningen i kommunen. Aktivt fokus på å opprettholde handel og aktivitet for å styrke sentrumsutviklingen er avgjørende for å ivareta levende lokalsamfunn. Grønn omstilling, med muligheter for innovasjon, entreprenørskap og sirkulærøkonomi, og satsing på grønne næringer vil kunne gi eksisterende lokalt næringsliv et konkurransefortrinn og skape nye arbeidsplasser. Næringslivet trenger gode møteplasser og kommunen vil legge til rette for et godt samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøene.

Kommunens beliggenhet nær store næringsmiljøer, kan by både på muligheter og utfordringer. For næringslivet er det avgjørende med forutsigbare rammebetingelser som tilgang på kvalifisert arbeidskraft. For at kommunen skal fortsette å levere effektive tjenester av god kvalitet, må arbeidet med systematisk tjenesteinnovasjon styrkes. Organisasjonens evne til å ta i bruk ny teknologi og skalere nye løsninger må videreutvikles i samarbeid med andre aktører. En forutsetning for å lykkes, er aktivt å etablere partnerskap og å søke samarbeid med ulike nettverk lokalt, regionalt og/eller nasjonalt. Et annet viktig virkemiddel vil være videreutvikling av mer helhetlige, brukerrettede og brukervennlige digitale tjenester for samfunnet vårt.

Gjennom utvikling av et godt offentlig tjenestetilbud – utdanning, velferd og kultur – og gode, trygge lokalsamfunn kan vi sørge for at til at kvalifisert arbeidskraft etablerer seg lokalt. I tillegg må det satses på en helhetlig og robust teknisk infrastruktur, spesielt innenfor transport, eiendom og bygg, og en digital infrastruktur integrert i den tekniske infrastrukturen, for å gjøre kommunen attraktiv. Det ligger også muligheter for tilgang til forskningsfaglig kompetanse gjennom samarbeid med universitets- og høyskolemiljøer. Denne type samarbeid kan bidra til å sikre teknologi- og tjenesteutvikling både i kommunen og næringslivet.

6.3.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et knutepunkt og nærings senter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune	<ul style="list-style-type: none"> • Være imøtekommende og nytenkende i møte med andre • Arbeide for et mangfoldig næringsliv • Være en god tilrettelegger • Bidra til å skape kontaktflater for dialog og samskaping • Stimulere til et næringsliv som bygger på kompetanse og innovasjon

	<ul style="list-style-type: none"> • Ha god dialog med reindrifta, og ivareta deres behov for areal
Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe sammen med næringslivet • Tilrettelegge for næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Opprettholde og utvikle et aktivt, variert og bærekraftig landbruks²-, havbruks- og utmarksnæring • Utvikle lokale utdanningstilbud og arbeidsplasser, som svarer på samfunnets behov • Jobbe for å tiltrekke oss ønsket og nødvendig kompetanse • Arbeide for at kommunen blir et foretrukket valg for etablering av nye virksomheter
Styrke vår posisjon et regionalt og nasjonalt knutepunkt	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Legge til rette for vekst av offentlige og private arbeidsplasser • Aktivt markedsføre kommunens fordeler som et knutepunkt • Aktivt være i dialog og samarbeid med andre kommuner, regionale og statlige myndigheter • Fremme våre fortrinn med hensyn til friluftsliv, norsk og samisk historie og kultur, opplevelser og arbeidsliv

6.4 Attraktive byer og steder

Samfunnet står overfor store utfordringer for å sikre at byer og tettsteder er helsefremmende, bærekraftige og attraktive. Attraktive byer og tettsteder er viktig for folks trivsel, trygghet og tilgjengelighet til viktige tilbud og tjenester i hverdagen. Det kan også bety mye for næringsutvikling, konkurransekraft og bosetting.

For å lykkes med stedsutvikling må kommunen ta en aktiv rolle i arbeidet og sette av tilstrekkelig med ressurser til kunnskapsinnhenting, planlegging og gjennomføring av tiltak. I tillegg må innbyggere, næringsliv og organisasjoner mobiliseres til felles innsats. Utviklingen det legges opp til må være til det beste for innbyggere, næringsliv og naturen. Kommunen har en rik historie og et stort antall kulturminner og kulturmiljøer. Denne arven gir oss vår identitet og vårt særpreg, og må forvaltes på en bærekraftig og framtidsrettet måte.

Kommunens politikere, ledere og medarbeidere må ha kompetanse for å kunne legge til rette for samskappingsprosesser. Vi må kunne lede og arbeide i nettverk med mange ulike aktører. Kommuneorganisasjonen må jobbe på tvers av sektorer internt samtidig som vi får med

² Landbruk omhandler både jordbruk og skogbruk

berørte innbyggere og samfunnsaktører. Vi må skape engasjement, og sørge for likeverdighet og reel innflytelse i prosessene. Gjensidig tillit er avgjørende for å lykkes med samskaping. Kommunen sitter ikke på løsningen alene. Ved å gi rom for andres kompetanse, både internt og eksternt, og gjennom å våge å feile, kan vi i fellesskap finne den beste løsningen for Fauske-samfunnet.

6.4.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å bo	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel	<ul style="list-style-type: none"> • Skape et aldersvennlig lokalsamfunn • Utvikle og bidra til gode møteplasser • Utvikle gode kultur-, service- og tjenestetilbud • Legge til rette for grønne og gode oppholdsarenaer
At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at alle skal ha nære turmuligheter • Ha god oversikt over tilgjengelige turområder • Markedsføre Fauske kommune som et attraktivt turmål • Tilrettelegge for tilgjengelighet og universell utformede uteområder • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk
Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøye innbyggere	<ul style="list-style-type: none"> • Framsnakke og aktivt markedsføre mulighetene i kommunen • Utvikle gode og effektive saksbehandlingsrutiner • Arbeide for å være en åpen organisasjon og en attraktiv arbeidsgiver • Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre • Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder
Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon	<ul style="list-style-type: none"> • Ha et helhetlig, systematisk og effektivt plan- og styringssystem • Aktivt utvikle våre tjenester • Sørge for en kommuneøkonomi som er i balanse • Ha generasjonsprinsippet til grunn i vår drift • Bedrive oppsøkende virksomhet mot eksterne tilskuddsordninger

6.5 Mangfold og inkludering

Mangfold handler om retten til møte andre som den man er, uten å møte diskriminering. Å *anerkjenne* mangfold er å verdsette mangfold som et bidrag til et bedre og rikere samfunn for alle. Inkludering betyr å delta på like vilkår i sosiale fellesskap, ha like muligheter for å lykkes, og reell innflytelse på fellesskapets regler og hvordan samfunnet virker.

Kommunens oppgave er gjennom sine tjenester og tiltak å understøtte positive inkluderingsprosesser i samfunnet. Sammen kan vi skape tilhørighet og anerkjennelse for mangfold. Det er på arbeidsplasser, læresteder, i nabolag og foreninger at inkludering skjer og mangfoldet utfolder seg.

6.5.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Ha et åpent samfunn	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for samarbeid for å se nye muligheter • Bidra til samskaping • Samarbeide på tvers og på nye måter i kommuneorganisasjonen • Fremme mangfold i samfunnet • Oppfordre til aktiv deltakelse, innbyggerinvolvering- og medvirkning
At alle skal ha mulighet til å delta og bidra med sine ressurser	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe for økt samfunns- og arbeidsdeltakelse • Fremme deltakelse i frivilligheten som meningsfullt og givende • Arbeide for at dugnadsånden opprettholdes
Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet	<ul style="list-style-type: none"> • Ha et økt fokus på å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv • Jobbe for at mangfoldet i samfunnet verdsettes • Fremme inkludering og forhindre diskriminering

	<ul style="list-style-type: none"> • Framsnakke kommunen som samfunn • Videreutvikle et aktivt kulturliv • Legge til rette for fellesskapende aktivitet på tvers av tettsteder, generasjoner og forskjeller • Aktivt fokusere på og videreutvikle en felles identitet
Ha et aldersvennlig samfunn	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle samfunnet etter prinsippene om universell utforming og tilgjengelighet • Aktivt benytte eldre som en samfunnsressurs • Aktivt formidle og informere om helsefremmende aktiviteter • Transformere og utvikle områder etter prinsippet «bygger du for eldre, bygger du for alle» • Jobbe for gode transportløsninger

6.6 Deltakende innbyggere

Dersom Fauske kommune skal nå sine mål i framtiden, er deltakende innbyggere et sentralt moment. Gjennom deltakende innbyggere kan vi få fram nye forslag og ideer, og et samfunn som vi utvikler sammen. Interessen i befolkningen generelt for politikk stiger, samtidig viser forskning at det er misnøye med hvordan politikerne involverer innbyggere i å løse lokale problemer, og hvordan de lytter til innbyggernes synspunkter³. For å utvikle et samfunn der folk trives, trenger vi deltakende innbyggere og et system for å ivareta de. Da står samarbeid, gjennomsiktlige prosesser og informasjon sentralt.

Seniorressursen – i arbeidslivet og i frivillig sektor

Skal Norge nå sine bærekraftsmål må også den eldre befolkningen tas med i regnskapet som en mulighet og viktig ressurs. De eldre som vil bidra, må få bidra. Enten det er med lønnet eller frivillig arbeid. Det må imidlertid tenkes nytt og vi jobber med flere prosjekt knyttet til rekruttering, tilrettelegging og organisering av seniorressursen i frivilligheten. Oppretting av en «reservestyrke» kan være et verktøy for å gi alle mulighet til å delta med sine ressurser.

6.6.1 Mål og strategier

³ KS Status kommune 2020 – Der folk bor

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.	
I Fauske kommune vil vi.. (DELMÅL)	Derfor skal vi (STRATEGIER)
Være en kommune som verdsetter samarbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeide på tvers av sektorer, fag, forvaltningsnivå og geografiske grenser • Delta i lokale, regionale og internasjonale samarbeid og nettverk • Ha fokus på tverrfaglig samarbeid
At det skal være enkelt å engasjere seg og ta del i samfunnet	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide for gode rammebetingelser og være støttespiller for frivilligheten • Vedlikeholde og videreutvikle gode kultur- og fritidstilbud for alle • Utvikle en «reservestyrke» • Bidra til aktive lokalmiljøer med en sterk frivillig sektor • Spille på lag med innbyggere og næringsliv • Skape gode arenaer og betingelser for innbyggerdialog- og medvirkning • Legge til rette for at alle kan delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere
Formidle god, og nok informasjon – til rett tid	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe fram tydelige kommunikasjonsstrategier • Sikre tilstrekkelig kommunikasjonskompetanse i kommuneorganisasjonen • Fokusere på «Klart språk» i alle ledd • Ha et fokus på informasjon og markedsføring • Utnytte digitale løsninger til mer effektive tjenester og samhandling • Utarbeide sentrale styringsdokumenter i leservennlige format

7. Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk

Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Strategiene skal først og fremst legges til grunn for revisjon av arealplanen, men vil i tillegg være førende for plan- og byggesaksbehandling. Fordeler med en arealstrategi kan være: forutsigbarhet for eksterne aktører, tidlig politisk dialog og forankring, mulighet for medvirkning

på strategisk nivå, skaper sammenheng og helhet i planlegging, og få løftet blikket og se om utviklingen går i ønsket retning.

For å realisere arealstrategiene, skal kommunen utarbeide et arealregnskap, som viser tilgjengelig areal/tomter til utbyggingsformål for bolig-, fritidsbolig, samt næringsareal. Ved å se dette i sammenheng med forventet utvikling, befolkningssammensetning og forventet arealbehov, kan kommunen avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til ulike utbyggingsformål.

<p>God oppvekst og godt liv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle et arealregnskap • Vektlegge trafiksikkerhet i arealplanleggingen • Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad, i sentrumsområder og andre områder egnet for dette • I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet • Kommunens uterom skal formes som inkluderende arenaer • Konkretisere kommunens boligpolitikk • I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid
<p>Klima- og miljøvennlig utvikling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred • Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem • Gjennom planarbeid, sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen • Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur og nær tilgang til natur og grøntarealer, ved utvikling av nye områder • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Kartlegge og sikre verdifulle friluftsområder for fremtiden • Kartlegge og sikre arealer for moderne transportårer
<p>Omstillingsdyktig næringsliv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ivareta reindriftas behov for areal, gjennom dialog sammen med de • Vurdere næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge • Definere viktige landbruksareal • Kartlegge og legge av areal for massedeponi • Samarbeide med relevante aktører om gode løsninger knyttet til massehåndtering
<p>Attraktive byer og steder</p> <ul style="list-style-type: none"> • I planarbeid skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges

<ul style="list-style-type: none"> • Uteområder som er tilgjengelige og universelt utformede • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk • Aktivt jobbe for å videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder • Aktivt benytte oss av rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler • Revidere kommunedelplan for sentrum
Mangfold og inkludering
<ul style="list-style-type: none"> • Transformere og utvikle områder etter prinsippet «<i>bygger du for eldre, bygger du for alle</i>», og fokusere på universell utforming og tilgjengelighet • Jobbe for gode transportløsninger
Deltakende innbyggere
<ul style="list-style-type: none"> • Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 21/7308	
	Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen
Sak nr.		Dato
036/21	Formannskap	08.06.2021
062/21	Kommunestyre	17.06.2021

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 08.06.2021

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Formannskap 08.06.2021:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 036/21 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunestyre 17.06.2021:

Behandling:

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 062/21 Vedtak:

Vedtak:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Vedlegg:

24.05.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
24.05.2021	Faktagrunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
19.03.2021	Folkehelse i Fauske 2020_Versjon 1_oppdatert 19 08 20	1450065
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927

23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmiljøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439

Sammendrag:

Fauske kommune har utarbeidet forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022 – 2034. Det skal i denne saken tas stilling til om det fremlagte planforslaget skal sendes ut på høring og offentlig ettersyn. Endelig kommuneplanens samfunnsdel sluttbehandles av kommunestyret.

Saksopplysninger:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier legges fram til vedtak om høring og offentlig ettersyn.

Høring og offentlig ettersyn skal kunngjøres i minst én avis samt gjøres tilgjengelig elektronisk.

Høringsfristen skal være minimum seks uker.

Med bakgrunn i sommer- og fellesferie blir høringsperioden utvidet til åtte uker: Fra og med 17. juni til og med 15. august 2021.

Etter vurdering av innkomne uttalelser til forslag til ny kommuneplanens samfunnsdel, vil planforslaget bearbeides og legges fram for ny politisk behandling. Det tas sikte på endelig vedtak i kommunestyremøte i desember 2021.

Saksbehandlers vurdering:

Det vises til kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt i kommunestyremøte av 11.12.20, sak 20/455. Det fremlagte planforslag vurderes til å være i tråd med fastsatt planprogram.

Hvorfor ny samfunnsplan?

Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen. Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsplan, og en arealdel.

Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med utarbeiding av kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram. Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel ble derfor utarbeidet sammen med planstrategien.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal

gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i et langsiktig perspektiv.

Medvirkning og involvering

Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemi har vært utfordrende. Digital deltakelse er for mange en terskel, og Fauske kommune opplever vanskeligheter med formidling av informasjon og møtedeltakelse.

Administrasjonen i Fauske kommune har mottatt tilbakemeldinger på at det er enklere å delta på verksteder, møter og andre innspillsrunder når det foreligger et konkret forslag. Det er for tiden utfordrende å skape engasjement rundt arbeidet med ny kommuneplanens samfunnsdel over digitale løsninger som Teams og lignende.

Fauske kommune ønsker å aktivt forsøke å fortsette å bedrive medvirkning utover den lovpålagte og formelle høringsprosessen.

Når planforslaget har vært ute til høring og offentlig ettersyn, er det ønskelig å gjennomføre folkemøter, enten fysiske eller digitale. Det tas og sikte på å gjennomføre politiske verksteder knyttet til planforslaget, med et særlig blikk på kommunens visjon, slagord og verdigrunnlag. Dette kan gjennomføres som temamøter, men en kobling til økonomiplanen og budsjett.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører med i arbeidet. Medvirkningen har tatt form gjennom administrative og politiske verksted, digitale og fysiske møter. Det har vært gjennomført møter med følgende aktører:

- Administrative møter og verksted
- Brukerutvalgene for hjemmebaserte tjenester og institusjonstjenester
- Eldrerådet
- Kommunalt foreldreutvalg
- Lag, foreninger og frivilligheten
- Politiske verksted
- Sulitjelma nærmiljøutvalg
- Ungdomsrådet
- Valnesfjord nærmiljøutvalg

Det har også vært gjennomført spørreundersøkelser for allmennheten:

- Digital spørreundersøkelse angående kommunens visjon
- Digital spørreundersøkelse angående et aldersvennlig samfunn

Grunnskolene i kommunen fikk utdelt spørsmål og oppgaver som de skulle svare på, og barnehagene i kommunen ble oppfordret til å sende inn barnas framtidssdrømmer.

Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse og reinbeitedistriktene i kommunen har vært kontaktet flere ganger uten hell. Fauske kommune vil forsøke å gjennomføre møter med de i løpet av høsten 2021.

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, særlig «Fakta grunnlag – kommuneplanens samfunnsdel», «Folkehelse 2020» og Helhetlig ROS-analyse. Referat fra møter og verksteder er og lagt ved.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram, og er delt inn i seks områder:

- God oppvekst og godt liv
- Klima- og miljøvennlig utvikling
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Et hvert prioriteringsområde er knyttet opp til FNs bærekraftsmål, som også gjenspeiles i forslag til mål og strategier i planen. Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering. Tiltak vil komme i kommuneplanens handlingsdel.

Verdigrunnlag, visjon og slagord

Med bakgrunn i pandemien vi er inne i, har det vært utfordrende å gjennomføre verksteder knyttet til verdigrunnlag, visjon og slagord, sammen med politikerne i Fauske kommune.

Administrasjonen har derfor kommet med forslag i høringsforslaget, og det legges opp til politiske verksteder omkring dette, etter at høringsperioden er over. Administrasjonens forslag legges fram på bakgrunn av meningsmålingen om kommunens visjon og de andre medvirkningsprosessene som er utført.

Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk

Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2032. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FOLKEHELSEA I FAUSKE 2020

- Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Innholdsfortegnelse

Forord	5
Innledning	6
Lovbestemmelser	7
Folkehelse og folkehelsearbeid	8
FNs bærekraftsmål	9
Kilder og statistikk.....	10
Sammendrag	12
Identifiserte folkehelseområder	14
Prioriterte folkehelseområder i planperioden (2020 -2024).....	16
Prioriteringsområde 1: UTJEVNING AV SOSIAL ULIKHET I HELSE	16
Prioriteringsområde 2: FOLKEHELSEARBEID I ET LIVSLØPSPERSPEKTIV	17
Livsfase 1 Tidlig barndom	17
Livsfase 2: Fra barn til ung voksen	18
Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn	18
1. Befolkning.....	20
1.1 Folketall og befolkningssammensetning	20
1.1.1 Alderssammensetning	20
1.2 Folketilvekst.....	21
1.2.1 Levealder og dødsfall	21
1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd	22
1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting).....	22
1.2.4 Innvandring	22
1.2.5 Eldre	23
1.3 Befolkningsframskrivninger – prognose 2020 – 2040	24
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering	25
2. Oppvekst og levekår.....	27
2.1 Inntekt og ulikhet	27
2.2 Lavinntekt og barnefattigdom	27
2.3 Utdanning	31
2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte.....	32
2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole	33
2.4 Barnevern	34
2.5 Deltakelse i arbeidslivet.....	35
2.5.1 Arbeidsledighet	36
2.5.2 Uføregrad.....	36
2.6 Boliger.....	39
2.6.1 Prisutvikling.....	40
2.6.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang.....	41
2.6.3 Boligtyper og boligbehov	42
2.6.4 Kommunale bygninger og eiendommer	44
2.6.4.1 Kommunale boliger.....	44
2.6.5 Boligsosialt arbeid.....	45
2.6.6 Økonomiske virkemidler	46

Bostøtte	46
Startlån	46
Tilskudd	46
2.7 Samferdsel og kommunikasjon	47
2.7.1 Pendling	47
2.7.2 Kollektivtransport	47
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering	49
3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	52
3.1 Drikkevann	52
3.2 Radon	52
3.3 Støy	53
3.4 Forurensing	54
3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø	56
3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet	56
3.5.2 By- og stedsutvikling	57
3.5.3 Universell utforming	59
3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap	59
3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg	60
3.6 Sosial støtte, trivsel og selvopplevd helse	60
3.7 Foreldrestøtte	62
3.8 Valgdeltakelse	64
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering	65
4 Skader og ulykker	68
4.1 Personskader	68
4.1.1 Hoftebrudd	69
4.2 Trafikkskader og dødsfall	70
4.2.1 Trafikksikker kommune	71
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering	72
5 Helsereelatert atferd	74
5.1 Fysisk aktivitet	74
5.2 Røykevaner og snusbruk	75
5.3 Kosthold	75
5.3.1 Ernæring i skole og barnehage	75
5.4 Alkohol og andre rusmidler	77
5.5 Bruk av andre rusmidler	80
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering	81
6 Helsetilstand	83
6.1 Hjerter- og karsykdommer	84
6.2 Diabetes	85
6.3 Kols og astma	86
6.4 Kreft	88
6.5 Muskel- og skjelettplager	89
6.6 Tannhelse	90
6.7 Legemiddelbruk	91

6.8	Psykiske symptomer og lidelser	92
6.9	Overvekt	93
6.9.1	Overvekt og fedme hos voksne	93
6.9.2	Overvekt og fedme hos barn	94
6.10	Sykefravær	95
6.11	Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering	96
7	Avslutning: utfordringer og muligheter	98
	Kapittel 1 Befolkning.....	99
	Kapittel 2 Oppvekst og levekår	99
	Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	100
	Kapittel 4 Skader og ulykker	100
	Kapittel 5 Helserelatert atferd.....	101
	Kapittel 6 Helsetilstand.....	101
	Konklusjon	102
	VEDLEGG	103

Forord

Hvert fjerde år skal kommunen utarbeide et samlet oversiktsdokument som skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet (Jmf. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 5). Det er andre gang at det i Fauske utarbeides et slikt oversiktsdokument etter gjeldende folkehelselov.

Det fireårige oversiktsdokumentet **Folkehelse i Fauske 2020** gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Fauske kommune. Oversikten danner grunnlag for å peke ut hovedutfordringer knyttet til folkehelse i Fauske, slik at planleggere og beslutningstakere kan rette innsatsen mot områder der behovet er størst. Dette gjør oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer til grunnsteinen i det systematiske folkehelsearbeidet.

L. Holmström, Folkehelserådgiver

Fauske, juli 2020

Innledning

God oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive folkehelseutfordringene, og nødvendig for å planlegge og gjennomføre tiltak. Dette dokumentet gir en oversikt over befolkningens helsetilstand og forhold som påvirker folkehelsen i Fauske kommune.

Folkehelseloven med tilhørende forskrift, stiller krav til at kommuner og fylkeskommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og over positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Loven setter som krav at oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Informasjonen som framkommer må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 3, setter krav til oversiktens innhold. Tilgangen til relevant kunnskap om Fauske påvirker også utvalget av data.

Bærekraftig utvikling er et overordnet mål for samfunnsutviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt. For å nå dette målet er et effektivt folkehelsearbeid en av forutsetningene. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av denne, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre livet sitt med de mulighetene og begrensningene som finnes. Det å oppleve livet som meningsfullt, ha noen som står en nær og å tilhøre et fellesskap er viktig i et folkehelseperspektiv.

Oversiktsarbeidet – en tredelt prosess

1. Framskaffe informasjon
2. Vurdere konsekvenser og årsaksforhold
3. Utarbeide grunnlag for beslutninger om tiltak
 - a. På kort sikt
 - b. Knyttet til langsiktig planlegging

Lovbestemmelser

Det kommunale folkehelsearbeidet er bestemt i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) av 01.01.12. Oversikten skal omfatte opplysninger om og vurderinger av: a) befolknings sammensetning, b) oppvekst- og levekårsforhold, c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø, d) skader og ulykker, e) helse relatert atferd og f) helsetilstand (Jmf. Lov om folkehelse, § 3)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Kapittel 2. Kommunens ansvar

§ 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeidet

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

§ 5. Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen

Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal blant annet baseres på: a) opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25, b) kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og c) kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse. Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Departementet kan gi nærmere forskrifter om krav til kommunens oversikt.

§ 6. Mål og planlegging

Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1. Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

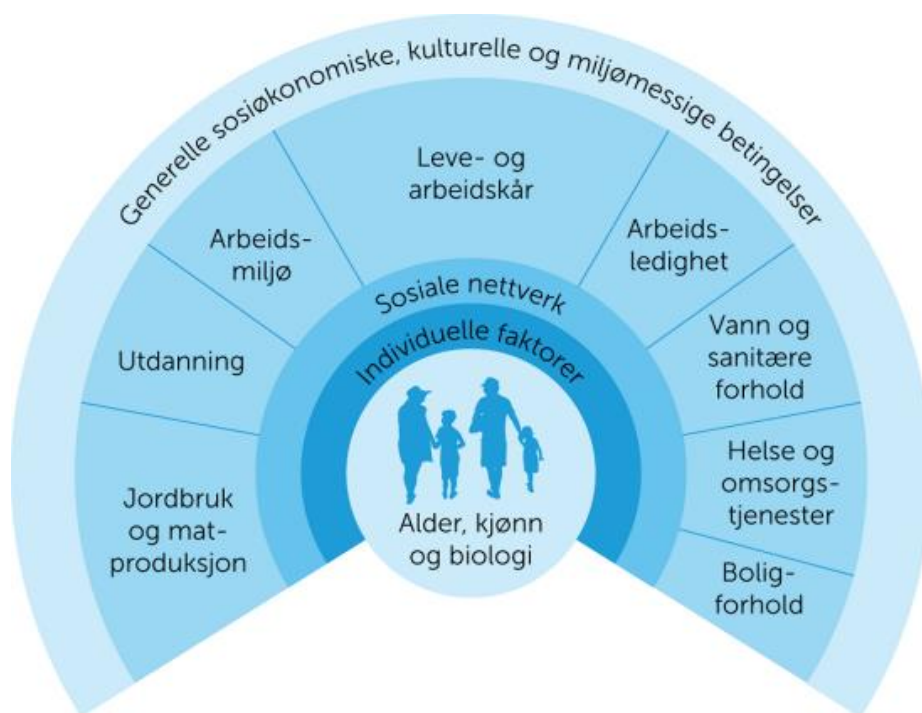
§ 8. Folkehelse tiltak

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk. Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom. I Fauske kommune er folkehelsearbeidet nedfelt og forankret i kommuneplanens samfunnsdel

Folkehelse og folkehelsearbeid

I folkehelseloven er folkehelse definert som *befolkningens helsetilstand og hvordan helse fordeler seg i en befolkning*. Folkehelsearbeid er definert som *samfunnets innsats for å påvirke faktorer som fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygge sykdom skade eller lidelse, beskytte mot helsetrusler og arbeid for en jevnere fordeling av påvirkningsfaktorer*.

Folkehelsearbeid orienterer seg mot samfunnet, befolkningen og grupper, snarere enn enkeltindividet. Noen av kjernetrekkene ved folkehelsearbeidet er at det er en samfunnsoppgave, at det er befolkningsrettet, og at det utøves gjennom å påvirke faktorer som har positive eller negative effekter på helsen og fordelingen av denne.

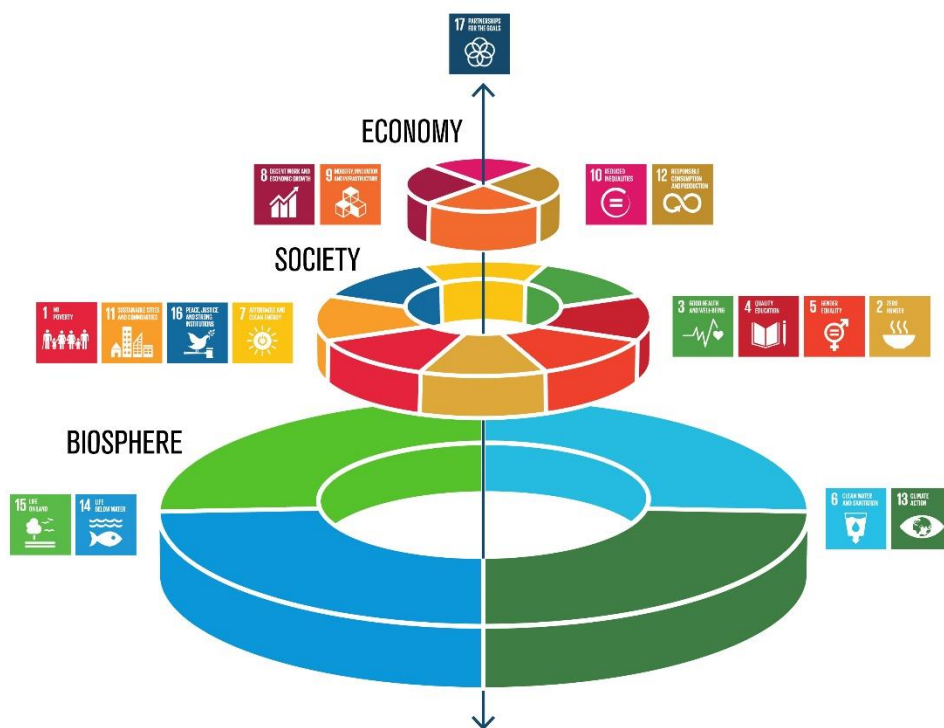

Figur 1 Påvirkningsfaktorer for helse, Dahlgren & Whiteheads modell fra 1991

FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Hovedmål #3 God helse innebærer å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. De fleste av hovedmålene har imidlertid konsekvenser for helse; fattigdom, sult, utdanning, rent vann og gode sanitærforhold, arbeidsforhold, boforhold og nærmiljø, klimaendringer, forurensning og sosiale forskjeller. Samarbeid er helt nødvendig for å nå målene.

Den siste internasjonale folkehelseerklæringen fra 2016, Shanghai-erklæringen (WHO 2016b), har fremme av helse gjennom FNs bærekraftsagenda som hovedmål. Bærekraftsmålene er rammeverket for utvikling og samarbeid om verdens hovedutfordringer. Ekstrem fattigdom skal utryddes. Sosiale ulikheter skal utjevnes. Klimaendringene skal bremses.

Graphics by Jensen Lührsen/Kaer

Figur 2 III. lånt fra <https://www.stockholmresilience.org/> Kommunene oppfordres til å legge denne bærekraftsmål-oppstillingen som førende for egen planlegging.

Folkehelsearbeidet er i endring, og beveger seg fra å bli sett på som en offentlig oppgave med definerte oppdrag i ulike sektorer, til også å være en samfunnsoppgave på tvers av sektorer, organisasjoner og aktører som sitter på virkemidler. Dette er kanskje også den største utfordringen – samarbeid på tvers. På samme måte peker bærekraftsmål nr. 17 på samarbeid som en utfordring og forutsetning. Her ligger en forventning og et potensial for innovasjon og samskaping, og at kommunene skal ta en aktiv rolle.

Kilder og statistikk

Statistikk og helseoversikter kan ha stor nytteverdi i folkehelsearbeidet, men det er også knyttet store utfordringer til bruk av statistikk og tolkningen av den. Statistikken gir ofte et grunnlag for undring og spørsmål – heller enn fasitsvar og løsninger. I arbeidet med å finne oversikt over helsetilstanden i Fauske er det brukt ulik statistikk, analyser og data. Tallmateriale skal hjelpe oss å se tendenser og hvilken retning utviklingen har. Statistisk materiale kan inneholde feilkilder og noen ganger kan små avvik gi store utslag og dermed skape et feil inntrykk. Det har derfor også vært viktig å sjekke tilgjengelig statistikk opp mot lokal kunnskap.

Figur 3 Illustrasjon hentet fra Folkehelseinstituttet

Folkehelseloven angir noen bestemte kilder til kunnskap som skal benyttes i oversikten:

- Opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig.
- Kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene.
- Kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og samfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Statistikk, tabeller og informasjon er hentet fra - eller basert på – tall og opplysninger fra følgende kilder:

[Folkehelseprofiler](#) for Fauske kommune

[Kommunehelsa](#) – Folkehelseinstituttet (FHI)

[SSB](#) Statistikkbanken

[KOSTRA](#)

[Ungdata](#)

[Bufdir](#)

[Husbanken](#)

[NAV](#) Fauske

Kommunebarometeret: <https://kb.kommunal-rapport.no/kommune/2020>

Foreldreundersøkelsen, en lokal tilfredshetsundersøkelse i Fauske-barnehagene

Kommunesektorens organisasjon ([KS](#))

KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018)

[Norgesghelsa \(FHI\)](#)

Nordland fylkeskommune, [Fylkeshelseundersøkelsen Nordland 2020](#)

Norsk friluftsliv (www.norskfriluftsliv.no)

[Kommunedelplan energi og klima, 2018 – 2030](#) (Fauske kommune)

[Folkehelsa i Fauske 2016](#)

Innhenting av informasjon og data fra ulike tjenesteområder i Fauske kommune

Sammendrag

Dokumentet består av innsamlet data og opplysninger om følgende samfunnsområder:

Kapittel 1 Befolkning

Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon både i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden. Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelse. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

Kapittel 4 Skader og ulykker

Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

De fleste skader og dødsulykker skjer i hjemmet og på fritiden. Skader og ulykker med personskader tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaken for personer under 45 år. 34 prosent av alle dødsfall hos norske barn i alderen 1 – 14 år skyldes ulykker. Muligheten for å forebygge er gode, og effekter av tiltak kan komme raskt. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet.

Kapittel 5 Helserelatert atferd

Med helsereelatert atferd menes atferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall.

Kapittelet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner som røyking, fysisk aktivitet, kosthold og alkohol har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilrettelegginger.

Kapittel 6 Helsetilstand

Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapitlet blir helse, sykdom og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene.

Årsaker	a) befolknings sammensetning	Konsekvenser
	b) oppvekst- og levekårsforhold	
	c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	
	d) skader og ulykker	
	e) helserelatert atferd	
	f) helsetilstand	

Identifiserte folkehelseområder

Når sentrale og lokale folkehelseområder er identifisert, forutsettes det at kommunen vurderer hvilke konsekvenser dette har for folkehelsen. En særlig oppmerksomhet når det gjelder utviklingstrekk over tid, reflekterer behovet for den samlede systematisk og langsiktige folkehelseinnsatsen lokalt. Årsaksforhold må analyseres og vurderes, og er en viktig del av dette arbeidet.

Folkehelseinstituttet understreker betydningen av å vurdere forhold hvor kommunen kommer bedre ut sammenlignet med landsnivået på ulike indikatorer. Dette fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå i befolkningen.

Helseforskjeller er et produkt av forskjeller i ressurser, levekår og muligheter, og forskjellene skapes i oppvekstmiljø, arbeidsliv, fritid og lignende. De mest effektive tiltakene mot sosial ulikhet retter seg mot hele befolkningen, i form av tiltak som bidrar til sosial utjevning. Dette bør kombineres med mer målrettede tiltak ovenfor de mest utsatte gruppene.

Folkehelselovens § 4 lovfester prinsippet «helse i alt vi gjør». Her understrekes det at kommunen skal fremme folkehelse innenfor hele virksomhetsområdet, og med hjelp av de virkemidler kommunen er tillagt og rår over. I oversiktsdokumentet er det presentert og gjort rede for relevant folkehelsestatistikk for Fauske kommune. Materialet er kvalitetssikret og supplert med lokal kunnskap på tvers i organisasjonen. Det er videre søkt å gjøre rede for sannsynlige årsakssammenhenger. Dette er ikke uttømmende og eksakt viten, på noen områder må vi de nærmeste årene gjøre et dypdykk for å hente ut mer kunnskap om lokale årsakssammenhenger. Det kan være aktuelt med både konkrete brukerundersøkelser og forskning i denne sammenheng. Det vil være viktig å slutte opp rundt undersøkelser som kan gi oss nødvendig lokal kunnskap, som det for eksempel gjøres med ungdatabasundersøkelsen i skolen.

Hvert år publiserer Folkehelseinstituttet folkehelseprofiler for fylker og kommuner (- Se utdrag av denne på neste side). Her sammenliknes en del nøkkeltall for kommunen med snittet for fylket og landet. Folkehelseprofilen viser noen områder der Fauske skiller seg signifikant ut, og som det kan være grunn til å se nærmere på i plan- og utviklingsarbeid, og i utvikling av tjenester.

Med bakgrunn i det som er beskrevet ønsker man på nåværende tidspunkt å peke på to overordnede prioriteringsområder for den politiske perioden kommunen er inne i:

- 1) Utjevning av sosial ulikhet i helse
- 2) Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Mål og strategier foreslås knyttet til en rekke underområder innenfor ulike livsfaser.

FOLKEHELSEPROFIL 2020

Folkelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulike alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I KommuneHelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- ◆ Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkelsebarometer for Fauske Fuosko
Befolkning	1 Andel over 80 år	5,1	5,1	4,2	prosent	
	2 Personer som bor alene, 45 år +	25,4	25,9	25,5	prosent	
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	72	74	80	prosent	
	4 Lavinntekt (husholdninger)	6,2	6,6	7,4	prosent	
	5 Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6 Barn av enslige forsørgere	18	17	15	prosent	
	7 Stønad til livsopphold, 20-66 år	18	19	16	prosent (a,k)	
	8 Bor trangt, 0-17 år	16	19	19	prosent	
	9 Leier bolig, 45 år +	8,4	11	12	prosent	
	10 Trives på skolen, 10. klasse	83	82	85	prosent (k)	
	11 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	35	27	24	prosent (k)	
	12 Frafall i videregående skole	25	24	20	prosent (k)	
Miljø, skader og ulykker	13 God drikkevannsforsyning	99	86	90	prosent	
	14 Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	15 Luftkvalitet, fint svevestøv	2	2,3	5,4	µg/m³	
	16 Skader, behandlet i sykehus	14,8	14,5	13,7	per 1000 (a,k)	
	17 Vold, anmeldte tilfeller	10	7,2	6,9	per 1000	
	18 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	19 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	20 Kollektivtilbud, Ungdata 2019	45	47	63	prosent (a,k)	
	21 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	22 Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
	23 Valgdeltakelse, 2019	63	64	65	prosent	
Helse-relatert atferd	24 Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	25 Røyking, kvinner	7,4	6	5	prosent (a)	
Helsestilstand	26 Forventet levealder, menn	79,2	79,0	79,4	år	
	27 Forventet levealder, kvinner	84,0	83,4	83,5	år	
	28 Utd.forskjeller i forventet levealder	4,6	4,1	4,9	år	
	29 Fornøyd med helse, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	30 Psykiske sympt./lidelser	163	156	154	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	25	28	23	prosent (k)	
	32 Hjerte- og karsykdom	19,1	18,4	17,4	per 1000 (a,k)	
	33 Antibiotikabruk, resepter (ny def.)	296	290	306	per 1000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,3	95,4	96,0	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

Figur 4 Utsnitt av Fauske kommunes folkehelseprofil. Denne kan sees i sin helhet på kommunens hjemmeside.

Prioriterte folkehelseområder i planperioden (2020 -2024)

Oversikten over helsetilstand og påvirkningsfaktorer skal identifisere de viktigste folkehelseutfordringene i kommunen, herunder samfunnsmedisinske vurderinger av konsekvenser og årsaksforhold. Dette innebærer at kommunen skal vurdere hvilke utfordringer som skal prioriteres kommende planperiode. Kommunen skal iverksette nødvendige og tverrsektorielle tiltak for å møte folkehelseutfordringene.

Fauske kommune har i dette dokumentet belyst ulike utfordringer knyttet til folkehelse. For å sikre ønsket utvikling foreslås to prioriteringsområder tatt med inn i kommunens planarbeid.

Prioriteringsområde 1:

UTJEVNING AV SOSIAL ULIKHET I HELSE

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjedne grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med bare grunnskole enn blant de med høyest utdanning. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Sosial ulikhet i helse er problematisk for samfunnsutviklingen på flere måter:

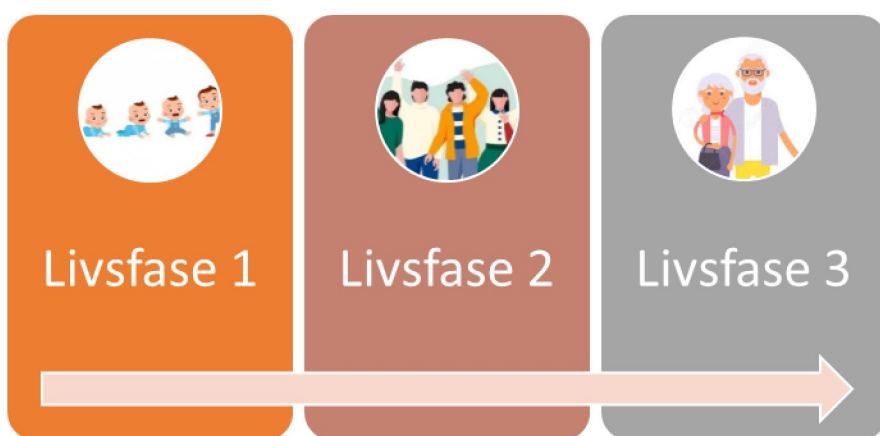
- Det er et folkehelseproblem, fordi befolkningens totale helsepotensial ikke utnyttes fullt ut.
- Det er et rettferdighetsproblem, fordi mennesker i lavere sosiale lag frarøves livsjanser. Helse har en verdi i seg selv, men det er også en betingelse for å leve det livet en selv verdsetter. Vi kan snakke om en dobbel urettferdighet, ved at mennesker med lavere sosial bakgrunn både har dårligere levekår og opplever mer sykdom og oftere tidligere død.
- Det er et levekårsproblem, fordi sviktende helse er en viktig faktor ved sosial eksklusjon i Norge.
- Det er et samfunnsøkonomisk problem, fordi det reduserer sysselsetting og verdiskaping og øker offentlige utgifter, og svekker dermed den norske velferdsstatens økonomiske bærekraft.
- Det er et velferds- og livskvalitetsproblem, fordi personer med helseproblemer og lav sosioøkonomisk status har langt dårligere forutsetninger for trivsel, generell tilfredshet og livskvalitet.

Prioriteringsområde 2 vil ha innvirkning på dette prioriteringsområdet.

Prioriteringsområde 2: FOLKEHELSEARBEID I ET LIVSLØSPERSPEKTIV

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsflokker. Samfunnsflokker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Figur 5 Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Tidlig innsats
- Familiens helhetlige situasjon og ressurser
- Barnehagene som folkehelsearena

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. Allerede mens barnet er i barnehagealder legges det første grunnlaget. Hjemmet, barnehagen, skolen og organisasjonslivet er viktige arenaer for å gi barn og unge kunnskap og ferdigheter til å mestre livet. Tidlig innsats er et nøkkeldord. Vi ser her at arbeidet med livsfase 1 henger nøye sammen med resultater i arbeidet med livsfase 2. Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Skolene som folkehelsearena
- Utdanningsløp og overgang til arbeid
- Helsevaner
- Livsmestring
- Fauske kommune som bosted

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre.

Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter.

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene. Dette fokuset ønsker vi også i Fauske.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Bo- og nærmiljø
 - Boliger og bofellesskap vi kan bli gamle i
 - Gode transportordninger (kollektivtransport)
 - Inkluderende og likeverdige samfunn
- Opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring
- Eldre som aktive deltakere i samfunnet (Samfunnsressurs og «Reservestyrke»)

KAPITTEL 1: BEFOLKNING

1. Befolkning

Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon både i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden.

Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

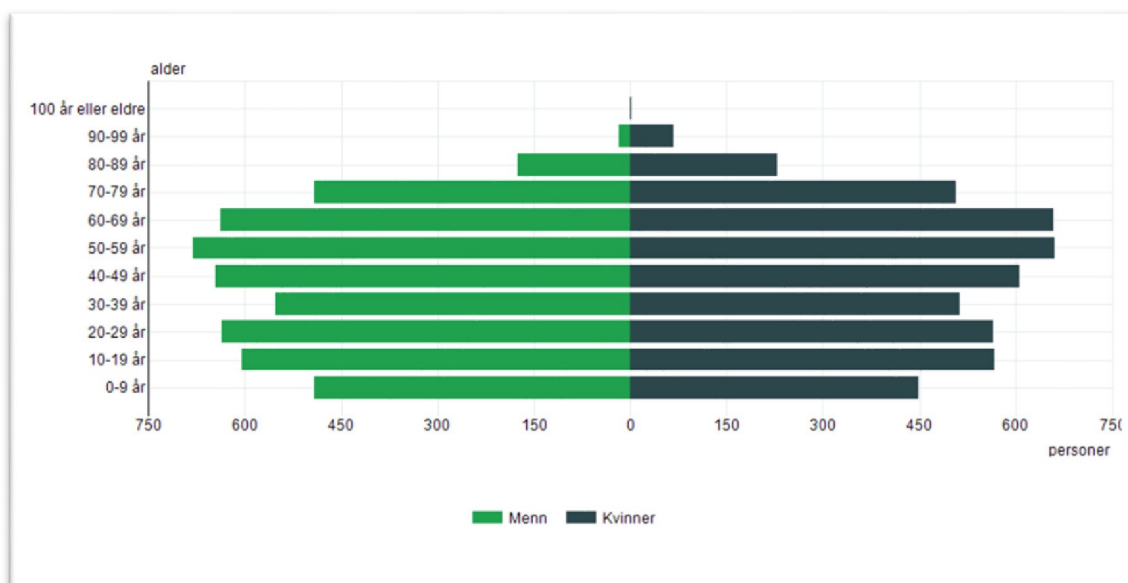
1.1 Folketall og befolkningssammensetning

Med befolkningssammensetning menes grunnlagsdata om befolkningen som kan omfatte folketall etter kjønn og alder, antall fødte og døde, flyttemønstre, andelen personer med innvandrerbakgrunn, framtidig befolkningsutvikling etc. Denne typen informasjon er viktig i vurderingen av annen type informasjon på folkehelsefeltet, men kan også være en del av utfordringsbildet i seg selv. Vi kan ikke forutsi den framtidige utviklingen nøyaktig for komponentene fruktbarhet, dødelighet og flyttinger.

I Fauske kommune var det ved utgangen av 2019 registrert 9739 innbyggere (SSB).

1.1.1 Alderssammensetning

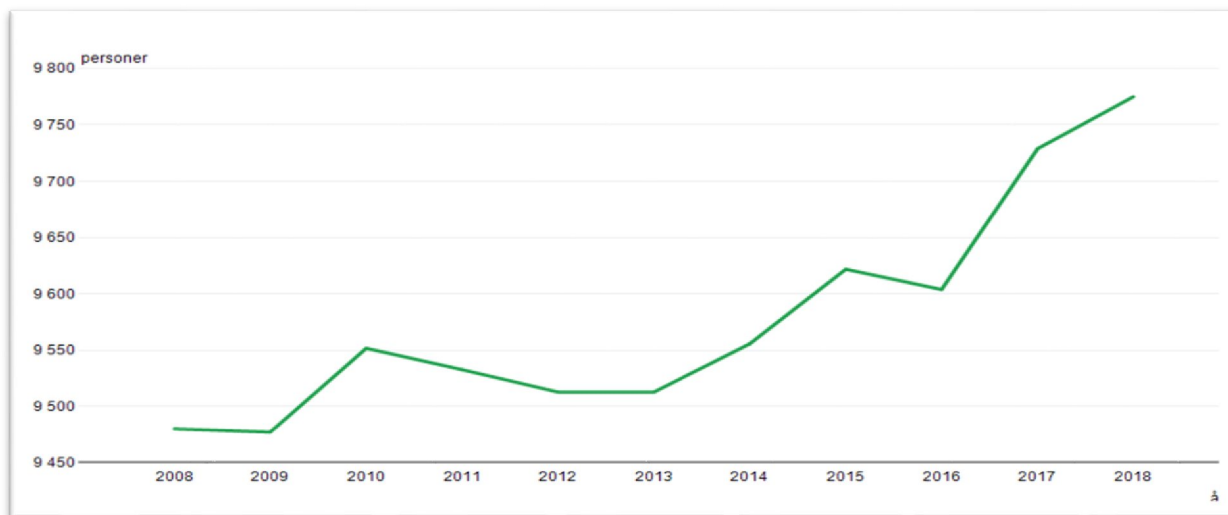
Alderssammensetningen er viktig både for si noe om framtidige bærekraftige lokalsamfunn (der ung befolkning kan gi befolknings- og sysselsettingsvekst), og hvordan behovene for offentlige tjenester endres som en følge av dette. Alderssammensetningen vil også påvirke befolkningens generelle helsetilstand og frekvensen av aldersspesifikke sykdommer/lidelser.

Figur 6 Befolkningsdiagram for Fauske, 2018. Kilde: SSB

1.2 Folketilvekst

Ved inngangen til 2019 var det 9720 innbyggere i Fauske kommune. I løpet av det siste tiåret har folketallet økt med 295 innbyggere, noe som er en vekst på 1,8 prosent. Folketallet i Nordland har på samme tid økt med 3,5 prosent, og Fauske kommune har dermed en noe lavere vekst enn fylket for øvrig.

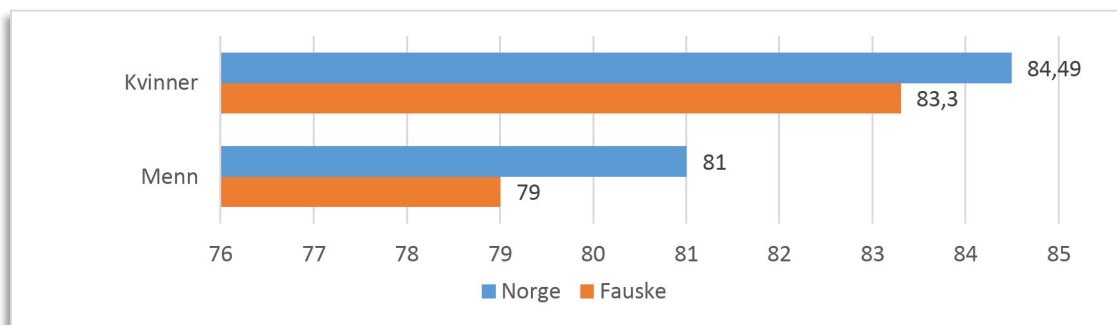
Figur 7 Befolkningsutviklingen i Fauske. Kilde: SSB

1.2.1 Levealder og dødsfall

Forventet levealder ved fødselen er en indikator som kan gjenspeile befolkningens helsetilstand, og er en teoretisk beregning som sier noe om hvor lenge vi forventer at barna som ble født et konkret år, vil leve.

Sosiale helseforskjeller og andre risikofaktorer som alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet er viktige forklaringsvariabler når det gjelder ulikheter i forventet levealder ved fødsel. Endringer i forventet levealder kan indirekte si noe om befolkningens helse og levekår, om kvaliteten i helsetjenesten, medisinsk utvikling samt endringer i befolkningens levevaner og livskvalitet. At vi lever lenger er en positiv utvikling, men representerer også på sikt store utfordringer med tanke på pensjoner og helse- og omsorgstjenester. I løpet av de siste 25 årene har levealderen i Norge økt med vel 6 år for menn og nesten 4 år for kvinner.

Figuren under viser at kvinner i Fauske som er født i 2018 kan forvente å leve til de er 83,3 år, noe som er 1,2 år kortere enn for landsgjennomsnittet. For mennene i Fauske er tilsvarende alder 79 år, og er 2 år kortere enn landsgjennomsnittet.

Figur 8 Forventet gjenstående levetid for kvinner og menn født i 2018, Fauske og Norge. Kilde: SSB

1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd

I 2018 ble det født 90 barn i Fauske kommune, og samme år døde 107 personer. I 2019 ble det født 84 barn, altså en ytterligere nedgang fra året før. Det døde 97 personer samme år.

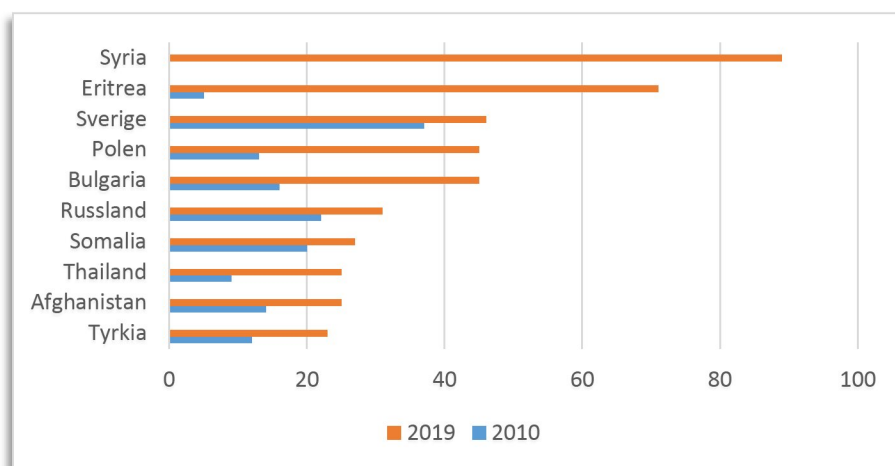
Kommunen har altså et fødselsunderskudd på henholdsvis 17 og 13 personer de siste par årene. Antall fødte pr år har gått nedover i både Nordland og landet som helhet.

1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting)

Innenlandsk innflytting måles ved antallet personer som har flyttet til kommunen minus antall personer som har flyttet ut av kommunen. Enten man flytter til eller fra en annen kommune, eller annet land så regnes det med. I 2018 var nettoflytting til Fauske to personer i pluss.

1.2.4 Innvandring

Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene. 736 personer totalt.

Figur 9 De ti nasjonalitetene som har flest innvandrere bosatt i Fauske i år 2010 og 2019. Kilde: SSB

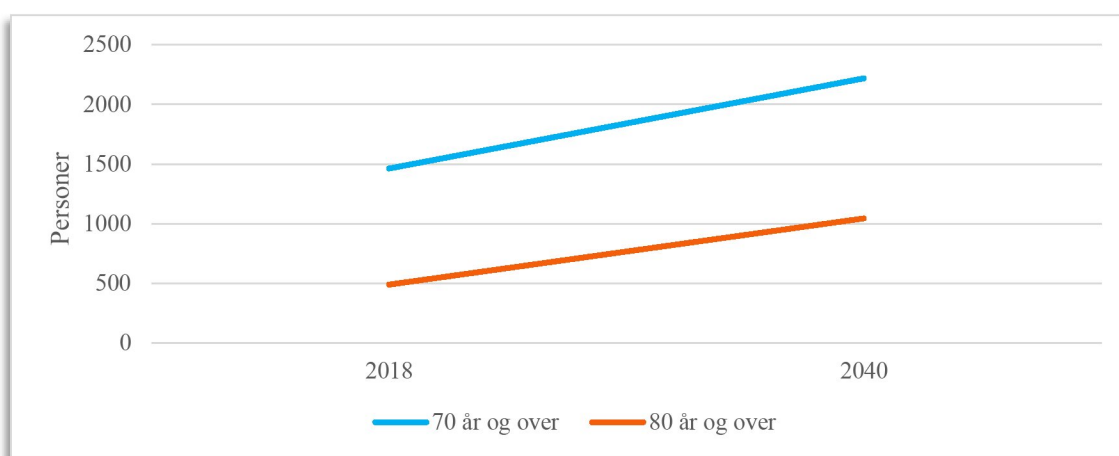
Fordi innvandrere i Norge er en så uensartet gruppe, er det ikke enkle svar på folkehelsestrategier. Det er store forskjeller mellom innvandrergruppene og innad i de ulike gruppene. Et stort flertall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge snakker norsk, deltar i arbeidslivet og er økonomisk selvstendige. Det samme gjelder for innvandrere i Fauske.

Innvandrere utgjør en ressurs, samtidig som noen har utfordringer. Innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning er overrepresentert. Nasjonalt sett ser vi at innvandrerbefolkningen gjennomsnittlig skårer lavere enn befolkningen forøvrig på levekårsindikatorer som sysselsetting, inntekt og helse. Innvandrere, særlig noen grupper, er overrepresentert i husholdninger med vedvarende lavinntekt, noe som særlig rammer barn.

1.2.5 Eldre

På landsbasis viser befolkningsframskrivingene at mot 2040 vil det være flere over 65 år enn 20 år og yngre. Dette vil blant annet føre til større behov for helse- og omsorgstjenester ettersom behovet øker med alderen. I 2017 brukte 50 prosent av personer mellom 80-89 år en eller flere omsorgstjenester, og for de på 90 år og eldre var tallet 90 prosent. I et folkehelseperspektiv er det dog positivt at 50 prosent av de mellom 80-89 klarer seg uten slike tjenester.

For Fauske kommune ser vi ut fra figuren under at gruppen fra 80 år og over er forventet mer enn doblet fram mot 2040, fra 488 til 1043 personer. Et samfunnsmessig trekk er at prosentandelen eldre er større i små kommuner på rundt 2000 innbyggere enn i store kommuner. Dermed er også etterspørselen etter omsorgstjenester relativt sett også større i små kommuner. Man har naturligvis ikke kunnskap om hvordan helsen til dagens 50-60 åringer blir om to tiår, men en sannsynlig pekepinn er at dagens tjenestebruk vil være likt fremtidig tjenestebruk.

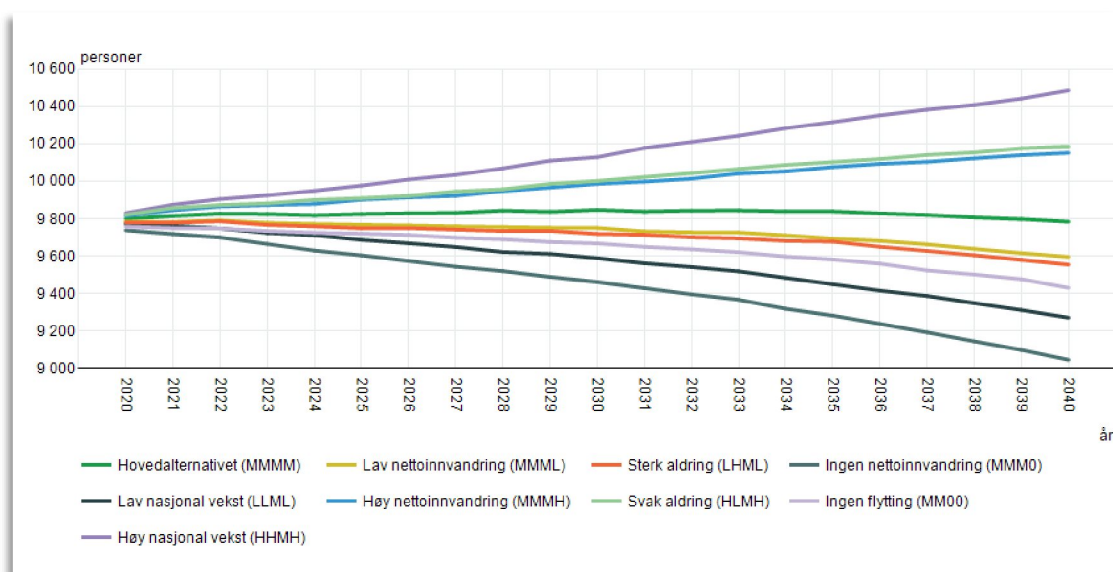
Figur 10 Forventet andel eldre i Fauske ved hovedalternativet -MMMM. Kilde: SSB

1.3 Befolkningsframskrivinger – prognose 2020 – 2040

Befolkningsframskrivinger for Nordland anslår at folketallet i Nordland vil øke jevnt til 259184 i 2040. Andelen av befolkningen i aldersgruppen 80 år+ vil øke betydelig, mens andelen 45-66 år vil gå betydelig ned. Det vil også være en reduksjon i andelen 15-24 og 25-44 år.

I prognosene for befolkningsutviklingen i Fauske kommune frem til 2040 er SSBs hovedalternativ lagt til grunn, den såkalte «Middels-modellen -MMMM». På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt, og SSB anslår at i år 2030 vil befolkningen være 9847, og i 2040 vil tallet være 9784.

I SSBs prognoser frem mot 2026 forventes det en svak nedgang i innbyggertallet totalt i Fauske kommune. Den trenden vi har sett de siste ti år der andelen 67 år eller eldre øker mest, fortsetter frem mot 2026. I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år. I den neste tiårsperioden forventes gruppen 67 år eller eldre å fortsette å vokse sammenlignet med alle de øvrige befolkningsgruppene i kommunen. Dette er illustrert i figuren nedenfor.

Figur 11 Ulike scenarier for befolkningsframskrivinger i Fauske for perioden 2020 – 2040. Kilde: SSB

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Befolkningsutviklingen påvirkes av flere faktorer: Antallet som fødes, dør, som flytter fra og flytter til kommunen. Vel så viktig som å ha fokus på å stimulere til at nye personer flytter til kommunen, er å sørge for at de som bor her blir værende. Befolkningsvekst er en indikator på kommunens attraktivitet. En økt befolkning tilfører kommunen større aktivitet, nye impulser og høyere skatte- og rammetilskuddsinntekter. Videre utløser vekst investeringer og fornyelse, skaper grunnlag for ny nærings- og servicevirksomhet og trekker ny kompetanse til kommunen.

Befolkningstilveksten i Fauske er i noe lavere vekst enn fylket for øvrig. Det fødes færre og færre barn, noe som virker inn på det totale antall innbyggere. Innvandring har vært positivt for folketilveksten, da den til en viss grad har kompensert for fødselsunderskudd og lav tilflytting.

Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Dette gjelder norskfødte så godt som innvandrere. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

For at Fauske skal holde en stabil vekst, må innbyggerne våre oppleve å ha håp om ei trygg fremtid i kommunen. Dette fordrer at det finnes tilstrekkelig med arbeid i kommunen, og gode pendlermuligheter til og fra kommunen. Videre fordrer det at vi har gode bomiljø for folk i ulike livsfaser.

At vi blir flere eldre er i utgangspunktet svært bra. Det kan sees på som et resultat av et samfunn som har evnet å ivareta befolkningens helse og levekår på en god måte. Aldringen av befolkningen er et viktig premiss for forventningen om økte utgifter i helse- og omsorgssektoren. Ved økt levealder øker også sannsynligheten for helseutfordringer som inntreffer ved høy alder.

Med en aldrende befolkning vil det i et samfunnsøkonomisk perspektiv bli enda viktigere å fremme helse og forebygge sykdom i den yrkesaktive delen av befolkningen, samt legge til rette for utsatt pensjonsalder og god helse blant eldre. Innbyggerne må i enda større grad enn før planlegge sin egen alderdom. Det er derfor viktig å komme i dialog om dette før innbyggeren har blitt brukere av omsorgstjenester, for eksempel gjennom temamøter i pensjonistforeningen eller ved forebyggende hjemmebesøk.

HOVEDFUNN

- *Lite vekst i antall innbyggere*
- *Fødselsunderskudd*
- *Innvandring har vært viktig for folketilveksten*
- *Voksende andel eldre*
- *For menn født i 2018, er forventet levetid to år kortere enn for landsgjennomsnittet*

KAPITTEL 2:

OPPVEKST OG LEVEKÅR

2. Oppvekst og levekår

Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelsa. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

2.1 Inntekt og ulikhet

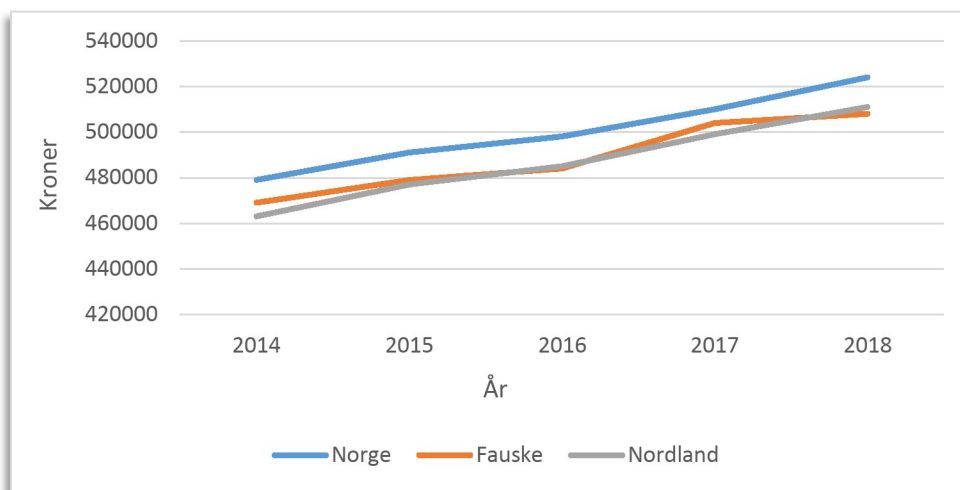
Når vi snakker om sosiale helseforskjeller tenker vi her først og fremst på forskjeller i helsetilstand etter økonomi, utdanning og yrke. Dette omtales også som sosioøkonomiske ulikheter i helse. Når man sammenlikner ulike grupper i samfunnet, finner man systematiske forskjeller i helse; jo lengre utdanning og høyere inntekt en gruppe har, jo høyere andel i den gruppen har god helse. Dette kalles sosiale helseforskjeller, eller sosial ulikhet i helse. Det er også slik at helsen blir gradvis bedre for hvert trinn på den sosioøkonomiske stigen.

2.2 Lavinntekt og barnefattigdom

Lavinntekt og fattigdom kan påvirke helse, utdanningsmuligheter, sosialt liv, bidra til utenforskap og svekke sosialt samhold. I land med høy levestandard slik som Norge, er det også andre ting enn mangel på mat og klær som definerer fattigdom. For barn er relasjoner til jevnaldrende særlig viktig for å ha det bra. Ved fattigdom mister man ofte muligheten til å delta sosialt der de fleste andre barn er. For eksempel har barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ofte særskilte utfordringer både som unge og voksne, herunder større risiko for å utvikle helseplager. I tillegg har barn i familier med lavinntekt blant annet større sannsynlighet for å utvikle psykiske helseproblemer, lavere skoletrivsel, har færre venner og er mer utsatt for mobbing. I siste stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft, er det hovedprioritet i regjeringens velferdspolitikkk å bekjempe fattigdom, særlig blant barnefamilier og sørge for at færre faller utenfor samfunns- og arbeidsliv.

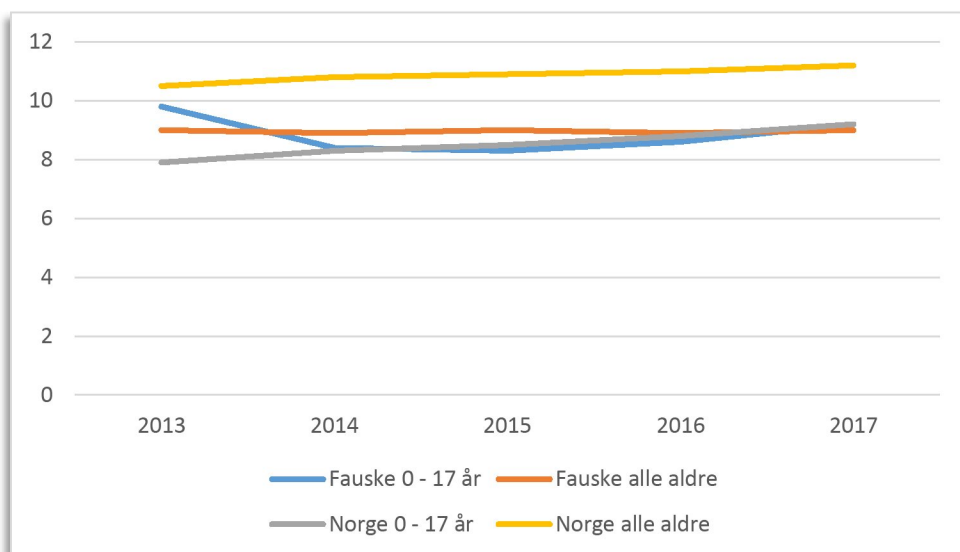
På grunn av inntektsulikheten mellom husholdninger, som også har vært økende de siste årene, vokser mange barn opp i lavinntektsfamilier. Andelen nasjonalt er økende, og henger blant annet sammen med at det er flere familier som har innvandret til Norge. Familier som har innvandret til Norge har mindre grad enn resten av befolkningen tilknytning til arbeidsmarkedet og har derfor lavere inntekt. Det er store variasjoner mellom innvandringsgruppene.

Lavinntekt defineres her som personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. EU-skala er en ekvivalensskala (likeverdighetskala) som benyttes for å kunne sammenligne husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning. EU-skalaen er mye brukt, og ifølge den skalaen må en husholdning på to voksne ha 1,5 ganger inntekten til en enslig for å ha samme økonomiske levekår. Barn øker forbruksvektene med 0,3 slik at en husholdning på to voksne og to barn må ha en inntekt som er $(1 + 0,5 + 0,3 + 0,3)$ ganger så stor som en enslig for å ha det like bra økonomisk, ifølge EU-skalaen. SSB publiserer tall over andel personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, og i 2018 var medianinntekten på kr 524.000.

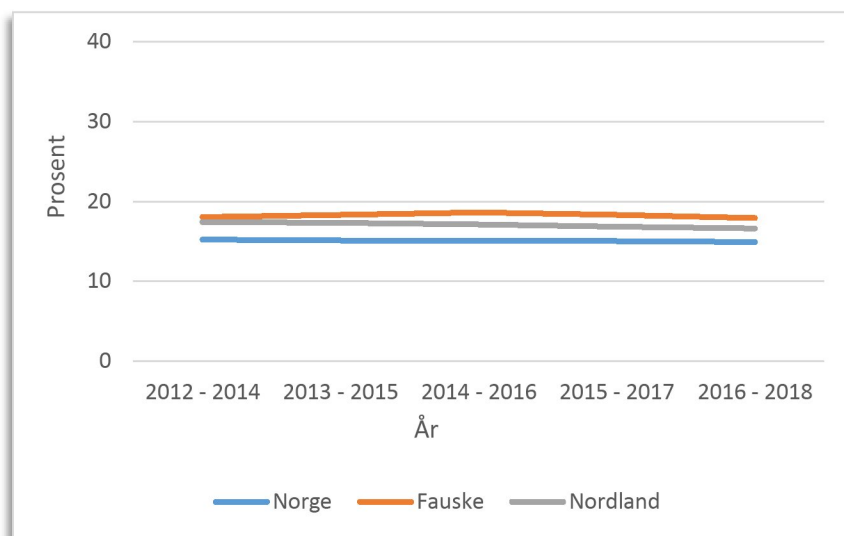
Figur 12 Medianinntekt. Kilde: FHI

Figuren under viser andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Fra å ligge betydelig dårligere an enn landsgjennomsnittet i 2013, har det vært en bedring i kommunen fra 2014, og Fauske plasserer seg i dag på snittet for resten av landet. De siste tallene fra 2017 viser at både Fauske og Norge har en andel på 9,2 prosent barn i husholdning med lavinntekt. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen.

Figur13 Andel personer i hushold under 60 % av medianinntekt, alle aldre og 0-17 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB og Bufdir

Når det kommer til barn av eneforsørgere, så er andelen i Fauske kommune høyere enn både på fylkesnivå og landsnivå.

Figur 14 Barn av eneforsørgere. Kilde: FHI

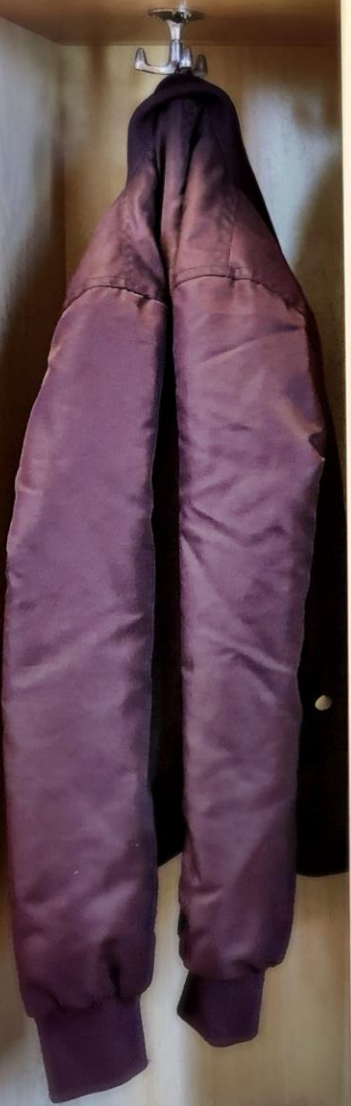
Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. I tillegg har det å vokse opp i familier som over tid har lavinntekt stor betydning for barnas helse og velferd. Inntektsnivået har betydning for tilgang til helsefremmende faktorer. Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store sosiale helseforskjeller i kommunen.

LASSE

MARI

INE

ALI M.

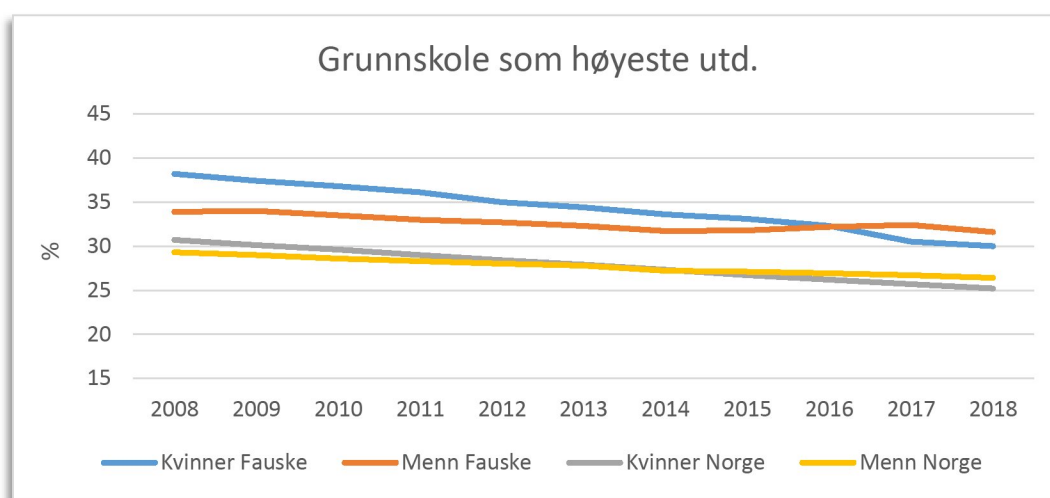

2.3 Utdanning

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer som ikke har fullført videregående utdanning antas å være vel så utsatt for levekårs- og helseproblemer som de som har valgt å ikke ta mer utdanning etter fullført ungdomsskole.

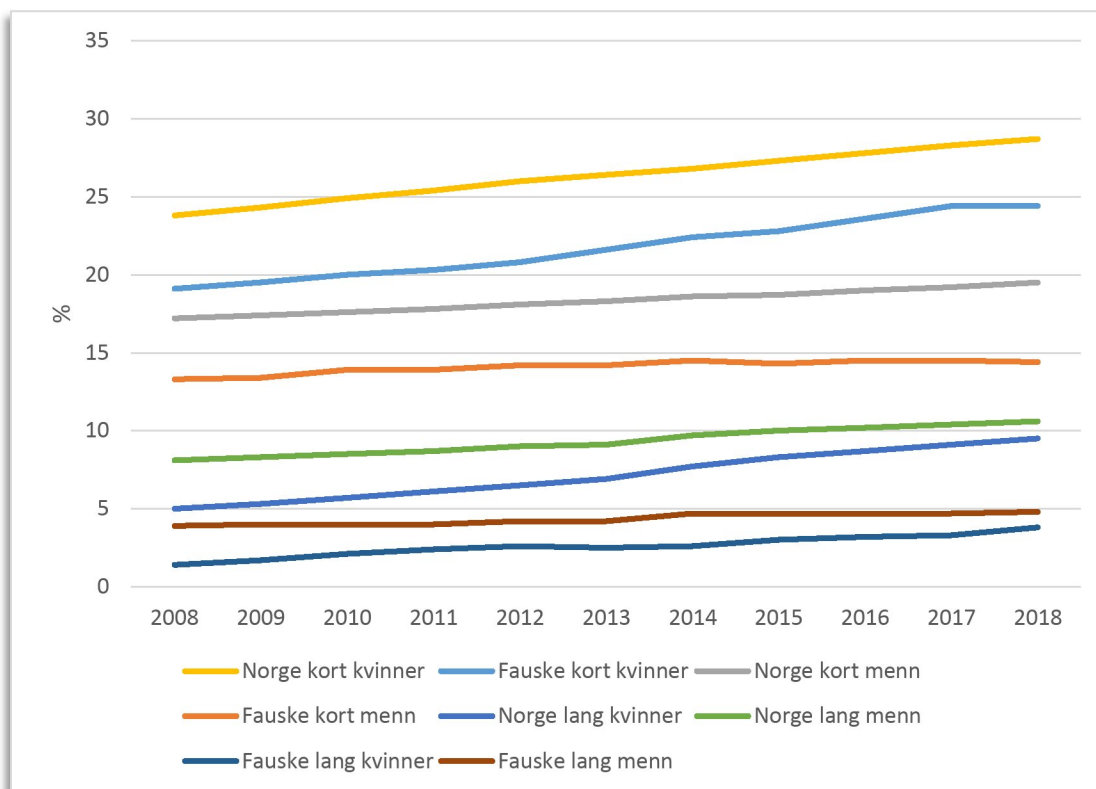
Befolkningens formelle kompetansenivå kan måles ved å se på utdanningsnivået målt ved høyeste gjennomførte utdanning.

Statistikken over andelen av befolkningen som har grunnskole som høyeste utdanning viser dette tydelig. 31,6 prosent av mennene og 30 prosent av kvinnene i Fauske har i dag bare grunnskole, og dette er noe under landsgjennomsnittet. Mens Fauske-kvinnenes utdanningsnivå har hatt en økning de siste ti årene, og gradvis nærmer seg snittet for landet, har endringen for mennene i samme periode vært liten. Her synes forskjellen å vedvare.

Figur 15 Andel i befolkningen over 16 år med grunnskole som høyeste utdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

For andel med høyere utdanning i kommunen sammenlignet med resten av landet, er forskjellen enda større når en sammenligner med de ti siste årene. Figuren som følger viser universitets- og høyskoleutdanning på lavere (bachelornivå) og høyere nivå (mastergrad og lenger). Det er i kommunen flere kvinner enn menn med lavere grad, noe som er typisk for landet som helhet. Når det gjelder lengre utdanning, er det både færre kvinner og menn i Fauske enn landsgjennomsnittet. For de som har fullført lengre utdanning er det imidlertid en litt høyere andel menn enn kvinner, selv om kjønnsforskjellene her er små. På sikt er tendensen at flere kvinner tar lengre utdanning enn menn, da andelen her har større vekst. Det gjelder både i kommunen og landet for øvrig.

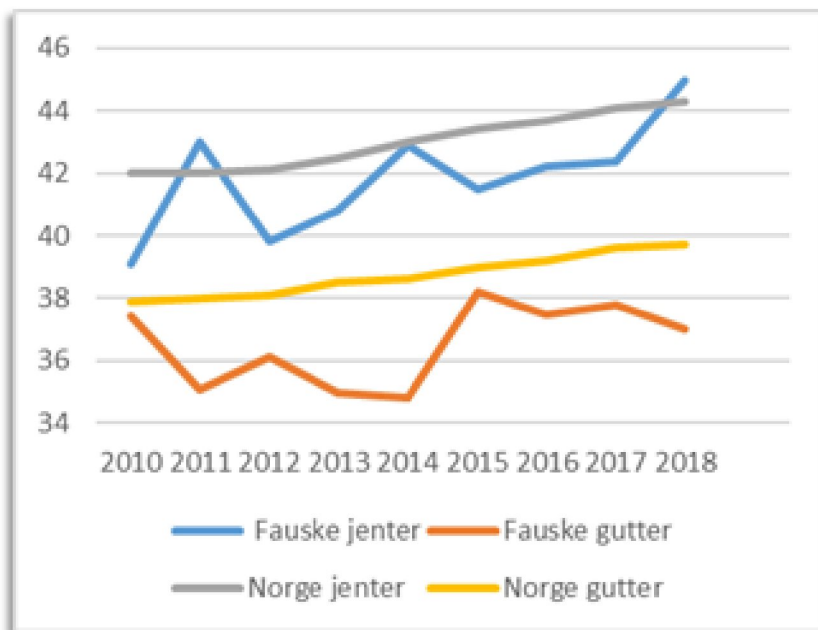
Figur 16 Andel i befolkningen over 16 år med høy og lav universitets- og høgskoleutdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte

Grunnlaget for videre utdannings- og yrkesvalg legges i grunnskolen. Det er derfor viktig at elever gjennom grunnskoleløpet gis like muligheter til læring og kunnskapstilegnelse.

En god skole og et godt utdanningsløp gir mulighet for flere til å gjennomføre høyere utdanning. Det er en klar sammenheng mellom utdanningsnivå, forventet levealder og helsetilstand i en befolkning. Alle skolene og barnehagene i Fauske er kategorisert som helsefremmende med vedvarende fokus på de 10 kriteriene som ligger til grunn for klassifiseringen.

Det finnes mange måter å måle elevenes skoleferdigheter på gjennom nasjonale prøver, eksamenskarakterer og standpunktkarakterer. Grunnskolepoeng er samlet antall karakterpoeng ved avsluttet grunnskole, og kan være et godt mål på hvilke skoleferdigheter elevene har tilegnet seg etter 10 års skolegang. Grunnskolepoeng sier noe om karakternivået, og indirekte noe om forutsetningene elevene har når de skal starte på videregående skole.

Figur 17 Grunnskolepoeng gutter og jenter i Fauske. Kilde: SSB

I figuren over framgår det at jentene i Norge har vesentlig høyere grunnskolepoeng i snitt enn guttene. For Fauske kommune viser tall fra 2018 samme tendens, der jentene også skårer noe over landsgjennomsnittet for jenter. De skårer betydelig høyere enn guttene i kommunen, i tillegg til at Fauskeguttene også skårer en del under nasjonalt nivå for sin gruppe. Man ser altså at det er store kjønnsforskjeller i landet og enda større forskjeller i kommunen, der tendensen er at forskjellene mellom kjønnene bare øker.

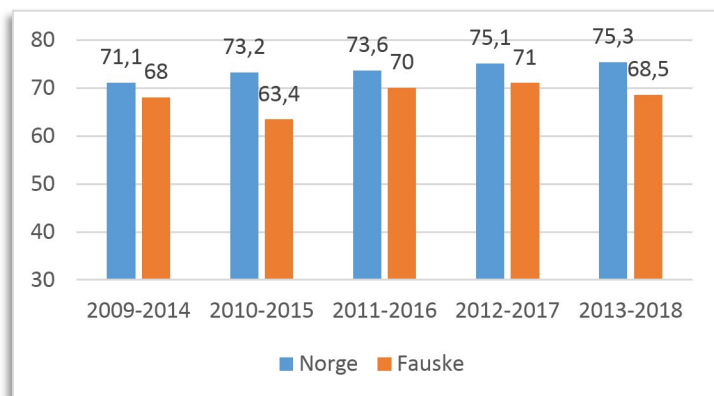
Tall for nasjonale prøver som gjennomføres årlig for 5., 8. og 9. trinn viser at kommunen har for mange på laveste mestringsnivå på 5. trinn. I kommunen ser vi at elevene har god faglig utvikling fra 8. til 9. trinn, og 9. trinn ligger nærmest nasjonalt snitt.

2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole

Utdanningsnivået i Norge har økt i takt med behovet for formell kompetanse. Det er i dag svært begrensede jobbmuligheter for unge som skal inn i arbeidslivet med kun grunnskole som høyeste utdanning. Det er derfor viktig at alle unge som påbegynner en videregående opplæring fullfører denne. Alle har rett til videregående opplæring, men den er ikke obligatorisk. Elevmassen i videregående skole er jevnt fordelt mellom studieforberedende og yrkesfag.

Den delen av læringsresultatet som skolen bidrar til kalles skolebidrag. Det er forskjellen mellom faktisk oppnådd resultat, og forventet resultat ut fra tidligere resultat og foreldrebakgrunn. Skolebidraget beregnes ut fra et nasjonalt gjennomsnitt som er 0, men er ikke et absolutt mål på skolens kvalitet og må derfor også sees i sammenheng med annen informasjon. Slik informasjon kan være påvirkninger fra venner og sykdom. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at skolebidraget for alle videregående skolene i Nordland var 0,4 for studieforberedende og 0,7 for yrkesfag, mens for Fauske kommune var tilsvarende tall henholdsvis 1,0 og -0,3.

For å måle utviklingen i videregående opplæring tas det utgangspunkt i fem-års intervaller for gjennomføring av utdanningen, og er eneste indikator som måler kompetanseopptak. Som styringsindikator har resultatene imidlertid noe begrenset verdi ettersom det måles aktiviteter som ligger en del år tilbake i tid.

Figur 18 Gjennomføring etter fem år for elevkull som startet mellom 2009 og 2013. Kilde: Udir

Tallene over tar utgangspunkt i elever som både har bestått på normert tid og gjennomført innen fem år. Tendensen nasjonalt er at stadig flere gjennomfører, der siste målte kull har en gjennomføringsgrad på rundt 75 prosent. I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyere enn for kullet som startet to år tidligere. Det er også viktig å nevne at dersom en øker måleperioden fra fem til ti år er det enda flere som gjennomfører og består.

Det er funnet en sterk sammenheng mellom dårlig selvrappertert helse, manglende videregående opplæring og risiko for å motta medisinske og ikke-medisinske stønader i tidlig voksenliv. Videre er det høyere risiko for å bli ufør blant de som ikke har utdanning over grunnskolenivå, samtidig som helseproblemer kan være årsaken til å ikke gjennomføre. I et folkehelseperspektiv er det særlig de som ikke oppnår kompetansebevis det er viktig å rette oppmerksomheten mot.

2.4 Barnevern

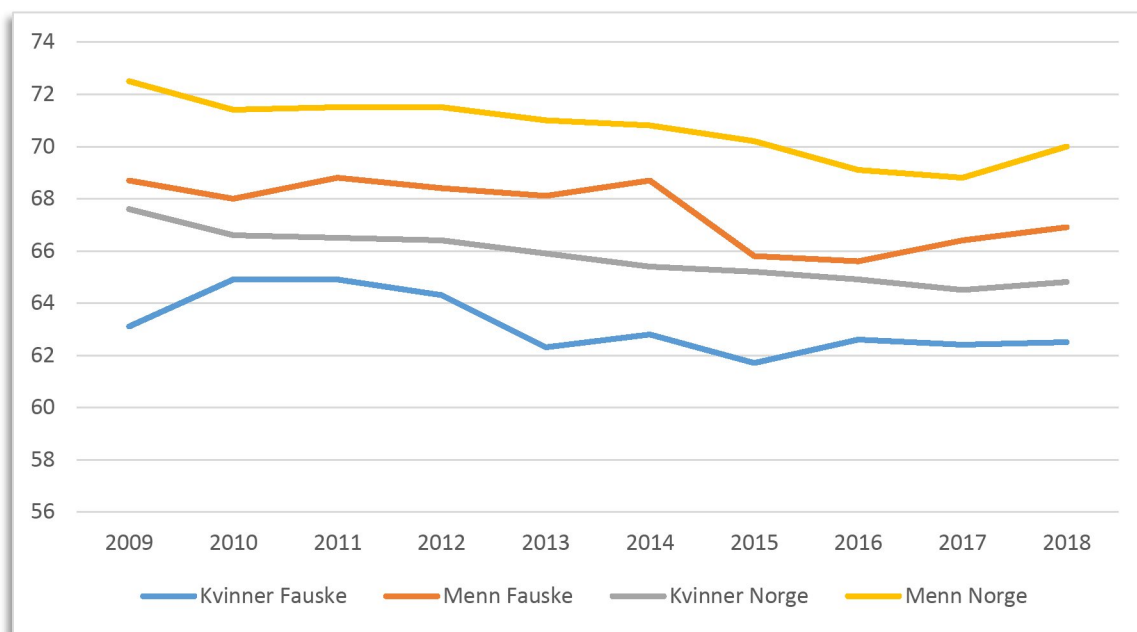
Det er viktig å tidlig identifisere barn som er utsatt for risikofaktorer og sette i verk tiltak. Dette for at barnet klarer seg bra senere i livet. Kjente risikofaktorer kan blant annet være foreldres psykiske sykdom eller rusmiddelmisbruk, vold i hjemmet, foreldre som er langtidsledige/trygdemottakere, fattigdom i familien, med mer. En indikasjon på tidlig identifisering kan være at helsestasjon, barnehage, skole eller NAV melder fra om sin bekymring.

Når det kommer til antall meldinger til barneverntjenesten så ser vi nå en reduksjon i Fauske. Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger vi nå nærmere 150 tilmeldinger. Dette kan tolkes på flere vis.

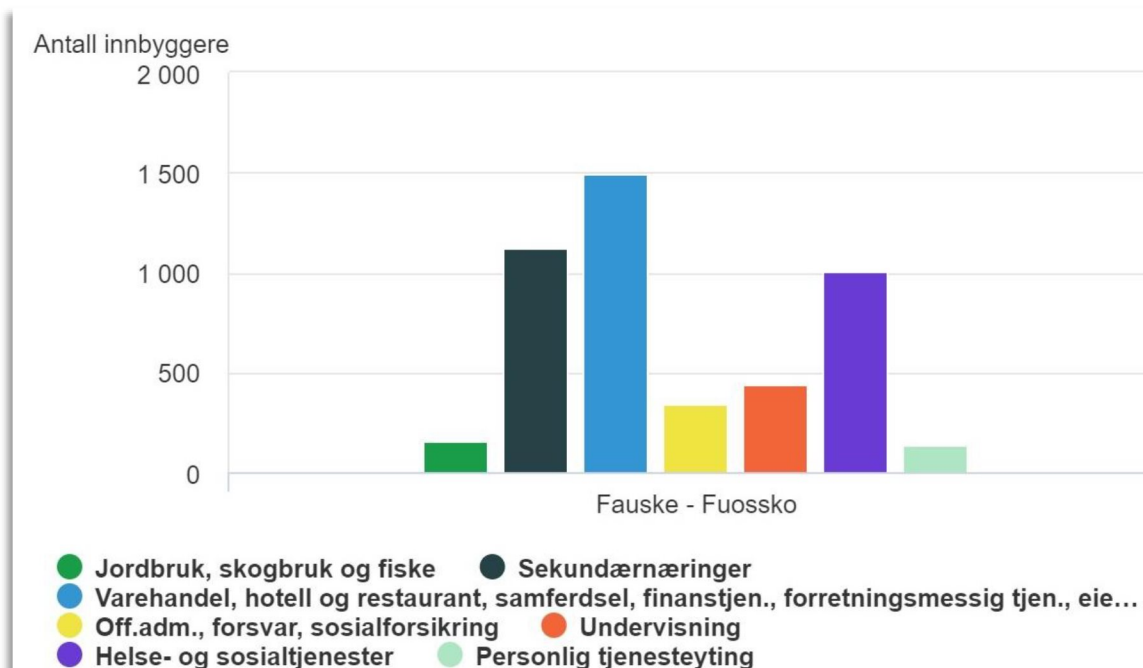
Barneverntjenesten i kommunen melder om bekymring når det kommer til en økende tendens knyttet til gutter 16+ som strever med sammensatte utfordringer. Kompleksiteten beskrives ofte å være knyttet til psykisk helse. Videre beskrives det som vanskelig å gi denne målgruppen tilstrekkelig hjelp. Tilgang til bolig og bo-trening nevnes som nødvendig for å kunne yte rett hjelp og støtte i et langsiktig perspektiv. Det oppleves å være begrensede muligheter for denne type hjelp pr i dag.

2.5 Deltakelse i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er med på fremme helse og utjevne sosiale forskjeller. Arbeid er også en forutsetning for velferd, og for utsatte grupper er det et svært viktig bidrag til å hindre fattigdom og øke inkludering. Deltagelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2018 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år. Tendensen de siste årene er at dette er i ferd med å utjevne seg eller snu.

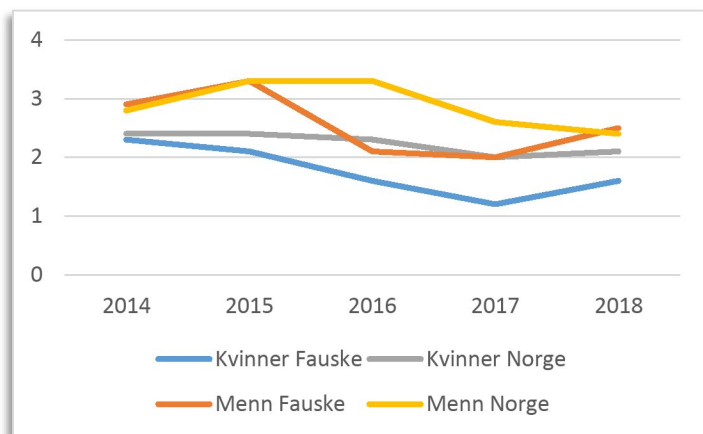
Figur 19 Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

Figur 20 Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.5.1 Arbeidsledighet

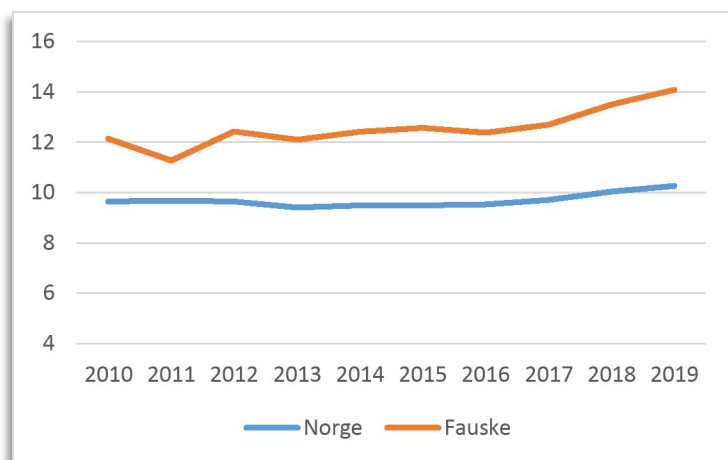
Arbeidsledigheten for kvinner i Fauske har i flere år vært lavere enn gjennomsnittet for resten av landet. Også for mennene har de siste årene vært lavere, med unntak av 2018 der ledigheten var omtrent på snittet. Sett under ett tyder tendensen på at det har vært en liten økning i ledigheten for begge kjønn de to siste årene.

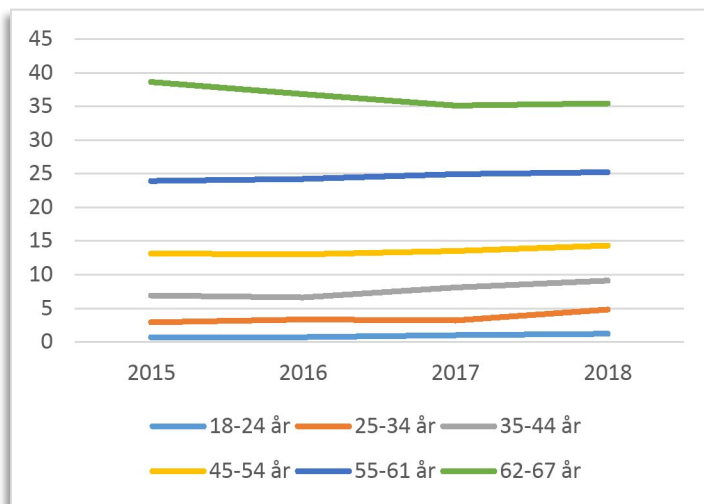
Figur 21 Andel arbeidsledige (prosentvis), kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.5.2 Uføregrad

Fauske har en høy andel uføre, men kommunen ligger ikke helt i toppsjiktet på landsbasis. Det har vært en gradvis økning fra bunnoteringen i 2011 på 11,2 prosent og til dagens tall på over 14 prosent.

Figur 22 Andel uføre i alderen 18 - 66 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB

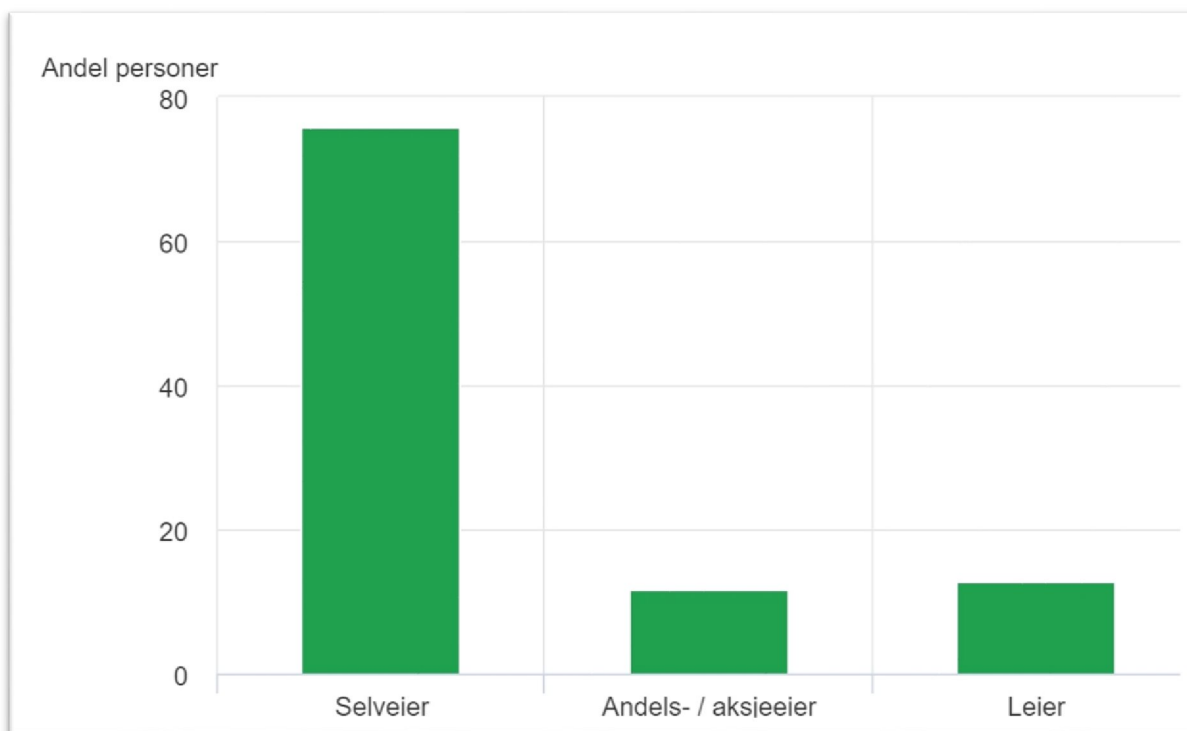
Figur 23 Andel uføre i Fauske kommune etter alder. Kilde: SSB

Går en nærmere innpå tallene for uføregrad, ser en at det er noe økende andel uføre i Fauske mellom 25-44 år. Tendensen nasjonalt er at andel uføre har vært relativt uendret over samme periode, utenom for eldre uføre som både i Fauske og hele landet for øvrig har en nedgang.

2.6 Boliger

En trygg og stabil bosituasjon øker folks trivsel. Fravær av støy og forurensning, og tilgang til rekreasjonsområder har positive helseeffekter. Det samme gjelder godt innelima og tilstrekkelig med plass. Det er flere forhold ved boligens fysiske utforming og beskaffenhet som kan påvirke helsen vår, så vel som sosiale og demografiske forhold ved det å bo. Om du eier eller leier bolig, opplever stadige utskiftninger i nabolaget, sammensetningen og grad av kontakt med naboer - dette vil påvirke trivsel, trygghet og den generelle helsen. Boligbehovet endres gjennom livsløpet, der unge enslige har andre behov enn barnefamilier, eller eldre. Valg av boligstandard kan også være et uttrykk for enkeltindividets preferanser.

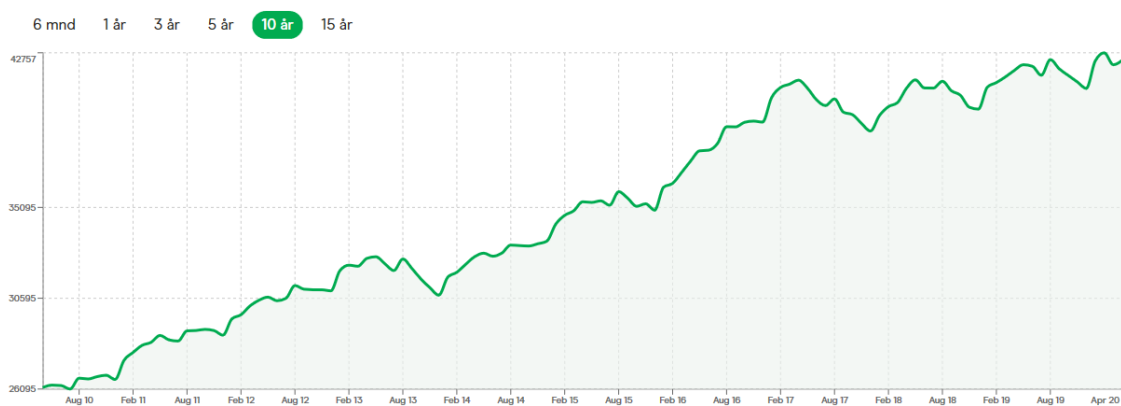

Figur 24 Personer som bor i eid eller leid bolig. Andel. Kilde: SSB

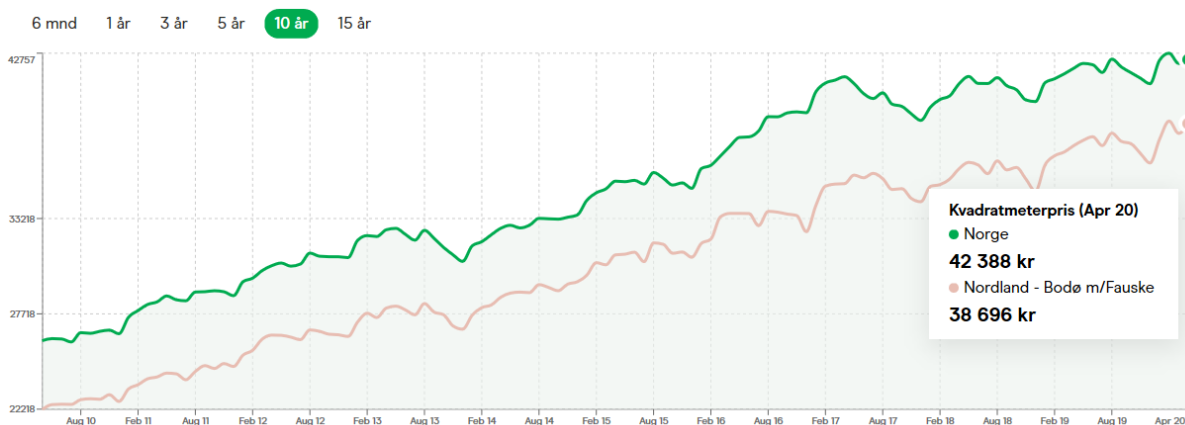
2.6.1 Prisutvikling

Boligprisene har økt i Norge. Dette betyr de med liten egenkapital, kan møte utfordringer når de skal etablere seg på boligmarkedet. Prisnivået på boliger i Fauske har hatt en prisendring på +1,2 % det siste året. I april 2020 lå kvadratmeterprisen på boliger på 42 388,-.

I et folkehelseperspektiv er det viktig å være oppmerksom på sammenfall mellom prisøkning og geografiske områder. Dette kan føre til en oppdeling av markedet etter boligtyper og pris, og på sikt bidra til boligsegregering, altså en geografisk inndeling i områder etter sosiale grupper. Mangfold av grupper etter sosioøkonomisk status, etnisitet og demografiske kjennetegn i bo og nærmiljø, er positivt for en rekke forhold som har helsefremmende betydning, og motvirker gjerne sosial ulikhet i helse.

Figur 25 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) 2010-2020. Kilde: <https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200>

Figur 26 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittsprisen – i et tiårs intervall. Kilde: <https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200>

2.6.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang

Fauske kommune ved Plan og utvikling gjorde en telling av tilgjengelig boligareal i oktober 2019. Resultatet viser at det er til sammen 646 dekar ubebygde boligtomter, med krav om reguleringsplan. 445 dekar av disse inngår i allerede utarbeidede reguleringsplaner.

Tettsted	Valnesfjord	Sulitjelma	Fauske
Antall dekar ubebygd boligareal i kommuneplan (med krav om reguleringsplan)	120	260	266
Antall boligtomter ubebygd i reguleringsplan	167	0	278
Antall reguleringsplaner med ubebygd boligareal	9	0	17
Antall sentrumsnære dekar til boligformål (maks 2 km)	120	180	180
Antall sentrumsnære regulerte boligtomter (maks 2 km)	153	0	277
Antall sentrumsnære tomter kommunalt eid	ca. 64	0	90

Figur 28 Oversikt av boligareal som er tilgjengelig i oktober 2019. Kilde: Fauske kommune.*

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter som er aktuelle for utbygging av enkeltpersoner.

***Tabellen viser ikke følgende:**

Det er muligheter for rask utbygging i ferdigregulerte områder. Dette krever at kommunen selv må kjøpe areal for å bygge – eller at dette reklameres for til utbyggere. Det er noen få større områder som kommunen eier med ledige tomter. Dette gjelder Løkåsåsen i Valnesfjord, og Sjøheia i Fauske.

Det kan se ut som om det er mange sentrumsnære kommunalt eide tomter i Fauske, men 88 av disse ligger i reguleringsplanen til Sjøheia (som forutsettes vedtatt i 2020). Det er kun 2 tomter i nærheten av Fauske sentrum. (Her er sentrum avgrenset gjennom planavgrensningen til kommunedelplan for sentrum).

Områder som er regulert til «Spredt boligareal» er ikke tatt med i denne oversikten. Det er vanskelig å si hvor mye som kan bygges her pga. forbehold i kommuneplanen som gjør at det ikke kan bygges overalt innenfor disse arealene. Det må vurderes nærmere hvor mye som er igjen av disse områder etter at f. eks landbruksareal, naturvernområder eller områder med behov for utredning naturfare er tatt ut.

Mange boligtomter har ingen begrensninger i bestemmelser. Det er mulig å bygge mange leiligheter, men mye er avhengig av hva utbyggere/grunneiere ønsker å bygge og hva som inngår i formålet (småhusbebyggelse eller boligblokk). Dette styres av markedet.

I sentrum er mye av arealet avsatt til sentrumsformål. Her er det mulig med kombinerte byggeformål, men som regel forretning. Grunneiere kan velge å inkludere boligbebyggelse, og det ansees ofte å være en god investering. Boligareal som går inn i sentrumsformål er ikke tatt med i utredningen, fordi det er krav om reguleringsplan – og antall boenheter som kan bygges er avhengig av hva som reguleres her. Havnegården er nettopp vedtatt og gir mulighet for bygging av 22 nye leiligheter i tillegg til de 5 eksisterende som er bebodd i dag. Disse eies ikke av kommunen.

I Sulitjelma er det stort sett Statskog som eier områder som i kommuneplanens arealdel er avsatt til boligformål. Kommunen må regulere og kjøpe areal dersom det er behov for kommunale boliger der.

Kommunen eier ingen sentrumsnære områder med boligformål i kommuneplanens arealdel. Det er store områder med ulike grunneiere og mange eiendommer. Disse områder må reguleres før det kan etableres boliger her. Det kan eventuelt gjøres en undersøkelse på hva kommunen har behov for og hva som prioriteres ved eventuell kjøp av boligareal. En del av eiendommene er med ukjent eier, og dette bør sees nærmere på.

Det er mulig å lage et kart med oversikt av ubebygde tomter for å synliggjøre hva som er mulig ift boligbebyggelse. Det er imidlertid begrenset hvor lenge denne er brukbar, da tomter selges kontinuerlig. Dersom dette skal gjøres, må den oppdateres kontinuerlig for å være brukbar.

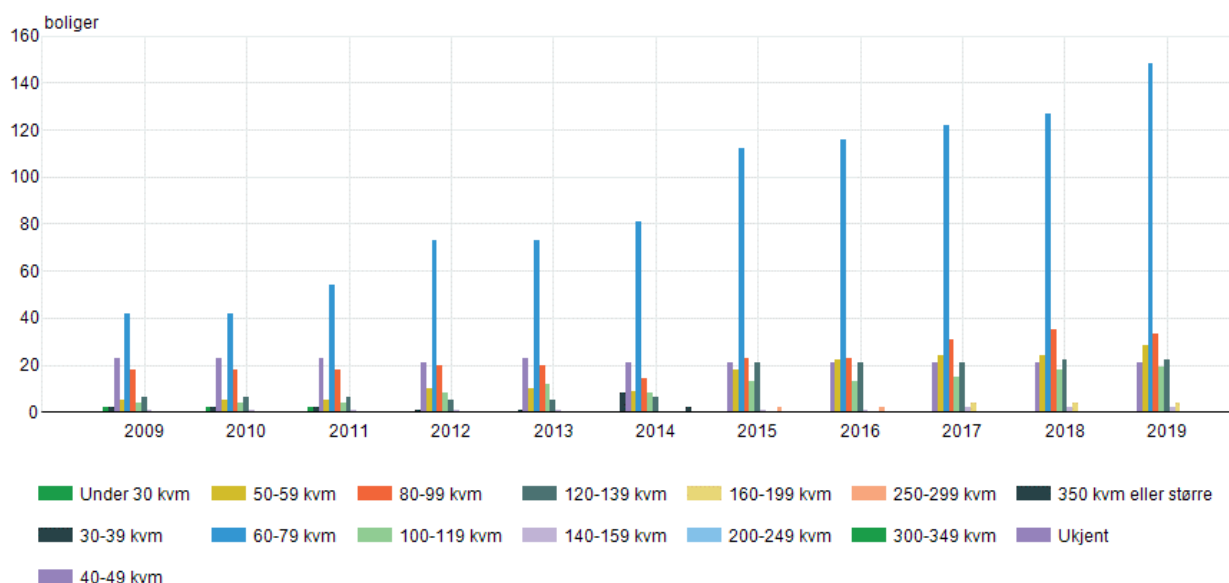
2.6.3 Boligtyper og boligbehov

Enebolig er den boligtypen som det fortsatt er flest av. Likevel viser statistikk fra SSB viser at det har vært en reduksjon i bygging av antall eneboliger de siste ti årene, mens etablering av boligblokk har økt. Dette må sees i sammenheng med nasjonale og regionale føringer som føres når det gjelder fortetting.

Enebolig	3283
Tomannsbolig	463
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	765
Boligblokk	322
Bygning for bofellesskap	58
Andre bygningstyper	102

Figur 29 Boliger etter region, bygningstype, statistikkvariabel og år - Bebodde og ubebodde boliger i Fauske i år 2020 (per 30.04.20) Tabell 06265 fra SSB

Figuren under viser en oversikt over gjennomsnittstørrelsen på boligene i kommunen for en tiårsperiode.

Figur 30 Boliger etter bruksareal og år i fauske kommune de siste 10 årene. Kilde: SSB 2019

For å vurdere boligbehov og boligtyper, er det nødvendig å se på trendene på boligmarkedet sammenlignet med befolkningsprognoser. SSBs befolkningsframskrivninger predikerer at kommunen vil holde et stabilt folketall de neste tiårene. I fremtiden kan vi se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år.

	2020	2030	2040
0-15 år	1591	1560	1584
16-18 år	339	307	323
19-34 år	1918	1719	1554
35-66 år	4044	3928	3730
67-74 år	960	974	1023
75 år og eldre	948	1359	1570
Totalt	9800	9847	9784

Figur 31 Forventet befolkningssammensetning- og endring fram til 2040 i ti-års intervaller, Kilde: SSBs statistikkbank.

Det er en klar sammenheng mellom aldersgrupper, og hvilke boligtyper som foretrekkes. Eldre mennesker har et økt ønske om mer aktivitet. Dagens (og framtidens pensjonister), er ofte en kjøpesterk gruppe som ønsker en «lettere» bolig, med enkel adgang til daglige gjøremål som handel, service, kafebesøk, kulturbesøk m.m. Nærhet til tilbud, og sosiale møteplasser er viktige ting for å bekjempe den store folkehelseutfordringen ensomhet.

Hvilke boligtyper som bygges i dag, bør forsøke å svare til dagens (framtidens boligbehov). Dersom vi ser på befolkningsprognosene både lokalt og nasjonalt, så vet vi at andelen eldre er stor i fremtiden. Leiligheter av standarden livsløpsstandard, eller som er klargjort for velferdsteknologi er noen mulige løsninger på fremtidens utfordringer. En aldrende befolkning vil etter hvert også få et økende omsorgs- og pleiebehov, og ved å gjøre boligene klare for hjelpemidler m.m., kan vi bespare oss for helse- og velferdsutgifter ved en senere anledning.

2.6.4 Kommunale bygninger og eiendommer

Fauske kommune gjennomfører utbyggingsprosjekter, foretar løpende drift og vedlikehold av kommunens samlede bygningsmasse. I tillegg kommer kommunale utleieboliger i form av selveide, borettslagsleiligheter og innleide boenheter. For innleide boliger er det stor variasjon på leieperiode, kvadratmeterpris og avtalegrunnlag. Fauske kommune har innført kostnadsdekkende husleie, noe som gjør at det skal være mulig å holde en god kvaliteten på boenhetene.

2.6.4.1 Kommunale boliger

Fauske kommune har rundt 200 utleieboliger som tildeles ut fra søknad og vurdering. Disse boligene tildeles til personer som har behov for hjelp til å skaffe seg et trygt sted å bo. Kontrakter på boligene gis for 3 år. Det er mulig å søke om forlengelse av kontrakt for kommunal bolig, og det vil da bli gjort en ny vurdering av husstandens boligbehov. I 2019 var det 53 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 44 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 18 avslag på søknad om kommunal bolig, samtlige av disse avslagene ble gitt til husstander med «nye» søknader.

2.6.5 Boligsosialt arbeid

Kommunen er med i det prosjektet «Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging». Dette er et samarbeidsprosjekt med Husbanken, Fylkesmannen i Nordland og fire andre Nordlandskommuner; Fauske, Vefsn, Sortland og Vågan. Prosjektet hadde opprinnelig en varighet fra 2017-2020, men det er på rådmannsnivå besluttet å utvide prosjektperioden med ett år – ut 2021.

I løpet av prosjektet har kommunene forsøkt å finne gode måter på å integrere et boligsosialt perspektiv inn i all kommunal planlegging, og skape gode og tverrsektorielle samarbeidsarenaer.

Målsetningene for arbeidet er som følger:

- 1) Jobbe fram egnet kunnskapsgrunnlag på boligområdet og det boligsosiale feltet.
- 2) Jobbe for at boligsosiale hensyn integreres i kommunens planverk.
- 3) Gjennom en helhetlig tilnærming, iverksette tiltak i tråd med målsetningen i den nasjonale strategien «Bolig for velferd».
- 4) Utarbeiding av en helhetlig boligplan for kommunen, på bakgrunn av prosjektet og dets resultater.

Pr nå vurderer prosjektleder i samråd med Husbanken utarbeidet kunnskapsgrunnlaget til ikke å være komplett. Dette er noe som ferdigstilles i løpet av sommeren/tidlig høst 2020. På bakgrunn av dette foreligger det ikke nok datagrunnlag for å gi en helhetlig vurdering av de boligsosiale utfordringene i kommunen. Hittil har det vært uttrykt behov om flere bemannede boliger og behov for bedre samarbeid på tvers av fag og sektorer. Gjennom prosjektet skal det utarbeides temaplan «Boligpolitisk plan/boligplan» som vil gjennomgå utfordringsbildet, og lage handlingsplaner for framtiden.

Prosjektleder vurderer at tekst fra det forrige oversiktdokumentet fra 2017 fortsatt er gjeldende;

«Resultat av kartlegging med boligsosial arbeid, 2015/16 viser at behovet for flere tilrettelagte boliger er tydelig, slik det er nå bor det mange personer i boliger som ikke er egnet ut fra deres funksjonsnivå. Arbeidet med planen viser også at det er hensiktsmessig å se på mulighetene for en felles samhandlingsplattform for boligsosialt arbeid i kommunen slik at medarbeidere i ulike enheter med sammenfallende oppgaver vet om hverandre.»

2.6.6 Økonomiske virkemidler

Husbankens virkemidler er både generelle og selektive for å være tilpasset samfunnets og husholdningenes behov. De selektive virkemidlene er særlig rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet slik at disse kan klare å etablere seg på boligmarkedet. De generelle virkemidlene er rettet mot kommuner og utbyggere for å kunne bidra til at mange kan nå de samme målene som ved de selektive virkemidlene – nemlig at alle skal bo trygt og godt i egen bolig.

Bostøtte

Bostøtte skal bidra til å redusere boutgiftsbelastningen for økonomisk vanskeligstilte husholdninger.

Bostøtte bidrar til å redusere boutgiftene for husstander med lav inntekt. Bostøtte er en rettighetsbasert ytelse. Det kan være husstander som ikke har fått informasjon om denne ytelsen som kan ha krav på denne ytelsen.

I 2019 søkte 223 husstander om bostøtte. Av disse fikk 182 utbetalt 2,9 millioner kroner, med en gjennomsnittlig bostøtte på 2063 kroner. Avslagsprosenten for bostøtte for 2019 lå på 46,9%. De 139 som mottok avslag på sin søknad, ble begrunnet med for høy inntekt i forhold til boutgifter for å kvalifiseres til støtteordningen (kilde: Husbankens statistikkbank).

Startlån

Startlån skal bidra til at husstander med langvarige problemer med boligfinansiering skal få mulighet til å etablere seg og bli boende i eid bolig. Barnefamilier og personer som er i en særlig utfordrende situasjon og som mangler egnet bolig prioriteres.

Kriterier for å kunne få startlån:

- Det må være langvarige problemer med å finansiere eid bolig, og dette må ha vart over lengre tid.
- Søkeren må ha benyttet muligheten for sparing innenfor de mulighetene som har vært når alle nødvendige utgifter til livsopphold er dekket.
- For å få lån må du kunne betjene lånet over tid, og fortsatt ha nok igjen til andre nødvendige utgifter.

Er det barn i husstanden, eller særlige sosiale eller helsemessige utfordringer, skal kommunen også ta hensyn til dette i vurderingen. Det er også mulig å bruke startlån til refinansiering – dersom dette er nødvendig for å beholde boligen.

Det ble i 2019 utbetalt kr. 27 291 834,- i startlån i Fauske kommune.

Tilskudd

Fra 2020 er det ei kommunal oppgave å gi tilskudd da endringer i regelverket har ført til at kommunene ikke lenger får øremerkede tilskuddsmidler overført fra Husbanken. Fauske kommune har egne midler til dette.

Tilskudd til etablering:

I noen tilfeller kan det i forbindelse med etablering med startlån også tilbys tilskudd.

Tilskudd til etablering kan gis til:

- Personer med lav inntekt, og som ikke klarer å betjene tilstrekkelig stort startlån.
- Personer som står i fare for å miste boligen gjennom tvangssalg og der tilskudd til refinansiering bidrar til at de kan beholde boligen
- Personer som har behov for tilpasning av boligen på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Tilskudd til etablering kan bidra til at barnefamilier og andre vanskeligstilte med lav og/eller usikker inntekt kan kjøpe egen bolig. Ordningen med tilskudd til etablering er behovsprøvd.

Tilskudd til tilpasning:

Tilskuddsordningen skal bidra til at personer med behov for tilpasset bolig, nå eller i fremtiden, får gjort nødvendige tilpasninger slik at de fortsatt kan bo hjemme ved nedsatt funksjonsevne.

Tilskuddet kan gis til personer med nedsatt funksjonsevne og til eldre som ønsker å tilpasse boligen sin, slik at de fortsatt kan bo hjemme. Finansiering kan være en kombinasjon av startlån (utbedring) og tilskudd. Ordningen med tilskudd til tilpasning er behovsprøvd.

2.7 Samferdsel og kommunikasjon

Fauske er et trafikknutepunkt for offentlig kommunikasjon. E6 går gjennom sentrum og videre nordover, mens vestover fortsetter Riksvei 80 gjennom Valnesfjord til Bodø. Nordlandsbanens nordligste stasjon ligger på Fauske, med bussforbindelse videre nordover. Bussterminalen er med 86 påstigende en av de mest brukte stoppestedene mellom Bodø flyplass og Fauske stasjon. Bussterminalen er i dag under utredning grunnet høye leiekostnader av areal. Vi har pr i dag ikke oversikt over hvor mange som daglig pendler til og fra Fauske.

2.7.1 Pendling

Statistikken viser at det er flere som pendler ut av kommunen for å jobbe enn som pendler inn. I 2019 var det 1537 personer som pendlet ut for å jobbe, mens det var 845 som reiste inn til jobb, og pendlingsbalansen var -692 personer. Tendensen de siste årene har vært en stadig økende andel av både inn- og utpendlere.

2.7.2 Kollektivtransport

Et brukertilpasset kollektivtilbud er et viktig bidrag til at folk kan bli boende i distriktene. Grupper av befolkningen som ikke har bil, og da særlig ungdom og eldre, kan nå offentlige kontorer, servicetilbud og fritidstilbud. Samtidig kan det være en viktig forutsetning for å ha et sosialt liv utenfor hjemmet, treffe kjente og bidra til bolyst og økt folkehelse. I følge Folkehelseprofil 2020 scorer kommunen særdeles lavt når det kommer til kollektivtransport; vi ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet. Dette fremkommer av Ungdata-undersøkelser så vel som av tilbakemeldinger fra kommunens eldre.

Ungdata-undersøkelsene som er gjennomført i 2013, 2016 og 2019 viser at kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransport-tilbudet. Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når

det gjelder kollektivtilbudet (buss, tog, trikk eller lignende)?» Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «svært bra» eller «nokså bra». På landsbasis svart 61 % at de var fornøyde med kollektivtilbudet.

For tog og buss er det ikke infrastrukturen men først og fremst rutetilbud og frekvens, reisetid, materiell, service, pris og informasjon/markedsføring som avgjør hvilken etterspørsel og trafikkutvikling en får. Ferdigstilling av togstasjonen i Valnesfjord har i stor grad bidratt til et bedre pendlertilbud. Tross dette fører dagens buss- og togforbindelser mellom Fauske og Bodø fortsatt til en del utfordringer for lokalbefolkningen. Dette demonstreres med høy andel biltrafikk, og eksempelvis en sentrumsbuss som få kan benytte seg av grunnet ugunstige rutetider. Andre tilbakemeldinger omhandler høye kostnader, lite fleksibilitet og lange ventetider.

Stasjon	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019
Fauske	130 474	129 850	127 188	126 914	142 737	147 846	135 810	140 042
Valnesfjord	14 839	21 171	24 064	27 061	28 089	32 917	32 755	34 236

Figur 32 Antall av- og påstigende for Fauske og Valnesfjord for årene 2012-2019. Tallene gjelder for alle togprodukter som betjener de to stasjonene.

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Dette kapitlet har tatt opp noen viktige indikatorer som både isolert og sett i sammenheng er svært viktige for utviklingen av Fauske som samfunn. Lav gjennomføringsgrad i videregående skole er en indikator som har store konsekvenser for enkeltpersoner, og er nært knyttet til negative utviklingstrekk senere i livet som å stå utenfor arbeidsmarkedet, uførhet, fattigdom og lav inntekt. Det har også konsekvenser for samfunnet som ikke får den formelle kompetansen som trengs i offentlig og privat sektor, og må bære kostnadene ved økt bruk av trygdeytelser.

Tendensen til økt ulikhet mellom inntektsgrupper i Norge fortsetter, og gjelder også i Fauske. Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en gradvis økning i Fauske kommune siden 2013. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen.

Fauske er en kommune i demografisk endring. Elevtallet i kommunen synker fortsatt, og ifølge fremskrevne tall vil elevtallet i år 2025 stabilisere seg rundt 970 elever i grunnskolen, alder 6 – 16 år. Nordland er et av de fylkene med høy gjennomsnittlig frafallsprosent når det kommer til videregående utdanning. Utdanningsnivå er en viktig bakenforliggende påvirkningsfaktor som bidrar til sosial ulikhet i helse. I Fauske er utdanningsnivået noe lavere enn det nasjonale gjennomsnittet.

Det uttrykkes blant støttetjenestene en økende bekymring for en del ungdommer, da særlig gutter i videregående-alder. Tendensen viser et økende antall gutter som strever med sammensatte utfordringer, hvor det er behov for tverrfaglig og helhetlig innsats. Nøkkelord knyttet til gruppen er utdanning, sysselsetting, psykisk helse og bo-trening/bolig.

Årsakene til økningen av uføregrad blant aldersgruppe 25-44 år kan antas å være sammensatte; arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

Når det gjelder kommunale boliger så vi vet at det er et behov for flere bemannede boliger, og for ulike bolig-kategorier. Det er en økende andel av unge voksne som mangler bo-evne, enten fordi de har falt utenfor arbeidslivet, skole eller andre kombinerende faktorer. Et område som man ser er sterkt voksende, er feltet rus- og psykiatri, hvor utfordringer beskrives mer og mer komplekse.

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter. Dette er det flere årsaker til, men en av de er at mange av disse tomtene er ikke byggeklare. Noen av tomtene er avhengige av etablering av infrastruktur for å kunne bebygges. Dette på grunn av rekkefølgekrav i reguleringsplan, eller for fremkommelighet eller andre hensyn. Noen av tilbakemeldingene som kommunen også mottar, er at de ledige tomtene er i for ustabil/ulendt terreng, som gjør byggeprosjektene økonomisk urealistiske. Dette gjelder spesielt i Valnesfjord, område Furnes Nord. Noe som også har betydning er eierformen. Kommunen selv eier noen boligtomter (blant annet i Sjøheia), men flesteparten er i privat eie.

Ensomhet er en av de store folkehelseutfordringene. Det er en klar sammenheng mellom utenforskap, deltakelse i arbeidslivet og behov for kommunale tjenester. Når det gjelder boligbehovet i lys av de boligsosiale forholdene, så opplever kommunen å få en økt andel av unge voksne uten bo-evne eller arbeidsevne, eller en kombinasjon av disse.

Et differensiert boligtilbud når det gjelder prisklasse og boligtyper innenfor samme nærmiljø er positivt og kan motvirke tendenser til geografiske oppdelinger av boligmarkedet. Det er grunn til å undersøke hvordan boligbyggingen i Fauske fungerer når det gjelder å skape et differensiert boligtilbud.

Utviklingen over de siste 20 – 30 år viser en markant utvikling som samfunnets tjenester bare delvis klarer å forberede seg på. Forebyggende arbeid i oppvekst-sektoren vil påvirke utviklingstrekkene i andre sektorer. Man kan tidlig predikere et sannsynlig behov dersom man ikke lykkes med forebyggende arbeid.

HOVEDFUNN

- *Det er en gjennomsnittlig andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt*
- *Andel barn av eneforsørgere er høyere enn på fylkesnivå og landsnivå.*
- *Inntektsutviklingen følger resten av landet, men inntektsnivået er noe lavere her*
- *Synkende elevtall*
- *Vesentlige kjønnsforskjeller når det kommer til grunnskolepoeng*
- *Noe lavere utdanningsnivå enn nasjonalt gjennomsnitt*
- *Lavere sysselsettingsgrad enn landsgjennomsnittet*
- *Økende antall ungdommer som strever med sammensatte utfordringer*
- *Økning av uføregrad blant aldersgruppe 24 – 44 år*
- *Økende behov for tilrettelagte boliger*
- *Økt andel unge voksne uten bo-evne og/eller arbeidsevne*
- *Behov for flere byggeklare tomter*
- *Betydelig flere pendler ut av Fauske, enn inn*
- *Økende andel tog-pendlere*

KAPITTEL 3: FYSISK, BIOLOGISK, KJEMISK OG SOSIALT MILJØ

3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

3.1 Drikkevann

Norge har generelt god vannforsyning med vann som holder høy kvalitet de fleste steder. Likevel rapporteres det årlig om at mennesker blir syke av drikkevann. I følge Folkehelseinstituttet er forurensning av vannkilde og manglende desinfeksjon en vanlig årsak til slike utbrudd. Samlegging av vann- og kloakkledninger i samme grøft antas også å være en kilde til forurensning av vann. Videre antas det at klimaendringer vil påvirke vannforsyning og kvaliteten på drikkevann.

Fauske har god drikkevannsforsyning (LHF) for 98 prosent av befolkningen (2017). Kvaliteten på drikkevannet i Fauske er god. 100 prosent av vannprøver tatt i 2017 viste at vannet tilfredsstillte krav iht. intestinale enterokokker, farge og PH-verdi. Dette er bedre enn landsgjennomsnittet.

Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelsen, og E. coli er en av de mest sentrale parametere for kontroll. Videre er også leveringsstabilitet en indikator på trygt drikkevann da ikke-planlagte avbrudd kan føre til innsug av forurenset vann. Vannforsyning i Fauske har blitt mye bedre i løpet av de siste 10 årene.

3.2 Radon

Radon er en usynlig og luktfri radioaktiv gass som dannes i berggrunnen. Gassen kan sive inn i hus, og når den fanges innendørs, øker konsentrasjonen og gassen kan da bli farlig for helsa. Radon medvirker til at rundt 370 nordmenn får lungekreft hvert år. De fleste av tilfellene skyldes en samlet effekt av røyking og radon^[1].

Staten strålevern anbefaler derfor at nivået av radon holdes så lavt som mulig. Tiltaksgrense er på 100 Bq/m³, mens maksverdi er på 200 Bq/m³. Kommunen har et ansvar for å påse at skoler og barnehager har kontroll på radonnivået i sine bygninger. Huseier har ansvar å måle i egen bolig og utleiebolig.

Alle formålsbygg i Fauske er målt (skoler, barnehager, institusjoner) og alle utleieboliger er målt. Målinger foregår i perioden oktober – april. Hvis disse ligger under tiltaksgrensen på 100 BQ, så måles de på nytt igjen etter 5 år. Bygninger som krever tiltak måles etter at tiltak er gjennomført

Private boliger i Fauske kommune har to områder med relativt mange målinger over tiltaksnivå, herunder nevnes Kvitblikk/Medås/Holtan med 40 % og Sulitjelma med 25 %. Når det gjelder private boliger så gjennomfører ikke Fauske kommunale eiendommer målinger i disse. Som unntak gjennomføres det en måling i et lite utvalg av private boliger i 2020. Dette da kommunen hadde målere til overs.

^[1] Kilde: Kreftforeningen.no

3.3 Støy

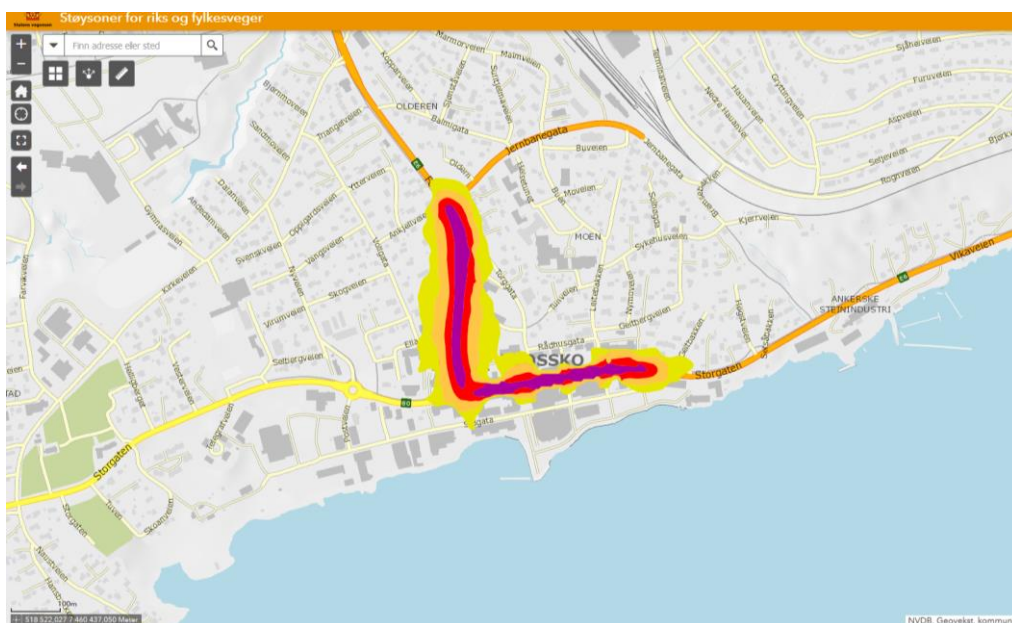
Støy er definert som uønsket lyd og lyd som kan gi helseskade. Vanlige kilder til støy er transport, industri, og bygg- og anleggsvirksomhet. Støybelastning over tid og/eller svært høye og kortvarige lydimpulser kan være helseskadelig. Veitrafikk er den viktigste kilden til støy, og 25 prosent av nordmenn oppgir at de plages av veistøy.

Støy kan forebygges blant annet gjennom trafikkregulering, plassering av bolig- og næringsområder og støyskjermingstiltak. Særlig er det viktig å skjerme boligområder mot nattstøy. Stillhet har stor verdi for befolkningen, og det å bevare stille områder er i seg selv et folkehelseiltak. Prosentandelen av de som plages av støy i Fauske antas å ligge under landsgjennomsnittet. Støyplager antas imidlertid å være svært høy rundt de to mest trafikkerte veier i kommunen: E6 og Rv80.

Årsdøgnetrafikk, forkortet ÅDT, er i prinsippet summen av antall kjøretøy som passerer et punkt på en vegstrekning (for begge retninger sammenlagt) gjennom året, dividert på årets dager, altså et gjennomsnittstall for daglig trafikkmengde. ÅDT kan gi innsikt i hvor mye støy en kan forvente langs veitraseer. Tall fra 2018 viser at ÅDT gjennom Fauske (fra Finneid bru til Søbbesva) varierer fra 2500 til 6100. På Rv80 er det registrert en ÅDT på 6000 i Erikstad-traseen og 3350 i Klungset, samt 3540 mellom Tørresvika og Reitan. (kilde: vegkart NVDB, vegvesen.no) Det vil være nyttig og viktig å kartlegge støy langs disse traseer for å vise hvilke boliger som er utsatt og trenger støyreducerende tiltak.

Forskrift til forurensningsloven om begrensning av forurensning, kapittel 5 om støy, stiller krav om støykartlegging av byområder med over 100.000 innbyggere og støykartlegging av regionale, nasjonale eller internasjonale veier med mer enn 3 millioner kjøretøy per år, det betyr en ÅDT på over 8220 kjøretøy. I Fauske kommune var kun Fauske Sentrum utredningspliktig med en ÅDT på 9300 i Storgata og 9050 Follaveien.

Kommunen har ingen egne kart med støyverdier og bruker statens vegvesen sitt kart i arealplanarbeid og byggesak når området ligger langs E6 i Fauske sentrum (se figur 33). Statens vegvesen sine kart kan imidlertid ikke brukes til detaljvurdering av enkeltboliger, da usikkerheten av inngangsdata er for stor. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

Figur 33 Kartutsnitt over Fauske sentrum. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

Det har lenge vært klart at sentrum har betydelige utfordringer når det gjelder støy og støvplager. Det finnes dessverre ikke tall eller data for dette. Fauske kommune har derfor fått etablert en målestasjon ved E6 i sentrum. En regner med å få tall som indikerer størrelsen på problemene i løpet av 2020. Utover dette har kommunen ingen database med kartlagte støyområder og dette byr på utfordringer. Det er kjent at det finnes mange boliger langs trafikkerte veier i kommunen hvor det ikke er utredet støy eller gjennomført støyreducerende tiltak. Mange boliger er blitt bygd i perioden før støyutredningskrav/retningslinjer trådte i kraft. Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreducerende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.

3.4 Forurensing

Det anslås at om lag 20 prosent av de nasjonale utslippene er knyttet til kommunale virkemidler og tiltak. Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.

Kommunen vektlegger i sin klimaplan-reduksjon av kommunalt utslipp av klimagasser ved å fokusere på miljøvennlige transportmidler, økt bruk av kollektivtransport og alternativer til dagens møte- og reisevirksomhet. Kommunen skal også gjennom holdningsskapende arbeid stimulere innbyggerne og næringslivet til å redusere sine klimagassutslipp.

Størst utfordring når det gjelder forurensing er knyttet til to forhold:

- **Tungtrafikk på E6 gjennom sentrum**

Tall fra Statens vegvesen viser økning i trafikken pr døgn gjennom Fauske sentrum, andel av tunge kjøretøy har økt betraktelig etter at TG båten i Bodø ble lagt ned.

- **Gruvedrift**

Drifta ved kobbergruvene i Sulitjelma ble lagt ned i 1991. Det er gjort en rekke oppryddingstiltak for å få kontroll på forurensing etter nedleggelse av gruvedriften. Det pågår en løpende overvåking av vannkvaliteten og det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak er ikke tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav. Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) i oppdrag å utarbeide en rapport som beskriver mulige tiltaksløsninger med kostnadsestimer. DMF har utført omfattende undersøkelser i området.

3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø

«Et samfunn som skal fremme helse og redusere sosiale helseforskjeller må ta hensyn til sosiale, økonomiske, kulturelle og miljømessige betingelser» (Meld. St. 34 2012–2013)

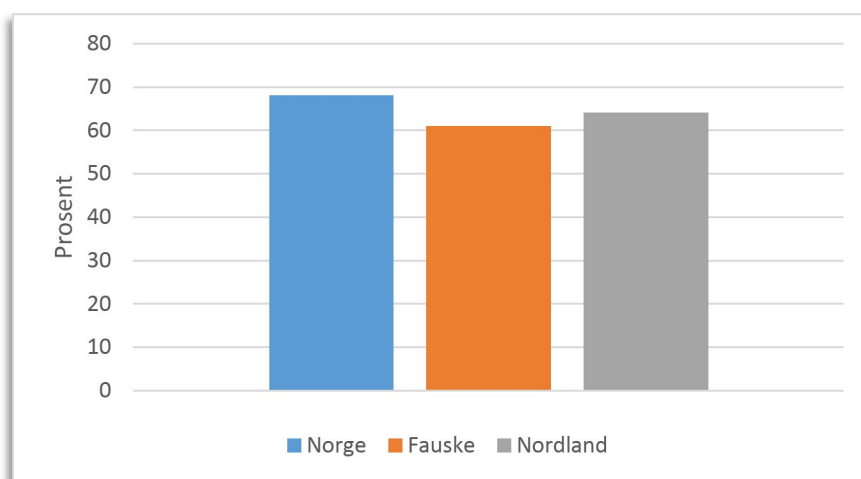
Helse skapes der folk lever og bor. Kvaliteter i befolkningens fysiske bo- og nærmiljø påvirker trivsel og trygghet, fysisk aktivitetsnivå og sosial deltakelse. Utvikling av helsefremmende bo- og nærmiljø er derfor en viktig del av et tverrsektorielt folkehelsearbeid. Gjennom utforming av det fysiske miljøet kan kommunen legge til rette for fysisk aktivitet og sosial kontakt mellom mennesker. Ved å planlegge fysiske omgivelser med tanke på helsefremming kan en bidra til bedre fysisk og psykisk helse i befolkningen. Blant ulike former for fysisk aktivitet er friluftaktiviteter de som viser størst grad av sosial likhet i deltakelse. Det er lettere å være fysisk aktiv dersom nærmiljøet er trygt og innbyr til aktivitet. Trygge uteområder og uformelle møteplasser som frister til opphold og sosial kontakt, kan øke følelsen av tilhørighet.

Gjennom Ungdata-undersøkelser (2013, 2016, 2019) og årlige elevundersøkelser, så har vi god oversikt når det kommer til ungdommers syn på nærmiljøet sitt. Fylkeshelseundersøkelser gir oss et bilde av hvordan den øvrige befolkningen i kommunen har det.

3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet

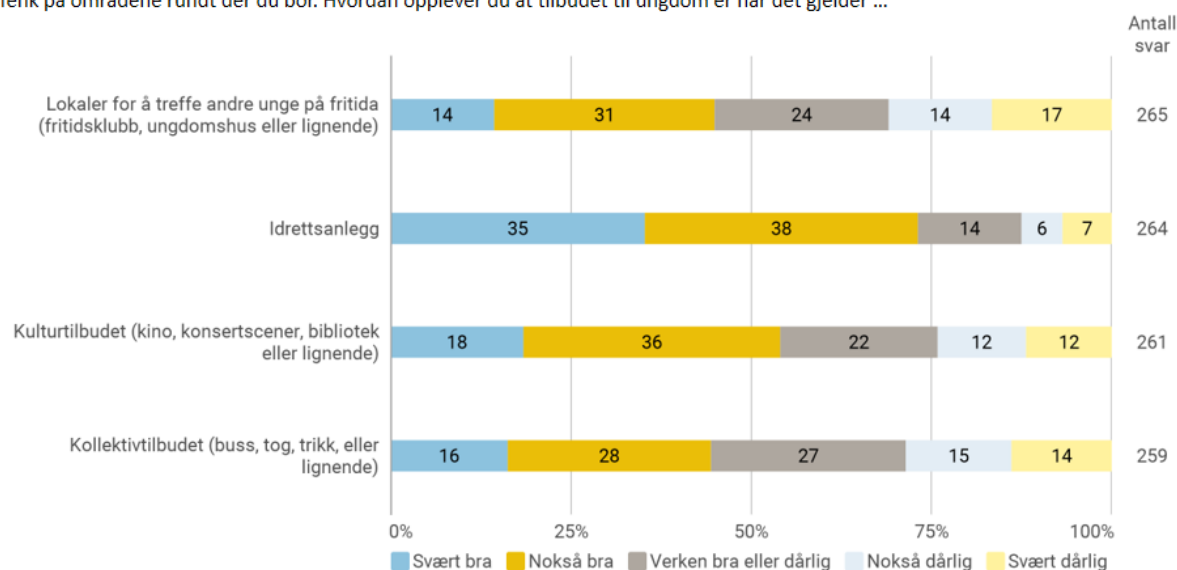
Å vokse opp betyr å vokse opp på et bestemt sted, og forskjellige lokalmiljøer kan gi ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Tilbudet av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud påvirker individuell utfoldelse og bidrar samtidig til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt. Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn foreldrene. Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for denne aldersgruppas velferd. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet.

I følge Ungdata-undersøkelsen svarer kun 60% (eller færre) av ungdommene at de er fornøyd med lokalmiljøet. Dette er signifikant lavere enn landet for øvrig. Se påfølgende punkt for utdyping av Fauske-ungdoms ønsker for utvikling av Fauske.

Figur 34 Prosentandel av ungdomsskoleelever som var fornøyd med lokalmiljøet sitt, Nordland og Fauske Kilde: Ungdata, 2019.

Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når det gjelder ...

Figur 35 Henter fra Ungdata-undersøkelse, 2019

Tilgang til møteplasser og tilbud av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud for ungdom, så vel som den øvrige befolkningen, bidrar til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Hvordan unge opplever sitt lokalmiljø vil også påvirke hvordan de oppfatter utsikter til framtidig utdanning, arbeid og familieetablering. Slike kontekstuelle forhold påvirker videre opplevd sosial støtte, spesielt for de som opplever desintegrasjon og/eller mangler sosiale nettverk.

3.5.2 By- og stedsutvikling

God stedsutvikling bidrar til trivsel og god livskvalitet for alle, og gjør det enklere og mer fristende å ta helsevennlige valg i hverdagen. Når mennesker settes i sentrum for samfunnsutviklingen, kan det skapes samfunn som er bærekraftige og levende.

En barne- og aldersvennlig tilnærming til stedsutvikling vil gjerne være bra for de fleste. Utforming av utemiljøer, bygg og offentlige rom har betydning for tilgjengelighet, fysisk aktivitet, trygghet og sikkerhet, psykisk helse og deltakelse i sosiale aktiviteter er viktig for barn, eldre og andre. Innretning på infrastruktur påvirker mulighetene til å sikre ren luft, rent vann og rene omgivelser. Tilrettelegging for gåing og sykling i trygge omgivelser stimulerer til fysisk aktivitet. Levende og attraktive grøntarealer, og uteområder, frie for støy og luktplager, allergifremkallende pollen og stråling, åpner for lek, sosial omgang, friluftsliv, naturkontakt og idrettslige aktiviteter. Det er fortsatt et stort potensial for å legge til rette for lokale turveier, nærtur, som er landets mest brukte aktivitetsarena. Mange ulykker skjer i folks hjem og nærmiljø, og god stedsutvikling er vesentlig for trygghet og sikkerhet. Tilgang på barnehager og skoler, eldresentre og andre sosiale møteplasser, helsetjenester og gode kommunikasjoner er andre forhold som bidrar til å skape gode nærmiljøer for folk i alle livsfaser og livssituasjoner.

Undersøkelser gjort gjennom Urban Trigger-prosjektet i 2019 og Byroms-seminaret i 2018 viser at ungdommene syntes at det satses for lite på de unge, og for mye på eldre. Dette til tross for at nærmiljøanleggene er godt utbygde i hele kommunen. Fauske-ungdommen savner møteplasser for ungdom, og det er ønskelig med uformelle kontaktpunkter (kaffebar o.l.). Byroms-seminaret satte

fokus på hva som skal til for å fylle tomme lokaler med aktivitet og gjøre det attraktivt for flere å bo i sentrum. Fauske ungdomsråd valgte seg syv hjertesaker knyttet til utvikling av sentrum:

1. Gratis møteplasser

Skap en møteplass i uteområde, godt tilrettelagt

2. Kulturhus

Ungdommene har ikke et forhold til foreslått visjon om nytt kulturhus på sjøfronten. De ønsker å bli inkludert i en åpen prosess rundt utvikling av nytt kulturhus og er mer opptatt av at innholdet blir interessant enn selve lokasjonen. For ungdommene er åpningstider og en tilrettelegging for å nå så mange aldersgrupper og brukergrupper som mulig viktige kriterier. Det refereres til biblioteket i Bodø og Deichmanske bibliotek i Oslo.

Aktuell problemstilling: Hvordan kan huset være attraktivt og åpent for folk i alle aldre?

Kriterier; kveldsåpent og kafé

3. Ungdomsbolig

For mange ungdommer er det lange avstander til skole (spesielt videregående skole), hvor det i noen tilfeller krever hybel eller ønskes i hybel for å slippe lang reisetid til skolen. I dag er det svært begrenset med tilbud på boliger for unge. Dette handler både om størrelser, type bolig og priser. Ungdommene beskriver boligprisene/leieprisene som høye i Fauske til tross for at det er et lite sted. De ønsker andre boformer, og i kobling til disse, attraktive møteplasser. Aktuell problemstilling: Hvordan kan vi bygge boliger som fungerer som en felles møteplass, samt har en rimelig pris?

4. Amfi

Kjøpesentre er for mange ungdommer et attraktivt møtested. Dette handler om både livet og aktiviteten som utspiller seg der, tilgang til funksjoner og tilbud og en opplevelse av å kunne oppholde seg innendørs uten å måtte kjøpe noe. Det kommer frem at Amfi i Fauske for mange i ulike aldre er et viktig møtested. Dette gjelder også ungdom. Men ungdomsrådet mener at Amfi ikke er så godt tilrettelagt for ungdom. Det er få gratis sitteplasser inne og ingen serveringstilbud som er tilpasset ungdom. De fleste serveringstilbudene er mer tilpasset voksne og eldre. Ungdommene ønsker derfor at Amfi skal bli et mer attraktivt tilbud for ungdom.

Aktuell problemstilling: Gi Amfi et ungdomsløft - Oppholdssoner - Andre serveringskonsepter - Estetikk-åpne opp mot omgivelsene

5. Gå-gate

Ungdommene mener at den rette veien å gå er å etablere mer bilfrie miljøer i sentrum. En viktig kobling er Bygdetunet og Amfi. Her ønsker ungdommene å utfordre gjennom å igangsette strakstiltak og gradvis kunne etablere et bilfritt miljø i sentrum. I tillegg er det svært viktig å skape den riktige atmosfæren. Koselig og intimt.

Aktuell problemstilling: Tenk strakstiltak for å skape en koselig gågate

6. Bygdetunet

Bygdetunet er i dag en av de få stedene i sentrum som ungdom opplever som et attraktivt møtested. Dette handler primært om utearealene. Her er det rekreativt og oppleves som at man får være litt mer alene uten voksne tilstede. Ungdommene ser et stort potensial i å bruke og aktivere dette området mer, både uterommene og de historiske byggene.

Aktuell problemstilling: Hvordan kan vi skape nytt liv på bygdetunet?

3.5.3 Universell utforming

Universell utforming skal være en integrert del av en helhetlig utforming og ikke en særtilrettelegging. Målet er å oppnå likestilling og deltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne ved å fjerne barrierer. Universell utforming forutsetter at hoved løsningen skal imøtekomme alle brukeres behov. Særskilte grupper er for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne, innvandrere og flyktninger, syke og eldre, og personer med interesser hvor det er lite eller ingen grad av organisering. Tilrettelegging for fysisk aktivitet er særlig viktig for grupper som av ulike årsaker har utfordringer med å få innpass i vanlig organisert aktivitet. Denne typen friluftsliv trenger tilrettelegging for de med nedsatt funksjonsevne.

Noen områder i kommunen har tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, det er ved Valvatnet, i Daja ved Emmavann og rundt Valnesfjord helsesportssenter. Kommune legger til rette for universell utforming ved rehabilitering og utbygging av anlegg og områder.

3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap

«Stier og løyper er friluftslivets viktigste anlegg/infrastruktur»

Å bevare eller skape grønne nærområder er et viktig folkehelseiltak. Nærområder kan bedre folkehelsen ved å bidra til trivsel og livskvalitet, tilby sosiale møteplasser, stimulere til fysisk aktivitet, redusere stress, dempe negative effekter av luftforurensning og trafikkstøy. Forskning har vist at bruken av grøntområder avtar raskt med avstand fra hjemmet. For at et grøntområde skal være tilgjengelig for barn og eldre bør det ikke ligge mer enn 400 meter fra hjemmet. Når kommunestyret diskuterer arealbruk er det derfor viktig å sørge for at innbyggere har god tilgang til naturopplevelser der de bor. Det samme gjelder øvrige areal- og samfunnsplanleggere.

Det foreligger en del kunnskap om landskapsverdier i Nordland i dag, men den er i mange tilfeller svært mangelfull. Samtidig får landskapet større betydning for stadig flere personer. Landskapet er blant annet satt på dagsorden gjennom den europeiske landskapskonvensjonen, som Norge har sluttet seg til. Denne legger vekt på hverdagslandskapet, det landskapet som har stor betydning for folk i deres daglige liv¹. [Friluftslivs-kartlegging fra 2012](#) gir kommunen et godt verktøy for å vurdere friluftslivsinteressene i areal- og dispensasjonssaker og i andre relevante sammenhenger. Kartleggingen er tilgjengelig digitalt via kommunens hjemmeside.

Badestranda på Lund, Straumøyra ved Finneid-Straumen, og Nordvika er regulerte områder. Fridalen og området rundt Valnesfjord helsesportssenter, Klungsetmarka, Badestranda på Lund, Finneidfjell og Vallvatnet/Kvitblikvannet er tilrettelagte nærturområder. I tillegg er det en rekke friluftslivsområder i utmarka rundt om i hele kommunen. Sjunghatten nasjonalpark «Barnas Nasjonalpark» ble åpnet i 2010, og er et statlig sikret friluftsområde. Nasjonalparken ligger i kommunene Bodø, Fauske og Sørfold – hvor Fauske kommunes hovedinnfallsport er besluttet lagt til Fridalen. Det presiseres at kommunen ikke er i mål når det kommer til samarbeidsprosjekt knyttet hovedinnfallsport, og at arbeid gjenstår.

¹ Kilde: Regional planstrategi for Nordland 2016-2020 Del 1 – Kunnskapsgrunnlaget

3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg

I forbindelse med åpning av nye Vestmyra skole høsten 2016 ble det uttalt at skolen hadde mål om å være landets beste helsefremmende skole også når det kommer til utemiljø. Drivkraften i skoleprosjektet har vært å utvikle et helhetlig og helsefremmende skoleanlegg. Det har vært avgjørende at bygg og uteområder skal fremme medvirkning, inkludering og trivsel for alle brukere på tvers av alder og kultur. I etterkant av Vestmyra-utbyggingen har det kommet opp nye nærmiljøanlegg knyttet til bygging og renovering av skoler på Finneid, i Sulitjelma og i Valnesfjord.

Elever har deltatt gjennom elevrådsarbeid, deltakelse i prosjektgruppe for planleggingen av anleggenes aktivitetstilbud og/eller gjennom workshops. Dette har vært med på å skape et nært og godt eierforhold til skolen og uteområdene. Områdene har et mangfold av aktivitetstilbud, enten det gjelder individuell aktivitet eller aktivitet sammen med andre.

De nye anleggene skal stimulere til aktivitet og fysisk utfoldelse for hele befolkningen i Fauske kommune, ikke bare blant skoleelevene. Uteanlegget skal være attraktivt både som skolegård og nærmiljøanlegg/parkanlegg til bruk både i skoletiden og på fritiden.

3.6 Sosial støtte, trivsel og selvpoplevd helse

Gode nære relasjoner er en av faktorene som bidrar til å fremme psykisk helse og trivsel. Ensomhet og mangel på sosial støtte forringer livskvaliteten, påvirker menneskers mestringsressurser og medfører risiko for dårligere helse. Sosial støtte handler om at man har nære relasjoner som kan gi følelsesmessig støtte hvis det oppstår personlige problemer i livet. Sosial støtte er helsefremmende i seg selv, og virker som en buffer mot stress gjennom mulighet for drøfting, trøst og praktiske råd eller økonomisk støtte. Lav opplevd tilhørighet og en følelse av å være utenfor et fellesskap med gjensidige forpliktelser kan påvirke psykisk og fysisk helse, i form av for eksempel hjerte-/karsykdommer, infeksjonssykdommer og depresjon. Undersøkelser viser at sosial støtte bidrar til å redusere psykiske og fysiske helseproblemer i samfunnet. Vi kan derfor se på dette som utfordringer som er av spesiell interesse i folkehelsearbeidet. Utenforskap handler om å ikke være en del av det sosiale fellesskapet. Det kan ramme alle – unge, eldre, friske, syke og uføre, innvandrere, enslige – folk i alle aldre og helt ulike livssituasjoner.

For å få kunnskap om helsetilstanden til befolkningen gjennomføres SSBs Levekårsundersøkelse fra 16 år og oppover, Fylkeshelseundersøkelsen for voksne over 19 år, samt Ungdataundersøkelsen som er for skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Forskningen på ensomhet og sosial støtte har brukt ulike spørsmål og rapporterer litt ulike tall.

Resultater fra SSBs Levekårsundersøkelsen viser oss hva som kjennetegner dem som opplever ensomhet og mangel på sosial støtte:

«Personene som opplever at de ikke kan regne med noen, kjennetegnes av at de er enslige uten kjæreste, har lav utdanning (risikoen synker med økende utdanningsnivå) og står utenfor arbeidslivet på grunn av uførepensjon, annen pensjon eller fordi de er hjemmearbeidende. (...) Det ser særlig ut til at uførepensjonistenes relativt dårlige situasjon har sammenheng med deres helsemessige og økonomiske problemer».

Et fellestrekk ved resultatene er at de tyder på at deltagelse er en viktig samlende faktor: det å ikke være i utdanning, arbeid eller annen aktivitet påvirker naturlig nok muligheten for å knytte og opprettholde bånd. Dårlig helse og/eller økonomiske problemer kan også påvirke mulighetene for deltagelse.

Levekårsundersøkelsen viser at omtrent halvparten av voksne mellom 16 og 79 år i Nordland angir at de har sterk støtte i og/eller utenfor familien, mens 5 % angir lite sosial støtte. Nordland ligger likt med resten av landet.

For Fauske Kommune er det valgt ut fem indikatorer fra Fylkehelseundersøkelsen 2020 som omhandler sosial støtte og trivsel. Tallene fra undersøkelsen viser at Fauske plasserer seg omkring fylkesgjennomsnittet på disse indikatorene, med unntak av trivsel i nærmiljøet, som er noe lavere enn i fylket for øvrig.

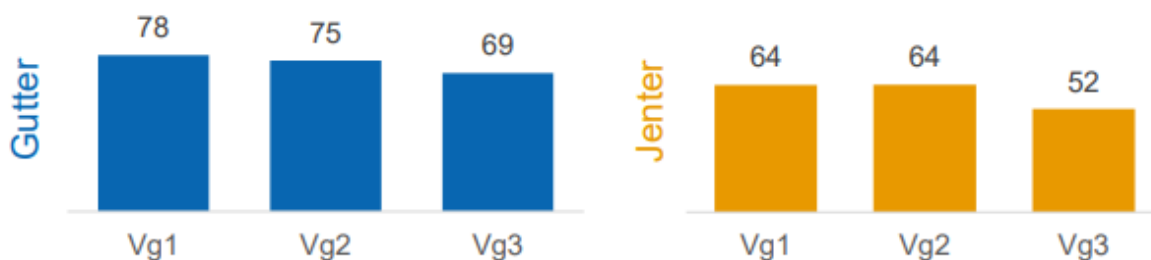
Indikator	Fauske	Nordland
Sosial støtte	89 %	88 %
Stor grad av trivsel i nærmiljøet	65 %	71 %
Andel som i stor grad føler seg trygge	84 %	86 %
Fornøyde med tilværelsen	76 %	75 %
Sammen med gode venner ukentlig eller oftere	61 %	62 %

Figur 36 Sosial støtte og trivsel i Fauske og Nordland. Kilde: fhi.no

Ungdataundersøkelsen beskriver at nær en av ti ungdommer i alderen 13-16 år mangler fortrolige venner, eller for tiden ikke har noen de kan kalle venner. Av de spurte ungdomsskoleelevene svarer 23 % at de er mye plaget av ensomhet. Ungdommer som vokser opp i familier med dårlig råd, rapporterer i større grad at de mangler venner som de kan stole helt på.

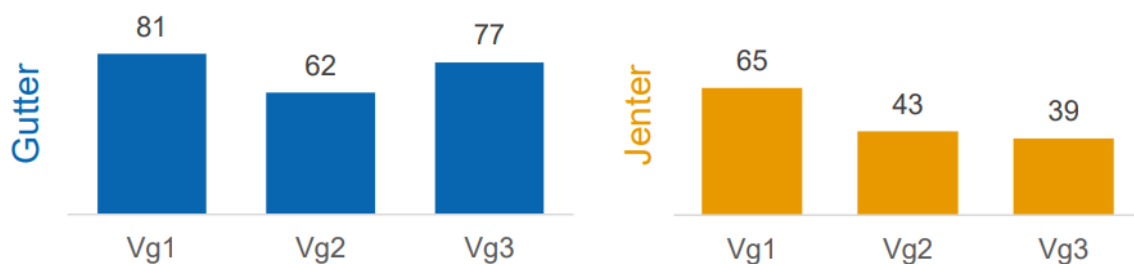
Ungdataundersøkelsen viser at de aller fleste Fauske-ungdommene i videregående skole har venner de kan stole på. Å ha venner betyr at man er godtatt, det markerer tilhørighet og sier noe om hvem man er. Det er derfor positivt når Ungdata viser at de aller fleste ungdommer har venner å være sammen med. Det er samtidig bekymringsfullt at hver tiende ungdom i Norge mangler venner de kan stole på og som de kan snakke med om alt mulig.

De eldste ungdommene melder om at skolen er et godt sted å være – men ikke for alle.

Figur 37 Prosentandel som er fornøyd med skolen de går på. Videregående. Kilde: Ungdata

Mange videregående-ungdommer melder at de er fornøyd med helsen sin. Egenvurdert helse er en viktig indikator for sykkelighet og bruk av helsetjenester, og anvendes til å overvåke befolkningens helsestatus over tid. Her er kommunen tilnærmet likt landet for øvrig. Det er imidlertid verdt å merke seg at de spurte jentene er langt mindre fornøyd med egen helse enn hva guttene er.

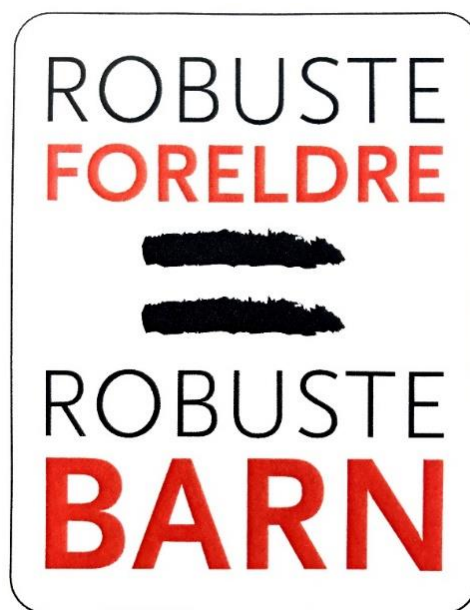
Figur 38 Prosentandel som er fornøyd med helsa si. Videregående skole. Kilde: Ungdata

Det er generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og i en del ungdomsmiljøer har det å være sunn blitt «in». Større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det. Sammenligner vi den selvopplevde helsa opp mot selvbilde, så fremkommer det at også her er kjønnsforskjellene betydelige blant de spurte videregåendeungdommene; sammenlignet med guttene så er jentene langt mindre fornøyd med seg selv, sitt eget utseende og måten de lever livet sitt på.

3.7 Foreldrestøtte

Forskning viser at foreldre er de personer som har størst betydning for sine barn og for deres oppvekst. Det er i familien det legges grunnlag for primære oppdrags- og dannelsesprosesser. Dette er med på å gjøre foreldre til kommunens viktigste ressurs i arbeidet med å fremme barn og unges helse og utvikling.

Av normalfamiliegruppen, som utgjør 90 % av befolkningen, viser forskning at 10 % utvikler alvorlig normbrytende atferd. Når det kommer til familier i risikogruppen så regnes det at 25 % utvikler alvorlig normbrytende atferd, og hele 40 % av problemgruppen. Likevel er det i normalgruppen dette utgjør flest tilfeller. Fordelt på 100 familier vil det statistisk sett være 12 barn som utvikler normbrytende atferd. Av disse kommer ni barn fra normalgruppen. En liten innsats rettet mot mange vil dermed ha større effekt enn stor innsats rettet mot få.

Figur 39 Fauske kommunes foreldrestøtte-logo

Tanken bak foreldrestøttesatsingen i Fauske, hvor foreldrestøtte skal tilbys til alle foreldre med barn i alderen 0 -20 år, handler om å fremme barns helse gjennom å øke foreldrenes kunnskap og kompetanse om barns helse og utvikling. Jo bedre foreldre håndterer sin rolle og sitt ansvar som foreldre, jo bedre (vekst-/livs-) vilkår gis barnet. Foreldrestøtte som begrep omfavner all aktivitet som kan knyttes til å øke denne kompetansen, enten hos foreldre direkte, eller hos foreldrestøtteaktører (ansatte i støtte-/hjelpetjenester, m.fl.).

Foreldrestøttetiltak i Fauske skal finnes som helsefremmende og forebyggende tiltak, og som hjelpetiltak. Satsingen skal føre til økt kompetanse også hos kommunens ansatte, så vel som hos frivillig sektor. Foreldrestøttearbeidet er politisk og administrativt forankret gjennom kommunens folkehelsearbeid og gjennom diverse politiske vedtak og dokumenter; «Fra programnotat til handling», «Samhandlingsplan for oppvekst og kultur 2014 - 2019». I 2018 ble foreldrestøtte en nasjonal strategi.

I Fauske er det utviklet en lokal samhandlingsmodell; TIMS-Fauske (Tidlig Intervensjon – Måltrettet Samhandling). Modellen trådte i kraft 2014. TIMS-teamet, kommunens tverrfaglige team har som formål å sikre helhetlig støtte og hjelp i samhandling rundt barn og ungdom i Fauske.

År (TIMS-året går fra 01.09-31.08)	Nye saker (Gj.alder barn)	Oppfølgingssaker (fra forrige periode) Gj.alder barn	Avsluttede saker
2017/2018	42	-	-
2018/2019	39 (8 år)	13 (12.4 år)	30
Tall fra 01.09/19-01.06/20*	23 (8 år)	18 (10.3 år)	22

Figur 40 TIMS-saker (individuell oppfølging i TIMS-team). Kilde: TIMS-teamet

**Årets tall er ikke ferdig oppdatert. Det er foreløpige tall frem til juni. Erfaringen viser at TIMS-teamet ofte kontaktes mot skoleårets/barnehageårets slutt. På grunn av korona og nedstenging antar man at en del saker har uteblitt, dette selv om tilbudet om teams-møter har vedvart gjennom perioden*

I år (2020) vil «Familiens hus» realiseres i form av nytt bygg og flere støttetjenester under samme tak. Familiens hus vil være primus motor for satsningen på foreldrestøtte videre fremover, så vel som på å gi helhetlig hjelp og støtte til barn/ungdom, foreldre og familier i kommunen.

3.8 Valgdeltakelse

For at et samfunn skal fungere godt er det viktig med demokratisk medvirkning. Å påvirke og forme samfunnet rundt seg styrker opplevelsen av selvstendighet, som er en viktig forutsetning for god livskvalitet. Deltakelse ved politiske valg er en indikator for den formelle demokratiske deltakelsen. Det er vist at personer med høyere utdanning og inntekt har høyere valgdeltakelse. Valgdeltakelse som indikator forteller noe om opplevelsen av «empowerment» i befolkningen, altså opplevelsen av makt og myndighet til å påvirke beslutninger.

I Fauske var det 75,4 % som stemte ved stortingsvalget 2017. Det er litt færre enn landet for øvrig, men mer enn fylket. Det har vært en nedgang i valgdeltakelse ved kommunevalg, men en oppgang ved stortingsvalg. Kommunevalg og stortingsvalg er de største arenaene for befolkningens medvirkning.

Kommunestyrevalg og fylkestingsvalg - Fauske		Kommunestyrevalg – Hele landet	
2019	63,3 %	2019	64,7 %
2015	63,9 %	2015	60,2 %
2011	64,7 %	2011	63,8 %

Stortingsvalg - Fauske		Stortingsvalg – Hele landet	
2017	75,4 %	2017	78,3
2013	74,8 %	2013	78,2 %
2009	73,3 %	2009	76 %

Figur 41 Valgdeltakelse i Fauske i perioden 2009 – 2019: Kilde: Valgresultat.no

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Drikkevannet i Fauske er bra. Det varierer hvor utsatt befolkningen i Fauske er for trafikkstøy.

Generelt er mennesker mer aktive dersom parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon og mosjon, kollektivtransport og viktige målepunkter som skoler og butikker ligger i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen. Eksempler viser at rask befolkningsvekst, urbanisering og fortetting fører til en reduksjon av rekreasjonsareal og nærturterreng. Rom for bevegelse bør være prioritert i nærmiljøutvikling. Dette innebærer at friluftsområder i nærmiljøet må prioriteres og nedbygging av lokale «100-meterskoger» forhindres. Offentlig rom bør stimulere til aktivitet gjennom gang- og sykkelvegnett, turstier, joggeløyper, skiløyper, utendørs treningsapparater eller kreativt design av offentlige steder. Det er ikke kun kvantiteten av stier, fortau og grøntområder som har betydning for aktivitet, men kvaliteten på disse.

Ungdata viser at de aller fleste ungdommene lever gode og aktive liv. Samtidig er de mindre fornøyde enn fylket og landet for øvrig når det kommer til lokalmiljøet. Særlig dagens kollektivtilbud belyses som en negativ faktor. Dette gjelder for flere samfunnsgrupper. For å realisere Kommuneplanens strategier, må samspillet mellom kollektivtilbudet og arealbruken i kommunen bli sterkere enn i dag. Kommunen og fylkeskommunen må i fellesskap definere busstraseene, stoppesteder og knutepunkter som skal gi premisser for ny bebyggelse som bygger best mulig opp under markedet for kollektivtransporten². På lang sikt bør kollektivtilbudet ytterligere styrkes gjennom areal- og tettstedsutvikling som bygger opp under kollektivtransporten. Det bør være et prinsipp at boligbygging og utvikling av nye nærmiljøer skjer rundt kollektivknutepunkt. Disse knutepunktene må være forbundet med et omfattende og sammenhengende gang- og sykkelvegnett som gjør personbilen overflødig. Både kollektivtrafikk og aktiv transport bidrar til økt fysisk aktivitet og bedre bomiljø. Syklistere, gående og brukere av andre transportformer som innebærer fysisk aktivitet bør gis høyest prioritet i utvikling og vedlikehold av infrastruktur.

Kommunen har investert i en rekke skiltede tur-stier/veier og gapahuker i kommunen. Utfordringen er å holde stiene og turområdene vedlike slik at de oppleves som attraktive og trygge også frem i tid. En annen utfordringen er knyttet til å tenke helhet i arealplanleggingen. Det har blant annet ikke i tilstrekkelig grad blitt tatt høyde for sykkelnettverk og grønne korridorer, noe som har medført konsekvenser i en del boligområder. Tap av natur er for kommende generasjoner en like stor trussel som klimaendringer. Ved å sikre folkehelseperspektivet tidlig i all samfunnsplanlegging så kan kommunen i større grad balansere fremtidige behov.

Sosiale og kulturelle møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for at innbyggerne har trygge møteplasser kan man bidra til å styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse. Kommunens foreldrestøttarbeid skal blant annet bidra på dette området. Frivillige aktører kan spille en viktig rolle i et slikt arbeid fordi de har en større rekkevidde og kan inkludere mennesker fra ulike kulturer i forskjellige aldersgrupper. Frivillig arbeid kan også forebygges gjennom arbeid rettet mot grupper med ulike og store livsutfordringer og som dermed risikerer å oppleve økt desintegrasjon fra lokalsamfunnet. Det er også viktig med tiltak som kan redusere barrierer for deltakelse i slike uformelle nettverk.

Kommunen er nå i en posisjon hvor tidlig innsats/intervensjon i større grad kan realiseres. Organisatoriske grep er gjort, og fokus har i større grad dreid fra et behandlingsperspektiv til forebyggende og helsefremmende perspektiv.

Der er i Fauske noe lavere valgdeltakelse enn landssnittet. Lav valgdeltakelse i deler av befolkningen kan føre til at velgergrupper faller utenfor de demokratiske prosessene. Dette kan få negative konsekvenser for legitimiteten til valgsystemet og lokaldemokratiet. Det er behov for å sammenstille kunnskap om hva som påvirker valgdeltakelsen i Fauske, særlig med tanke på region- og kommunereformen hvor avstanden mellom velger og politikere kan øke ytterligere.

² Rapporten fra Gustav Nielsen Consulting viser til analyser rundt dette.

HOVEDFUNN

- *Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning*
- *Behov for oppdatering av en del reguleringsplaner*
- *Økning av tungtrafikk i sentrum*
- *Ungdom er signifikant mindre fornøyd med lokalmiljøet, enn landet som helhet*
- *Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse*
- *Lite/lav satsing på sykkelnettverk*
- *Satsing på nærmiljøanlegg*
- *Satsing på foreldrestøtte og helhetlige oppveksttjenester*
- *En av ti ungdommer mangler nære venner, og 23 % av de spurte ungdomsskoleelevene svarer at de er mye plaget av ensomhet*
- *Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland*
- *Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+*
- *Økt fokus på tverrfaglige/helhetlige tjenester*
- *Noe lav valgdeltakelse*

KAPITTEL 4:

SKADER OG ULYKKER

4 Skader og ulykker

Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

De fleste skader og dødsulykker skjer i hjemmet og på fritiden, og det er derfor et betydelig potensial for forebygging av skader og ulykker. Skader og ulykker med personskader tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaken for personer under 45 år. 34 prosent av alle dødsfall hos norske barn i alderen 1 – 14 år skyldes ulykker. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet. En rekke studier har dessuten funnet at det er en sammenheng mellom sosioøkonomisk posisjon og ulykkesskader. Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) viser i sin rapport 'Sosioøkonomiske forskjeller i ulykkesskader' til en tydelig sammenheng mellom utdanningsnivå og dødelighet ved ulykker. Personer med lavere utdanningsnivå er også mer utsatt for ikke-dødelige skader.

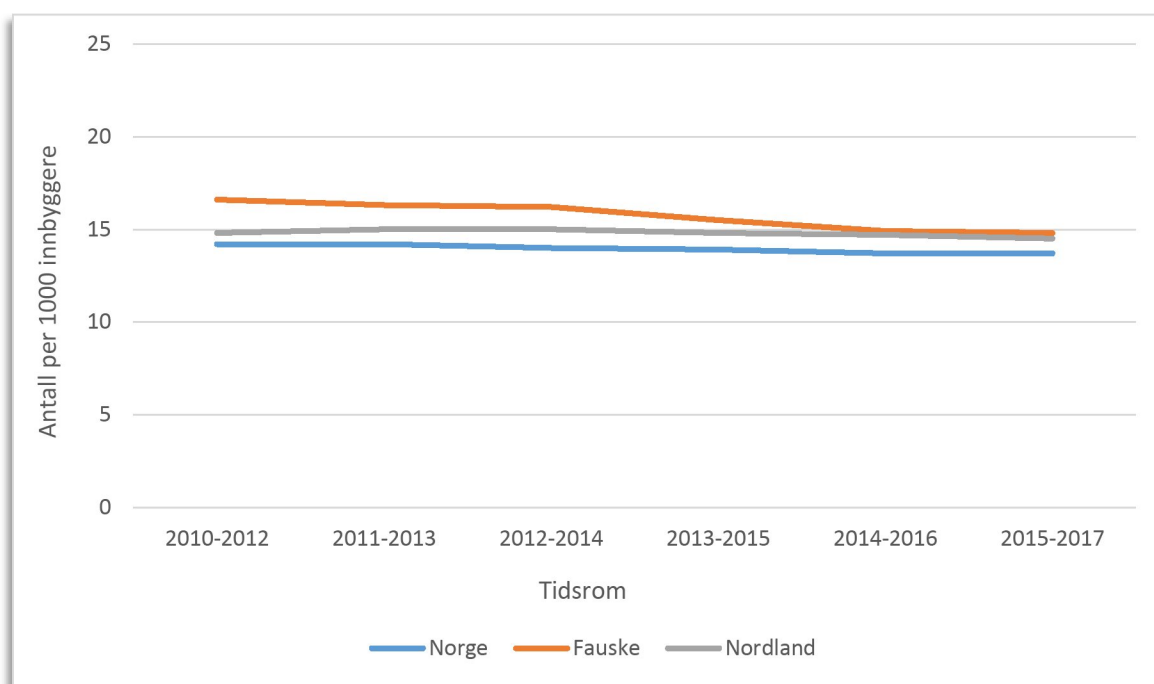
Forebygging av ulykker og skader er et felt som ikke er underlagt ett ansvarsområde, men som mange aktører i kommunen har et ansvar for. Tverrsektorielt arbeid fremheves derfor som avgjørende.

4.1 Personskader

Hos ungdom og unge menn er det særlig trafikkulykker som fører til redusert helse og tapte liv. Hos eldre er hoftebrudd alvorlig fordi det kan medføre nedsatt funksjonsevne og behov for hjelp, og dermed redusert livskvalitet. I følge Skadeforebyggende forum topper Norge statistikken når det gjelder hoftebrudd. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte, for deres pårørende og bruk av store samfunnsressurser. Forskning viser at de som får et hoftebrudd har store smerter og lidelser og 1/3 dør innen et år etter ulykken. Mange som rammes får heller ikke tilbake sitt tidligere funksjonsnivå og får sterkt redusert livskvalitet. Det er vanskelig å dokumentere hva ulykker koster samfunnet i personlig lidelse og faktiske kostnader, men det finnes tall som anslår kostnader på min. 50 milliarder per år. Et hoftebrudd koster i gjennomsnitt ca. 500 000 kroner i rehabilitering for helseforetak og kommune det første året og store deler av dette belastes av den lokale helse og omsorgstjenestens budsjetter.

Befolkningens bruk av sykehustjenester er en indikator på både helsetjenester og helsetilstand i kommunen. Selv om sykehusbehandlede personskader viser kun omfanget av de alvorligste skadene, kan det likevel gi verdifull informasjon om problematikken rundt utbredelse av sykdom og bakenforliggende risikofaktorer.

For kommunen viser utviklingen en nedgang i alvorlige skadetilfeller siste tiåret, og er nå tilsvarende for resten av fylket samtidig som det fortsatt er over landsgjennomsnittet.

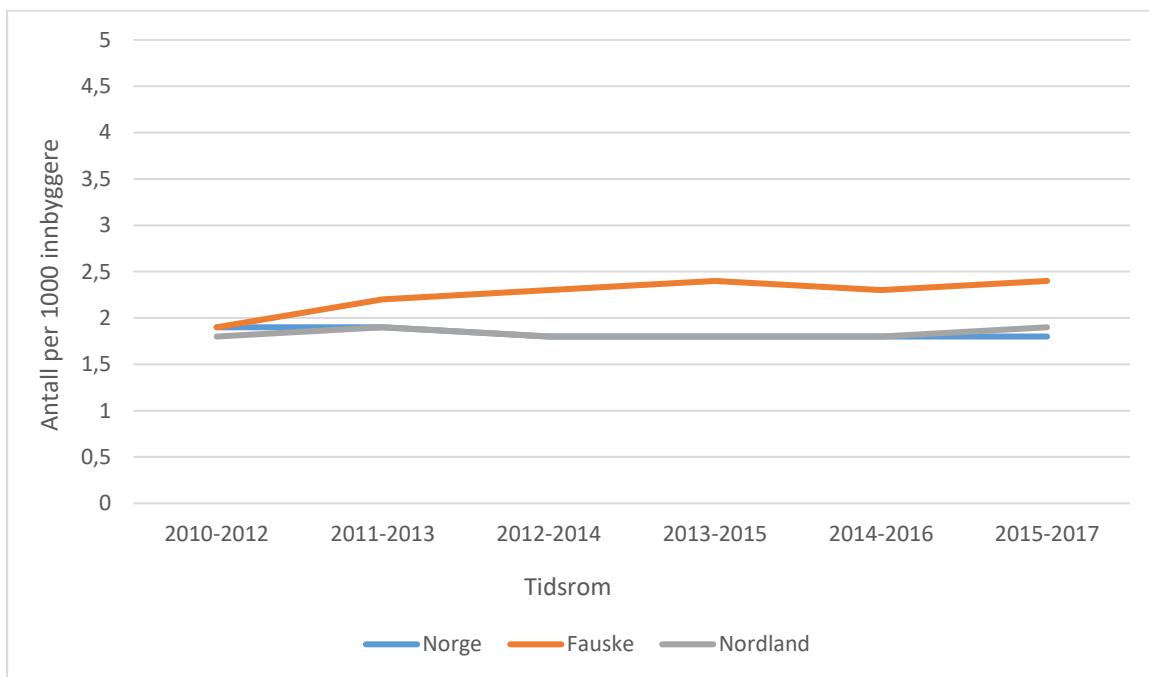
Figur 42 Antall pasienter innlagt (dag- og døgnopphold) i somatiske sykehus per 1000 innbyggere per år. Kilde: Kommunehelsas statistikkbank

4.1.1 Hoftebrudd

Hoftebrudd er spesielt alvorlig blant eldre, fordi det kan medføre redusert funksjonsevne, behov for hjelp og redusert livskvalitet. Fall er den hyppigste årsaken til hoftebrudd hos eldre og 75 % av bruddene skjer hos hjemmeboende eldre.

Bivirkninger av legemiddelbruk, dårligere balanse og svekket muskulatur er faktorer som bidrar til fallulykker med hoftebrudd som konsekvens. Forekomst av fall varierer også med ytre faktorer som is og glatte veier, dårlig fottøy, løse tepper og dårlig belysning.

For Fauske kommune viser tallene at det er en noe høyere bruk av spesialisthelsetjenesten i forbindelse med hoftebrudd enn landet og fylket for øvrig. Det er derfor rimelig å anta at bruken av primærhelsetjenester i kommunen knyttet til hoftebrudd også er tilsvarende høyere. Tendensen tyder dessuten på et negativt utviklingstrekk med en økende andel hoftebrudd i kommunen det siste tiåret.

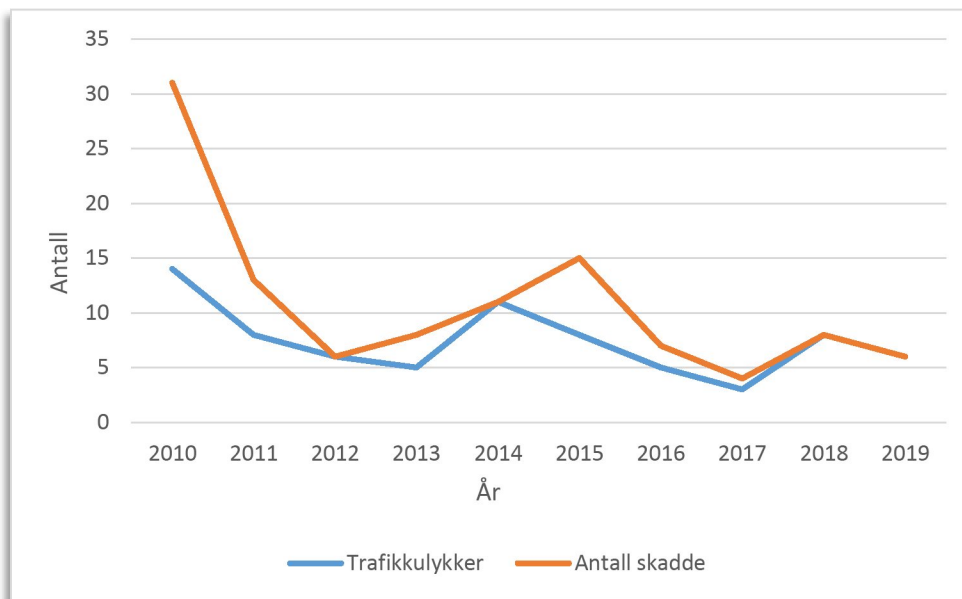
Figur 43 Antall hoftebrudd per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

4.2 Trafikkskader og dødsfall

Trafikksikkerhet og folkehelse henger nært sammen i et lokalmiljø, og vil ofte handle om følelsen av å kunne ferdes trygt innenfor egen kommune. Dette gjelder om at man enten ferdes der selv, sender barna sine til skole eller til ulike fritidsaktiviteter. Det er uavhengig om man går, sykler, bruker rullestol eller ferdes rundt i kommunen i et kjøretøy.

Trafikkulykker vurderes som et betydelig folkehelseproblem på tross av en markant reduksjon av antallet alvorlige trafikkulykker siden 1970. Det er spesielt for unge mennesker at trafikkulykker utgjør en viktig årsak til tidlig død, helsetap og redusert livskvalitet. Regjeringen vil i tråd med Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter (2014-2015), forsterke det tversektorielle samarbeidet for å forebygge ulykker. Det er viktig at kommunen integrerer det ulykkesforebyggende arbeidet generelt, og trafikksikkerhetsarbeidet spesielt i sitt folkehelsearbeid.

I perioden 2000-2009 var det totalt 139 registrerte trafikkulykker i Fauske kommune. For tidsrommet 2010 -2019, var tilsvarende tall 70 ulykker, som er en nedgang på 50 prosent. Antallet trafikkulykker i kommunen har dermed gått drastisk ned de siste ti årene, og dette er helt i tråd med utviklingen ellers i landet. Tallene for Fauske i siste periode har for øvrig stor variasjon fra år til år, slik at å sammenligne statistikk eller tolke tallene her er ikke forsvarlig da grunnlaget er for svakt.

Figur 44 Antall trafikkulykker og antall skadde i Fauske kommune. Kilde: Vegvesen.no

4.2.1 Trafikksikker kommune

Trafikksikkerhetsarbeid er en viktig del av det forebyggende folkehelsearbeidet i lokalmiljøet, som berører alle kommunens innbyggere. Kommunen har et stort ansvar for å forebygge ulykker. Kommunalt trafikksikkerhetsarbeid anses som avgjørende for å nå nasjonale mål om reduksjon i antall drepte og hardt skadde i trafikken. Fauske kommune er nå godt i gang med prosessen med å bli godkjent som trafikksikker kommune. Ordningen skal bidra til at kommunen har et systematisk arbeid for et tryggere lokalmiljø. Godkjenning som trafikksikker kommune er et kvalitetsstempel for de kommunene som arbeider langsiktig og systematisk med trafikksikkerhet.

I Fauske er alle barnehager godkjent som trafikksikre. Det jobbes nå for at skolene i Fauske også kvalifiserer som trafikksikre. I dette arbeidet skal skolene levere rutiner og opplegg for å ivareta god trafikksikkerhet, både når det kommer til aktiviteter i og utenfor skolens regi. Det vil bli utarbeidet en egen årsplan med fokus på trafikksikkerhet.

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Samlet sett har det vært en reduksjon i skader og ulykker det siste tiåret, noe som er tilsvarende for utviklingen på landsbasis. Et unntak er hoftebrudd, der det har vært en økning siden 2010 med 2,4 tilfeller per 1000 innbyggere og ligger over landssnittet på 1,9. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte og deres pårørende, og i tillegg kommer de økonomiske kostnadene for samfunnet.

Til tross for en nedgang i skader og ulykker, er det fortsatt en stor utfordring for folkehelsen å få tallene ytterligere ned. Forebyggende tiltak og bedre kunnskap om hvorfor skader oppstår, er derfor viktig for å minske omfanget og belastningene.

Fauske kommune jobber for å bli godkjent som trafikksikker kommunen høsten 2020. Dette er viktig for å bli prioritert innenfor trafikksikkerhetsmidler fra Nordland fylkeskommune, som igjen kan bidra til å økt trafikksikkerheten for innbyggerne våre.

HOVEDFUNN

- *Nedgang i alvorlige skadetilfeller*
- *Nedgang i antall trafikkulykker*
- *Økende andel hoftebrudd*
- *Fokus på å kvalifiseres som trafikksikker kommune (2020)*

KAPITTEL 5: HELSE RELATERT ATFERD

5 Helsereelatert atferd

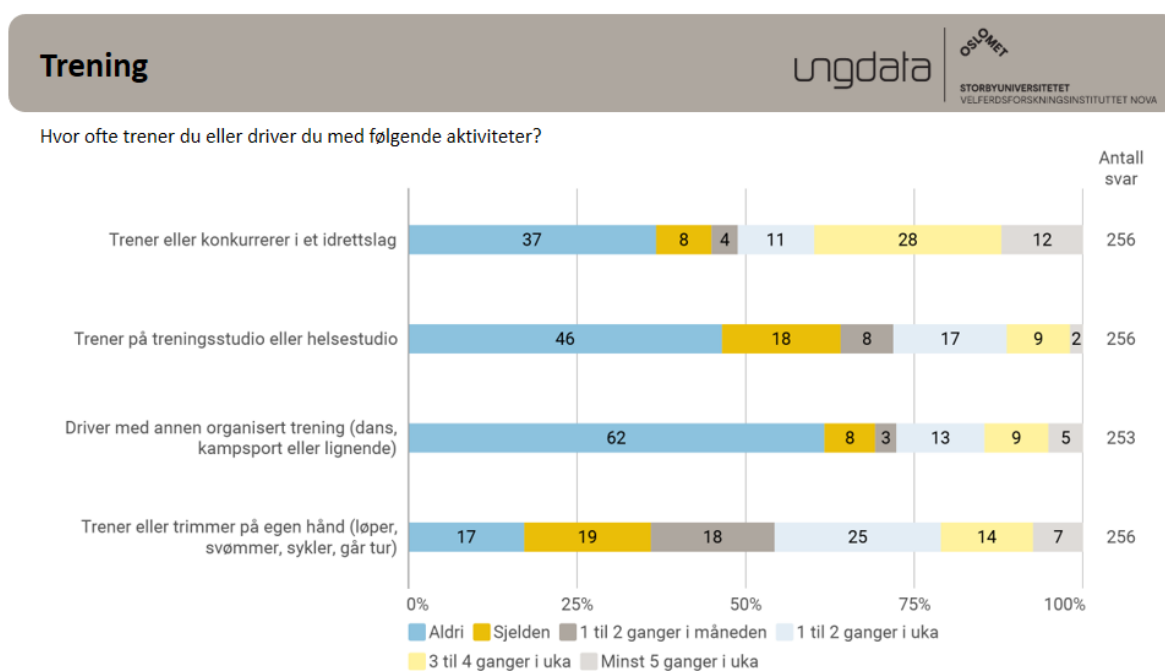
Dette kapitlet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner som røyking, fysisk aktivitet, kosthold og alkohol har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilrettelegginger

Med helsereelatert atferd menes atferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall.

5.1 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet er definert som all kroppslig bevegelse som er utført av skjelettmuskulatur, og som resulterer i en vesentlig økning i energiforbruket utover hvilenivå. Fysisk aktivitet blir ofte delt inn i lett, moderat og hard fysisk aktivitet, etter hvor stor energiomsetning aktiviteten krever. Det er i dag godt dokumentert at fysisk aktivitet fremmer helse, gir overskudd og kan medvirke til forebygging og behandling av over 30 ulike sykdommer og tilstander (Folkehelse rapporten, FHI 2019).

Når det kommer til ukentlig aktivitet og trening ligger Fauske-ungdommen likt med landet som helhet.

Figur 45 Hvor ofte Fauske-ungdommen trener. Kilde: Ungdata 2019

Vi skiller oss derimot ut når det kommer til hvor fornøyde vi er med egen helse. I følge Ungdata rapporterer 65 % at de er fornøyde, kontra 70 % på nasjonalt nivå. Fauske-jentene rapporterer å være langt mindre fornøyd med egen helse enn hva guttene er.

Vi har pr i dag ikke oversikt over den øvrige befolkninga på dette området.

5.2 Røykevaner og snusbruk

Røyking er ansett å være en av de viktigste årsakene til redusert helse og levealder. Omtrent halvparten av de som røyker daglig over mange år, dør av sykdommer som skyldes tobakken. I tillegg rammes mange av sykdommer som fører til vesentlige helseplager og redusert livskvalitet. Studier viser at de som røyker daglig, i snitt dør 10 år tidligere enn ikke-røykere, og at 25 prosent av dagligrøykerne, dør 20-25 år tidligere enn gjennomsnittlig levealder for ikke-røykere.

Det er en markant sosial gradient for dagligrøyking. Jo kortere utdanning, desto høyere andel dagligrøykere. Det er en stor utfordring i folkehelsearbeidet å redusere denne forskjellen. Andelen røykere i befolkningen er på vei ned, men blant ungdom og unge voksne ser det ut til at snus har overtatt noe for røyking. Snus er kanskje ikke like helseskadelig som sigaretter, men er svært avhengighetsskapende og inneholder helseskadelige og kreftfremkallende stoffer.

Ungdata viser at det er få som røyker daglig og det er heller ikke så mange som røyker ukentlig. Nesten syv av ti elever på videregående skole sier at de aldri har røykt og bare noen få prosent sier de røyker daglig. På videregående er det imidlertid flere som bruker snus og på slutten av videregående sier 32 prosent av guttene og 15 prosent av jentene at de snuser daglig eller ukentlig.

5.3 Kosthold

Kosthold er viktig både når det gjelder å forebygge sykdom og fremme god helse. Helsedirektoratets rapport 'Utviklingen i norsk kosthold 2014' viser flere positive utviklingstrekk i det norske kostholdet. Spesielt har forbruket av grønnsaker og frukt økt betydelig over tid, og forbruket av sukker har gått ned de siste ti årene.

5.3.1 Ernæring i skole og barnehage

Barnehage: Næringsrik mat tidlig i barneårene har stor betydning og konsekvenser for helse på kort og lang sikt. Mat og drikke som inntas i barnehagen utgjør en betydelig del av barns totale kosthold i løpet av en dag, og det er i barneårene grunnlaget for gode kostvaner og matglede utvikles.

Over de siste årene har barnehagene i Fauske blitt veldig bevisste og skaffet seg kunnskap om kosthold. Dette gjelder alle barnehagene i kommunen, både private og kommunale. Gjennom felles møter for styrerne i barnehagene har det vært mulig å dele informasjon, erfaringer og tips til næringsrike måltider, hvordan man skaper god fellesskapsopplevelse til måltidene og hvordan det kan legges til rette for barns medvirkning. Det finnes også gode kilder og veiledning med tips og råd til hvordan ernæring i barnehagene kan gis et løft. Ved at alle barnehagene er godkjent som *Helsefremmende barnehager* bidrar det til at kosthold settes i system og følges opp gjennom året. Ved et godt samarbeid med både Nordland fylkeskommune og Helse- og miljøtilsyn Salten har barnehagene tilgang på god veiledning og oppdatert informasjon. Man opplever også at leverandører av mat til barnehagene kan bidra med gode råd og veiledning til kvalitetsprodukter som passer med kostholdsrådene. De er også lydhøre i forhold til barnehagenes tilbakemeldinger på den maten de tilbyr gjennom avtalene våre.

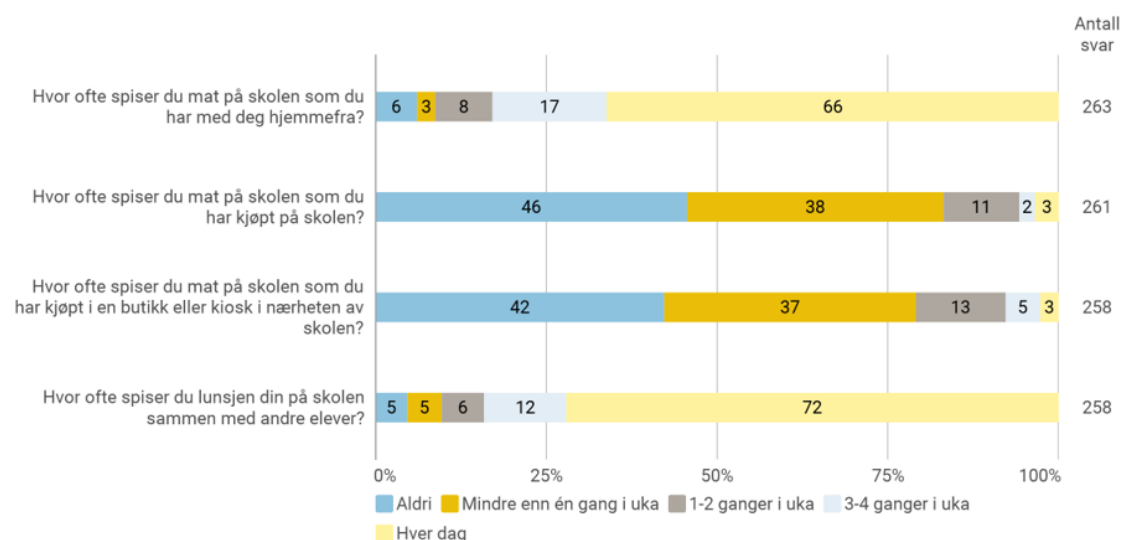
Gjennom Foreldreundersøkelsen viser de siste tre årene en svak tendens til at foreldrene stadig blir mer fornøyd med mattilbudet (Foreldreundersøkelsen er en tilfredshetsundersøkelse på en skala fra 1

til 5 der 1 er svært misfornøyd og 5 er svært fornøyd 2017: 4,1, 2018: 4,2, 2019: 4,3).

Foreldreundersøkelsen gjennomføres hvert år og resultatene for gjelder alle barnehagene i Fauske.

I tillegg til å ha bevissthet på ernæring og kosthold i det daglige, har barnehagene gjennomført kurs i bålpyring og bålmat under Folkehelseuka i både 2018 og 2019. Dette er en måte å fokusere på sunn og god mat i andre omgivelser enn inne i barnehagene. Disse kursene er gjennomført i samarbeid med støtte fra folkehelsemidler og fagkompetansen til Salten friluftsråd.

Skole: Barn og unge tilbringer mange timer på skolen hver dag. Et sunt skolemåltid og gode rammer rundt måltidet kan fremme helse og trivsel på skolen. Lov om folkehelsearbeid fremhever skolen som en viktig arena for det forebyggende folkehelsearbeidet. Elevenes rett til et fysisk og psykososial miljø som fremmer helse, er forankret både i Opplæringsloven og forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Det foreligger en Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen (Helsedirektoratet). For å oppfylle kriteriene for helsefremmende skole må nasjonale retningslinjer for skolemåltid følges. Retningslinjen sier blant annet at elevene bør tilbys ordninger som sikrer tilgang til frukt/grønt og melkeprodukter daglig. I tillegg anbefales det tilrettelegging for matinntak med 3-4 timers mellomrom gode fysiske rammer for å sikre sosialt samvær og matglede. Det er behov for å sette av minimum 20 minutter til å spise, slik at alle får mulighet til å spise i ro og til de er mette. Tid til håndvask, og til å finne frem mat og rydde etter seg, bør komme i tillegg til minimum 20 minutter spisetid. Elevene bør ha lett tilgang til kaldt drikkevann.

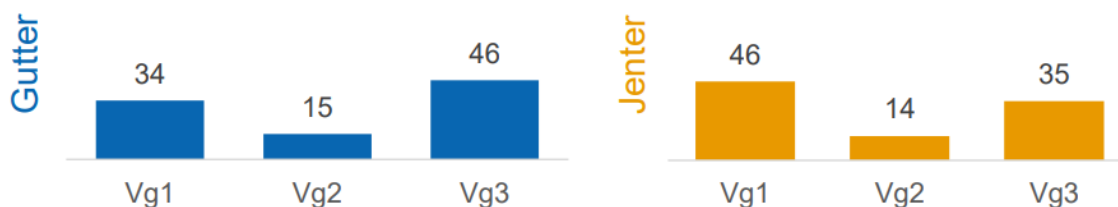

Figur 46 Ungdomsskoleelevers matvaner på skolen. Kilde: Ungdata 2019

Det foreligger ingen lokal empiri i forhold til tendenser på matpakker. Erfaringstall nasjonalt viser likevel at jo eldre elevene blir, jo færre har med seg matpakke. Det foreligger nyere forskning på innvandrerfamilier og matpakken³. Undersøkelsen viser til at matpakken er avhengig av økonomiske ressurser, og legger belastninger på lavinntektsfamilier. En forskningsrapport fra universitetet i Agder viser også til at det faktisk for første gang viser at et gratis skolemåltid i henhold til de norske kostrådene, virker sosialt utjevnende ved at elever med lavt utdannede foreldre spiser sunnere.

³ Silje Elisabeth Skuland; 2019 (Packed Lunch Poverty: Immigrant Families' Struggles to Include Themselves in Norwegian Food Culture).

Når det kommer til kosthold i videregående skole så viser Ungdata-undersøkelsen at det er stor variasjon i ungdoms kosthold. For eksempel spiser en av tre ungdommer frukt og grønt hver dag, samtidig som en god del sjelden får i seg slike matvarer. Flertallet av ungdom spiser fisk til middag eller som pålegg minst en gang i uka. Det samme gjelder kjøttdeigbaserte produkter, som pølser og hamburgere. De fleste spiser godteri eller snacks hver uke, men det er få som gjør dette mange ganger i uka. Det er noen flere jenter enn gutter som jevnlig spiser godteri.

Figur 47 Andel vgs-elever som spiser frukt og bær minst fire ganger i uka

På tross av flere positive utviklingstrekk i matvareforbruket de siste årene, har kostholdet i Norge fortsatt klare ernæringsmessige svakheter som øker risikoen for utvikling av ikke-smittsomme sykdommer som kreft, hjerte- og karsykdommer og type 2-diabetes. De største ernæringsmessige utfordringene i tiden framover er å øke inntak av grønnsaker, grove kornprodukter og fisk og redusere inntak av mettet fett, salt og sukker. Hadde hele befolkningen fulgt kostrådene fra myndighetene, ville det medføre en stor økonomisk gevinst for samfunnet og ikke minst en vesentlig helse-gevinst for befolkningen.

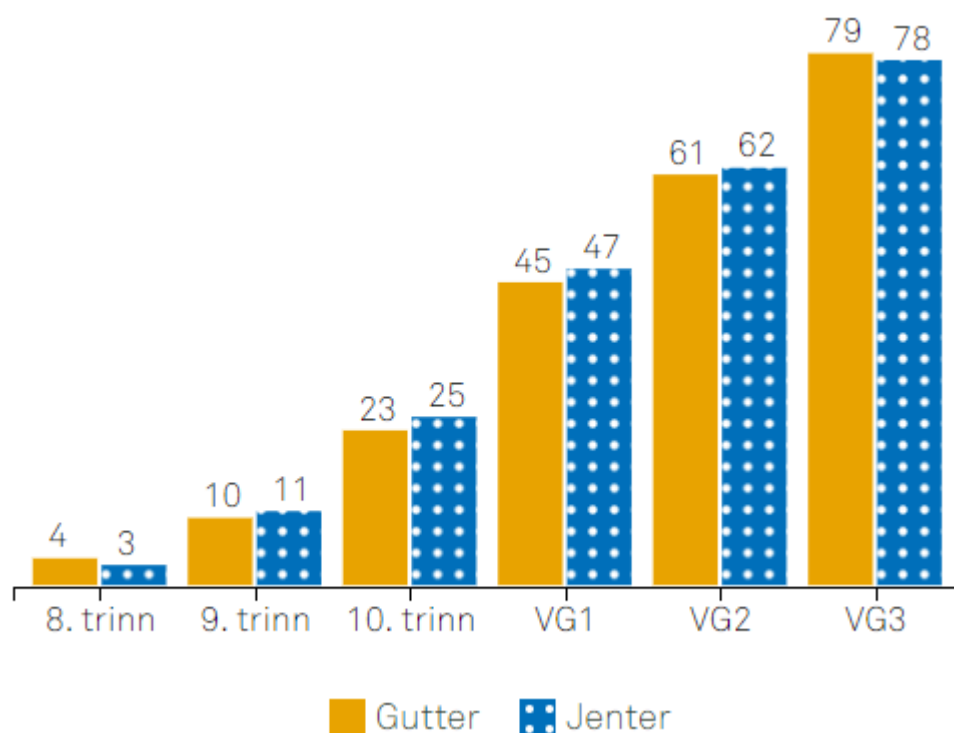
5.4 Alkohol og andre rusmidler

Alkohol som rusmiddel har en lang tradisjon i Norge. Samtidig er alkohol- og narkotikabruk blant de største risikofaktorene for helsetap og tidlig død. Et lavere forbruk av alkohol og narkotika kan derfor bidra til en vesentlig folkehelsegevinst. I tillegg kan det bidra til at sosial ulikhet i helse blir utjevnet, fordi det er særlig grupper med lavere utdanning og dårligere økonomi som er utsatt for de negative konsekvensene av et slikt forbruk.

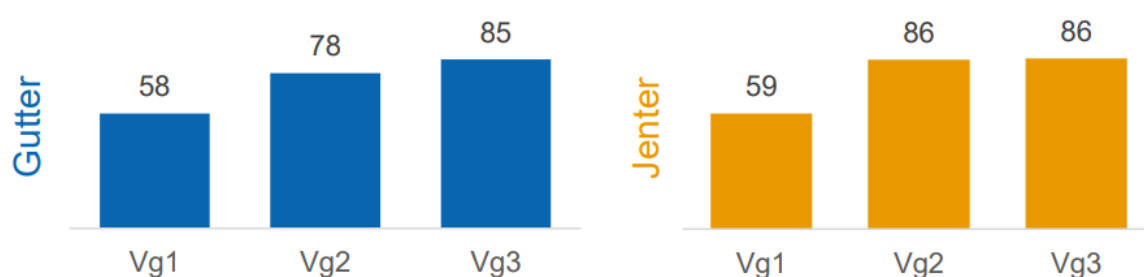
Alkoholbruk kan sees i sammenheng med flere sosiale og helsemessige konsekvenser som skader, ulykker, sykdommer og psykiske vansker. Det samlede alkoholforbruket hos innbyggerne er en viktig faktor for alkoholrelaterte skader og sykdommer. Dersom det samlede forbruket i samfunnet øker, vil både andelen storforbrukere og andelen som ligger nært opp mot et helseskadelig forbruk øke. Størst risiko er det for personer med stort inntak over tid, eller stort samtidig inntak når en først drikker. Blant annet er risikoen høy for kroniske sykdommer hos storforbrukerne, dette gjelder også selv om drikkingen ikke fører til synlig beruselse. Det er mengden alkohol som inntas som fører til risiko. Dessuten øker sannsynligheten for vold og ulykker ved stort samtidig inntak, uten at det er et storforbruk hos den enkelte (FHI).

Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. Likevel er det fremdeles mange unge som drikker alkohol, og da særlig i den siste delen av tenårene.

Statistikk viser at flere Fauske-ungdom som har vært beruset på alkohol enn landet som helhet, og at bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående. Samtidig viser tidstrenden i Fauske viser at prosentandel av ungdomsskoleelever som har vært tydelig beruset siste år har gått fra 19 % i 2013 og 2016, til 16 % i 2019 (Kilde: Ungdata).

Figur 48 Nasjonale tall: Prosentandel av gutter og jenter som har vært beruset på alkohol. Kilde: Ungdata 2019

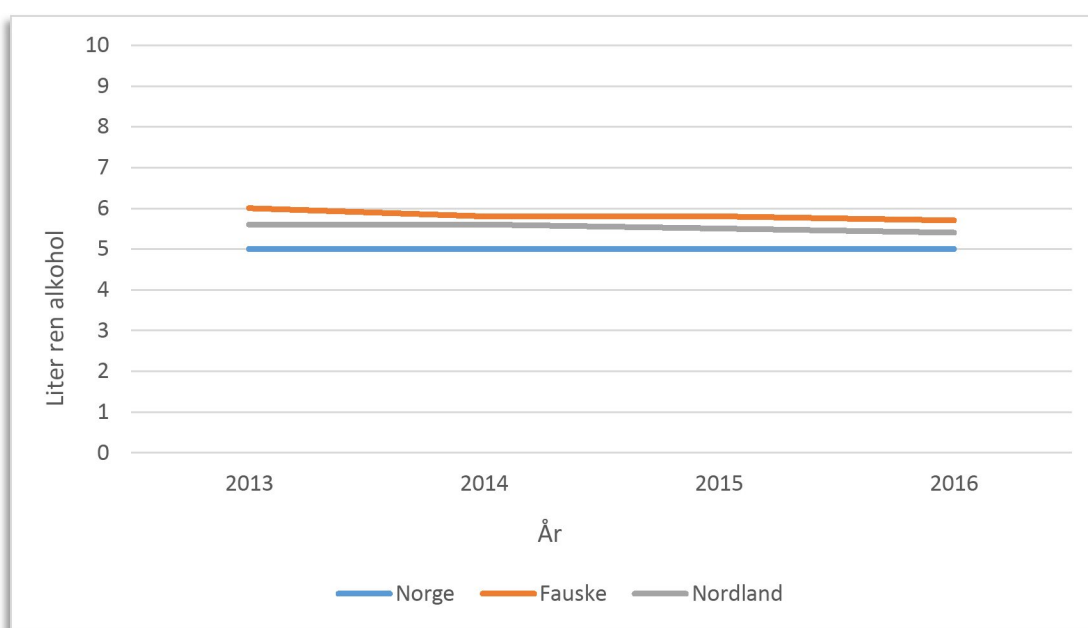

Figur 49 Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år. Videregåendelever. Kilde: Ungdata

For den voksne andelen av befolkningen ligger den nasjonale drikkefrekvensen på opp mot en gang i uken i snitt, selv om flertallet drikker sjeldnere enn det. Underkant av 20 prosent har oppgitt at de drikker mer enn 6 alkoholenheter minst en gang i måneden.

Det utarbeides dessverre ikke statistikk om alkoholforbruk hos voksne for kommunene, men det registreres antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikk og Vinmonopol. Tallene i seg selv gir ikke det hele bildet på alkoholforbruket, men er en indikator på forbruk. Ut fra disse tallene, ligger alkoholomsetningen i Fauske generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt. Det gjøres oppmerksom på at Fauske kan ha en betydelig handelslekkasje fra andre, nærliggende kommuner uten Vinmonopol som kan gi utslag på denne statistikken.

I Fauske kommune er det fokus på ansvarlig alkoholhåndtering, og en del av det forebyggende arbeidet innebærer blant annet tilrettelegging av alkoholfrie møteplasser.

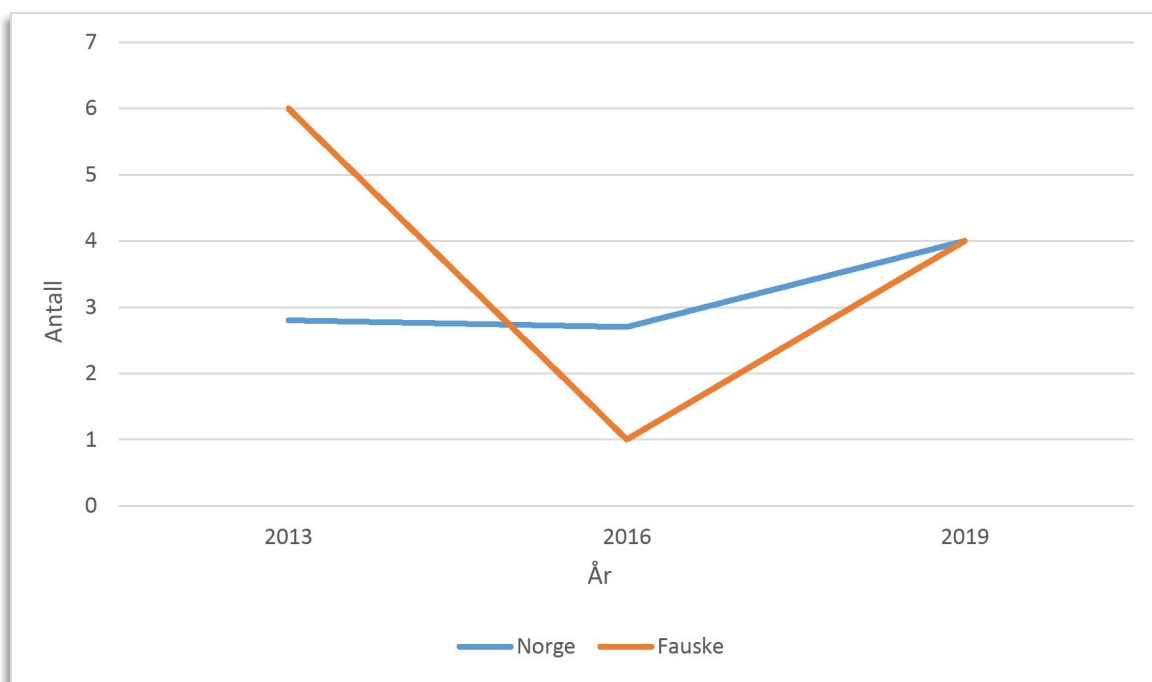
Figur 50 Antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikker og på Vinmonopol per person 15 år og eldre, per år. Kilde: FHI

Spørreundersøkelser i befolkningen viser at menn i gjennomsnitt drikker omtrent dobbelt så mye som kvinner, og de drikker seg oftere beruset. I løpet av de siste 10-15 årene har omfanget av alkoholbruk og alkoholberuselse blant norske tenåringer gått ned. I europeisk sammenheng har Norge en svært restriktiv alkoholpolitikk med svært høye alkoholavgifter, og betydelige begrensninger i tilgjengeligheten av alkohol gjennom Vinmonopolordningen og restriksjoner på salgs- og skjenketider. Totalkonsumet av alkohol i befolkningen henger nært sammen med andelen som har et risikofylt høyt konsum og med omfanget av alkoholrelaterte problemer. De mest effektive tiltakene for å begrense alkoholkonsumet og skadeomfanget er høye alkoholpriser og tilgjengelighetsbegrensninger (Folkehelse rapporten, FHI 2019).

5.5 Bruk av andre rusmidler

For den voksne delen av befolkningen ligger landsgjennomsnittet for bruk av cannabis (hasj, marihuana) på omlag 4 prosent de siste 12 månedene. Bruken er høyest blant ungdom og unge voksne, og gutter bruker cannabis oftere enn jenter. Det største folkehelseproblemet knyttet til cannabis er trafikkskader.

Tallmaterialet for Fauske kommune er fra undersøkelse gjort blant ungdomsskoleelever. Det tyder på en stor variasjon i bruken de siste årene, men ved siste undersøkelse i 2019 var tallene for Fauske tilsvarende lands- og fylkesnivået.

Figur 51 Prosentandel av ungdomsskoleelever som har brukt hasj eller marihuana siste 12 mnd. Kilde: Ungdata

Ungdata viser at i overkant av en av ti elever på videregående har erfaringer med hasj og marihuana. Bruken av hasj øker betydelig fra VG1 til VG3. Fra 2015 har det vært en markert økning i hasjbruk blant gutter. Det er en betydelig kjønnsforskjell i bruken av hasj, hvor gutter bruker det mer enn jenter. Kjønnsforskjellen ser også ut til å øke i løpet av videregående. Siden 2015 har det vært en liten økning i andelen som har blitt tilbudt hasj. Dette gjelder for begge kjønn, og øker i løpet av videregående. Samtidig er det en god del flere som blir tilbudt stoffet enn som selv har prøvd det.

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Helserelatert atferd gjenspeiler både miljø og levekår og personlige valg. Forskning viser at grupper med lengre utdanning og høyere inntekt har i snitt levevaner som gjør at de kommer helsemessig bedre ut enn de med lavere utdanning og inntekt. Fysisk aktivitet forebygger blant annet type 2 diabetes, hjerte-karsykdommer, muskel-skjelettplager og enkelte former for kreft.

Det er mange positive helseeffekter forbundet med jevnlig fysisk aktivitet. Det gir økt overskudd, virker positivt på humøret, gir mulighet til sosialt samvær og beskytter mot sykdommer. Fysisk aktivitet omfatter alle aktiviteter som innebærer at man beveger seg i hverdagen og bruker kroppen, for eksempel lek, friluftsliv, idrett, mosjon, trening, kroppsøving, fysisk arbeid, gange, løping eller sykling.

Regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for normal vekst og utvikling. Det virker også positivt på den psykiske helsen, konsentrasjon og læring. Regelmessig fysisk aktivitet i ungdomsårene ser også ut til å være viktig for å skape gode vaner for resten av livet.

Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store og for mange er det lett å velge usunne drikke- og matvarer.

Alkohol har store negative konsekvenser for samfunnet og forårsaker betydelige helsemessige skader. Alkoholbruk er en av de viktigste risikofaktorene for tap av friske leveår i befolkningen, og er i tillegg årsak til sosiale problemer og skader for andre enn brukeren selv. Sammenhengen mellom beruselse og skadevirkninger er særlig tydelig når det gjelder vold, trafikkskader og andre ulykker. Samtidig er det slik at store deler av skadeomfanget, og det som påfører samfunnet de største kostnadene, er knyttet til et relativt moderat/lavt.

HOVEDFUNN

- *Fauske-ungdommen ligger likt med landet som helhet når det kommer til ukentlig aktivitet og trening*
- *Ungdommen er noe mindre fornøyd med egen helse (enn landsgjennomsnittet)*
- *Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming*
- *66 % av ungdomsskoleelevene spiser hver dag skolemat som de har med seg hjemmefra*
- *Bare en av tre videregående elever spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.*
- *Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående.*
- *Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnitt*

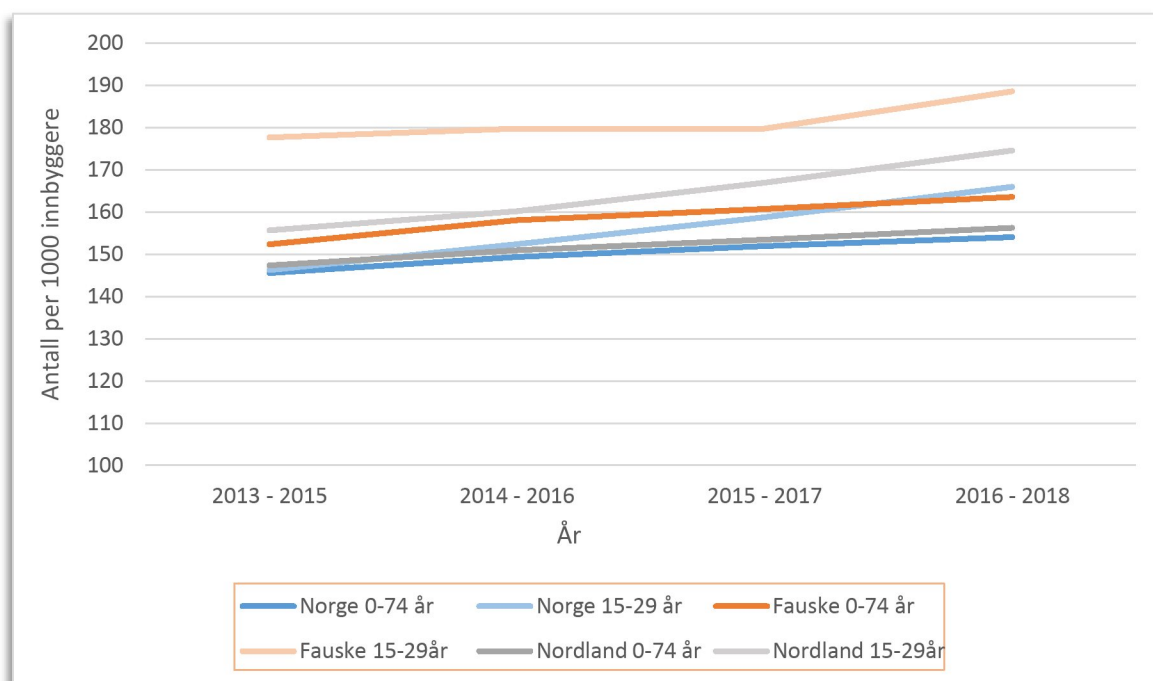
KAPITTEL 6: HELSETILSTAND

6 Helsetilstand

Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapitlet blir helse, sykdom og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene. (Kilde: ⁴)

Hjerte- og karsykdommer, kreft, kols og diabetes står for to av tre dødsfall i Norge, og utgjør en stor andel av konsultasjonene i helsetjenesten. Generelt kan man si at det har vært en økning i forekomst i disse sykdommene, men at dødeligheten har gått ned og folk lever lenger med disse sykdommene.

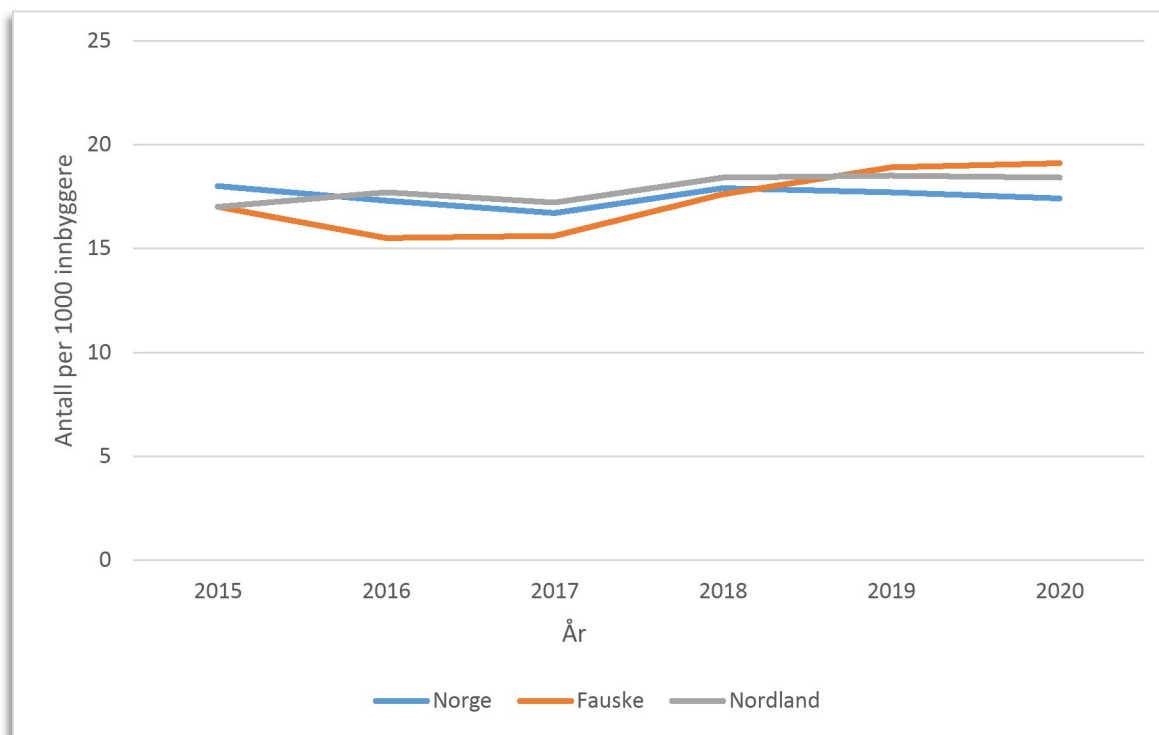
Figur 52 Antall unike personer, 0-74 år og 15-29 år, i kontakt med fastlege eller legevakt per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

⁴ https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/_attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-bedad965e37a:a89f2b8d35a30992c90f2f4c4f872d2ffdd0abaa/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf

6.1 Hjerte- og karsykdommer

Hjerte- og karsykdommene omfatter hjerteinfarkt, hjertekrampe (angina pectoris), hjertesvikt, hjerneslag og andre sykdommer i hjertet og blodårer. Sykdommene skyldes arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. I den delen av befolkningen som har lav utdanning og/eller lav inntekt, er hjerte- og kardødeligheten samlet sett høyere enn blant de som har høyskole- og universitetsutdanning. Jo høyere inntekt og utdanning, jo lavere er dødeligheten av hjerte- og karsykdommer.

Datagrunnlaget for hjerte-/karsykdom per 2020 viser at Fauske kommune ligger signifikant dårligere enn resten av landet. Dette er en negativ utvikling sammenlignet med årene før, der tallene var tilsvarende eller bedre enn landsgjennomsnittet.

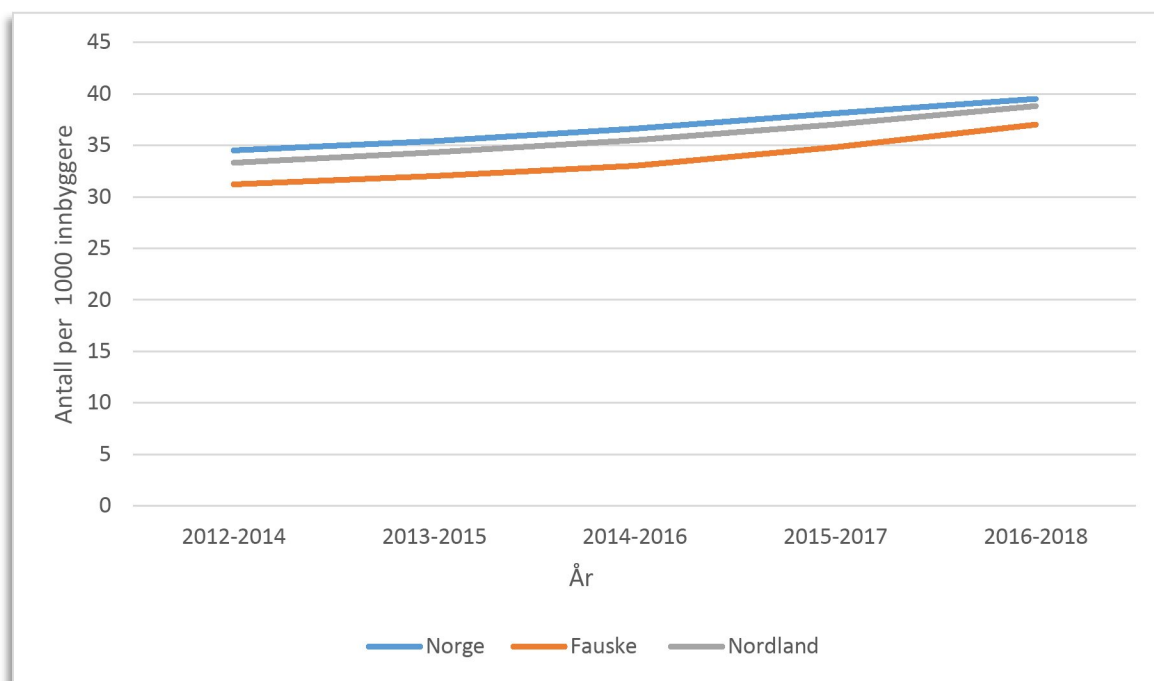
Figur 53 Antall unike personer med hjerte- og kardiagnose innl. sykehus, per 1000 innbyggere. Kilde: FHI

6.2 Diabetes

Diabetes er en av de store folkesykdommene, og er forbundet med alvorlige komplikasjoner. Det anslås at totalt 190 000 nordmenn har diagnostisert type 2-diabetes. Forekomsten av type 2-diabetes er betydelig hyppigere enn type 1-diabetes. Personer med type 1- og type 2-diabetes har økt dødelighet og risiko for senkomplikasjoner fra hjerte- og karsystemet, nyrer, øyne og nerver.

Diabetes type 2 har en arvelig komponent, men overvekt, røyking og mangel på fysisk aktivitet spiller også en viktig rolle. Det er også sosioøkonomiske og geografiske forskjeller i forekomst av diabetes type 2.

Behandling av sykdommen varierer. Riktig kosthold, mosjon og vektreduksjon kan for noen normalisere blodsukkeret og holde sykdommen under kontroll, men om lag 70 % av pasientene må behandles med blodsukkersenkende legemidler. Bruk av legemidler til behandling av type 2-diabetes kan brukes som indikator på forekomsten av type 2-diabetes i befolkningen. Brukere defineres som personer som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek for behandling av diabetes type 2.

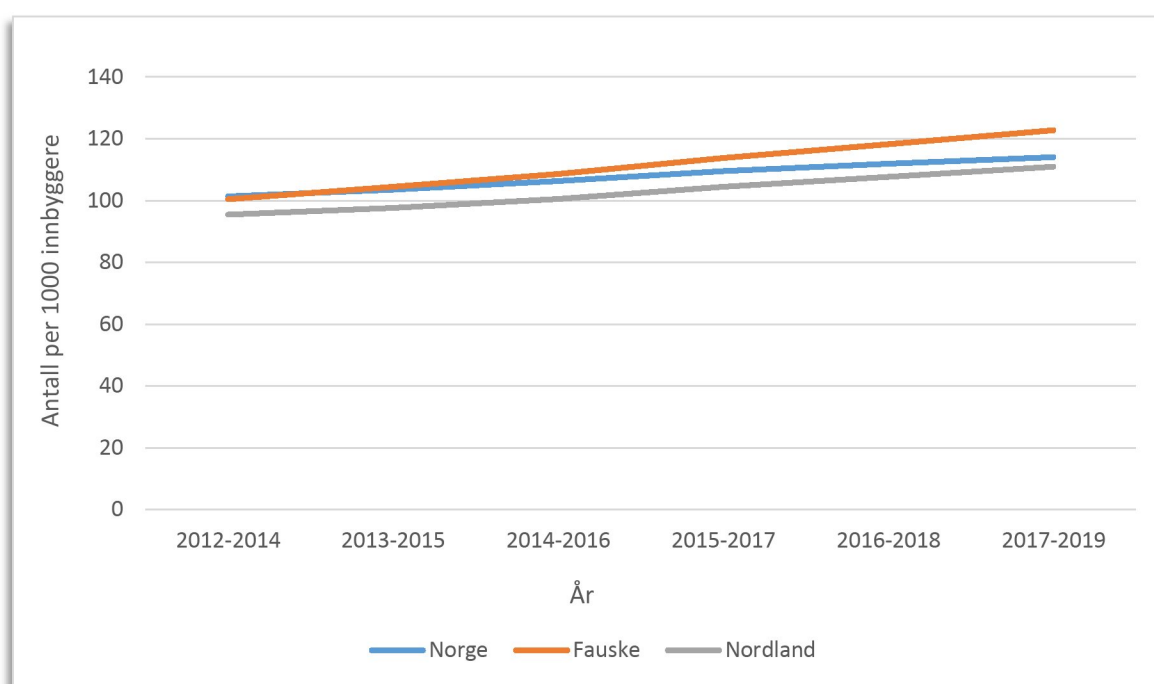
Figur 54 Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes i aldersgruppen 30-74 år.

6.3 Kols og astma

Over 200 000 nordmenn har trolig kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS), av disse har mer enn halvparten diagnosen uten å vite om det. Forekomsten er økende, særlig blant kvinner. Hovedårsaken er røyking, men arbeidsmiljø og arvelige egenskaper spiller også en rolle

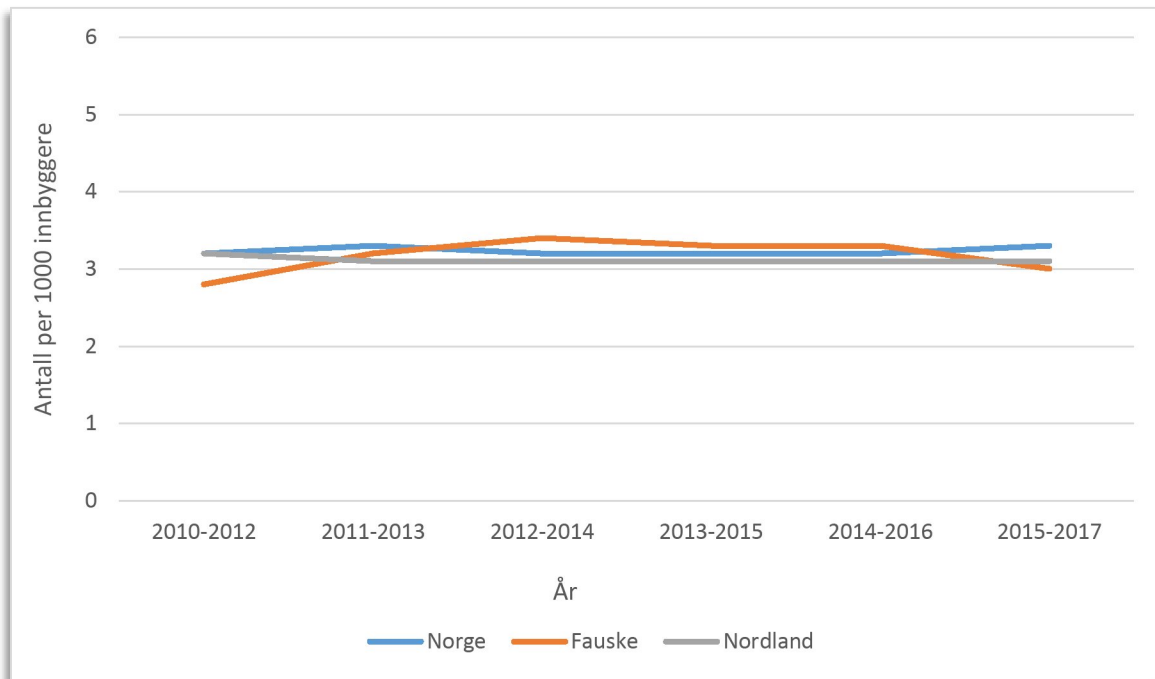
Personer med grunnskoleutdanning har tre ganger høyere risiko for KOLS enn personer med universitetsutdanning. Dette gjelder også når en tar hensyn til røykevaner og yrke. En kjenner ikke de underliggende årsakene, men forhold gjennom hele livet kan ha betydning. Faktorer i søkelyset er blant annet fødselsvekt og luftveisinfeksjoner i barndommen og miljøfaktorer som kosthold, luftforurensing og boligstandard gjennom livsløpet. Slike faktorer varierer med sosioøkonomisk status.

For kols og astma sett under ett, tas det utgangspunkt i legemiddelbruken for disse sykdommene. Legemiddelbruk kan ikke betraktes som synonymt med sykdomsforekomst, men kan være en indikator på sykdomsforekomst i befolkningen. Fauske ligger her noe høyere i forhold til resten av fylket og landet.

Figur 55 Brukere av legemidler KOLS og astma, 45-74 år. Kilde: FHI

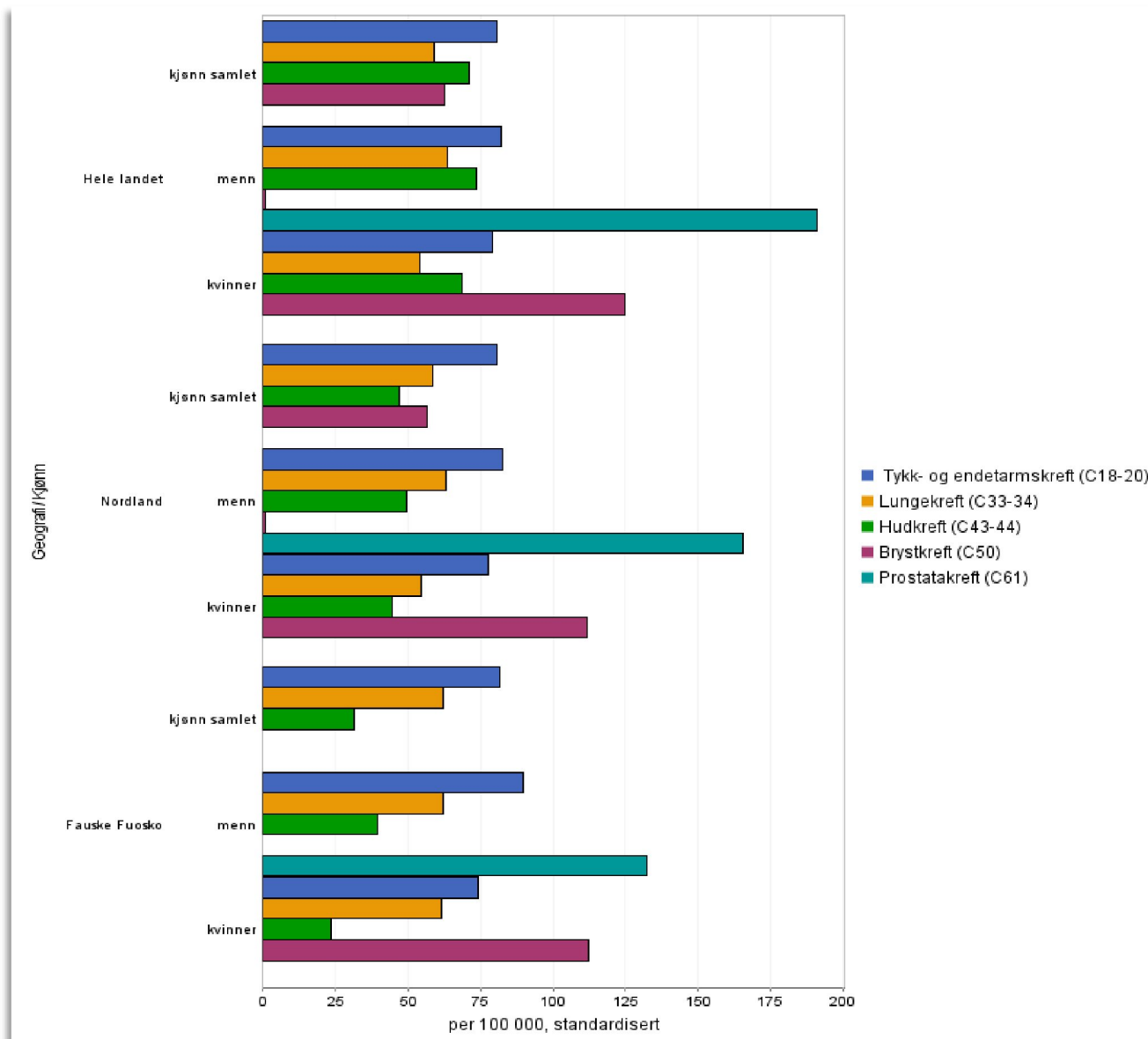
Om en tar utgangspunkt i sykehusinnleggelser grunnet KOLS, er tallene noe lavere for Fauske kommune og omtrent på landsgjennomsnittet. Sykehusinnleggelse i seg selv gir ikke et fullstendig bilde for tilstanden i kommunen, men er en av flere indikatorer for helsetilstand i befolkningen. Sykehusinnleggelser kan også være en indikator på potensialet for forebyggende innsats. Høyere tall kan være et tegn på bedre diagnostikk og oppfølging av denne pasientgruppen ettersom mange pasienter med KOLS ikke har fått diagnosen.

Figur 56: Antall pasienter innlagt i somatiske sykehus på grunn av KOLS per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

6.4 Kreft

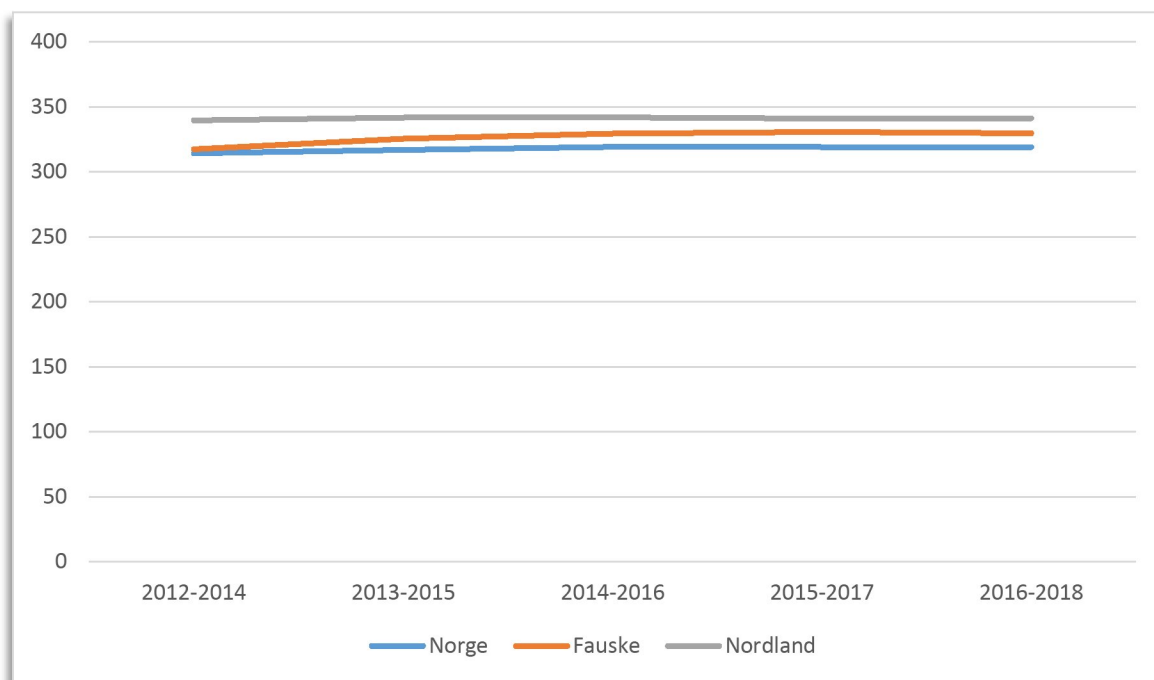
Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene. Kreftdødeligheten har derimot endret seg lite fra 1950 til i dag - når vi ser på antall dødsfall per 100 000 innbyggere og korrigerer for økt levealder. Det er imidlertid større sosioøkonomiske forskjeller i kreftdødelighet i dag enn for 40 år siden, særlig gjelder det lungekreft.

Figur 57: Nye tilfeller av kreft per 100 000 innbyggere per år. Statistikken viser 10 års gjennomsnitt, 2008-2017. Kilde: FHI

6.5 Muskel- og skjelettplager

Muskel- og skjelettplager er den hyppigste diagnosen for sykefravær, og står for om lag 1/3 av alt legemeldt sykefravær. Muskel- og skjelettsykdommer er den vanligste årsaken til sykefravær og uføretrygd samlet sett (nasjonale tall). Smertetilstander i rygg og nakke er også den ledende årsaken til ikke-dødelig helsetap og samlet sykdomsbyrde i Norge. Vi er dessuten på verdenstoppen når det gjelder hoftebrudd hos kvinner (Folkehelseinstituttet, 2018). Samlet sett er muskel- og skjelettsykdommer den diagnosegruppen som plager flest og koster mest. Dette er plager som øker med alder, og som generelt er økende i befolkningen. For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.

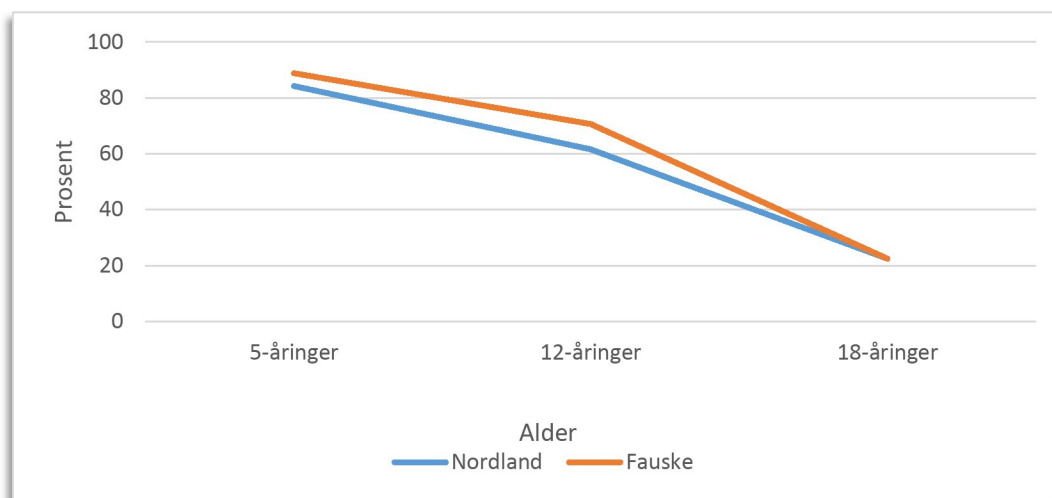

Figur 58: Antall unike personer i kontakt med fastlege eller legevakt (for muskel- og skjelettrelaterte plager/sykdomsdiagnoser inkluderes også kontakt med fysioterapeut og kiropraktor) per 1000 innbyggere per år. 3 års gjennomsnitt. Kilde: FHI

6.6 Tannhelse

De siste 30 årene har det skjedd en betydelig bedring i tannhelsen. Flere barn og unge har ingen eller få hull i tennene. Blant voksne og eldre er det flere som har egne tenner i behold, og som klarer seg uten protese. Men fortsatt varierer tannhelsen med alder, økonomi, hvor i landet man bor og om man tilhører en utsatt gruppe eller ikke. Tallene fra Norgeshelsa viser at prosentandelen med friske tenner blant 5 og 12 åringer har økt i Norge siden 2005.

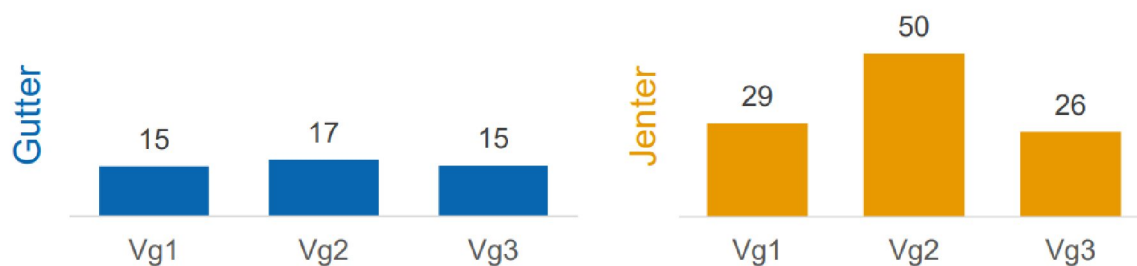
Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke. Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket. Aldersgruppen 12-18 år er samtidig en utfordring i hele Nordland i forhold til å beholde en tannhelse som er bedre enn landsgjennomsnittet. Der 12-åringene i Nordland har bedre tannhelse enn landsgjennomsnittet, skjer det en utvikling mellom 12 til 18 år i fylket, som fører til dårligere tannhelse for 18-åringene sammenlignet med landsgjennomsnittet. Dette er det fokus på i tannhelsetjenesten.

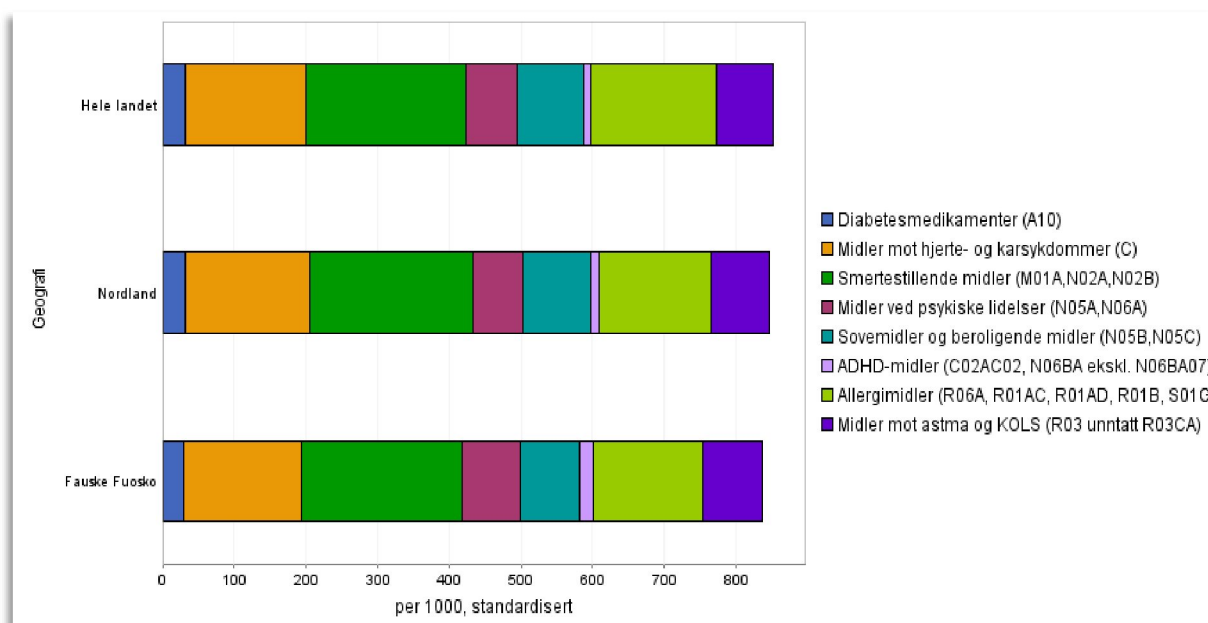
Figur 59: Prosentdel tenner uten karieserfaring i 2019 «Null hull». Kilde: NFK

6.7 Legemiddelbruk

Legemiddelbruk kan ikke sees på som synonymt med sykdomsforekomst, men kan likevel være en indikator på forekomst av enkelte sykdommer. Bruk av legemidler kan gi innsikt i problematikken rundt utbredelse av både sykdom og bakenforliggende risikofaktorer, og kan bidra med verdifull informasjon for å få oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Statistikk over legemiddelbruk viser at Fauskes innbyggere jevnt over plasserer seg på fylkes- og landsgjennomsnitt, men der bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning. Bruken av allergimidler er derimot noe lavere enn ellers i landet.

Figur 60: Prosentandel som bruker reseptfrie medikamenter ukentlig eller daglig

Figur 61: Brukere av legemidler forskrevet på resept til personer i aldersgruppen 0-74 år og som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek. Gjennomsnitt for 2016-2018. Kilde: FHI

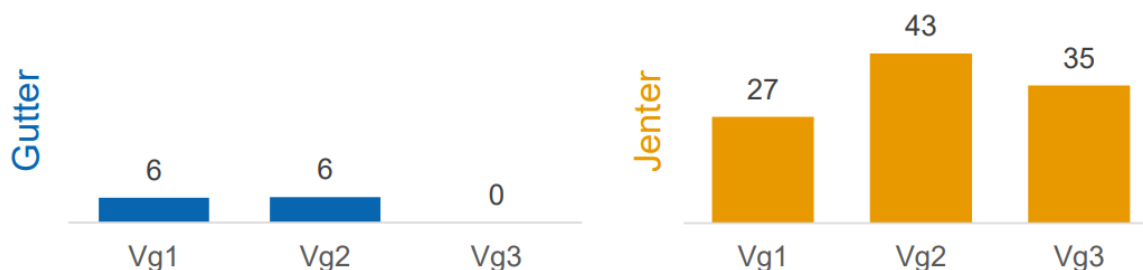
6.8 Psykiske symptomer og lidelser

Psykiske symptomer og lidelser er basert på tall fra primærhelsetjenesten. Disse dataene omfatter flere indikatorer. Beskrivelsen av dataene vil derfor gjelde flere sykdomsgrupper. Det antas at tallene påvirkes av legenes diagnostiseringspraksis.

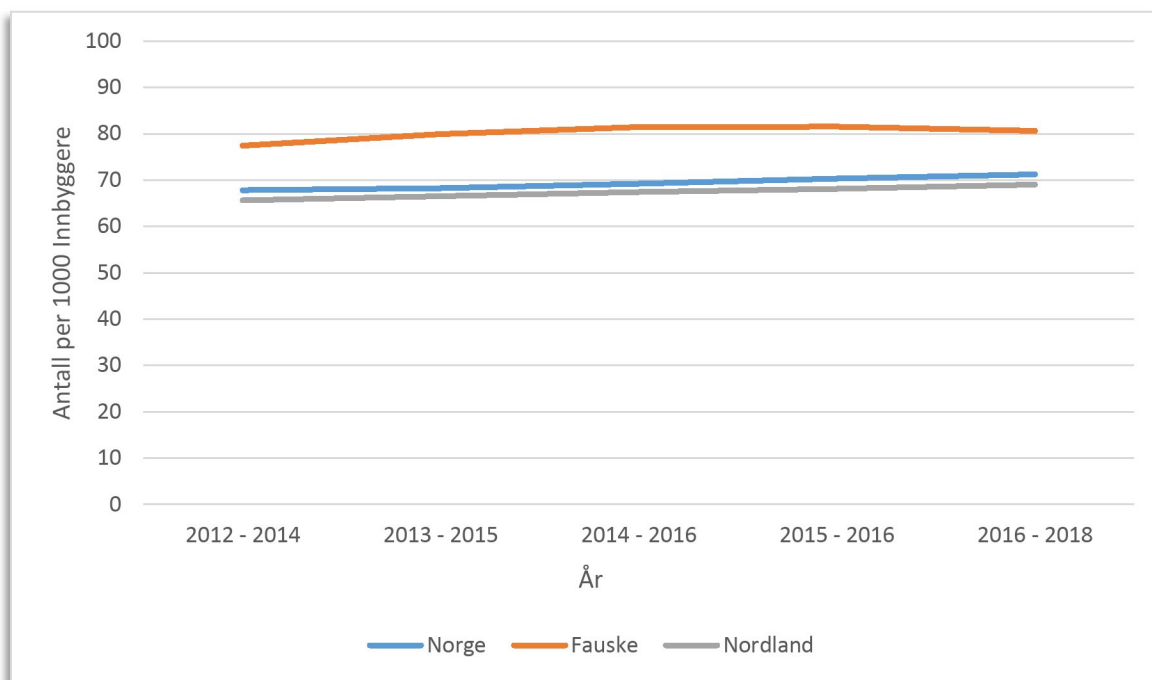
Det er vanlig å skille mellom psykiske plager (symptomer) og psykiske lidelser (diagnoser). Psykiske plager er mentale vansker som nettopp er plagsomme, men ikke i så stor grad at de kan betegnes som diagnoser. Alle mennesker vil fra tid til annen kunne ha slike plager, for eksempel engstelse eller søvnløshet. Psykiske lidelser brukes når bestemte diagnostiske kriterier er oppfylt, enten det er for spiseforstyrrelse eller depresjon.

De siste årene har man sett en økning i andelen unge som rapporterer om lettere psykiske helseplager i spørreundersøkelser. Noen mener at økt individualisering i samfunnet og et sterkere prestasjonspress i for eksempel skolen, har bidratt til denne utviklingen. Andre mener at økningen kan skyldes større åpenhet og oppmerksomhet om denne typen plager. Her gir forskningen ingen klare svar. Det vi derimot vet er at depresjons- og angstsymptomer er de vanligste plagene blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike plager. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

Tall viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år. Bruken av legemidler for psykiske lidelser er også tatt med i kunnskapsgrunnlaget som en indikator på den psykiske helsen i kommunen.

Figur 62: Prosentandel som er mye plaget av depressive symptomer blant gutter og jenter på ulike klassetrinn.

Figur 63: Bruk av legemidler ved psykiske lidelser per 1000 innbyggere. Begge kjønn, 0 -74 år. Kilde: FHI

6.9 Overvekt

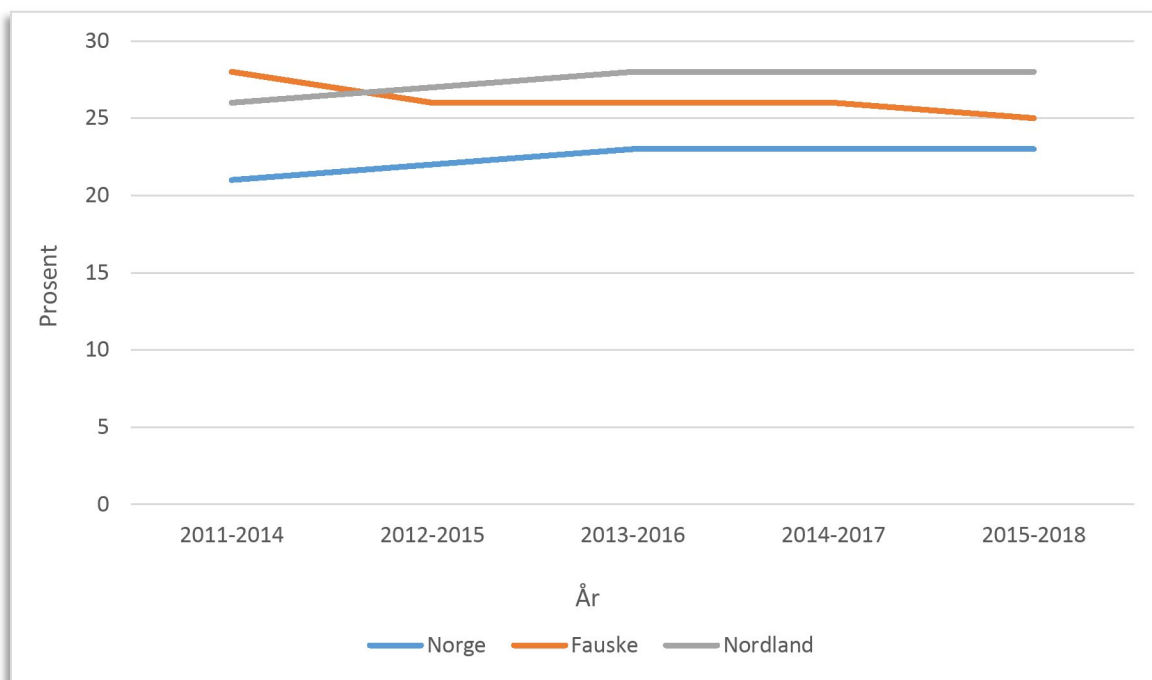
Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter og enkelte kreftsykdommer som tykktarmskreft. Overvekt og fedme kan også ha alvorlige psykiske helsekonsekvenser. Det er ingen klar KMI-grense for når sykdomsrisikoen øker eller faller, overgangene er glidende.

6.9.1 Overvekt og fedme hos voksne

Kroppsmasseindeks (KMI) er et uttrykk for vekt i forhold til høyde, og benyttes for å kunne måle og sammenligne helserisikoen ved blant annet overvekt i en befolkning. WHO har satt følgende grenseverdier for å klassifisere overvekt og fedme blant voksne over 18 år ved hjelp av KMI (kg/ m²). KMI på mellom 25 og 29,9 regnes som overvektig. KMI på 30 og over regnes som fedme (Folkehelseinstituttet). Befolkningsdata om KMI får en ut fra sesjon 1 og hos gravide ved første svangerskapskontroll.

Overvekt og fedme er mer vanlig i Nordland enn i landet for øvrig som skiller seg signifikant fra resten av landet. Status og utviklingstrekk i Fauske er at overvekt og fedme er blant de laveste nivåene i Nordland, og en av fire 17-åringene som veier seg til sesjon 1 er overvektige eller har fedme. Tendensen i figur 6.9 tyder på at KMI i kommunen synker og nærmer seg gradvis landsgjennomsnittet.

Andel gravide med overvekt eller fedme viser et landsgjennomsnitt på en av tre, og andelen har vært stabil de siste årene. Trenden i Fauske er økende, der nær halvparten av gravide er overvektige eller har fedme. Det er også over snittet for Nordland.

Figur 64: Overvekt og fedme, selvrapportert ved sesjon 1, 17-åringer. Andel prosent. Kilde: FHI

6.9.2 Overvekt og fedme hos barn

Barn og ungdom som utvikler overvekt og fedme viser ofte tegn på dette i tidlig alder. Barn har større risiko for å utvikle overvekt dersom søsken eller foreldre har overvekt. Erfaringer viser at det er vanskelig å oppnå varig vektreduksjon når man først er blitt overvektig. Selv med betydelig innsats fra helsevesen og andre støttetjenester er det vanskelig å oppnå et godt og varige resultat. Forebygging av overvekt er derfor av stor betydning.

Helsesykepleier i helsestasjons- og skolehelsetjenesten utfører jevnlig veiing og måling av barn etter gitte tidspunkt i Nasjonale retningslinjer for veiing og måling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Ut over faste måletidspunkt, får også barn og ungdom oppfølging på indikasjon eller på forespørsel fra barn/ ungdom eller foreldre. I skolehelsetjenesten utføres veiing og måling rutinemessig i 1., 3. og 8. klassetrinn.

	Antall veid/ målt	Antall med overvekt (ISO- KMI>25)	Andel i % med overvekt (ISO-KMI>25)	Antall med fedme (ISO-KMI>30)	Andel i % med fedme (ISO-KMI>30)
1.klassetrinn	100	17	17	5	5
3.klassetrinn	79	12	15,2	5	6,3

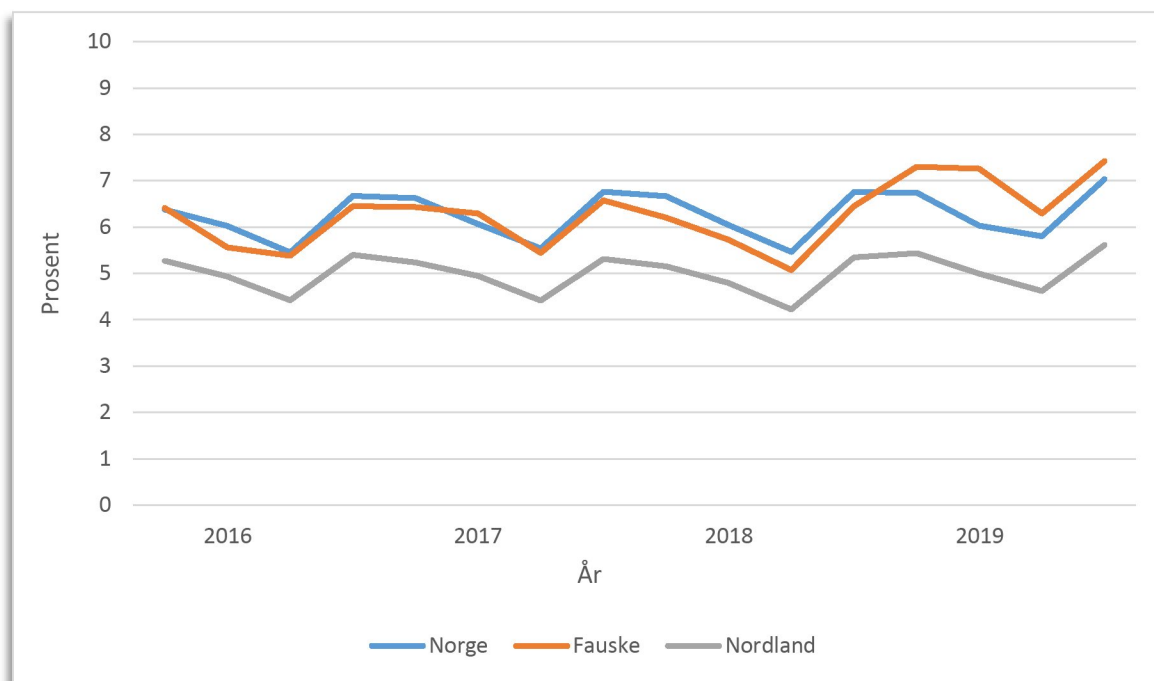
Figur 65: Tallene i tabellen er fra skoleåret 2019/2020 og viser resultat etter vekt/ lengdemåling i 1. og 3. klassetrinn.

Omlag 15 % av 3. klassingene i Fauske er overvektige og 6 % har fedme. Nasjonale beregninger fra Folkehelseinstituttet viser at 14 prosent av jentene og 11 prosent av guttene i 3. klasse er overvektige, mens 3 prosent av jentene og 2 prosent av guttene har fedme. Fauske ligger altså noe høyere enn dette. For 1. klassetrinn er tallene enda høyere. Dersom tendensen fra siste års måling er stabile, kan det indikere en økning i antall barn med overvekt og fedme i Fauske. Blant ungdom ser vi også en økende andel som har undervekt. Det større nasjonale bildet tyder på at utviklingen i overvekt og fedme hos barn har flatet noe ut.

6.10 Sykefravær

De siste ti årene har andelen som får sykmelding og uføretrygd vært stabilt høy i Norge i forhold til andre land i OECD-området. Økte helseproblemer i befolkningen kan ikke forklare dette. Mange som har symptomer og diagnoser av en type som ofte fører til sykmelding og uføretrygd, er i lønnet arbeid. Blant de som er i arbeid, finner vi dessuten både friske og syke mennesker. For den enkelte kan det være uheldig for helsa dersom man ikke lenger har et arbeid å gå til. Man mister blant annet det sosiale nettverket som man har på jobben.

Figuren under viser at Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og tall for 2019 viser at kommunen også er blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær. Sammenlignet med landet forøvrig, plasserer Fauske seg nært gjennomsnittet på fravær.

Figur 66: Legemeldt sykefravær, ikke feriekorrigert. Kilde: SSB

6.11 Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Sett under ett har innbyggerne i Fauske kommune en noe dårligere helsetilstand enn landet forøvrig. Blant innbyggerne er det høyere forekomst av muskel- og skjelettplager, psykiske symptomer og lidelser, hjerte- og karsykdommer, samt KOLS og astma. I tillegg peker sykefravær og tannhelsen etter grunnskolealder seg ut som områder med økt risiko. På den positive siden er nye tilfeller av kreft og diabetes generelt sett lavere i Fauske enn landsgjennomsnittet. En forklaring på disse resultatene kan være ulik alder- og kjønns sammensetning i kommunen sammenlignet med resten av landet.

Fedme gir over tid økt risiko for utvikling av en rekke sykdommer og plager både på kort og lang sikt. For barn og ungdom kan overvekt og fedme på kort sikt gi økt risiko for negative psykososiale konsekvenser. Økt kroppsfokus i samfunnet har betydning for barn og ungdoms selvbylde. For å kunne gjøre noe med overvekt og fedme på samfunnsnivå, er det viktig med både befolkningsrettede og individrettede tiltak. Tiltak på samfunnsnivå kan nå flere og være mer effektive enn individrettede tiltak. Barn og unge er spesielt utsatte og prisgitt omgivelsene; familien, barnehagen, skolen og nærmiljøet. Barn og ungdom tilbringer mye av sin oppvekst nettopp i barnehage, skole og skolefritidsordning. Dette er institusjoner som har en viktig rolle i å bidra til gode levevaner ved å tilrettelegge for variert fysisk aktivitet og gode kostvaner. Det som er gode tiltak for barn med overvekt er også gode forebyggende tiltak for alle barn og unge.

De ikke-smittsomme sykdommene kan i stor grad forebygges på befolkningsnivå gjennom levevaneendringer, men det kreves også strukturendringer og systemtiltak og ikke bare atferdsendringer hos enkeltindivider. Forebygging av disse sykdommene skjer i stor grad i andre sektorer enn helse- og omsorgssektoren, så som utdanning, arbeidsliv, samferdsel og miljø. Imidlertid er det i stor grad helsesektoren som merker resultatet av eventuelt manglende folkehelsearbeid og forebygging.

HOVEDFUNN

- *Datagrunnlaget for hjerte-/karsykdom per 2020 viser at Fauske kommune ligger signifikant dårligere an enn resten av landet*
- *I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet*
- *Fauske ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet når det kommer til muskel- og skjelettplager*
- *Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning*
- *Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år*
- *Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær*

KAPITTEL 7: AVSLUTNING – KONKLUSJON

7 Avslutning: utfordringer og muligheter

I dette kapitlet settes fokus på utfordringer og styrker/muligheter basert på oversikten som nå er fremskaffet.

Ifølge KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018 - 2023) er det særlig fire trendklynger som vil vokse betydelig de neste fem år:

- Polarisering og elitemotstand
- Urbanisering og teknologisk skifte
- Klimaendringer og press mot naturen
- Svekkelse av statene og sterkere konflikt

Større ulikhet, urbanisering og innvandring vil være viktige drivere bak politisk polarisering. Klimaendringer vil sette rammer for politikk og økonomisk aktivitet; biologisk mangfold, matvaresikkerhet og bærekraftige økosystemer vil få særlig oppmerksomhet.

Sammen med skatt, helse, klima og skole forventes sysselsetting og næringsutvikling å bli viktigere i kommunalpolitiske debatter. Forventninger om at folk flest skal inkluderes kommer til å øke, ikke bare i form av brukermedvirkning, men også i samskapende prosesser.

Det vil bli mange og høye forventninger til kommunens rolle, særlig innen næringsutvikling, inkludering, omsorgstjenester og stedsutvikling. Forventninger til kommunens innsats for næringsutvikling henger blant annet sammen med uro for jobbknapphet og behov for investeringer i verdiskaping. Inkludering omfatter både integrering og samfunnets behov for at folk skal være en del av fellesskapet, og ikke i utenforskap.

Det kan være krevende å delta i komplekse beslutninger. For å tilrettelegge for brede demokratiske prosesser hvor innbyggerne involverer seg kan administrasjonen aktivt kommunisere faglige vurderinger til innbyggerne. Samskaping handler blant annet om å identifisere problemet sammen med den/de det gjelder, for så å velge eller designe en løsning og produsere den sammen, i et vedvarende løp. Dette forutsetter vilje og evne til å innta nye roller, og at det åpnes for en ny type maktfordeling enn vi tidligere har vært vant til.

Frivillig sektor er en viktig aktør i arbeidet med å skape forståelse og utvikle kunnskap som bidrar til å fremme demokrati, medvirkning og samskaping. Arbeid/deltagelse i frivillig sektor er en kanal for engasjement, innflytelse og samfunnsdeltagelse og skaper grunnlag for samhold og fellesskap. Lokaldemokratiet bygger på tillit mellom politikere og befolkningen.

Kapittel 1 Befolkning

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Om femten år blir det flere eldre enn barn og unge i Norge. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år). • Befolkningssammensetningen vil virke sterkt inn på hvordan boligmarkedet utvikler seg. Flere eldre kan føre til press på leilighetsutbygging og nedgang i behovet for eneboliger. • Befolkningssammensetningen legger press på dimensjonering av tjenester. Riktig antall barnehageplasser, skoleplasser og helse og omsorgstjenester er viktige elementer. • SSBs befolkningsframskrivninger samsvarer i liten grad med mål om økt befolkningsvekst. 	<ul style="list-style-type: none"> • At folk blir eldre er en ønsket utvikling, og et resultat av vellykket velferdspolitik over mange år. Seniorkraften må være en del av løsningen i framtidens lokalsamfunn. • Nye teknologiske løsninger kan bidra til at flere eldre kan klare seg lenger i eget hjem. • Nærheten til Bodø kan ha i seg betydelige fordeler for Fauske-samfunnet. • Offentlig, privat og frivillig sektor har potensielt god tilgang på kompetanse og menneskelige ressurser

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Økende sosial ulikhet • Økende andel unge med psykiske symptomer og lidelser • Unge opplever lokalmiljøet lite attraktivt • Økende grad av overvekt og fedme med påfølgende risiko for sykdom 	<ul style="list-style-type: none"> • Godt fokus på mestring og livskvalitet • Videreutvikling av helhetlige tjenester • Gjennomgående og systematisk vurdering av helsemessige konsekvenser i beslutninger • Helhetlig regional planlegging som fremmer bærekraftig lokal samfunnsutvikling • Gode miljø med sunne, tilgjengelige og naturgitte rammer for aktivitet

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Tungtrafikk i sentrum • Ungdom er lite fornøyd med lokalmiljøet • Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse • Opplevd ensomhet • Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant både ungdommer og de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland • Noe lav valgdeltakelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning • Ny E6-prosjektet • Økt fokus på helhetlig samfunnsutvikling • Gode nærmiljøanlegg • Økt foreldrestøtte-satsing • Samlokalisering av støttetjenester • Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+

Kapittel 4 Skader og ulykker

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Økende antall hoftebrudd • Stor andel av tungtransport i tett befolkede områder utgjør høy risiko for alvorlige ulykker 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifisering som trafikksikker kommune • Fokus på aldersvennlige lokalsamfunn • Bruke by- og stedsutvikling som virkemiddel for å forebygge skade samt fremme helse • Styrke sentrum som utviklingsområde og arena for innbyggere i alle aldersgrupper.

Kapittel 5 Helserelatert atferd

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Ungdommens opplevelse av egen helse • Bare en av tre videregåendelever spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer. • Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående • Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnitt 	<ul style="list-style-type: none"> • Gode aktivitetsmuligheter • Aktive ungdommer • Helsefremmende barnehager og skoler • Tverrfaglig samarbeid • Matpakke-kultur • Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming • Eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og ungdomsråd kan bidra til å løfte fram aktuelle problemstillinger på vegne av sine målgrupper

Kapittel 6 Helsetilstand

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Datagrunnlaget viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet når det kommer til <ul style="list-style-type: none"> ○ for hjerte-/karsykdom ○ muskel- og skjelettplager ○ psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år • I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet • Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning • Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær 	<ul style="list-style-type: none"> • Innbyggernes opplevelse av sosial støtte • Innbyggere føler seg trygge • Eldre som aktive innbyggere og samfunnsressurs • Naturtilgang • Gode og tilgjengelige nærmiljøanlegg • Helhetlig planlegging som fremmer lokal samfunnsutvikling

Konklusjon

Gjennom dagens lovverk er kommunen pålagt å ta et større ansvar for folkehelsa med utgangspunkt i det lokale oversiktsdokumentet. Oversikten skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser, og bidra til at vi som kommune ivaretar våre oppgaver etter folkehelseloven.

Vi har pr i dag forholdsvis god oversikt over mange deler av Fauske-samfunnet. Samtidig har arbeidet med oversiktsdokumentet avdekket en del områder hvor vi har lite eksakt kunnskap om lokale påvirknings- og årsaksforhold. Dette tilsier at vi må fortsette å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid (= holde løpende oversikt).

God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid, gir en god pekepinn på om vi lykkes i arbeidet med å bedre folkehelsa og å utjevne de sosiale helseforskjellene.

Viktige grep for oss som kommune blir

- a) å få alle deler av organisasjonen til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen direkte eller indirekte tar del i det systematiske folkehelsearbeidet.
- b) å jobbe mer aktivt med å redusere sosiale ulikheter i befolkningen.
- c) å mobilisere (det øvrige) samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig.

Det løpende oversiktsarbeidet vil pågå gjennom hele året. For å sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil oversiktsdokumentet oppdateres årlig. Den nyeste versjonen vil gjøres tilgjengelig i Risk og på kommunens hjemmeside.

Dette dokumentet er versjon 1/1 (Ferdigstilt 19. august 2020)

VEDLEGG

Eksempel på undertema:

Kode A	a) Befolkningssammensetning Undertema	Kilde
1A	Folketallet som helhet, aldersgruppering, kjønnsfordeling. Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • NAV • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk
2A	Er det spesiell vekst eller reduksjon innen enkelte aldersgrupper? Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	
3A	Årlige fødselsrater.	
4A	Antall enpersonshusholdninger.	
5A	Etnisk sammensetning og utviklingen av denne.	
6A	Netto inn-/utflytting, om mulig flytting internt i kommunen/ fylket.	
7A	Har kommunen/fylkeskommunen en betydelig samisk befolkningsgruppe?	

Kode B	b) Oppvekst- og levekårsforhold Undertema	Kilde
1B	Andel med lavinntekt	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet • Bedriftshelsetjenesten/ STAMI • Verneombud • Fagorganisasjoner • NAV • Husbanken • Andre relevante departement/direktorat • Elevundersøkelsen (skoleporten.no) • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2B	Inntektsfordeling (målt gjennom Gini-koeffisient),	
3B	Tilgjengelighet til boliger (for ulike grupper)	
4B	Andel med boligsosiale ordninger	
5B	Boligstandard, inkl. spesielle fordelingsmønstre by – land, blandet – ensartet osv.	
6B	Antall i arbeid og antall uføre i forhold til folketallet	
7B	Sykefravær, trend de siste år.	
8B	Antall arbeidsledige, andel under 30 år.	
9B	Er det over- eller underskudd på arbeidsplasser?	
10B	Andel pendlere ut eller inn av kommunen/fylket.	
11B	Er det variasjon mellom ulike næringer? Hva er forholdet mellom offentlig og privat virksomhet? ›	
12B	Er det åpenbare arbeidsmiljøproblemer? Eksempler på arbeidsplasser med godt arbeidsmiljø, evt. spesielt samfunnsengasjement	
13B	Skolestrukturen (antall, geografisk spredning), elevtall.	
14B	Hva er trekk ved læringsmiljø og elevprestasjoner?	
15B	Hvor mange elever fullfører videregående skole?	
16B	Barnehagedekning og barnehagemiljø.	

Kode C	c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø Undertema	Kilde
1C	Omfang av smittsomme sykdommer.	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet • Bedriftshelsetjenesten/ • STAMI • Verneombud • Fagorganisasjoner • NAV • Husbanken • Andre relevante departement/direktorat • Elevundersøkelsen (skoleporten.no) • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2C	Drikkevannskvalitet.	
3C	Forekomst av radon.	
4C	Risiko for legionella og/eller annen biologisk forurensning.	
5C	Omfang av områder utsatt for støy.	
6C	Omfang av områder utsatt av luftforurensning.	
7C	Omfang av områder utsatt for annen forurensning.	
8C	Inneklima i skoler, barnehager og offentlige bygg.	
9C	I hvilken grad er skoleveger trygge?	
10C	I hvilken grad har kommunen/fylket gang- og sykkelveger, turstier osv.?	
11C	Hva er omfanget av områder for rekreasjon og friluftsliv, og hva er tilgjengeligheten til slike?	
12C	Tilbud og tilgjengelighet til kollektivtransport.	
13C	Omfang av grøntarealer, og hvilken beplantning har disse med tanke på allergieksposering m.m.	
14C	Antall frivillige organisasjoner, medlemsforhold og rekruttering.	
15C	Omfang av sosiale risikomiljøer som rusmiljøer og kriminalitet.	
16C	Valgdeltakelse.	
17C	Omfang av kulturtilbud.	
18C	Omfang av sosiale møteplasser, lekeplasser osv.	
19C	Sosiale nettverk.	
20C	Sosial støtte.	
21C	Opplevelse av tilhørighet.	

Kode D	d) Skader og ulykker Undertema	Kilde
1D	Antall personskader behandlet i sykehus	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet/STAMI • Lokale legevakter og legekontor • Omsorgstjenester • Spesialisthelsetjenesten • Bedriftsleger • Tannleger • Statens vegvesen • Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap • Andre relevante departement/direktorat • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2D	Antall hoftebrudd behandlet i sykehus	
3D	Spesielle ulykkespunkter, eller strekninger	
4D	Spesielt utsatte skoleveger	
5D	Skadeforekomst i skoler og barnehager, evt. også tannskader	
6D	Antall drukningsulykker	
7D	Omfang av arbeidsulykker	
8D	Omfang av hjemmeulykker	
9D	Antall omkomne i brann	
10D	Antall fallulykker i sykehjem	

Kode E	e) Helserelatert atferd Undertema	Kilde
1E	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet.	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB • Helsedirektoratet • SIRUS • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk - helsestasjon - skole - barnehager - rus/psykisk - næring - annet • Organisasjoner • Lokale/regionale kartlegginger
2E	Andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min. pr. dag.	
3E	Omfang av fysisk aktivitet i skolen.	
4E	Tilgang til områder for aktivitet.	
5E	Omfang av elever som går eller sykler til skolen.	
6E	Dagligrøyking (unge/voksne/gravide).	
7E	Antall skjenkesteder, serverings- og åpningstider for alkoholsalg.	
8E	Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk (f.eks. blant elever i ungdomsskole og videregående skole).	
9E	Trender omkring ungdommens seksualatferd, f.eks. bruk av kondom.	
10E	Mat og måltider i barnehager.	
11E	Tilgang på frukt og grønt i skolen	
12E	Måltider på skolefritidsordninger/aktivitetsskoler og tilbud i skolekantiner.	
13E	›Annen risikoatferd/helsefremmende atferd.	

Kode F	f) Helsetilstand Undertema	Kilde
1F	Forekomst av forebyggbare sykdommer («folkesykdommer»).	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseinstituttet • SSB
2F	Bekymringsfullt nivå av visse sykdommer, eller negativ utviklingstrend selv om kommunen/fylket for tiden ligger på nivå med, eller bedre an enn landet for øvrig.	<ul style="list-style-type: none"> • Helsedirektoratet • SIRUS • Folkehelseinstituttet
3F	Har befolkningen et høyt mestringsnivå, eventuelt målt indirekte gjennom sosial deltakelse som organisasjonstilhørighet, valgdeltakelse o.l.	<ul style="list-style-type: none"> • Helsedirektoratet • NAV
4F	Finnes data om trivsel eller selvopplevd helse?	<ul style="list-style-type: none"> • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale undersøkelser/brugerundersøkelser

Fauske Fuossko

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid. Også andre informasjonskilder må benyttes i oversiktsarbeidet, se figuren nedenfor.

Statistikken er hentet fra Kommunehelsestatistikkbank per februar 2021 og er basert på kommune- og fylkesinndelingen per 1.1.2020.

Utgitt av
Folkehelseinstituttet
Postboks 222 Skøyen
0213 Oslo
E-post: kommunehelse@fhi.no

Redaksjon:
Camilla Stoltenberg, ansvarlig redaktør
Else Karin Grøholt, fagredaktør
Fagredaksjon for folkehelseprofiler
Idékilde: Public Health England
Illustrasjoner: FHI og Fete Typser

Artikkelen på midtsidene er skrevet i samarbeid med Institutt for idrettsmedisinske fag ved Norges idrettshøgskole.

Bokmål

Batch 0102211259.1102211226.0102211259.1102211332.12/02/2021 9:29

Nettside:
www.fhi.no/folkehelseprofiler

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Fysisk aktivitet er temaet for folkehelseprofilen 2021. Temaet gjenspeiles i indikatorer og figurer. Indikatorene som presenteres i profilen er valgt med tanke på helsefremmende og forebyggende arbeid, men er også begrenset av hvilke data som er tilgjengelige på kommunenivå. All statistikk må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Befolkning

- I aldersgruppen 45 år og eldre er andelen som bor alene ikke signifikant forskjellig fra landsnivået.

Oppvekst og levekår

- Andelen som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er lavere enn i landet som helhet. Vedvarende lav husholdningsinntekt vil si at den gjennomsnittlige inntekten i en treårsperiode er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge.
- Andelen som gjennomfører videregående opplæring er lavere enn landsnivået. Klikk på indikator nummer 13 i folkehelsebarometeret på side 4 for å se hvordan gjennomføringsgraden i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå.

Miljø, skader og ulykker

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er med i en fritidsorganisasjon, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.
- Andelen 17-åringere som oppgir at de kan svømme 200 meter er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter. Gode svømmeferdigheter kan bidra til å forebygge drukningsulykker.

Helserelatert atferd

- Andelen 17-åringere som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter. Les mer om fysisk aktivitet på midtsidene.

Helsetilstand

- Forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole og de som i tillegg har videregående eller høyere utdanning, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Forskjellen i forventet levealder mellom utdanningsgruppene er en indikator på sosiale helseforskjeller i kommunen.

Kommunen kan legge til rette for mer fysisk aktivitet

Bare tre av ti voksne oppfyller anbefalingene om fysisk aktivitet. Blant barn er situasjonen bedre, men aktiviteten synker raskt med alderen. Det finnes en rekke virkemidler for å stimulere befolkningen til å bevege seg mer i hverdagen.

I 2020 la regjeringen frem en ny handlingsplan for fysisk aktivitet. Et av hovedmålene i denne handlingsplanen er å øke andelen i befolkningen som oppfyller helsemessige anbefalinger om fysisk aktivitet med 10 prosentpoeng innen 2025 og 15 prosentpoeng innen 2030.

Fysisk aktivitet er viktig for å oppnå flere av FNs bærekraftsmål, deriblant målet om god helse og livskvalitet. Å øke andelen fysisk aktive er samtidig sentralt i arbeidet med å redusere for tidlig død av ikke-smittsomme sykdommer.

Hvor fysisk aktive bør vi være?

Fysisk aktivitet er ikke kun mosjon og trening, men *all bevegelse som fører til et energiforbruk utover hvilenivå*. Selv litt fysisk aktivitet gir helsegevinst. Det anbefales imidlertid at en del av aktiviteten skjer med moderat til høy intensitet, se tabell 1.

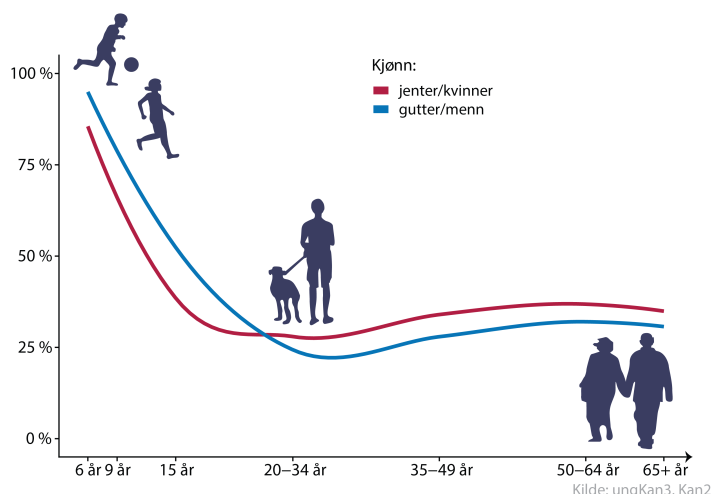
For en stor andel av befolkningen kan anbefalingene oppsummeres slik: *beveg deg mer og oftere og sitt mindre stille*.

Spesielt hos barn bør den fysiske aktiviteten være allsidig. Den bør påvirke kondisjon, muskelstyrke, fart, bevegelighet, reaksjonstid og koordinasjon, og stimulere både fin- og grovmotoriske ferdigheter. Gjennom aktiviteter som inne- og utelek, kroppsøving, idrett, friluftsliv og aktiv transport (gå og sykle), kan barn og unge utfolde og utvikle seg. Aktiviteten bør gi glede, sosialt fellesskap og mestring gjennom alle fire årstider.

Tabell 1. Anbefalinger om fysisk aktivitet (kortversjon) (Helsedirektoratet, 2014).

Barn og unge	Voksne og eldre
Redusere stillesitting.	Redusere stillesitting.
I gjennomsnitt minst 60 minutter moderat til hard fysisk aktivitet per dag i løpet av uka. Det meste av denne fysiske aktiviteten bør være kondisjonsrettet.	Minimum 150 minutter med moderat intensitet eller minimum 75 minutter med høy intensitet per uke, eller en kombinasjon av moderat og høy intensitet som gir tilsvarende volum.
Tre ganger i uka med høy intensitet, inkludert aktiviteter som gir økt muskelstyrke og styrker skjelettet.	Øvelser som gir økt muskelstyrke til store muskelgrupper bør utføres to eller flere dager i uka. Eldre personer med nedsatt mobilitet og personer som er ustø, anbefales å gjøre balanseøvelser og styrketrening tre eller flere dager i uka.

Figur 1. Andel som oppfyller minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet, fordelt etter kjønn.

Hva vet vi om det fysiske aktivitetsnivået i Norge?

Figur 1, som er basert på objektivt målte data, viser hvor stor andel som oppfyller minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet. I gjennomsnitt oppfyller kun om lag 30 prosent av den voksne befolkningen minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet. Andelen har vært stabil på dette nivået de siste årene, men andelen varierer noe med alder og utdanningsnivå.

Blant barn og unge er aktivitetsnivået høyere enn blant voksne. De fleste 6-åringene oppfyller minimumsanbefalingene, men andelen faller i løpet av barne- og ungdomsårene.

De siste 10-15 årene har aktivitetsnivået blant barn og unge vært relativt stabilt. Unntaket er blant 9-åringene hvor det har vært en nedgang. Nedgangen blant 9-årige gutter tilsvarer 1-2 timer med organisert idrett i uka.

Hva vet vi om det fysiske aktivitetsnivået i kommunen?

Å måle fysisk aktivitet nøyaktig i en befolkning er utfordrende. Nasjonale kartlegginger av fysisk aktivitet gjøres med aktivitetsmålere og er nøyaktige, men slike objektive målinger gjøres i hovedsak ikke i fylker og kommuner. I stedet benyttes spørreundersøkelser, se tall for kommunen i figur 2 og 3. Spørreundersøkelser kan gi en pekepinn, men en svakhet er at de som svarer har en tendens til å overrapportere aktivitetsnivået. Derfor bør resultater fra spørreundersøkelser vurderes sammen med nasjonale objektive målinger.

Hvordan kan kommunen stimulere til mer hverdagsaktivitet?

Figur 4 viser hvor lite som skal til for at flere skal oppfylle anbefalingene om fysisk aktivitet. Kommunen har mange virkemidler i ulike sektorer for å skape et mer aktivt vennlig samfunn der alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsnivå og sosial bakgrunn, gis mulighet til bevegelse og fysisk aktivitet. Å skape et slikt samfunn er også et sentralt mål i handlingsplanen for fysisk aktivitet (2020-2029). Lokale aktører som frivillige organisasjoner, treningssentre og idrettslag kan være aktuelle å samarbeide med.

Nærmiljø og fritid

Kommunen kan legge til rette for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer ved å:

- Gjøre det trygt og enkelt å gå eller sykle til og fra arbeid, skole, aktiviteter og andre gjøremål.
- Gjøre grøntområder tilgjengelige og attraktive, for eksempel ved å rydde og merke stier, gi turforslag og sørge for god belysning. Nærhet til grøntområder øker sjansen for at barn er tilstrekkelig fysisk aktive.
- Legge opp til et inkluderende aktivitetstilbud der alle kan delta uavhengig av ressurser, tilknytning til arbeidslivet, funksjonsnivå og kultur. Noen kommuner har gode erfaringer med tiltak som utlån av utstyr, åpne haller og fritidskort.

Barnehage og skole

Barn tilbringer store deler av oppveksten i barnehagen og på skolen. Godt utformede uteområder i barnehager og på skoler gir muligheter for lek og fysisk aktivitet, og i tillegg sosialt samvær og hvile. Det er viktig med god kompetanse i lærerstaben og at undervisningen bidrar til bevegelsesglede. Når barn opplever glede og mestring gjennom ulike fysiske aktiviteter inne og ute, får de også mange positive erfaringer som de kan ta med seg videre i livet.

I planleggingen av uteområder for barnehager og skoler anbefales det blant annet at det tas hensyn til:

- Naturelementer og variert terreng
- Mangfoldig bruk og tilgjengelighet for alle
- Trafikksikre omgivelser

Uteområdene i barnehager og på skoler kan også være viktige aktivitetsarenaer og møteplasser i nærmiljøet.

Arbeidsplasser

Kommunen kan oppfordre til økt fysisk aktivitet på arbeidsplassen gjennom egne tiltak som arbeidsgiver og som pådriver for å få lokale bedrifter til å gjøre det samme. Et eksempel er tilrettelegging for aktiv transport ved å sørge for garderobefasiliteter og sykkelparkering. Trimrom og oppmuntring til å bruke trapp i stedet for heis er også måter å stimulere til økt fysisk aktivitet på.

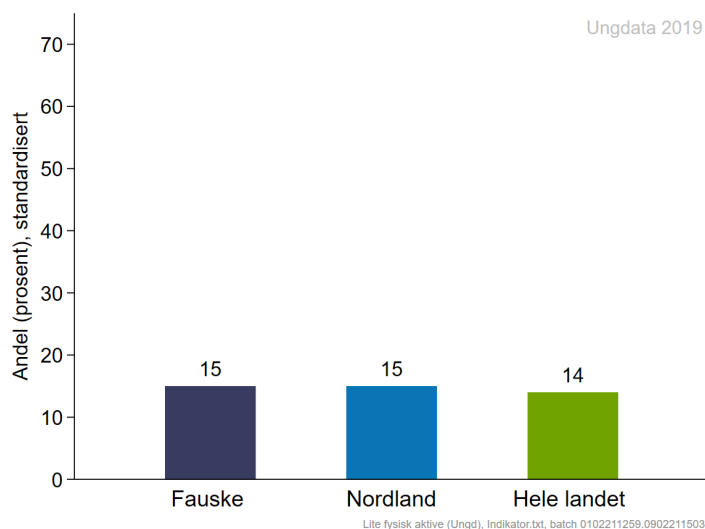
Tilbud for eldre

Tiltak som øker den fysiske aktiviteten blant eldre, kan kombineres med tiltak for sosial samhandling og gode møteplasser. Å delta i sosialt samvær og fysiske aktiviteter er positivt både for fysisk og psykisk helse og kan forebygge eller utsette funksjonssvikt i eldre år.

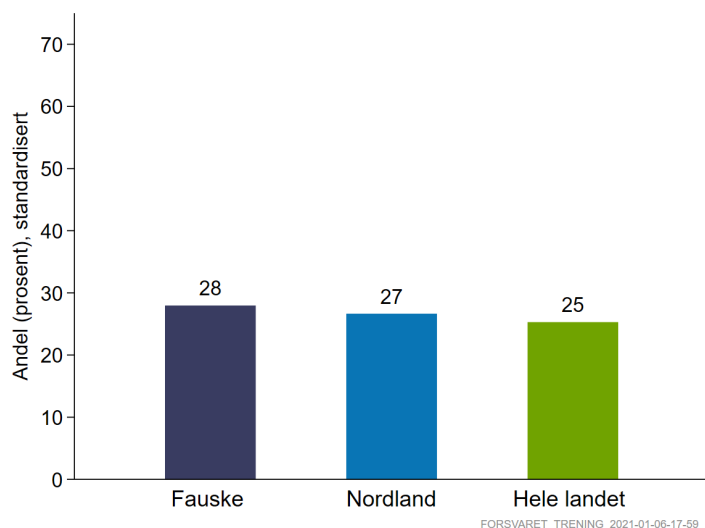
Les mer:

- Utvidet artikkel med referanser på www.fhi.no/folkehelseprofiler
- [Handlingsplan for fysisk aktivitet \(2020-2029\)](#)
- [Veiviser i lokale folkehelseiltak om fysisk aktivitet](#)
- [Folkehelse rapporten: Fysisk aktivitet i Norge](#)

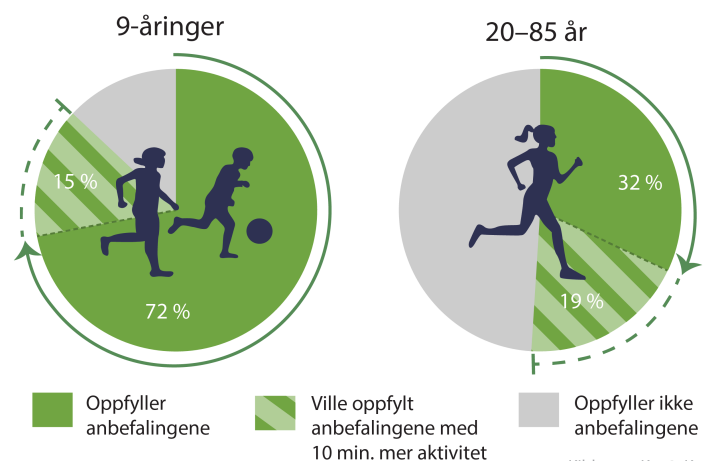
Figur 2. Andel ungdomsskoleelever som er fysisk aktive (svett og andpusten) sjeldnere enn én gang i uka (Ungdata).

Figur 3. Andel 17-åringer som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig (Vernepliktsverket 2018-2019).

Figur 4. Andel som faktisk oppfylder anbefalingene om fysisk aktivitet og andelen som ville oppfylt anbefalingene med 10 minutter mer fysisk aktivitet hver dag.

Kilde: ungKan3, Kan2

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuosso
Befolkning	1 Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2 Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
	4 Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5 Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6 Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7 Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8 Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9 Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10 Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11 Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13 Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
Miljø, stader ogulykker	14 God drikkevannsforsyning	100	88	89	prosent	
	15 Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	16 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	2	2,1	4,4	µg/m³	
	17 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	18 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	19 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	20 Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
	21 Kan svømme, 17 år	87	92	89	prosent (k)	
Helse-relatert atferd	22 Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	23 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
Helsestatus	25 Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
	26 Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27 Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28 Fornøyd med helse, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29 Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30 Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32 Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33 Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om [mulige årsaker](#)

1. Beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 2. 2020, i prosent av befolkningen. 3. 2019, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utdanning). 4. 2016-2018, alle aldre, personer som bor i husholdninger som i en treårsperiode har en gjennomsnittlig inntekt under 60 % av nasjonal median. 5. 2018, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 6. 2017-2019, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 7. 2019, omfatter mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetsstrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad). 8. 2019. 9. 2019, trangboddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 10. 2019, andelen er presentert i prosent av personer i privathusholdninger. 11./12. Skoleårene 2017/2018-2019/2020. 13. 2017-2019, omfatter elever bosatt i kommunen. 14. 2019, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil levering av drikkevann. Omfatter vannverk som forsyner minst 50 personer. 15. 2019, andel av befolkningen som er tilknyttet vannverk som forsyner minst 50 personer. 16. 2019, mikrogram per kubikkmeter finkornet svevestøv (PM2,5) som befolkningen i kommunen er utsatt for. 17. U.skole, svært eller litt fornøyd. 18. U.skole, opplever at nærområdet er trygt på kveldstid. 19. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 20. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 21. 2018-2019, oppgitt at man kan svømme 200 meter ved nettbasert sesjon 1. 22. U.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 23. 2018-2019, oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 24. U.skole, daglig utenom skolen. 25./26. 2005-2019, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 27. 2004-2018, vurdert etter forskjellen i forventet levealder ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 28. U.skole, svært eller litt fornøyd. 29. 2017-2019, 0-74 år, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 30. 2017-2019, 0-74 år, muskel- og skjelettplager og -sykdommer (ekskl. brudd og skader), brukere av primærhelsetjenestene fastlege, legevakt, fysioterapeut og kiropraktor. 31. 2016-2019, KMI som tilsvarende over 25 kg/m2, basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 32. 2017-2019, 0-74 år, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 33. 2010-2019. 34. 2015-2019. Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Ungdataundersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Primærhelsetjenestene fastlege og legevakt (KUHR-databasen i Helsedirektoratet), Kreftregisteret, Meteorologisk institutt, og Nasjonalt vaksinasjonsregister SYSVAK. For mer informasjon, se <http://khs.fhi.no>.

Faktagrunnlag til

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel
med arealstrategier 2022-2032

Forord

I 2020 utarbeidet Fauske kommune en folkehelseoversikt. Denne oversikten ble benyttet som kunnskapsgrunnlag i arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel, og benyttet videre inn i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Oversiktsdokumentet *Folkehelsa i Fauske 2020* gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Fauske kommune. Oversikten danner grunnlag for å peke ut hovedutfordringer knyttet til folkehelsa i Fauske, slik at planleggere og beslutningstakere kan rette innsatsen mot områder der behovet er størst. Dette gjør oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer til grunnsteinen i det systematiske folkehelsearbeidet.

Dette faktagrunnlaget søker å komplettere og utfylle de deler folkehelseoversikten ikke dekker, og bringer fram ny informasjon som er ferdigstilt etter 2020. Folkehelseoversikten dekker følgende områder:

- Befolkning (befolknings sammensetning, innvandring, eldre, levealder, befolkningsframskrivninger m.m.)
- Oppvekst og levekår (inntekt, fattigdom, arbeidsdeltakelse, boliger, samferdsel og kommunikasjon)
- Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø (drikkevann, støy, forurensning, sosialt miljø, sosial støtte m.m.)
- Skader og ulykker (personskader, trafikkskader m.m.)
- Helse relatert atferd (fysisk aktivitet, kosthold, ernæring, alkohol og rusmidler m.m.)
- Helsetilstand (sykdommer, tannhelse, legemiddelbruk, psykiske sykdommer, sykefravær m.m.)

Faktagrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel (dette dokument) må derfor sees i sammenheng med folkehelseoversikten «*Folkehelsa i Fauske 2020*». Dokumentet i sin helhet kan leses på kommunens hjemmeside: <https://www.fauske.kommune.no/hvordan-staar-det-til-hos-oss.519449.no.html>

Dette faktagrunnlag søker å gi et oversiktsbilde over nå-situasjonen i Fauske kommune. Det eksisterer flere ulike bakgrunnsdokumenter som i større grad går inn i detaljer. Her viser vi til planer, rapporter og annet materiell. Kommuneorganisasjonen innhar og erfaringsbasert kunnskap som nedfelles i ulike deler av kommunens planverk og rapporteringer.

Faktagrunnlaget er ikke en fullstendig presentasjon av alle deler av kommunens befolkning, næringsutvikling, utfordringer eller muligheter, men søker å få fram viktige hovedtrekk – og komplettere folkehelseoversikten *Folkehelsa 2020*.

Sentrale kilder i utarbeiding av faktagrunnlag for kommuneplanens samfunnsdel:

- Folkehelsa 2020
- Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune
- Lokale tiltaksstrategier for miljø- og næringstiltak i landbruket 2021-2024 for Fauske kommune
- Målsettinger for hjorteviltbestanden i Fauske kommune 2021-2024
- Innvandring i Fauske kommune – faktagrunnlag
- Årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024
- Distriktsplan for Balvatn reinbeitedistrikt
- Distriktsplan for Duokta reinbeitedistrikt

Innhold

Forord	2
1. Folkehelsa i Fauske 2020	5
1.1 Utfordringer og muligheter	6
1.2 Prioriterte folkehelseområder for planperioden	8
1.2.1 Prioriteringsområde 1 – Utjevning av sosial ulikhet i helse	8
1.2.2 Prioriteringsområde 2 - Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv	9
1.3 Hvordan arbeide videre med helseoversikten?	11
1.4 Folkehelseprofilen 2021	11
2. Befolkningsutvikling i Fauske kommune	13
2.1 Historisk befolkningutvikling fram mot 2020	13
2.1.1 Befolkningsendring i ti-årsintervaller i perioden 1990-2020	13
2.1.2 Perioden 2006-2020	13
2.1.3 Befolkningsutvikling etter kjønn 2010-2020	13
2.1.4 Fødselsoverskudd/-underskudd	14
2.1.5 Innenlands flytting	14
2.2 Befolkningsprognoser fram mot 2040	14
2.3 Forventet levealder og dødsfall i befolkningen	15
2.4 Eldre	16
2.5 Mangfold - innvandring og flyktninger	16
2.5.1 Sammensetning av befolkning i Fauske kommune	17
2.5.2 Aldersgruppe og kjønn	18
2.5.3 Innvandringsbakgrunn og kjønn	18
2.5.4 Opprinnelse og land	19
2.5.5 Vedtak, anmodning og faktisk bosetting	20
2.5.6 Vurderinger knyttet til befolkning og bosted	20
2.6 Unge i etableringsfasen	20
2.7 Deltakelse i arbeidslivet	21
2.8 Arbeidsledighet hos befolkningen	22
2.8.1 Arbeidsledighet hos flyktninger	23
2.9 Uføregrad	24
2.10inntekt i befolkningen	24
2.10.1 Lavinntekt og barnefattigdom	25
3. Kommunens økonomi	28
3.1 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB)	29
3.2 Omstillingsprosjekt	30
4. Næringsutvikling i Fauske kommune	30
4.1 Reindrift	30
4.1.1 Duokta reinbeitedistrikt	30
4.1.2 Balvatn reinbeitedistrikt	31
4.2 Jordbruksforholdene i kommunen	32
4.2.1 Jordressursene	32

4.2.2 Aktiviteten i jordbruket	33
4.2.3 Miljømessige og klimatiske utfordringer	34
4.2.4 Klima og vær	34
4.2.5 Gjengroing	35
4.2.6 Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet	35
4.2.7 Registering av verdier	35
4.2.8 Andre viktige forhold	35
4.3 Skogbruk	36
4.3.1 Aktiviteten i skogbruket	37
4.3.2 Skogbruket og miljøverdier	39
4.4 Hjortevilt i kommunen	40
4.4.1 Hjortevilt som næring	40
4.4.2 Kunnskap og forvaltning	41

1. Folkehelsa i Fauske 2020

Dokumentet i sin helhet kan leses på kommunens hjemmeside:

<https://www.fauske.kommune.no/hvordan-staar-det-til-hos-oss.519449.no.html>

Folkehelseloven med tilhørende forskrift, stiller krav til at kommuner og fylkeskommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og over positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Loven setter som krav at oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Informasjonen som framkommer må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold. Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 3, setter krav til oversiktens innhold. Tilgangen til relevant kunnskap om Fauske påvirker også utvalget av data. Bærekraftig utvikling er et overordnet mål for samfunnsutviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt. For å nå dette målet er et effektivt folkehelsearbeid en av forutsetningene. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av denne, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre livet sitt med de mulighetene og begrensningene som finnes. Det å oppleve livet som meningsfullt, ha noen som står en nær og å tilhøre et fellesskap er viktig i et folkehelseperspektiv.

1.1 utfordringer og muligheter

Gjennom arbeidet med helseoversikten er disse utfordringer og muligheter i kommunen kartlagt:

1.1.1.1 Kapittel 1 Befolkning

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none">• Om femten år blir det flere eldre enn barn og unge i Norge. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år).• Befolkningssammensetningen vil virke sterkt inn på hvordan boligmarkedet utvikler seg. Flere eldre kan føre til press på leilighetsutbygging og nedgang i behovet for eneboliger.• Befolkningssammensetningen legger press på dimensjonering av tjenester. Riktig antall barnehageplasser, skoleplasser og helse og omsorgstjenester er viktige elementer.• SSBs befolkningsframskrivninger samsvarer i liten grad med mål om økt befolkningsvekst.	<ul style="list-style-type: none">• At folk blir eldre er en ønsket utvikling, og et resultat av vellykket velferdspolitik over mange år. Seniorekraften må være en del av løsningen i framtidens lokalsamfunn.• Nye teknologiske løsninger kan bidra til at flere eldre kan klare seg lenger i eget hjem.• Nærheten til Bodø kan ha i seg betydelige fordeler for Fauske-samfunnet.• Offentlig, privat og frivillig sektor har potensielt god tilgang på kompetanse og menneskelige ressurser

1.1.1.2 Kapittel 2 Oppvekst og levekår

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none">• Økende sosial ulikhet• Økende andel unge med psykiske symptomer og lidelser• Unge opplever lokalmiljøet lite attraktivt• Økende grad av overvekt og fedme med påfølgende risiko for sykdom	<ul style="list-style-type: none">• Godt fokus på mestring og livskvalitet• Videreutvikling av helhetlige tjenester• Gjennomgående og systematisk vurdering av helsemessige konsekvenser i beslutninger• Helhetlig regional planlegging som fremmer bærekraftig lokal samfunnsutvikling• Gode miljø med sunne, tilgjengelige og naturgitte rammer for aktivitet

1.1.1.3 Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none">• Tungtrafikk i sentrum• Ungdom er lite fornøyd med lokalmiljøet• Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse• Opplevd ensomhet• Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant både ungdommer og de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland• Noe lav valgdeltakelse	<ul style="list-style-type: none">• Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning• Ny E6-prosjektet• Økt fokus på helhetlig samfunnsutvikling• Gode nærmiljøanlegg• Økt foreldrestøtte-satsing• Samlokalisering av støttetjenester• Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+

1.1.1.4 Kapittel 4 Skader og ulykker

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none">• Økende antall hoftebrudd• Stor andel av tungtransport i tett befolkede områder utgjør høy risiko for alvorlige ulykker	<ul style="list-style-type: none">• Kvalifisering som trafikkikker kommune• Fokus på aldersvennlige lokalsamfunn• Bruke by- og stedsutvikling som virkemiddel for å forebygge skade samt fremme helse• Styrke sentrum som utviklingsområde og arena for innbyggere i alle aldersgrupper.

1.1.1.5 Kapittel 5 Helserelatert atferd

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none">• Ungdommens opplevelse av egen helse• Bare en av tre videregåendelever spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.• Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående	<ul style="list-style-type: none">• Gode aktivitetsmuligheter• Aktive ungdommer• Helsefremmende barnehager og skoler• Tverrfaglig samarbeid• Matpakke-kultur• Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming

<ul style="list-style-type: none"> • Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnitt 	<ul style="list-style-type: none"> • Eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og ungdomsråd kan bidra til å løfte fram aktuelle problemstillinger på vegne av sine målgrupper
--	--

1.1.1.6 Kapittel 6 Helsetilstand

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Datagrunnlaget viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet når det kommer til <ul style="list-style-type: none"> ○ for hjerte-/karsykdom ○ muskel- og skjelettplager ○ psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år • I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet • Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning • Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær 	<ul style="list-style-type: none"> • Innbyggernes opplevelse av sosial støtte • Innbyggere føler seg trygge • Eldre som aktive innbyggere og samfunnsressurs • Naturtilgang • Gode og tilgjengelige nærmiljøanlegg • Helhetlig planlegging som fremmer lokal samfunnsutvikling

1.2 Prioriterte folkehelseområder for planperioden

I følge Folkehelselovens § 6 skal det i forbindelse med utarbeiding av kommuneplaner (etter plan- og bygningsloven) fastsettes mål og strategier som er egnet til å møte utfordringene kommunen står ovenfor. Dette skal gjøres med utgangspunkt i helseoversikten.

Dette er de prioriterte folkehelseområder for planperioden, som tas med videre i utarbeiding av kommuneplanens samfunnsdel. Kommunestyret i Fauske kommune vedtok 01.10.20 folkehelseoversikten og de prioriterte folkehelseområdene i sak 20/1784.

- 1) Utjevning av sosial ulikhet i helse
- 2) Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

1.2.1 Prioriteringsområde 1 – Utjevning av sosial ulikhet i helse

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med

bare grunnskole enn blant de med høyest utdanning. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Sosial ulikhet i helse er problematisk for samfunnsutviklingen på flere måter:

- Det er et folkehelseproblem, fordi befolkningens totale helsepotensial ikke utnyttes fullt ut.
- Det er et rettferdighetsproblem, fordi mennesker i lavere sosiale lag frarøves livssjanser. Helse har en verdi i seg selv, men det er også en betingelse for å leve det livet en selv verdsetter. Vi kan snakke om en dobbel urettferdighet, ved at mennesker med lavere sosial bakgrunn både har dårligere levekår og opplever mer sykdom og oftere tidligere død.
- Det er et levekårsproblem, fordi sviktende helse er en viktig faktor ved sosial eksklusjon i Norge.
- Det er et samfunnsøkonomisk problem, fordi det reduserer sysselsetting og verdiskaping og øker offentlige utgifter, og svekker dermed den norske velferdsstatens økonomiske bærekraft.
- Det er et velferds- og livskvalitetsproblem, fordi personer med helseproblemer og lav sosioøkonomisk status har langt dårligere forutsetninger for trivsel, generell tilfredshet og livskvalitet.

Prioriteringsområde 2 vil ha innvirkning på dette prioriteringsområdet.

1.2.2 Prioriteringsområde 2 - Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsflokker. Samfunnsflokker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og

gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Tidlig innsats
- Familiens helhetlige situasjon og ressurser
- Barnehagene som folkehelsearena

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. Allerede mens barnet er i barnehagealder legges det første grunnlaget. Hjemmet, barnehagen, skolen og organisasjonslivet er viktige arenaer for å gi barn og unge kunnskap og ferdigheter til å mestre livet. Tidlig innsats er et nøkkelord. Vi ser her at arbeidet med livsfase 1 henger nøye sammen med resultater i arbeidet med livsfase 2. Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Skolene som folkehelsearena
- Utdanningsløp og overgang til arbeid
- Helsevaner
- Livsmestring
- Fauske kommune som bosted

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre.

Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter.

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene. Dette fokuset ønsker vi også i Fauske.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Bo- og nærmiljø

- Boliger og bofellesskap vi kan bli gamle i
- Gode transportordninger (kollektivtransport)
- Inkluderende og likeverdige samfunn
- Opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring
- Eldre som aktive deltakere i samfunnet (Samfunnsressurs og «Reservestyrke»)

1.3 Hvordan arbeide videre med helseoversikten?

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser. Den skal legge grunnlaget for å fatte gode beslutninger og utforme tiltak. God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Gjennom et systematisk folkehelsearbeid kan vi bli mer treffsikre i innsatsen og tiltakene, slik at vi i større grad lykkes i å utjevne sosiale helseforskjeller.

Viktige grep for oss som kommune blir:

- Å få alle deler av organisasjonene til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Helsesektoren kan ikke gjøre dette alene. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen bidrar i å rette opp utfordringene som denne helseoversikten tilkjenner.
- Å jobbe mer aktivt med å redusere sosiale ulikheter i befolkningen.
- Å mobilisere (det øvrige) samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig

På bakgrunn av helseoversikten er det utarbeidet prioriterte folkehelseområder for å svare til utfordringene oversiktsdokumentet viser til. Disse løftes over i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Helseoversikten vil gjennom et løpende oversiktsarbeid oppdateres årlig.

1.4 Folkehelseprofilen 2021

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid.

FOLKEHELSEPROFIL 2021

Folkeshelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulike alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://kbs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkeshelsebarometer for Fauske Fuosso
Befolkning	1 Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2 Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
	4 Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5 Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6 Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7 Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8 Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9 Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10 Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11 Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13 Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
	14 God drikkevannsforsyning	100	88	89	prosent	
	Miljø, skader og ulykker	15 Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent
16 Luftkvalitet, finkornet svevestøv		2	2,1	4,4	µg/m³	
17 Formynd med lokalmiljøet, Ungd. 2019		61	64	68	prosent (a,k)	
18 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019		88	88	85	prosent (a,k)	
19 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019		62	61	65	prosent (a,k)	
20 Ensomhet, Ungdata 2019		22	24	22	prosent (a,k)	
21 Kan svømme, 17 år		87	92	89	prosent (k)	
Helse-relatert atferd	22 Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	23 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
Helsestatus	25 Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
	26 Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27 Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28 Formynd med helse, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29 Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30 Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32 Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33 Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdeknning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om [mulige årsaker](#)

Kan leses i sin helhet på kommunens hjemmeside her:

<https://www.fauske.kommune.no/getfile.php/4854286.1292.wtnbq7jzkwpp/Folkeshelseprofil+2021+for+Fauske+kommune.pdf>

2. Befolkningsutvikling i Fauske kommune

For å dokumentere befolkningen i kommunen har vi hentet ut tall fra SSB fra perioden 1990-2020. Tallene viser endringer i befolkningsutviklingen siden 2000.

2.1 Historisk befolkningstvikling fram mot 2020

2.1.1 Befolkningsendring i ti-årsintervaller i perioden 1990-2020

	1990	2000	2010	1.kvartal2020
Befolkning	10 017	9 632	9 552	9 739
Levendefødte	143	122	90	17
Døde	132	94	84	35
Fødselsoverskudd	11	28	6	-18
Innflytting	363	445	372	67
Utflytting	391	449	396	71
Nettoinnflytting	-28	-4	-24	-6
Folketilvekst	-17	25	-19	?

Kilde: SSB statistikkbank - befolkningsendringer i Fauske kommune år 1990, 2000, 2010 og 2020

2.1.2 Perioden 2006-2020

I perioden fra 2006 fram mot 2020 ser den totale befolkningsendringen slik ut:

Årstall	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020
Antall innbyggere	9551	9480	9552	9604	9556	9604	9775	9715

Tabell: Oversikt over befolkningsendring 2006 -2020, med intervaller på to år, SSBs statistikkbank.

2.1.3 Befolkningsutvikling etter kjønn 2010-2020

	2010	2015	2020
0-24 år	2935	2793	2683
25-34 år	952	1021	1132
35-44 år	1332	1166	1090
45-69 år	3188	3341	3275
70-79 år	646	814	1056
80 år eller eldre	499	487	503
Totalt	9552	9622	9739

Tabell: Antall personer i Fauske kommune, fordelt etter alder. Kilde: SSB statistikkbank.

2.1.4 Fødselsoverskudd/-underskudd

I 2018 ble det født 90 barn i Fauske kommune, og samme år døde 107 personer. I 2019 ble det født 84 barn, altså en ytterligere nedgang fra året før. Det døde 97 personer samme år.

Kommunen har altså et fødselsunderskudd på henholdsvis 17 og 13 personer de siste par årene

2.1.5 Innenlands flytting

Innenlandsk innflytting måles ved antallet personer som har flyttet til kommunen minus antall personer som har flyttet ut av kommunen. Enten man flytter til eller fra en annen kommune, eller annet land så regnes det med. I 2018 var nettoflytting til Fauske to personer i pluss.

2.2 Befolkningsprognoser fram mot 2040

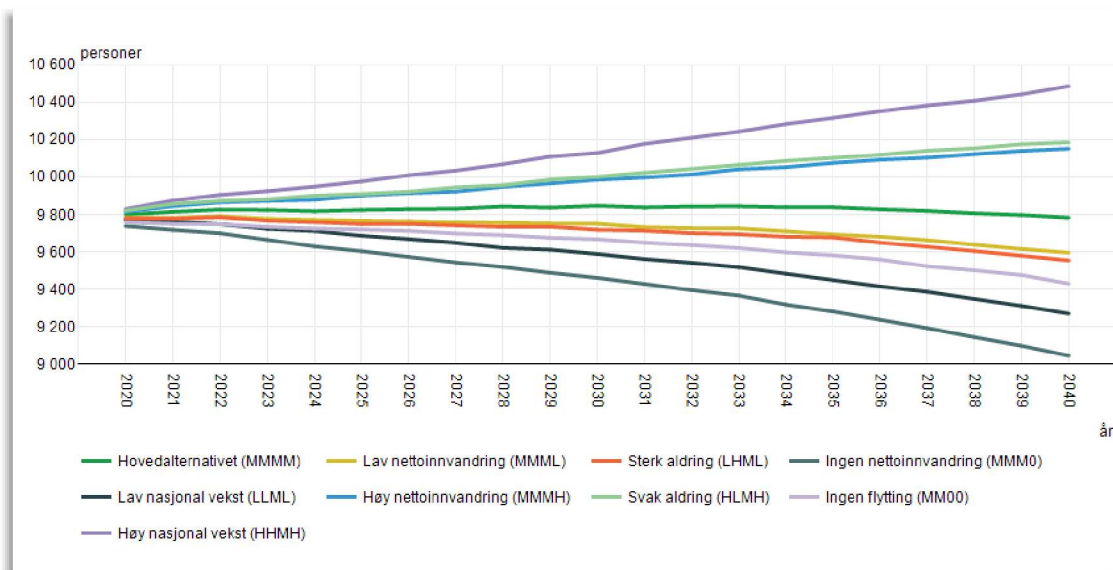
Alderssammensetningen er viktig både for si noe om framtidige bærekraftige lokalsamfunn (der ung befolkning kan gi befolknings- og sysselsettingsvekst), og hvordan behovene for offentlige tjenester endres som en følge av dette. Alderssammensetningen vil også påvirke befolkningens generelle helsetilstand og frekvensen av aldersspesifikke sykdommer/lidelser.

SSBs befolkningsframskrivninger predikerer at kommunen vil holde et stabilt folketall de neste tiårene. I fremtiden kan vi se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år.

	2020	2030	2040
0-15 år	1591	1560	1584
16-18 år	339	307	323
19-34 år	1918	1719	1554
35-66 år	4044	3928	3730
67-74 år	960	974	1023
75 år og eldre	948	1359	1570
Totalt	9800	9847	9784

Tabell:: Forventet befolkningssammensetning- og endring fram til 2040 i ti-års intervaller, SSBs statistikkbank.

I tabellen over ser vi at aldersgruppen 75 år eller eldre nesten dobles i prognosene fram mot 2040.

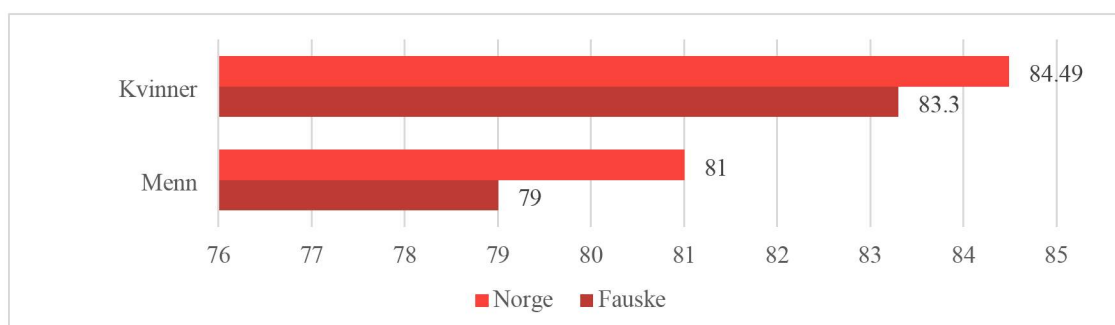
Figur 10: Ulike scenarier for befolkningsframskrivinger i Fauske kommune for perioden 2020 – 2040. Kilde: SSB

2.3 Forventet levealder og dødsfall i befolkningen

Forventet levealder ved fødselen er en indikator som kan gjenspeile befolkningens helsetilstand, og er en teoretisk beregning som sier noe om hvor lenge vi forventer at barna som ble født et konkret år, vil leve.

Sosiale helseforskjeller og andre risikofaktorer som alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet er viktige forklaringsvariabler når det gjelder ulikheter i forventet levealder ved fødsel. Endringer i forventet levealder kan indirekte si noe om befolkningens helse og levekår, om kvaliteten i helsetjenesten, medisinsk utvikling samt endringer i befolkningens levevaner og livskvalitet. At vi lever lenger er en positiv utvikling, men representerer også på sikt store utfordringer med tanke på pensjoner og helse- og omsorgstjenester. I løpet av de siste 25 årene har levealderen i Norge økt med vel 6 år for menn og nesten 4 år for kvinner.

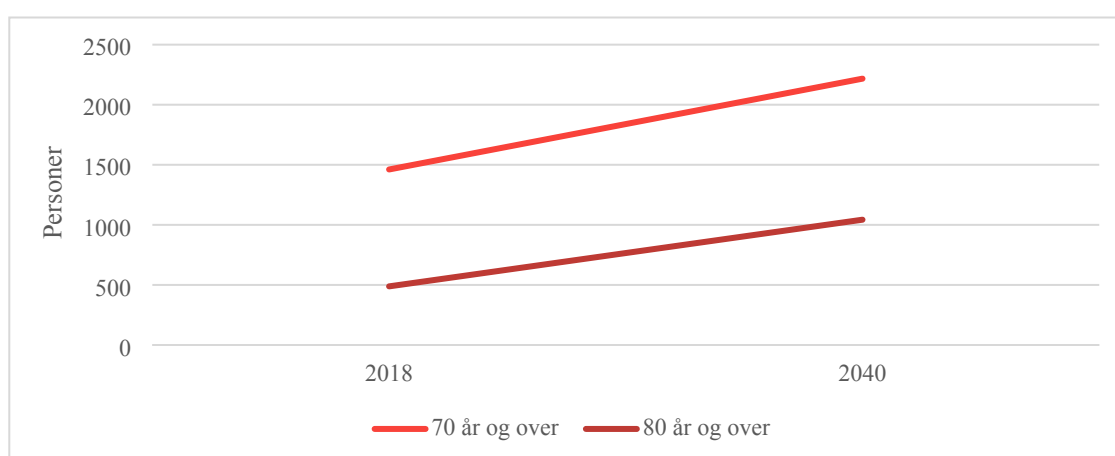
Figuren under viser at kvinner i Fauske som er født i 2018 kan forvente å leve til de er 83,3 år, noe som er 1,2 år kortere enn for landsgjennomsnittet. For mennene i Fauske er tilsvarende alder 79 år, og er 2 år kortere enn landsgjennomsnittet.

Figur: Forventet gjenstående levetid for kvinner og menn født i 2018, Fauske og Norge. Kilde: SSB

2.4 Eldre

På landsbasis viser befolkningsframskrivingene at mot 2040 vil det være flere over 65 år enn 20 år og yngre. Dette vil blant annet føre til større behov for helse- og omsorgstjenester ettersom behovet øker med alderen. I 2017 brukte 50 prosent av personer mellom 80-89 år en eller flere omsorgstjenester, og for de på 90 år og eldre var tallet 90 prosent. I et folkehelseperspektiv er det dog positivt at 50 prosent av de mellom 80-89 klarer seg uten slike tjenester. For Fauske kommune ser en ut fra figuren under at gruppen fra 80 år og over er forventet en dobling fram mot 2040, fra 488 til 1043 personer. Et samfunnsmessig trekk er at prosentandelen eldre er større i små kommuner på rundt 2000 innbyggere enn i store kommuner. Dermed er også etterspørselen etter omsorgstjenester relativt sett også større i små kommuner. Man har naturligvis ikke kunnskap om hvordan helsen til dagens 50-60 åringer blir om to tiår, men en sannsynlig pekepinn er at dagens tjenestebruk vil være likt fremtidig tjenestebruk.

Figur: Forventet andel eldre i Fauske ved hovedalternativet -MMMM. Kilde: SSB

Ut fra den demografiske utviklingen vil andel eldre øke betydelig. Spesielt vil dette merkes fra rundt 2020. Prognosene som foreligger vil ha betydning for fremtidige botilbud og boligetterspørsel. Undersøkelser blant annet foretatt av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), viser at eldre seniorer er mer stasjonære i sine boligpreferanser – de vil gjerne bo der de bor. Yngre seniorer er gjerne mer mobile og ønsker å bo sentralt, med de fordeler dette gir. Langt færre eldre ønsker i dag å bo på sykehjem, de fleste ønsker å bo i omsorgsbolig med tilrettelagte tjenester. I undersøkelse gjort av NIBR knyttet til omsorgsboliger, svarer 80% av de spurte seniorer at beliggenhet er viktig. Omsorgsboligene må ligge i et kjent miljø med tilgang til kjente aktiviteter og sosiale miljø. Nærhet til familie og døgkontinuerlig hjemmetjeneste trekkes også fram som viktige elementer.

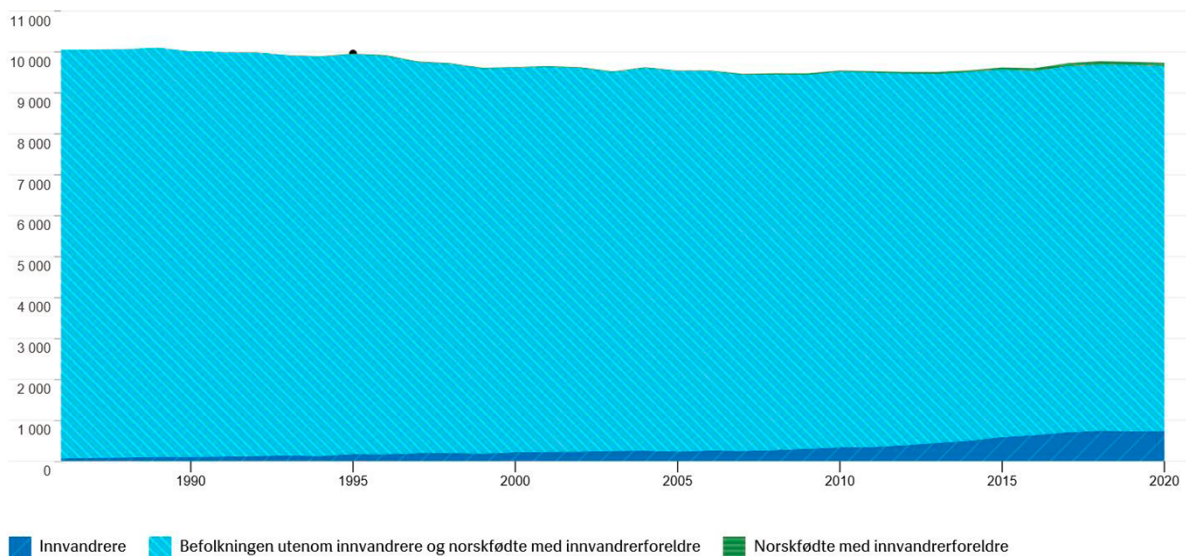
2.5 Mangfold - innvandring og flyktninger

Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlands-fødte foreldre og fire utenlands-fødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Innvandrere utgjør en ressurs, samtidig som noen har utfordringer. Innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning er overrepresentert. Nasjonalt sett ser vi at

innvandrerbefolkningen gjennomsnittlig skårer lavere enn befolkningen forøvrig på levekårsindikatorer som sysselsetting, inntekt og helse. Innvandrere, særlig noen grupper, er overrepresentert i husholdninger med vedvarende lavinntekt, noe som særlig rammer barn.

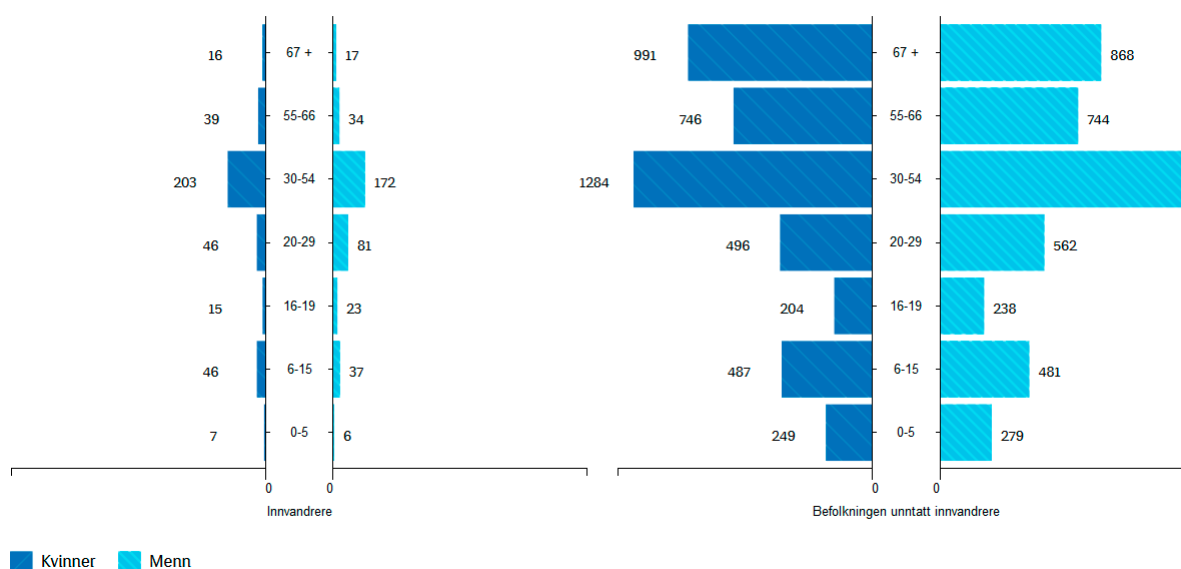
Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

2.5.1 Sammensetning av befolkning i Fauske kommune

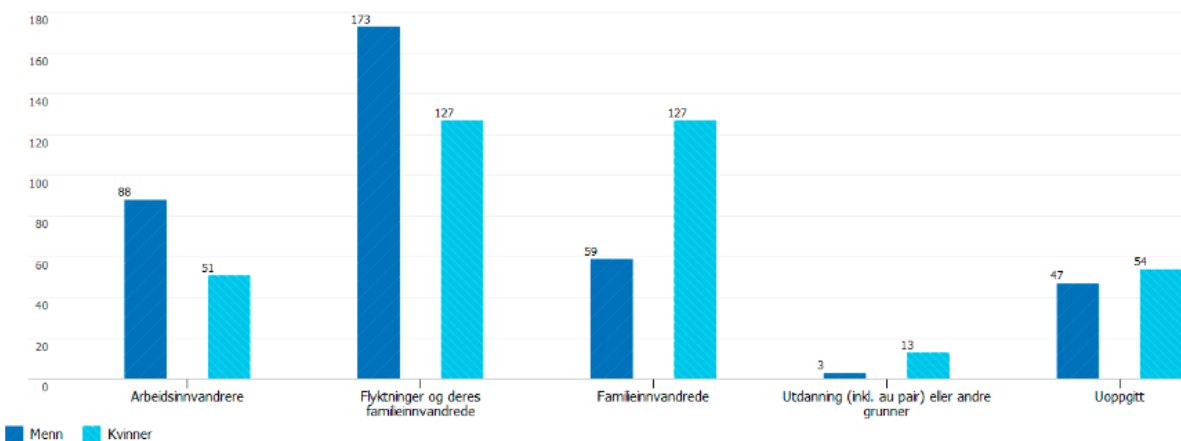
Figuren viser antall personer fordelt etter bakgrunn i perioden 1986 til 2020 i Fauske. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlands-fødte foreldre og fire utenlands-fødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Befolkningen utenom innvandrere gjenspeiler hele befolkningen, fratrukket innvandrere som definert her.

2.5.2 Aldersgruppe og kjønn

Oversikten viser aldersinndeling for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere i Fauske etter funksjonell aldersinndeling og kjønn pr 01.01.2020 (Kilde: SSB). Funksjonell aldersinndeling er 0-5 år (barnehagealder), 6-15 år (grunnskolealder), 16-19 år (videregående skole-alder), 20-29 år (høyere utdanning/arbeid), 30-54 år (arbeidsfør alder), 55-66 år (arbeidsfør alder), 67+ år (pensjonsalder).

2.5.3 Innvandringsbakgrunn og kjønn

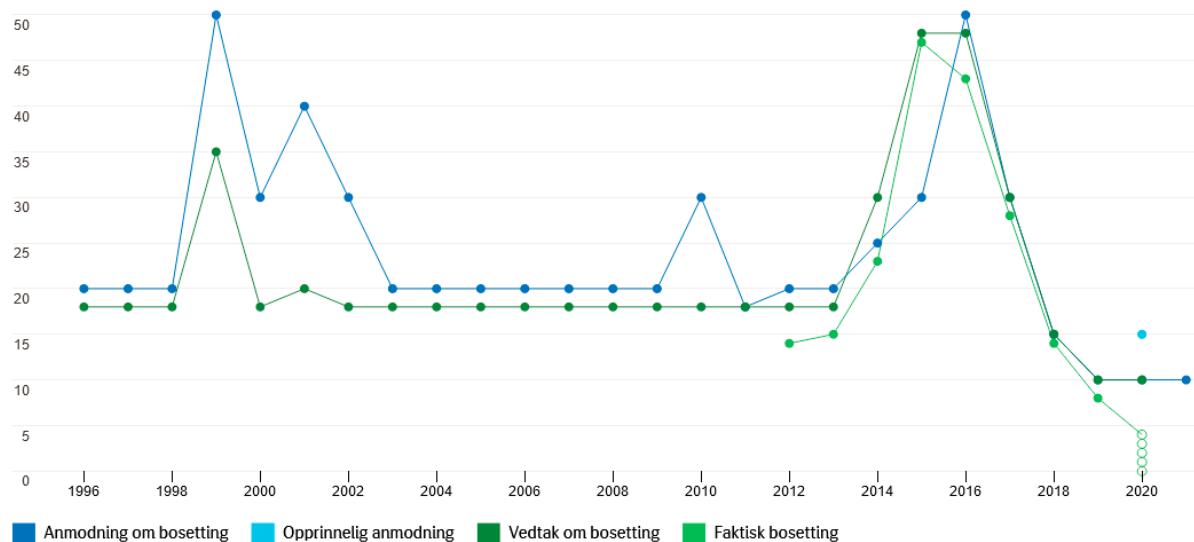
Figuren viser antall innvandrere fordelt etter innvandringsgrunn og kjønn i 2020 i Fauske. Kilde: SSB, sist målt: 01.01.2020

Statistikken viser antall personer med gitt innvandringsgrunn og kjønn som bodde i Fauske på måletidspunktet. Innvandringsgrunn er fordelt på arbeid, familie, flukt, utdanning og andre, samt uoppgitt. Statistikk over innvandringsgrunn fordeler alle personer som innvandret til Norge for første gang, etter grunn til innvandring. Nordiske borgere er inkludert i statistikken under innvandringsgrunnen uoppgitt.

Innvandringsgrunn: Grunn til første innvandring, slik grunnen framkommer i registreringer i utlendingsforvaltningens registre, og slik en ellers kan avlede den til ut fra ulike relevante

Sirkelene viser opprinnelseslandene til innvandrere i Fauske pr 01.01.2020. Dersom det er mindre enn fire personer fra et land vil disse samles i kategorien "Andre". Statistikken bygger på opplysninger fra folkeregisteret (DSF). Asylsøkere, personer på korttidsopphold i Norge og personer uten lovlig grunnlag for opphold i Norge er ikke med i statistikken.

2.5.5 Vedtak, anmodning og faktisk bosetting

Oversikten viser antall flyktninger (inkludert enslige mindreårige) som:

- IMDi har anmodet Fauske kommune om å bosette
- Fauske kommune har vedtatt å bosette
- Antall som faktisk ble bosatt

2.5.6 Vurderinger knyttet til befolkning og bosted

Innvandring i Fauske utgjorde i 2020 7,6 % av befolkningen. Sammenlignet med Norge er tallet 14,7 %. Ut fra sammenligningen bosettes det i gjennomsnitt færre i Fauske kommune enn landet for øvrig. Innvandring er en sammensatt gruppe, der bakgrunn for bosetting både i Norge og Fauske har ulik bakgrunn. Det er blant annet flere menn enn kvinner som kommer til Fauske som enten arbeidsinnvandrere eller flyktning j.fr. oversikt over innvandringsgrunn og kjønn. Ser vi på statistikken for familieinnvandring er det derimot flere kvinner enn menn som bosettes i kommunen. Bakgrunnen er mangfoldig, der noen har kommet for kjærlighet, utdanning og arbeid, mens andre har flyktet fra krig og forfølgelse. Anmodning, vedtak og faktisk bosetting er blitt redusert de siste årene. Oversikten viser at det faktisk ikke bosettes like mange (faktisk bosetting) som det er vedtak på å bosette. Det fører til avvik i forhold til budsjettering av integreringstilskudd, som beregnes ut fra gjeldende vedtak. Når kommunen bosetter færre enn det vedtaket tilsier, vil kommunen motta mindre i overføringer fra staten. De årene kommunen har bosatt færre enn vedtaket, så er det med bakgrunn i at vi har fått tildelt færre bosettinger enn det vedtaket sier.

2.6 Unge i etableringsfasen

Fauske kommunes kommuneplan skisserer en del utfordringer, muligheter, mål og strategier for å sikre at unge mennesker kan bosette seg i kommunen. Unge i etableringsfasen har ofte leiemarkedet som den mest aktuelle innfallsport til etablering. Boligmarkedet i kommunen er

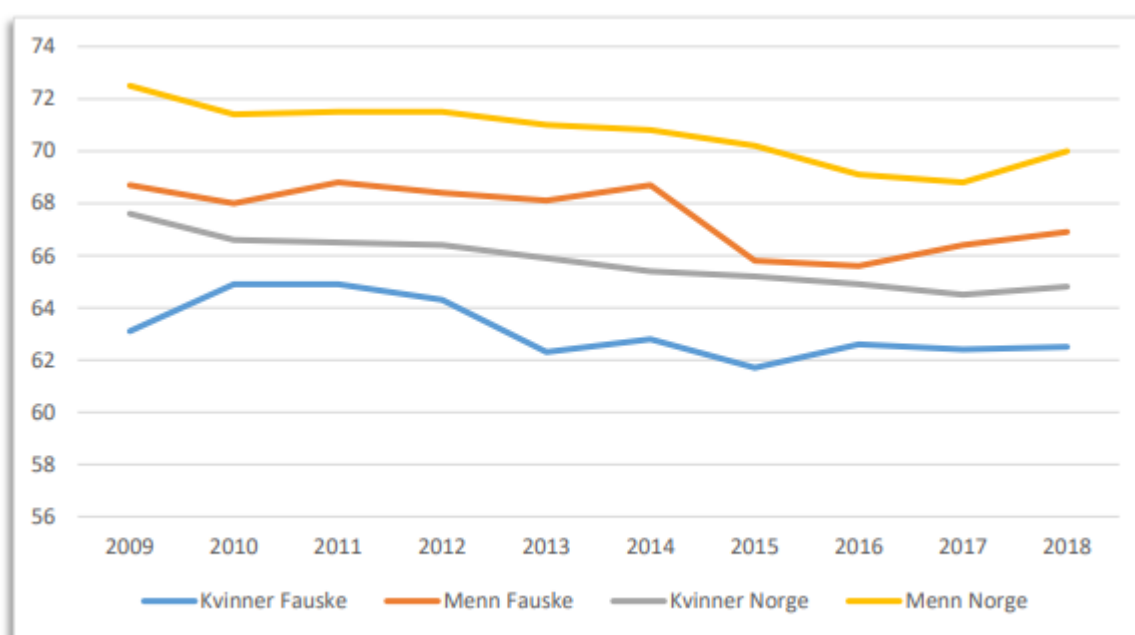
sterkt eiedominert. Krav til egenkapital på minimum 15% ved boliglån og høye priser gjør det utfordrende for mange unge å komme seg inn på boligmarkedet. Unge i etableringsfasen inngår i utgangspunktet ikke i målgruppen til boligkontoret i kommunen. Unge i etableringsfasen vil på bakgrunn av nye retningslinjer fra Husbanken ikke være berettiget til låneordninger som boligkontoret disponerer. Nye retningslinjer gitt av Husbanken, forskrift og Fauske kommune sine egne retningslinjer.

Ut fra fremtidig befolkningsprognoser vil kommunen være avhengig av å øke befolkningsgrunnlaget i yrkesaktiv alder, her vil unge i etableringsfasen representere en viktig ressurs for kommunen. En videre gjennomgang av innsats og tiltak overfor denne befolkningsgruppen vil være viktig og riktig å gjøre.

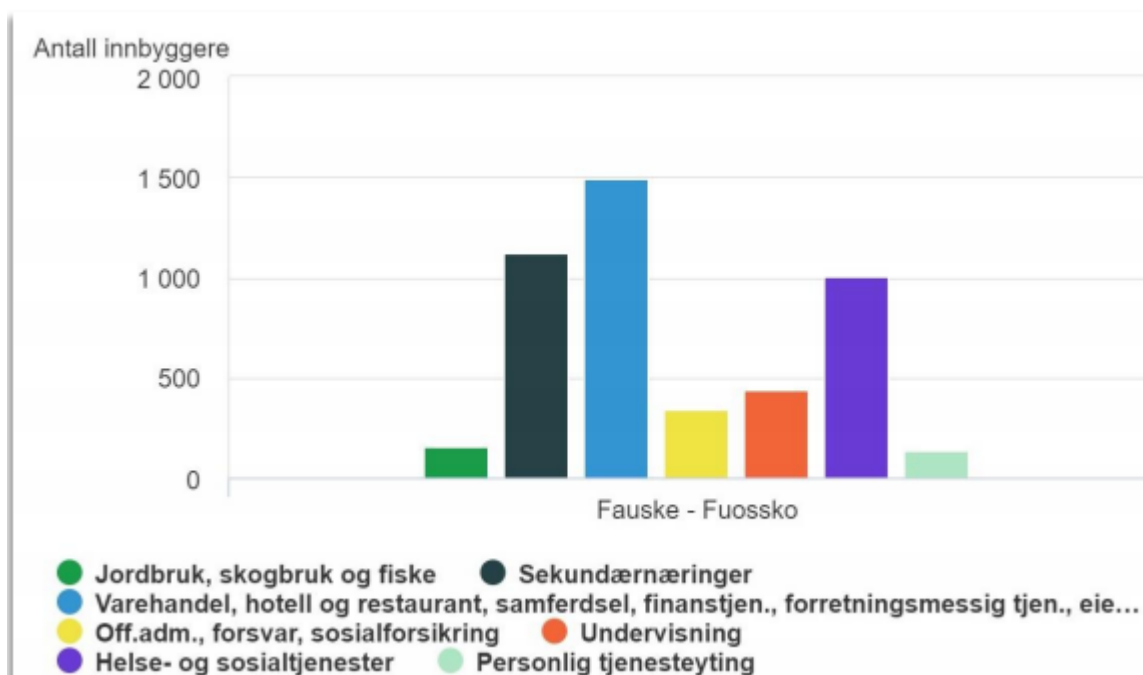
Husbanken har en del virkemidler som kan søkes for å bygge egen bolig. Dette er viktige insitammenter for boligbygging i distriktene. Dette er ikke lånemidler som kommunen disponerer, men som må markedsføres bedre mot alle som ønsker å bygge egen bolig.

2.7 Deltakelse i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er med på fremme helse og utjevne sosiale forskjeller. Arbeid er også en forutsetning for velferd, og for utsatte grupper er det et svært viktig bidrag til å hindre fattigdom og øke inkludering. Deltakelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2018 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år. Tendensen de siste årene er at dette er i ferd med å utjevne seg eller snu.

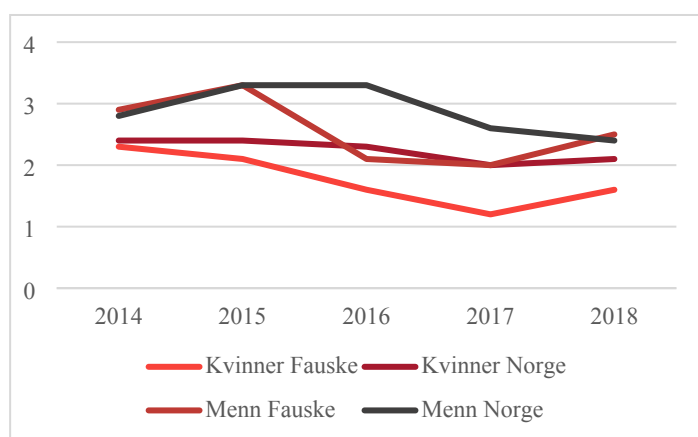
Figur: Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

Figur: Hva arbeider innbyggerne med, Norge og Fauske. Kilde: SSB

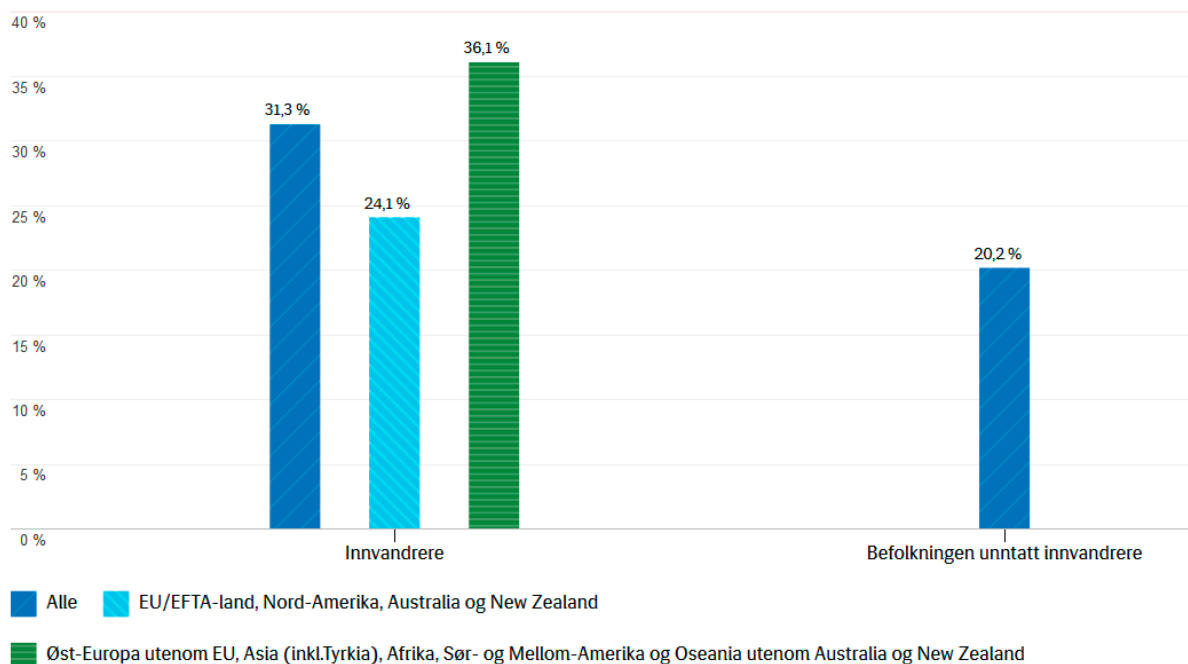
2.8 Arbeidsledighet hos befolkningen

Arbeidsledigheten for kvinner i Fauske har i flere år vært lavere enn gjennomsnittet for resten av landet. Også for mennene har de siste årene vært lavere, med unntak av 2018 der ledigheten var omtrent på snittet. Sett under ett tyder tendensen på at det har vært en liten økning i ledigheten for begge kjønn de to siste årene.

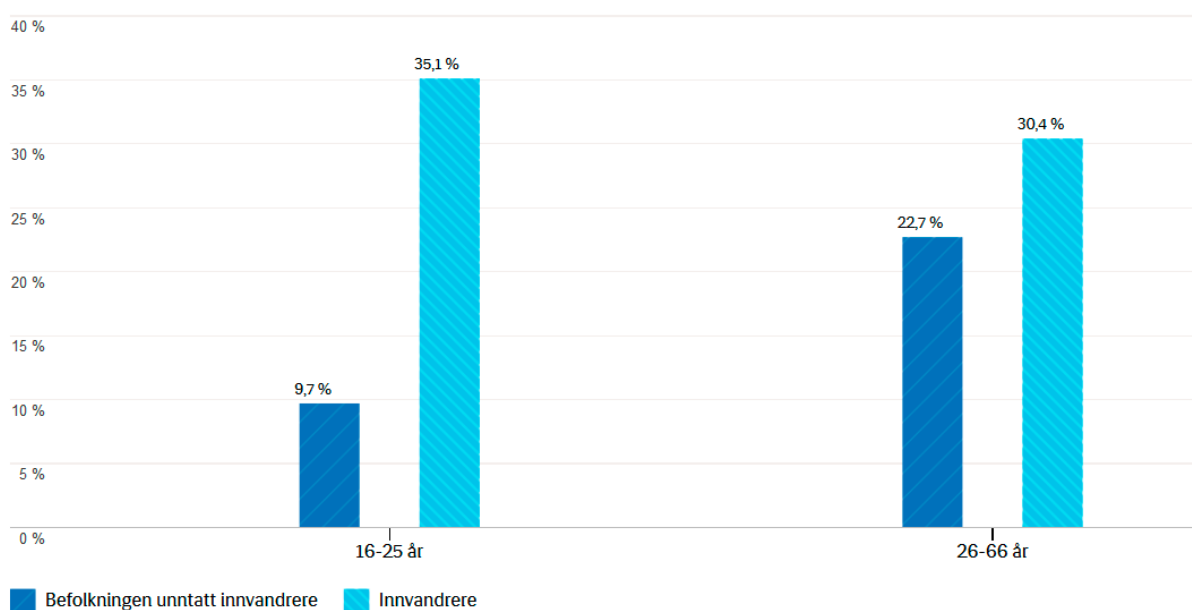

Figur: Andel arbeidsledige (prosentvis), kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.8.1 Arbeidsledighet hos flyktninger

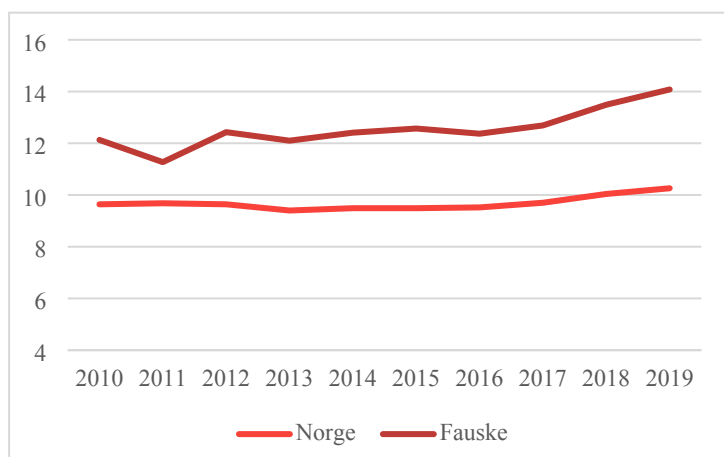
Figuren viser andel personer som ikke er i arbeid eller utdanning fordelt etter bakgrunn og verdensregion i 2019 i Fauske. Kilde: SSB, sist målt: 31.12.2019 Oversikten viser hvor mange personer mellom 16 og 66 år i Fauske som er verken i arbeid eller utdanning. Det skiller mellom tall for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere. For innvandrere er landbakgrunn delt i to kategorier: den ene omfatter EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, og den andre omfatter Øst-Europa utenom EU, Asia (inkl. Tyrkia), Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand. Figuren viser både antall personer i hver av gruppene, og hvor stor andel de utgjør av befolkningen i hver av gruppene.

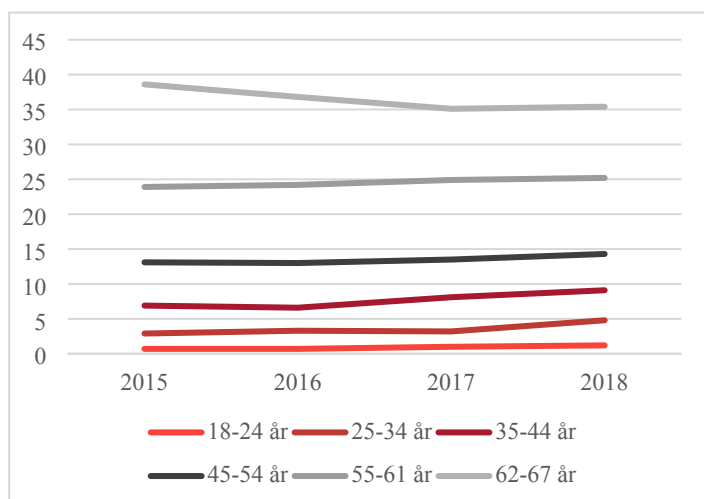
Figuren viser andel personer som ikke er i arbeid eller utdanning fordelt etter aldersinndeling og bakgrunn i 2019 i Fauske. Kilde SSB, sist målt 31.12.2019

2.9 Uføregrad

Fauske kommune har en høy andel uføre, men kommunen ligger ikke helt i toppsjiktet på landsbasis. Det har vært en gradvis økning fra bunnoteringen i 2011 på 11,2 prosent og til dagens tall på over 14 prosent.

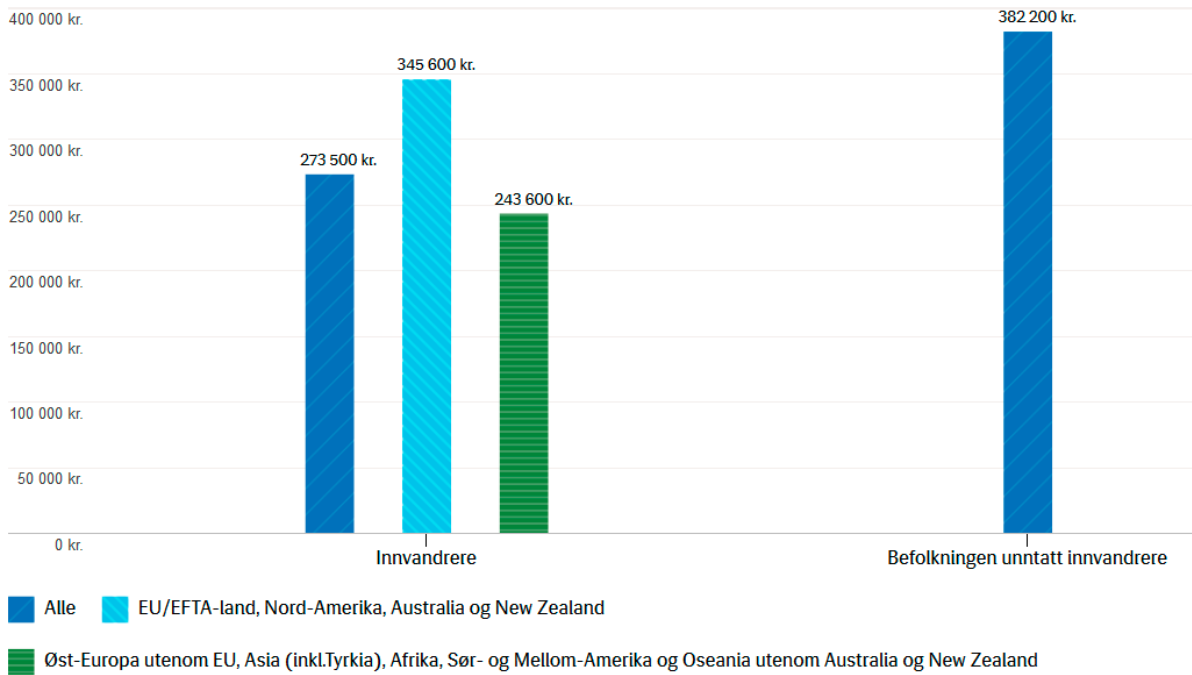
Figur: Andel uføre i alderen 18 - 66 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB

Figur: Andel uføre i Fauske kommune etter alder. Kilde: SSB

Går en nærmere inn på tallene for uføregrad, ser en at det er noe økende andel uføre i Fauske mellom 25-44 år. Tendensen nasjonalt er at andel uføre har vært relativt uendret over samme periode, utenom for eldre uføre som både i Fauske og hele landet for øvrig har en nedgang. Årsakene til økningen er sammensatte, men arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

2.10 Inntekt i befolkningen

Figuren viser median inntekt etter skatt for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere i Fauske (Kilde SSB, sist målt 31.12.2018). For innvandrere er landbakgrunn delt i to kategorier: den ene omfatter EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, og den andre omfatter Øst-Europa utenom EU, Asia (inkl. Tyrkia), Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand. Studenter er ikke inkludert i tallene.

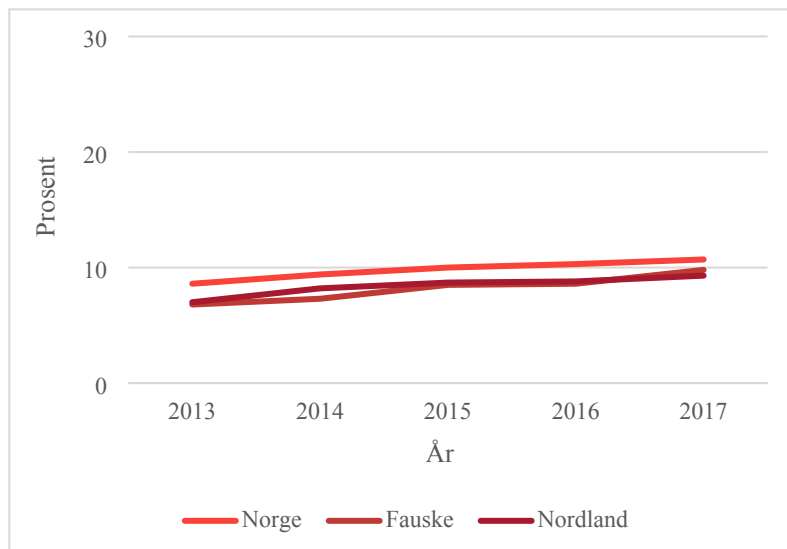
2.10.1 Lavinntekt og barnefattigdom

Lavinntekt og fattigdom kan påvirke helse, utdanningsmuligheter, sosialt liv, bidra til utenforskap og svekke sosialt samhold. I land med høy levestandard slik som Norge, er det også andre ting enn mangel på mat og klær som definerer fattigdom. For barn er relasjoner til jevnaldrende særlig viktig for å ha det bra. Ved fattigdom mister man ofte muligheten til å delta sosialt der de fleste andre barn er. For eksempel har barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ofte særskilte utfordringer både som unge og voksne, herunder større risiko for å utvikle helseplager. I tillegg har barn i familier med lavinntekt blant annet større sannsynlighet for å utvikle psykiske helseproblemer, lavere skoletrivsel, har færre venner og er mer utsatt for mobbing. I siste stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft, er det hovedprioritet i regjeringens velferdspolitikken å bekjempe fattigdom, særlig blant barnefamilier og sørge for at færre faller utenfor samfunns- og arbeidsliv.

På grunn av inntektsulikheten mellom husholdninger, som også har vært økende de siste årene, vokser mange barn opp i lavinntektsfamilier. Andelen nasjonalt er økende, og henger blant annet sammen med at det er flere familier som har innvandret til Norge. Familier som har innvandret til Norge har mindre grad enn resten av befolkningen tilknytning til arbeidsmarkedet og har derfor lavere inntekt. Det er store variasjoner mellom innvandringsgruppene. Lavinntekt defineres her som personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. EU-skala er en ekvivalensskala (likeverdighetsskala) som benyttes for å kunne sammenligne husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning. EU-skalaen er mye brukt, og ifølge den skalaen må en husholdning på to

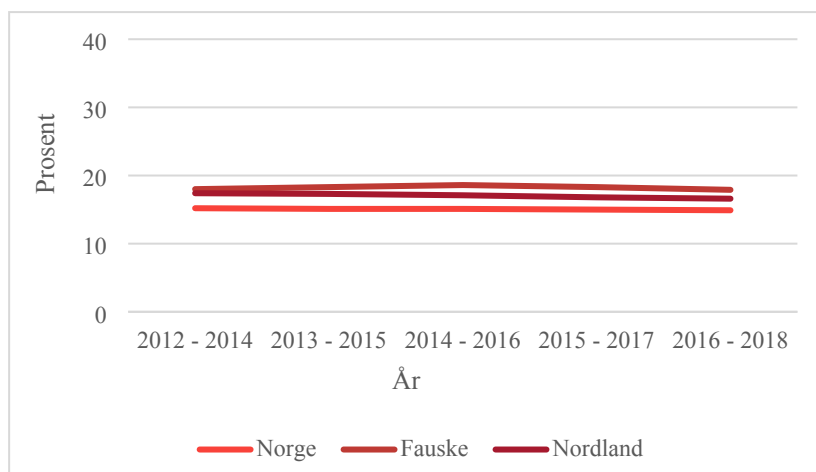
voksne ha 1,5 ganger inntekten til en enslig for å ha samme økonomiske levekår. Barn øker forbruksvektene med 0,3 slik at en husholdning på to voksne og to barn må ha en inntekt som er $(1 + 0,5 + 0,3 + 0,3)$ ganger så stor som en enslig for å ha det like bra økonomisk, ifølge EU-skalaen. SSB publiserer tall over andel personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, og i 2018 var medianinntekten på kr 524.000.

Figur 2.12 viser at for andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en gradvis økning i Fauske kommune siden 2013, samtidig som den ligger noe lavere enn i resten av landet (SSB, Bufdir). I 2017 var tallene i hhv. Fauske på 9,8 prosent og Norge 10,7 prosent. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen.

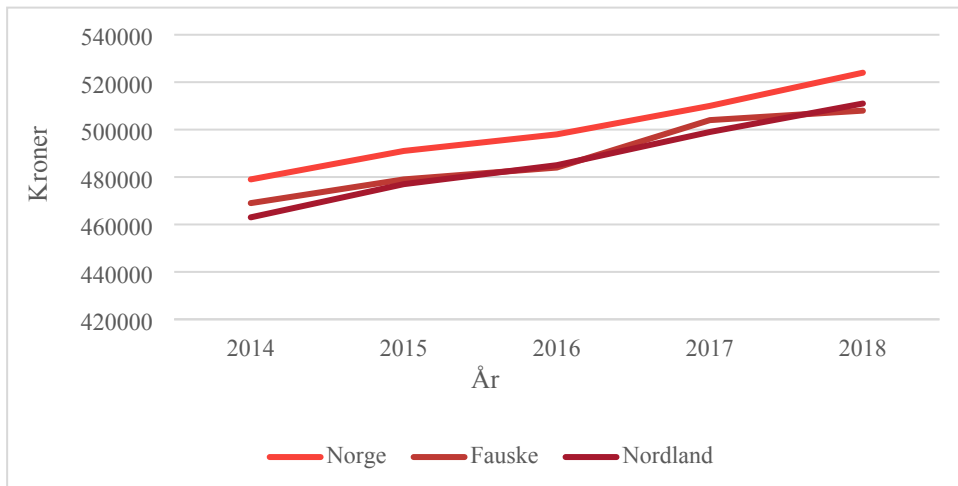
Figur: Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Kilde: SSB, Bufdir.

Når det kommer til barn av eneforsørgere, så er andelen i Fauske kommune høyere enn både på fylkesnivå og landsnivå.

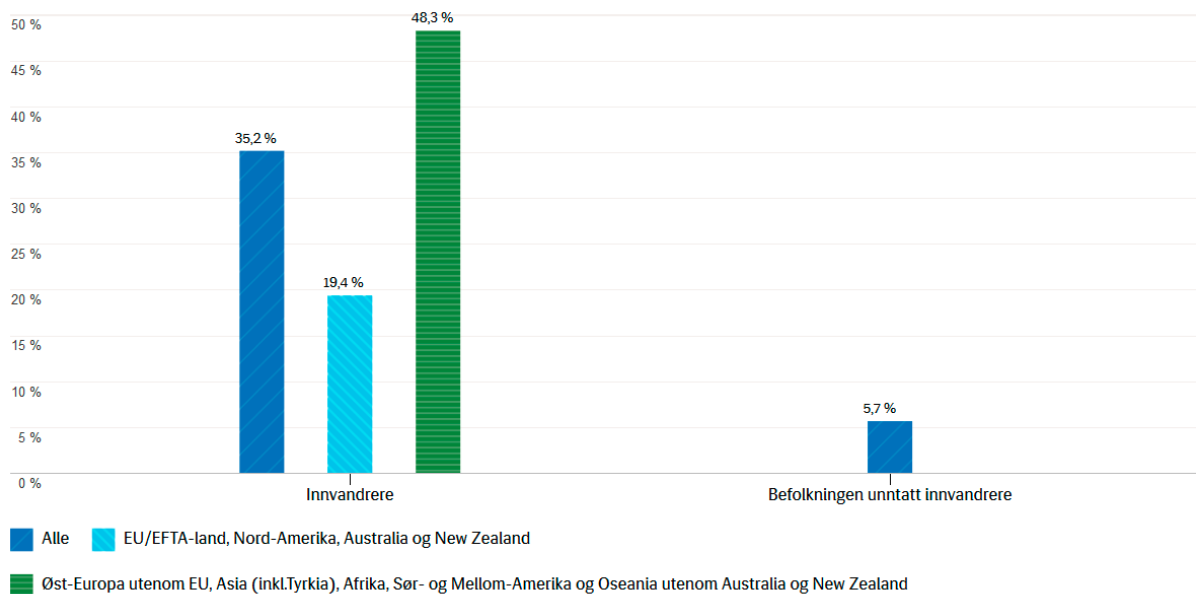
Figur: Barn av eneforsørgere. Kilde: FHI

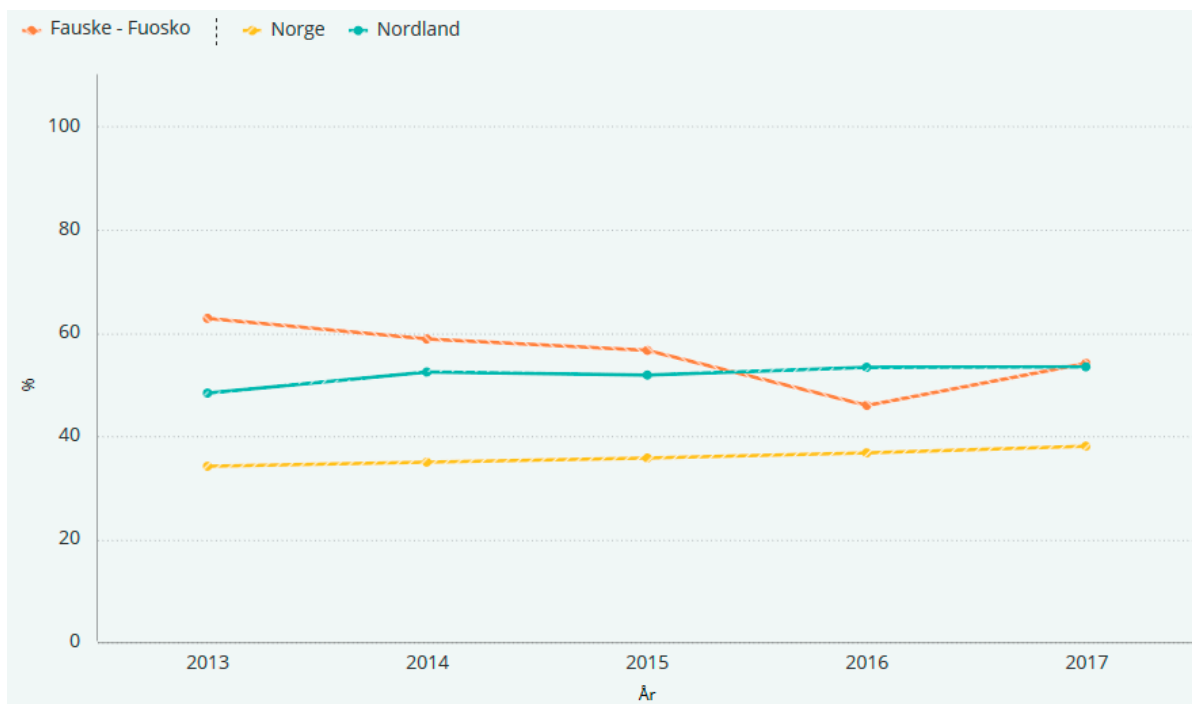
Medianinntekt etter skatt på husholdsnivå sier noe om hvor mye husstandene har å rutte med.

Figur: Medianinntekt. Kilde: FHI

Oversikten under viser hvor stor andel av innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Fauske i 2018 (Kilde SSB, sist målt 31.12.2018). For å ha vedvarende lavinntekt må husholdningen ha lav inntekt i en treårsperiode. Lavinntekt måles som gjennomsnittlig inntekt for hele husholdningen etter skatt på 60 prosent av (median)gjennomsnittet over en treårsperiode.

Denne indikatoren viser barn 0-17 år i husholdninger med lavinntekt siste år, hvor hovedinntektstakeren kommer fra innvandrershusholdninger med lavinntekt, fra Afrika, Asia, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA og Oseania utenom Australia og New Zealand (2017). Barn med innvandrerbakgrunn utgjør en økende andel av barn i lavinntektshusholdningene, og er overrepresentert i lavinntektsstatistikken: 53 prosent av barn i lavinntektshusholdninger har innvandringsbakgrunn (SSB 2016).

Det er særlig barn med innvandringsbakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa, som bor i husholdninger med lav inntekt. Barn med innvandringsbakgrunn fra Somalia, Syria, Afghanistan, Irak og Eritrea er en særlig utsatt gruppe (Fløtten 2009, Epland og Kirkeberg 2016).

3. Kommunens økonomi

Både kommunens og innbyggernes økonomiske situasjon, har betydning for levekår og trivsel. Den kommunale økonomien har uten tvil stor påvirkning på tjenestene innbyggerne mottar.

Fauske kommune er i en kritisk økonomisk situasjon med sterk ubalanse mellom disponible inntekter og driftsutgifter. Driftsnivået er for høyt og har vært det over mange år. Fauske kommune har drevet med underskudd og har nå et akkumulert underskudd på anslagsvis 120 mill. kr etter 2020.

Fauske kommune er nå innmeldt i ROBEK for 4. gang, som følge av at man har slitt med for høyt driftsnivå over mange år. Fauske kommune er den første kommunen i Norge som ble innmeldt i ROBEK for fjerde gang, og kommunen har vært i registeret halvparten av tiden registeret har eksistert.

En gjennomgang av historikken i ROBEK viser at Fauske var av de kommunene som ble innmeldt allerede da registeret ble opprettet tilbake i 2001. Riktignok kom kommunen ut året etterpå i 2002, men i 2003 ble kommunen innmeldt på nytt, og denne gangen varte oppholdet i ROBEK fram til 2010. I 2015 ble Fauske på nytt innmeldt før utmelding i 2016. Når kommunen

nå er innmeldt i ROBEK igjen i 2020, så tilsier den økonomiske situasjonen at oppholdet i ROBEK igjen vil bli langvarig.

At en kommune er i ROBEK indikerer at kommunen har brutt budsjettbalansekravet. Historikken viser at det i Fauske kommune over lang ikke har vært fattet økonomisk bærekraftige beslutninger. At den økonomiske ubalansen vedvarer i over 20 år, indikerer at det er noe alvorlig feil med de økonomiske beslutningene.

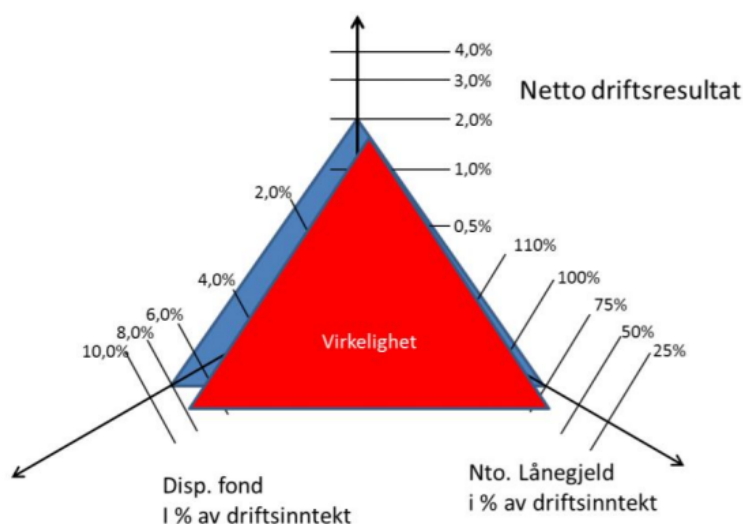
Dersom Fauske kommune i fremtiden skal få en kommuneøkonomi i balanse, så må man endre holdningen til økonomi; man kan ikke bruke penger man ikke har og man kan ikke bruke penger på bekostning av kommende generasjoner. Sagt på en annen måte så må vi endre kulturen for hvordan beslutninger fattes. Dersom Fauske kommune skal komme ut av ROBEK så må politikerne samle seg om en felles strategi som går utover langtidsplanperioden. Denne strategien må følges uavhengig av politisk skifte, for Fauske kommune har ikke råd til å skifte strategi hvert fjerde år. Politikerne i Fauske kommune må stå sammen om Fauske kommune skal få kontroll på økonomien. Å få kontroll på økonomien er det eneste alternativet for å fortsette å være en selvstendig kommune.

3.1 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB)

Kommunestyret vedtok i budsjett 2020 finansielle måltall som skal bidra til kommunal økonomisk bærekraft (KØB) og kommunedirektøren foreslår å videreføre disse i 2021 og i resten av langtidsplanperioden. KØB viser sammenhengen mellom de faktorene som inngår i kommunal økonomisk bærekraft:

- Netto driftsresultat som bør være minst 2 %
- Frie fond (sparepenger) bør være minimum 5 % av omsetningen
- Gjeldsgrad bør være 75 % eller lavere

Figur – Illustrasjon av KØB-modellen «Kommunal økonomisk bærekraft»

For en utdypning i kommunens økonomiske situasjon, kan en se årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 på kommunens hjemmeside:

<https://www.fauske.kommune.no/aarsbudsjett-og-oekonomiplan.523379.no.html>

3.2 Omstillingsprosjekt

Med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon, gjennomføres det for tiden en omstillingsprosess som innebærer en gjennomgang av hele tjenesteleveransen til kommunen. Fauske kommune har fått skjønnsmidler fra Fylkesmannen til å gjennomføre et 2-årig omstillingsprosjekt. Prosjektleder er ansatt i en 2-års prosjektstilling. Kontroller ble ansatt i august 2020. Ytterligere ekstern kompetanse må påregnes innleid ved gjennomføring av prosjektet.

4. Næringsutvikling i Fauske kommune

Dette kapittelet er ikke en fullstendig framstilling av næringsutviklingen i kommunen. Dokumentet Folkehelsa 2020 tar for seg sysselsettingen i kommunen.

4.1 Reindrift

I Fauske kommune finnes det to reinbeitedistrikt

- 25 Baltvatn reinbeitedistrikt
- 26 Duokta reinbeitedistrikt

På statsforvalteren i Nordlands hjemmesider finner en distriktplaner for reinbeitedistriktene.

4.1.1 Duokta reinbeitedistrikt

Informasjon hentet fra reinbeitedistriktets distriktplan.

Duokta reinbeitedistrikt har ingen begrensede beitetider. Beitetiden er satt fra 01.01 – 31.12 i hele distriktet. Det er imidlertid ulike områder i distriktet som vanligvis brukes til ulike årstider.

Følgende inngrep og forstyrrelser nevner reinbeitedistriktet i sin forvaltningsplan av 2015:

Flere arealinngrep i distriktet har ført til beitetap og vanskelige flyttemuligheter. Dette gjelder vassdragsreguleringer, hyttefelt, veger, jernbane, oppdyrking, bebyggelse, skytefelt m.m. Ellers er utfart, ferdsel og jakt et stadig større forstyrrende element for reindriften. Arealvernet er det viktigste arbeidet når en ser bort fra det daglige arbeidet i reindriften. Vern av reindriften arealer (naturgrunlaget for samisk kultur) er et ansvar som påligger myndighetene på alle nivå.

Duokta reinbeitedistrikt har store belastninger med inngrep. Enkeltaksbehandling tar ikke tar hensyn til sumvirkninger og samlet belastning for reindriften og reinbeitedistriktet. Av den grunn bør det gjennomføres konsekvensutredning for reindrift ved alle nye inngrep der sumvirkninger og totalbelastningen for reindriften legges til grunn ved utredning.

Tap av rein til rovvilt er hovedårsaken til at reineiere ikke kan slakte så mye som ønsket. Distriktet ønsker at kommuner, fylkeskommunen og fylkesmannen arbeider aktivt for å få ned rovviltbestanden. Dersom det ikke blir gjort en innsats raskt, vil reindriften næringsgrunnlag bli enda sterkere redusert. Det sier seg selv at det også er en hard mental belastning for de som driver med reindrift å vite at en stor del av produksjonen går til rovdyrføde, og ikke menneskemat. De lidelser reinen blir påført av rovdyrene, er også en belastning.

4.1.2 Balvatn reinbeitedistrikt

Informasjon hentet fra reinbeitedistriktets distriktplan

Grunnlaget for tamreindrift ligger i å utnytte reinens evne til å nytte ulike planter gjennom året, avhengig av hvilke som til enhver tid er tilgjengelige. Om vinteren beiter reinen for det meste lav, og ellers i året ulike urter og gress. Beitebruken deles inn i ulike årstider og tidspunkt for bruk av disse varierer fra år til år.

Vanligvis brukes de slik:

- Vinterbeite: november-april
- Vårbeite: april-juni
- Sommerbeite: juli-august
- Høstbeite: september-oktober
- Høstvinterbeite: oktober-november

Tilgjengelighet og kvalitet på beitemat varierer mye fra år til år bl.a. på grunn av temperatur og nedbør. Om vinteren er snømengde og konsistens på snøen avgjørende for kvaliteten på beitemat. Reinen er avhengig av å beite store deler av døgnet, og begrensninger i beitetiden i form av insektsplager og andre forstyrrelser reduserer verdien av enkelte beiter. Reinen må trives og føle seg trygg i beiteområdene. Ulike inngrep medfører at reinen ikke lenger trives og at beitelandet går tapt. Det er også viktig at reinen kan veksle mellom beiter. Dette stiller krav til flytte- og trekkveier mellom beiteområder. Flytt- og trekkveier som blir ødelagt/tapt får katastrofale følger for reindriften i distriktet.

Flytteleiene er svært viktig for reindriften og har et særlig vern etter reindriften §22. Ulike arealinngrep i distriktet som hyttebygging, småkraftverk og mineralling 8 vanskeliggjør flytting mellom sesongbeitemat.

I distriktplanen til reinbeitedistriktet skriver de følgende om inngrep og forstyrrelser:

Reindriften baseres på å utnytte tilgjengelig utmarksbeite for reinflokken gjennom hele året. Selv om distriktet strekker seg over store areal er det mye som ikke kan beites, f.eks. bart fjell, innsjøer, vassdrag og bebyggelse område.

Variasjon i landskap og terreng er nødvendig fordi det gir forskjellig beitetilgang under de ulike årstidene. Skiftende værforhold med vekslende frost og mildvær kan gjøre at beitemat iser ned og ikke kan brukes. Reinen vil da spre seg over større områder på leting etter mat, og det er da spesielt viktig at reinen får ro og ikke bruker unødig med energi. Under slike forhold vil alle

steder med tilgjengelig beite innenfor distriktet være av stor verdi, selv om de ellers ikke brukes så ofte.

For å kunne utnytte alle deler av distriktet er det videre helt avgjørende at reinenes trekk- og flytteleier holdes åpne. Disse har et helt spesielt vern i reindriftsloven §22, og det er ulovlig å iverksette tiltak som medfører at bruken av disse blir hindret.

Det er viktig å være klar over at reinen generelt er mer varsom for folk enn vanlige husdyr, selv om det ikke alltid kan virke sånn når en ser flokker med rein som oppholder seg i nærheten av folk. Simler med kalv er svært sky, og simla kan i verste fall forlate kalven dersom de blir forstyrret. Bukkene er vanligvis langt mindre sky og småflokker som oppholder seg nært bebyggelsene på våren består gjerne av unge bukker. Rein er spesielt var for hunder da de kobles til rovdyr, og hunder kan skape panikk i flokken.

Det er også viktig å være klar over at reinen kan være vanskelig å få øye på ute i terrenget. Det kan være mye rein i området selv om en ikke nødvendigvis ser dyr.

I reinbeiteområder må en derfor ferdes varsomt og ta hensyn dersom en kommer over rein. Det er viktig å holde hunder i bånd og ikke følge etter rein som trekker seg unna. Spesielt viktig er dette under kalvingen i mai/juni, og den første tiden etter. Det samme gjelder dersom en kommer over at det arbeides med reinen, f.eks. under samling.

Følgende punkter nevnes og som forstyrrelser/inngrep for reindriften:

- Gruvedrift
- Hyttebygging
- Friluftsliv
- Tilrettelegging for friluftsliv/turistanlett
- Jakt
- Motorferdsel i utmark
- Vassdragsreguleringer og småkraftverk

4.2 Jordbruksforholdene i kommunen

I Fauske kommune har vi 16 500 da dyrka jord og 3 400 da innmarksbeite. Dette utgjør ca 2 % av kommunens totale landareal på 1.210.000 da.

4.2.1 Jordressursene

Berggrunnen i Fauske består i hovedsak av glimmerskifer, glimmergneis, kalkspatmarmor og dolomittmarmor. Rundt Sulitjelmavassdraget finner en kalkglimmerskifer og kalkfylitt. Dette er bergarter som gir opphav til et næringsrikt og lite surt jordsmonn og dermed gode vekstforhold i skog og mark. Rishaugfjellet med omland og fjellet vest for Valnesfjord består av granitt og granodioritt.

Størstedelen av kommunens areal er dekket av berggrunn. Av det totale landarealet på i overkant av 1,2 millioner dekar er bare 2 % jordbruksareal. Ca. 14 % av arealet er produktiv skog. Med unntak av enkelte tørre år er det tilstrekkelig nedbør i vekstsesongen. Det er i første

rekke temperaturen i sommerhalvåret, og mangel på snødekke i enkelte områder om vinteren, kombinert med frost, som setter begrensninger på hvilke vekster som kan dyrkes.

Fauske har et bedre klima for planteproduksjon enn mange vil forvente ut fra geografisk beliggenhet. Sammenlignet med Bodø er veksttidens lengde bare to dager kortere og det er mer klarvær i vekstsesongen. Sammenlignet med Værnes er middeltemperaturen i vekstsesongen 1.3°C lavere, mens andelen klarvær er på samme nivå. Veksttida er normalt 19 dager kortere i Fauske enn på Værnes og 25 dager kortere enn på Ås i Akershus.

Husdyrhold basert på fôrproduksjon, og reindrift, er mest robuste mot variasjoner i været fra år til år. Husdyrholdet danner ryggraden i kommunens jordbruk. Kommunen har en sentral plassering i forhold til store befolkningskonsentrasjoner. Dette gir særlige fordeler når det gjelder markedstilgang for ferskvarer som bær og grønnsaker. Stort befolkningsgrunnlag og sentral beliggenhet i forhold til vei og jernbane gir også gode muligheter for friluftsliv og turisme. Samtidig må en være oppmerksom på de begrensninger som hensynet til tradisjonelt landbruk og slitasje på naturen legger på slik aktivitet.

4.2.2 Aktiviteten i jordbruket

Jordbruk og husdyrhold er samlet sett den største landbruksproduksjonen i Fauske. I august 2011 var det totalt 62 søkere om produksjonstilskudd i jordbruket mens det i oktober 2019 var redusert til rundt 50 søkere. Det er 12 melkebruk igjen i kommunen, og et av disse har økologisk produksjon. En del av de brukene som har lagt ned melkeproduksjonen har fortsatt drift, enten med produksjon av fôr for salg, eller overgang til kjøttproduksjon på storfè. Sauebrukene er enda i flertall, med 15 aktive bruk. Det er også etablert en del aktivitet rundt hest og hestehold i kommunen de siste årene. Både private hobbyhester og steder med kursaktiviteter basert på ridning og hestestell.

Det dyrkes også grovfôr for salg på en del av jordbruksarealet. For en del år tilbake ble det produsert tørrhøy for salg på flere gårder i Valnesfjord, men det er ikke mange igjen nå. Dette til tross for at markedet i regionen har vært godt med økning i hestehold. Bærdryrking finnes det litt av i kommunen. Både bringebær og jordbær selv om brukene er små. Dette er en arbeidsintensiv produksjon hvor været er en risikofaktor i større grad enn i tradisjonelt jordbruk med eng og grovfôr til husdyr. Potetproduksjonen i kommunen er nok gått tilbake de siste årene. En produsent har sluttet og det er ikke kommet nye til. Det dyrkes fremdeles en god del gulrøtter i Valnesfjord med salg kanalisert gjennom daglivarekjeder. Kommunen har en produsent av egg som ganske nylig har flyttet hønene inn i ny driftsbygning med frigang og utsikt. Husdyrproduksjonen er likevel viktigst både når det gjelder verdiskaping og sysselsetting.

I området øst for Fauskeidet skaper rovdyr, og da fortrinnsvis jerv, problemer i forhold til beitebruken. Det er satt i verk tiltak i samarbeid med Fylkesmannens miljøvernavdelingen som omfatter oppsetting av sperregjerde for å hindre at sauene trekker inn i de mest rovdyrutsatte områdene. I løpet av de siste årene er det registrert tap av sau forårsaket av gaupe i vestsiden av kommunen.

Det har de seneste årene vært flere generasjonsskifter/eierskifter på gårder i kommunen. Dette er positivt for den fremtidige aktiviteten i landbruket. Både innenfor melkeproduksjon og saueholdet har det vært flere bruksoverdragelser.

Det blir også omsatt landbrukseiendommer i kommunen. Både små og store. Enkelte av de brukene som har skiftet eier kunne nok vært drivverdige enheter med de rette personene som kjøpere, men i et forholdsvis fritt marked vil ofte lønnsomheten ved landbruksdrift tape i forhold til kjøpere med andre intensjoner. Dagens praktisering av konsesjon, driveplikt og deling av eiendommer ser ut til å ha en akkumulerende effekt for eiendomsstrukturen.

For omsetninga av jordbruksprodukter er det en trend i tiden med flere måter å nå kundene og forbrukerne. I Fauske er det etablert Reko-ring som har direktesalg via internett og hentepunkter for utlevering av bestilte varer. Det arbeides med å etablere andelslandbruk i Valnesfjord. Her deles risiko og gevinst mellom bonden og forbrukerne gjennom en åpen økonomi og dialog. Begge disse tiltakene er en del av arbeidet i det kommunale foretaket Fauna sitt prosjekt Matauk. Det er også i emning et prosjekt med parselhager i kommunen. Dette er småskala produksjon hvor deltakerne leier en jordlapp som de disponerer til å dyrke det de selv vil. Bondens marked ble etablert i 2003 og har etablert seg flere steder over hele landet. Vårt nærmeste er i Bodø og gir en fin mulighet for direkte kontakt mellom forbrukere og produsenter.

4.2.3 Miljømessige og klimatiske utfordringer

Fauske er en betydelig landbrukskommune. Landbruket har også betydning langt utover den verdiskaping som ligger i tradisjonell jordbruks- og skogbruksdrift. Landbruket bidrar også til sysselsetting, matvaresikkerhet, bosetting på bygdene og stell og vedlikehold av kulturlandskapet. I Fauske kommune er grunneiersamarbeid organisert gjennom 18 grunneierlag/utmarkslag som dekker praktisk talt hele kommunen. Alle lagene er samlet i et utmarksråd. Dette gir kommunen et unikt utgangspunkt og gjør grunneierne godt rustet til å utvikle samarbeidstiltak innen næring, miljø, rekreasjon og bevaring av kultur- og artsmangfoldet.

4.2.4 Klima og vær

Forventede endringer i klimaet vil sannsynligvis gi utfordringer for landbruket også i Fauske kommune på lengre sikt. Et varmere og våtere klima, med større variasjon i været kan komme til å utfordre oss. Intense perioder med nedbør kan gjøre det vanskeligere å gjennomføre våronn og innhøsting i de tidsvinduene vi er avhengig av i en fremdeles kort vekstsesong. Lengre tørkeperioder er også en mulig konsekvens av klimaendringer, og selv om mye av landarealet som brukes til jordbruk er tung og tørkesterk jord vil det nok kunne bli mer variasjon i forholdene å drive jordbruk under. Vintrene vil nok også bli mer vekslende, med større nedbørsmengder og lengre perioder uten beskyttende snødekke mot frost og tele. Generelt vil nok behovet for velfungerende grøftesystemer og kanaler være sterkt tilstede i framtidens jordbruk.

4.2.5 Gjengroing

Kulturlandskapet er skapt av generasjonenes skjøtsel og bruk av arealene gjennom århundrene. Kulturlandskapet er ikke statisk og det som er skapt gjennom århundre trues nå på grunn av endrede driftsformer og nedleggelse av bruk. Kravene til rasjonalisering og effektivitet har medført store endringer i landskapet med gjengroing og tap av variasjon og mangfold som et resultat. Den mest iøynefallende siden er den estetiske. Det folk flest ser er at mark som ikke blir høstet enten med slått eller beite gror igjen, og tilgjengeligheten blir vanskelig for turgåere og sopp- og bærplukkere. Det kulturlandskapet som brukes som rekreasjonssted står i fare for å bli borte. Mindre synlig men ikke mindre viktig er kulturlandskapets betydning for artsmangfoldet i naturen. Gjengroing og mer ensformig jordbruksdrift har endret livsbetingelsene for både planteliv og dyreliv.

4.2.6 Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet

Kulturlandskapet er en viktig trivselsfaktor for allmennheten. Opinion med innsikt i og forståelse for verdien av kulturlandskapet, hvordan det er blitt til og hvordan det forvaltes vil kunne være gode støttespillere når kulturlandskapet blir truet.

Informasjon og holdningsskapende arbeid bidrar til å øke allmennhetens kunnskap om sammenheng og verdier i naturen. En del av dette arbeidet vil være å gi folk positive opplevelser og øke tilgjengeligheten til kulturlandskapet. Bonden er ikke bare produsent av mat men produserer og forvalter også miljøgoder. Både i bygdemiljøet og blant folk flest må det skapes bevissthet om hvilke verdier vi har, og som vi må ta vare på før det er for seint.

4.2.7 Registering av verdier

Kartlegging av verdier i kommunen, kulturminner, kulturmiljøer og verdifulle kulturlandskap er nødvendig for å kunne danne seg et bilde av hvilke verdier som finnes, og se hvilke områder som utmerker seg og som er av spesielt høy verdi. Gjennom god kartlegging vil vi få dokumentert hva som finnes av verdier, og vi vil være bedre i stand til å prioritere og rette innsatsen mot de mest verdifulle områdene.

4.2.8 Andre viktige forhold

Kommunen har flere viktige miljømessige utfordringer som det må settes fokus på. Noen av disse kan vi arbeide med gjennom annet regelverk og ordninger.

4.2.8.1 Jordvern

Presset på jordbruksarealene for bruk til andre formål er størst i tettstednære strøk, men vi registrerer også en viss interesse for spredt bebyggelse. I kommuneplanens arealdel er det satt av områder hvor en tillater spredt boligbygging. Utfordringen ligger i å håndheve planen slik at det ikke gis for mange dispensasjoner. Også fra sentrale myndigheter er det et uttalt ønske om å redusere nedbyggingen av dyrka og dyrkbar jord. Ved å ha et aktivt jordbruk og et godt vedlikeholdt kulturlandskap kan det være lettere å motstå endring og omdisponering av dyrka og dyrkbar jord.

4.2.8.2 Bosetting i hele kommunen

Vedlikehold og skjøtsel av kulturlandskapet er avhengig av at det opprettholdes aktiv jordbruksdrift i bygdene. Større og færre bruk medfører at landbrukets betydning for bosettingen i bygdene reduseres. Betydningen av annen fast bosetting i bygdene bidrar til å opprettholde bygdemiljøet og offentlige servicefunksjoner. Å opprettholde bosetting i hele kommunen er et viktig virkemiddel for å forvalte natur- og kulturlandskapet. Samtidig må ikke bosetting i aktive landbruksområder organiseres slik at det oppstår unødige konflikter og interessemotsetninger. Utviklingen i landbruket har beveget seg i retning av større enheter og da medfører det ofte større ulemper for omgivelsene i form av mer støy, støv og lukt. Arbeidsdagen for de aktive utøverne av næringa strekkes gjerne mer ut over døgnet sine timer, og helgefred kan bli et fagert ønske i den del av nærområdet som ønsker dette.

4.2.8.3 Avfallshåndtering

Oppsamling av skrot på egen og andres eiendom og villfyllinger er et generelt problem i kommunene. Fauske kommune er i en startfase når det gjelder å utvikle en strategi for å håndtere slike saker på en offensiv måte og utvikle forebyggende tiltak. Avfallshåndtering på gårdsbruk skal inngå som et element i miljøplanene som skal utarbeides på hvert bruk. Årlige innsamlingsaksjoner ser ut til å ha effekt, og sammen med endret holdning både hos yrkesutøverne og generelt i befolkningen kan det se ut som om kursen er endret.

4.3 Skogbruk

I Fauske kommune har vi 199 000 dekar produktiv skog noe som utgjør ca. 16 % av det totale landarealet i kommunen. Av dette er ca. 130 000 da lauvskog og ca. 30 000 da tilplantet gran. I tillegg har vi annet utmarksareal under skoggrensa på ca. 600 000 da.

Fauske kommune ligger i et område hvor bjørk er det dominerende naturlige treslag. Lauvskogen dekker ca. 130.000 dekar av det produktive skogsarealet i kommunen. Det finnes også spredte forekomster av naturlig furuskog. Granskogen er plantet og forynger seg i motsetning til den allmenne oppfatning, naturlig når den blir gammel nok. Det er plantet over 30.000 dekar norsk gran og vel 1.000 dekar andre bartreslag. Gjenstående areal som er egnet til skogplanting er anslått til omkring 15.200 dekar.

Alpin skoggrensene i Fauske ligger mellom 350 - 640 meter over havet. På grunn av forholdsvis beskyttet beliggenhet er skadelig påvirkning fra sjørokk og vind relativt liten. Denne påvirkningen kan normalt sees innen en avstand på 50 meter fra sjøkanten.

Det foreligger ingen nøyaktig skogstakst som viser bonitetsfordelingen for skogsmarka i Fauske kommune. Boniteten angir arealets evne til å produsere skog ut fra klima og jordbunn. Kommunens skogforvaltning har foretatt en vurdering av det økonomisk drivbare arealet og kommet frem til at omkring 30 % har høy, 50 % middels og 20 % lav bonitet.

Produktiv skogsmark er definert som arealer med en gjennomsnittlig produksjonsevne for skogsbestandets omløpstid på minst 0,1 fastkubikkmeter pr. dekar og år. Det er mye brattlendt skogsmark i kommunen, og nærmere 15 % av den produktive skogen er regnet som ikke

drivbar etter dagens driftsmetoder og krav til inntjening. En grov oppmåling viser at det økonomisk drivverdig arealet er på i overkant av 140.000 dekar. Av dette er over 100.000 dekar lauvskog.

Årlig løpende tilvekst for granskogen i kommunen er beregnet til vel 19.000 fastkubikkmeter. Årsmelding og statistikk fra kommunens skogforvaltning gir en oversikt for utviklingen innen skogbruket. Tilstanden for yngre plantefelt er stort sett god, men det er likevel behov for fjerning av lauvkratt og lauvskjerm i en del områder.

4.3.1 Aktiviteten i skogbruket

Den organiserte skogplantingen har lange tradisjoner i kommunen. Det første såkalte fredsskogfeltet ble påbegynt i 1908 med tilplanting av 1 dekar. De såkalte fredsskogfeltene dekker i dag et areal på 2.100 dekar. Planteaktiviteten (fredsskogplantingen) holdt seg under 100 dekar pr. år frem til 1954. I perioden 1954 til 2014 ble det plantet 29.409 dekar med en årsrekord på 2.528 dekar i 1963. I de etablerte granfeltene blir det etter hvert stort behov for tynning.

En del av den eldre lauvskogen er noen steder i ferd med å råtne ned og bør slik sett avvirkes snarest mulig.

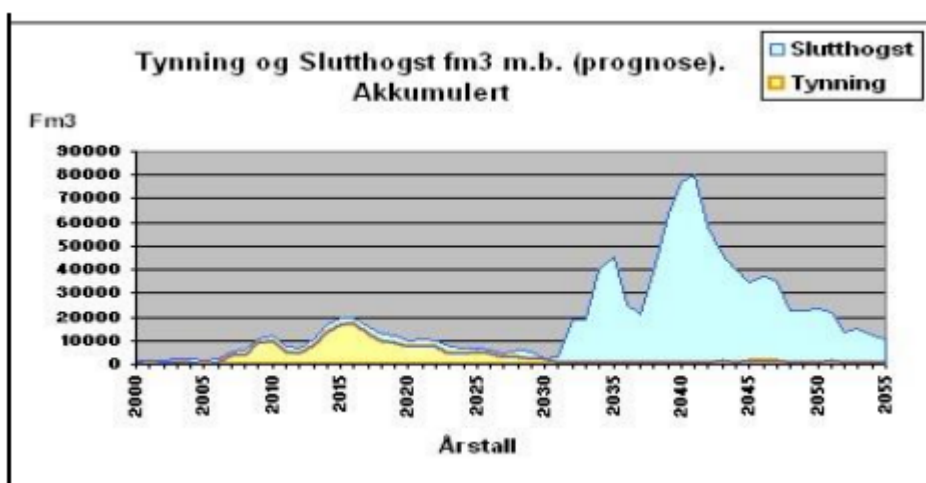
Det er også et behov for tynning i yngre lauvskog der denne står tett. Det hogges bartrevirke til sagbruk og papirproduksjon, og lauvtrevirke og dels bartrevirke til brensel og produksjon av ferrosilicium. Hogst til brensel har i mange år vært størst. I år 2007 ble det imidlertid en endring i dette idet det ble gjennomført uvanlig mye salgshogst i flere av de eldre granfeltene i kommunen. Dette medførte at salgshogsten til industri og vedsentraler samlet nesten nådde 6.000 fm³ (5.510 bartretømmer og 372 lauvtretømmer).

Førstehandsverdi	m ³	Kr
2 014	2693	773 001
2 015	1594	474 226
2 016	2548	642 746
2 017	3034	759 414
2 018	3248	986 103
2 019	11023	2 655 989
Totalt 2014-19	24140	6 291 479

Tabell 4. Verdi av skogsvirke avvirket 2014-2019 i Fauske. (Tall fra ØKS)

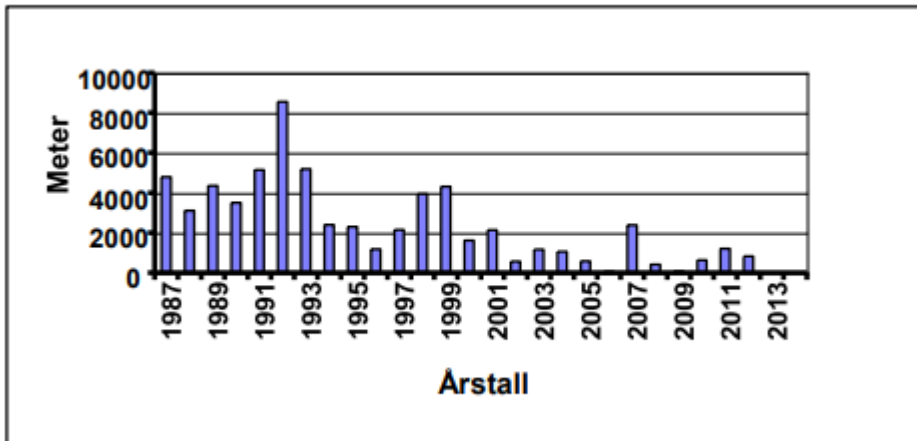
Som tabellen viser er det store årlige variasjoner i uttak av virke fra skogen i Fauske. Tallene inneholder både sagtømmer, massevirke og ved til brensel. Det må også påpekes at det nok blir tatt ut virke til ulike formål som ikke er med i denne statistikken. Det bør også nevnes at gjennom videreforedling øker verdien på skogsvirke betraktelig slik at skogens bidrag til samfunnsøkonomien er betydelig høyere enn tallene i første omgang forteller. Det er større etterspørsel etter trevirke i området enn det som avvirkes. Det er laget prognoser som viser forventet produksjon av tynningsvirke og sluttavvirket tømmer fra plantet gran i årene

fremover. Prognosen bygger på forutsetningen om middels bonitet og at sluttavvirkning foretas når trærne er 80 år gamle. I praksis vil nok en del plantefelt kunne hogges allerede i en alder av 70 – 75 år p.g.a. god skogbonitet. Det har faktisk vist seg i praksis i de senere år at skogsentreprnører sluttavvirker granfelt allerede i en alder av mellom 50 og 60 år, noe som er for tidlig og medfører at skogeier får økonomisk tap. Dette bør kunne unngås gjennom dialog mellom skogeier, entrepenører og skogforvaltningen i kommunen. Prognosen viser at behovet for tynningshogst øker sterkt fra 2008 og holder et høyt nivå frem til omkring 2023 (Figur 1). Samtidig øker potensialet for sluttavvirkning som får en kraftig stigning fra ca. år 2031 og når en topp på i overkant av 79.000 fastkubikkmeter pr. år omkring år 2040. I praksis vil hogstforløpet ikke komme til å forløpe slik det fremgår av figur 1. Hogsten vil jevne seg mer ut over tid og heller ikke bli samlet sett fullt så stor som figuren viser. Som tabellen viser er det store årlige variasjoner i uttak av virke fra skogen i Fauske. Tallene inneholder både sagtømmer, massevirke og ved til brensel. Det må også påpekes at det nok blir tatt ut virke til ulike formål som ikke er med i denne statistikken. Det bør også nevnes at gjennom videreforedling øker verdien på skogsvirke betraktelig slik at skogens bidrag til samfunnsøkonomien er betydelig høyere enn tallene i første omgang forteller. Det er større etterspørsel etter trevirke i området enn det som avvirkes. Det er laget prognoser som viser forventet produksjon av tynningsvirke og sluttavvirket tømmer fra plantet gran i årene fremover. Prognosen bygger på forutsetningen om middels bonitet og at sluttavvirkning foretas når trærne er 80 år gamle. I praksis vil nok en del plantefelt kunne hogges allerede i en alder av 70 – 75 år p.g.a. god skogbonitet. Det har faktisk vist seg i praksis i de senere år at skogsentreprnører sluttavvirker granfelt allerede i en alder av mellom 50 og 60 år, noe som er for tidlig og medfører at skogeier får økonomisk tap. Dette bør kunne unngås gjennom dialog mellom skogeier, entrepenører og skogforvaltningen i kommunen. Prognosen viser at behovet for tynningshogst øker sterkt fra 2008 og holder et høyt nivå frem til omkring 2023 (Figur 1). Samtidig øker potensialet for sluttavvirkning som får en kraftig stigning fra ca. år 2031 og når en topp på i overkant av 79.000 fastkubikkmeter pr. år omkring år 2040. I praksis vil hogstforløpet ikke komme til å forløpe slik det fremgår av figur 1. Hogsten vil jevne seg mer ut over tid og heller ikke bli samlet sett fullt så stor som figuren viser.

Figur: Prognoser for sluttavvirkning og tynning i granskog i Fauske fra 2000 til 2055. Akkumulert kurve. Kilde: Skogbrukssjefen i Fauske kommune

Det er lagt ned betydelige innsats og midler til bygging av skogsveier. Pr. 1. januar 2015 er det bygd omkring 126 km traktorvei og 10 km bilvei i hele kommunen. Det foreligger forslag til bygging av ytterligere 132 km traktorvei og 6 km bilvei. Det er nå utarbeidet en hovedplan for skogsveier i kommunen. I denne blir det lagt større vekt på å bygge bilveier og noe mindre vekt på traktorveibygging enn i tidligere skogplaner. Eksisterende og planlagte veier vil betjene i overkant av 140.000 dekar økonomisk drivverdig skog. Se figur nedenfor.

Figur: Skogsveibygging i Fauske kommune i tidsrommet 1987-2014. Kilde: Skogbrukssjefen i Fauske kommune.

4.3.2 Skogbruket og miljøverdier

Hele skogarealet i Fauske er definert som vernskog for å beskytte områder hvor skogen har stor betydning for lokalklimaet. Dette fører til en generell meldeplikt for skogshogst med unntak for hogst til egen husholdning og for hogstflater under 5 dekar i nærmere angitte områder. Dette innebærer ikke naturvern i vanlig forstand, men er å anse som et vern av skogbruksnæringens eget ressursgrunnlag hvor det også tas rimelig hensyn til andre berørte interesseområder.

Skogbruket berører store områder og har innvirkning på bruken av utmarksarealene. Plantefelt kan f.eks. føre til dårligere fremkommelighet og skjerming for utsiktspunkter. Samtidig virker granskog lunende og gir både dyr og mennesker ly mot vær og vind og øker mangfoldet i skogen. Bygging av skogsveier fører til at store områder blir lettere tilgjengelig for allmenheten. For reindriften skaper planting og økt tilgjengelighet for allmenheten problemer i enkelte områder. Skogreisningen kan også komme i konflikt med jordbrukets beiteinteresser. Skogsveier kan imidlertid også være til god nytte for reindriften og deler av jordbrukets husdyrhold.

Det er her viktig å huske på at skogreisningen på dramatisk vis øker skogarealenes økonomiske verdi. Det kan bli snakk om en 8 – 12-dobling av skogarealenes nettoverdi. Fauske kommune vil i fremtiden bli selvforsynt med tømmer til produksjon av trelast. Ser vi på skogbruket i

Fauske kommune i forhold til miljøvern- og friluftinteressene, så er det først og fremst skogreisningen med utstrakt planting av gran som kan sies å ha medført noe konflikt. Det meste av tilplanting har vært med vanlig norsk gran, og da er konflikter knyttet til fremmede og uønskede arter som sitka- og lutzgran unngått. Vi ønsker fortsatt å gjennomføre mer skogreisning, noe som også vil være i samsvar med sentrale myndigheters ønske om å bruke skogen til å binde mest mulig CO₂. Ingen ting tyder likevel på at det vil bli det samme omfanget på skogreisningen som tidligere.

Siden den samlede mengden av skogsdrift i Fauske fortsatt er forholdsvis beskjeden og skogsdriften i tillegg i stor grad er fordelt på mange ganske små skogsdrifter, forårsaker skogsdrift liten konflikt med miljøvern- og friluftinteressene. Ved forvaltningen av vernskogbestemmelsene har kommunen og skoglovens miljøbestemmelser i de senere år medført at det ved flere skogsdrifter tas mer hensyn til skogsmiljøet. Det synes nå derfor ikke spesielt påkrevet i vårt område å bruke så mye tilskuddsmidler til særskilte miljøtiltak i tilknytning til skogbruket. Skogbildet i kommunen er i liten grad preget av store markerte hogstflater. Skogbrukstiltak så som tynning i hogstklasse III og avstandsregulering/rydding i ungskogfelt (hogstklasse II) vil imidlertid i flere tilfeller kunne ha en positiv virkning for friluftslivet og i noen tilfeller for det øvrige miljøvern i skogen.

Det er planer for å lage utskipingskai for tømmer ved Salten verk i Sørfold. Dette er et samarbeid mellom Salten verk og Sørfold kommune, hvor også de andre kommunene i Indre Salten er blitt bedt om å bidra økonomisk. Gjennom en tinglyst rett skal kaien fungere som prioritert tømmerkai slik at skogeierne er sikret plass for lagring og lasting ved behov. Utover dette kan Salten verk nytte anlegget som terminal for flising av trevirke brukt i produksjon av ferrosilisium. Salten verk bruker årlig 100 000 m³ trevirke, og bare 5 000 av disse hentes lokalt. For de framtidig anslåtte mengder skogsvirke vil et slikt tiltak være av stor betydning så lenge det ikke er utsikter til at det skal startes videreforedling av skog i nærområdet.

4.4 Hjortevilt i kommunen

Fauske kommune har et totalt areal på 1210 km². Det fins en stabil bestand av elg i hele kommunen. Rådyr fins sporadisk over store deler av kommunen, stammen er i vekst men bestanden varierer fra år til år. Det er åpnet for rådyrjakt med et minsteareal på 10000 dekar for hele kommunen fra 2021. Bestanden av hjort sprer seg nordover og streifdyr av hjort kan påtreffes. Det fins ikke villrein i kommunen.

4.4.1 Hjortevilt som næring

Hjorteviltet, i vårt tilfelle elgen, er en fornybar ressurs og en inntektskilde for grunneierne/ jaktrettshaverne og har grovt regnet en anslått verdi på 1.5 millioner kr. i 2020. I tillegg har jakten en verdi som rekreasjonskilde og friluftsliv for jegerne.

4.4.2 Kunnskap og forvaltning

I Fauske har en helt siden 80-tallet samlet inn data om elgbestanden gjennom «Sett Elg», slaktevekter og innsamling av kjever. Dette for å ha et grunnlag for kunnskapsbasert elgforvaltning.

Elgforvaltningen er organisert med Plan- og utviklingsutvalget som politisk utvalg som vedtar målsettinger for hjorteviltforvaltningen, fastsetter minsteareal og behandler spørsmål av prinsipiell betydning.

Den daglige forvaltningen, inkludert godkjenning av bestandsplaner, vald, bestandsplanområder, utstedning av fellingstillatelser, ajourføring av hjorteviltregisteret, fallviltoppgaver etc. er delegert til administrasjonen i kommunen.

2018 -
2021

S for
nune

Ansvarlig: Beredskapsleder
Revideres innen: 1. mai 2020

SAMMENDRAG	5
OPPFØLGING	6
1. INNLEDNING	7
1.1. KOMMUNENS BEREDSKAPSLIKT	7
1.2. LOKALT, REGIONALT OG NASJONALT ANSVAR.....	7
1.3. ROS-SALTEN EN DEL AV HELHETEN	7
1.4. MINIMUMSKRAV TIL ANALYSEN.....	7
1.5. HVA ER EN KRISE?.....	8
1.6. PRINSIPPER.....	8
2. BESKRIVELSE AV KOMMUNEN	9
2.1. SAMFUNNMESSIGE FORHOLD	9
2.2. TRAFIKK	9
2.3. SKOLE OG BARNEHAGE	10
2.4. MILJØFAKTORER	10
2.5. SKRED	10
2.6. KLIMA	12
2.7. VANNFORSYNING.....	12
2.8. NÆRINGS LIV OG SYSSELSETTING.....	13
2.9. NATUR OG KULTUR	14
2.10. TILFLUKTSROM:.....	14
2.11. BEREDSKAPRESSURSER I FAUSKE KOMMUNE	14
3. METODE OG PROSESS	15
3.1. INNHold, METODE OG PROSESS.....	15
3.2. PROSESS	15
3.3. SÅRBARHET.....	15
3.4. KRITISKE SAMFUNNSFUNKSJONER	15
3.5. SANNSYNLIGHET	16
3.6. KONSEKVENSER	16
3.7. KONSEKVENSKATEGORIER.....	16
3.8. OVERFØRBARHET	16
3.9. STYRBARHET.....	17
3.10. USIKKERHET	17
3.11. KONSEKVENS	17
3.12. HØRING.....	17
4. RISIKOVURDERINGER	19
4.1. VALG AV HENDELSER	19
4.2. SCENARIOKATEGORIER	19
5. SENARIO 1- LANGVARIG BORTFALL AV STRØM	21
5.1. SCENARIOBESKRIVELSE	21
5.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER	21
5.3. ÅRSAKER	21
5.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	21
5.5. SANNSYNLIGHETSVURDERING	21
5.6. GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	21
5.7. SÅRBARE GRUPPER	22
5.8. FORSYNING AV MAT OG MEDISINER	22
5.9. FORSYNING AV VANN OG AVLØPSHÅNDTERING	22
5.10. KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNDTERING.....	22
5.11. NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	22
5.12. KONSEKVENSURDERING.....	22
5.13. FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	22
6. SENARIO 2 - OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED	24
6.1. SCENARIOBESKRIVELSE	24
6.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER	24
6.3. ÅRSAKER	24
6.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	24

6.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	24
6.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	24
6.7.	SÅRBARE GRUPPER	25
6.8.	AVLØPSHÅNTERING	25
6.9.	KONSEKVENSVURDERING.....	25
6.10.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	25
7.	SENARIO 3 - STEIN- OG SØRPESKRED	27
7.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	27
7.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	27
7.3.	ÅRSAKER	27
7.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	27
7.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	27
7.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	27
7.7.	SÅRBARE GRUPPER	27
7.8.	NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	27
7.9.	KONSEKVENSVURDERING.....	28
7.10.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	28
8.	SENARIO 4 - BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING	30
8.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	30
8.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	30
8.3.	ÅRSAKER	30
8.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	30
8.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	30
8.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	30
8.7.	SÅRBARE GRUPPER	30
8.8.	NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	30
8.9.	KONSEKVENSVURDERING.....	30
8.10.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	30
9.	SENARIO 5 - TRAFIKKULYKKE MED FARLIGE GODS	32
9.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	32
9.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	32
9.3.	ÅRSAKER	32
9.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	32
9.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	32
9.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	32
9.7.	KONSEKVENSVURDERING.....	32
9.8.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	32
10.	SENARIO 6- TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE	34
10.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	34
10.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	34
10.3.	ÅRSAKER	34
10.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	34
10.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	34
10.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	34
10.7.	KONSEKVENSVURDERING.....	34
10.8.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	34
11.	SENARIO 7 - TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS.....	37
11.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	37
11.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	37
11.3.	ÅRSAKER	37
11.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	37
11.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	37
11.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	37
11.7.	SÅRBARE GRUPPER	37
11.8.	NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	37
11.9.	KONSEKVENSVURDERING.....	38
11.10.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	38

12.	SENARIO 8 – BRANN PÅ INSTITUSJON	40
12.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	40
12.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	40
12.3.	ÅRSAKER	40
12.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	40
12.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	40
12.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	40
12.7.	SÅRBARE GRUPPER	40
12.8.	NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	41
12.9.	KONSEKVENSVURDERING	41
12.10.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	41
13.	SENARIO 9 – TERRORANGREP MOT SKOLE.....	43
13.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	43
13.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	43
13.3.	ÅRSAKER	43
13.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	43
13.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	43
13.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	43
13.7.	KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNTERING.....	44
13.8.	NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	44
13.9.	KONSEKVENSVURDERING.....	44
13.10.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	44
14.	SENARIO 10- CYBERANGREP MOT EKOM	46
14.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	46
14.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	46
14.3.	ÅRSAKER	46
14.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	46
14.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	46
14.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	46
14.7.	FORSYNING AV MAT OG MEDISINER	47
14.8.	KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNTERING.....	47
14.9.	NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	47
14.10.	KONSEKVENSVURDERING.....	47
14.11.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	47
15.	SENARIO 11- HACKING AV IT-SYSTEMER	49
15.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	49
15.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	49
15.3.	ÅRSAKER	49
15.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	49
15.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	49
15.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	49
15.7.	SÅRBARE GRUPPER	50
15.8.	KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNTERING.....	50
15.9.	NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER	50
15.10.	KONSEKVENSVURDERING.....	50
15.11.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	50
16.	SENARIO 12- FORURENSNING AV DRIKKEVANN	52
16.1.	SCENARIOBESKRIVELSE	52
16.2.	SAMMENLIGNBARE HENDELSER	52
16.3.	ÅRSAKER	52
16.4.	IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK	52
16.5.	SANNSYNLIGHETSVURDERING	52
16.6.	GENERELL SÅRBARHETSVURDERING	52
16.7.	SÅRBARE GRUPPER	52
16.8.	KONSEKVENSVURDERING.....	53
16.9.	FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK	53
17.	BAKGRUNNSDOKUMENTER	55

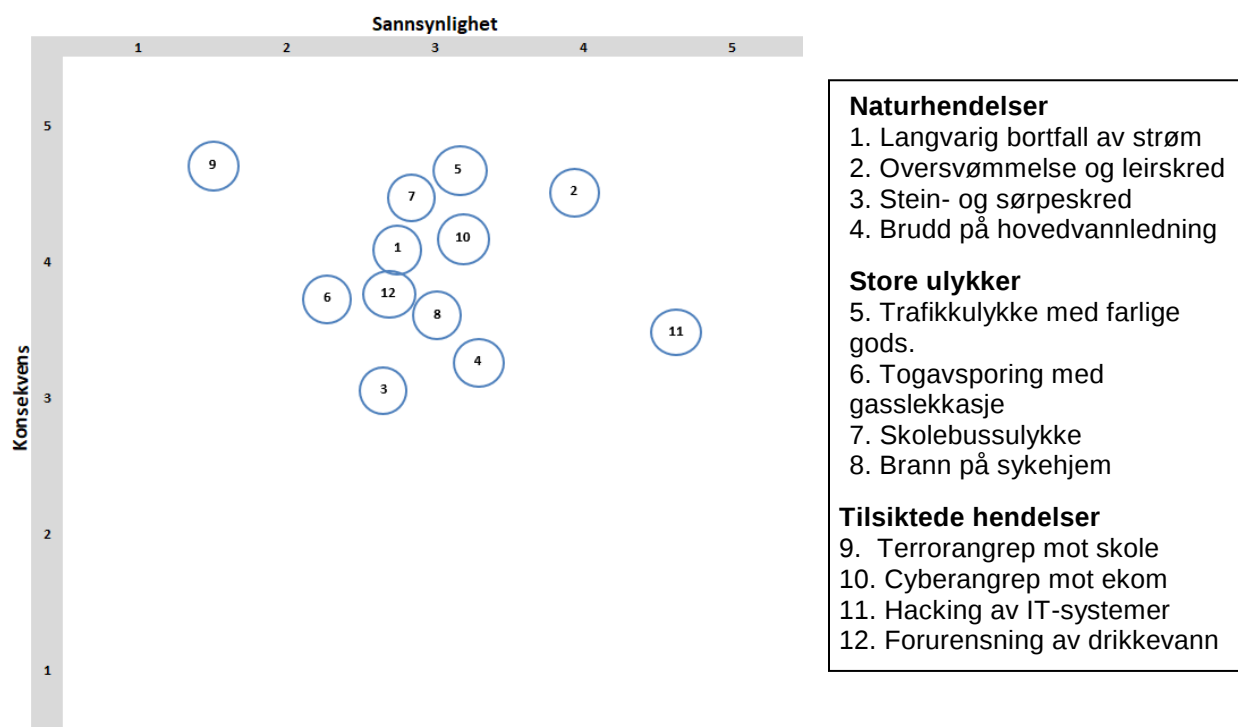
SAMMENDRAG

ROS-Fauske er utarbeidet etter «Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen» utgitt av DSB. Analysen er i stor grad basert på ROS-Salten og FylkesROS Nordland. I arbeidet har kommunen brukt interne ressurser på mange fagområder, men også involvert nødetater, Heimevernet, Sivilforsvaret, frivillige organisasjoner og private aktører.

De scenarier som er valgt, er basert på kommunens naturutfordringer, næringsliv, infrastruktur og særegenheter, men også på scenarier som er sannsynlig vil oppstå, og vil kunne ha store konsekvenser for de fleste kommuner.

Valgte scenarier er hendelser som går ut over kommunens daglige kapasitet til håndtering, og synliggjør eksisterende og realistiske risikofaktorer. Analysen må ses i sammenheng med de scenarier som er beskrevet i ROS-Salten.

I utarbeidelse av ROS-Fauske er det valgt ut 12 scenarier, og det samlede risikobildet, basert på de valgte scenarier, kan sammenfattes i en enkel matrise:

Figur 1 Risikobilde

Alle hendelser har generelt en høy grad av risiko basert på den valgte scenariobeskrivelsene. Ved vurdering av konsekvens, sett opp mot hvor sannsynlig det er at hendelsen skal inntreffe, kan risikobildet for valgte hendelser deles opp slik:

Høyest risiko:

- trafikkulykke med farlige gods
- oversvømmelser og leirskred
- Skolebussulykke

Middels risiko:

- Langvarig bortfall av strøm
- Cyberangrep mot eKom
- Brann på sykehjem
- Hacking av IT-systemer
- Stein og sørpeskred

- Forurensning av drikkevann

Lavest risiko:

- Togavsporing med gasslekkasje
- Terrorangrep mot skole
- Brudd på hovedvannledning

Oppfølging

I arbeidet med utarbeidelse av ROS-Fauske har det fremkommet viktige risiko- og sårbarhetsutfordringer knyttet til rutiner, kompetanse, systemer og installasjoner, men også avdekket forbedringsområder når det gjelder samhandling med samarbeidsaktører innenfor beredskap og kommunens næringsliv. Tiltaksplan er beskrevet i «Oppfølgingsplan for sikkerhet og beredskap i Fauske kommune».

Ut fra de resultater som fremkommer i ROS-Fauske, og de erfaringer som har blitt gjort i det arbeidet som ligger bak, vil overordnet beredskapsplan for kommunen bli tilpasset og oppdatert.

1. INNLEDNING

1.1. Kommunens beredskapsplikt

1.1.1. GENERELT

Kommunen har som en vesentlig samfunnsaktør et grunnleggende ansvar for ivaretagelse av befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sine geografiske områder. Dette omfatter å tilrettelegge samfunnet innenfor de ressurser vi rår over, slik at uønskede hendelser i størst mulig grad kan unngås. Videre har kommunen et ansvar for å begrense konsekvensene når slike hendelser likevel inntreffer.

§2 i forskrift om kommunal beredskapsplikt sier:

“Kommunen skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og hvordan disse kan påvirke kommunen. Den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal forankres i kommunestyret”

Denne risikoanalysen er sektorovergripende, skal fornyes minst hvert 4. år, og skal danne grunnlaget for kommunens beredskapsarbeid.

1.2. Lokalt, regionalt og nasjonalt ansvar

Kommunen er tillagt samordningsansvaret på lokalt nivå, jf. forskriftens § 1, andre ledd, og kravet om helhetlig ROS-analyse må sees i lys av dette.

Fylkesmannen har ansvar for regionalt risikobilde (FylkesROS Nordland), mens Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har ansvar for nasjonalt risikobilde

I følge lov («Sivilbeskyttelsesloven» av 2010) og forskrift (Forskrift om kommunal beredskapsplikt av 2011), stilles det krav til at kommunen skal:

- gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (§ 2)
- utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet (§ 3)
- med utgangspunkt i den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen utarbeide en overordnet beredskapsplan - §4

1.3. ROS-Salten en del av helheten

ROS Salten er et interkommunalt prosjekt gjennomført i 2017 basert på et initiativ til interkommunalt samarbeid innenfor beredskap. I arbeidet har det vært fokus på en felles risikoforståelse for mange områder der utfordringene i stor grad er like for Salten-kommunene. ROS-Salten og ROS Fauske utgjør to deler av en helhet og må derfor ses i sammenheng. ROS Salten omfatter uønskede hendelser som er felles for flere kommuner i regionen og gir innspill til hva som har betydning for kommunenes risiko -og sårbarhetsbilde. Det kan være hendelser der konsekvensene i stor grad vil være like for kommunene, hendelser som vil ramme flere av kommunene samtidig, hendelser i en kommune som kan skape ringvirkninger for en annen, og det kan også være hendelser som har stor grad av overførbarhet. En vil finne hendelser i ROS-Fauske som i stor grad er lik scenarioer behandlet i ROS-Salten basert på en vurdering av relevans i hendelens og ønske om å risikovurdere denne type hendelse spesielt for egen kommune.

1.4. Minimumskrav til analysen

Risikoanalysen skal etter forskriftens § 3, andre ledd behandles av kommunestyret, og ifølge forskriftens § 2, tredje ledd settes krav til at analysen minimum skal inneholde:

«Kommunens skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og hvordan disse kan påvirke kommunen. Den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal forankres i kommunestyret.

Analysen skal som et minimum omfatte:

- Eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer i kommunen.
- Risiko og sårbarhet utenfor kommunens geografiske område som kan ha betydning for kommunen.
- Hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer kan påvirke hverandre.
- Særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur.
- Kommunens evne til å opprettholde sin virksomhet når den utsettes for en uønsket hendelse og evnen til å gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsen har inntruffet.
- Behovet for befolkningsvarsling og evakuering.

Kommunen skal påse at relevante offentlige og private aktører inviteres med i arbeidet med utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalysen. Der det avdekkes behov for videre detaljanalyser skal kommunen foreta ytterligere analyser eller oppfordre andre relevante aktører til å gjennomføre disse. Kommunen skal stimulere relevante aktører til å iverksette forebyggende og skadebegrensende tiltak.»

1.5. Hva er en krise?

En krise defineres som en hendelse som gjør at kommunen må sette inn tiltak utover det man kan forvente at en kan løse innenfor den daglige driften.

Som oftest er det politiet eller annen nødetat som leder krisen. Kommunens ansvar er primært å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet, og kan grovt avgrenses til:

- Liv og helse
- Stabilitet
- Natur og miljø
- Materielle verdier

Kommunen har eget planverk for den kommunale kriseledelse herunder kriseinformasjonsplan og varslingslister. Tiltakskort er også et viktig hjelpemiddel og gir en detaljert beskrivelse av hvem som har ansvaret for hva, telefonliste og en "smørbrødtype" på hva som skal iverksettes knyttet til funksjon og hendelsestype.

1.6. Prinsipper

Kommunens ansvar følger delvis av lover og forskrifter, og delvis av de fire grunnleggende prinsippene for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i Norge:

- **Ansvarsprinsippet** – innebærer at den virksomheten som har det daglige ansvaret for et område, sektor eller tjeneste, også har ansvar for forebyggende tiltak, beredskapsforberedelser og deltakelse i krisehåndtering.
- **Likhetsprinsippet** – tilsier at det skal være størst mulig likhet mellom organiseringen i normalsituasjon og i krise.
- **Nærhetsprinsippet** – innebærer at kriser skal håndteres på lavest mulig nivå.
- **Samvirkeprinsippet** – som bl.a. slår fast at myndigheter har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med andre mht. forebygging, beredskap og krisehåndtering.

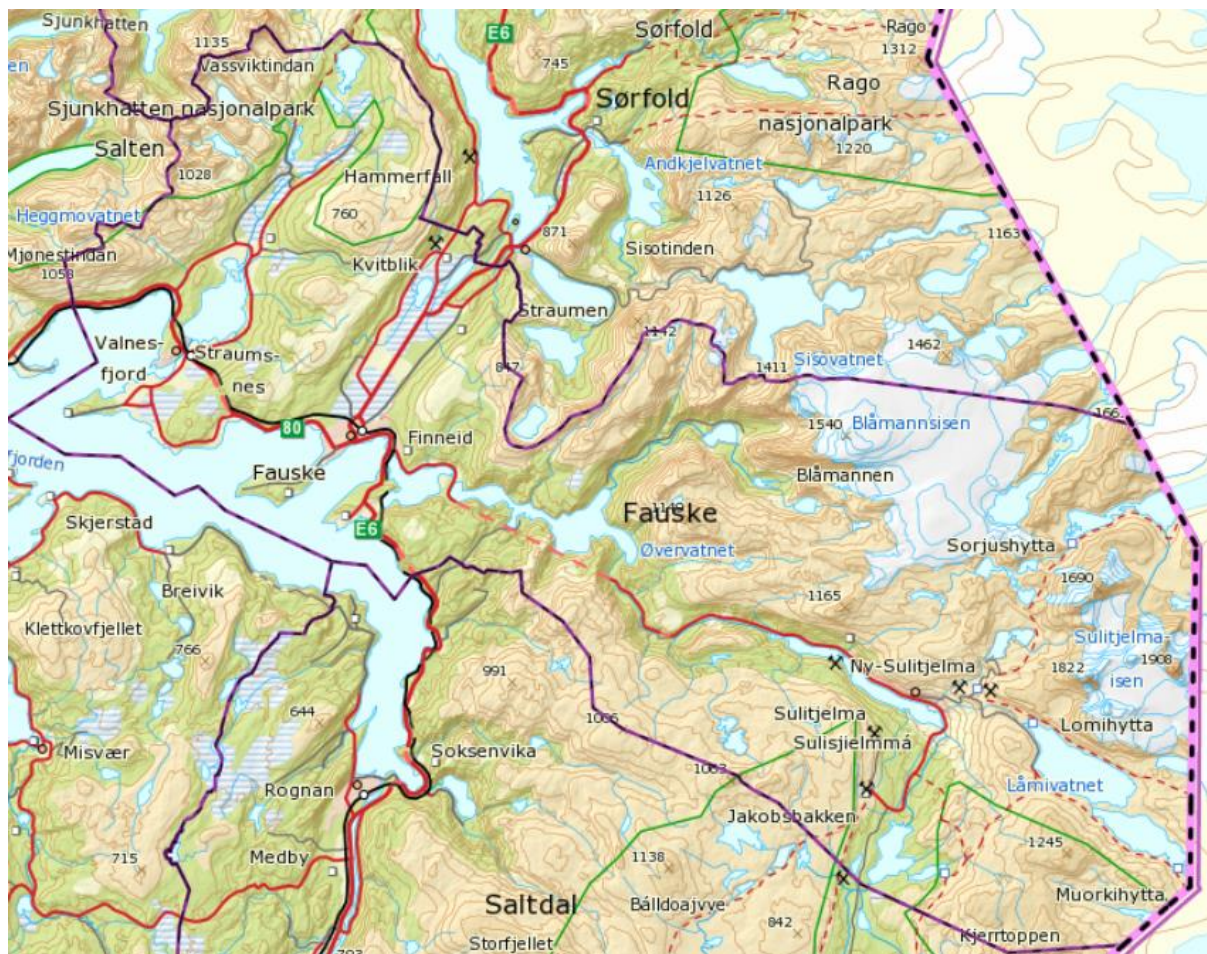
2. BESKRIVELSE AV KOMMUNEN

Fauske kommune ligger ca 5 mil øst for Bodø og ca 17 mil nord for Mo i Rana.

Kommunesentrum er knutepunkt for E6, og NSB har sin endestasjon i retning nordover tett tilknyttet sentrum.

Kommunen er delt i tre hovedsentra der en, i tillegg til sentrum, har Sulitjelma i øst og Valnesfjord i vest. Kommunen er blant annet kjent for sine kraftstasjoner, marmorforekomster, grottesystemer, dolomittutvinning og fiskeoppdrett.

Innbyggere: ca 9 750 personer.

Figur 2 Fauske kommune

2.1. Samfunnsmessige forhold

I Fauske kommune har man tannlege, 2 legesenter, sykehjem og interkommunal legevakt. Nærmeste sykehus er Nordlandssykehuset i Bodø ca 5 mil fra Fauske sentrum. Veiforbindelse mellom Fauske og Nordlandssykehuset kan i spesielle tilfeller være utsatt for stengning. Det utfordrer kommunen på alternative løsninger for akutt helsehjelp.

Salten brann er lokalisert i Fauske sentrum, men har ikke døgnbemannet brannberedskap.

I sulitjelma har Salten brann etablert en mindre lokal brannberedskap.

2.2. Trafikk

Fauske sentrum er knutepunkt for E6 som deler seg mellom å gå sørfra og videre nordover, og Riksvei 80 som går til Bodø.

Europaveien går gjennom store deler av kommunen, og sentrum vil være spesielt risikoutsatt for hendelser knyttet til høy trafikk tetthet og transport av farlig gods.

Fauske er endestasjon for jernbane nordover, med sidespor til Bodø. Mye gods omlastes fra jernbane til vei og fraktes videre nordover. Transport på bane går gjennom store deler av kommunen og omlasting til vei utgjør en risiko i forhold til stor trafikk og frakt av farlig gods.

2.3. Skole og barnehage

Fauske kommune har ca 1100 elever i grunnskolen fordelt på 6 skoler og voksenopplæring. Vi har 5 kommunale barnehager og 5 private barnehager i kommunen. Fauske videregående skole er lokalisert på Vestmyra og Søbbesva, og har til sammen ca 260 elever. Mange barn og unge fordelt på ulike lokasjoner kan skape utfordringer med hensyn til kommunens system for lokasjonsbasert varsling.

2.4. Miljøfaktorer

Det finnes tyngre industri, men ikke virksomhet som er definert som spesielt risikoutsatt for forurensing i kommunen. Kun ett selskap er berørt av Storulykkeforskriften (meldeplikt etter §6)

2.5. Skred

I Fauske kommune er kvikkleirskred definert som et sannsynlig scenario, og store deler av kommunen er definert av NVE som risikoområde for denne type skred.

NGI har på oppdrag fra NVE utført kvikkleirekartlegging for Fauske.

Grunnundersøkelsene, som ble utført høsten 2009, ble foretatt i områder hvor det erfaringsmessig kan forekomme kvikkleire, og der konsekvensen kan bli store dersom et kvikkleireskred inntreffer.

I Fauske kommune er områdene med marine avsetninger fra Holstad- Klungsetleira, Fauske sentrum og Fauskeidet mot Fauskevika befart.

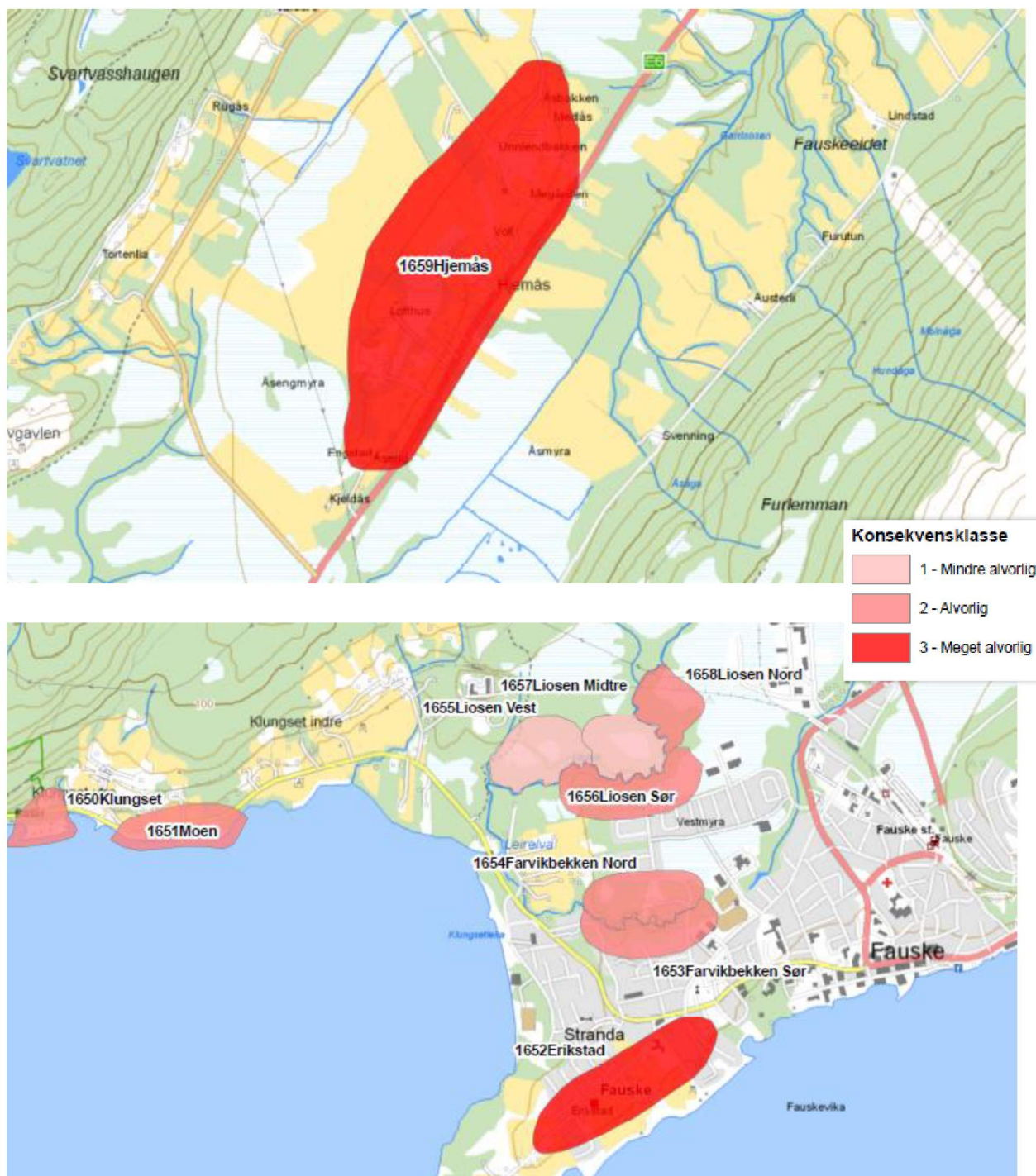
Grunnundersøkelser og befaringene har ført til utelukkning av flere områder i kartleggingen på grunn av oppstikkende fjell og tynt dekke av marine avsetninger.

I FylkesROS Nordland 2015 er det utarbeidet en risikoanalyse av kvikkeleireskred i Fauske kommune.

Tidligere har det gått flere kvikkleirerelaterte skred i Fauske, hvor det også gått med menneskeliv.

- På Holstad, ytterst i Røvika, gikk det på slutten av 1800-tallet et skred på ca 15 mål.
- Den 30. oktober 1921 gikk det et leirskred på gården Skogan på Klungset som tok to menneskeliv. Det har også tidligere gått flere mindre leirskred i Klungsetvika
- I 1965 gikk det et skred ved Fauske stadion som tok med seg store deler av løpebanene. Etter raset ble bekkedalen gjenfylt, og stabiliteten langs Farvikbekken er I dag stedvis anstrengt og kvikkleire er påtruffet flere steder.
- På slutten av 1980-tallet skjedde det to større utglidninger. En utglidning gikk like øst for Ankerske A/S i forbindelse med utfylling av steinmasser for molo til småbåthavn. Ved Fauske Samvirke i Sjøgata skjedde det en utglidning i 1987. Stabiliteten i fjæra mot Fauskevika er lokalt anstrengt og det er stedvis påtruffet kvikkleire i strandsonen.
- Den 17. januar 2008 skjedde en utglidning ved Nedre Tortenlia på grunn av utfylte masser på leirgrunn. Skredet førte kun til skade på innmark, men viser at områdene innover Fauskeidet stedvis har lav sikkerhet mot menneskelige inngrep.

Oversikt over noen risikoområdene registrert av NVE, der konsekvens er vurdert som høy:

Figur 3 Hentet fra NGI sin kvikkleirekartlegging fra 2009

2.5.1. SKREDUTSATT OMRÅDER I SULITJELMA

Med bakgrunn i skredhendelser i Sulitjelma, og på bestilling fra Fauske kommune, ble det i 2010 utarbeidet en rapport «Kartlegging av skredutsatte områder i Sulitjelma» ved geologene Arne Sivertsen og Harald Rostad. Rapporten skal inngå i en ROS for bebygde områder i Fauske kommune.

Grovt oppsummert viser rapporten at deler av bebyggelsen i Sulitjelma generelt har en høy risiko for skred og steinsprang. Vurdering av skredfare og eventuelle krav om sikringstiltak i forbindelse med nybygging er ett av de anbefalte tiltak i rapporten:

<http://www.fauske.kommune.no/kartlegging-av-skredutsatte-omraader-i-sulitjelma.4874302-143912.html>

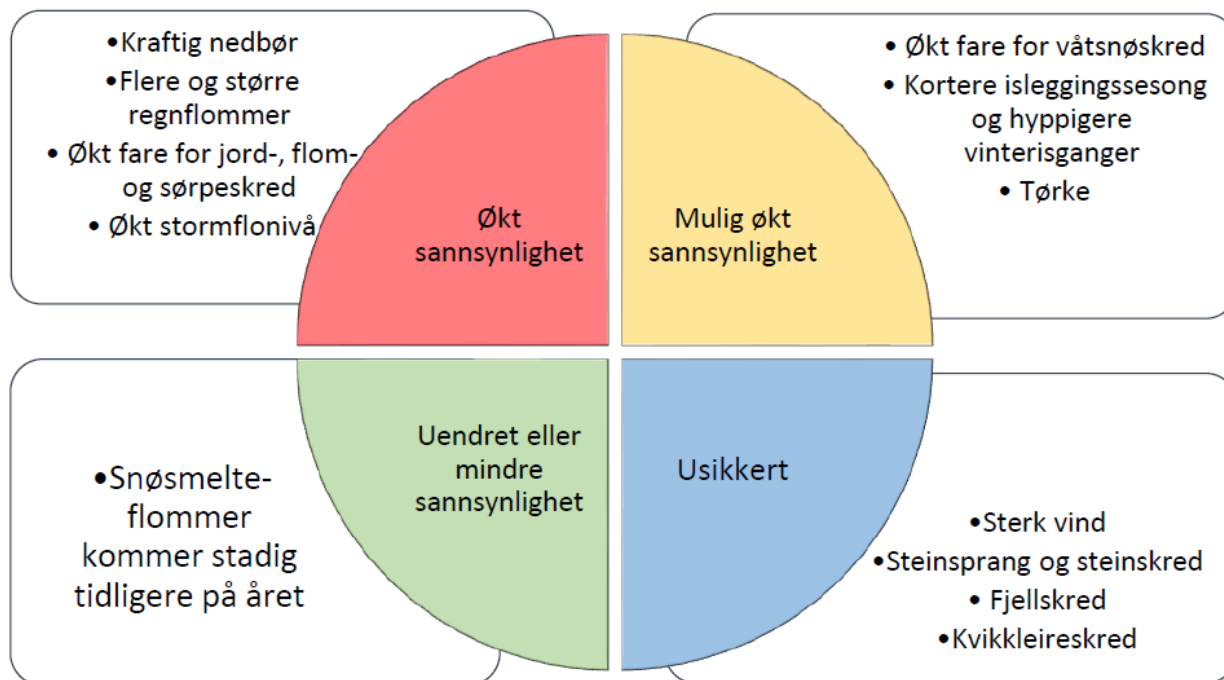
2.6. Klima

Kommunen har et kystklima med nedbørsrike og relativt kalde somre, der østlig vind er fremherskende vindretning.

Kommunen er ikke spesielt utsatt for ekstremvær da mye av bebyggelse og installasjoner er beskyttet av fjell, men lokale forhold kan gi vindforhold med stort skadepotensiale.

Sulitjelma er utsatt for å kunne bli isolert, da eneste ferdselsåre er riksvei som går gjennom et område som kan være utsatt for ras, og vei som går gjennom flere eldre tunneller.

Store nedbørsmengder og sterk snøsmelting vil kunne gi stor vannføring særlig i Sulitjelmavassdraget. Dette er likevel områder som i stor grad er regulert gjennom kraftutbygging av vassdraget.

Figur 4 - Sammendrag over forventet klimautvikling for Nordland beskrevet i "Klimaprofil Nordland – et kunnskapsgrunnlag for klimatilpassing"

Fauske kommune må i beredskapssammenheng ta hensyn til klimautviklingen som varsler generelt varmere og våtere klima, som igjen medfører økt sannsynlighet for kraftig nedbør, regnflom, jord-, flom- og sørpeskred og stormflo.

2.7. Vannforsyning

Fauske kommune eier og driver 6 kommunale vannverk, der vannkvaliteten er av tilfredsstillende kvalitet. Levering av rent vann dekker et grunnleggende behov hos befolkningen og tjenesten er derfor å regne som svært sårbar. Følgende kan beskrive status og risikoområder i januar 2018:

INSTALLASJON	STATUS
Stengvann vannverk:	Nytt vannbeh.anlegg i 2007 – reserveforsyning fra Klungset vv
Klungset vannverk:	Nytt vannbeh.anlegg i 2004 – reserveforsyning fra Stengvann vv
Høydebasseng for Stengvann og Klungset vv	Planlagt bygget i 2019/20 iht. Hovedplan vann
Valnesfjord vannverk:	Nytt vannbeh. anlegg i 2012 – ingen reserveforsyning
Høydebasseng for Valnesfjord vv	Planlagt bygget i 2021/22 iht. Hovedplan vann
Fridal vannverk i Østerkløft:	Eldre vannbeh.anlegg – ingen reserveforsyning
Lomi vannverk i Sulitjelma	God vanntilgang, eldre vannbeh.anlegg – ingen reserveforsyning
Sulitjelma Fjellandsby vannverk	Nytt vannverk med eget høydebasseng

2.8. Næringsliv og sysselsetting

Fauske kommune har samlet sett et mangfoldig og variert næringsliv, og både kraftproduksjon, turisme, nasjonal kompetanse innenfor rehabilitering, havbruk, industri, reindrift, og landbruk utgjør viktige næringer for kommunen.

2.8.1. STORULYKKEVIRKSOMHETER OG INDUSTRI

I Fauske oppbevarer og benytter et stort antall virksomheter innen industri, næringsliv, transportsektor og landbruk farlige stoffer. Dette gjelder kjemikalier, stoffer, stoffblandinger, produkter, artikler og gjenstander som har slike egenskaper at de representerer en fare for mennesker, materielle verdier og miljøet ved et akutt uhell.

Hendelser relatert til farlige stoffer kan enten oppstå på de stasjonære anleggene eller ved transport, og de fleste ulykker relatert til farlige stoff skjer i forbindelse med transport på vei. Siden vi er et sentralt knutepunkt langs E6, transporteres daglig store mengder farlige stoffer på bane, langs E6 og RV80, samt til og fra omlastningsterminaler.

Virksomheter som håndterer, eller transporterer farlige stoffer, er underlagt strenge krav til sikkerhet gjennom ulike regelverk. Kommunen er som planmyndighet ansvarlige for forvaltningen av arealene i kommunen, og da også planlegging knyttet til plassering av nye storulykkevirksomheter, og endringen i omgivelsene rundt eksisterende virksomheter.

Terror og sabotasje mot viktige installasjoner og infrastruktur vil gi kommunen store utfordringer. Spesielt viktig er tiltak for å sikre vann- og kraftforsyning mot sabotasje.

Kommunens eneste selskap/lokasjon som er underlagt storulykkeforsikringer knyttet til drift i Løvgavelen

2.8.2. TURISME OG STORE ARRANGEMENTER

Turisme spiller en betydelig rolle for Fauske med den beliggenheten vi har ved E6.

I Fauske har en tilgang på uberørt natur, fjell, lakseelver, midnattsol, Saltstraumen (verdens sterkeste tidevannsstrøm), nordlys, havørn og isbre (Sulitjelmabreen) og flere kjente nasjonalparker i kommunen, og nærliggende områder på svensk og norsk side oppsøkes hele året av turister og lokalbefolkningen.

I turistseongene har Fauske kommune en betydelig økning av antall mennesker som oppholder seg innenfor kommunen. Store arrangementer trekker i perioder mange mennesker til distriktet, og det arrangeres flere større arrangement som for eksempel Kobberløpet, Gata18 og Arctic Race.

2.8.3. SKS OG KRAFTPRODUKSJON

SKS sentral er lokalisert i sentrum av Fauske, og er definert som et sårbar lokasjon, da en vesentlig del av distriktets kraftproduksjon styres herfra.

SKS er ansvarlig for en rekke dammer som utgjør en potensiell risiko for flomskader i tilfeller som sabotasje, jordskred og ekstremvær.

Brann og eksplosjon i kraftstasjoner er kritisk i forhold til redning og slukking. Selskapet har egne beredskapsplaner som er basert på de installasjoner de forvalter og den risiko disse utgjør for Fauske kommune.

2.8.4. OPPDRETTSNÆRING

Oppdrettsnæringen er en viktig og sårbar næring i Fauske kommune. Wenberg fiskeoppdrett er lokalisert relativt nært lokal industri, E6 og jernbane.

I tilfelle forurensning til sjø, vil lokale strømforhold kunne redusere risiko for bedriftens installasjoner, men strømforholdene vil også, under spesielle forhold, gi svært kort responstid før en forurensning når anleggene.

Bedriften disponerer ikke eget utstyr for oppsamling av olje og vil kunne bli avhengig av rask respons fra nødetater og kommune, og tilgang til lokalt lagret lensemateriell vil kunne ha stor betydning.

Wenberg fiskeoppdrett disponerer mye materiell som vil kunne være relevant for nødetater og kommune i hendelser knyttet til sjø.

2.8.5. PRIVAT NÆRINGS LIV - EN BEREDSKAPSRESSURS

Fauske kommune har et stort mangfold av næringsaktører som samlet besitter svært mye ressurser og kunnskap som kan være relevant og viktig i en beredskapssammenheng.

I kommunens helhetlige beredskapsplan, og delplaner, er mange av disse ressursene kartlagt, og det er også inngått bistandsavtaler. Etablering av kommunalt beredskapsråd vil være et viktig tiltak for et bedre og mer formalisert samarbeid mellom kommunen, frivillige organisasjoner og det private næringsliv innenfor beredskap.

2.9. Natur og kultur

Fauske er preget av fjord- og dalfører omgitt av fjell. I nærheten av Sulitjelma ligger også isbreene Blåmannsisen i nord og Sulitjelmabreen helt i øst. Våtmarksområdet Kvitblikkvatn/ Vallvatnet (Fauskeidet naturreservat) er fredet på grunn av sitt rike fugleliv.

Det er to nasjonalparker i kommunen; Sjunkehatten/Misten nasjonalpark i Øvre Valnesfjord og Junkerdalen nasjonalpark i Sulitjelma.

AREALTYPE	AREAL I PROSENT	AREAL I DEKAR
Jordbruksareal	2	20 000
Produktiv skog	14	198 000
Ferskvann	8	93 000
Annen utmark	63	735 000
Breområder	13	162 000
Fauske kommune total	100	1 208 000

Figur 5 Arealoversikt over Fauske kommune - kommuneplanens arealandel

Kommunens naturreservater og nasjonalparker krever spesielle hensyn med tanke på hendelser knyttet til forurensing og skade på natur.

2.10. Tilfluktsrom:

Fra midten av 80-tallet har det fra sentralt hold vært lempet på krav knyttet til tilfluktsrom, og i praksis er det innført en midlertidig stans i utbyggingen.

Dette gjelder både offentlige tilfluktsrom, der ansvaret ligger hos kommunen, men også krav om tilfluktsrom i private bygg. Det er Sivilforsvaret som har ansvar for tilsyn med tilfluktsrommene, og i Fauske kommune er det registrert følgende tilfluktsrom:

BELIGGENHET	ANT. Plasser
Finneid nærmiljøsentor	400
Fauske VG.sk (Gymnaset)	450
Tareveien 7	177
Private tilfluktsrom fordelt på 26 bygg	2037
Totalt	3064 plasser

2.11. Beredskapsressurser i Fauske kommune

RESSURS	BELIGGENHET
Fauske lennsmanskantor	Fauske
Salten brann	Fauske og Sulitjelma
HV	Fauske
Sivilforsvaret (Fredsinnsatsgruppe, personell, Radiacslag)	Fauske
Salten IUA	Bodø/ Fauske
Fauske røde kors	Fauske
Fauske omsorgberedskapsgruppe (Fauske- og Sulitjelma sanitetsforening)	Fauske

I tillegg til ressursene som fremkommer i oversikten finnes det flere organisasjoner som kommunen ikke har vært i kontakt med i utarbeidelse av den analysen, men som likevel vil være viktige aktører innenfor beredskap. Nærmere oversikt vil finnes i kommunens overordnede beredskapsplan.

3. METODE OG PROSESS

3.1. Innhold, metode og prosess

Arbeidet med helhetlig ROS har i stor grad skjedd parallelt med utarbeidelse av ROS-Salten, som har blitt utarbeidet gjennom prosjektmidler i løpet av 2017.

I arbeidet med ROS for Fauske kommune, er det tatt spesielt hensyn til hvilke områder som er tatt med i ROS-Salten, men også i FylkesROS Nordland.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) publiserte i 2014 «Veileder for helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunene». Det er denne metodebeskrivelsen som ligger til grunn for utarbeidelse av ROS Salten, og den samme malen er valgt for arbeidet med risikovurdering i helhetlig ROS for Fauske kommune.

Veilederen tar utgangspunkt i å analysere av konkrete scenarioer, hvor en bestemt uønsket hendelse inntreffer på et bestemt sted. Den helhetlige ROS-analysen for Fauske kommune er gjort med hensyn til enkelthendelser og ikke at flere hendelser kan inntreffe samtidig.

De 12 valgte scenarioene som inngår i analysen er hendelser som går over kommunens kapasitet til håndtering ved hjelp av ordinære rutiner og redningstjeneste, samtidig som scenarioene er realistiske og synliggjør eksisterende og fremtidige risikofaktorer i regionen.

Det er forsøkt å gi et så helhetlig og uttømmende bilde over risiko og sårbarhet som mulig, men dette har vært utfordrende da noe av informasjonen om sårbarheten er gradert/unntatt offentlighet.

3.2. Prosess

Prosjektgruppen for utarbeidelse av helhetlig ROS har bestått av Rådmann, kommunalsjefer og ordfører. Kommunens beredskapsleder har hatt ansvar for prosjektgjennomføringen.

I prosessen har det gjennom flere møter med interne- og eksterne ressurser blitt gjort tverrfaglige vurderinger inn i prosessen.

I tillegg har prosjektleder søkt veiledning og fått innspill hos relevante aktører fra næringsliv og andre offentlige etater.

Politi, brannvesen, HV, Sivilforsvar, Røde Kors og kraftleverandør har vært noen av de viktige bidragsyterne i prosessen. Analysen har før politisk behandling vært til høring hos alle enheter internt i kommunen og hos eksterne bidragsytere.

3.3. Sårbarhet

Sårbarhet er et uttrykk for de problemer et system får med å fungere når det utsettes for en uønsket hendelse, samt de problemer systemet får med å gjenoppta sin virksomhet etter at en hendelse har inntruffet. I vurdering av kommunens sårbarhet har vi vurdert:

- Hvilke kritiske samfunnsfunksjoner som blir berørt som følge av de uønskede hendelsene vi har valgt?
- Hvilke konsekvenser vil bortfall av funksjonen ha for andre kritiske samfunnsfunksjoner?

3.4. Kritiske samfunnsfunksjoner

Grunnleggende kritiske samfunnsfunksjoner som er hensyntatt i vurdering av risiko og sårbarhet:

- Forsyning av mat og drikke
- Ivaretagelse av behov for husly og varme
- Forsyning av energi
- Forsyning av drivstoff
- Tilgang til elektronisk kommunikasjon
- Forsyning av vann og avløpshåndtering
- Fremkommelighet av personer og gods
- Oppfølging av særlig sårbare grupper
- Nødvendige helse- og omsorgstjenester

- Nød- og redningstjeneste
- Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

3.5.Sannsynlighet

Vurdering av sannsynlighet er en viktig faktor i vurdering av hvilke skadereduserende tiltak en bør prioritere. Følgende sannsynlighetskategorier er benyttet i risikoanalysen:

Kategori	Forklaring	Beskrivelse	Sannsynlighet pr år	Tidsintervall
5	Svært høy sannsynlighet	Meget god grunn til å forvente	> 10 %	Oftere enn 1 gang i løpet av 10 år
4	Høy sannsynlighet	Det er grunn til å forvente	2-10 %	1 gang i løpet av 10 til 50 år
3	Middels sannsynlighet	Det er like sannsynlig som usannsynlig	1-2 %	1 gang i løpet av 50 til 100 år
2	Lav sannsynlighet	Det er liten grunn til å forvente	0,1-1 %	1 gang i løpet av 100 til 1000 år
1	Svært lav sannsynlighet	Det er svært liten grunn til å forvente	< 0,1 %	Sjeldnere enn 1 gang i løpet av 1000 år

3.6.Konsekvenser

Konsekvenstyper som er verdier som samfunnet må beskytte for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet.

SAMFUNNSVERDI	KONSEKVENSTYPER
Liv og helse	Dødsfall
	Alvorlig skadde
	Skader og sykdom
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet
	Sosiale og psykologiske reaksjoner
	Kommunal tjenesteproduksjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø
	Langtidsskader på kulturmiljø/kulturminner
Materielle verdier	Økonomiske tap
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme
	Tap av personlig integritet

3.7.Konsekvenskategorier

I vurdering av konsekvens er disse tilpasset Fauske kommune, noe som vil medføre at samme hendelse vil kunne få en annen konsekvens i en annen kommune.

KATEGORI	FORKLARING
5	Svært store
4	Store
3	Middels
2	Små
1	Svært små

3.8.Overførbarhet

I arbeidet med risikovurdering av valgte scenarioer, har det vært viktig å gjøre en vurdering av hvorvidt de ulike hendelsene også har relevans innenfor andre områder i kommunen, eller til tilsvarende hendelser.

Det er i flere av de vurderte hendelsene valgt et «verste fallscenario» for å øke graden av overførbarhet til andre relevante hendelser.

I risikovurderingen er overførbarhet kategorisert i HØY og LAV.

3.9. Styrbarhet

Kan kommunen kontrollere/styre risikoen tilknyttet en hendelse?

Hvilke tiltak kan gjøres for å redusere sannsynligheten og/eller konsekvenser av en hendelse?

I risikovurderingen er følgende kategorier benyttet for å klassifisere styrbarhet:

KATEGORI	FORKLARING
Høy	Kommunen kan kontrollere/styre
Middels	Kommunen kan påvirke
Lav	Kommunen kan ikke påvirke eller styre

3.10. Usikkerhet

Det er knyttet usikkerhet til resultatene av analysene som er gjennomført.

Usikkerheten er blant annet knyttet til hvorvidt, og når en hendelse vil inntreffe, samt hva konsekvensene av hendelsene vil bli.

I analysene av scenarioene er det utført usikkerhetsvurderinger tilknyttet sannsynligheten, konsekvenser og sårbarhetsvurderinger underveis, og er oppsummert ved hjelp av fargekode. Den samlede usikkerheten for hver enkelt analyse er vurdert som høy hvis svaret er «nei» på et av de følgende spørsmålene:

- Er relevante data og erfaringer tilgjengelige?
- Er hendelsen/fenomenet som vurderes godt forstått?
- Er deltakerne enige?

3.11. Konsekvens

Konsekvensene av en uønsket hendelse er gradert i 5 kategorier, der målet er å skille de ulike hendelsene fra hverandre i alvorlighetsgrad.

Hvilke verdier en legger i kategoriene, vil variere fra kommune til kommune, og større kommuner vil som regel ha større akseptverdier enn mindre kommuner. Inndeling i konsekvenskategorier er tilpasset Fauske kommune, og følgende verdier er valgt for Fauske kommune.

Kategori	Dødsfall	Skader og sykdom
1	>3	<20
2	2	10-20
3	1	5-10
4	0	3-5
5	0	<3

3.12. Høring

Høringsutkast for «ROS Fauske» ble 23.02.2018 sendt alle interne enheter og eksterne som har bidratt i prosessen med høringsfrist 03.04.2018.

Følgende var mottakere av høringsutkastet:

- Alle interne enheter i Fauske kommune
- Bane NOR
- Nordland sivilforsvarsdistrikt
- Politiet
- Statens vegvesen
- SKS Produksjon
- ISE
- Heimevernet
- Fauske Røde kors
- Bodø kommune
- Fauna
- Wenberg fiskeoppdrett
- Salten brann

Følgende har levert kommentarer til planen:

- Bane Nord
- Fauske kommune ved kommunalsjef for oppvekst og kultur

Ut fra tilbakemelding fra Bane Nord, er kommunens mulighet til å påvirke skader knyttet til bane større enn hva som var angitt i utkastet. Bane Nord påpeker at kommunen har plikt og mulighet til å ta hensyn til jernbane i sine reguleringsplaner for nærliggende områder. Styrbarhet er derfor endret fra lav til middels.

Oppvekst og kultur har gitt tilbakemelding om feil oppgitte tall i forhold til antall elever og private barnehager. Dette er korrigert.

4. RISIKOVURDERINGER

4.1. Valg av hendelser

I Risiko- og sårbarhetsanalysen for Fauske kommune er det gjort et utvalg av 12 alvorlige hendelser som er sannsynlig kan inntreffe i Fauske kommune, og det er utarbeidet en matrise som viser hvilken sannsynlighet det er for at hendelsen inntreffer, satt opp mot konsekvensene dersom den inntreffer.

Utvalg av hendelser er gjort med bakgrunn i lokalkunnskap, erfaringer, eget planverk, og innspill fra interne og eksterne. I vurderingen av hvilke hendelser som er tatt med, er det også tatt hensyn til hvilke scenarioer som er tatt med i ROS-Salten og i fylkesmannens ROS.

Analysen skal gi et oversiktsbilde over sannsynlig risiko og sårbarhet i kommunen knyttet til de valgte hendelsene, men valg av scenarioer er også basert på overførbarhet til andre typer hendelser.

Noen hovedpunkter som har vært med i valg av hendelser:

- Samfunnet er blitt mer komplisert og uoversiktlig
- Generelt økt trusselbilde mot Norge (terror, IT)
- Økt avhengighet av strøm, teknologi og infrastruktur
- Fauske – et knutepunkt for vei- og jernbane
- Sentrumsnære oppdrettsanlegg
- Risikoutsatt for leirskred
- Sårbarhet knyttet til Sulitjelma (vassdrag, infrastruktur og ras)
- Klimaendringer

4.1.1. HENDELSER I ROS-SALTEN OG FYLKESROS NORDLAND

I valg av hendelser i denne analysen, er det tatt hensyn til scenarioer i ROS-Salten og FylkesROS Nordland. Denne analysen må derfor ses i sammenheng med disse, og noen av hendelsene vil til en viss grad være sammenfallende.

Følgende scenarioer er tatt med i ROS-Salten:

NATURHENDELSER	STORE ULYKKER	TILSIKTEDE HENDELSER
Ekstremvær med langvarig strømbrudd	Utslipp av farlige stoffer	Terrorangrep mot stort arrangement
Skred og flom	Styrt av satellitt med radioaktivt materiale	Bortfall av eKom
E.coli utbrudd	Skipsulykke utenfor Kunna	Hacking av kommunale IKT-systemer
Pandemisk influensa	Akutt forurensning i Vestfjorden	
	Togulykke ved Kvenfloget	

Følgende scenarioer er tatt med i FylkesROS Nordland:

NATURHENDELSER	STORE ULYKKER	TILSIKTEDE HENDELSER
Ekstremvær med langvarig strømbrudd i Lofoten	Gassutslipp ved storulykkevirksomhet	Terrorangrep i Nordland
Kvikkleireskred i Fauske	Skipsforlis utenfor Vega	Alvorlig voldshendelse i utdanningsinstitusjon
Fjellskred i Nordland	Atomulykke utenfor Helgelandskysten	Sikkerhetspolitisk krise i Nord
Stormflo og flom i Mosjøen	Tunnelbrann på E6 gjennom Sørfold	
Influensaepedimi		

4.2. Scenariokategorier

4.2.1. NATURHENDELSER.

På nasjonalt plan har Direktoratet for sivil beredskap (DSB) sagt at naturutløste hendelser i form av ekstremvær flom og ras trolig vil utgjøre den største utfordringen i samfunnssikkerhets-

arbeidet i tiden fremover. Et økt fokus på klimatilpasning i planprosesser i kommunene, vil være viktig for å redusere konsekvensene av slike hendelser.

Følgende naturhendelser er valgt:

- Langvarig bortfall av strøm
- Oversvømmelse og leirskred
- Stein- og sørpeskred
- Brudd på hovedvannledning

4.2.2. STORE ULYKKER

Fauske sentrum er knutepunkt for både vei- og bane, der begge passerer sentrumsnært og går gjennom store deler av kommunen. Det er naturlig å ha med scenarier knyttet til vei- og bane i vår risikovurdering, og valgte scenarier har overførbarhet til andre typer hendelser som kan medføre mange skadede og behov for evakuering. Følgende scenarier på store ulykker er valgt:

- Trafikkulykke med farlig gods
- Togavsporing med gasslekkasje
- Skolebussulykke
- Brann i sykehjem

4.2.3. TILSIKTEDE HENDELSER

Tilsiktede hendelser skiller seg fra andre typer hendelser ved at de er forårsaket av en aktør som handler med hensikt. Dette er hendelser hvor forutsetningene kan endre seg raskt og forutsetter en annen tilnærming til sannsynlighet.

Det siste tiåret har trusselen for å bli offer for uønskede tilsiktede handlinger økt betraktelig. Ondsinnete vilde handlinger som terrorisme, hacking, ekom-angrep og sabotasje kan gjøre stor skade på verdiene og tjenesteproduksjon i en kommune, og for samfunnet generelt. Det er vanskelig å velge relevante scenarier, men likevel viktig å ha med et utvalg hendelser som har stor overførbarhet i forhold til konsekvens og hvilke utfordringer kommunen vil stå overfor. Følgende scenarier på tilsiktede hendelser er valgt:

- Terrorangrep mot skole
- Cyberangrep mot ekom
- Hacking av IT-systemer
- Forurensning av drikkevann

5. SENARIO 1- LANGVARIG BORTFALL AV STRØM

5.1. Scenariobeskrivelse

«I forbindelse med langvarig og kraftig uvær skjer blant annet en rekke lynnedslag som slår ut sentrale komponenter, noe som medfører brudd på strøm, tele- og data i hele Salten. Vind- og lynskader fører til strømbrudd ved installasjoner knyttet til mobilnett.

Hendelsen skjer i januar med temperaturer ned mot -5 og vindkast opp storm styrke.

Uværet pågår i tre dager. Værforholdene hindrer reparasjon av systemene, og totalt er kommunen uten strøm, fasttelefon, mobil- og datatilgang i 4 døgn sammenhengende.

Satellittelefoner er ikke berørt av hendelsen»

5.2. Sammenlignbare hendelser

Mange scenarioer, spesielt knyttet til natur- og tilsiktede hendelser, vil kunne medføre brudd på strøm, tele og data i kortere eller lengre perioder. Ofte vil dette være momenter som kommer som tillegg til en annen hendelse, men som i seg selv får store konsekvenser for samfunnet.

5.3. Årsaker

- Sentrale installasjoner som leverer strøm, data, telefoni og mobilnett kan settes ut av funksjon av lynnedslag, ras, flom, kulde, snø og vind.
- Sterk vind og ras fører til fysisk skade på sentrale teleinstallasjoner og infrastruktur i strømmnett.
- Langvarige strømbrudd medføre mangel på backup-strøm hos leverandører av tele- og datasystemer.
- Alle føringsveier av strøm inn til kommunen kan slås ut av vind, ras- og lynskader
- Tilsiktede hendelserr

5.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Satellittelefoner lokalisert i Valnesfjord, sentrum og Sulitjelma.
- Apparater tilknyttet nødnett (kommer på plass februar 2018)
- Tilgang til prosedyrer og beredskapsplaner i papirformat
- Nødstrøm knyttet til helsetun og administrasjonsbygg (beredskapsrom og IT-rom)
- Evakueringslokale dekket av nødstrøm (administrasjonsbygget)
- Evakueringsplan med oversikt over bygg dekket av nødstrøm som vil kunne benyttes i en nødsituasjon.
- Beredskapsplaner hos SKS ig ISE.

5.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 50 – 100 år.

- Prognoser tilsier økt sannsynlighet for kraftigere-, og hyppigere tilfeller av ekstremvær
- Fasttelefon og data leveres mange plasser gjennom det samme stamnettet.
- Liten UPS-kapasitet på sentrale tele-/datasystemer og nødkommunikasjon.

5.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «LANGVARIG BORTFALL AV STRØM» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende mulighet til varsling av nødetater
- Tjenestenivå vil bli vesentlig redusert i kommunene
- Transport vi stoppe opp på grunn av manglende tilgang til drivstoff og lading av stadig flere EL-kjøretøy
- Kommunen eller nødetater vil ikke kunne sende ut befolkningvarsling
- Redusert tilgang til drivstoff for nøddagregater

- Stengte skoler- og barnehager. Arbeidstakere må ha tilsyn med egne barn, og vil ikke kunne være forhindret fra å stille på jobb

5.7. Sårbare grupper

Kraftleverandør kan ikke bistå med nødstrøm som kan dekke kommunens behov ved langvarige strømbortfall. Kommunen vil bli utfordret på å sikre varme til mottakere av hjemmebaserte tjenester og sårbare grupper generelt.

For enkelte vil eneste alternativ være evakuering til bygg dekket av nødstrøm

5.8. Forsyning av mat og medisiner

Leveranse av mat medisiner o.l vil stoppe opp/ bli ressurskrevende. Leverandører vil etablere nødløsninger for manuell håndtering av bestillinger/ rekvisisjoner for å kunne dekke kutte behov.

5.9. Forsyning av vann og avløpshåndtering

Vann og avløp er avhengig av strøm, men er i all hovedsak dekket av nødstrøm. Det vil likevel kunne være noen abonnenter som vil mangle vanntilførsel ved langvarig bortfall av strøm.

5.10. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved langvarig bortfall av strøm vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Begrensede kommunikasjonsmuligheter
- Manglende tilgang til å hente og gi informasjon
- Begrensede muligheter til samhandling med andre etater og interne ressurser
- Manglende tilgang til dataverktøy

5.11. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Publikums tilgang til alle typer helsetjenester vil etter relativt kort tid være svært redusert.

I utgangspunktet er ikke noen av dagens kommunikasjonsløsninger rustet for å være i drift etter 6-9 timer uten strøm, heller ikke nødnett. Det vil skape en utfordrende situasjon med tanke på å få kontakt med nødetatene og kommunen.

I en krise vil det erfaringsmessig søkes lokale løsninger som vil holde i drift viktige og kritiske tjenester, men dette vil være avhengig av årsak, ressurstilgang, værforhold o.l.

Mangel på nødstrøm knyttet til kommunens lokaler for institusjon, legevakt og hjemmetjenester vil føre til en krevende situasjon for helse- og pleiepersonell med manglende tilgang til dataverktøy, medisinsk utstyr og oppvarmede lokaler.

5.12. Konsekvensvurdering

Langvarig bortfall av strøm er et av de scenarioer som vil få store konsekvenser samtidig som det er relativt høy sannsynlighet for at hendelsen kan oppstå.

Manglende mulighet til å få varslet nødetater vil raskt kunne medføre tap av liv.

Hendelsen vil ramme alle områder i samfunnet som er basert på tilgang til strøm, data og tele, og for mange vil det raskt bli utfordrende å få dekket grunnleggende behov for mat, varme, drivstoff, medisiner etc.

5.13. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Utvide nødstrømkapasitet på helsetunet.
- Etablere nødstrøm i administrasjonsbygget.
- Kartlegging over nødstrømsagregat som finnes i kommunen
- Liste over private lokaler dekket av nødstrøm – avtale om disponering i krisetilfeller
- Inngå samarbeidsavtale med lokale radioamatører om bruk av VHF-nett.
- Avtale med bønder/ fiskeoppdrett og andre som i en nødsituasjon kan levere drivstoff til nødagregater, nødetater og hjemmetjeneste.

LANGVARIG BORTFALL AV STRØM

SANNSYNLIGHET	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
			○			En gang i løpet av 50-100 år

KONSEKVENSVURDERING

Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall				○		Får ikke varslet nødetater
	Alvorlig skadde				○		Får ikke varslet nødetater
	Skader og sykdom					○	Får ikke varslet nødetater
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Mangel på mat, medisin
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Manglende kommunikasjonsmuligheter
	Kommunal tjenesteproduksjon					○	Mangel på strøm
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			●			
	Tap av personlig integritet				●		Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner		●				
Materielle verdier	Økonomiske tap					●	Manglende mulighet til å varsle skader under utvikling
Samlet vurdering av konsekvens					○		

Behov for befolkningsvarsling	Ja					
Behov for evakuering	Ja - spesielt i perioder med lav temperatur, og for beboere uten alternative varmekilder					
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarier.				
Styrbarhet	Middels	Leveranse av strøm, tele og data er basert leverandørs evne til å finne alternative forsyningsveier. Etablering av robuste interne datanett og tilstrekkelig nødstrøm kan i stor grad sikre tilgang til viktige fagapplikasjoner.				
Overførbarhet	Mange scenarier, spesielt knyttet til natur- og tilsiktede hendelser, vil kunne medføre brudd på strøm, tele og data i kortere eller lengre perioder. Ofte vil dette være momenter som kommer som tillegg til en annen hendelse, men som i seg selv får store konsekvenser for samfunnet.					
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»	
	○		●		●	

6. SENARIO 2 - OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED

6.1. Scenariobeskrivelse

«Det er mandag formiddag i slutten av mars. Etter en periode med kulde og ekstremt mye snøfall, kommer et værskifte med mildvær og kraftig nedbør. På litt over et døgn blir det opptil 12 grader varmere flere steder i kommunen. Meteorologisk institutt har sendt ut ekstremværvarsel om sørvestlig storm med vindkast oppi orkanstyrke i kastene, kraftige regnbyger, og det meldes om fare for lokalt store nedbørsmengder, snøskredfare og stormflo. NVE har sendt ut melding om flom på rødt nivå for hele Salten, og skredfaren ventes som 4 – stor.

Like etter kl. 13 når et ekstremt regnvær store deler av Salten, og ved flere målestasjoner i regionen blir det rapportert om nedbørsrekorder (120 mm nedbør på 24 timer). Hendelsen fører til lokale oversvømmelser i Fauske, og overvanns-systemet blir sprengt.

Det er stor fare for isgang og ispropper i elver og det kommer etter hvert inn melding om vann i kjellere. Det er stor fare for overbelastning på dammer som er dimensjonert for 500-årsflom. Klokken 18 går det et begrenset leirskred i øvre Krokvollveien (Kleiva) og et hus får betydelige setningsskader.

Ekstremværet/uværet varer i 27 timer, og værmeldingen for de kommende 3 dagene viser fortsatt store nedbørsmengder i form av regn»

6.2. Sammenlignbare hendelser

Fauske kommune har flere områder definert med høy risiko og sannsynlighet for leirskred.

Generelt økt fare for vær-situasjoner som vil kunne medføre hendelser der konsekvensene er sammenlignbare med scenarioet som er beskrevet.

En av konsekvensene av scenarioet er stort behov for evakuering av mange personer, noe som vil være sammenlignbart for flere andre typer scenarioer.

6.3. Årsaker

- Manglende kapasitet i avløpssystem for slike ekstreme nedbørsmengder.
- Området i Kleiva er risikoområde for leirskred.
- Vannmasser fører med seg greiner, stein o.l som tetter til avløp, bekker og overløp.

6.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Enhet VVA har opprettet vassdragsteknisk ansvarlig (ekstern konsulent) til å vurdere faren for dambrudd ved Stengvann.
- Kvikkleierkartlegging for Fauske gjennomført i 2009
- SKS har egne planverk for flomhendelser.

6.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år. Hovedårsak er prognoser som viser generell økt hyppighet for ekstremvær.

6.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Evakueringsbehov for stort antall personer
- Vanskelig å avgrense evakueringsområde
- Avhengig av vurdering av fagpersonell (geolog). Dette vil trolig ta tid hvis mange er rammet av et ekstremvær
- Ukjent status på kommunens dammer i forhold til hva de er bygget for å tåle.
- Stenging av barnehage/skole ved tap av vanntilførsel.
- Ved forurensning av vann vil det være behov for drikkevannsforsyninger

- Behov for forpleining av barn som ikke kan hentes i barnehage/ skole hvis redusert fremkommelighet langs veier.
- Redusert fremkommelighet for ansatte til å kunne stille på jobb.

6.7. Sårbare grupper

Redusert fremkommelighet vil kunne skape utfordringer for hjemmetjeneste og nødetater. Pleietrengende som bor hjemme og er avhengig av daglig tilsyn vil være en spesielt sårbar gruppe.

6.8. Avløpshåndtering

Kommunens avløpssystemer er ikke dimensjonert for ekstreme nedbørsmengder og VVA vil måtte bruke mye ressurser til å håndtere overvann, holde avløp åpne og skape midlertidige løsninger for å redusere risiko for flomskader.

6.9. Konsekvensvurdering

Leirskred og eventuelt dambrudd vil ha stor sannsynlighet for skade på person og fare for tap av liv. Skade på bygning og naturskade vil kunne få store samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser, og et skadeomfang som vil ta langt tid å gjenopprette.

6.10. Forslag til risikoreducerende tiltak

- Utarbeidelse av evakueringsplaner knyttet til flom- og rasutsatte områder i kommunen.
- Etablere løsning for befolkningsvarsling (varsler alle innenfor et geografisk område)
- Iverksetter tiltak i form av døgnvakt ved å bemanne alle bekkeinntak.

Utarbeidelse av risikovurdering for dambrudd ved Stengvann hos vassdragsteknisk ansvarlig. Vurdere behov for å utarbeide evakueringsplan for beboerne nærmest demningen i Vatnbygd.

OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED

SANNSYNLIGHET	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
				○		En gang i løpet av 10-50 år

KONSEKVENSVURDERING

Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall				○		I tilfelle leirskred eller dambrudd
	Alvorlig skadde					○	I tilfelle leirskred eller dambrudd
	Skader og sykdom					○	I tilfelle leirskred eller dambrudd
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			○			Redusert fremkommelighet
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Frykt og usikkerhet
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Redusert fremkommelighet
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				●		Kjent risiko
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø				●		
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap					●	
Samlet vurdering av konsekvens					○		I tilfelle leirskred eller dambrudd vil scenarioet kunne få store menneskelige og materielle konsekvenser
Behov for befolkningsvarsling	Ja						
Behov for evakuering	Ja						
Usikkerhet	Middels	Manglende kompetanse til vurdering av geologiske forhold. Stor usikkerhet ang. sårbarhet knyttet til kommunale dammer					
Styrbarhet	Middels	Kommunens arealplan og risikovurdering av skredutsatte områder. Risikovurdering og beredskapsplaner knyttet til VA. Tidlig befolkningsvarsling til flom- og skredutsatte beboere.					
Overførbarhet	Beskrevet scenario har stor overførbarhet til andre typer hendelser som vil medføre behov for befolkningsvarling og evakuering						
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	○		●		●		

7. SENARIO 3 - STEIN- OG SØRPESKRED

7.1. Scenariobeskrivelse

«I forbindelse med ekstremvær med store nedbørsmengder i form av sludd, regn og vind opp i orkan styrke, så går det et stort stein- og sørpeskred på østsiden av Hårskolt-tunnelen i Sulisdalen. Skredet går en tirsdag kl 13.30 i mars måned og tar med seg vegfyllingen i en bredde på ca 50 meter. Området som er rammet har ikke mobildekning, og blir avspærret i påvente av geolog. Statens vegvesen estimerer at veien vil være stengt i minst 24 timer»

7.2. Sammenlignbare hendelser

Sulitjelmasamfunnet er utsatt for å kunne bli isolert i flere tenkte scenarier. Utfjordinger beskrevet i dette scenarioet vil være overførbar til andre hendelser som medfører isolasjon av Sulitjelma.

7.3. Årsaker

Oppstår på grunn av frostsprenging avløst av mildvær og store nedbørmengder med våt og tung sne. Det er tidligere registrert ras i beskrevet område.

7.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Satellittelefoner lokalisert i Valnesfjord, sentrum og Sulitjelma.
- Apparater tilknyttet nødnett (kommer på plass februar 2018)

7.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år.

- Scenarioet er beskrevet i et område som er på eksisterende skredkart fra Statens vegvesen.
- Det har tidligere gått skred her.

7.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «STEIN- OG SØRPESKRED» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende tilgang til helse- og omsorgstjenester Redusert tilgang for nødetater.
- Ingen omkjøringsmuligheter vil medføre isolasjon av Sulitjelma-samfunnet. Ved dårlige værforhold kan tilgang via helikopter også være forhindret. Da vil en ikke kunne yte noen form for bistand fra nødetater.
- Omsorg for barn hvis foreldre ikke kommer seg forbi rasområde eller hvis foreldre er direkte berørt av skredet.
- Transport forbi rasområdet for yrkestrafikk og pendling til/fra jobb og skole.
- Området har svært dårlige dekningsforhold for mobil og nødkommunikasjon.

7.7. Sårbare grupper

Redusert fremkommelighet vil kunne skape utfordringer for hjemmetjeneste og nødetater. Pleietrengende som bor hjemme og er avhengig av daglig tilsyn vil være en spesielt sårbar gruppe. Begrenset tilgang til medisiner for hjemmetjenestens klienter kan bli en utfordring ved langvarig stenging av veiforbindelse.

7.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Publikums tilgang til alle typer helsetjenester og nødetater vil være svært redusert i tidsrommet veiforbindelse er stengt.

7.9. Konsekvensvurdering

Største konsekvens ved langvarig avstenging av vei til Sulitjelma er manglende tilgang for nødetater i perioden veien blir avstengt. Eneste alternativ er helikoptertransport, som i ekstreme vær-situasjoner også kan være forhindret

Strøm og infrastruktur er i de fleste områder langs denne traseen ikke lokalisert langs vei og vil normalt ikke bli rammet av skredet som er beskrevet.

Forstyrrelser i dagliglivet vil først og fremst berøre de som pendler langs veien, og spesielt de som har barn som går på skole på Fauske, eller der foresatte til barn på skolen har sitt arbeidssted på Fauske.

7.10. Forslag til risikoreducerende tiltak

Forbedre mobildekning langs trase mellom Moen og Sulitjelma.

STEIN- OG SØRPESKRED

SANNSYNLIGHET	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
				●		En gang i løpet av 10-50 år

KONSEKVENSVURDERING

Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall				○		Ingen, eller begrenset tilgang for nødetater.
	Alvorlig skadde				○		Ingen, eller begrenset tilgang for nødetater.
	Skader og sykdom				○		Ingen, eller begrenset tilgang for nødetater.
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Isolasjon
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Manglende kommunikasjonsmuligheter
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Manglende kommunikasjonsmuligheter
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			●			
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				Lite sårbart område
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			
Samlet vurdering av konsekvens				○			Kan ikke nås av nødetater i perioden veien blir avstengt. Strøm og annen infrastruktur vil normalt ikke bli rammet. Forstyrrelser i dagliglivet for pleietrengende og pendlere.
Behov for befolkningsvarsling	Ja. Det vil også varsles via trafikkmeldinger på radio						
Behov for evakuering	Nei						
Usikkerhet	Lav	Har hatt tilfeller der veiforbindelse til Sulitjelma har vært stengt					
Styrbarhet	Liten	Fylkesvei					
Overførbarhet	Andre hendelser som kan medfører isolasjon av sulitjelma.						
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	○		●		●		

8. SENARIO 4 - BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING

8.1. Scenariobeskrivelse

«I forbindelse med store nedbørmengder over flere dager går et leir- og jordskred nedenfor hovedinntak for drikkevann ved Helskog vannanlegg. Skredet går kl 06:00 en onsdag i mars, og VVA varsles via SD-alarmsystem»

8.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med mange typer hendelser som medfører langvarig brudd på vannforsyning.

8.3. Årsaker

Ekstremvær utløser skred i et område som fra før ikke er kartlagt som spesielt skredutsatt.

8.4. Identifiserte eksisterende tiltak

Beredskapsplan for vannforsyning.

Vanntank i beredskap for transport av drikkevann fra annet vannverk.

8.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 50-100 år. Prognoser varsler hyppigere ekstremvær som vil kunne medføre utvasking og ras også i områder som tidligere ikke har vært definert som rasutsatte.

8.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Mangel på reserve forsyningskilde som dekker Valnesfjord.
- Manglende vann gir generelt redusert brannberedskap.

8.7. Sårbare grupper

Distribusjon er basert på at de berørte selv kan hente vann. Pleietrengende vil få økt behov for bistand fra hjemmetjeneste eller andre.

8.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Brudd på vanntilførsel vil raskt medføre at tilbudet på helse- og omsorgstjenester ikke vil kunne opprettholdes ved legesenteret i Valnesfjord

8.9. Konsekvensvurdering

I tilfelle brann vil manglende tilgang til vann kunne medføre store konsekvenser.

Utilgjengelig område vil medføre ressurskrevende reparasjonsarbeid, og for vannverket i Valnesfjord finnes det ingen muligheter for omkobling til alternativ vannkilde.

- Stenging av barnehage og skole pga tap av vann
- Indirekte konsekvens for tjenesteyting på andre områder ved at foreldre må være hjemme for å passe på egne barn.
- Sårbare abonnenter må forsynes med vann fra kommunens vanntank. Krever at den berørte selv kan hente vann ved distribusjonssted.

8.10. Forslag til risikoreducerende tiltak

Etablere alternativ vannledningsforbindelse fra Fauske som kan benyttes ved manglende levering fra vannverket på Helskog.

LEIRSKRED MED BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING							
SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
				○			En gang i løpet av 50-100 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall		○				Manglende vann til brannbekjempelse
	Alvorlig skadde		○				Manglende vann til brannbekjempelse.
	Skader og sykdom			○			Hygiene og Manglende vann til brannbekjempelse
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			○			Ingen alternative vannkilder. Vil ta tid å etablere tilkjøring av vann
	Sosiale og psykologiske reaksjoner		○				
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Skoler- og barnehager stenges
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				●		Viktig tjeneste fra kommunen
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				Lite sårbart område
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			Kostnader knyttet til reparasjon og distribusjon
Samlet vurdering av konsekvens				○			Reparasjonskostnader, redusert brannberedskap, stengte skoler- og barnehager
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Har i nyere tid hatt tilfeller med brudd på vanntilførsel til deler av kommunen					
Styrbarhet	Lav	Naturhendelse i område som ikke er definert som risikoutsatt					
Overførbarhet		Andre hendelser som kan medfører mangel på vann					
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	○	●	●				

9. SENARIO 5 - TRAFIKKULYKKE MED FARLIGE GODS

9.1. Scenariobeskrivelse

«Kl 14 på en fredag i slutten av mai velter en tankbil etter en unnamanøver i rundkjøringen mellom Shell og Esso på Fauske. Uhellet medfører lekkasje av 20m³ diesel og 53m³ bensin. Store mengder drivstoff renner ned mot havet via Sjøgata. Det er 18 grader, sol, og frisk bris fra nord»

9.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med hendelser knyttet til forurensning og som resulterer i en rask evakuering av mange mennesker.

9.3. Årsaker

Trafikkuhell i sterkt trafikkert område.

9.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Evakueringsplan for Fauske kommune.
- Salten IUA

9.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år. Det fraktes daglig farlige stoffer gjennom sentrum knyttet til lokal industri, men hovedsakelig som gjennomfart langs E6/ R80.

9.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TREFIKKULYKKE MED FARLIGE GODS» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Stor tetthet av mennesker og bedrifter i området.
- Knutepunkt E6/ R80
- Kort avstand til oppdrettsanlegg
- Eksplosjonsfare som også vil kunne spre seg til to bensinstasjoner i umiddelbar nærhet.

9.7. Konsekvensvurdering

Store mengder drivstoff vil renne i avløp og i grunn. Det meste vil ende i sjø med relativt kort avstand til flere oppdrettslokasjoner. Høy temperatur bidrar til å øke brann- og eksplosjonsfaren. Evakueringsbehov vil kunne ramme store deler av sentrum. Dette vil også kunne gjelde lokaler for kommunens kriseledelse.

Kommunens lokasjonsbaserte varsling vil begrense varsling kun til personer med bostedsadresse i området.

Bensin og diesel er relativt flyktige materialer og hendelsen vil skape begrensede utfordring i forhold til generell forurensning og risiko for fiskeoppdrett. Lokale strømforhold vil med stor sannsynlighet begrense eller unngå at lokalt fiskeoppdrett blir berørt.

9.8. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Etablere løsning for befolkningsvarsling basert på personer innenfor det geografiske området.
- Evakueringsplan for alle kommunale bygg.

TRAFIKKULYKKE MED FARLIGE STOFFER							
SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
					☐		En gang i løpet av 10-50 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall		☐				Eksplisjonsfare
	Alvorlig skadde		☐				Eksplisjonsfare, farlige gasser
	Skader og sykdom			☐			Eksplisjonsfare, farlige gasser
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				☐		Avstengning og evakuering av sentrum
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				☐		Skadeomfang, evakuering, «krisescenario»
	Kommunal tjenesteproduksjon			☐			
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				☐		Sentrumsnært
	Tap av personlig integritet	☐					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø			☒			Ukjent konsekvens for fiskeoppdrett. Erfaringsmessig store kostnader knyttet til forurensningssaker
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner		☐				
Materielle verdier	Økonomiske tap			☐			Kostnader knyttet til opprydding og opprensning av grunn og avløpsystem. Skade på oppdrettsanlegg
Samlet vurdering av konsekvens					☐		Reparasjonskostnader, Stort skadepotensiale. Omfattende evakuering
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Ja					
Usikkerhet	Stor	Antall berørte, Vind blåser mot fiskeoppdrett, Grad av nedbrytbarhet for forurensning som når sjø.					
Styrbarhet	Lav	Europavei/ Fylkesvei					
Overførbarhet							
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	☐		☐		☒		

10. SENARIO 6- TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE

10.1. Scenariobeskrivelse

«Hendelsen skjer en tirsdag morgen kl 08:00, og det er +15 grader og vindstyrke 1 fra øst. En skade på togundergang i Rabbenveien fører til Togavsporing, der det slås hull på en tank med ca 4m³ flytende ammoniakk.

Det er ingen personskader som direkte resultat av selve avsporingen, men gasslekkasjen resulterer i en gass-sky av ammoniakk som sprer seg mot nedre Hauan boligområde (Ammoniakk er en fargeløs, giftig gass med stikkende lukt. Gassen er brennbar, men vanskelig å antenne. Ammoniakk er lettere enn luft. Væske som fordamper vil derimot danne en kald tåke som er tyngre enn luft og legger seg langs bakken.

Ammoniakk er en base som virker etsende på slimhinnene. Ammoniakk fordamper raskt, og vil irritere luftrør og bronkier. Man må hoste og blir hes, med risiko for kvelning.)»

10.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med hendelser som vil medføre evakuering av et stort antall personer og varsling av alle mennesker innenfor et geografisk område.

10.3. Årsaker

Setningsskader/ sig i leirgrunn medfører skade på jernbanespor.

10.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Evakueringsplan for Fauske kommune.
- Salten IUA
- Beredskapsplan Bane Nor

10.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 50-100 år. Det transporteres daglig farlig gods via jernbane der trase går gjennom tettbefolkede områder flere steder i kommunen.

Naturskader, tilsiktede hendelser og andre uforutsette utløsende faktorer gir en risiko for at avsporing kan skje.

10.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende oversikt over barn i området på vei til skole.
- Usikkert hvor mange skolelever som vil kunne motta og forstå et evakueringsvarsel for området.
- Lokasjonsbasert varsling går kun til de som har adresse innenfor definert område. Barn under 16 år mottar ikke varsel ved denne type varsling. Kommunen eller nødetater har pr i dag ikke tilgang til løsning for befolkningsvarsling.

10.7. Konsekvensvurdering

Et stort utslipp av Amoniakk vil kunne utsette et relativt stort antall mennesker for skader på slimhinner, øyne og hud. Ved innpusting av høye konsentrasjoner og/eller langvarig eksponering er det risiko for pustevansker, lungebetennelse og død.

Avsporing, med bakgrunn i skader på konstruksjon, vil kunne medføre lengre stengning av togtrafikken.

10.8. Forslag til risikoreducerende tiltak

- Etablere løsning for befolkningsvarsling.

- Evakueringsplan for alle kommunale bygg.

TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE

SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
				●			En gang i løpet av 50-100 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall					●	Amoniakk kan medføre umiddelbar fare for store fysiske skader eller død
	Alvorlig skadde					●	Amoniakk kan medføre umiddelbar fare for store fysiske skader eller død
	Skader og sykdom					●	Amoniakk kan medføre umiddelbar fare for store fysiske skader eller død
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Evakuering av nærliggende område.
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Evakuering av nærliggende område.
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Pågang helsetjenester redusert fremkommelighet
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			●			
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				Fysiske skader etter avsporing
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner		●				
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			Kostnader knyttet til opprydding og opprensning er ikke kommunalt ansvar.
Samlet vurdering av konsekvens					●		Stort skadepotensiale. Omfattende evakuering.
Behov for befolkningsvarsling	Ja						
Behov for evakuering	Ja						
Usikkerhet	Stor	Antall berørte					
Styrbarhet	Middels	Bane Nor er eier. Kommunen er ansvarlig i forhold til å ta hensyn til jernbane i sine reguleringsplaner for nærliggende områder.					
Overførbarhet	Hendelser som vil medføre evakuering av et stort antall personer og varsling av alle mennesker innenfor et geografisk område.						
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	○		●		●		

11. SENARIO 7 – TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS

11.1. Scenariobeskrivelse

«En mandag morgen i februar går et steinras med store steinblokker som treffer Fylkesvei 830 i Sjønstådalen.

Skolebussen med 13 passasjerer blir truffet av raset og velter. 1 elev og sjåføren omkommer umiddelbart, 4 blir alvorlig- og 3 blir lettere skadet. Resten av passasjerene er fysisk uskadet etter hendelsen»

11.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er overførbart til flere typer hendelser der mange skoleelever er involvert. Dette er utfordrende hendelser med tanke på involverte sin alder og mange pårørende/ involverte. Scenarioet er sammenlignbart med hendelser som medfører kort- eller lengre isolasjon av Sulitjelma.

11.3. Årsaker

Frostsprenning og store temperaturvariasjoner kan være en typisk utløsende faktor. Det har tidligere gått ras i dette området.

11.4. Identifiserte eksisterende tiltak

Området er risikovurdert som skredpunkt av Statens vegvesen.

11.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år.

- Endringer i klima som resulterer i mange og store temperatursvingninger- og nedbørsmengder.
- Skredutsatt område.
- Skole- og rutebuss passerer daglig

11.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Svært dårlig mobildekning i området kan begrense mulighet for varsling av nødetater
- Tjenestenivå vil bli redusert i kommunene ved stenging av vei til Sulitjelma
- Ingen omkjøringsvei medfører isolasjon av Sulitjelma
- Hendelse der det er sannsynlig at kun barn må gjøre førstehjelpstiltak, varsle og organisere skadested før eventuelt andre kommer til. Ekstra utfordrende om det skjer i område uten mobildekning.
- Vil kunne ta tid før en får gjort en vurdering av rasfare. Risiko for hjelpearbeidet og forhindrer rydding av vei.

11.7. Sårbare grupper

Scenarioet involverer barn som er en sårbar gruppe.

Stenging av vei over lengre periode vil kunne medføre manglede mulighet til å levere omsorgstjenester til beboere i Sulitjelma, og en stengning vil også begrense mulighet for nødetater til å yte bistand overfor skadested. Avhengig av helikoptertransport.

11.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Publikums tilgang til alle typer helsetjenester vil, mens veien er stengt, være redusert.

11.9. Konsekvensvurdering

- Svært sårbar gruppe involvert
- Mange pårørende og indirekte involverte vil medføre en ressurskrevende situasjon for kommunen både under og etter selve hendelsen.
- Hendelse vil utfordre kommunen på omdømme i forhold til sikker skolevei og manglende varslingsmuligheter i området.
- Alvorlig hendelse med mange involverte vil medføre stort informasjonsbehov fra kommunen og stort press på servicetorg, skole, kriseledelse og andre involverte.
- Lengre avstengning av vei vil påvirke foreldres mulighet til å hente barn i barnehage/skole/SFO.
- Barn som pårørende av de som er direkte involvert.

11.10. Forslag til risikoreducerende tiltak

- Forbedre mobildekning langs trase mellom Moen og Sulitjelma.
- Hendelse tas med i skolens lokale beredskapsplaner.

TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS

SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
					☐		En gang i løpet av 10-50 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall					☐	1 omkommet
	Alvorlig skadde					☐	4 alvorlig skadet
	Skader og sykdom					☐	Sannsynligvis flere lettere skadet og psykisk hardt påvirket
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				☐		Svært mange involverte. Isolasjon av beboere
	Sosiale og psykologiske reaksjoner					☐	Svært mange involverte og pårørende
	Kommunal tjenesteproduksjon			☐			Isolasjon av Sulitjelma
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			☒			
	Tap av personlig integritet	☐					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		☐				Skade på vei
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	☐					
Materielle verdier	Økonomiske tap			☒			Fylkesvei, Langvarig oppfølging av involverte
Samlet vurdering av konsekvens					☐		Mange skadede, døde og involverte. Ressurskrevende oppfølging over lang tid.
Behov for befolkningsvarsling		Nei					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Finnes relevante og tidsnære eksempler på trafikkulykker med mange involverte.					
Styrbarhet	Lav	Fylkesvei					
Overførbarhet	Alvorlige hendelser der en eller flere skolelever er involvert. Hendelser som resulterer i isolasjon av Sulitjelma.						
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	☐		☐		☒		

12. SENARIO 8 – BRANN PÅ INSTITUSJON

12.1. Scenariobeskrivelse

«Klokken 04:00 natt til en onsdag i Oktober går brannalarmen på Fauske sykehjem avd. G2/ G3 (somatisk).

Brannen begynner i et rom som inneholder en del brannfarlige stoffer, og utvikler seg relativt raskt. Det er 2 ansatte på jobb på avdelingen og 18 pasienter, der flere er demente og noen sterkt bevegelseshemmet.

På grunn av utrykning til annet oppdrag er politi og brannvesen ikke umiddelbart tilgjengelig, og ved varsling meldes det at det vil ta ca 25 min før brannvesen fra Sørfold/ Saltdal og politi kan være på plass»

12.2. Sammenlignbare hendelser

Beskrevet scenario er sammenlignbart med hendelser som innebærer brann i kommunens institusjoner og omsorgsbygg. Hendelser som dette utløser et akutt evakueringsbehov, der de ansatte selv må kunne organisere og gjennomføre evakueringsarbeidet uten bistand fra nødetater.

12.3. Årsaker

Elektrisk feil starter brann i rom inneholdende lett brennbare stoffer.

12.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Brannvarslingssystemer installert
- Evakueringsplan for institusjon
- Lokale slukkemidler
- Brann- og evakueringsøvelser
- Rutiner for tilkalling av forsterkninger fra nabokommuner og innkalling av reservemansker hos Salten brann.

12.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 50-100 år.

- Elektriske feil ofte brannårsak på grunn av tekniske feil, brukerfeil o.l.
- På institusjoner oppbevares det brannfarlige vesker som vil kunne gi en rask brannutvikling.
- Lokalt brannvesen har ikke døgnbemanning og begrenset kapasitet ved sammenfallende hendelser.

12.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «BRANN PÅ INSTITUSJON» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Evakuering av bevegelseshemmede og demente er spesielt utfordrende
- Hendelsen skjer på natt med minimal bemanning.
- Strømprudd oppstår ofte i forbindelse med brann.
- Brann i lokaler som inneholder eksplosjonsfarlig gass og brennbare vesker vil øke risiko for pasient og den ansatte.

12.7. Sårbare grupper

Berørte pasientgruppe består av eldre, demente og fysisk svekkede personer som vil ha et stort behov for omsorg både under- og i etterkant av hendelse. Hendelsen vil også direkte- eller indirekte berøre nærliggende avdelinger som har mange sårbare pasientgrupper.

12.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Legekantor/ legevakt er lokalisert i nærliggende bygg, og lokalene vil kunne bli utilgjengelig.

12.9. Konsekvensvurdering

- Evakuering av bevegelseshemmede og demente er spesielt utfordrende, og hendelsen skjer i et tidsrom med minimal bemanning og uten bistand fra nødetater i tidlig fase av hendelsen.
- Brann vil kunne medføre at lokaler for legevakt ikke blir tilgjengelige samtidig som potensialet for mange samtidig skadede er stort.
- Ressurskrevende oppfølging av pasienter og pårørende på kort- og lang sikt.
- Behov for etablering av evakuerings- og pårørendesenter.

12.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Installasjon av sprinkleranlegg.
- Utarbeidelse av evakueringsplan for alle kommunale bygg.

BRANN PÅ INSTITUSJON							
SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
				☐			En gang i løpet av 10-50 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall				☐		Risiko i forbindelse med brann og evakuering
	Alvorlig skadde				☐		Risiko i forbindelse med brann og evakuering
	Skader og sykdom				☐		Risiko i forbindelse med brann og evakuering
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			☐			
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				☐		Mange involverte og pårørende
	Kommunal tjenesteproduksjon				☐		Brannskade på bygg. Begrenset tilgang til alternative lokaler
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			☒			Alvorlig hendelse, knyttet til viktig tjeneste og sårbar pasientgruppe
	Tap av personlig integritet				☒		Risiko for tap av pasientinformasjon og dokumenter
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		☒				
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	☒					
Materielle verdier	Økonomiske tap				☒		Bygg og innbo dekket av forsikring
Samlet vurdering av konsekvens				☐			
Behov for befolkningsvarsling		Nei					
Behov for evakuering		Ja					
Usikkerhet	Lav	Det finnes relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarier.					
Styrbarhet	Middels	Lokale varslings- og slukkesystemer, Evakueringsplaner, Lokale brannøvelser					
Overførbarhet	Hendelser med brann i kommunale bygg som utløser akutt evakueringsbehov.						
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	☐	☒	☒	☒	☒	☒	

13. SENARIO 9 – TERRORANGREP MOT SKOLE

13.1. Scenariobeskrivelse

«PST har fått troverdig informasjon om at det planlegges en eller flere terroraksjoner i Skandinavia, og har informasjon om at kritisk infrastruktur og arrangementer kan være et mål for potensielle terrorister. PST øker sin beredskap knyttet til slike mål over hele landet, og oppfatter at informasjonen har en høy grad av troverdighet.

Det besluttes en midlertidig generell bevæpning av politiet i hele landet, og økt grensekontroll. Myndighetene avholder pressekonferanse om at PST har økt terrortrusselen til sannsynlig, og at det er grunn til å forvente at terrorister vil prøve å angripe Norge.

Kl 13 en fredag i september, høres en kraftig eksplosjon ved auditoriet på Vestmyra skole. Det oppstår panikk med mange sårede og omkomne. Det viser seg at terroristene har valgt å endre sitt terrormål mot et mindre sannsynlig, og dermed et mindre bevoktet mål.

Politiet melder til kommunen om at det mest sannsynlig er snakk om terrorangrep, og de rapporterer samtidig om 5 døde, 15 skadde, deriblant 6 kritisk skadd. Av disse er to lærere alvorlig skadet»

13.2. Sammenlignbare hendelser

Overførbart til hendelser med et stort antall skadde/ døde, og til hendelser som utløser behov for evakuering av mange involverte.

Scenarioet vil også være overførbart til hendelser der det blir stort og langvarig behov for oppfølging av involverte og pårørende.

13.3. Årsaker

- Terroraksjon basert på økt trusselnivå generelt i landet
- Terror kan, og vil ofte skje, mot usannsynlige objekter. Det er sannsynlig at en hendelse som dette får et stort skadeomfang, og vil skje mot objekter som i liten grad er bevoktet.
- Kan oppstå som en enkelthendelse basert på hevnmotiv, og et ønske om å ramme skolen/kommunen spesielt.

13.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Etablerte varslingsrutiner fra nasjonalt hold
- Skolene har tilsvarende scenario i egne beredskapsplaner
- Evakueringsøvelser på skolene (brannøvelser)

13.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **lav** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 100 til 1000 år.

- Generelt trusselbilde nasjonalt og globalt.
- Vil kunne ramme hvor som helst, og alle typer arrangement eller steder der mange mennesker er samlet.
- Skoler inneholder sårbare grupper, har høy tetthet av mennesker, og har generelt lav grad av sikkerhet i forhold til terror knyttet til rutiner og bygg.

13.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TERROR MOT SKOLE» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Svært sårbar gruppe
- Stor tetthet av elever/lærere på avgrenset område, og med begrensede rømningsmuligheter

- Liten grad av sikkerhet knyttet til rutiner og bygg. Det vil være relativt enkelt å plassere ut sprenglegeme.
- Svært mange pårørende og indrørende berørte ved hendelser rettet mot barn. Vil gi en stor utfordring i forhold til kort- og langsiktig oppfølging fra kommunes kriseteam og helse.
- Begrenset kapasitet hos lokale nødetater. Vil ta noe tid før forsterkninger vil være tilgjengelig.

13.7. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved terroranslag mot skole vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Stort antall involverte og pårørende
- Begrenset kapasitet hos kriseledelse og kriseteam
- Ressurser til å håndtere langvarig oppfølging av involverte og pårørende
- Meget stort press fra nasjonalt, og internasjonalt media
- Etablere alternative lokaler for drift av Vestmyra skole

13.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

- Behov for helse- og omsorgstjenester vil langt overstige kommunens kapasitet, og vil i stor grad kreve bistand fra helseforetak og nabokommuner.
- Svært ressurskrevende oppfølging av involverte og pårørende på kort- og lang sikt.

13.9. Konsekvensvurdering

Flere skadde og døde vil medføre stort behov for akutt informasjon til pårørende, media og publikum. Det vil oppstå behov for opprettelse av senter for evakuering, skadde og pårørende. Hendelsen vil kreve store ressurser til pårørendeoppfølging under, umiddelbart etter, og i lang tid etter hendelsen. Det vil også trolig være behov for tilførsel av spesialkompetanse til oppfølging av involverte og pårørende.

Scenarioet vil medføre barn som pårørende av de som er skadet/omkommet.

13.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Øve evakuering av skoler med tanke på terroranslag (kun de ansatte deltar)
- Terror mot skole tas med i skolenes egne beredskaps- og evakueringsplaner.

TERROR MOT SKOLE							
SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
			●				En gang i løpet av 100 til 1000 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall					○	
	Alvorlig skadde					○	
	Skader og sykdom					○	
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Frykt, usikkerhet, mange involverte og berørte
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Frykt, usikkerhet, mange involverte og berørte
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Kommunens største skole rammes.
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				●		Sårbar gruppe, nasjonal hendelse
	Tap av personlig integritet			●			Informasjon vil kunne gå tapt eller komme på avveie
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø	●					
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			
Samlet vurdering av konsekvens					○		
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Ja					
Usikkerhet	Middels	Ingen tidligere og tilsvarende hendelser knyttet til skole i Norge.					
Styrbarhet	Middels	Stor grad av uforutsigbarhet. Muligheter for å begrense adgang/ tilkomstmuligheter til skoler.					
Overførbarhet		Overførbart til hendelser med et stort antall skadde/ døde, og til hendelser som utløser behov for evakuering av mange involverte. Scenarioet vil også være overførbart til hendelser der det blir stort og langvarig behov for oppfølging av involverte og pårørende.					
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	○	●	●				

14. SENARIO 10- CYBERANGREP MOT EKOM

14.1. Scenariobeskrivelse

«I midten av juli blir sentrale noder i Telenor og Telia sitt transportnett utsatt for en rekke nettverksangrep av det som antas å være en fremmed utenlandsk aktør (fremmed stat). Angrepene ødelegger både fysiske komponenter og viktig programvare i det landsdekkende transportnettet til både Telenor og Broadnet. Nettverksangrepene fører til at alle ekomtjenester (tele- og datatjenester) i hele landet blir borte i fire døgn»

14.2. Sammenlignbare hendelser

Beskrevet scenario er overførbart til alle typer hendelser som medfører tap av viktige kommunikasjonsløsninger. Det kan f.eks være ved langvarig bortfall av strøm, der de fleste tjenester innenfor eKom vil bli berørt etter relativt kort tid.

14.3. Årsaker

Det er generelt økt risiko for terrorhandlinger, der eKom er sårbare og realistiske mål. Brudd i eKom kan også være en konsekvens av utilsiktede hendelser, eksempelvis menneskelige feil, programvarefeil, kabelbrudd, overbelastninger, utstysrfeil, strømbrudd og naturhendelser.

14.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Kommunen har anskaffet satellittelefoner og apparater tilknyttet nødnett.
- I overordnet beredskapsplan dekker hendelser som medfører lengre bortfall av strøm og ekom.
- Fauske kommune kjører i stor grad fagapplikasjoner i egen regi. De applikasjoner som ikke krever kommunikasjon via Internett, vil fungere internt i deler av kommunens nettverk.

14.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 10 – 50 år.

- Generelt høy trussel i risikobildet innenfor IKT
- Det er høy sannsynlighet for at terror vil kunne bli rettet mot, og ramme sentrale eKom-tjenester.

14.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «Cyberangrep mot eKom» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende tilgang til alle Internettjenester.
- Rammer mange fagapplikasjoner innenfor kommunal tjenesteproduksjon og spesielt innenfor sårbare områder som omsorg, barnevern, og helse.
- Rammer kommunikasjon med tekniske løsninger på bygg, kontakt med lokasjoner VVA, brannvarsling, heisalarmer o.l.
- Legevakt og legekantor vil ikke kunne nås ikke via fast eller mobiltelefon
- Det mangler en oversikt over hvilke systemer og tjenester i samfunnet som er avhengige av tilgang til eKom.
- Mye av kollektivtransport vil stoppe opp på grunn av manglende tilgang til drivstoff
- Tjenestenivå innenfor de fleste områder i kommunen vil bli svært redusert.
- Matforsyning vil kreve manuelle løsninger/ avtale om uttak fra lokale butikker/ grossist
- Leveranse av medisiner o.l vil stoppe opp, men akutte behov vil bli håndtert ved opprettelse av nødløsninger.
- Kommunen og nødetater vil ikke kunne sende ut befolkningsvarsling.

- Mangel på eKom vil medføre stans i togtrafikk, og i stor grad også lamme annen type kollektivtrafikk

14.7. Forsyning av mat og medisiner

Leveranse av mat medisiner o.l vil stoppe opp/ bli ressurskrevende. Leverandører vil etablere nødløsninger for manuell håndtering av bestillinger/ rekvisisjoner for å kunne dekke akutte behov.

14.8. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved langvarig bortfall av eKom vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Svært begrensede kommunikasjonsmuligheter
- Manglende tilgang til å styre egne ressurser samt samhandle med eksterne
- Begrenset tilgang til dataverktøy for kriseledelse

14.9. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Mangel på eKom vil skape en utfordrende situasjon med tanke på manglende kontakt med nødetatene, legevakt og kommunens øvrige tjenester innenfor helse- og omsorg.

I praksis vil satellittelefoner være eneste fungerende kommunikasjonsløsning, noe som vil skape utfordringer med et svært begrenset antall tilgjengelig.

Manglende kommunikasjonsmuligheter mellom kommuner og helseforetak vil kreve bruk av manuelle prosedyrer og en stor grad av improvisasjon.

14.10. Konsekvensvurdering

- Høy risiko for tap av liv og helse på grunn av manglende tilgang til å varsle nødetater
- Vesentlig mangel på tilgang til offentlige tjenester, mat og medisin
- Høy risiko for sosiale og psykologiske reaksjoner hos befolkningen på grunn av utrygghet og usikkerhet.
- Store konsekvenser for næringsliv ved langvarig bortfall av alle kommunikasjonsmuligheter.

14.11. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Utarbeidelse av beredskapsplan og tiltakskort for bortfall av e-kom
- Kartlegging av tilgang til alternative kommunikasjonsløsninger (sivilforsvar, VHF)
- Informere befolkning om hvilke kontaktpunkter som vil bli etablert for publikum som trenger å nå nødetater/ kommunen (informasjonsfolder til alle husstander)
- Utarbeidelse av papirbaserte lister, pasientoversikter, rekvisisjoner (mat, og medisiner), fullmakter o.l.

Cyberangrep mot eKom

SANNSYNLIGHET	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
				☒		En gang i løpet av 10 - 50 år

KONSEKVENSVURDERING

Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall					☐	Får ikke varslet nødetater
	Alvorlig skadde					☐	Får ikke varslet nødetater
	Skader og sykdom					☐	Får ikke varslet nødetater
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				☐		Mangel på mat, medisin
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				☐		Manglende kommunikasjonsmuligheter og dekking av grunnleggende behov
	Kommunal tjenesteproduksjon					☐	Mangel på dataverktøy Manglende kommunikasjonsmulighet
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				☐		Berører grunnleggende behov
	Tap av personlig integritet				☒		Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø	☐					
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	☐					
Materielle verdier	Økonomiske tap				☒		Manglende mulighet til å varsle skader under utvikling
Samlet vurdering av konsekvens					☒		Berører grunnleggende behov. Stort skadepotensiale
Behov for befolkningsvarsling	Ja						
Behov for evakuering	Nei						
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner uten tilgang til eKom over flere dager					
Styrbarhet	Liten	eKom-tjenester leveres hovedsakelig av nasjonale leverandører					
Overførbarhet	Scenariotet er overførbar til alle typer hendelser som medfører tap av kommunikasjonsløsninger. Det kan f.eks være ved langvarig bortfall av strøm, der ekom også vil bli berørt etter relativt kort tid.						
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	☐		☒		☒		

15. SENARIO 11- HACKING AV IT-SYSTEMER

15.1. Scenariobeskrivelse

«I april går Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) ut med at det er registrert flere nettverksangrep rettet mot virksomheter i Norge. Etter det NSM erfarer spres en ny versjon av skadevaren WannaCry virus.

Når en maskin er infisert vil alle lokale og delte dataområder bli kryptert og den laster ned ytterligere skadevare som etablerer en bakdør på datamaskinen. Dette skjer svært raskt, og ved skanning avdekkes det at ca halvparten av kommunens maskiner, fordelt på alle kommunens enheter, er infisert. Alle delte områder og lokale lagringsmedier på de infiserte maskinene er rammet av kryptering.

Parallelt går NorSiS ut med advarsel om svindel/epost med trusler om DDOS-angrep. Eposten inneholder blant annet en trussel om at kommunens nettverk er valgt som mottaker av et DDOS-angrep, og det kreves en stor sum for å stoppe angrepet.

Sikkerhetsselskap bekrefter sårbarheten trusselen er rettet mot.

Det bekreftes at noen underleverandører i kommunene i Salten er infisert, der de kriminelle har lyktes med å etablere bakdører inn til kommunenes IKT-systemer. Det antas at personsensitive opplysninger til i overkant av 8 000 innbyggere i Fauske er, eller står i fare for å bli kompromittert.»

15.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med en rekke trusler som kan medføre at kommunens datasystemer blir utilgjengelige og hendelser som medfører tap av personopplysninger.

15.3. Årsaker

- Bruk av antivirus vil ikke sikre at denne type trusler blir stanset
- Brukerfeil/ manglende kompetanse vil alltid kunne åpne bakdører for angrep utenfra
- Mangel på oppdateringer av servere og maskin- og programvare
- Tilgang via eksterne konsulenter/ falske eksterne konsulenter

15.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Antivirus
- Helsecert
- Brukerkompetanse
- Egne- og kjøpte brannmursløsninger
- Interne rutiner for oppdateringer/ passordrutiner

15.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **svært høy**, og hendelsen forventes å inntreffe innen 10 år. Det generelle trusselbildet innfor IKT, og hyppige angrep på kommunens IT-systemer viser en høy grad av sannsynlighet for at kommunens IT-systemer kan bli hacket.

15.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «HACKING AV IT-SYSTEMER» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Stor risiko for at fasttelefon og alle typer interne datatjenester vil være ute av drift
- Brudd på personvern og sensitive data på avveie. Krever særskilt oppfølging av spesielt sårbare grupper.
- Gjennomgang, reinstallerer og rensing av alle maskiner (ca 800) vil være tid- og ressurskrevende
- Ressurskrevende gjenoppretting fellesområder/ brukerområder
- Tjenestenivå vil bli vesentlig redusert i kommunene

15.7. Sårbare grupper

Manglende tilgang til interne fagsystemer vil begrense tilgang til fagsystemer for alle områder innenfor helse- og omsorg.

15.8. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved langvarig bortfall av interne IT-systemer vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Må begrense kommunikasjonsmuligheter til bruk av mobile løsninger
- Manglende tilgang til applikasjoner som driftes internt og materiale som er lagret på kommunens servere.

15.9. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Drift av kommunens helse- og omsorgstjenester vil være begrenset til manuell behandling og bruk av papirbaserte registre.

15.10. Konsekvensvurdering

- Hendelsene medfører tap av konfidensialitet ved at uvedkommende får tilgang på personsensitive opplysninger.
- Tap av omdømme
- Uklart omfang vil gi risiko for lang nedetid på enkelte fagsystemer, og begrenset tjenesteproduksjon innenfor alle kommunens tjenester.
- Etterforskning vil være svært ressurskrevende og vil forsinke arbeid med gjenoppretting
- Risiko for tap av data vil gi sosiale og psykologiske reaksjoner hos befolkningen.
- Stor pågang fra media.
- Stort behov for ekstern bistand fra ekspertise innenfor datasikkerhet og gjenoppretting.

15.11. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Beredskapsplan og tiltakskort for IT
- Utsetting av Exchange og Sharepoint til ekstern drift.
- Endrede rutiner for eksterne tilganger
- Utvikle strategi for personvern i henhold til ny personvernlovgivning (GDPR)
- Utvidet bruk av to-faktor autentisering for all ekstern tilgang til kommunens IT-systemer.

Hacking av IT-systemer							
SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
						☒	I løpet av 10 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall			☐			Manglende pasientinformasjon
	Alvorlig skadde			☐			Manglende pasientinformasjon
	Skader og sykdom			☐			Manglende pasientinformasjon
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			☐			Redusert tilgang til kommunale tjenester
	Sosiale og psykologiske reaksjoner			☒			Tap av personopplysninger
	Kommunal tjenesteproduksjon					☐	Mangel på tilgang til alle fagapplikasjoner
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme					☒	
	Tap av personlig integritet				☒		Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø	☐					
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	☐					
Materielle verdier	Økonomiske tap				☒		Stort behov for bruk av ekstern bistand
Samlet vurdering av konsekvens				☐			
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarier.					
Styrbarhet	Stor	Backup, redundante løsninger, kjøp av eksterne driftstjenester, brukerkompetanse					
Overførbarhet		Overførbart til en rekke typer hendelser der tilgang til interne IT-systemer blir avskåret.					
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	☐		☒		☒		

16. SENARIO 12- FORURENSNING AV DRIKKEVANN

16.1. Scenariobeskrivelse

«Over lang tid har kommunen vært i konflikt med en innbygger som føler seg urettferdig behandlet i forhold til rettigheter vedkommende hevder å ha overfor kommunen.

Vedkommende har lenge truet med å "skade" kommunen om ikke hans ønsker imøtekommes.

Kl 03 natt til en tirsdag i mai, tømmer vedkommende en ukjent mengde giftig veske i Stengvannet, og sender samtidig en SMS til ordfører som leses kl 08 på morgenen. Ordfører varsler umiddelbart leder for VVA.

I tekstmeldingen opplyses det kun at det er tømt "gift" i drikkevannet til kommunen, men ikke noe om hvor, når og hva som er tømt i vannet»

16.2. Sammenlignbare hendelser

Håndtering av hendelsen vil i stor grad være lik i alle situasjoner der kommunen ikke har kontroll på om vannet er tilgriset/ forgiftet.

16.3. Årsaker

- Hevnmotiv
- Sabotasje
- Relativt enkelt å utføre

16.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Alarmovervåking.
- Hyppig tilsyn av operatører
- Beredskapsplan for vann

16.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels høy** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 50 – 100 år.

- Har skjedd tilsvarende hendelser i Norge
- Relativt lav sikkerhet rundt vannverk

16.6. Generell sårbarhetsvurdering

Alle kommunens innbyggere er mottakere og brukere av drikkevann, og med få unntak leveres dette fra kommunens vannverk. Varsling om eventuell fare ved bruk av drikkevannet, vil vanligvis sendes via kommunens lokasjonsvarsling (SMS). Det er en risiko for at enkelte brukere ikke leser, mottar eller klarer tolke utsendte varsler. Personer som ikke har bostedsadresse innenfor området, og personer som er under 16 år, vil ikke motta sms-varsel.

Scenarioet «FORURENSNING AV DRIKKEVANN» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Stor pågang på lokalt helsevesen og mattilsyn
- Avstengning av vann vil øke risiko ved f.eks brann
- Mulig lang tidsforskyving fra tilførsel av giftstoff til symptomer hos brukere
- Sikker analyse av vann vil kunne ta mange dager

16.7. Sårbare grupper

- Eldre og syke
- Mottakere av pleietjenester
- Barn under 16, og ikke fastboende som ikke mottar direkte varsel via sms.

16.8. Konsekvensvurdering

Tilførsel av helseskadelige stoffer i kommunens drikkevannskilder vil kunne få store helsemessige konsekvenser for alle abonnenter som er tilknyttet vannverket.

Da leveranse av rent drikkevann er en grunnleggende og viktig tjeneste fra kommunen, vil trolig en slik hendelse også få store konsekvenser i forhold til tap av omdømme.

Inntil vannanalyser foreligger er det knyttet usikkerhet til om hvor mye vannet er forgiftet.

Fullstendige vannanalyser vil kunne ta lang tid å få utført (2 uker)

16.9. Forslag til risikoreducerende tiltak

- Gjerde inn drikkevannskilden.
- Mulighet for omkobling til alternativ vannkilde på alle kommunens vannverk.
- Bedre fysisk sikring, og kameraovervåking av vannbehandlingsanlegg.

FORURENSNING AV DRIKKEVANN

SANNSYNLIGHET		Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Forklaring
							1 gang i løpet av 50 til 100 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Forklaring
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall				☐		Avhengig av forurensningsgrad
	Alvorlig skadde				☐		Avhengig av forurensningsgrad
	Skader og sykdom					☐	Avhengig av forurensningsgrad
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				☐		Mangel på vann
	Sosiale og psykologiske reaksjoner			☒			Manglende kommunikasjonsmuligheter
	Kommunal tjenesteproduksjon				☐		Skole, barnehage, helse og omsorg rammes
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				☒		Grunnleggende tjeneste
	Tap av personlig integritet	☐					Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø			☒			Avhengig av forurensningsgrad/ type
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	☐					
Materielle verdier	Økonomiske tap				☒		Avhengig av forurensningsgrad/ type
Samlet vurdering av konsekvens				☐			Ramme grunnleggende tjeneste med stort skadepotensiale
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarier.					
Styrbarhet	Middels	Svært vanskelige installasjoner å sikre					
Overførbarhet		Overførbart til alle situasjoner der kommunen ikke har kontroll på vannkvalitet i sine vannverk.					
Vurdering av usikkerhet	«I liten grad»		«I moderat grad»		«I stor grad»		
	☐		☒		☒		

17. BAKGRUNNSDOKUMENTER

- Veileder for helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunene – DSB 2014
- Risikoanalyse av regnflom i by – DSB 2016
- FylkesROS Nordland 2015
- Høringsutkast ROS-Salten 2017
- Storulykkeforskriften
- Rapport kvikkleirekartlegging kartblad Fauske – NGI 2009
- Rapport «Kartlegging av skredutsatte områder i Sulitjelma» - geologene Arne Sivertsen og Harald Rostad 2010

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023

Vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Innhold

Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling.....	5
Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet	13
Bærekraftig areal- og transportutvikling.....	21
Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve.....	25
Statlige planretningslinjer og statlige planbestemmelser	31

Forord

Regjeringen skal hvert fjerde år legge fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Dette går fram av plan- og bygningsloven § 6-1. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen vil formidle den nasjonale prioriterte politikken på en tydelig måte, slik at planleggingen i fylkeskommuner og kommuner kan skje effektivt og til beste for innbyggerne i hele landet. Samtidig styrker regjeringen det lokale selvstyret i planleggingen. Det betyr at fylkeskommunene og kommunene får økt ansvar for å sikre nasjonale og viktige regionale interesser. Regjeringen ønsker at regional og lokal samfunns- og arealplanlegging skal være basert på åpen dialog mellom alle parter, der også staten deltar. Et viktig skritt på veien er de nasjonale forventningene.

Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

De regionale og lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse utfordringene. Det

gjelder alle kommuner, uavhengig av størrelse og kompetanse. Planlegging er et av deres viktigste verktøy.

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Regjeringen har fått tilslutning i Stortinget til meldingen om «Bærekraftige byar og sterke distrikt», Meld. St. 18 (2016–2017). De nasjonale forventningene viderefører denne politikken. Regjeringen er opptatt av at utfordringer og muligheter varierer fra sted til sted. Regjeringen legger stor vekt på lokaldemokratiet i plan- og byggesaker, samtidig som nasjonale hensyn skal ivaretas. Nasjonale forventninger må derfor forstås i den lokale sammenhengen når planer utarbeides og gjennomføres. Regjeringen legger vekt på å fremme naturgrunnlaget for samisk kultur, språk, næringsutøvelse og samfunnsliv, herunder samiske barns oppvekstvilkår.

Stortinget har bedt regjeringen «... sørge for at neste dokument om «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging» inneholder en oversikt over gjeldende statlige planretningslinjer og samtidig varsle nye eller planlagte revisjoner av de eksisterende.» Denne oversikten finnes i slutten av dokumentet.

Monica Mæland

01

Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling

Planlegging er et effektivt og godt styringsverktøy for bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk. Fylkeskommunene og kommunene har fått økt handlingsrom og større ansvar for å sikre nasjonale

og vesentlige regionale interesser i planleggingen. Regional og kommunal planlegging er viktig for å oppnå en mer bærekraftig, brukerorientert, effektiv og resultatorientert offentlig sektor.

1.1 FNs bærekraftsmål som grunnlag for regional og kommunal planlegging

I 2015 vedtok FNs generalforsamling 2030-agendaen for bærekraftig utvikling. Agendaen har 17 utviklingsmål for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan, blant

annet for å sikre sosial rettferdighet og god helse og stanse tap av naturmangfold og klimaendringer. Målene skal vise veg mot en bærekraftig utvikling på kort og lang sikt.

Fylkeskommuner og kommuner er nøkkelaktører for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling og realisering av bærekraftmålene i Norge. De er nærmest befolkningen, lokale bedrifter og organisasjoner. Samtidig er de ansvarlig for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter. Regjeringen legger vekt på at arbeidet med å realisere bærekraftmålene sikres bred forankring gjennom den regionale og kommunale planleggingen.

Som et ledd i regjeringens ordinære politikk, vil regjeringen bidra til kompetanseutvikling

ved å formidle erfaringer fra arbeidet med bærekraftmålene til fylkeskommuner og kommuner. Det er viktig at fylkeskommunene og statlige myndigheter samarbeider om å bistå kommunene i arbeidet med å følge opp bærekraftmålene. Et bredt nettverk, som inkluderer bedrifter, andre kommuner og organisasjoner, kan bidra til læring og stimulere til felles innsats. Regjeringen vil også fortsette arbeidet med å utvikle indikatorer for alle bærekraftmålene. De må tilpasses regionale og lokale forhold, slik at fylkeskommuner og kommuner som ønsker det, kan måle effekten av egen innsats.

1.2 Tydelig retning for samfunnsutviklingen

Regjeringen vil styrke fylkeskommunenes og kommunenes samfunnsutviklerrolle. Den innebærer å gi en tydelig strategisk retning til samfunnsutviklingen ut fra regionale og lokale forhold, å mobilisere ulike aktører og å samordne offentlig innsats og virkemiddelbruk. Regional og kommunal planlegging er sentrale verktøy for å utøve denne rollen. Samtidig styrker regjeringen det lokale selvstyret i planleggingen. Det betyr at fylkeskommunene og kommunene får økt ansvar for å sikre nasjonale og viktige regionale interesser.

De regionale og kommunale planstrategiene gir politisk prioritering av planinnsatsen, og er viktige verktøy for å sikre en ressurseffektiv og målrettet planlegging. Kommuneplanens samfunnsdel gir retning til lokalsamfunnsutviklingen og bidrar til at nasjonale og regionale mål tilpasses lokale forhold. Konkretisering av planene skjer gjennom god kobling mellom planenes handlingsdel og økonomiplanleggingen. Det er der ansvar plasseres og planer sikres gjennomføring. Planprosessen er en anledning for kommunestyrene til å diskutere om kommunen har forutsetninger for å møte fremtidens utfordringer alene, eller om kommunen heller bør bygge en større og sterkere kommune sammen med nabokommuner.

Regjeringen mener at en overordnet arealstrategi i kommuneplanens samfunnsdel kan gjøre arealplanene bedre tilpasset samfunnets behov og utfordringer. Den kan bidra til helhetlig avveining mellom nasjonal, regional og kommunal arealpolitikk. Arealstrategien gir langsiktig retning til kommunens areal- og ressursforvaltning. Det er viktig for å samordne bolig-, areal- og

transportplanleggingen, fremme næringsutvikling, redusere klimagassutslippene, tilpasse samfunnet til klimaendringene, skape sosialt bærekraftige samfunn og redusere nedbygging av dyrka mark og natur.

En oppdatert arealdel i kommuneplanen gir raskere behandling av reguleringsplaner og økt forutsigbarhet for innbyggere og næringsliv. Det er viktig å utnytte fleksibiliteten i plansystemet for å tilpasse planleggingen til regionale og lokale behov og unngå flere planer enn nødvendig.

Mange fylkeskommuner og kommuner blir slått sammen 1. januar 2020. Regional og kommunal planlegging er viktig for å få fram felles kunnskapsgrunnlag og peke ut felles retning for samfunnsutviklingen. Med regionreformen får fylkeskommunene større strategisk ansvar og oppgaver innen flere politikkområder, blant annet kulturminneforvaltning, kultur, næring og kompetanse. Regional planlegging vil være det sentrale verktøyet for å fastsette mål for de nye politikkområdene og gi strategisk retning til fylkeskommunenes virksomhet. Samtidig skal regionale planer i utgangspunktet være rådgivende.

Regjeringen ønsker å gi samiske språk, kultur og nærings- og samfunnsliv en sikker framtid i Norge. Dette kan blant annet ivaretas gjennom regional og lokal planlegging i de samiskspråklige befolkningsområdene, ved å legge til rette for bruk av samiske språk og tjenester på samisk, og ved å arbeide aktivt for å rekruttere og sikre nødvendig samiskspråklig kompetanse.

1.3 Effektive og kunnskapsbaserte planprosesser

Fylkeskommunene og kommunene har ansvar for at planer og beslutninger bygger på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag, og at de har nødvendig plankompetanse. Det er viktig at kommunene utnytter de mulighetene for forenkling

og effektivisering som det de senere år er åpnet for i plan- og bygningsloven. Det gjelder særlig adgangen til å stoppe et urealistisk planforslag allerede i oppstartfasen, bruke oppstartmøtet til å skape en omforent og forutsigbar planprosess

og endre eksisterende reguleringsplaner uten å måtte gjennomføre en full planbehandling. Disse forenklingene kan gi kommunene en større fleksibilitet til å finne gode planløsninger.

Fylkeskommunenes og kommunenes planlegging påvirker kostnadene til offentlige og private prosjekter. Når ulike hensyn veies mot hverandre i planleggingen, er det behov for at kostnadseffektivitet vektlegges i den samlede vurderingen. Dette vil gi bedre rammebetingelser for privat næringsliv og bidra til å ivareta bærekraftige offentlige finanser.

Regjeringen legger vekt på at det legges til rette for at innbyggere, fritidsboligeiere, organisasjoner og institusjoner, frivillig sektor og næringslivet kan delta i planprosessene. Det kan skje ved at planprosessene gjøres tilgjengelige og forståelige, og ved at det legges spesielt til rette for barn og unge og andre grupper som ikke er i stand til å delta direkte. Det er viktig at samiske interesser sikres deltakelse i planprosesser der de berøres. Tidlig og god involvering sikrer synliggjøring av relevant kunnskap og viktige interesser. Det vil gi et bedre grunnlag for interesseavveining og styrke planleggingen som demokratisk arena. Det vil også bidra til å redusere konfliktnivået og heve kvaliteten på planene.

Gode planprosesser reduserer behovet for

innsigelser. Tidlig involvering av fylkesmannen, andre statlige myndigheter, fylkeskommunen og Sametinget er viktig for å avklare nasjonale og vesentlige regionale interesser. Det vil også bidra til å få fram informasjon om kritiske samfunnsfunksjoner, viktig infrastruktur og andre vesentlige forhold. Det er et mål at eventuelle konflikter løses så tidlig som mulig i planprosessene.

Regjeringen har styrket regionalt planforum ved å gjøre det obligatorisk i alle fylker. Forumet er en viktig arena for klargjøring og samordning av interesser i regionale og kommunale planer. Det er derfor viktig at planforum brukes aktivt av kommunene og at statlige og regionale myndigheter deltar aktivt.

Regjeringen er opptatt av at innsigelsesmyndighetene vektlegger hensynet til lokaldemokratiet. Innsigelse skal bare fremmes når det er nødvendig for å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser, der tidlig dialog og interesseavveining ikke har ført fram. Eventuelle innsigelser skal være konkret begrunnet og fremmes innen fristen. Regjeringen har gitt fylkesmennene ansvar for å samordne og eventuelt avskjære statlige innsigelser til kommunale planer. Samordningen skal gi bedre planer gjennom god dialog mellom statlige etater, bidra til færre innsigelser og at de løses tidlig i prosessene.

1.4 God gjennomføring av arealplaner

Effektiv og gjennomføringsrettet planlegging sikres ved at avgjørelsene tas på riktig plannivå, med en detaljeringsgrad tilpasset behovet. Reguleringsplaner som følger opp kommuneplanens arealdel, sikrer helhet og langsiktighet i utbyggingen og gir nødvendige rammer for gjennomføring. Konsekvensutredninger og risiko- og sårbarhetsanalyser er viktige verktøy for planprosess og valg av løsninger. Et godt planprogram sikrer at utredningene og opplegget for medvirkning er tilpasset behov og plannivå.

Aktive kommuner som samarbeider godt med utbyggere, vil bidra til å sikre effektiv saksgang og god kvalitet på private planforslag. Vedtatte planer gjennomføres best ved at kommunene legger til rette for et godt samarbeid med utbyggere om utbyggingsavtaler og finansiering av felles infrastruktur. Det er særlig viktig i komplekse fortettings- og transformasjonsprosjekter. Kommunene har ansvar for å sette av tilstrekkelige ressurser til planbehandlingen, og tilrettelegge for forutsigbare prosesser som følger opp kommuneplanen. Samtidig

behandling av reguleringsplanforslag og søknad om rammetillatelse kan forkorte den samlede tidsbruken for utbyggingsprosjekter.

For å sikre effektiv gjennomføring av prosjekter av nasjonal betydning, har regjeringen økt bruken av statlig arealplan. For å få gode prosesser og øke samfunnsnyttene i prosjektene, er det viktig at fylkeskommuner og kommuner er tydelige om sine behov og prioriteringer tidlig i

planleggingen. Dette gir grunnlag for å veie ulike behov og interesser mot hverandre i den endelige fastsettelsen av samfunnsmålene, som gjøres av staten. Det er viktig at kommuner med slike store prosjekter avklarer langsiktig arealstrategi og, om nødvendig, reviderer sine arealplaner. I arbeidet med konseptvalgutredninger for store statlige investeringer, skal fylkeskommunen og lokale aktører involveres i arbeidet med å fastsette samfunns mål.

1.5 Økt bruk av digitale verktøy i planleggingen

Digitalisering av kunnskapsgrunnlaget, plan- og byggesaksprosesser og eiendomstransaksjoner bidrar til å øke produktiviteten i privat og offentlig sektor. Bedre digitale planregistre gjør planinformasjon lettere tilgjengelig. Det er behov for å øke datakvaliteten og sikre bedre selvbetjeningsløsninger til offentlige data, planregistre, matrikkel og andre felles registre.

Det er ønskelig å øke bruken av digitale verktøy for å bidra til bedre og mer effektive planprosesser, planframstilling og arealforvaltning. I dette arbeidet er det viktig å ta i bruk felles teknisk infrastruktur og kunnskapsgrunnlag. Det forutsetter at involverte parter har nødvendig kompetanse og tilgang til oppdatert programvare, og bidrar til deling og utveksling av data.

Digitalisering og digitale verktøy kan gjøre planprosessene bedre og mer effektive. Bruk av digitale løsninger for dialog med innbyggerne, kan øke deres forståelse for planprosessene og gi bedre medvirkning. Enkel tilgang til matrikkelen og digitale plan- og temadata er en forutsetning for digital plan- og byggesaksbehandling.

Statens kartverk tilrettelegger for bedre tilgang til plan- og temadata gjennom samarbeid med fylkeskommuner, kommuner og andre statlige etater om det offentlige kartgrunnlaget (DOK), slik at det i større grad kan tas i bruk som verktøy i planleggingen. Omfanget av og kvaliteten på DOK utvikles stadig. Det er nødvendig at fylkeskommuner og kommuner sørger for at egne data holdes oppdatert og gjøres tilgjengelig.

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Fylkeskommunene og kommunene legger FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen.
- Regionale planer og kommuneplanens samfunnsdel brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og for å gjøre planleggingen mer forutsigbar. Planene følges opp i økonomiplanleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene vektlegger kostnadseffektivitet for private og offentlige aktører på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå i planleggingen.
- Kommunene benytter de virkemidler som plan- og bygningsloven har for å effektivisere og forenkle planleggingen. Kommunene tilpasser detaljeringsgraden i planer og utredninger til behovet.
- Kommunene bidrar til å sikre effektiv og rask behandling av private reguleringsplanforslag, og til god plankvalitet ved å gi tidlige, tydelige og relevante krav til utredninger og dokumentasjon.
- Innsigelse skal bare fremmes når det er nødvendig for å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser, der tidlig dialog og interesseavveining ikke har ført fram.
- Kommunene vektlegger den private eiendomsretten i planleggingen.
- Fylkeskommunene formulerer klare behov og prioriteringer som innspill til konseptvalgutredning for store statlige samferdselstiltak. Fylkeskommuner og kommuner legger vedtatte statlige planer til grunn for egen planlegging.
- Fylkeskommunene og kommunene tar i bruk digitale dialogløsninger og legger til rette for enkel tilgang til plandata i digitalt planregister, og til temadata i det offentlige kartgrunnlaget.
- Kommunene tar i bruk digitale verktøy basert på eByggesak-standard, for å sikre en mer effektiv og fulldigital saksbehandling av byggesøknader.
- Fylkeskommunene vurderer bruk av gjensidig forpliktende avtaler for å styrke oppfølgingen av de regionale planene.
- Kommunene utarbeider arealstrategier som del av kommuneplanens samfunnsdel, og legger disse til grunn ved revisjon av kommuneplanens arealdel.
- Kommunene prioriterer arbeidet med planstrategi for å sikre at planene er oppdaterte og møter framtidens behov, også i forbindelse med kommunesammenslåinger.
- Fylkeskommunene og kommunene bruker planleggingen til å se oppgaver som de får tilført gjennom kommune- og regionreformen i sammenheng med andre samfunnsoppgaver.
- Kommuner som ikke har slått seg sammen, bruker planleggingen til å diskutere om de har forutsetninger for å møte framtidens utfordringer alene, eller om de bør slå seg sammen med nabokommuner.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for å styrke samiske språk, kultur og næringsgrunnlag i planleggingen, når det er relevant.
- Fylkeskommunene og kommunene baserer samfunns- og arealplanleggingen på et oppdatert kunnskapsgrunnlag og har tilgang til nødvendig plankompetanse.
- Fylkeskommunene styrker regionalt planforum som samordningsarena. Kommunene, fylkesmannen, andre statlige myndigheter og Sametinget bruker forumet aktivt til å gi tydelige signaler tidlig om hva som er nasjonale eller regionalt viktige hensyn i den enkelte sak.

02

Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet

Et bærekraftig velferdssamfunn er avhengig av at det skapes verdier og arbeidsplasser i hele landet. Gode rammebetingelser for et mangfoldig og konkurransedyktig næringsliv er helt sentralt. Planlegging er et avgjørende virkemiddel for å legge til rette for vekst i lokal næringsaktivitet og arbeidsplasser. Fylkeskommunene og kommunene stimulerer til omstilling, vekst og nye arbeidsplasser ved å gi langsiktige og forutsigbare rammer for arealbruk blant annet til næringsvirksomhet, stimulere til innovasjon og bidra til arbeidskraft med relevant kompetanse. Regjeringen legger vekt på at det legges til rette for vekst i sysselsetting og produksjon i grønt og bærekraftig næringsliv.

Klimagassutslippene skal reduseres i samsvar med nasjonale og internasjonale mål. En mer samordnet areal- og transportplanlegging kan være et effektivt virkemiddel for å redusere utslipp fra transport, bygg og energi, og legge grunnlag for økt opptak fra skog og andre landarealer. Klimatilpasning er en stor utfordring for samfunnsplanleggingen framover. Det er en økende hyppighet av ekstreme naturhendelser i form av styrtregn, flom og skred.

Dette gir store utfordringer for infrastruktur og bebyggelse, og for ny utbygging.

Evnen til nyskaping og omstilling varierer mye mellom fylkene, men også innen det enkelte fylke. Det skyldes blant annet næringsstrukturen, hvordan bedrifter samarbeider og størrelsen på bo- og arbeidsmarkedene. Norge har i dag mange sterke eksportbedrifter, særlig innen ressursbaserte næringer, industri, maritime næringer, reiseliv og enkelte kunnskapsintensive næringer. Fiskeri og havbruk er viktige næringer langs kysten. Kunnskapsintensive tjenester, som finans og IKT, vokser og er konsentrert til storbyregioner, særlig i hovedstadsregionen.

Fjell-, utmarks- og sjøområder er viktige ressurser for bærekraftig næringsutvikling. Havbruk, mineralnæring, turisme og landbrukstilknyttet næringsliv er eksempler på dette. Målet er å få til en mer kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning av arealene og større forutsigbarhet. Det er behov for bedre planavklaringer og samordning mellom myndigheter og lowerk slik at det kan legges til

Foto: NVE/Svein Arne Vågane

rette for bærekraftig vekst. Dette gjelder også for de spredtbygde områdene i landet. Endringer i arealbruk er i dag den viktigste påvirknings-

faktoren for naturmangfoldet på land og for viktige kulturhistoriske verdier. Mange inngrep som hver for seg virker små, kan i sum ha stor negativ virkning.

2.1 Næringsutvikling gir grunnlag for velferd

Fylkeskommuner og kommuner har et viktig ansvar for å mobilisere for en felles innsats for omstilling, vekst og utvikling. Innbyggere, næringsaktører, kommuner, kunnskapsmiljøer, institusjoner og organisasjoner er viktige medspillere i dette. Langsiktige og forutsigbare rammer for arealbruk på tvers av kommunegrenser er en forutsetning for at potensialet for vekst og utvikling i regionen utnyttes. Regjeringen er opptatt av gode rammebetingelser for gründere og små og mellomstore bedrifter, slik at det blir lettere og tryggere å skape nye arbeidsplasser. Gjennom planleggingen legger fylkeskommunene til rette for rammebetingelser som er viktig for næringslivet, som tilstrekkelig areal, transport, forskning, utdanning og kompetanse.

Regjeringen vil legge til rette for økt verdiskaping og innovasjon basert på regionale og lokale ressurser i hele landet. Det er derfor viktig at fylkeskommunene og kommunene legger til rette for at næringsaktører, interesseorganisasjoner og sektormyndigheter deltar aktivt i planprosessene, og at de legger

til rette for økt samarbeid mellom næringsliv og kunnskapsmiljøer på områder der regionen har fortrinn. Metoden «Smart spesialisering» og samarbeid med bedrifter og forskningsinstitusjoner kan legges til grunn for dette arbeidet.

Regjeringen vil stimulere til utvikling av levende lokalsamfunn i hele landet, gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner. Regionreformen styrker fylkeskommunene som næringspolitisk aktør. Oppgaver overføres for å gi en tydeligere arbeidsdeling mellom stat og fylkeskommune. Fylkeskommunene har ansvar for virkemidler for å mobilisere og utvikle bedrifter og næringsmiljøer. Staten har ansvar for ordninger som krever et nasjonalt perspektiv, nasjonale konkurransearenaer og som sikrer kunnskapsdeling og samarbeid på tvers av bransjer og i hele landet.

Med regionreformen får fylkeskommunen et økt ansvar for å sikre at innbyggerne har den kompetansen samfunnet og næringslivet etterspør.

Dette forutsetter koordinering og involvering av kommunene, fylkesmannen, utdannings-, arbeidsmarkeds- og næringsaktørene på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Fylkeskommunene

får også et større ansvar på integreringsfeltet, herunder ivareta flyktningers og innvandreres behov for en opplæring som møter regionale behov for arbeidskraft.

2.2 Et samfunn med lave utslipp, som er trygt og tilpasset klimaendringene

For å sikre livsgrunnlaget og naturmangfoldet for framtidige generasjoner må samfunnet omstilles til et lavutslippssamfunn og tilpasses et endret klima. Fylkeskommuner og kommuner har en sentral rolle i dette arbeidet. Det krever større oppmerksomhet og mer effektiv og målrettet areal- og samfunnsplanlegging enn tidligere.

Regjeringen har som mål å redusere ikke-kvotepiktige klimagassutslipp med minst 45 prosent innen 2030 sammenlignet med 2005-nivå, og at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050.

Dette er ambisiøse mål. Til tross for økonomisk vekst og høy befolkningsvekst har Norges samlede energiforbruk vært relativt stabilt de siste årene og utslippene av klimagasser avtar. Gjennom en helhetlig energipolitikk vil regjeringen bidra til forsyningsikkerhet, næringsutvikling og mer effektiv og klimavennlig energibruk. Regjeringen har utarbeidet nye krav som skal bidra til mer energieffektive og klimavennlige bygg.

Fylkeskommunal og kommunal planlegging er viktig for å redusere utslipp av klimagasser og energiforbruk. Beslutninger om lokalisering, byggemåte og utforming av bebyggelse, infrastruktur og tjenester, kan påvirke utslipp og energiforbruk i lang tid framover. Derfor må vi alt nå ta hensyn til målet om et lavutslippssamfunn i 2050. Omdisponering av skog og myr til andre formål bidrar til klimagassutslipp og negative konsekvenser for naturmangfold og økosystemtjenester. Omdisponering av jordbruksarealer kan øke presset på nydyrking av karbonrike arealer som skog og myr. Effektiv arealbruk og god samordning med transportsystem er viktig for å møte overgangen til lavutslippssamfunnet. Regjeringen legger vekt

på fortetting, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse.

Selv om verden klarer å redusere utslippene, vil klimaendringene påvirke natur og samfunn, både på kort og lang sikt. Endringer i klimaet påvirker kritisk infrastruktur, næringsliv, natur- og kulturmiljø og befolkningens helse. Det gir nye utfordringer for planleggingen, og et nytt risiko- og sårbarhetsbilde. Det er viktig at fylkeskommuner og kommuner bruker oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser av disse i sin planlegging. Lokal kunnskap vil utfylle nasjonale og regionale data. Når konsekvensene av klimaendringene vurderes i planprosessene, mener regjeringen at høye alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger skal legges til grunn for arbeidet med klimatilpasning. Dette er nærmere forklart i veiledere og i de fylkesvise klimaprofilene. Det er viktig at oppdatert kunnskap om økosystemenes betydning for klimatilpasning tas i bruk, for eksempel i planleggingen av flom- og tørkedempende tiltak. Natur som våtmarker, myrer, elvebredder og skog kan dempe effektene av klimaendringer, og er viktig å ivareta i arealplanleggingen.

Kunnskap om samfunnets sårbarhet benyttes til å sette mål for en klimatilpasset og trygg samfunnsutvikling. Dette skal gjøres både gjennom beredskapsplanlegging etter sivilbeskyttelsesloven og i samfunns- og arealplanleggingen. Det er viktig at arealplaner bygger på et kunnskapsgrunnlag som avklarer all risiko og sårbarhet, herunder naturfarer og klimaendringer, virksomhetsrisiko og konsekvenser for svikt i viktige samfunnsfunksjoner.

2.3 Aktiv forvaltning av natur- og kulturminneverdier

Norge har store natur-, friluftslivs-, landskaps- og kulturminneverdier som det er viktig å ta vare på, i tråd med nasjonale og internasjonale mål. Langsiktig planlegging sikrer verdiene, og legger til rette for bærekraftig utvikling av reiseliv og annet ressursbasert næringsliv.

Arealendringer er den viktigste påvirkningsfaktor for truet natur i Norge i dag. Det er viktig at kommuner og fylkeskommuner vurderer virkninger for naturmangfoldet ut fra den samlede belastningen. Dette omfatter også vektlegging av økologiske og landskapsmessige sammenhenger på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Bevaring av leveområder for ville pollinerende insekter er viktig for økosystemer og for pollinering av landbruksvekster. Regjeringen legger stor vekt på å ivareta truet natur, og at økosystemene sikres god tilstand. Kommunene har et særlig stort ansvar for å bidra til dette i sin planlegging, blant annet ved å sikre utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven.

Større, sammenhengende natur- og friluftsområder i fjell og utmark og overordnet grønnstruktur er avhengig av en langsiktig sikring og forvaltning. Regionale og interkommunale planer kan være nyttige verktøy i dette. Norge har et særskilt ansvar for å ivareta villreinen som en nasjonal ansvarsart og dens leveområder. Det skjer blant annet gjennom regionale planer for fjellområder med villrein og i annen kommunal og regional planlegging.

Vassdragene er en vesentlig del av norsk natur og viktig for helse, livskvalitet og næringsvirksomhet. Økt press på vassdrag og vassdragsnære områder fra forurensning og inngrep, stiller store krav til planleggingen. Regjeringen legger vekt på at regionale og kommunale planer tar hensyn til vassdragenes bruks- og verneverdier, og risikoen for flom, erosjon og skred.

Regionale vannforvaltningsplaner etter vannforskriften skal bidra til å oppnå og deretter opprettholde, god miljøtilstand i vassdragene. Regje-

ringen understreker at god samordning mellom berørte fylkeskommuner, kommuner og sektormyndigheter er viktig for gode regionale planer. Kommunene bidrar til gode miljøforhold i og langs vassdragene gjennom tiltak og god arealforvaltning. Det er gitt nasjonale føringer for oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene. Utvalgte fylkeskommuner har ansvaret for å organisere dette arbeidet, og kommunen er en sentral aktør og myndighet i denne prosessen.

Det er viktig at vannforekomster som benyttes til vannforsyning beskyttes mot forurensning slik at brukerkonflikter kan unngås og at befolkningen er sikret tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann. Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur for vann og avløp er en viktig del av kommunale planer.

Kulturminner og kulturmiljøer er ikke-fornybare fellesgoder, som kan gi grunnlag for økonomisk, sosial, kulturell og miljømessig utvikling. Gjenbruk av den historiske bygningsmassen kan også gi betydelige klimagevinster. Arealendringer og endret bruk er noen av de viktigste påvirkningsfaktorene for kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Fylkeskommuner og kommuner har en viktig rolle i arbeidet med å ivareta kulturarven som ressurs for kunnskap, opplevelse, bruk og gjenbruk.

Det er viktig for regjeringen at utviklingen av bolig-, fritidsbolig- og næringsområder i kystsonen sees i sammenheng med natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og allmenhetens interesser. I 100-metersbeltet langs sjø er det et generelt byggeforbud som gjelder med mindre kommunene fastsetter annen byggegrense i plan. Kommunene fastsetter selv byggegrense langs vassdrag i sine planer.

Fylkeskommuner og kommuner har en viktig rolle i å oppfylle verdensarvkonvensjonen. De norske verdensarvområdene skal være gode eksempler på helhetlig natur- og kulturminneforvaltning.

2.4 Ressursbasert næringsutvikling

Det ressursbaserte næringslivet er i vekst og gir vesentlige bidrag til den nasjonale verdiskapingen.

Fiskeri og havbruk

Norge skal være en ledende havnasjon, og havbasert verdiskaping er viktig for sysselsetting langs hele kysten. Potensialet for ytterligere vekst er stort og regjeringen ønsker å bidra til å realisere dette. Samtidig er kystnære sjøområder viktig for mange og til dels motstridende interesser. Det gjelder næringsvirksomhet, transport, forebyggings- og beredskapstiltak, forsvar, rekreasjon, friluftsliv, naturmiljø, landskap og kulturminner. Bruken av sjøarealene har økt, og det er behov for bedre arealplaner med et regionalt og interkommunalt perspektiv. Regjeringen legger vekt på at det skjer en samordning mellom myndigheter og lovverk gjennom planarbeidet. Ny kunnskap og digitale verktøy gir fylkeskommuner og kommuner et bedre grunnlag for planleggingen.

Regjeringen vil legge til rette for økt verdiskaping og arbeidsplasser basert på havets ressurser, og for forutsigbar og bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. Regjeringen prioriterer også arbeidet for rent hav og en lønnsom utvikling av havbruksnæringen. Fylkeskommunal og kommunal planlegging er viktig for å sikre fiskeri- og havbruksnæringenes langsiktige arealbehov, samtidig som andre samfunns- og miljøinteresser blir ivarettatt.

De samiske interessene skal ivaretas i planleggingen av sjøsamiske områder. Det er viktig at fylkeskommuner og kommuner samarbeider med næringslivet og statlige myndigheter for å finne bærekraftige løsninger og god samordning mellom plan- og bygningsloven og sektorlover. Arealer for ulike typer akvakultur, inklusiv mobile anlegg, avklares gjennom regionale og kommunale planer. Det er her viktig å ta hensyn til utvikling av ny teknologi og nye typer havbruksinstallasjoner, herunder havbruk utenfor kysten. Det kan føre til at nye områder kan tas i bruk.

Landbruk

Landbruket og utmarksressursene er viktige for mat- og planteproduksjon, bosetting og kulturlandskap, og gir grunnlag for nye, grønne næringer. Stortinget har vedtatt et mål om at den årlige omdisponeringen av dyrka jord skal være under 4000 dekar innen 2020 i samsvar med oppdatert jordvernstrategi. Samtidig skal verdiskapingen i jord- og skogbruket økes. Skogen kan gi positive klimagevinster gjennom opptak av CO₂ og binding av karbon gjennom bruk av tre, og det ligger et stort potensial for verdiskaping i skog og trenæringen. Det er også et mål å øke etterspørselen etter grønne, trebaserte produkter og å legge til rette for nye, grønne næringer i tilknytning til jordbruk og skogbruk.

Regjeringen mener det er viktig at fylkeskommuner og kommuner i sine planer vurderer utbyggingsløsninger som sikrer landbrukets næringsgrunnlag og reduserer omdisponering av dyrka mark. Planene bør trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder.

Reindrift

Det er viktig at naturgrunnlaget for samisk kultur og språk, næringsutvikling og samfunnsliv sikres. Reindriften er en arealavhengig næring, og mange steder en forutsetning for utvikling av samisk språk og kultur. Planleggingens oppgave vil være å avveie hensynet til reindriften mot andre samfunnsinteresser. En må se på summen av eksisterende og planlagte nye tiltak i området og konsekvensene for reindrifta. Ved endringer i arealbruk, er det viktig at reindriftens interesser veies opp mot andre samfunnsinteresser og at man søker å komme fram til løsninger som begrenser varig reduksjon av arealer og økte forstyrrelser for reindriften. Reindriftsarealene går på tvers av kommune- og fylkesgrenser, og regionale eller interkommunale planer kan derfor være egnet for å avklare reindriftens arealer.

Reiseliv og fritidsbebyggelse

Fjell- og utmarksområdene i Norge er ressursrike og viktige produksjonsområder for landbruk, reindrift, energiproduksjon, reiseliv og mineralutvinning. De er leveområder for dyr og planter, utgjør et mangfold av unike landskap, og er attraktive for friluftsliv, fritidsbebyggelse og natur- og kulturarvsbasert reiseliv. Det er regjeringens mål å styrke verdiskapingen basert på landskaps-, natur- og kulturminneverdier samtidig som ressursene sikres for framtidige generasjoner.

Vekst i reiseliv og økt bruk av fritidsboliger gir grunnlag for lokal vekst og arbeidsplasser, med utvikling av infrastruktur og tjenestetilbud som også er til nytte for fastboende. Fritidsboliger og turistmål med stor besøksfrekvens innebærer samtidig utbygging, transport, ferdsel og slitasje i natur- og

friluftsområder. Det er viktig at slike forhold tas inn i planleggingen og at det legges til rette for økt aktivitet innenfor bærekraftige rammer.

Fortetting av eksisterende fritidsboligområder betyr mindre press på natur- og friluftsområdene. Regjeringen legger vekt på at utbyggingen skjer på en måte som sikrer kvalitet i områdene. Av hensyn til friluftsliv, landskap og naturmangfold er det viktig å unngå etablering av nye hytteområder over skoggrensen. Sammenhengende grønnsstrukturer og god landskaps- og terrengtilpasning av infrastruktur og bebyggelse, er viktig. Det er også viktig å bevare større, sammenhengende områder uten hyttebebyggelse i fjellområder med stort press på arealene. Regional eller interkommunal planlegging kan avklare utbyggingspotensial og strategier på tvers av kommunegrenser. Det er viktig å vurdere langsiktige utbyggingsgrenser mot snaufjell og andre viktige landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder.

Mineralressurser

Norge har viktige mineralressurser som kan gi grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser. Regional og kommunal planlegging er et viktig verktøy for å sikre tilgjengelighet til mineralforekomster som kan være aktuelle framtidige uttak, samtidig som miljø- og samfunnshensyn ivaretas. Mineraluttak har lang tidshorisont, og det er behov for større forutsigbarhet knyttet til investeringer, uttak og opprydding.

Uttak av byggeråstoffer (pukk, grus, sand) til bygge- og anleggsformål med korte transportavstander og reduserte klimagassutslipp, er viktig. God arealplanlegging kan bidra til dette. I tillegg er det viktig at mineralske masser av god kvalitet gjenvinnes som byggeråstoffer, der dette er mulig. Dette kan redusere presset på bynære grus- og pukkressurser og behovet for massetransport. En helhetlig vurdering av massehåndtering i plansammenheng kan være et nyttig virkemiddel for å avklare dette.

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Fylkeskommunene og kommunene vektlegger arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser, inkludert utslipp fra arealbruksendringer, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser brukes i planleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene legger vekt på klimatilpasning og samfunnsikkerhet i sin planlegging, og legger de høye alternativene fra nasjonale klimaframskrivninger til grunn for arbeidet. Risiko- og sårbarhetsanalyser legges til grunn for plan- og byggesaksbehandlingen.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for verdiskaping og næringsutvikling i alle deler av landet og mobiliserer og utvikler bedrifter og næringsmiljøer til å hevde seg nasjonalt og internasjonalt.
- Fylkeskommunene og kommunene stimulerer til grønn omstilling, innovasjon, vekst i nye arbeidsplasser og et inkluderende arbeidsliv og setter av tilstrekkelige arealer som ivaretar samfunnets behov.
- Fylkeskommunene tar ansvar for den regionale kompetansepolitikken og legger til rette for god tilgang på kompetent og relevant arbeidskraft, blant annet gjennom oppdaterte regionale planer.
- Fylkeskommunene ivaretar flyktningers og innvandreres behov for opplæring som møter regionalt behov for arbeidskraft.
- Fylkeskommunene og kommunene identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, friluftslivsområder, overordnet grønnstruktur, kulturhistoriske verdier, kulturmiljø og landskap i planleggingen. Samlede virkninger tas hensyn til.
- Fylkeskommunene og kommunene vurderer arealbruken i strandsonen langs sjøen og i og langs vassdrag i et helhetlig og langsiktig perspektiv, og tar særlige hensyn til naturmangfold, kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.
- Fylkeskommunene og kommunene utvikler de norske verdensarvområdene som fyrtårn for den beste praksisen innenfor natur- og kulturminneforvaltningen gjennom arealplanleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene tar hensyn til og beskytter drikkevannskilder i sin planlegging, slik at behovet for rensing ved produksjon av drikkevann reduseres.
- Fylkeskommunene og kommunene avsetter tilstrekkelig areal til ønsket vekst i oppdretts- og havbruksnæringen gjennom oppdaterte planer, som også ivaretar miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Strategier for utvikling av havbruk utenfor kysten inngår i planene.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for økt verdiskaping og nye grønne næringer innenfor jord- og skogbruk.
- Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket gjennom langsiktige utbyggingsgrenser. Utbyggingsløsninger som kan redusere nedbygging av dyrka mark vurderes i samsvar med det nasjonale jordvernålet.
- Fylkeskommunene og kommunene legger vekt på å bevare naturgrunnet for samisk kultur og næringsutvikling. Planleggingen sikrer reindriftens arealer samtidig som hensynet til reindriften veies opp mot andre samfunnsinteresser.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for en bærekraftig utvikling i fjell og utmark og har særlig oppmerksomhet rettet mot områder med stort utbyggingspress. Dette skjer blant annet ved å fastsette langsiktige utbyggingsgrenser.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for gode leveområder for ville, pollinerende insekter gjennom planleggingen og drift av arealer.
- Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige mineralforekomster i sine planer og avveier utvinning mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Tilgangen til, og lagring av, byggeråstoffer ses i et regionalt perspektiv.

 byferga

03

BÆREKRAFTIG AREAL- OG TRANSPORTUTVIKLING

Regjeringen vil fortsette å bygge ut samferdselsnettet i hele Norge. Et godt transportsystem er avgjørende for et moderne samfunn, og en viktig del av utbyggingsmønsteret og byutviklingen. Det er viktig at transportplanleggingen samordnes med by- og arealplanleggingen for øvrig. Regjeringen vil utvikle et transportsystem som bedrer framkommelighet

og reduserer reisetid for personer og gods i hele landet, som reduserer transportulykkene i tråd med nullvisjonen og reduserer klimagassutslippene og andre negative miljøkonsekvenser. Det arbeides for å oppnå balanse mellom disse tre transportpolitiske målene.

3.1 Styrket knutepunktsutvikling

Av hensyn til arealeffektivitet, reduserte klimagassutslipp og byspredning, mener regjeringen at det er viktig at det legges til rette for utbygging rundt kollektivknutepunkt i byer og tettsteder. Det vil også kunne styrke grunnlaget for levende byer, økt kollektivtransport, sykling og gange. Regjeringen har som mål at kollektivtrafikken skal være fossilfri innen 2025. Fylkeskommuner og kommuner som ansvarlig for innkjøp av kollektivtransporttjenester som busser, ferger og hurtigbåter, har en sentral rolle i arbeidet med å nå målet. Gjennom planleggingen kan det legges gode rammer for en bedre folkehelse med økt aktivitet for alle grupper i befolkningen.

Kommunene kan bidra ved å gjøre det mulig for befolkningen å sykle og gå mer i dagliglivet med utgangspunkt i kollektivknutepunktene. Barn og unges behov for trygg ferdsel og fysisk aktivitet er viktig ved valg av transportløsninger. Særlig har de mindre, lokale tiltakene, som gang- og sykkelveger, utforming av holdeplasser og stasjoner og nærhet til leke- og rekreasjonsarealer, betydning for barns muligheter til å bevege seg trygt i nærmiljøet.

Regjeringen mener det er viktig at hovedtyngden av handelsvirksomhet, boligbygging og arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter lokaliseres innenfor tettsteder som defineres

og avgrenses gjennom kommunal planlegging. Det vil kunne bidra til utvikling av levedyktige by- og tettstedssentre og lokalsamfunn og styrke knutepunktene på kollektivaksene.

Det er viktig at det i det enkelte tilfelle vurderes å legge til rette for fortetting og transformasjon før nye utbyggingsområder tas i bruk, slik at jordbruksareal og viktige natur- og friluftsområder ikke blir omdisponert når det finnes alternativer.

3.2 Mer vekt på regionale løsninger

Regjeringen understreker betydningen av regionale og interkommunale samfunns- og arealplaner for å avklare spørsmål som går på tvers av kommunegrenser. Planene kan sikre at tilstrekkelig areal blir avsatt til boligbygging, bidra til sosialt bærekraftige samfunn, og motvirke et utbyggingsmønster som gir press på verdifulle arealer. Planene kan anvendes for å avklare knutepunkt for kollektivtrafikken og framtidige vekstområder, og trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og landbruks-, natur- og friluftsområder.

Arealbehovet til viktige, plasskrevende samfunnsfunksjoner, som Forsvaret, sivil luftfart og avfallshåndtering, sees som en integrert del av areal- og transportplanleggingen. Forsvaret gjennomgår en omfattende omstilling. Arealbehovet for skyte- og øvingsfelt og baser er under press og det pågår derfor et arbeid for å sikre rammebetingelsene for Forsvarets samfunnsnyttige virksomhet, inkludert nødvendige hensynssoner.

Fylkeskommunene har ansvar for viktig veginfrastruktur og for kollektivtransport på land og sjø, både i sentrale områder og i distriktene. Det regionale transportsystemet utfyller nasjonal infrastruktur og er viktig for næringsutvikling, bosetting og sosialt bærekraftige samfunn i ulike deler av fylket.

By- og omlandskommuner har, sammen med fylkeskommunene, en viktig oppgave med å videreutvikle og styrke samarbeidet om transport på tvers av administrative grenser der dette bidrar til effektiv ressursbruk. Det er viktig at utfordringer

og muligheter for nye samfunnsløsninger som byvekst, urbanisering og framvekst av byregioner blir belyst i den regionale og kommunale planleggingen.

Tilgang til effektiv transport og infrastruktur har betydning for næringsutvikling og omstillingsevne. Infrastruktur mellom ulike godsknutepunkt er avgjørende for flere næringers markedstilgang. Utvikling av infrastruktur og transporttilbud er også viktig for å styrke samspillet mellom næringsaktiviteter i funksjonelle byregioner, og for en videre utvidelse av bo- og arbeidsmarkeder.

Det er et nasjonalt mål at en større andel av godstransporten skjer på sjø og jernbane. Det er viktig at egnede arealer til effektive logistikknutepunkter som godsterminaler og havner avklares i plan, gjennom samarbeid mellom kommuner og statlige fagmyndigheter. Farleder for skipstrafikken inngår i disse avklaringene. Virksomheter som skaper tungtransport har behov for god tilgjengelighet til jernbane, havner og/eller hovedvegnett.

Reduksjon av reisetider, blant annet ved tiltak på vegnettet, gir større fleksibilitet for arbeidstakerne og bedre muligheter for virksomhetene til å skaffe relevant kompetanse. Tilgang til mobilnett og bredbånd med høy kapasitet er et nasjonalt mål, og er en viktig rammebetingelse for næringsliv og arbeidsliv i hele landet. Videre utbygging av IKT-infrastruktur ses i sammenheng med arealplanlegging, bosetting, næringsutvikling og bruk av ulike digitale løsninger. Det vil legge til rette for økt verdiskaping.

Foto: Jan Hausken

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for vekst og utvikling i kompakte og klart avgrensede byområder gjennom regionale bolig-, areal- og transportplaner. Planene fastsetter regionalt utbyggingsmønster, senterstruktur og hovedtrekk i transportsystemet.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for videre utbygging av et godt samferdselsnett i hele landet.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for å sikre Forsvarets arealbehov når dette er nødvendig for å ivareta landets forsvarsevne og i henhold til nasjonale forsvarsplaner.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for høy arealutnyttelse i byområder gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivelsene, med vekt på arkitektur, byrom, kulturmiljøer, grønnstruktur og andre miljøverdier. Lokalisering av boliger, service, handel og andre arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter vurderes i sammenheng med eksisterende eller framtidige kollektivknutepunkt.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for sykling og gange i byer og tettsteder, blant annet gjennom trygge skoleveier, ved å planlegge for gange og sykling fra kollektivknutepunkt og ut til friluftslivsområder, og for transportløsninger for grupper som er mindre mobile.
- By- og omlandskommuner, sammen med fylkeskommunene, videreutvikler samarbeidet om transport på tvers av administrative grenser der dette bidrar til effektiv ressursbruk, næringsutvikling, bosetting og sosial bærekraft i ulike deler av fylket.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for kostnadseffektiv framføring av mobil- og bredbåndsnett gjennom bruk av eksisterende føringsveier.

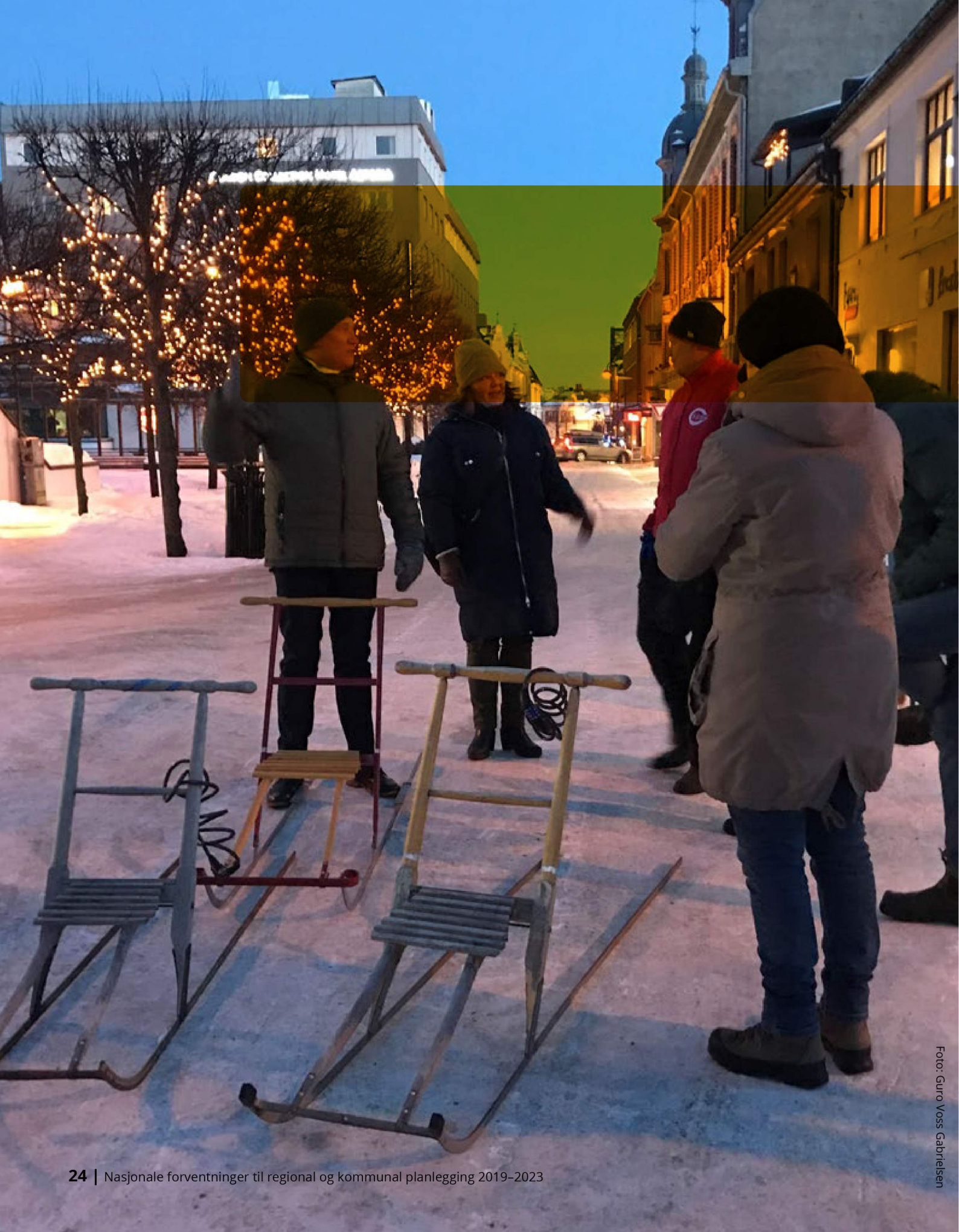

Foto: Guro Voss Gabrielsen

04

Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

Det er nå 82 prosent av befolkningen som bor i byer og tettsteder, og andelen er økende. Spesielt nabokommunene til de store byene har stor vekst. Norske byer har, i internasjonal sammenheng, lav tetthet både i folketall og arbeidsplasser. Men tettheten øker ved at byutvikling og boligbygging i større grad skjer gjennom fortetting og transformasjon, og i mindre grad gjennom bruk av omkringliggende arealer.

Byer i vekst trenger helhetlige grep for å bli funksjonelle og bærekraftige, og for å få

til et mer integrert samarbeid om areal og transport. I storbyene er det et mål at veksten i persontransporten skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Attraktive byer med levende bymiljøer kombinerer økt tetthet med effektive transportløsninger og høy livskvalitet. Utfordringen ligger i å øke tettheten samtidig som innbyggernes trivsel og tilhørighet forsterkes. Utredninger viser at tetthet stimulerer til innovasjon, spredning av kunnskap og tilegnelse av ferdigheter, og dermed til økonomisk aktivitet. De viser også at det er nødvendig å se fortetting i sammenheng med sosial bærekraft.

4.1 Åpne og inkluderende

Regjeringen er opptatt av at kommunene utvikler gode virkemidler for å sikre at alle inkluderes i skole, arbeids- og samfunnsliv. God inkludering på sentrale livsarenaer bidrar til å opprettholde et samfunn med små forskjeller, høy tillitt og god livskvalitet. Kulturlivet og andre former for fritidsaktiviteter er viktige arenaer for hverdagsintegrering og fellesskap basert på mangfold, likestilling, ytringsfrihet og toleranse.

Det er viktig at kulturlivet utvikles selvstendig og at offentlige styresmakter ikke griper inn i kunstneriske valg. Offentlige virkemidler må legge til rette for et godt samspill mellom det profesjonelle og det frivillige kulturlivet. Regjeringen mener at det er viktig at kommuner og fylkeskommuner sørger for at alle har reell tilgang på kulturgodene, uavhengig av bakgrunn.

Det er om lag 1 million innbyggere over 60 år i Norge. De har mange og ulike ressurser og vil bidra og være aktive i samfunnet. Regjeringen mener derfor det er viktig å skape et aldersvennlig samfunn. Det betyr blant annet å legge vekt på transport, planlegging av lokalsamfunn, styrking av frivilligheten, åpenhet i arbeidslivet og trygghet i lokalsamfunnet.

Veien til deltakelse i utdanning og arbeidsliv går svært ofte gjennom frivillig virksomhet og opplevelser gjennom felles aktiviteter i lokalmiljøet. Bred deltakelse er et middel for å sikre tillit, felleskap, beredskap, likestilling, kompetanse og velferd i lokalsamfunnene. Det er viktig at kommunene legger til rette for dette.

Det er viktig at kommunene i sin planlegging motvirker og forebygger opphopning av levekårsutfordringer, og arbeider aktivt med tiltak for å styrke tjenester og iverksette nærmiljøtiltak i levekårsutsatte områder. I enkelte bydeler i noen av de større bykommunene har det likevel utviklet seg konsentrasjoner av innbyggere med til dels store og sammensatte levekårsproblemer. Her kreves at de generelle velferdsordningene fungerer godt og møter utfordringene og samordnes med innsats fra mange instanser og aktører, både statlige, kommunale, private og frivillige for å få gode resultater. Gjennom de statlige områdesatsingene arbeides det godt på tvers av sektorer for å forbedre tjenester og nærmiljøkvaliteter der behovene er størst.

4.2 Trygge og helsefremmende

Den regionale planleggingen har en særskilt oppgave i å legge til rette for at regionen som helhet møter etterspørselen etter boliger. En mer variert befolkningsstruktur kan oppnås gjennom at kommunene planlegger for god tilgang på boligtomter som grunnlag for tilstrekkelig og variert boligbygging. Regjeringen understreker betydningen av å bygge sosial infrastruktur og offentlige tjenestetilbud i tilknytning til kollektivknutepunktene. Gode skoler og barnehager og et godt kulturtilbud er en forutsetning for et godt bomiljø. Sosiale og helsemessige utfordringer knyttet til fortetting kan løses gjennom god planlegging. Derfor er det sentralt at folkehelse ivaretas i planleggingen av våre byer og tettsteder.

Gjennom god arkitektur og planlegging kan fylkeskommunene og kommunene være med å utvikle gode lokalsamfunn og boligområder, stimulere til fysisk aktivitet og et mer helsefremmende miljø. Vi vil i fremtiden etterspørre byer og tettsteder med både urbane og grønne kvaliteter, og med attraktive byrom, møteplasser og utearealer.

God overordnet og helhetlig planlegging vil kunne bidra til at utsatte barn og unge får et helhetlig

tjenestetilbud og hjelp på et tidlig tidspunkt. Det er viktig at kommunene legger til rette for at alle som ønsker det, skal kunne eie sin egen bolig. Vanskeligstilte bør ha mulighet for overgang fra leie til eie.

Regjeringen har i sin melding «Leve hele livet» blant annet understreket betydningen av at kommuner og fylkeskommuner planlegger for aldersvennlige samfunn og tilrettelegger for utvikling av framtidens boligløsninger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Det legges til grunn at fylkeskommuner og kommuner tar stilling til hvordan løsningene i «Leve hele livet» kan utformes og gjennomføres lokalt.

En økende andel eldre og enslige, flere mindre husholdninger og et større mangfold i befolkningen i distriktene gir behov for mer variert boligmasse. Behovet for omsorgsboliger og sykehjem ses i sammenheng med utviklingen i boligmarkedet og tilgangen på tilrettelagte og universelt utformede boliger. Regjeringen er opptatt av at lokal boligpolitikk er integrert i kommunens strategi for samfunnsutvikling, der ulike behov sees i sammenheng.

Foto: Curro Voss Gabrielsen

Boligplanlegging kan knyttes til rekruttering av arbeidskraft, og andre tjenester i lokalsamfunnet, og bidra mer generelt til gode lokalmiljø for befolkningen. Boligmarkedene i slike områder preges ofte av begrenset nybygging og manglende investeringer i eksisterende boligmasse. Samtidig kan tilgang til mer varierte boligtyper være avgjørende for at folk og bedrifter enkelt kan etablere seg og bli værende i en kommune eller arbeidsmarkedsregion.

Mer nedbør og mer kompakte byer og tettsteder gir utfordringer med håndtering av overvann. For å begrense oversvømmelse kan det være gunstig om mer av vannet håndteres utenfor egne ledninger i bakken. Det kan gjøres gjennom tiltak som trygge flomveier, åpning av bekker, mindre asfalt, flere grønne områder som drenerer vann, og grønne tak

og vegger. Naturbaserte løsninger kan være et viktig supplement for å forebygge og redusere skader ved flom i byer og tettsteder. Blågrønn infrastruktur i byer og tettsteder kan i tillegg styrke naturmangfoldet og gi befolkningen mulighet til naturopplevelse, rekreasjon og friluftsliv i nærmiljøet.

Parker, grønne områder og trær for rekreasjon og naturopplevelse er viktige elementer i byer og tettsteder. Mangel på ledige arealer gjør at parker og grøntområder ofte er truet av utbygging til både offentlige tjenester, næringsvirksomhet og boliger. Dette er områder som har stor verdi for livskvalitet og helse for alle innbyggere, ikke minst for barn og unge. I arealplanleggingen er derfor tilgang til grønne områder nær barnehager, skoler og andre institusjoner, viktige hensyn. Det er et mål at utbygging ikke øker sårbarheten for naturhendelser

og klimaendringer, forringer barn og unges oppvekstmiljø eller reduserer tilgjengeligheten til grønne områder.

Ferdsl i grøntområder og naturomgivelser er den enkleste, vanligste og mest inkluderende formen for friluftsliv. Sti- og løypeplaner, og turruteplaner,

på tvers av kommuner og fylker, vil bidra til dette. Helhetlig planlegging for egenorganisert fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, utviklet i god dialog med innbyggere, legger grunnlaget for at planer er i tråd med befolkningens aktivitetsutvikling og etterspørsel.

4.3 Kvalitet i våre fysiske omgivelser

Måten de menneskeskapte omgivelsene utformes på, og hvordan bygg plasseres i forhold til hverandre, påvirker muligheten for videre utvikling av stedet. Menneskeskapte og naturbaserte omgivelser er ressurser i byutviklingen som styrker særpreg og identitet. Transformasjon og ny bruk av eldre bygningsmasse kan bidra til bevaring og vitalisering av de historiske byområdene. God arkitektur, historiske bygninger og bymiljøer bidrar til stedsidentitet og positive opplevelser av sentrum, og er ressurser som bør utnyttes for å utvikle attraktive by- og tettstedssentre.

De vanligste årsakene til tap eller svekking av kulturminneverdier, er utbyggingspress og manglende bruk av eldre bygninger. Kommunene har hovedansvaret for å identifisere, verdsette og forvalte verneverdige kulturminner, kulturmiljøer og kulturhistoriske landskap i tråd med nasjonale mål. Fylkeskommunene og Sametinget har ansvar for å ivareta de nasjonale og vesentlige regionale kulturminneinteressene og bistå kommunene med veiledning.

4.4 Levende sentrumsområder

Et levende og mangfoldig sentrum med et variert tilbud av møteplasser, handel, tjenester og kultur- og fritidsaktiviteter, er viktig for byenes og tettstedenes attraktivitet og konkurransekraft. Et slikt sted gir gode opplevelser og stedstilhørighet. Åpne og inkluderende fasader og aktive førsteetasjer med publikumsrettet aktivitet og virksomhet, bidrar til gater og byrom der det kjennes tryggere og mer attraktivt å oppholde seg. Sentrumsområder med bygg som rommer flere funksjoner, kan gi positive utslag for aktivitetsnivået, særlig i mindre byer og tettsteder. Ulike aktiviteter og virksomheter gjør sentrum attraktivt både på dagtid og om kvelden. Samlokalisering av ulike offentlige og private funksjoner og aktiviteter, kan øke utviklingskapasiteten i lokalsamfunnet og styrke det samlede, finansielle grunnlaget for investeringer.

Regjeringen har et klart mål om en mer bærekraftig by- og tettstedsutvikling med reduserte

klimagassutslipp. Dette går fram av de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, som også ivaretar den nasjonale politikken for lokalisering av handel og service. Et tydelig avgrenset sentrum med boliger, arbeidsplasser, kulturtilbud, handel og andre publikumsrettede funksjoner understøtter utviklingen av kompakte byer og tettsteder med korte avstander. Det er i sin tur med på å redusere bilbehovet, og gjøre sentrumsområdene mer tilgjengelig for fotgjengere og syklistene.

En felles, helhetlig og langsiktig innsats mellom kommunen, private aktører og innbyggere er viktig for å lykkes med sentrumsarbeidet. Kommunene har en viktig rolle som planmyndighet, samfunnsutvikler og grunneier. Et forpliktende gårdeiersamarbeid styrker mulighetene for et godt samarbeid med kommunen.

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Kommunene har en aktiv og helhetlig areal- og sentrumspolitikk med vekt på styrking av sentrumsområdene. Boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser og tjenestetilbud lokaliseres i eller tett på sentrum, med god tilrettelegging for kollektiv, sykkel og gange.
- Kommunene har en ledende rolle i utviklingen av sentrum og legger vekt på et langsiktig og forpliktende samarbeid med private aktører og innbyggere.
- Kommunenes boligpolitikk og boligplanlegging er en integrert del av kommunenes strategi for samfunns- og arealutvikling. Den legger til rette for en variert befolkningsstruktur gjennom god tilgang på boligtomter som grunnlag for tilstrekkelig, variert og sosial boligbygging.
- Kommunene tar boligsosiale hensyn i areal- og samfunnsplanleggingen gjennom krav til boligstørrelse og nærområder, og ved å regulere nok boligtomter.
- Kommunene legger til rette for leie-til-eie løsninger for vanskeligstilte i boligmarkedet.
- Kommunene planlegger for et tilbud av tilrettelagte boliger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.
- Kommunene planlegger aktivt for å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Kommunene legger universell utforming til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse og ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.
- Kommunene vektlegger arkitektur og kvalitet i de bygde omgivelsene, og planlegger med utgangspunkt i stedenes særpreg, kulturhistoriske elementer og viktige landskapstrekk. Eldre bebyggelse og bystrukturer vurderes som ressurser i en sirkulær økonomi.
- Fylkeskommunene og kommunene ivaretar kunst og kultur som del av kommunal og regional planlegging, og legger til rette for et fritt og uavhengig kulturliv.
- Kommuner og fylkeskommuner har en aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner og fylker.
- Kommunene legger vekt på å ivareta byrom og blågrønn infrastruktur med stier og turveger som sikrer naturverdiene, hensyn til overvann og legger til rette for fysisk aktivitet og naturopplevelser for alle.
- Fylkeskommunene og kommunene ivaretar vassdragenes bruks- og verneverdier i sin planlegging. Vassdragenes potensial for trygg avledning av overvann og naturbasert demping av flom, utnyttes.
- Kommunene ivaretar aktivt gode vilkår for god psykisk og fysisk helse i planleggingen.
- Kommunene ivaretar barn og unges interesser gjennom en samfunns- og arealplanlegging som skaper trygge, attraktive og aktivitetsfremmende by- og bomiljø.
- Kommunene sikrer trygge og helsefremmende bo- og oppvekstmiljøer, frie for skadelig støy og luftforurensning

Foto: Jan Hausken

Statlige planretningslinjer og statlige planbestemmelser

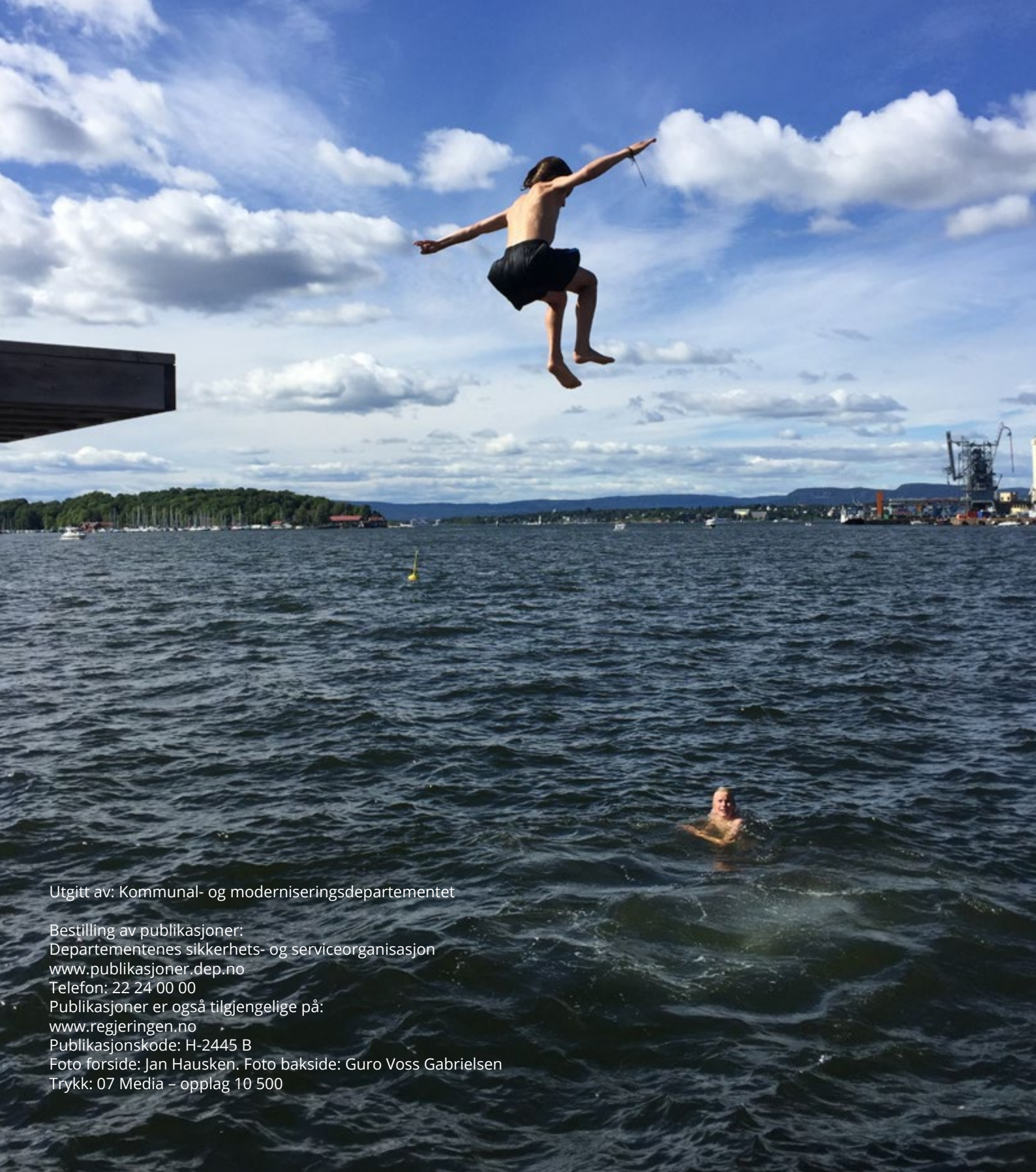
Gjeldende statlige planretningslinjer

Navn	Gyldig fra	Endringer i perioden
Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag	1994	Oppdateres i forhold til gjeldende lover. Det gjøres ikke innholdsmessige endringer
Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging	1995	Oppdateres i forhold til gjeldende lover. Det gjøres ikke innholdsmessige endringer.
Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning	2018	Opprettholdes uforandret.
Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen	2011	Evaluering gjennomført. Retningslinjene blir revidert i 2020.
Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging	2014	Opprettholdes uforandret

Nye statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer for fjellområdene	Parallelt med arbeidet med en ny veileder om fritidsbebyggelse vil regjeringen avklare behovet for statlige planretningslinjer for fjellområder. Hovedformålet med eventuelle statlige planretningslinjer vil være å klargjøre nasjonal politikk for bærekraftig utvikling i fjellområdene der næringsutvikling, friluftsliv, landskap, naturmangfold, kulturminner, landbruk, energiproduksjon mm er viktige temaer.
Statlige planretningslinjer for planlegging i sjøområder	Departementet skal avklare behovet for statlige planretningslinjer for kystnære sjøområder. Statlige planretningslinjer vil kunne gi signaler om samordning og avveining mellom ulike interesser i kystsonen gjennom regional, interkommunal og kommunal planlegging. Retningslinjene vil blant annet bli sett i lys av arbeidet med rundskriv og veileder for planlegging i sjøområder.

Det er for tiden ingen gjeldende statlige planbestemmelser. Det vurderes ingen nye.

Utgitt av: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no

Publikasjonskode: H-2445 B

Foto forside: Jan Hausken. Foto bakside: Guro Voss Gabrielsen

Trykk: 07 Media – opplag 10 500

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive nyere og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato: 3. mai 2021

Avsender(e): Fauske Senterparti

Hvordan skal vi utvikle Fauske i fremtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

Fokus på trafiksikkerhet og ulykkesforebygging, spesielt for myke trafikanter

Satsningen på tidlig innsats og foreldrestøtteinnsats skal fortsett, samt videreutvikle familiens hus

Mindre teori og mer praksis i skolene, tilstrekkelig tilpasset undervisning

Flere lærlingeplasser og sikre god søkertilgang til videregående skoler

Sikre aktiviteter for alle barn og unge

Bidra til gode samlingssteder og steder for aktivitet, utvikle grøntområdene i sentrum til å brukes aktivt.

Eldre kan bo hjemme så lenge de ønsker det og ha gode tjenester i hjemmet. Det er nok tilpassede boliger for eldre og demente. Vaktmestertjenester for hjemmeboende satt i system. Et system for kontakt mellom unge pensjonister og eldre som har behov for hjelp.

Eldres hus- forebyggende tjenester til eldre.

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

God naturforvaltning er god klimapolitikk. Vi tror på bærekraftig forvaltning av naturressursene i kommunen. Vern av matjord eller erstatte matjord hvis det er nødvendig for utviklingen, ved prosjektering av infrastruktur. Sikre kommunens innbyggere mot ekstremvær og andre potensielle trusler.

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

Pulserende by.

Næringsliv som har omstilt seg til det digitale kjøpemarkedet.

Legge til rette for at lokalt næringsliv blir brukt lokalt.

Ha fokus på reiselivssatsing, Fauske er blitt en av de ledende høyfjellsdestinasjonene i Nord/Norge. Det ønsker vi å styrke og videreutvikle i samarbeid med de private aktørene i markedet.

Ny gruvedrift er kommet på plass, og opprydning etter gammel gruvedrift er satt i gang.

Det er gode industriområder i flere deler av kommunen, med etableringer som sikrer mange arbeidsplasser. Fauske er et senter for kraftforedling.

Fauske kommune satser på grønne næringer og er størst på matproduksjon pr. innbygger i Salten.

Tema 4 – Attraktive byer og steder

Kulturhus tilpasset Fauske kommunes behov må på plass når økonomien tillater det.

Fortsette å være en aktiv kulturarrangør. I Fauske kommune skal det være små og store kulturarrangementer som bidrar til et godt og innholdsrikt liv for innbyggerne på Fauske. Det skal også være et like godt idrettstilbud til alle som i dag. Støtte opp om frivilligsentralens arbeide.

Ja til Nord-Norge banen

Oppgradering av Nordlandsbanen for hurtigere transport, og hyppigere avganger for pendlere i Salten.

E6 legges utenfor sentrum og sentrumsutviklingen skyter fart med mange attraktive leiligheter og et yrende liv i sentrum.

Fokus på trafiksikkerhet og ulykkesforebygging, spesielt for myke trafikanter

God korrespondanse mellom buss, tog, fly. Gode vilkår og tilbud for pendlere

Ja til regulert snøscooterkjøring.

Bredbåndstilbud og telefondekning til alle kommunens innbyggere.

Tema 5 – Mangfold og inkludering

Sjunkhatten folkehøgskole er etablert som et flaggskip for inkludering, i tillegg til det store kompetansemiljøet ved VHSS som står sterkt.

«Folk i husan». Legge til rette for bosetting i alle deler av kommunen og mulighet for pendling.

Tema 6 – Deltakende innbyggere

Ha godt samarbeid med nærmiljøutvalgene og opprette flere i flere deler av kommunen.

Satse på frivillig innsats, bidra til et enda bedre samarbeid med frivillige lag, organisasjoner og foreninger om et godt samlet aktivitetstilbud i kommunen.

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge
- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Saltene regionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for framtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Andre innspill?

Eksisterende IKS> Salten brann, Iris, Helse og miljøtilsyn Salten, Vannkoordinator Salten mangler.

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, senest 3. mai 2021.

Fra: Hans Måseide <hans.maseide@gmail.com>
Sendt: mandag 3. mai 2021 21:37
Til: Liss-Ane Simonsen
Emne: INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL
Vedlegg: Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel.docx

Hei.

Her er innspillene fra Fauske Venstre.

Av en eller annen grunn fikk vi denne invitasjonen først på fredag 30.4, så derfor kommer skjemaet litt sent.

Mvh, Hans Måseide

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive nyere og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato:

Avsender(e):

Hvordan skal vi utvikle Fauske i framtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

- Fauske trenger flere møteplasser for ungdom og unge voksne. Fauske-Sprint står sterkt i kommunen, men ikke all ungdom deltar i de idrettene de organiserer. Hva kan vi gjøre for å skape møteplasser utenfor idrett?
- Satse på gode skoler og barnehager. Legge til rette for at de skal kunne bruke nærområdene i kommunen i flere fag/timer. Lage natursti langs Farvikelva. Elever kan involveres i arbeidet. Kanskje få det inn på timeplanen.

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

- Kommunen må lage klimaregnskap og vise hvordan den har tenkt å bli en bedre klimakommune i årene som kommer. Kommunen har en viktig "oppdrager-rolle", både for næringslivet og overfor innbyggerne

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

- Kommunen må bli bedre og hurtigere på saksbehandling. Når verden endrer seg hurtigere må næringslivet henge med, og da nytter det ikke å vente på at ting tar tid i behandlingsprosessen.
- Fauske kommune må bli bedre på digitalisering og anvende mer brukervennlige systemer, slik at søknader er enklere å finne og enklere å fylle ut

- Etablere en "inkubator" for oppstartsbedrifter, f.eks stille rom med nettilgang tilgjengelig.
- Benytte *Gründerfondet* målrettet for etablering av grønne arbeidsplasser.

Tema 4 – Attraktive byer og steder

- Invitere arkitektstudenter/arkitektstudier til å komme med forslag (som innbyggerne i kommunen senere kan stemme over?) på hvordan Fauske bedre kan bruke friområdene/grøntområdene i sentrum. Utvikle parker og friområder i sentrum for å bli attraktive oppholds- og møtesteder. Knytte dem bedre sammen bl.a. via Strandpromenaden? Lage en helhetlig plan å jobbe mot i fremtiden.
- Hvordan faktisk bruke amfiet på torget? Det er egentlig litt meningsløst å la noe så flott være ubrukt. Det bør lages en plan som gjør det enkelt å stenge Sjøgata og parkeringsplassene rundt amfiet etter stengetid, når det likevel ikke er parkeringsavgift.
- Hva med å prøve på å få hovedfartsåra i sentrum til å promotere Fauske bedre. Kanskje kan penger brukt på å forskjønne fasadene på bygningene i sentrum, bli trukket fra på eiendomsskatten?

Tema 5 – Mangfold og inkludering

- Lage "internasjonal-dag" på Fauske
- Invitere næringslivet, lag og foreninger til å fortelle om/vis mangfold og inkludering i praksis

Tema 6 – Deltakende innbyggere

- Det er mange flotte bedrifter her i kommunen som sikkert kan være med å stille opp med kunnskap og materiell på dugnad sammen med lag og foreninger. I Venstre tror vi at et samarbeid mellom private og det offentlige er med på å fremme samhold og følelse av eierskap, noe som vil være viktig for å få innbyggerne i kommunen til å stille opp.
- Se i hvilken grad kommunen kan invitere næringslivet, lag og foreninger til å sponse og delta i oppbygging og utvikling av områder og arenaer hvor innbyggerne møtes.

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge

- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Saltene-regionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for framtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Andre innspill?

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Likte denne måten å kunne gi innspill på, men fikk av en eller annen grunn invitasjonen først på fredag 30.4. Nuvel, vi kom nu i mål!

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, **senest 3. mai 2021.**

FAUSKE ARBEIDERPARTI

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

By og land – hand i hand

Ved å bygge opp og utvikle både sentrum og distrikt vil Fauske kommune bli en enda mer attraktiv kommune å bo, arbeide og leve i. Fra fjord til fjell.

3-sentermodellen med Valnesfjord, Fauske sentrum m/omland og Sulitjelma er Fauske kommunes mangfold av identitet og stolthet som vi må ta vare på og anerkjenne som et av kommunens konkurransefortrinn.

Kulturbygda, Marmorbyen og Gruvebyen – der mangfoldet og samholdet står sterkt sammen!

Tettbygd bystrøk ved havet i sentrum, i tillegg spredt bebyggelse – tilbud som treffer alle. Flere leiligheter i sentrum vil skape liv og aktivitet.

Ved å anerkjenne ulikhetene og samtidig strekke seg etter felles mål, vil en lykkes med å bygge kommunen sammen inn i fremtiden.

Fauskes kommunevåpen - Fauskeknuten kan symbolisere så mye mer enn et knutepunkt for handel og kommunikasjon sentralt i Nordland. I tillegg kan knuten symbolisere

- Samhold
- Innflytelse
- Inkludering og medbestemmelse
- By og land – hand i hand
- Geografisk knutepunkt i Nord-Norge der veier møtes fra nord, sør, øst og vest

Ordførerkjedet symboliserer kommunens mangfoldige historie som ligger i bunnen for kommunens identitet:

- Mineralkommune – kobber og marmor
- Handelssentrum
- Kraftkommune
- Landbrukskommune
- Samhold og frivillighet
- Fjell og friluftskommune

I tillegg er Fauske en enormt rik og mangfoldig Kulturkommune. Dugnad og frivillighet står sterkt.

Tema 1 - God oppvekst og godt liv

Gode tilbud og tjenester til befolkningen i hele kommunen, fra vugge til grav

Skolene og barnehagene – Verdens flotteste og funksjonelle skolebygg

- ny moderne attraktive og trygge barnehager i hele kommunen
- ny moderne attraktive og trygge skoler i hele kommunen
- attraktive boliger og tomter for etableringer ifra ungdom til eldre. Ungdomsboliger, omsorgsboliger, osv.
- gode helsetilbud nært innbyggerne der de bor
- når innbyggerne ikke kan bo hjemme lenger skal de få et tilbud om alternativ boform eller sykehjemsplass.
- alle føler trygghet og nærhet og ingen skal være ensom – alle skal med
- fritidstilbud og frivilligheten blomstrer, og alle har noe å være med på som passer den enkelte
- møteplasser – der mennesker møtes – fra ung til gammel
- alle skal ha en jobb å gå til
- Fauske har fått status som «knutepunktet» for videregående skole i Salten med flere landsdekkende linjer som næringslivet i kommunen vår etterspør.
- transporttilbudene er blitt så bra at det ikke begrenser, men åpner muligheter mellom by og land, der alle kan delta i samfunnet uavhengig av hvor de bor
- flexikort som kan brukes til buss, taxi, tog og båt binder oss sammen i kommunen og med nabokommunene.

Tema 2 - Klima og miljøvennlig utvikling

Videreutvikle dagens industri med kompetanse og erfaringen til våre arbeidsfolk i front. Alle må få mulighet til å ta klimavennlige valg, uavhengige av økonomi eller bosted.

Miljøfyrtårn er blitt et kvalitetsstempel i kommunen og næringslivet i Fauske er sertifisert
Gang og sykkelveier er etablert i hele kommunen og flere lar bilen stå der dette er mulig.

Kommunen har en stor andel eldre trehusbebyggelse av nasjonal og internasjonal verdi, en kulturarv som tas vare på og settes i stand. Oppgradering og gjenbruk av vår gamle trehusbebyggelse og kulturarv reduserer klimagassutslipp betraktelig og styrker kommunens og befolkningens identitet og tilhørighet.

Fauske er en foregangskommune i det «grønne skiftet» gjennom produksjon av fornybar vannkraft og levering av CO2-fri strøm til samfunnet gjennom SKS.

Nyetablert industri er blitt gode bidragsyttere til det grønne skiftet og Fauske kommune er blitt en «fornybarkommune».

Tema 3 - Omstillingsdyktig næringsliv

- Fauske kommune skal tilrettelegge og være en JA-kommune for at næringslivet raskt kan omstille seg når det er nødvendig.
- Kommunen skal bidra til at nødvendig infrastruktur som vei, vann, kloakk, veier, bredbånd og tomter er tilgjengelig.
- Gode arenaer for samspill og samarbeid mellom kommunen og næringslivet er kjent langt utover kommunens grenser og næringslivet blomstrer og skaper mange nye arbeidsplasser

Tema 4 - Attraktive byer og steder

By og land – hand i hand.

Attraktive lokalsamfunn og distrikt er viktig for en attraktiv by med mangfold og identitet.

E6 legges utenfor «GATA» og byen Fauske er blitt et attraktivt sentrum for handel, servering og overnatting der nærheten til sjøen innbyr til et yrende folkeliv og båtliv. Fauske har fått GÅ-gate og butikkene i sentrum blomstrer og tilbyr unike produkter. Fauske sentrum er blitt så attraktiv at det ofte kommer besøkende fra nabokommunene samt at reisende bare MÅ stoppe for å oppleve.

Kulturlivet blomstrer og innbyggere fra by og land møtes

Det etableres nye arbeidsplasser og familier flytter til Fauske og bidrar til vekst.

I byen bygges det flere leilighetskompleks med sosiale boformer, hus blir tilgjengelig, nye flytter inn og det er et pulserende byliv.

I Sulitjelma etableres det nye industriarbeidsplasser og gruvedriften bidrar til positive ringvirkninger for lokalsamfunnet med økt tilflytting, aktivitet og et yrende folkeliv. Kulturlivet har tatt seg ytterligere opp, kulturskolen er etablert i skolen og samfunnets storstue Folkets Hus er oppgradert og brukes hyppig til kulturlivet. Kinoen er kommet i drift igjen og Sulisrevyen og Slusk er blåst liv i. Det er blitt så mange barn at skolekorpsset er oppe og går igjen. De historiske husene og kulturminnene settes i stand og huser nye innbyggere.

Besøksnæringen går godt, både sommer og vinter og bidrar til et enda mer attraktivt lokalsamfunn.

Det er blitt et yrende båtliv på Langvatnet.

I Valnesfjord er Sjunkehatten Folkehøyskole etablert med nye arbeidsplasser som gir ringvirkninger med økt tilflytting. Kulturlivet blomstrer og kortreist matproduksjon er en merkevare langt utover kommunens grenser. Folketallet øker og fleksible leiligheter fra ung til gammel er bygd på Løkåsåsen.

Fauske har fått transportløsninger som knytter by og land sammen og aldri før har samholdet og identitet på tvers av ulike kulturer i samfunnet blitt sterkere = Fauskeknuten og har et omdømme som andre byer bare kan drømme om

Tema 5 - Mangfold og inkludering

Trivsel og inkludering blant innbyggerne og næringslivet er den beste markedsføringen en kommune kan ha. Møtesteder mellom kommune og befolkning /nærmiljø – inkludering.

Kommunen tar imot nye innbyggere i samarbeid med frivillige - ingen andre kommuner i Norge kan måle seg.

Tema 6 - Deltakende innbyggere

- samspillet og samarbeidet mellom kommunen og innbyggerne har blitt til en foregangskommune der nærhet, identitet og stolthet bygger samfunnet vi skal leve i.
- innbyggerne har trua på fremtiden, dugnadsånden har nådd nye høyder og sammen med kommunen skapes det resultater der kulturlivet og samholdet forsterkes.
- Det skapes arenaer i hele kommunen der innbyggerne inviteres inn, der gode ideer skapes og det umulige blir mulig , fordi innbyggerne har trua.

Avslutning/oppsummering og 10 viktige saker for Fauske Arbeiderparti

1. Være initiativtaker til at det blir bygget tilrettelagte boliger for unge og eldre.
2. Videreutvikle eldreomsorgen til et enda bedre aldersvenlig Fauske. Stikkord i dette arbeidet er gode boformer, aktivitet og felleskap, mat og måltider, helsehjelp og funksjonelle uteområder
3. Være en positiv tilrettelegger for at næringslivet kan etablere og utvikle seg, her vil spesielt etablering av datalagringscenter, gruvedrift, gods, industri, varehandel, oppdrett, landbruk og turisme være av stor viktighet.
4. Utlyse arkitektkonkurranse for området rundt brannstasjonen og Eiaveien
5. Tilrettelegge for attraktive boligtomter, herunder utarbeide spennende planer for «skoletomten» i Valnesfjord
6. Intensivere arbeidet ytterligere med heltidskultur og rekruttering
7. Fortsette arbeidet med en funksjonell og kvalitetsmessig organisering av kommunen med en framtidsrettet administrativ organisering med færre ledernivå
8. Fortsette arbeidet med etablering av Sjunkehatten folkehøgskole
9. Videreføre arbeidet med «ny by – ny E-6» og sentrumsutvikling generelt
10. Arbeide intensivt for turisme og opplevelse

Med hilsen

FAUSKE ARBEIDERPARTI

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive nyere og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato: 5.5.2021

Avsender(e): Fauske Høyre

Hvordan skal vi utvikle Fauske i framtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

- Flere inntak i barnehager gjennom året
- Framsnakke kommunen og være en «ja-kommune»
- Gode skoler med kvalifiserte lærere og gode bygg
- Gode barnehager med kvalifiserte ansatte og gode bygg
- Tidlig innsats
- Ha en sunn kommuneøkonomi
- Trygge oppvekstvilkår
- Gode og brede tilbud til barn og unge
- Styrke frivilligheten
- Trygg skolevei

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

- Bedre kollektivtilbud, buss og jernbane
- E6 og RV 80 utenom sentrum
- Opparbeide næringsarealer for miljøvennlig etableringer
- Gruvedrift i Sulis
- Legge til rette for grønn teknologi
- Bruke mer kraft lokalt
- Flere muligheter for at alle skal komme seg ut i naturen (ski, til fots, sykkel, snøscooter)
- Arealer for sikker og trygg deponering av masser

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

- Et bærekraftig reiseliv
- Attraktive arbeidsplasser slik at ungdommen kommer tilbake etter endt utdanning
- Styrke Fauna og få et enda tettere samarbeid med kommunen

- Netthandel i tillegg til lokal butikk

Tema 4 – Attraktive byer og steder

- Mer gatelys og bedre vei i Sjøgata
- Bybadestrand
- Et mer attraktivt sentrum, mer tilrettelegging for næringslivet. (fyller alle tomme butikklokaler)
- Forleng strandpromenaden
- Et sentrum for alle - lekeplasser, skatebaner, grønne lunger og rekreasjon
- Utvikle bobilparkering
- Profilere bygdetunet
- Et rikt kulturliv
- Lokaler for fremføring av kultur i alle aldre
- Tømme søppel, rydde, la det være koselig og rent i sentrum
- Flere båter ved brygga
- Flere steder med uteservering
- Ny(e) hotell i sentrum
- Mer handel i sentrum
- Flere leiligheter i Sulitjelma
- Flere Leiligheter i Valnesfjord

Tema 5 – Mangfold og inkludering

- Engasjere innbyggerne mer i saker
- Inkludere innvandrere bedre i lokalmiljøet
- Sentrumsnære leiligheter
- Frivilligheten styrkes

Tema 6 – Deltakende innbyggere

- Bedre og enklere nettside for innbyggerne å komme i kontakt med kommunen på ulike nivå
- Styrke nærmiljøutvalgene
- Enklere saksbehandling for kommunale søknader

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge
- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Saltenregionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for framtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Generelt må det legges til rette for etablering av bærekraftig og grønn og gjerne kraftkrevende industri.

Andre innspill?

Kommunen **må** få orden på økonomien

Mange av punktene over kan passe på flere av prioriteringsområdene

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Enkelt og greit. Utfordrende å engasjere i disse koronatider.

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, **senest 3. mai 2021**.

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive byer og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato: 29. april 2021

Avsender(e): Fauske FrP

Hvordan skal vi utvikle Fauske i framtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

Boliger for førstegangskjøpere el. førstegangsetablerere, ev. ungdomsboliger.

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

Insentivere lokalt næringsliv til å ta i bruk flere digitale løsninger.

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

Etablere et godt nettverk for næringsdrivende.

Tema 4 – Attraktive byer og steder

Avvikle avgiftparkering, slik at flere ser seg likt i å ta i bruk sentrum.

Innbydende og tilrettelagte rasteplasser i hele kommunen.

Strategisk næringsetablering, slik at ungdom ønsker å forbli her. F.eks. Mækkær'n, nettkafé o.l.

Tema 5 – Mangfold og inkludering

Tema 6 – Deltakende innbyggere

Noe liknende til Steigartinget – et offentlig diskusjonsforum for innbyggerne i lokalsamfunnet.

En bedre oversikt over hvilke frivillige organisasjoner som fins i kommunen og relevante kontaktpersoner.

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge
- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Saltene regionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for fremtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Andre innspill?

Vi må være en «ja»-kommune! – Vi skal ikke være de som setter stopper for etablering på Fauske.

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Hadde fungert bedre i et format, der man skriver flere i et felles dokument med direkteredigering. Gjorde man noe liknende, hadde man kunne fått bedre oversikt over hvilke innspill som allerede er innkomne.

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, senest 3. mai 2021.

Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd

Sendt inn i forbindelse med arbeid med kommuneplanens samfunnsdel

1. Kollektivtransport

- Etter skoletid, ferie og helg
- Mellom Fauske og Bodø
- Fauske kommunes ytterpunkter
- Hent meg/bestillingstransport

2. Forskjønning av Fauske kommune

- Benker av diverse typer. For eksempel: bølgebenker, piknikbenker, ladebenker

3. Gågate fra Amfi til Mega

- På sommeren
- Benker
- Beplantning
- Farger

4. Fasade på Ungdommens hus og i Gata

- Oppussing og forskjønning

5. Vil ha grøntområder

6. Hekk mot trafikkerte veier ved parker

7. Utekino i Melenci park

8. AMFI/Sentrum (Sjøgata)

- Ønsker å fylle opp tomme lokaler

9. Møteplasser

- Sulitjelma ungdomsklubb = Ok plass å være
- Fauske ungdomsklubb = OK plass å være
- Valnesfjord klubb = ønsker mer lys, andre farger, nye møbler, musikkanlegg og et nytt lokale

Sendt inn 6. mai 2021

REFERAT FRA MØTE MED NÆRINGSLIVET 17.03.21

Møtedeltakere:

Tilstede fra Fauske kommune

- Ordfører Marlen Rendall Berg
- Kommunedirektør Helge Akerhaugen
- Kommunalsjef Trond Heimtun
- Enhetsleder for plan og utvikling Rune Reisænen
- Enhetsleder vei, vann og avløp Frank Zahl
- Areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen
- Folkehelserådgiver Lena Holmström
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Prosjektleder «fra bru til bru» Kenneth Svendsen

Øvrige

- AMFI v/ Ann Mari Zahl
 - Fauna KF v/ Heidi Zakariassen
 - Fauna KF v/ Jørgen Kaasen Engen
 - Fauna KF v/ Kristian Amundsen
 - Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold
 - Fauske rør v/ Bård Lyng Olsen
 - Fauske videregående skole v/ Roger Riise Kristensen
 - Fjellfarer v/ Mona Mosti og Thor Åge Jensen
 - Indre salten opplæringskontor AS v/ Lene Laxaa
 - ISE v/ Ole-Morten Hansen
 - Nedre Leivset Gård v/ Karl Gunnar Strøm
 - Polarvakt AS v/ Kjell Sverre Jakobsen
 - Rørleggern v/ Ketil Skår
 - Skogholt gartneri v/ Tor Haugberg
 - Steinar Asp Ormåsen
 - Uni-form AS v/ Hilde Dypaune
 - Veronika Ormåsen
-
- Introduksjon **v/Trine Stenvold (daglig leder i Fauske næringsforum) og Kristian Amundsen (daglig leder i Fauna KF)**
 - Orientering om kommuneplanens samfunnsdel. *Hva er en samfunnsplan, og hvilken betydning har den for næringslivet?* v/ **Liss-Ane Simonsen, areal- og samfunnsplanlegger i Fauske kommune**
 - Ordførers betraktninger om fremtids-Fauske **v/ ordfører Marlen Rendall Berg**

Indre Salten opplæringskontor ISOK v/ Lene Laxaa blir utfordret på følgende: *Hva er ISOKs tanker om hvilken utvikling Fauske bør ha fram mot 2040; for å dekke deres behov framover – i et læringutvikling og med tanke på linjer videregående skole under press?*

- Det er viktig at kommunen har stillinger å tilby. Vi ser en økning i elever som ikke ønsker å bli helsefagarbeidere fordi det er vanskelig å få fulle stillinger. Mange viderutdanner seg derfor til sykepleiere.
- Utrykker bekymring rundt mulig nedleggelse av tømmer linjen. Det er mange prosjekter i regionen som krever lærlinger. Er videre optimistisk, og håper på alternative utdanningsforløp som digitale samarbeid og videooverføring.
- Mener mange ungdommer ikke ønsker å flytte på hybel for å gå skolegang, og at det er viktig at de har det bra og at vi har arbeidsplasser slik at de vil fortsette å bo her.

AMFI Fauske v/ senterleder Ann Mari Zahl blir utfordret på følgende: *Hva er de viktigste kriteriene for å se en positiv utvikling fram mot 2040 i forhold til sentrumsutvikling? Hvordan snu en trend der det kanskje er mindre butikker i sentrum – men der sentrum blir en god «oppholdsplass» der folk vil være og bo?*

- Har et ønske om at sentrum skal skinne, men et godt og levende er komplisert. Men dersom gårdeiere, bedrifter og kommunen får sammen for en god plan for sentrum er dette gjennomførbart.
- Vi har et flott sentrum med et flott amfi og kaipromenade, med flotte bukser gjennom sentrum. Det er viktig at vi tar vare på dette.
- Håper at E6 blir lagt utenfor sentrum (men ikke langt utenfor). Persontrafikken er ønsket i sentrum, men ikke tungtransporten. Vi må ta vare på både gående og persontrafikken.
- Fine parker og lekeparker er kjempeviktig for alle aldersgrupper, fra ungt til gammelt. Etablering av aktivitetsplasser for familier vil mulig være kjempepopulært, og turister vil og kanskje stoppe da.
- Vi må bygge videre på besøksturismen. Etter korona vil kanskje flere benytte seg av Norge som ferieplass.
- Vi har mange som er engasjerte i sentrumsutviklingen. Det er viktig å få folk med.
- Hvis vi får til å etablere leiligheter der hvor brannstasjonen er, hadde dette vært veldig bra. Kanskje vi også kunne bygd ut bobilparkering enda mer.
- Å skape liv og aktivitet i sentrum, er dette en del av argumentasjonene for å få et godt og levedyktig sentrum. Vi har ikke mange tomme butikklokaler, men koronasituasjonen har vært særdeles vanskelig for butikkene
- Har trua på at alle må framsnakke kommunen, støtte hverandre og det er viktig å ta vare på gode ideer

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Forsterker viktigheten av samfunnsplanen. Nå har vi en sjanse der vi kan se framover og finne ut hvordan vi kan utvikle oss. Dette med transportnett, KVVU og Nordnorgebanen er spennende i denne sammenhengen. Stadig flere retter øyene mot Fauske kommune som et senter for etablering. Vi har nye næringsarealer på Krokdalsmyra. Det er viktig at vi som bor og arbeider her, ser fra et overordnet blick – hvordan kan vi gjøre dette enda bedre, og tiltrekke oss flere folk.

Rørleggern Fauske v/ Ketil Skår blir utfordret på følgende: *Hvordan skal vi lykkes med næringsutviklingen i kommunen framover?*

- De største begrensningene for videre utvikling er to områder; Nytt boligfelt i Hauan og deponi.
- Nytt boligfelt i Hauan; det haster å få dette prissatt

- Det er viktig at vi får mer klargjorte industriareal. Det er ikke et klart kostnadsbilde av hva det koster. Vi må finne fram til flere egnede områder i tillegg til det vi har oppe på myrene. Vi trenger større arealer, til større etableringer. Klartgjorte områder gir bedre forutsetninger.
- Vi trenger deponi. Nå får vi ett mot Sulis, og det er for dyrt. Vi trenger flere områder for å ha sjanse for å møte utvikling. Håper på gode innspill på hvor vi kan etablere deponi.

Fauske Rør v/ Bård Lyng Olsen blir utfordret på følgende; *som ung bedriftsetablerer, hvilke refleksjoner og tanker har du omkring bedriftsetablering og framtiden i kommunen?*

- Temaet og møtet er veldig viktig for Fauske kommune
- Ved bedriftsetablering tar du en sjanse med noe du har troa på. Det er mange som har brukt penger og satset. Med troa på et fellesskap og med andre aktører, ved å samle folk får man et økt engasjement.
- Fauske byr på høy kompetanse, men man samles for sjeldent. Håndverk- og industriforeningen må på banen igjen, og vi må samle kraften vi har sammen, sammen med Fauna og Fauske næringsforum.
- Kundene er svært lojale her, og samarbeidet med ISOK er for oss veldig viktig. Vi ønsker gjerne lærlinger fra nærmeste skole.
- Det at vi har mistet rørleggerlinjen og nå ser at det blir vanskelig å beholde tømmerlinjen er uheldig. Vi må jobbe sammen med å formidle at slike faglinjer på Fauske er en suksess. Vi må ha det godt å bo her, men vi må ha noe å tilby de som også er utdannet og kommer tilbake. Arbeidsplasser er viktig, og vi har ressurser, areal og mulighetene på vår side.
- Forslag til utvikling av brannstasjon-tomta: næring i første etasje og boliger i sentrum. Boliger skaper aktivitet og folk. Noe av tankene han ønsker å fremme. Den yngre delen av befolkningen sier dette i forhold til sentrumsutvikling.
- Fauske er i startfasen. Vi er våre egne begrensninger. Det er utrolig hva man kan få til.
- Vi må få til et samlet næringsliv – og få de gode historiene. Det gir mye å treffe folk, og særlig de som har lært av sine erfaringer og vært lenge i bransjen

Fauske videregående skole v/ Roger Riise Kristensen blir utfordret på følgende; *Angående skolestruktur, videregående skole og sammenslåing av skoler i Salten området - Hvordan ser du for deg situasjonen framover og hva er «ønske-situasjonen»?*

- ISOK har allerede informert litt om arbeidsmarkedets behov og nedlegging av linjer.
- Vi er fornøyde med tilbudsstrukturen som ligger fire år fram i tid – dette gir en forutsigbarhet. Fauske videregående skole må være tilpasset det lokale arbeidslivet, og Saltdal utfyller oss også.
- Det er store økonomiske utfordringer, og strukturen i hele Nordland kuttes. Klasser må fylles opp, og det må være ni søkere for å opprettholde en klasse.
- Det skal mye til for å få opprettet nye tilbud i denne perioden (fram mot 2025), da må det skje noe spesielt i arbeidsmarkedet og søkermassen
- IKT servicefag har fått nytt navn; transport og logistikk. Vi er fornøyd med å få dette tilbudet. Vi er jo en logistikk-kommune.
- Det har vært krevende å arbeide med rekruttering i korona-perioden
- Det som bekymrer Kristensen nå er søkere til bygg og anlegg vg1. Når søkermassen er så lav for dette programområdet, så er det krise for tømmerlinjen for neste år. Arbeidsplassene står jo i kø i den bransjen, det er uforståelig for de hvorfor det er så få søkere på denne linjen.

- ISOK er i dialog med skolene – og det har vært laget en plan for hvordan man kan rekruttere
- Kombinerte klasser ; som rørlegger og tømmer før – nå møter vi ikke gehør for det i fylkeskommunen. Det skal være rene klasser, og fulle klasser.
- Det er sentralt utvalg som har arbeidet med rettigheter for voksne. Det kan hende det kommer retningslinjer for dette, og dette kan medføre endringer i søkermassen. Dette vet vi ikke mer om før vi kommer ut i slutten av mai.
- Søkermassen er ellers god. Videregående skole på Fauske er viktig. Jobber ganske mye på å videreføre fagskolen innenfor anlegg, opprinnelsen var bergverk, men omfatter og anlegg og byggfag. Er bedt om å bli en del av Nordland fagskoles portefølje (nå under Trøndelags godkjenning). Siste kullet er ferdig i vår, ikke klart om det starter opp nytt til høsten. Uten politisk vilje og tilførsel av økonomi, vil fagskolen forsvinne.
- Det er åpnet opp for større veibygging i fylket, og det er behov for den fagkompetansen, og det har vi på plass med studiet. Hvis det ligger nedlagt i 3-4 år, så blir det fagkompetansen borte.
- Håper på engasjement fra ordførerne i kommunene
- Stiller spørsmål rundt følgende: Hvordan skal man klare å bygge en felles kultur over et helt fylke, når en ikke får dette til i større byer en gang?
- Når det skapes usikkerhet i skolen, kan vi miste arbeidsplasser og personell.
- Hvis vi først mister kompetansen, så er det vanskelig å få den tilbake

Polarvakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Aller først; staten og regjeringen satser i området, med ny flyplass, E6 og RV80. Vi må gjøre oss klare og forberede oss. Vi hadde vel kanskje ikke trodd at alt dette skulle komme, og Bodø trodde det kom til å ta 40 år til lovnad om flyplass
- Viktig å ha trua på seg selv, og ha vyer for fremtiden. Hvilke vyer har vi for Fauske? Hvorfor skal ungdommen ville være her?
- Trafikken utenfor sentrum, skal vi få midler til dette – må vi blande inn det som vokser aller hurtigst – godstransport og mer gods. Det trengs enormt plass for endestasjon. Det har vi på Fauske, og det haster. Utbyggingen som skjer nå, er alt for liten, og er en nødløsning. Men vi har løsninger og muligheter
- Det vil bli en bedre tilrettelegging for butikker med tanke på netthandel, hvis vi får på plass en varelogistikk
- Vi må ha trua på dette. Vi må presentere dette.
- Vi må få vi jernbanen på rett side av bygningsmassen og E6 utenfor sentrum, men ikke for langt unna. Det må da kunne skiltes til sentrum, og ikke til Fauske fra en ny E6.
- Hva betyr det å legge til rette for næringslivet? Hva ligger bak dette?
- Lokal næringsliv må være en aktør, å være med når ting skal gjøres. Da må mulighetene er for å være med i anbuds konkurranse være tilstede
- Fauske må være en attraktiv by å besøke. Vår mest fotograferte gjenstand ligger på havets bunn (fontena) – vi må sørge for at slikt blir tilrettelagt
- Bobilparkering; vi har dette. Men vi har ikke tilrettelagt for vann, tømning av gråvann og kloakk. Dette er ikke bra tilrettelagt.
- Parkeringsavgiften på Fauske er skeivfordelt, men der det er store varesentre er det ikke. Sentrumsbutikker sliter, der andre heldige slipper dette.
- Godstransporten – hva gjør kommunen? Kjenner kommunen til fremtidens behov ifht fremtidshensyn? Vet man hva Bodø gjør?

- Kommunen må tørre å ha store vyer, dette gjør Bodø kommune. Også det som virker uoppnåelig. Dersom vi har gode planer, kan alt gå an
- Vi trenger god arbeidskraft
- Kommunen, og næringslivet har vært for svak. Vi har vært fraværende
- Alt må ikke til Bodø . Hva er vår sterke side? Vi er for dårlig å markedsføre oss selv
- Vi må ha strategier med tanke på vår beliggenhet. Hva er våre svake sider, og hvordan kan vi styrke dette?
- Alt dette er ting vi må på løftet opp på en annen arena. Møtet i dag kan være en start på det.
- Å ha vyer, og tenke framtidsrettet er viktig. Hva skal jeg fortelle til barnebarna mine, for å få de til å flytte hjem?
- Anbefaler at vi gjør gode analyser, for å kartlegge både styrker og svakheter i kommunen

Fauske kommune v/ Ordfører Marlen Rendall Berg

- Jeg håper at de som trenger tømrere, går ut å gjør seg «lekker», og bruker de kanalene der ungdom er på; TikTok eller snapchat. Ungdommene er digitale
- Når det gjelder tilbudsstrukturene, går ordførerne i de kommunene sammen
- Vi så når det gjaldt IKT og idrettsfag at politikerne stiller opp
- Vi er klare til å kjempe videre

Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby

- En utfordring til kommunen og næringslivet; hvordan skal vi styre samfunns og næringsutviklingen fram mot 2040?
- Havn og samferdsel/gods
- Samfunnslivet og næringslivet
- Drammen har kjørt prosjekter Byen vår, omdømmeprogram, 7-parts samarbeid, samordning av planprosesser
- Narvik – NEW. Futurum AS. Reiseliv i industriens vugge
- Steinkjer – byer i midt norge, partnerskap og allianse. Byjubileum. områdeprosjekt
- Hvordan skal vi organisere vår utvikling, og styre dette fram mot 2040?

Fjellfarer v/ Thor Åge og Mona Mosti blir utfordret på følgende; *angående Indre Salten som region – hvordan er mulighetene for at regionen og vi i Salten kan bli større i reiselivssammenheng? Hvordan kan vi samordne med de lokale aktørene ang. hotell, reiseliv, for å utvikle oss for å tiltrekke oss flere folk?*

- Fauske er en god kommune å vokse opp i, og en god kommune å bo i. Vi må framsnakke kommunen vi bor i
- Hva gjør vi, og hva har vi gjort for å lykkes?
- Vi har hvitt gull: snø. Det er stor etterspørsel etter skiløyper. Dette er god reklame for Fauske kommune
- Vi arbeider tålmodig. Det er lurt å tørre å spørre om hjelp. Spørre de i kommunen, involvere politikere, administrasjonen, næringsliv, Statsskog
- Vi har langsiktige planer , og ønsker å utvikle Jakobsbakken som vi kan være stolte av
- Ting tar tid, men vi arbeider godt
- Bli kjent ute i verden – vi er sterkt inne i Kobberløpet
- Samarbeidspartnere til Kobberløpet er satt på kartet. Kobberløpet har gjort veldig mye for regionen.
- Hvis man samarbeider, og tør – så går det an å få ting til

- Fjellfarer ansatte en for å kun drive med markedsføring. Han har fulgt med trender, er uredd, og en som tør. Vi har turt å ta i mot investorer, og anbefaler flere små grunderbedrifter til å gjøre dette. Det handler om å utvikle Fauske videre.
- Fauske skal være en plass folk ønsker å komme til
- Vi har marmor, histori og kultur
- Vi må bli flinkere til å samarbeide, være nysgjerrige. Hvem lykkes, hvem sliter? Hvordan kan vi bidra?
- Må være villig til å endre seg når ting skjer.
- Du blir ikke rik på 1,2,3 – du må være tålmodig., ha langsiktige planer
- Å tørre å spørre om hjelp

Nedre Leivset gård v/ Karl Gunnar Strøm

- Kommer utenfra og driver en annen bransje enn tidligere
- Landbruksnæringen i Fauske står for 50 årsverk
- For å lykkes videre i landbruket, hva er de største utfordringene landbruket står ovenfor?
- Landbruket er stort i Fauske, med mange typer produksjoner. Mange store aktører.
- Hele arealet i Fauske kommune brukes til beiting
- Vi har to reinbeitedistrikt i kommunen, viktig for naturen.
- Fauske kommune har vært flink å ivareta bønder, reindriftsutøvere og samtidig ute på havet har vi fiskeoppdrett. Dette er store produksjoner
- Å komme til Fauske; her er store flotte jorder og greit å drive jordbruk
- Rovdyr i kommunen
- Mange melkeprodusenter i kommunen
- Bøndene er spredt rundt i Fauske.
- Vi (bøndene) har svaret på det med tipp-plasser (deponi)
- Vi ønsker å gjøre oss større i samråd med resten av landet.
- Vi trenger mer areal nært der vi er. Har selv hatt søknad inne hos kommunen
- Blålysbygget er et fint prosjekt for Fauske, men massene som kjøres derfra er kjørt til Sørfold. Alt av rene masser som graves kan brukes til mye. Fauske kommune er ikke god på dette. Akkurat dette må vi bli bedre på
- Flere bønder i Valnesfjord, Røvika og mot Sørfold som ønsker veier. De ønsker å bruke de gode massene
- Jo kortere kjøring, jo mindre forurensning
- Vi trenger mer industriareal – da må vi ha en plan for hvor vi skal gjøre av massene. De må kjøres vekk, og masser må inn. Sånne utfordringer er vi dårlige på
- Fauske og forfedrene har vært gode å ta vare på bønder og landbruket
- Ingen landbruksareal har vært tilbakeført
- Jordbruket vil ha mer landbruksareal – hvordan kan vi gå mot strømmen, med mindre forurensning og smarte løsninger?
- Mye positivt i Fauske kommune. Dette med godsterminal; den er for liten nå. Det kan bli et hovedsete for gods i Nord-Norge. Det ser ut til at det kommer flere slike aktører
- Vi må være klar, å møte de som kommer. Vi er ikke der enda, men det kommer seg

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Når det gjelder areal, bo og industri: Fauske ligger i et knutepunkt, for mye: energi, gods, transport og det med at vi har overskudd av energi i vår region – gjør at vi er attraktiv. Det siste året har vi vært spesielt attraktiv
- Vi må tørre å ha vyer og visjoner

- Batterifabrikk, jobbet mye med prospekt – som vi kan bruke i andre sammenhenger. Det er etterpørsel og forespørsel om store areal – og interesse for å utnytte overskuddskraften. Vi skal arbeide hardt for å få nyetableringer, men vi må ikke glemme de eksisterende, for å utvikle flere arbeidsplasser med flere etablerte bedrifter
- Fremheve det allerede samarbeidet i Salten – helt unikt hvor mye bedre vi snakker sammen og jobber sammen , dette vil lønne seg for å få til bedre og større etableringer i området

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Takker for gode refleksjoner.
- Vi skal ha to politiske verksteder over påske. Etter dette inviteres til næringslivet og politikerne til nytt møte i slutten av april, foreløpig dato er 22. april. Oppfordrer alle til å snakke i sine nettverk om arbeidet vi nå er inne i

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Møtet har fått synliggjort mange muligheter og utfordringer; liv i sentrum, rammebetingelser for næringslivet, viktigheten av samarbeid og det å snakke sammen
- Arbeidet med ny kommuneplan og ny utviklingsretning for kommunen er store og komplekse prosesser, men med godt samarbeid får vi til mye bra

REFERAT FRA MØTE MED NÆRINGSLIVET 22.04.21

Møtedeltakere:

- AMFI Fauske v/ Ann Mari Zahl
- Fauna KF v/ Kristian Amundsen
- Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg
- Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun
- Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen
- Fauske kommune v/ enhetsleder Frank Zahl
- Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmström
- Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold
- Fauske rør v/ Bård Lyng Olsen
- Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen
- Nordlandsforskning v/Camille Risvoll
- Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen
- Sparebanken Norge Norge v/ Silje Asvik

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel. Hvordan kan vi sammen videreutvikle kommunen og næringslivet?

Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmström informerer om samfunnsplanen, og arbeidet som er gjort hittil.

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Mye av dette som snakkes om er relatert til at det må være en god del økonomi i bunnen. Det er viktig at man lager planer og mål som man har muligheter å realisere, Er det økonomiske aspektet lagt til grunn? Eller blir det tomme ord? Det er ikke bra for en plan.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Dette har vi i bakhodet. Vi er der vi er i dag økonomisk, men vi skal jo også ut av ROBEK på sikt. Denne planen har et langsiktig perspektiv. Det er en viktig påpekning du gjør; vi skal ikke si vi skal gjøre noe vi ikke kan oppnå.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg

- Jeg liker å høre slike innspill og, vi inviterer jo nå til at de tusen blomstre skal blomstre. Hvordan tenker vi at Fauske samfunnet skal være? Det er et viktig poeng, at vi ikke villeder innbyggerne i kommune. I uoverskuelig framtid, så vet vi at selv om denne planen skal vare i 20-30 år, så vet vi at hvert fall 10 av disse årene, så vil vi være bundet på hendene og føttene knyttet til de økonomiske forutsetninger. Dette poenget må vi ta med. Kanskje vi må tenke en flere-trinns rakett i forhold til de målene vi setter oss.

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmström

- Enig med kommunedirektøren. Nå er vi i en kreativ fase. Vi kan få lov å ønske oss så høyt som vi vil, men så vil realiteten dra oss ned på jorda igjen. Vi har det økonomiske perspektivet med oss i alt vi gjør, og dette er bare et bittelite utsnitt av en plan, som kommer med en fullverdig tekst, og en forklaring for hvordan kommune vi skal være. Så det skal dere være trygg på. Men akkurat nå skal dere få lov å fri dere litt, å være håpefull for Fauske kommune og framtiden

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Vi har et begrep som heter KØB, det vil og si at det er enkelt at dette betyr noe negativt, og utgangspunktet er negativt. Men det ligger og muligheter i dette. En bærekraftig utvikling er også en sunn utvikling med tanke på å utrette ting videre. Det gir oss muligheter til å gjøre nye ting på annerledes måte, det gir oss muligheter

Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby

- Som Liss-Ane og Lena sier, at nå går vi i gjennom hovedmål, delmål og strategier - de kan være store. Det er når vi snakker om tiltak vi snakker om realisme. Så det gjør ingenting at vi har store og hårete mål. Det er når vi skal se på tiltakslisten, så vil vi begynne å se på de økonomiske betingelsene. Så vi skal ikke begrense oss når vi snakker om mål og strategier

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Men det er veldig fint at du spør, da kan vi informere om at vi har dette med oss. Så håper vi også at mange av de målene vi setter oss kan være «gratis» å oppnå.
- Ønsker å reflektere videre rundt følgende: Hvordan skaper vi et engasjert næringsliv?

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Hvordan kan vi få næringsaktørene i Fauske engasjert i samfunnsutviklingen og i det politiske arbeidet? Det er jo der beslutningene tas. Jeg ønsker meg mer dialog. Hvis vi kan utfordre de her som er her i dag; hva skal til folk at flere skal engasjere seg? Hva er det som skal til for at det fenger, at det er nyttig å delta på slike møter?

Nordlandsforskning v/ Camilla Risvoll

- Jeg jobber i Nordlandsforskning og er innbygger i Fauske kommune.
- Refleksjoner i forhold til det med bærekraft, og vil løfte dette med, og spørre om – fremfokuset med den helhetlige bærekraftstanken. Den økonomiske bærekrafta er viktig, men vi må også ha den kulturelle bærekrafta på plass, og se de i sammenheng. Vil bare spørre hvordan det jobbes opp mot dette. Jeg regner med at bærekraftsmålene er viktig i alt dere planlegger nå. Men hvis vi skal tenke på det lokale nivået, f. eks kultur; det er så mangt. Nærområdene med ungene, få til aktivitet helt lokalt, idrett og idrettslag, også dette med den utrolige viktige kulturbæreren med reindrifta. Vi er to reinbeitedistrikt i kommunen vår. Dette med kunnskap, å få med dette, å inkludere kunnskap. Det er viktig helt i fra starten og helt ut til implementeringen, slik som de ulike lokale aktørene har. Slik at de har muligheten å være på banen hele veien.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Dette med bærekraftsmålene har vi med oss hele veien. Senest i dag snakket vi om dette med viktigheten av sosial bærekraft. Kanskje vi må bli flinkere å synliggjøre dette. Viktige refleksjoner, vi tar dette med oss videre.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold:

- Jeg representere et mangfoldig næringsliv, og er også opptatt av hvordan vi skal skape et engasjert næringsliv. Hva skal til for at de skal bli engasert? En samfunnsplan kan høres ganske tørt ut, og at man tenker hva har dette med meg å gjøre? Men kanskje hvis man konkretiserer dette mer? Kanskje dette er med på å skape mer engasjement hos næringslivet. Det er utrolig viktig at vi får med oss folk, og at vi får et eierskap til denne planen. Man kan ha en fin plan, men planen kan bli innholdsløs hvis vi ikke har fått med oss aktørene i planen, og de har fått komme med sine innspill.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Jeg kunne tenkt meg å høre ang. Indre Salten Energi, i forhold til utvikling i næringslivet. Vi vet jo at Fauske er et ordentlig knutepunkt for kraftforedlende industri. Dette med nettkapasitet kan være en utfordring for å føre fram krafta dit det er behov. Jeg vet at det er Statnett som står for hovedinnførselen, men har ISE noen tanker om denne utviklingen, hvordan vi sammen kan utvikle Fauske, og få bedrifter som vil etablere seg her, som krever en del kraft. Vi har kraft og arealer. Hvordan skal vi sko oss for å få de hit?

Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen

- Nå skulle absolutt Ole Morten vært tilstede, som jobber mest med akkurat dette. De fleste næringene vi trenger, trenger jo kraft. ISE er ikke i en posisjon der vi kan legge ut infrastrukturen til kraften på forhånd, slik at det kanskje kommer noen bedrifter. Jeg tror og det kan være litt vanskelig for bedrifter å etablere seg når ingenting er etablert på forhånd.
- Jeg tror kanskje at når en har et industriområde der noen har etablert seg på forhånd, der infrastrukturen inkl. kraft ligger til rette med god kapasitet. I Salten nett som vi nå heter, Indre Salten Energi – vi er ikke i en posisjon der vi kan legge ut infrastrukturen på forhånd. Vi er styrt av regelverket som pålegger oss å drive nettet så billig som mulig.
- Vi skulle ønske vi kom med i planene tidligere. Det tar tid å bygge infrastruktur. Slik at det ikke blir en linje dit til en bedrift, og to år etterpå kommer det et mye større behov der man må forsterke kablene og grave opp på nytt. Det som går an å ta med videre er å ha industriområder der infrastrukturen ligger klar

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Det er viktige ting du tar opp, dette med tilpassede arealer. At arealer er tilrettelagt delvis på forhånd. Siden nyttår har vi hatt flere henvendelser på bedrifter og initiativ fra aktører som ønsker å etablere kraftforedlende industri i Fauske. Det nye Salten trafo skal være operativ fra 2023. Det er ny linje som er planlagt derfra og ned til Valjord, og videre derfra er det inntil eksisterende 132 linje fra Sjønstå til Valjord. Dette er noen tanker jeg har gjort; når vi får henvendelser angående batterifabrikk, datasenter, hydrogen og denne type ting; er det nok fremtidsrettet? Har vi nok energi til å tilby disse aktørene; hvis de kommer – samtidig og etter hvert?

Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen

- Jeg må bare beklage at jeg ikke kan svare helt konkret på dette. Jeg er ikke engasjert i akkurat denne delen.

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Vi har jo en god dialog med dere, men hva er det som må inn i en samfunnsplan for å få dette til?

Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen

- Den byggingen som allerede holder på. Den kraftkrevende industrien som nå planlegges, tar store deler av dette. Så det blir litt «først til mølla», i mange tilfeller. Kommer det en kjempestor aktør først som er veldig kraftkrevende, så kan det hende at kapasiteten blir oppbrukt. Størrelsen på kapasiteten de har jeg ikke tall på nå dessverre.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Bare for å fylle inn mot Geir Arne. Dette er jo en vanskelig sak når noen etablerer seg. Vi har jo hatt dette spørsmålet inn i møter, for å planlegge nye trafoer i nye industriområder. Der er det ikke lett å vite. Har man et industriområde som er klart, så vet du ikke hvilken type industri det er som kommer. Så det har vi jo sett i forhold til terminalvegen øst. Der forventer vi at det kommer flere, men det må vi bare vente å se. Der må man bare ta en sjanse, og håpe at det er godt nok. Det er ikke enkelt, og ISE vil nok vite mer enn det vi klarer å gi de.
- Jeg har et spørsmål til byggenæringa; Vi har jo akkurat hatt et møte med byggenæringa sammen med næringsforum over Teams. Da var Bård Lyng Olsen med der. Byggebransjen er i endring, og har vært det i flere år; omstrukturering, digitalisering og bærekraft. Dette med avfall står jo for 25% av alt avfallet i Norge, og en av næringen som omfattes av EUs klimapolitikk, og ofte kommer fram der. Dette med å styrke konkurransekraften for entreprenører – kompetanse for å bygge i kaldt klima for å gi et fortrinn ovenfor store aktører... Spørsmålet til Bård er følgende; hvordan ser næringen på det å utvikle seg lokalt sett i et perspektiv på en 10-20 år?

Fauske rør v/ Bård Lyng Olsen

- Takk for at du tar opp et tema som er interessant for oss. Selvfølgelig er det tanker om samarbeid for å levere tjenester. I min bedrift er vi 7 ansatte, og kan ikke stå for den største kontrakten – det er vi ikke rigga for. Vi har lyst å samarbeide med de som ligger nært oss, og at vi kan utdanne oss og ha tilbud for de lærlingene som kommer til oss, som skal i gjennom en del segment som er viktig å ha med seg. Det å gå et steg av gangen. Først og fremst og begynne å samarbeide en plass, å trekke samme vei. Man må kjenne at man må klare å gjøre et godt samarbeid, og en plass må vi begynne. Temaet er interessant, hvis man skal klare å stå med en styrket linje i næringslivet lokalt miljø.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Du er inne på noe i kjernen, det som mange lokale bedrifter rundt i Nord-Norge og Norge for øvrig. Vi bor ikke i Norges største kommune, så det handler om at vi har et bæredyktig lokalt næringsliv som kan tross alt konkurrere på den basisen at de er i samfunnet vi er. Hvis vi ser tilbake på den covid-19 situasjonen vi har vært i det siste

året – stort sett så har de fleste entreprenørene hatt nok å gjøre i indre Salten. Det har ikke vært helt tørke, det her veldig positivt. Det viser kanskje at næringslivet i indre Salten har likevel klart å omstille seg, og klart å holdt det gående. De har vært flink på det med omstilling og strukturert seg på en god måte.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold

- Jeg har bare lyst å si at tilbakemeldingene fra NHO som næringsforum har et nært og godt samarbeid med, så fronter vi samhandling og samarbeid med andre. De bedriftene og de som er fremover lent og kan samhandle og samarbeide med andre, de er vinnerne framover. Det er så viktig å være der, nu går toget. Nå må vi se på hvordan vi kan klare å samarbeid med andre; dette med bransjenettverk er og viktig.
- En annen ting; vi har noen utfordringer for hvordan vi skal få tak i ungdommen vår. Hvordan skal vi få de til å bosette seg her, og i indre Salten? Hva gjør vi for å ha et tilbud for de; ifht vgs, utdannings og fritidstilbud? Det er en stor pakke. Nå jobber jeg med en ganske stor sak når det gjelder tilbudet på vgs.
- Derfor er det så viktig at vi framsnakker kommunen. Det er stadig fokus på hva vi ikke får til. Jo mer vi snakker enten positivt eller negativt om ting, jo mer sannferdig blir det. Så kan vi klare å snu, å framsnakke og heie på hverandre. Vi skal ikke skyve ting under teppet, det skal tåles å diskuteres, men framsnakke alle de gode folkene vi har her, de som vil Fauske sitt beste. Det tror jeg er svært viktig.

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Gjennom det året vi har vært preget av covid, må jeg si at næringslivet har hatt en god samhandling og snudd seg om og gjort en del grep. De fleste har det gått bra med. Selvfølgelig er det noen som sliter og har det tøft, men vi har greid oss bra i indre Salten og Fauske kommune.

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Innledningsvis ble det nevnt at Fauske er et knutepunkt. Det ble nevnt infrastruktur og bolyst. Hva tenker man i forbindelse med knutepunkt? Er det en styrke at vi er et knutepunkt? Er det en svakhet? Hva skal vi gjøre med knutepunktet? Er det svakheter vi kan styrke? Er det noen styrker vi kan støtte opp, eller som vi ikke har identifisert? Hvordan henger dette sammen med næringslivet? Hvem i politikken taler næringslivets interesser når de gir innspill? Hvilken arena blir dette tatt opp i? Dette er kjempeviktig.
- Det kan hende at ting som kommer fra næringslivet ikke er så interessant for politikken å gå videre med, men det er greit å få et vedtak på det. Slik at en vet hva det er kommunen ønsker å gå videre med og hva de ikke ønsker å gi videre med. Dette er viktig i politikkens ånd. Det er en svakhet i fauske. Vi har noen styrker; og det ble utarbeidet en analyse for mange år siden, 8-10 år siden. Hvor man avdekket styrker og svakheter. Men det er papir som ligger i en eller annen plass. Det har aldri lagt som bakgrunn for diskusjon i forhold til næringslivet.
- Dette med økonomi; vi vet at vi har dårlig økonomi og ROBEK. Men i næringslivet må ikke hylla stå tom om det blir dårlig. Da må vi pakke noe i hylla som noen vil ha, at vi greier å reise oss igjen. Det er like viktig i politikken. Vi må finne ny arenaer, nye måter for å gjøre oss lekker for at noen ønsker å investere her, og også at kanskje staten vil legge penger på bordet for å realisere noe. Det har staten gjort i år og satset enormt på samferdsel. Det som nå politikken kommer med, flertallet; nå begynner å snakke om jernbane. Det kan man si masse om, men Fauske kommune bør utnytte det for alt det er verdt, som et knutepunkt. Som en arena.

- Enn så lenge , har vi omlasting for all trafikk som går nordover. Dette har jeg diskutert i 20 år, og tatt opp med de organisasjonene som jeg eier. Dette har aldri kommet med på et politisk bord, eller nedstemt at dette vil vi ikke ha. Så det hadde vært bra hvis politikken hadde sagt at dette legger vi dødt, så slipper jeg å klage mer om dette.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Syntes det er spennende det du sier, og jeg vet at Jakobsen har vært veldig opptatt av dette med godshåndtering på Fauske, som er veldig viktig og som er en del av det knutepunktet vi er. Det at det nå ser ut til at det er flertall for utredning av Nord-Norge banen, gjør at planene fra Fauske blir enda mer aktuell, dette hører absolutt inn i samfunnsplanen. Det skal legges arealstrategier i samfunnsplanen, og den sier noe om områder som settes av til diverse formål. Her kommer jo næringslivet inn, virkelig. Hvor skal vi ha jernbane, godshåndtering, næringsarealer, landbruksarealer, fredet for reindrifta. Vi har alle disse næringsaktørene i kommunen. Vi tar imot innspill. Jeg vil bare oppfordre dere til å sende inn innspill nå, og planen kommer ut på høring. Deretter skal politikken arbeide videre med planen, før den skal vedtas i desember. Underveis blir det også flere møter og flere muligheter for å bearbeide dette. Nå er det innspillsrunden, og alle innbyggere i kommunen invitert til å komme med innspill. Tiden vi har fram til nå er fram til midten av mai. Vi har opprettet en egen e-post adresse, hvor alle innspill kan sendes inn.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg

- Veldig interessant å høre de refleksjonene som gjøres her, og de betraktningene rundt at dette ikke skal bli en skrivebords plan. Det jeg lurer på; hvor avhengig er næringslivet av kommunen? I stor grad opplever man seg avhengig av kommunen? Eller lever næringslivet sitt liv, og kommunen sitt liv?

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Det er klart at i en liten kommune som Fauske, så er det klart at man er avhengig av kommunen. Da er man avhengig av en kommune som er framtidsrettet, og som har tru på framdrifta. Det er helt klar. Det er ikke lenge siden at de ønsket ny flyplass i Bodø. Det var vel ikke et eneste menneske som trodde det skulle bli vedtatt, og et nytt terminalområde og kaianlegg. Men nå er de veldig på det, og veldig fremtidsrettet og dette skaper engasjement. Hvis vi nå hadde bestemt oss for å lage et hypermoderne terminalområde på Fauske, hvor mange hadde ikke da søkt om å etablere seg rundt dette området? Det hadde vært byggeaktivitet fra dag én. Sånn er det når kommunen går inn og bestemmer seg for en ting de skal gjøre, og lage planer for det: det skaper aktivitet rundt og i næringslivet. Det sikrer jobb, alt avhenger av vedtakene som blir gjort, selv om det ikke er kommunen som skal bygge det. Det at man skaper aktiviteten rundt f. eks samferdsel, så skaper dette aktivitet. Veiene som skal bygges nordover nå, skaper mye aktivitet. Så ja, vi er veldig avhengig av kommunen, og at kommunen er framtidsrettet.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg

- Jeg er veldig glad for at du sier akkurat dette, for inntrykket jeg har fra andre kommuner, og tidligere erfaring i fra privat konsern, er noe av dette at man tenker at man kan få økonomiske bidrag, og at dette er det kommunen skal gjøre. Noen ønsker at man kan ha et sugerør inn i kommunekassa, som vi vet er tom. Men det du tenker

på her, er mulighetene. Dette gleder meg med tanke på samfunnsutviklingen, og det visjonære.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold

- Jeg må si at i den korte tiden jeg har hatt i næringsforumet hittil, opplever jeg samarbeidet med kommunen som veldig bra. Jeg opplever at vi er lyttende, vi kan spille ball og ta kontakt. Det må være en tosidighet. Opplever at det er veldig godt samarbeid. Som Trond nevnte, så hadde vi møte med angående håndverk og industri og kommunen tidligere og fikk diskutert utfordringer, utvikling og arealplaner og litt forskjellig. Opplever at kommunen er veldig på.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Jeg vil bare si at den jobben Fauske næringsforum gjør i samarbeid med kommunen; vi hadde blant annet den Urban trigger kartleggingen – og en av de tingene som ble pekt på, som er den enkleste tingen å gjøre noe med for å skape utvikling i Fauske; var nettopp det å skape samsvar mellom utdanning og næringslivets behov for utdanning. Der håper jeg at vi kan komme et skritt videre. At næringslivet på Fauske, og i indre Salten og Salten gjør seg lekker for ungdommen og viser fram hvor mye bra jobb man kan få her. Man hører tilbakemeldinger på at det er kanskje ikke så jobb å få her, det er ikke noen framtid. Dette er ikke nytt for Fauske, det er slik i hele Nordland. Vi må virkelig synliggjøre for ungdommen, at her finnes det jobbmuligheter, og det er kort vei å bo på Fauske og pendle overalt. Arbeidsmarkedet er kjempestort. Det at vi har få søkere på tømmerlinjen, det er forbigående. Vi må jobbe i lag for å vise ungdommen vei

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Det kan virke som en fillesak. Vi har hatt en veldig positiv omtale av bla. Bobilparkeringen. Det høres rart ut, men vi hører at dette blir snakket om, og det blir omtalt veldig positivt. Strandpromenaden, koselig museumsområde. At Fauske er en veldig koselig plass. Det skal bygges mer, og det er bra. Det er ikke lite penger de legger igjen.
- Også har vi hatt en liten utfordring; på den tømmeplassen. Men her har kommunen hevet seg rundt, og jeg har pratet med noen; og de er kjempeimponert. En så liten ting skaper mye positiv omtale, men jammen meg kan det skape mye negativ omtale hvis man ikke følger med i timen. Kjempebra, all honnør til kommunen.

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- I forhold til en viktig gruppe som bør få en stor plass i samfunnsplanen, er den 3. sektor. Fauske er kjent for at vi har mange lag, foreninger og organisasjoner som gjør en fenomenal innsats gratisarbeid på ulike områder. Jeg ser i forbindelse med mange prosjekter vi har hatt i Fauna, og spesielt det med å få etablert Sjunkhatten folkehøgskole. For et engasjement og hvor det stimulerer til å ha en god samhandling og jobbe sammen. Tenker at de får en god og sentral plass i samfunnsplanen er viktig for å stimulere, er det noe vi trenger; trenger vi motivatorer og holder en god hånd om den tredje sektor.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Der er også innbyggere: har dere andre innspill? Kom med dette. Fauske kommune skal være en god plass å bo på. Små ting som man tror er en liten ting, men som utgjør en stor forskjell med tanke på trivsel.

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Når vi nå skal snakke om at skal være godt å bo i hele kommunen, vi må og ha veier i kommunen. Hadde vi hatt møte i Tortenli hadde dere skjønnt hva jeg mente.

Sparebank Nord-Norge v/ Silje Aakvik

- Helt til sist, jeg jobber mye med næringslivet. Det jeg opplever er at mange kanskje klager på saksbehandling, det tar for mye tid og det tar lang tid å få deponi; hvor skal vi gjøre av massene? Det tar lang tid å saksbehandle byggesaker. Dette gjør at Fauske som kunne vært kjempeattraktivt blir mindre attraktivt. Fordi vi har næringsliv fra Bodø som snuser, så er det viktig at vi får et puff, litt hjelp til å komme i gang. Jobbes det i kommunen med effektivisering, og få på plass det som næringslivet trenger?

Fauske kommune v/ omstillingskoordinatør Erik Holm Melby

- Akkurat dette med digital utvikling og god dialog, innbygger og næringsliv står sentralt i sektoren. Det står på lista. Jeg tror det skjer ikke i år, men det ligger noe i handlingsplanene i årene framover. Det skjer framover et regionalt initiativ, med et digitalt Salten som også ser det som et sentralt område; eiendom, plan og samfunnsutvikling. Det foregår på diskusjonsnivå, og på plannivå. Det som teller er implementasjon. Det jobbes veldig godt i denne sektoren på dette området.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Dette må vi ta med oss videre. Dette diskuterer vi i forbindelse med å samarbeide med næringslivet, og det å kunne være attraktiv med tanke på etablering og opp mot innbyggerne generelt. Det er på agendaen. Det er fint at du sier det, og det forsterker kanskje viktigheten av det.

Nordlandsforskning v/ Camilla Risvoll

- Litt oppfordring til å komme med hva som helst: jeg jobber mye med landbruk og beiterelaterte prosjekter i forskning, og har noen lokale prosjekter her i Salten. Jeg ser at; det sto som et mål at lokal matproduksjon er noe vi skal ha fokus på; jeg tenker at dersom dette er noe vi skal ha fokus på; dersom det skal ha en plass i denne planen, må de lokale næringsaktørene på banen. Små og større landbruksaktør, reindrifta – det er utrolig viktige aktører hvis det skal ha en reell sentral rolle, med tanke på denne implementeringen som er viktig. De jobber jo gjerne og helst, de er avhengige av naturen på en helt annen måte enn oss kontorfolk. De er kanskje ikke klar for møter når vi er, så det å bedrive oppsøkende virksomhet er kjempeviktig i denne sammenhengen.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Vil takke for mange gode innspill. Mange av forslagene vi viste fram tidligere, er også kun forslag. Det er opp til politikken hva det er som skal med. Vi er avhengige av god dialog, så takk for oppmøtet.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold

- Takker for møtet, og mange gode innspill. Gå inn å nettsiden, send på e-post adressen nysamfunnsplan@fauske.kommune.no.

Politisk verksted 1 – 8. april 2021

Møteleder: Varaordfører Ronny Borge

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel

Tema for diskusjon

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv

Møtedeltakere:

Fra kommuneadministrasjonen

- Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Kommunalsjef Trond Heimtun
- Kommunalsjef Torill Mørkhagen
- Kommunalsjef Kariann Sør Dahl
- Enhetsleder skole Inger-Lise Hansen
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Folkehelserådgiver Lena Holmstrøm
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

Fra de politiske partier (frammøterapport hentet fra Teams):

- Bodil Lundbakk
- Christian Brirngsli
- Geir Mosti
- Gisela Hansen Gulstad
- Gry-Janne Rugaas
- Gunn Lisbeth Pedersen
- Hilde Dybwad
- Håvar Olsen
- Karl Gunnar Strøm
- Kassandra Petsa
- Kathrine Moan Larsen
- Ketil Skår
- Kristen Jakobsen
- Kristin Setså
- Marit Stemland
- Marlen Rendall Berg
- Richard Skagen
- Ronny Borge
- Siv Anita Brekke
- Sylvi Elen Henriksen
- Tor-Harry Bjørnstad
- Trine Nordvik Løkås
- Turid Willumstad
- Vegard Setså

- Wiggo Lund
- Øystein Gangstø
- Innledning v/ ordfører Marlen Rendall Berg og varaordfører Ronny Borge
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmström orienter og informerer om ny samfunnsplan, og viser fram forslag til mål og strategier.

Hva må til for å lykkes en attraktiv by og steder? Hvordan skal Fauske bli i framtiden, fram mot 2040? Nå er vi på et strategisk planleggingsnivå, hvor skal innsatsen legges framover? Hva skal legges på dagsordenen?

Hilde Dybwad:

- Hver gang jeg hører utdanning; tenker jeg på at det ikke nødvendigvis handler om universitetsutdanning, men at vi også har behov for de som kommer rett fra videregående skole.
- Når det gjelder delmål, angående område to; Vi kan ikke ha det målet, det er altfor komplisert. Det sto noe om tett bebyggelse. Er det det vi vil ha? Er ikke et kjennetegn ved det å bo på Fauske at du bor fritt? Med store eiendommer? Det kan diskuteres.
- Dette med knutepunkt, og næring. Det er ganske viktig. Dette kan være et hovedmål, jeg så det var under delmål.

Turid Willumstad:

- Har dere tenkt på FNs bærekraftsmål i denne sammenhengen? Dette gjelder både klima, miljø og utrydding av fattigdom.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen:

- Dette med FNs bærekraftsmålene er med oss hele veien, og dette forventes fra både nasjonalt og regionalt hold.

Varaordfører Ronny Borge

- Vi kommer ikke utenom bærekraftsmålene, og disse må flettes inn. Et hver politisk vedtak bør ha dette i minnet.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Når vi hadde møte med næringslivet, var dette med bærekraftsmålene oppe, og det ble informert om. Det var ganske mange mål som var tatt med. Biter vi over for mye når vi tar med alt?
- Nå staker vi ut kursen, og knytter bærekraftsmålene underveis.

Varaordfører Ronny Borge

- Punktene som er; dette står i det vi gikk til valg på. Mye er selvfølgeligheter. Utfordringene ved planen og alle planer, hvordan skal vi utføre dette? En av løsningene er at planen ikke blir for omgjengelig eller omfattende. Vi må ha et forhold til den, vi som skal vedta den og innbyggerne i kommunen. Det er viktig at vi får et levende dokument som passer for alle; fra vugge til grav. Det blir fort omfattende.
- Dette er vårt dokument, vi skal komme med innspill. I dette forumet er det fritt. Både for dere i administrasjonen som også er også innbyggere.

Kathrine Moan Larsen:

- Det er mye bra som er kommet med så langt. Det blir en spennende prosess videre. Jeg tror det er viktig at det er inkludering av innbyggere, og medvirkning. Hvorfor velger vi å bo i denne kommunen? Hva er bra med Fauske for å stake ut kursen videre?
- Det er viktig å få med hele kommunen. Også dette med spredt bebyggelse, vi har Sulis og Valnesfjord og identiteten til befolkningen. Dette med havbruk er bra, og det er flere viktige ting. Fauske er tufta på mye; reiseliv, havbruk, mineralnæringen, Fauske som knutepunkt i forhold til utdanning og videregående skole – dette må få en bra plass i planverket videre.
- Å få de unge til å være på Fauske og gå skole her, gjør det at vi kanskje klarer å beholde de etterpå. Dette med å ha en rød tråd mellom utdanning og næringslivet er viktig. Kompetansearbeisplasser innenfor de hovedgruppene vi har; havbruk, mineral, IT, reiseliv er kjempeviktig.
- Jeg tror at hvis vi skal stake ut kursen videre, så er det involvering og medvirkning som er det aller viktigste framover.

Varaordfører Ronny Borge

- Vi er vel så mye innbyggere som politikere. Den skal være for oss i hele kommunen. Det er lagt opp til bred involvering. Hvorfor er vi så politikere som møtes i dag? Det er travel hverdag, og kanskje noen ikke har fått det med seg? Hvordan skal vi få formidlet dette ut til innbyggerne? Kanskje vi kan møtes utover, vi når flest mulig på en enklest mulig måte. Dette er ting vi bør tenke på framover.

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmstrøm:

- Dette engasjementet er det vi trenger! Hva er det Fauske skal bli? Nå er vi kommet til et veikryss der vi stopper opp og sier; hvor vil vi? Hvor vil vi ikke? Skal vi være en kommune der vi bor i eneboliger på store tomter, eller skal vi være en annen type kommune enn det vi har vært? Vi skal sikre medvirkning fra innbyggere og andre som vil.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Det er begrenset hvor mange vi kan møte fysisk for tiden, men vi treffer noen alle sammen; familie, venner, kollegaer. Hvis alle tenker litt om samfunnsplanen til de man møter, og spør hva folk tenker og ønsker vil man få litt innspill vi kan få med oss. Vi må og oppfordre folk til å bruke mailadressen å sende innspill.
- Det er jo interessant, hva er det vi skal gjøre i kommunen om 10 år? Hvordan skal det se ut? Vi ønsker jo noe tettere bebyggelse i sentrum f. eks. Der er det greit at det blir tettere bebyggelse, med bedre grunnlag for næringslivet og et fint sentrum. Men vi er en kommune dit folk flytter for å få en enebolig med stor tomt og god plass, med nærhet til naturen. Dette bør vi ta vare på, og det gir oss en attraktivitet. Dette må vi jobbe videre med, at vi blir en god kommune å bo i. Vi har mange kvaliteter på dette. Hva skal til for at folk skal trives å ville bo her i kommunen?

Turid Willumstad:

- Jeg tenker at det er ungdommen som er framtida. Hvordan er de engasjert i dette? Er de med i innkallingen? Det kan være lurt å ha en workshop med de. Det er vanskelig å engasjere når det handler om kommuneplanen og samfunnsplanen. Det vet vi fra

Sørfold, at dette med å få med ungdommen er vanskelig. Å lage noe på deres premisser og få innspill fra de.

Fauske kommune v/ Liss-Ane Simonsen:

- Vi har vært flere ganger i ungdomsrådet og orientert, men det fungerer dårlig. Det blir kun informasjon, og det er utfordrende å få de engasjert over Teams for tiden. Vi har gitt oppgaver til elevrådene på alle skolene i kommunen angående framtidsdrømmer for kommunen. Vi var i ungdomsrådet rett før påske, og drøftet hvordan de ønsker å bli involvert, og hvordan vi bedre kan inkludere de. Venter tilbakemelding, på hva som er enklest og best for de. Har bedt de ta stilling til rapporten fra byromsseminaret, er denne daten gjeldende enda, eller bør vi forkaste dette som ungdommens meninger.

Fauske kommune v/ Gunn Lisbeth Pedersen:

- Ungdomsrådet skal møtes så fort de kan møtes fysisk. Vi ser at det er vanskelig å skape engasjement over Teams. De har lyst å møtes på klubbene og møtes.
- Ungdommen tenker at samfunnsplanen kun gjelder Fauske by, og ikke resten av kommunen. Vi må bevisstgjøre de med at det gjelder for hele kommunen, og ikke kun Fauske sentrum. Så snart vi kan møtes, skal vi møtes.

Varaordfører Ronny Borge

- Det er viktig at vi får med ungdommen i hele kommunen, og møte de på deres arena. Utfordringen er at vi ikke kan møtes nå. Når det gjelder å nå ut med et budskap, da er sosiale medier en bra plass. Når det gjelder ungdommen, må vi være helt konkret.
- God oppvekst og godt liv – for å lykkes, hva er det behov å ha fokus på? Hvis du stiller dette til elever i skolen, så blir det fort veldig noe som ikke gjelder de. Det er for lite konkret. Vi må være med å spisse formuleringer.

God oppvekst og godt liv – for å lykkes, hva er det behov å ha fokus på?

Varaordfører Ronny Borge:

- Fra du er født til du forlater denne verdenen. Hva skal til for at vi de neste årene, skal kunne ha et godt liv og en god oppvekst i Fauske kommune?

Turid Willumstad:

- Det å bli hørt bredt; at flere kan komme med innspill er bra. Lag og foreninger er invitert, håper at folk stiller opp på dette.

Varaordfører Ronny Borge

- Fra mitt ståsted: Det er veldig mye fokus på den dårlige økonomien. Vet ikke hvor mange ganger vi sier ROBEK på en uke. Jeg har lyst å snu litt på dette. Vi har nesten en milliard vi forvalter hvert år, det er kommunens budsjett. Vi leverer tjenester til innbyggerne på et relativt høyt nivå, også er vi litt uenige på hvordan dette skal gjøres. Men med uenigheter får vi fram mye, hvis alle var enig ville vi ikke fått en spesielt god utvikling.
- Hva kan vi sette inn? Vi har et bra utgangspunkt, vi har oppvekstsentre og skoler i Norgestoppen. Vi har OK lokaler for å ta i mot ungene i barnehager i hele kommunen, det har vært satset i Sulis, Fauske og Valnesfjord. Vi har stigende resultater innenfor skolene, så kvalitetene det ungene lærer på skolen er bra, men kan selvfølgelig bli bedre.

- For å lykkes, for å starte på et liv: hvis du kommer skjevt ut, er det en rød tråd mellom alt. Ingen barn kan velge sine foreldre. Hvis du ikke har de rammevilkårene du trenger stiller du dårligere enn andre. Det tar lang tid å bygge opp et menneske som blir ødelagt i tidlig alder. Grunnlaget for god oppvekst må komme tidlig. Tidlig innsats og bra rammevilkår er veldig viktig.

Hilde Dybwad :

- Der er vi for en gang skyld helt enig. Tidlig innsats er veldig viktig!
- Det jeg tenker, hva ønsker vi og ikke? Hva er bra med Fauske? Hva fungerer? Vi har mangfold av lag og foreninger og aktive frivillige, eldreomsorgen og unge. Vi har et mylder. Vi må sørge for at de har gode rammebetingelser så de fortsetter. Vi har utrolig flotte anlegg, dette er veldig bra med Fauske. En ting er hva vi ønsker å være om ti år, men hva ønsker vi å ta med oss? Usikker på hva jeg ikke vil ta med meg
- Det er mye bra med Fauske, det er vi for dårlige til å si høyt.
- Dette med demensvennlige samfunn; muligheten til å bevege seg friere og takle folk med demens, kunne dette vært et kjennetegn for Fauske?
- Det vi ser er at ungdommen tar utdanning og ikke kommer tilbake. De ser ikke for seg muligheter for jobb her. Vi må være flinke til å vise hvilke muligheter som finnes på her av forskjellige jobber. Det å ivareta ungdom som tar utdanning er viktig. Det er stor etterspørsel etter sykepleiere og ingeniører.
- Vi på Fauske kan bli kjent som å være tilrettelegger og tar vare på sine unger – de som er oppvokst her. Vi må være på tilbudssiden; Hva kan vi gjøre for at de vil komme tilbake?

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Vi er jo så enige, det er så mye som er så bra. Det er det som er artig med politikk, vi er veldig enige om hva vi vil, og hva som er bra på Fauske. Det å få dette fram er veldig viktig. Dette med omdømmebygging, å vise det brae på Fauske.
- Vi har veldig mange muligheter for jobb, mange pendlermuligheter i Salten. Kort vei til internasjonal flyplass blant annet. Vi er en fin kommune å bo i, og trygg å vokse opp i. Det å få gode oppvekstmiljø for unge er viktig, og dette med tidlig innsats
- Dette med å ha barnehager med ledige barnehageplasser er viktig. Tilbud til ungdom – det går igjen at vi har lite av dette, altså ikke-organiserte tilbud til ungdom. Hvordan fanger vi opp ungdommen?
- Fauske er en plass å være stolt av – å ville tilbake til hjemlassen fordi det gir gode minner
- Nå er det et negativt fokus på økonomien, nedskjæringer og slike ting, og at det ikke er en framtid her. Dette er ikke særegent for Fauske kommune, dette gjelder for hele Nord-Norge eller Nordland. Hvordan kan vi snu dette? Hvis vi blir flinkere på å snakke godt om kommunen, å få fram tilbudene på en god måte? Å få markedsført oss på en god måte?
- Hvis man liker plassen, så vil man bli værende eller man kommer tilbake

Ketil Skår:

- Både Hilde og Marlen kom inn på det, men det er viktig å få inn er at vi skal være en attraktiv kommune. Ikke bare for de som er, eller når det gjelder å få våre egne ungdommer tilbake, men andre som kan flytte til. Her er markedsføring sentralt
- Barnehage: Flere barnehageinntak i året. Jeg kjenner til fire familier som har forsøkt å etablere seg, flyttet til og fra, fordi de ikke fikk barnehageplass. Folk planlegger barn etter barnehageinntakene. Da får vi ikke de fødselstallene vi trenger. Vi har fulle

barnehager med få ledige plasser, og kun ett inntak i året. Dette er viktig for de som skal komme hit, men de som også er her.

- De som vil flytte hjem; Vi holder oppe trykket for å bevare de skoleplassene vi har, og gjerne få utviklet nye tilbud. Nå holder vi på å miste en linje.
- Nyetablering: det settes fokus på å tilrettelegge områder med infrastruktur. Bedrifter som skal komme hit, de etterspør og arbeidskraft. Det er viktig at vi får det fram på en god måte, at de som skal ha nyetableringer, så må vi få lagt til rette for dette på en god måte. Det er det viktigste vi får med i samfunnsplanen. Vi kan tilrettelegge for min demente far, men hvis vi ikke har noen til å være her å betale skatt og jobbe, kan vi bare slå oss sammen med Bodø.

Turid Willumstad:

- Hva er bra med Fauske kommune? Vi må bli flinkere å framsnakke kommunen. Vi må ikke snakke så mye om den dårlige økonomien, den legger begrensninger. Vi må være positiv, og det vil bli bra til slutt
- Enig angående barnehageplasser. Hører til i Sørfold og hvordan det prates om Fauske kommune. Vi må få bort dette med økonomien, det er ikke bra for omdømmet vårt.

Klima- og miljøvennlig utvikling – hvordan kan vi lykkes med dette? Hva er det behov å ha fokus på?

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Kort i forhold til byggfag med dårlige søker tall; det reklameres lite om at det er arbeidsplasser å få.
- Vi er best i klassen på mye, og det må vi fortsette med å fronte. Vi gjør kjempemye bra, og over lang tid hatt godt samarbeid med klimatilpasning, mellom politikk og administrasjon. Vi står ovenfor det grønne skiftet, hydrogendrift på ferger, tog/elektrifisering osv. Dette er vi kapabel for å stå for drivstoff for det nye grønne skiftet. Vi kan etablere fabrikker for dette på Fauske. Dette kan vi bidra til.
- En fortetting i sentrum vil være bra i et miljøperspektiv.
- Meg og mitt parti er opptatt av å ivareta landbruksareal og matjord. Vi ser i pandemien hvor sårbar vi er iforhold til selvforsyning. Får vi mangel på mat, så forsyner man sitt land først. Vi må ta vare på det vi har, og erstatte hvis vi bygger ned noe.

Varaordfører Ronny Borge

- Klima, miljø og landbruk henger sammen. Var med på møtet i går agende ny gruvedrift. Dette er et langsiktig mål. Kobber er som vi vet, store forekomster av i Sulis, og gir drift i mange tiår.
- Hvordan lykkes med klimautvikling, ny gruvedrift er en del av det grønne skiftet – enten du skal kjøre bil eller gjøre andre ting som har med miljø å gjøre. Vi kan ikke vedta dette lokalt, men jobbe på.
- Det er det diskusjoner; er Salten-fjorden full eller tom av mærer? Dette med fisk er en del av dette med klima og miljø.
- Hvor skal vi bli kvitt av laksen? Vi har en vei å gå når det gjelder vei og samferdsel. Det snakkes om jernbane nordover, men vi har jo nedover. Vi blir rundt vår egen nese, det hjelper ikke at vi får ny RV80 mot Bodø hvis det ikke utbedres sørover

- Vi er store på kraft, både produksjon og frakt. I dag bruker vi ikke opp krafta. Industrien vi tenker på, det er vesentelig å etablere kraftkrevende industri. Å produsere ny fornybar energi, eller som kan bidra til å hjelpe til på det grønne skiftet

Omstillingsdyktig næringsliv.

Ketil Skår:

- Generelt sett så er det behov for en viss omstilling, og det arbeider vi for å legge til rette for – nye planområder og nye måter å gå fram gjennom Fauna på. Næringslivet på Fauske har behov for å gjøre en del med tanke på videreutdanning med tanke på det kommer når det gjelder omstilling.
- Selv om vi snakker om fortetting og tilflyttere, dette med å tenke og bygge nytt, må vi tenke på hvordan skal vi ta vare på det vi har. Da tenker jeg ikke bare det vi plukker ut av husene, men hvordan kan vi resirkulere områdene vi tar i bruk.
- Det er stort sett bare gresset vi tar vare på.
- Det kjøres i dag ut enorme mengder myr, vi kjører det til deponi. Vi bør lage strategier for å utnytte dette til å lage nye arealer for landbruket, som er mer egnet enn i dag,, og lage nye områder for landbruk der bøndene er. Bøndene i dag bruker mer tid i traktoren for å kjøre bort fra stedene de slår, enn de bruker i fjøsen eller tiden de bruker for å pleie marka. Bør lages en strategi for dette
- Vi har lovet å ikke ta noen grønne marker denne perioden, men i enkelte områder kan det være nødvendig likevel. Derfor er det viktig at vi lager nye områder for å kompensere
- Hvis vi utvikler næringslivet på denne måten, framstår vi bedre i forhold til bærekraftsmålene
- Vi kommer til å bli en forgangskommune, hvis vi bare er tøff nok til å trø til å gjennomføre disse tingene

Varaordfører Ronny Borge

- Vi som politikere, hva kan vi gjøre for å bidra til et omstillingsdyktig næringsliv?

Ketil Skår:

- Det viktigste som skal til for å få til et omstillingsdyktig næringsliv, er å få et engasjert næringsliv. Generelt sett er det lite engasjement innenfor dette området også, dessverre. Vi er forholdvis få politikere som stiller opp her, men vi overgår næringslivet. Vi bør ha et betydelig større engasjement.

Varaordfører Ronny Borge

- Hva skal vi omstille fra eller til? Hva er behovene framover? Vi er et handelssenter. I Fauske sentrum sa de før at de levde av å selge kaffe og klippe hår. Vi har vært et sterkt handelssenter, og innbyggerne har behov for et servicemarked og butikk. Hva er det vi mangler? Vi har en del industri, næring og mineral – men det næringslivet vi har – er det behov for å omstille?

Ketil Skår:

- Fra å bli et sentralisert næringsliv, til et lokalt. Vi har mange lokalt ansatte, men sentralt styrte. Det blir flere og flere kjedetilknypning og kjedeeid. Det legger ikke igjen så veldig mye skattepenger. Det er de store tunge bedriftene som ISE og SKS som gjør det. Veldig få som er lokalt eid. Neste gang skal vi snakke med frivilligheten; spør

de som samler inn til sponsoravtaler. Det er mye vanskeligere å forholde seg til sentrale vs. lokale. Vi må få utviklet det lokalt eide næringslivet framover.

Hilde Dybwad:

- Hva skal til for å omstille og om det er behov? Det jeg lurte på: Fauske er blitt et knutepunkt, og det må generere virksomheter, tiltrekker seg virksomheter. Det satses mange millioner på jernbanen her, og veien går igjennom her. Syntes jeg leste en plass, at Finneid skulle bli et knutepunkt, med båter opp og med jernbane og veien. Vet ikke hvor realistisk det er, men det var OK å få en ide som jeg ikke hadde hørt før. Vi har jo en tendens til å male på de samme ideene.
- Det at vi er et knutepunkt, det må jo kunne være noe som kan benyttes. I omstillingen, det er ikke noe tvil om at vi etter hvert bruker lengere – vi handler mer og mer på nett. Det som Fauske kommune kunne vært mer behjelpelige til, var hvordan næringslivet kan være i stand til å håndtere en slik type virksomhet. Det er ganske smått, men det er noe med lokalt eierskap. Det er de som vil slite med å gjøre dette selv.
- Jeg tenker at vi har ganske mye; mineralnæringen. Det er noe som vi absolutt bør satse på, det er noe som vi må holde tak i. Strømmen/krafta som igjen gjør at vi har muligheten til å ha industri, både miljøvennlig og kortreist. Planene i Sulis til Cato Lund. Hva kan vi i kommunen, og politikere gjøre for å gjøre dette realiserbart? En type grønn industri? Hva er gjennomførbart?
- Når vi har folk med tanker og ideer må vi undersøke hva det er noen muligheter her. At Fauske kommune blir kjent for å være en god samarbeidspartner til nye ideer? Fauske kommune er ikke kjent for det. Fauske kommune fikk jo i sin tid spørsmål om vi vil ha høyskole her, da sa vi nei. For utdanning var det ikke behov for det. Det var på 70-tallet da.
- Utdanning, vi har behov for det. Men vi har også behov for de med faggbrev. Vi har behov for begge deler. I dag oppfordrer vi gjerne til lang utdanning, men ikke alle skal ha det

Varaordfører Ronny Borge

- Ketil er jo styreleder i Arctic safir, kanskje han kan si noe om dette (ref. aktiviteten i Sulitjelma).

Ketil Skår:

- Jeg har egentlig ikke så mye å gjøre med de de holder på nå. Det har vært et knalltøft år, for å jobbe med etablering. Vi er fastlåst, og kan ikke reise rundt å treffe de vi burde treffe. Det går framover. I løpet av 2022 kan ovenne starte, men vi får se.
- Det ligger en annen etablering på lur i Sulis, og det som vi har sett, er akkurat dette med det å ha industripark. Sulitjelma industripark blir stiftet neste uke. Vi vil utvikle hele området under ett. Fauskebygg er de som har kjøpt seg inn, og lagt mest inn prosjektet i penger, i Arctic safir. Alle jobber tett sammen for å få til etableringer. Det jobbes med en plan gjennom Fauna for å få flere totale pakker klare; areal, energi og infrastruktur, for å ha dette klart når henvendelsene kommer.

Varaordfører Ronny Borge

- Vi vil legge til rette for unge og eldre, men hva med de i mellom?
- En kjepphest jeg har hatt og som er noe konkret som kommunen bør gjøre – er å ha en kartlegging på hva ungdommen vår utdanner seg til. Det er ganske tilfeldig hva

ungdommene lander på, og jeg vet ikke om det er veiledning på skolen. Fauske kommune har ikke oversikt over hvilken utdanning som tas. I åpne fora bør vi vite når folk drar. Poenget er at dersom vi skal få de tilbake, må vi vite hva de gjør. Og vi må kommunisere hva vi trenger. Da kan vi tilby de av jobb, tomter osv. Fritidstilbudene her, de har vi mangfold av. Den største faktoren for at noen kommer for å jobbe her er; barnehageplass og jobb til partner.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Tipser om Alt for Norge-rapporten – veldig interessant lesning. Det sier veldig mye bra om hvordan vi i distriktene kan utvikle oss, og bestå. Det å finne de særegenhetene. Vi skal ikke bli for lik, men heller utfylle hverandre. Vi må finne vår egen særegenhet i vår kommune, og heller bli komplettert av nabokommunene.

Turid Willumstad:

- Tenker på dette med å utfylle hverandre, vi er en felles bo-arbeids-og service region. I Sørfold gjør de veldig mye bra. Hvert år er næringslivet inne i 10. klasse for å si hva de trenger av kompetanse i kommunen. Det er en god del som tar utdanning, og kommer tilbake. Det er en veldig bra måte for ungdommen å møte lederne i næringslivet, og høre hva de jobber med, og hva de trenger av kompetanse og hva de trenger av kompetanse. Det er hvertfall en bra ting som gjøres.

Politisk verksted 2 – 13. april 2021

Møteleder: Kommunalsjef Trond Heimtun

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel

Tema for diskusjon

- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Møtedeltakere:

Fra kommuneadministrasjonen

- Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Kommunalsjef Trond Heimtun
- Kommunalsjef Terje Valla
- Kommunalsjef Torill Mørkhagen
- Folkehelserådgiver Lena Holmstrøm
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby

Fra de politiske parti (frammøterapport hentet fra Teams):

- Audun Dahl
- Christian Bringsli
- John Harald Løkås
- Karl Gunnar Strøm
- Ketil Skår
- Marlen Rendall Berg
- Nils-Christian Steinbakk
- Siv Anita Brekke
- Stian Stenberg
- Trine Nordvik Løkås
- Turid Willumstad

- Velkommen v/ kommunalsjef for eiendom, plan og samfunnsutvikling Trond Heimtun
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmstrøm orienter og informerer om ny samfunnsplan.

Hva må til for å lykkes en attraktiv by og steder? Hvordan skal Fauske bli i framtiden, fram mot 2040?

Ketil Skår:

- Å jobbe for å få E6 ut av sentrum, bør videreføres. Sentrum vi har på Fauske, er vesentlig med tanke på hvordan vi lager planer framover. Fortetting i sentrum, og få

ned trafikk tettheten. Hvor skal vi ha busser, taxi og annet? Vi trenger en «trivselsplan» for hele sentrum.

- I Valnesfjord har vi pågående prosjekter, og vi får se hva som skjer angående Løkåsåsen. Det er en trivselsfaktor, og det øker attraktiviteten hvis vi klarer å få fylkeskommune med å bygge gang- og sykkelveier, som er etterspurt over mange år.
- I Sulitjelma håper vi på flere arbeidsplasser og et godt og voksende boligmarked, og det ser lyst ut. Det er arbeid som foregår ved å få ned fartsgrenser, men vi ser at vi mulig og må tenke på gang- og sykkelveger også der.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Det å få lagt E6 ut av sentrum, er dette nødvendig for å få til et godt sentrum?

Ketil Skår:

- Ser ikke på dette som en nødvendighet, men hvis vi ikke får den ut av sentrum må vi gjøre andre tiltak. Hvis vi ser strukturen i forhold til trafikkutvikling med ny E6 nordover og sørover, vil ikke trafikkbildet på tungtransporten gå nedover. Har kontor mot E6, veldig tett trafikk til alle døgnets tider. Det er en vesentlig faktor med tanke på trivsel, at trafikken bør gå ned.

Trine Løkås:

- Vi på Fauske har en attraktivitet vi eier fra før. Vi må tørre å ta den i bruk å fortelle om det. Det er nøkkelen for at folk skal ville komme hit. Også vil vi beholde de som allerede er her, og da trenger vi andre ting. Vi trenger boliger, både for de som er unge og nyetablerer; de som er på tur bort fra de store husene og som vil ha leilighet. Det er enkelt å flytte til Bodø. Løkåsåsen er absolutt supert hvis vi får det til. Men vi trenger det og i Fauske og i Sulitjelma. Det er en nøkkelfaktor.
- Det er behov for arbeidsplasser, og god transport mellom bygd og by, det har vi allerede noe av. Arbeiderpartiet har tidligere snakket om Saltenkortet (tog, buss, båt). Attraktiviteten med det er veldig stor. Det vil gi oss noen helt andre muligheter, og det syntes jeg vi skal jobbe mer med framover.
- Vi har attraktive skoler, de må vi snakke opp. Parkanleggene på skolene må snakkes om. De er i ypperste klasse, og kan brukes av alle som park. Vi må snakke om de.
- Vi har holdt workshops i Valnesfjord som har hatt stor suksess. Dette gir et helt annet eierforhold når noe skal gjøres. Det kommer masse bra ut av dette. Den lille stemmen, gjør en stor forskjell. Dette er nøkkelen for å få folk til å være med.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Omdømme er viktig, og vi må framsnakke den. Det er det viktigste vi gjør for å lykkes med samfunnsplanleggingen- og utviklingen.

Karl Gunnar Strøm:

- Vi er en attraktiv by, absolutt. Hele Fauske kommune er attraktiv og sentralt plassert. Det er gjort mye for å heve sentrum, og gjort det fint. Vi skulle selvfølgelig ønske at det var folk i husene, og et mer yrende næringsliv. Men det må vi jobbe mer med. I Sulitjelma har det skjedd mye, og det er gode tilbud der. Det er kanskje vanskelig å finne tilbudene som er, så det må vi gjøre noe med. Det er mange muligheter og mange ting som skjer. I Valnesfjord får vi jo forhåpentligvis en ny skole snart, det er fantastisk hva vi får til.
- Håper vi er der vi ønsker i 2040, det har vi trua på. Dette blir artig.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Hva tenker du om omdømmebyggingen – i dag vs. hvor bør vi være i framtida?

Karl Gunnar Strøm:

- Når det gjelder oss vs. nabokommuner, er vi kanskje dårlige på store bedrifter. Men mange små, blir noe stort. Håper vi får mange gode og trygge arbeidsplasser. Et mer utviklet skogbruk, tømmerkai som er operativ osv. Jeg er veldig opptatt av smarte løsninger som er billig og enkel for brukere, kommunen osv. Miljø er og viktig i denne tiden vår. Vi har det fineste sentrum i hele Salten. Vi er kjempeflink på turisme i Sulitjelma. Vi må jobbe videre på det vi er gode på.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Det er stor interesse rundt Løkåsåsen. Det skjer ting, og det er veldig positivt når det gjelder næringsetablering og næringsarealer. Vi ser en tydelig vending mot Fauske, og det er stor interesse for flere aktører å etablere seg i Fauske. Vi har en sentral plassering, mot nord, sør, øst og vest.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen:

- Vi er alle enige i dette med omdømme og framsnakking, og det må vi absolutt ta med oss inn i arbeidet.

Ketil Skår:

- Enig med Simonsen. Vi må ha overbyggende på alle de seks områdene. Vi må lage en huskeliste over alle de positive tingene vi har, for at vi skal kunne snakke om de fine tingene vi har her. Det har veldig mye å si på hvordan vi snakker om plassen vi bor og jobber på.

Trine Løkås:

- Det å være en attraktiv kommune, en JA-kommune, en kommune som får det til, som har rask saksbehandling – må vi være. Elefanten i rommet; økonomi. Det å betrygge innbyggerne – det er vanskelig nå, men dere får det dere skal ha. Alle skal ha tilgang til den hjelpen de trenger uansett. Det er viktig å betrygge innbyggerne om at dette er en bra kommune.

Hvordan skal vi skape mer rom for mangfold og inkluderer, og hva er de viktige momentene knyttet til dette?

Audun Dahl:

- Det å ha flere lokalutvalg, på lik linje som nærmiljøutvalg – er en tanke for å se om man kan aktivisere Finneid, sentrum, Fauskeidet osv. Faren er å etablere enda en arena som ikke fungerer.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Når det gjelder nærmiljøutvalgen er jeg enig med Dahl. Vi må få de inkludert mer enn i dag, og se på om det skal lages fler. Slik kan de være gode støttespillere for kommunen. Vi har noen flaggskip allerede – Valnesfjord folkehøyskole og Valnesfjord helsesportssenter er sentrale. Lag, foreninger og frivilligheten er viktig, og det er viktig

å få til et godt samarbeid. I framtiden vil det nok bli viktigere med frivilligheten enn det er i dag. Vi må ta vare på dette. Vi har et godt organisasjonsliv i hele kommunen, så vi må ta vare på dugnadsånden som finnes her fra før av, og forsterke den.

Trine Løkås:

- Var på styremøte i Frivilligsentralen i går, og det er jo frivillighetens år neste år. Der blir det nok satt en gruppe, og det må vi ha fokus på. Vi har mye frivillighet og dugnad, men trenden viser at det går nedover. De som driver med frivilligheten i dag er mye for egne barn, men lite for andre. Åpenhet, møteplasser. Inkludering av innvandrere er viktig. Korona setter begrensninger, men vi må se utover tiden vi er i nå. Leder av frivilligsentralen har igangsatt «walk and talk», at man tar med en innvandrere med på tur.
- Å danne sterke lokallag/nærmiljøutvalg er bra med tanke engasjement, du får nærhet, men vi må se at vi ikke får motsetninger. Kommunen er jo Fauske kommune. Vi må tenke at vi bor i Fauske kommune, og arbeider for alle plasser i kommunen. Vi har hatt sterke nærmiljøutvalg i Sulitjelma og Valnesfjord, men ikke i Fauske sentrum. Det er viktig med likevekt.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Vi har Galvano som er vår atføringsbedrift som vi eier halve av. Nå foregår det prosess der man skiller ut kompetanse og atføring – hva vil vi med den biten i framtiden? Hvordan tar vi vare på de som faller utenfor, og hjelpe de tilbake i arbeidslivet?

Karl Gunnar Strøm:

- Viktig tema. Har en utenlandsk ansatt i sin bedrift, med godt samarbeid med NAV. Anbefaler alle dette. Jeg er og opptatt av natur, og at de som ikke har det like enkelt som meg å ta det enkelt, skal kunne fiske i fjæra og være ute. Det må vi få inn i samfunnsplanen. Vi har en asfaltert løype i Klungset, og det er bra. Jeg ønsker at vi kommer litt lengere på dette punktet.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg:

- Utenforskap og strukturell diskriminering. Når det gjelder korona, og ettervirkningene av dette, og utenforskapet. I forrige møtet snakket vi om tidlig innsats, og bygge neste generasjon solid. Vi vet at psykisk helse er et stort problem, og vi aner ikke konturene av ettervirkningene. Det å favne dette utenforskapet, i dette framtidsbildet er viktig å ha i fokus, for å kunne møte det vi ikke aner framover.

Siv Anita Brekke:

- Veldig interessant og liker at det er mange engasjerte. Fauske er en kjempeflott plass, og vi har gjort mange fine ting. Hva står i partiprogrammene? Økonomi.
- Ikke alt som koster penger, så det handler om å se muligheter og ikke kun begrensninger.
- For oss i Høyre, så er barnefamiliens innspill viktige, for å være inkluderende. Vi har lekeplasser som er i boligområdene som er forfalte, og bør ha noe i sentrum. Jeg er sikker på at mange vil gjøre en dugnad, hvis noen tar tak i det. Lekeplasser er og møteplasser. I boligfelt skiftes det fort ut hvem som bor der.

Hvordan skal vi lykkes med å få til, det å opprettholde og stimulere til deltakende innbyggere?

Trine Løkås:

- Vil berømme kommunen for det vi gjør nå; at man legger til rette for møtepunkter der alle kan komme med sine meninger. Dere skal nå snakke med hele befolkningen, og åpner opp for alle innspill. Det at ingen innspill er dum, er god.
- Folk sir ingenting fordi de ikke blir spurt. Vi må finne arenaer der vi kan spørre, ringe folk å høre hva folk mener.
- Referer til dugnadsliste som skulle lages tidligere. Dette å komme i kontakt med andre enn de man vanligvis gjør. Å ikke binde seg til noe veldig stort, men å stille opp når det blir spurt; det gjør folk. Å finne ildsjeler er viktig.
- Folk er med hvis det virkelig gjelder!

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Vi har bruk for alle. Hvis folk blir spurt, så stiller de opp.

Audun Dahl:

- Enig med Løkås og Heimtun. Vi går mot en eldrebølge som vi må håndtere, og en del er kommunale oppgaver. Men mye handler og om, det som vi som medmennesker kan bidra med. Ensomme eldre. Ordinære pensjonister har energi, men ingen har spurt de kanskje. Å være en besøksvenn for de ensomme og har det litt vanskelig. Ikke alt koster penger, men vi må arbeide med holdninger og gjenta at det er en god ting å være frivillig. Du får så mye tilbake for dette.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Det du sier Dahl, å inkludere alle – det er da vi får en samskapende samfunn.

Ketil Skår:

- Takk for påminnelsen om dugnadslisten! Når vi har arrangert store arrangementer, så var det stort behov for dugnad, og da ble det fra lederen i svømmeklubben og Fauske IL Ski startet de å lage en felles dugnasliste. Det er ikke tvil om at det er noe som skaper enormt samhold. Spør de som har bygget skytebanen i Sulitjelma, de er ferdige allerede. SKS arena og Sprint, hele garderobe anlegget ble bygd på dugnad, og folk snakker enda om det og er stolte. Det vises, det er ikke noe ødelagt der eller slitasje.
- Kommunens rolle i alt dette; det kommunen bør ha som mål, er å motivere med tilrettelegging i form av midler, tomter, regulering osv. Frivilligeten hjelper å få ting til å skje. Vi må ta vare på ideene, og få satt det ut i live.

Siv Anita Brekke:

- Helt enig at vi må tørre å spørre. Alle arrangementene har vist oss at folk stiller virkelig opp når det trengs. All honnør til folk som stiller opp. Partnerskapsavtalene med lag/foreninger, kan vi bruke mer framover i større grad. Jeg mener å huske at frivillige lag og foreninger var veldig positive til å bidra. Vi må ta opp tråden i forhold til dette.

Fauske kommune v/ kommunalsjef oppvekst og kultur Terje Valla:

- Vi har fra kommunens side jobbet med Frivilligsentralen at vi ønsker å få opprettet en reservestyrke; å klare å få tatt i bruk den fantastiske kompetansen som sitter rundt i kommunen. Enten de er i alderen med litt tid til overs, eller de som er gått ut av arbeidslivet, men enda er spreke i mange år. Det er ønskelig at frivilligsentralen kunne være en sentral som kunne meldt seg inn i en dugnadsliste med den kompetansen man har; at for eksempel syv åringer og 12 åringer kommer seg på trening, kan ta en walk and talk, være leksehjelp eller ekstrabestefar. Vi har veldig mange kompetente mennesker med kompetanse og kan yte omsorg for våre barn. Vi vet hvor stor betydning det er når man får bidratt med noe, spesielt for de som opplever at det mindre bruk for oss når det gjelder arbeid eller barn. Dette er helsevennlig og aldersvennlig for alle. Det er viktig at vi som kommune, at vi prøver å være en tilrettelegger i større grad enn vi er utfører. Det er veldig mye som kan gjøres uten at man er ansatt i kommunen. Kanskje det er oppgaven vi utfører i 2022? At vi etablerer en gedigen reservestyrke?

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Dette kan føre til at folk føler det er behov for de. At man blir satt pris på.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg:

- Deltakende innbyggere; innbyggerdialog. Kanskje skal et mål være å bli en foregangskommune innenfor medvirkning? Dere snakker om reservestyren, men hva med hovedstyrken? Hvordan skape attraktivitet? Vi er alle ambassadører for Fauskesamfunnet, og har et ansvar for å bidra til å fremme Fauske. Jo mindre vi vet, jo krassere er vi fordi vi mener noe på et grunnlag vi ikke har satt oss inn, det er ikke tilstrekkelig opplyst.
- Medvirkning og innbyggerdialog; samfunnet er i endring. Vi mener noe, og det er ikke alltid Facebook er kanalen for å få gjennomført ting. Jeg tror det finnes mange innbyggere med gode forslag; da må vi lage noen nye verktøy, forenkle prosesser. Kanskje skal vi lage en håndbok i innbyggerdialog? Hvordan skal vi ha det i Fauske? Hvordan gjør vi det?
- Hva er et innspill, hvordan behandles det? Det å formidle dette kan berike alle oss, i forhold til nye og forenklede løsninger.

Trine Løkås:

- Mange gode forslag. Dette med reservestyren, frivilligsentralen gjør en viktig og god jobb. Hva med opplæring? Hvordan er du frivillig, hvordan snakker du med folk? Hvilken kompetanse sitter vi med? Kanskje vi skal ha en kompetansebase? Det at folk føler at det er bruk for alle. De som er ufør kan det og være bruk for.
- Det å snakke innbyggere, med et ufarlig språk som alle forstår. Vi får fort et stammespråk; slik at ikke folk føler seg dum.

Det vises fram noen av utdragene til forslag til målsetninger og strategier

Karl Gunnar Strøm:

- Veldig bra opplegg, og godt forklart. Et trygt sted å bo, det å ha fiber og telefondekning er viktig. Om noen år sier vi; noen som husker telefonen med ledning i veggen? I Nord-Norge er vi litt tilbake på grunn av store fjell og fjorder. Et av våre kjernepunkt i senterpartiet er at alle skal ha god dekning.

Siv Anita Brekke:

- Håper vi snart kan treffes fysisk. Veldig glad for folkehelseperspektivet og fremme helse er med så langt. Hjertet mitt bor i de boligsosiale tingene, så det er veldig bra.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Det blir viktig med dialog framover. Vi skal ikke rullere planen hvert år, men i løpet av en 20 års periode endrer samfunnet seg hele tiden. Det å ha en plattform rundt samfunnsplanen og samfunnsutvikling bør vi fortsette med.
- Vi ser endringer i de som trenger kommunal bolig, det er ikke noe som skjer over 20 år, men over 2 år kanskje. Vi må forandre tankegangen. Kanskje vi bør sees en gang i året, der vi diskuterer om det er noen temaer vi bør fokusere på, eller se nærmere på.

Fauske i fremtida - et aldersvennlig lokalsamfunn

Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å ta vare på en aldrende befolkning. Vi ønsker at Fauskes innbyggere skal kunne ha muligheten til å bo hjemme lengst mulig, og være sjef i eget liv. Alle skal kunne oppholde seg i nærmiljøet, ha aktiviteter man har lyst til å delta på - og muligheten til å komme seg dit. Målet er at flest mulig skal kunne være aktive og deltakende i samfunnet, og slik unngå ensomhet og isolasjon. Gjennom å ta del i denne undersøkelsen, bidrar du til at kommunens politikere og ledere får enda bedre kunnskap om samfunnet vårt. Sammen kan vi utvikle kommunen til et mer aldersvennlig lokalsamfunn. Undersøkelsen tar et par minutter. Alle som deltar forblir anonyme. Med hilsen Fauske kommune

1

Kjønn

- Kvinne
- Mann

2

Alder

- 29 år eller yngre
- 30 - 54 år
- 55 - 64 år
- 65 - 74 år
- 75 - 84 år
- 85 år eller eldre

3

Aldersvennlige lokalsamfunn skal være en del av agendaen vår de neste årene, og være noe kommunen jobber for gjennom Kommuneplanen. Det skal jobbes med flere ulike tema. Hvilke to temaer mener du er SPESIELT VIKTIGE at kommunen fokuserer på videre fremover?

- Utendørsområder og fysisk aktivitet
- Bolig (felles boligløsninger, tilgjengelighet, funksjonalitet)
- Transport (kollektivtransport, transportservice, gangbare nabolag)
- Deltakelse i samfunnet (aktivitet, møteplasser, kultur)

4

Her kan du utdype svar og/eller komme med andre relevante innspill til kommunens ledere og planleggere:

FUNN – RESULTAT AV SPØRREUNDERSØKELSEN (19/5-2021: Totalt 300 deltakere)

1. Kjønn

[Flere detaljer](#)

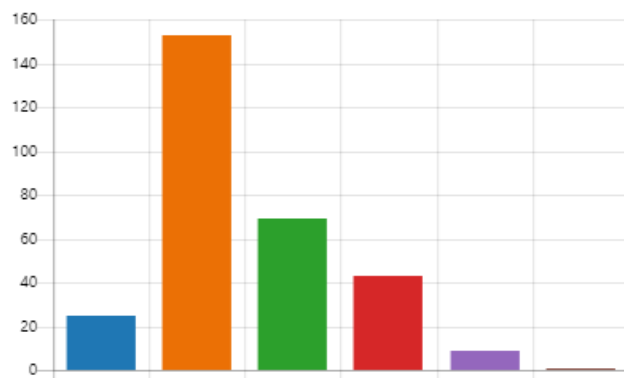
● Kvinne	219
● Mann	81

2. Alder

[Flere detaljer](#)

● 29 år eller yngre	25
● 30 - 54 år	153
● 55 - 64 år	69
● 65 - 74 år	43
● 75 - 84 år	9
● 85 år eller eldre	1

3. Aldersvennlige lokalsamfunn skal være en del av agendaen vår de neste årene, og være noe kommunen jobber for gjennom Kommuneplanen. Det skal jobbes med flere ulike tema. Hvilke to temaer mener du er SPESIELT VIKTIGE at kommunen fokuserer på videre fremover?

[Flere detaljer](#)

● Utendørsområder og fysisk ak...	150
● Bolig (felles boligløsninger, til...	171
● Transport (kollektivtransport, t...	107
● Deltakelse i samfunnet (aktivit...	178

4. Her kan du utdype svar og/eller komme med andre relevante innspill til kommunens ledere og planleggere:

[Flere detaljer](#)

89

Svar

Siste svar

"I det at eldre skal bo lengst mulig hjemme, er det viktig å bygge flere..."

1	anonymous	Møteplasser er viktig for å redusere ensomhet, er trivselsskapende og inspirerer til aktivitet. Boformer med fellesarealer kombinert med egne rom har framtiden for seg!
2	anonymous	
3	anonymous	Bedre hjelp til eldre pleietrengende som bor hjemme - mer sosialt tilbud til enslige.
4	anonymous	Fysisk aktivitet, møteplasser og gangbare nabolag bør selvfølgelig være på plass. Men nok sykehjemsplasser, både korttids-og langtids plasser er svært viktig. Med en befolkning som lever lengre, og av den grunn kan være disponert for flere sykdommer, MÅ det være plass nok når det trengs, uten uker/måneder med venting, eller overligging på sykehus! Korttidsavdelinger må brukes til det de skal, ikke som en forlenging av langtids plasser pga for få plasser. Det bør også huskes på at enkelte mennesker, av forskjellige grunner, kan ønske å bo i et sykehjem, selv om den "allmenne" oppfatning er at de klarer seg bra hjemme/ikke har stort nok "behov" for å få plass. Større fokus på tilbud a'la Solstua, sosialt nettverk/møteplass/aktivitet for både hjemmeboende og institusjonsboere. Trivsel, trygghet, nettverk og delaktighet kan gi "friskere" eldre!!
5	anonymous	Kollektivtilbudet slik det er i dag er ikke et reelt tilbud. Det oppleves enklere å forholde seg til Bodø som nærby, enn Fauske. Når jeg blir eldre så vil dette være avgjørende for hvor jeg bosetter meg. Busstopp/stasjon må være nært handelsstedene.
6	anonymous	Tilrettelagte boliger for alle, både aldersmessig og økonomisk mulig for alle.
7	anonymous	Ernæringsrike og gode apetittelige måltider bør det iallefall være god fokus på😊
8	anonymous	Det burde være bedre tilgjengelighet for rullestolbrukere i sentrum og i og på institusjoner. Bygger man for fremtiden, så bør det planlegges bedre enn hva det er gjort i Buen bl.a. Kartlegge behov før utførelse er viktig.
9	anonymous	Alle lokalsamfunnene i Fauske Kommune må bli aldersvennlige, ikke bare Fauske sentrum. Det er svært viktig at folk får bo i sitt lokalsamfunn, også etter at de ikke kan bo i eget hjem

10	anonymous	Tilrettelagte boliger Et felles samlingsplass med aktiviteter.. Slipp private frem og samarbeid med dem .. valgfrihet når man trenger hjelp.. la man få den hjelpen man selv mener man trenger... ikke bestem over hva som er hjelp og ikke...
11	anonymous	For å unngå isolasjon og ensomhet, er det viktig å ha muligheten til omgang med mennesker i egen alder/generasjon. Derfor er det viktig med ev bofellesskap og møteplasser. Når man er kommet så langt i aldringsprosessen at det blir for slitsomt å ta ansvar for eget liv, så bør det være mulig å få institusjonsplass.
12	anonymous	Bussforbindelsen i Valnesfjord er svært dårlig. For de eldre som ikke lenger kan kjøre bil er det svært vanskelig å komme seg f.eks. til Fauske
13	anonymous	Flere felles bolig for eldre . Mange blir ensomme i alderdommen . Kunne vært bofellesskap medregne rom , men felles kjøkken for bespising og stor stue hvor de kunne samles .
14	anonymous	Iforhold til bofellesskap for eldre enslige - tror di da kan bo "hjemme"lengre, holde seg friskere. Tror ensomhet gjør folk sykere. Når det gjelder kollektivtransport, muligheter for mennesker som bor i distriktene rundt Fauske kan komme seg til skole/jobb i rett tid på Fauske.
15	anonymous	Bokollektiv og dagsentertilbud er også viktig i Sulitjelma. Mange eldre som bor i gammel bygningsmasse. Trygghet med tjenester nært. For lange avstander for tilbud i Fauske sentrum. Konkret kan kommunen leie areal i Sagatun og inngå samarbeid med frivillige i lokalsamfunnet til aktiviteter og dagsentertilbud. Møteplass for eldre der tilkomst er tilrettelagt. Boløsning tilgjengelig pr idag. Frivillige som kan hente eldre som ikke kommer seg ut til felles hygge på feks Sagatun. Kanskje samarbeid med Velforening, nærmiljøutvalg, historielag, pensjonistforening og Sanitetsforening
16	anonymous	Eldre blir utrygge alene, mange ønsker større tilgang til fellesskap, gjerne bofellesskap, og trenger da færre tjenester.
17	anonymous	Det må legges til rette for at eldre kan samles til aktiviteter og lokale utflukter
18	anonymous	Når man er for syk/skrøpelig til å bo hjemme, men for frisk til å bo på sykehjem bør det etableres bofellesskap av typen «paviljong». Da kan man være sosial hvis man ønsker det. Det er IKKE nødvendigvis sånn at folk ønsker å bo hjemme når de blir gammel. Mange, spesielt de som er/blir alene kan fort bli ensomme og utrygge.
19	anonymous	<ul style="list-style-type: none"> • Alle fire punktene er viktige. •Hvis vi skal bo hjemme lengst mulig, trenger vi hjelp til f.eks snømåking/ brøyting. Slik det er i dag, må vi ut på det private marked og hente hjelp, og hverdagen om vinteren er uforutsigbar. Den som brøyter må gjøre ferdig sin egen arbeidsdag først, og vi får kanskje innkjørselen brøytet til kvelds. •skal vi kunne oppholde oss i nærmiljøet, må vi ikke bli nødt til å reise inn til sentrum for alle aktiviteter. MÅ aktiviteter foregå i sentrum, må vi ha kollektivtransport som fungerer, ikke slik at en må være flere timer i sentrum før bussen går hjem. Husk mange aktiviteter er ikke kino eller konserter, men legebesøk, tannlege, nødvendige ærend på kontorer o.l. Eller besøke venner/ gamle naboer på sykehjem. Og

		sykehjemmet er ofte i sentrum. • Skal vi ha mulighet til å være aktive og unngå ensomhet og isolasjon, må det legges til rette for f.eks pensjonistforeninger, sanitetsforeninger og Røde Korsforeninger som får kommunal støtte til f.eks.husleie og strøm, de frivillige organisasjoner burde bli løftet opp og TATT MED på råd fra kommunens side. •Det høres fint ut når man sier vi skal ha mulighet til å bo hjemme lengst mulig, men da må det legges til rette for det. Kommunen må mer inn i arbeidet, ikke privatisere arbeidet slik at det blir mindre. Ikke se på KØB i et hvert tilfelle, men la noe være av samfunnsmessig betydning.
20	anonymous	Universal utforming overalt. I gata og friluftsområder. Få med ergoterapeuter i planleggingen.
21	anonymous	Støtte prosjekter som Bolyst og legge til rette for utbygging av nye boliger. Åpne øynene for at Valnesfjord har potensial, blant annet gjennom kort pendlervei til Bodø. Aldersvennlig gir meg assosiasjoner til at ALLE aldre skal ivaretas, også barn, ungdom og unge voksne.
22	anonymous	Trenger flere arbeidsplasser på Fauske for at studenter skal flytte hjem igjen etter endt studie.
23	anonymous	-Mangler lekeplasser og nærmiljøanlegg i nabolagene og sentrumsområder. -Bedre tilrettelegging og økt sikkerhet for gående og syklende: Utbedre og vedlikeholde gangveier og snarveier, slik at de også kan brøytes om vinteren. Bygge gangveier og fortau på veier med stor trafikk, f.eks Leitebakken, Marmorveien og Eiaveien. Fartsreducerende tiltak, eller nedsatt hastighet i boligfelt. Veier i boligfelt brukes som skolevei, sykkelvei, gangvei og ikke alle billister tar like mye hensyn. Veiene i boligfeltene i Fauske er ofte brede og rette, og innbyr til stor fart.
24	anonymous	Dette er jo for de sprekeste eldre. Det som trengs er flere sykehjemsplasser og flere plasser til avlastning. Flere plasser til de som ligger og tar opp plasser på sykehusene. Alt det andre er vell og bra. Husk dere som sitter i styre og stell dere blir gamle en dag dere og.
25	anonymous	Huske på at kommunen består av mere enn bare fauske sentrum/gata. Dersom eldre skal bo lenge hjemme må perifert strøk også bli tatt hensyn til. Fremkommelighet på veier vinter, slik at lavterskeltur ut er overkommelig med krykker/rullator. Flere benker ute slik at sitte/hvilemuligheter er til stedet. Solstua på Helsetunet gjør en fantastisk jobb. Mere tilbud som dette med fokus på turer i nærmiljøet vil gjøre aleneboende eldre uten egen transportmuligheter mere sosial i trygge rammer og noe å se frem til. Eller forventes det at eldre i distriktet må kjøpe/flytte til sentrum. Utfordrende problematikk og noe å ta med seg videre inn i disse planleggingstider.
26	anonymous	Sånn ser jeg det pr i dag. Kan jo hende jeg endrer syn på saken om jeg skulle bli ufør og hjelpetrengende.
27	anonymous	Legge bedre tilrette for aktivitet utendørs, som blandt annet og fjærne den idiotiske parkeringsavgiften på utfartsteder.

28	anonymous	Jeg tenker for deltakelse i samfunnet, så er godt og støttende samspill med frivillige organisasjoner, samt en levende og aktiv Frivilligsentral viktig. Både for å få til en god bredde i aktiviteter for å utfylle kommunens tjenestetilbud, samt for aktivisering av eldre med overskudd til å bidra i aktiviteter. Ellers så er det viktig å oppleve trygghet innen å kunne ha gode boforhold tilpasset livssituasjonen, og ha tilgang til gode helsetjenester. Også opplevelsen av å være en del av et trygt og varmt samfunn er viktig tenker jeg.
29	anonymous	Det er viktig å opprettholde bussruter . De ruter som går etter kl 16 også . Man kan ikke vær med på noe inne på Fauske om ettermiddag - kveld når man bor utfor sentrum . Det går ingen busser og folk uten sertifikat og bil kommer ingen steder . Det er sannheta . Dokker må begynn å jobb for distriktene også .
30	anonymous	Det må bli enklere for eldre å komme seg ut og treffe mennesker i samme situasjon. Det er for mange eldre som er ensomme og deprimert. Dette antar jeg at koster samfunnet mer enn å legge tilrette for en aktiv alderdom.
31	anonymous	Bosteder med tilgjengelige gjesterom.
32	anonymous	Omsorgsboliger og tilrettelagt turområder sommer som vinter.
33	anonymous	Sosialt samvær, fysisk aktivitet er også viktig for trivsel og velvære. Transport kommer òg frem som nødvendig for å komme seg til aktivitet
34	anonymous	Vanskelig å planlegge noe når dagens eldreomsorg er helt skakkjørt! Der ventelista er enormt lang for å komme inn på heldøgns omsorg og de blir fanget i eget hjem med den utryggheten det gir! Samt at pårørende er helt utslitt! Samt at sykehjemmet skjærer ned plasser og reduserer grunnbemanningen slik at en verdig eldreomsorg i Fauske ikke eksisterer! Mindre trygghet på sykehjemmene der fagpersonell blir redusert og det ikke er rom før nødvendig stell eller livsglede! Å planlegge noe før dette fungerer blir feil
35	anonymous	Mange eldre sitter altfor mye hjemme alene. Liten sosial aktivitet bl a pga at det tynnes ut blant venner og kjente
36	anonymous	Bygg gjerne mindre leiligheter med fellesarealer til felles trivsel for yngre pensjonister. Gjerne med felles arealer som kan leies ved besøk
37	anonymous	Lekeplass for barn i sentrumsområdet, parken ville vært en fin plass, samt litt benker for voksne som er med barna. At aktiviteter som arrangeres for barn og voksne blir opplyst mere, synes det er litt lite opplyst hvis det er noe som skjer.
38	anonymous	Tilrettelegging så eldre kommer seg ut på egenhånd både sommer som vinter.
39	anonymous	Noe som er veldig viktig er at eldre slipper å bo alene i store hus og leilighet, det trenges noe lignende som paviljongene var. Der de har egne bo enheter men fellesbespisning. Det er veldig mange eldre som er underernært for de klare ikke å få i seg nok mat når de sitter alene rundt i sine hus. Dette medfører igjen det blir fler

		fall skader de får problemer med hukommelse vantrifsel depresjoner og angst. Dette ser jeg daglig i min jobb. Har snakket med mange eldre gjennom jobben min. Å det er veldig få som vil bo aleine, de er redd for å ikke få plass på sykehjem når de får behov for det. At de ikke får komme til hjemkommunen etter sykehusopphold. At de blir kasteballer mellom sykehuset og hjem for kommune ikke har nok korttidsplasser.
40	anonymous	Det var vanskelig å velge bare to alternativ. Det er viktig at godt voksne mennesker også har mulighet for å delta på alle områder i samfunnet. Fysisk aktivitet er ei forutsetning for å holde seg frisk og bo hjemme (utenfor institusjon) så lenge som mulig.
41	anonymous	Ensomhet er menneskets verste fiende. Derfor må det offentlige legge til rette for lokale bofellesskap, gjerne i samarbeid med andre.
42	anonymous	Øke antall institusjonsplasser, gi økt mulighet for korttidsopphold, rehabiliteringsopphold og fast sykehjemsplass!
43	anonymous	Viktig at bussruter opprettholdes slik at folk fortsatt kan bo i ytterkanten av kommunen også etter at de ikke kjører bil lenger.
44	anonymous	Sette opp lysløypa i Hauan igjen. Dette er et lavterskel friluftstilbud for innbyggere i alle aldre i Fauske kommune. Et av Fauskes mest brukte turområder, der man kan gå på ski, beina, sykkel etc. og ikke er til bare for «eliten». Lettgådd terreng og tilgjengelig for veldig mange innbyggere i Hauan og Finneid bare rett ut av døra. La innbyggerne få økt livskvalitet og bedre folkehelse og få lys i løypa igjen!
45	anonymous	Aktivitet i gymsal ledet av f.eks fysioterapeuter Kafé for alle Turmarsj i Hauan Natur bingo Senior dans Turn og dans for barn Lan kvelder/natt for ungdom Klubb kvelder for tenåringer Gammeldans Blomster kurs, bytting av planter Tur til Brekke hytta eller Gapahuk. Finneidvarden eller Appelsin steinen Barnepark, lørdager
46	anonymous	Bo-situasjonen for eldre vil variere alt etter alder og funksjonalitet. Derfor er det viktig at det legges til rette for at folk kan få flytte fra sine eneboliger til lettvinte leiligheter der andre i samme situasjon bor. Men det MÅ også legges til rette for dem som vil komme til å trenge mer hjelp, for eksempel å bo på alders-/sykehjem. Nedleggingen av sykehjemsplasser som startet på begynnelsen av 1980-årene var en skandale for det norske samfunnet.
47	anonymous	Vi er mange eldre i Fauske kommune, som har vært fysisk aktiv, som fritidsbeskjeftigelse. Dette dette nyter vi «godt av», som alderspensjonist. 60+ trim er et godt tilbud, men også utleie av gymsaler. Ellers er Klungsetmarka og Finneidfjellet utrolig bra, i nærområdet. Tilgjengelighet må vedlikeholdes!
48	anonymous	1)Funksjonelle boenheter av varierende størrelser(for forskjellige behov). Bofellesskap, leiligheter med noe felles inne og uteareal. 2)Boliger ala Bo og Servicesenteret på Tverlandet med mulighet for tilpasset hjelp i hverdagen. Vanlige, gode kulturtilbud hvor man møter folk i alle aldre. Ikke bare ens egen aldersgruppe. Aktivt eldreråd som kan være med å utvikle møteplasser og ulike tilbud.

49	anonymous	Tilrettelegging for ny industri som skaper inntekt til kommunen som i neste ledd gir økonomi for bedre oppvekstmuligheter og vil bli en bedre kommune å bo i for både yngre og eldre.
50	anonymous	hele krokaldsmyra. ingen fortau men mange som ferdes langsveien.. der kan det skje ulykker snart.
51	anonymous	Det er dårlig bussforbindelse ute i distriktene.
52	anonymous	Det er for mye passivitet på sykehjem. Spesielt avdelinger for demente. Det skulle vært mulig at dem fikk komme mer ut, eller delta på enkle tilrettelagte aktiviteter.
53	anonymous	Å få leve livet ut på hjemstedet selv om man blir hjelpetrengende
54	anonymous	Viktig å legge opp til at alle holder seg i fysisk aktivitet noe som vil gi en helsegevinst. Tenker at jo bedre fysisk helse de eldre har, jo bedre er de rustet for alderdommen og jo mindre hjelp trenger de av kommunen. Viktig med forebygging. Tenker også at den psykiske helsen er viktig å ha fokus på siden det er en sammenheng. Det er viktig å komme seg ut i frisk luft og få impulser. Trenger ikke være for avansert. Tilrettelagte turløyper/stier er fint. Gjerne med benker slik at det er mulig å ta en pause for de som vil. Turgrupper kan være fint. Bra tilbud i SKS på vinter. Viktig med boliger som er praktiske, trygge og tilpasset eldre.
55	anonymous	Tross at samfunnet ønsker og legger opp til at eldre skal bo hjemme lengst mulig er det mange elementer som kan bidra til at dette ikke lar seg gjøre, F.eks sykdom, ensomhet, utrygghet, lite tilrettelagte boliger og mange eldre har ikke egen familie i nærmiljøet. Tilgang på en sosial arena vil være viktig for å redusere ensomhet. Tilrettelagte bofellesskap vil kunne imøtekomme både behovet for tilrettelagte boliger og sosial kontakt, supert om tilgangen til tilrettelagte uteområder er lett tilgjengelig, da ivaretagelse av fysisk aktivitet er nr.1 for å sikre en god psykisk og fysisk helse.
56	anonymous	Mange eldre sitter mye alene, og kommer seg ikke ut pga dårlig fysisk form. Felles boligløsninger med mulighet for sosiale sammenkomster, samt tilgjengelige uteområder, det trenges
57	anonymous	Alle har rett på en verdig hverdag. Det skal være trygt å bo der en bor og en må få den hjelpen en har behov for. I tillegg har alle rett til å ha en aktiv hverdag og ikke passiviseres inne pga av manglende bistand. Det må tilrettelegges for kortere og lengre stier som er trygge å bruke for personer i alle aldersgrupper. Å få delta i meningsfull aktivitet enten i form av tilrettelagt arbeid, tilpasset fysisk aktivitet eller sosiale møteplasser vil bidra til økt sosial fungering, motvirke depresjon i befolkningen og øke trivsel i hverdagen. Husk, måten vi tilrettelegger hverdagen for barna og de eldre er avgjørende for den generelle trivselen i samfunnet.
58	anonymous	Flere, lett tilgjengelige, turstier, uten bratte bakker og motorferdsel. Tilgjengelig for alle, rullestoler, barnevogner og joggere.

59	anonymous	Tilrettelagte stier for rullator og rullestol har vi, men kan godt ha flere. Gjerne benker/bord nær parkeringsplass. En utfordring er tilgang til toalett. Mangel på det hindrer mange i å komme seg på tur. Stien i Nordvika er fin, men hadde farlige kanter hvor man kunne kjøre utenfor med rullator. Eldre har ofte dårlig balanse. Og før undergangen steinheller som var vanskelige å krysse med rullator. Men lenge siden jeg var der nå da, så kanskje forandret.
60	anonymous	Bevar tilbudene i utkanten , ikke bare fokusere på «Fauske» Alle lover og lyd, ingen ting blir hold som dere kommer fram med ved valg!!
61	anonymous	1. Lære seg å kommunisere med pårørende av eldre mennesker. Hvordan kan deres hverdag bli hvis de får forlenget muligheten for at de blir boende lenge hjemme. Kombinasjon at de eldre betaler selv og ved hjelp fra hjemmesykepleien. Slik sykehjemmet fremstår i dag er det helt likt et fengsel. Når jeg skal på besøk til min mor må jeg gå igjennom vaskerommet med skittentøy før jeg kommer inn i gangen på avd. Mørkt innestengt. Min mor som prater og husker det meste blir stengt inne på rommet sitt. Det er kulehåndtak til døra som hun ikke får opp. Hvis døra på rommet blir lukket klarer hun ikke å vri rundt dørhåndtak og hun er innelåst. Hun sier at hun har bodd i Amerika og mange steder. Fauske sykehjem er den verste plassen hun har vært. Hun slår opp øynene og blir møtt av pleiere som ikke er hyggelig. Hun sier dette klarer jeg ikke. På Buen fikk hun frastjålet koften jeg hadde strikket til henne. Plutselig ser jeg en pleier som har den på seg. Hun har brukt den i 2 år. Jeg fikk kofta tilbake men ingen unnskyldning. Fikk beskjed om å merke klærne..... Hun ble tatt til sykehjemmet uten at det ble drøftet med meg..... Hjemme i huset når hun bodde der ble både giftingen og diamantringen borte fra et skap. Fikk beskjed fra sykepleier at hun hadde sikkert hjem de et sted. Her må det ordnes opp i hvordan ting organiseres
62	anonymous	Mange eldre opplever de ikke kommer seg til lege, andre tjenester på Fauske, fordi det er et altfor lite bussavganger fra Valnesfjord. Buss rundt bygda, er ønskelig og som går videre til Fauske. Mange eldre bor hjemme, og vil gjøre det så lenge de kan. Andre ønsker å flytte i leilighet på Strømsnes, men det er rift om slike leiligheter ,da det er for få. Det ønskes små leiligheter, for enslige uansett alder, førstegangs bosted for unge. Den såkalte Franing marka bak Fossumkollektivet mener mange er en ypperlig plass til slike hus/leiligheter. Der er det flatt ,(ingen tunge bakker for eldre)og nært sentrum.
63	anonymous	Viktig med kollektivtransport for alle livets faser. Ved et godt kollektivtilbud vil vi kunne bosette flere i litt avstand fra selve sentrum, men de vil kunne ha lett tilgang til alt de trenger via kollektivtilbudet.
64	anonymous	Her kunne jeg har merket av 3 områder som like viktige. I tillegg til dem jeg har krysset av for er Bolig med felles boløsninger og funksjonalitet også meget viktig for at vi som begynner å dra på årene skal kunne ha et trygt og trivelig miljø å bo i.
65	anonymous	Veldig god tanke at man skal kan få bo hjemme så lenge som mulig, men på samme tid så tenker jeg at dette med å ha noen å være sammen med, delta på aktiviteter er sunt. Både for kropp og sjel. Hvis man blir sittende hjemme i egne bolig som ligger

		ute i distriktet(vi har en stor kommune) så kan det være vanskelig å opprettholde det sosiale nettverket som så mange har behov for. Jeg tenker at for min del så er det ikke noe mål i seg selv å bo hjemme lengst mulig! Tror nok at jeg heller vil komme til en eller annen form for boligkompleks, hvor det kan være fellesrom, fellesUTERom. Lett tilgjengelig mulighet for sosiale møteplasser. Trygghet i at man ikke er alene "ute på bygda" Nærhet til et felleskap tror jeg er viktig.
66	anonymous	Aktivitet og møteplasser er viktig for mental og fysisk helse. Det å være sammen med andre er viktig for det sosiale livet og kan forebygge ensomhet. Det å være ensom kan igjen føre til gjenerell dårlig helse, så dette er forebyggende. Aktiviteter kan være organiserte trimgrupper både inne og ute, småkonserter (lunsjkonsertene på Stormen er en meget populære møteplass, hadde vært topp å få til noe sånt på Fauske). Det kan også være grupper der en kan samles i forhold til aktiviteter som kunst, litteratur eller bare en sosial arena for å treffe andre.
67	anonymous	Mange eldre i dag er ensomme. De som er spreke nok går turer i nærområdet. For dem som ikke klarer det er det ofte vanskelig å møte andre, de blir sittende hjemme alene, vi bor i et område hvor svært mange ikke har tilgang på offentlig transport fordi det mangler busslinjer, de kommer seg ikke fra Valnesfjord/Sulis til Fauske, de kan ikke delta på ting som skjer, og da blir de sittende hjemme, ensomme og alene og inaktive
68	anonymous	Leilighetshus med vaktmester.
69	anonymous	Flere boliger som er tilpasser mennesker med ekstra behov.
70	anonymous	Ensomhet er et utbredt problem blant hjemmeboende eldre. Sosial stimulans og -omgang virker forebyggende i så måte, og i sannsynligvis også i forhold til psykisk sykdom og demensutvikling
71	anonymous	Flere boliger og gode møteplasser (inkl utvidede tilbud innen kulturskole, ungdomsklubb, svømming og lignende) så vi tiltrekker oss flere unge mennesker til kommunen. Jo flere mennesker vi tiltrekker oss, jo flere ildsjeler og gode ideer får vi. Ta vare på de unge og unge voksne, da vokser Fauske og vi får også potensielt flere til å ta vare på de eldre.
72	anonymous	Kollektivtilbudet per i dag er elendig. Kommunens kulturtilbud er per i dag dårlig. Styrk kulturskolen! Sørg for at man kan bo usentralt i kommunen men likevel ikke være avhengig av bil for å komme seg til servicetilbud, butikk, skole og jobb.
73	anonymous	Flere og bedre boliger, med gode løsninger for eldre. Alt på en flate. Fellesområde hvor beboerne kan møtes. Legge til rette for at eldre kan være aktive med diverse aktiviteter f.eks. innen sang og musikk, dans, kino, teater, lesekvelder etc. Møteplasser med benker og bord (grøntareal) Alle 4 punktene er viktige.
74	anonymous	Seniorboliger er uaktuelt for en del eldre på grunn av høye innskudd og høy husleie. Mange har lave boutgifter der de bor, men har ikke gjort nødvendige tilpasninger av bolig til livsløpsstandard før behovet plutselig oppstår. En del har hensiktsemessige

		boliger, men problemer med å få hjelp til en del praktiske ting som snømåking, plenklipping etc, om de ikke har familie som kan bistå. Kanskje kunne frivilligsentralen vært en aktør her?
75	anonymous	La oss håpe det blir noe matnyttig ut av denne planen, da. Det ville forsåvidt vært en av de første gangene. Kommunen har dette med å ansette folk i stillinger som skal bidra til noe positivt men som regel blir det hengende i lufta og lite skjer.
76	anonymous	Trimgrupper i gymsal og basseng, kafemøter, bibliotek gruppe, felles middagsmøter på kafe, sanggrupper (gamle sanger) Viktig at info om det er lett å finne.
77	anonymous	Støtte lag og foreninger som legger til rette for møteplasser og aktiviteter.
78	anonymous	Boligløsninger, tilgjengelighet og funksjonalitet er noe man burde tenke på for at den som bor der skal kunne komme seg rundt på egenhånd, samt at er et viktig hjelpemiddel for hjemmesykepleien om det er plass til å "arbeide" på slik at man kan hjelpe brukerne på en effektiv og ergovenlig måte.
79	anonymous	Beholde dagens populære turstier, for eksempel i Hauan, uten å ødelegge disse flotte stiene og områdene folk benytter seg av Hver dag Hele året! det planlegges veier for nytt boligfelt, dette vil rasere et av Fauskes mest populære turområder!
80	anonymous	Få opp boliger beregnet for eldre i nærheten av butikker og områder der dem kan ha naturlige møteplasser. Får eldre muligheten til å kunne delta i det sosiale livet vil trivselen øke. Drømmescenario må bære en liten oase for eldre der dem får hjelp, kunne gå på cafe, få fysisk aktivitet, treffe andre mennesker
81	anonymous	Kulturhus
82	anonymous	Universelt utformede turstier i nærmiljøene der de eldre bor. Universelt utformede ramper der bussene kjører.
83	anonymous	Vanskelig å skrive noe når nedskjæringene i eldreomsorgen i fauske kommune er så store. Det er stor nedgang i grunnbemanning inne på sykehjemmet og i hjemmetjenesten så det skulle heller vært fokus på dette ikke noe nytt. Bruk pengene på det vi har og slutt å sitt å planlegge noe annet. Disse resursene skulle vært spart og benyttet på gulvet i pleien slik at de eldre får en verdig død.
84	anonymous	Få tilbake helsefremmende tiltak som syng for livet, allsang i sykehjem
85	anonymous	Bygge flere omsorgsboliger/fellesløsninger. Tror også det er en myte at alle skal/vil bo hjemme. Også tanken på hvor mange demente det allerede er i befolkningen her. Se rapport fra Demensteamet for 2020! Dra på studietur eks. til Danmark/Nederland. Lag små "byer" fellesskap. Lag dagen sykehjem til et HJEM for de som er der. Server en kopp kaffe til besøkende. Lykke til
86	anonymous	Hvis kommunen ønsker at eldre skal bo heime lengst mulig så må kommunen legge til rette for tjenester som bygger opp om dette. Tjenestene må også tilpasses folkes

		økonomi og ikke være basert på økonomisk fortjeneste for kommunen. Det opplegget og rammene for det tjenestetilbudet kommunen praktiserer i dag bygger ikke opp under en målsetting om å kunne bo heime lengst mulig, og å kunne ha en verdig alderdom.
87	anonymous	Alle punktene er jo viktige, men de to som er haket av (1 og 4) er særlig viktige etter mitt syn.
88	anonymous	Eldre må ikke tvinges til å bli boende i eget hjem når det ikke ønskes.
89	anonymous	I det at eldre skal bo lengst mulig hjemme, er det viktig å bygge flere tilrettelagte boliger.

MENINGSMÅLING OM KOMMUNENS VISJON

I januar og februar 2021 gjennomførte Fauske kommune en meningsmåling om kommunens visjon. Vi mottok vi 449 svar.

1. Bør kommunen beholde visjonen for de neste 12 år?

[Flere detaljer](#)

● Ja, det er et godt mål.	130
● Ja, det er det Fauske er kjent s...	24
● Verken enig eller uenig.	69
● Nei. Det passer ikke oss som k...	146
● Nei. Det er helt uopnåelig.	80

2. Bør kommunen fortsatt profilere seg som «Folkehelsekommunen Fauske»?

[Flere detaljer](#)

● Ja	186
● Nei	263

5. Kjønn?

[Flere detaljer](#)

● Mann	168
● Kvinne	253
● Annet	7
● Vil ikke oppgi	21

Om du tenker kommunen burde endre visjon, skriv gjerne ned forslaget ditt her:	Hva er din alder?	Kjønn?
Marmorbyen- Fauske	40	Mann
Ingen ide, kom ut av robekk	38	Mann
Gratis parkering	48	Mann
Fauske - kommunen der du må betale avgift for alt	21	Kvinne
Marmorbyen i mitt hjerte	29	Mann
Har ikke noe godt forslag til ny visjon, men den bør si noe om vekst og muligheter.	56	Kvinne
.....	54	Kvinne
Har ingen bedre forslag.	27	Kvinne
Aldri mer på Robek listen	58	Mann
Ikke kutt i barn/eldre. Vi må jobbe for å komme ut av robek lista, men på rett måte	25	Kvinne
Kommunen som har mistet kontrollen	31	Mann
Ny visjon: «Der veiene møtes» dette viser til knutepunktet, gamle malmveien, turstier og at dette kan et verdigrunnlag som viser at vi ser flere veier framover. Der veier møtes møtes også folk:-)	51	Kvinne
Ingen nye forslag	44	Kvinne

Marmorbyen	38	Vil ikke oppgi
Fauske - en liten del av Bodø kommune	57	Mann
Vi skal karre oss frem	52	Mann
Sjø og fjell, marmor og gata.	48	Mann
Vet ikke	48	Mann
-	37	Kvinne
Gjerne en fremtidsrettet visjon med rom for og inkludering av alle innbyggerne. Men kan ikke se at vi skiller oss ut mtp folkehelse. Evt bør vi jobbe mer med å fremme folkehelse i "alt" vi gjør. Men kanskje det er blitt et begrep som brukes for mye til at det kan ha tilstrekkelig effekt.	32	Kvinne
Fauske kommune er en foregangskommune hva gjelder integrering av ALLE	50 årene	Vil ikke oppgi
Robek kommunen - der ingen trives og alle drar for å dø	37	Mann
Kommunen som kobler steder fra fortid og fremtid sammen.	36	Kvinne
Bekjentskap kommunen. Kjenner du noen som er ansatt i kommunen er du garantert jobb innen skole/kommune!	54	Mann
....	32	Mann
Saltens knutepunkt-midt på E6	50	Mann
Knytepunktet mellom oss	29	Kvinne
Mer enn bare en rundkjøring	29	Kvinne
Ingen nye	31	Mann
Ja	59	Kvinne
Knutepunktet	52	Kvinne
Fauske er ingen folkehelsekommune når de tar betalt for at folk skal må betale for å bruke naturen.	72	Kvinne
Fauske -mangfold og muligheter	34	Kvinne
God økonomi	34	Kvinne
Kommer i egen epost	53	Mann
Jobbe med samhold/vennskap/medmennesker/dugnad osv. Vi ser hvordan fellesskapet stiller opp når det gjelder. Bør finne frem dette fellesskapet for å få kommunen på rett kjørlinje. I stedet for å fokusere på hva man kan skjære ned på/tape, burde fokuset være hva den enkelte kan gi. Kommunen er jo alle oss. Ikke bare politikere og administrasjon. Vi må bli ett "Vi".	44	Kvinne
Fauske kommune - Marmorbyen (som den vel het tidligere)	26	Kvinne

Ingen forslag	55	Kvinne
Fauske - der eldre og fattige ikke kan bo	44	Mann
Fauske - kommunen i fritt fall.	24	Vil ikke oppgi
Nei	51	Kvinne
Knutepunktet i nord	48	Vil ikke oppgi
Fauske, knutepunkt Salten i vekst.	49	Mann
Fauske der unge og gamle alltid kommer sist !	48	Vil ikke oppgi
Få inn ny ledelse, meir kompetanse å sunn førnuft	23	Mann
Å få kontroll på økonomien.	63	Mann
Fauske Kommune, ett vanstyre uten like!	25	Mann
Den visjon vi har i dag er en god visjon	64	Mann
«ROBEK-kommunen du ikke vil bli gammel, syk eller dø i»	30	Kvinne
Mennesker foran penger!	24	Kvinne
Marmor byen	32	Mann
Marmorøyen Fauske- fra minus til pluss	47	Kvinne
Kan ikke kalles "folkehelsekommune" hvis mam må betale for å parkere ved de største utfartsstedene, skammelig.	27	Mann
Vet ikke	25	Kvinne
Fauske - kommunen alle vil bo i	44	Kvinne
Lys ut konkurranse i Saltenposten	70	Mann
Ikke forslag	27	Kvinne
Fauske - kommune hvor man bryr seg.	41	Kvinne
Fauske-Det synkende skipet.	31	Mann
	28	Mann
folkehelsekommunen der alle trives	11	Mann
Folkehelsekommunen	20	Mann
.	41	Mann

Burde satse mer på snøscooter turisme i Sulitjelma og få flere løyper godkjente, pluss ordning med fri ferdsel slik som i vårt naboland..	20	Mann
Alt blir bra.. håper vi	44	Kvinne
Drit å dra, vi har det egentlig ganske bra	38	Kvinne
Fauske- Vi skaper verdier for neste generasjon	49	Kvinne
Tenk nytt, ta vare på de unge og eldre bedre.	35	Kvinne
.	21	Kvinne
Ingen kommune for folket	41	Mann
Kommunen en vil flytte hjem til.	39	Kvinne
Ingen forslag...	20	Kvinne
Hele Norges leksikon på dårlig økonomiføring	30	Kvinne
Vet ikke helt, men trivsel og folkehelse fungerer ikke sammen med dagens økonomiske situasjon.. Ser ikke lyset i tunnelen - enklere å endre visjon.	34	Kvinne
Marmorbyen	51	Kvinne
Noe som passer bedre til det kommunen kan love, ikke mye satsing på folkehelse pga økonomi.	40	Kvinne
Marmorbyen	63	Kvinne
.	21	Kvinne
Vi lever bare en gang!	45	Mann
Bør ikke endres!	63	Kvinne
Nåværende visjon er bra	63	Kvinne
Folkeforømmelse kommunen	25	Mann
Visjonen bør ikke endres, men tiltakene for å oppnå visjonen må styrkes og være målrettet.	39	Kvinne
nei	49	Kvinne
STERK Fauskeværing - skaper verdier for neste generasjon. S=Stolthet, T=Trygghet, E=engasjert, R=Respekt, K=kvalitet.	49	Kvinne
Knutepunktet	52	Kvinne
Jeg kjenner veldig få ungdommer som er enige i kommunens visjon, for å kunne oppnå den visjonen dere har nå burde dere fokusere mer på ungdommen og barna enn det dere har nå. Som oppvokst i kommunen kan jeg si at det har vært lite fokus på å få ungdommens innsyn i hva som trengs i kommunen og man burde kanskje se på nabokommunen og se hva den gjør.	19	Kvinne
Marmorbyen	31	Kvinne

Folkehelsekommune kan vi iallfall ikke hete. Noe med marmor	32	Kvinne
Kommunen som er blakk, og den lille mann skal betal før udugelige politikere	37	Mann
Fauske kommune, der muligheter skapes	21	Kvinne
Fint ska d vær, sjøl om ræva e bærr!	31	Vil ikke oppgi
Fauske har mye bra men folkehelsekommune der alle trives blir for dumt når alt peker at det økonomisk går nedover på folkehelse, tilbud for både yngre og eldre legges ned, virker som nedsettende fartsgrenser og fartsdumpere er mer prioritert	28	Mann
Kommunen der alle kan leve	30	Vil ikke oppgi
Der en skulle tru at ingen ville bu	40	Mann
Ikke endre visjon men gjøre vedtak som gjør at man kan oppnå det. Vi er ikke der nå og da bør visjonen endres	50	Kvinne
Mener vi bør unngå visjon - eventuelt la en visjon komme naturlig over tid. For kommuner tenker jeg det er mer fornuftig å la visjonen bli skapt over tid, og da vil folket og kulturen avgjøre hva som er identifiserbart. Per dags dato ser jeg det ikke som hensiktsmessig med en visjon, og dagens visjon fører til frustrasjon og misnøye. Derfor bør den fjernes.	30	Mann
Fauske - Knutepunktet, der alle må bidra!	33	Mann
Kommunen bør holde seg til den visjonen som forligger. Og bygge opp under den. Ikke gjøre som med alt for mye annet og endre underveis, slik at det ikke blir noe bra	49	Mann
Fauske, tettstedet veien ut av økonomisk forlis	55	Mann
Fauske, marmorbye	37	Kvinne
Marmorbyen	30	Kvinne
Ikke så lett å finne riktig visjon eller slagord	37	Mann
Marmorbyen - løfter sammen med inkludering	42	Kvinne
Marmorbyen	51	Kvinne
Stort tull med disse slagordene. Arbeid heller til kommunens innbyggere beste, uten ett tøvet slagord.	59	Mann
mener ingenting om det	16	Kvinne
..	16	Mann
Salten Storkommune, tidligere Fauske Kommune	36	Mann
Vet ikke	17 år gammel	Mann
.	30	Kvinne
Sted med muligheter	15	Kvinne

Fauske kommune	42	Vil ikke oppgi
?	16	Mann
En ny start	38	Mann
Ingen forslag	65	Mann
Har ikke forslag	16	Kvinne
Folkehelsekommunen	16	Kvinne
Beholde dagens visjon	35	Kvinne
Jhhj	48	Kvinne
Fauske- sånn passe OK.	39	Kvinne
Kommunen der alle må betale for å være aktiv i naturen	28	Kvinne
.	29	Mann
Trenger ikke endre visjon	67	Kvinne
Vet ikke	17	Kvinne
Uendret	49	Mann
Hvis vi skal være en folkehelsekommune passer det seg ikke å innføre parkeringsavgift for turstier, dette burde være gratis.	17	Kvinne
Midt i naturen	41	Kvinne
KRAFT-kommunen Fauske utvikler fremtiden (gjennom K=kunnskap, R=Respekt, A=ansvar, F=fellesskap, T=tillit)	49	Kvinne
Fauske - folkehelsekommunen der alle trives	67	Mann
"Fauske – folkehelsekommunen der vi trives" Bytter ut "alle" med "vi". "Alle" er nok uoppnåelig de fleste steder, mens "vi" sier det samme uten å være like uoppnåelig :)	61	Kvinne
Til marmorbyen Fauske	38	Mann
«Møteplassen i Nordland»	23	Kvinne
Tidlig innsats	51	Kvinne
Folket må få en forståelse av hva det betyr «Folkehelsekommunen der alle trives» hva skal til for å trives hva kan vi gjøre hver og en av oss for at vi skal trives. At det er ett felles anliggende.	62	Kvinne
Har ikke noe annet forslag	54	Kvinne
Samlet om å få kommunens økonomi frisk	47	Kvinne
Som skaper arbeidsplasser og industri	45	Mann
Marmorbyen Fauske	60	Kvinne

Folkehelsekommunen - der din innsats teller	51	Kvinne
Nei	48	Kvinne
Om de fortsetter som nå kan de ikke profilere seg som folkehelse kommune, det ville være feil informasjon. Så da bør de kanskje bare ligge lavt og ikke profilere seg noe i det hele tatt før de har fått orden på ting.	49	Kvinne
Folkehelsekommune som tar betalt for at folk skal gå i natur, er ikke en helse kommune. Forslage mitt er da å skrive det som det er... Kom å bo på fauske hær betaler du for alt	33	Kvinne
Marmorbyen Fauske, trenger din kompetanse og din familie ♥ sammen kan vi skape utvikling, vekst og trivsel ♥♥	49	Kvinne
Marmorbyen Fauske	55	Mann
.	48	Mann
Trivsel er Fauske kommune	50+	Kvinne
Synes visjoene er bra, helse er det viktigste. Har du ikke den, har du ingenting. Men kommunen må være mer aktiv, får å oppnå denne visjonen. Altiviteter for alle må det reklameres for, skape litt liv er viktig	45	Mann
Slutt å kverke innbyggerne med skyhøy eiendomsskatt og avgifter!	52	Kvinne
.	26	Mann
Nei	39	Kvinne
1. Mangfoldig og kraftfull 2. Liten men stor 3. Full av energi	57	Kvinne
Barn og eldre - hånd i hånd	44	Kvinne
Der ingen skulle tru at nokon kunne bu	40	Annet
Jeg liker ikke tillegget "der alle trives". Nå står det på skilt og har blitt et slagord heller enn en visjon og treffer deg litt i fleisen om du kanskje ikke trives så godt. For slagord kan vi heller spille på det som omgir oss - den fantastiske naturen.	36	Kvinne
Greit å beholde navnet folkehelse, men for å få flere ut på tur bør det settes opp flere benker .. og hva med å forlenge sti/vei vidre fra bygdetunet og ned til lund , slik at man kan gå hele runden langs sjøen i sentrum og over til badestranda ... dette blir mulig dersom det settes opp hvilebenker /gapahuker	73	Kvinne
Ikke noe nytt forslag	60	Kvinne
Dagens visjon kunne vært endret til: «....der mange trives»	54	Kvinne
Knutepunktet i Salten	59	Mann
Alt blir bra - Marmorbyen	36	Kvinne
Fauske kommune; der ingen kan tru at nokon kan bu	35	Kvinne
Kommunen bør styrke sitt samarbeid med det private næringslivet, virkemiddelapparatene og andre kommuner for å utvikle innovative løsninger for folkehelse og verdiskaping. Kommunen bør bli kjent og fortrolig med offentlig-peivat samarbeid, sosialt entreprenørskap, økologisk økonomi og bærekraft i bedriftsøkonomisk, samfunnsmessig og miljømessig perspektiv.	34	Mann

Et første steg er å aktivt invitere og oppsøke bedrifter, investorer og virkemiddelapparatet (Forskningsrådet, Innovasjon Norge osv) på næringslivsdager, næringslunsjer og direkte kontakt. Det finnes flere måter å løse utfordringer på enn de etablert praksis.		
Skape nye arbeidsplasser, få gruvedriften i gang igjen, sats på malm og marmor	62	Mann
Vi er dårligst på helse. Ta vare på deg selv	38	Mann
Kommunen burde se på å stramme inn på kaffetrakterne til disse såkalte snekkerne/ vaktmesterne som sitter på søbbsva å soser bort skattepenger. Kutt halvparten av stillingene der, så får de normale arbeidsdager som folk flest.	47	Mann
Sats alt for å få oss av Robeklista	40	Kvinne
Vet ikke	27	Kvinne
Fauske byen med muligheter	15	Mann
Næi	15	Mann
Vet ikke	13	Kvinne
Vet ikke	16/17	Kvinne
Næi	15	Mann
Kommunen der noen folk trives, men ikke alle	14	Mann
Nei	14	Kvinne
KomHitTilOss	15	Mann
Har ikke noe	13	Mann
folkehelsekommunen der alle skal trives	56	Mann
Burde endre visjon til ingen visjon altså ta det bort. Heller konsentrere seg at kommunen er økonomisk stabil slik at folk som kommer her i fra og bor her trives og kan være stolt av kommunen sin. Målet må være at unge i alle aldre skal ha rikelig med tilbud i kommunen, eldre ikke trenger å være bekymret over å bli gamle her. Legge til rette for verdiskapning både i E6 kryssningspunkt (bil/tog) og mot Bodø. På sikt når økonomien er på bedringens vei kan vi tenke på en framsiktig Visjon.	Th 40	Mann
Vi har skjønt det!	54	Mann
.	20	Kvinne
Et godt sted å bo for alle.	51	Kvinne
Kutte ut denne snik privatiseringa som det ser det ut som er på full fart inn i kommunen nå.....	53	Mann
Robekkommunen	29	Mann
Fauske - En gjeldsfri kommune	35	Mann
Fauske opp fra avgrunnen	33	Mann

Knutepunktet i Salten/ Nordland	29	Kvinne
Knutepunkt for fremtiden	23	Mann
Noe med marmor	33	Mann
.	31	Mann
feil å si at alle trives når det e så mange som ikke trives, dokker har valgt å skriv at ALLE trives uten å ha forhørt dokk	20	Kvinne
Marmorbyen	38	Kvinne
Få orden på økonomien noe annet trengs ikke i mange år fremover. Slank administrasjon.	66	Kvinne
Fauske	21	Kvinne
For innbyggerne - alltid til tjeneste	57	Mann
Hvor vi prøver å være rause med hverandre	30	Vil ikke oppgi
Tenker at kommunen burde jobbe for at alle skal trives, men synes det er et utrolig dårlig "slagord", det høres mer ut som en påstand, og jeg tenker at det høres helt usannsynlig ut. Folkehelse er viktig og jeg synes det er riktig å jobbe for å oppnå en god folkehelse i kommunen.	34	Kvinne
Heller fokusere på at vi er en bra møteplass på E6. Vi er IKKE en folkehelsekommune hvor alle trives.	25	Kvinne
God nok	42	Mann
Marmorbyen Fauske	53	Kvinne
Folkehelse vs Fauske økonomiske situasjon er lite forenelig. Visjonen vil derfor være ekstra viktig! Stå på.. 🖱	59	Mann
Må gjerne ha et mål om at alle skal trives, men det er en hard påstand ikke alle kjenner seg igjen i.	35	Mann
Få i orden økonomien.	34	Mann
Sammen er vi gode	23	Kvinne
«under utvikling..»	36	Kvinne
Marmorbyen blant fjell og hav	47	Kvinne
Burde ha fokus på og skape arbeidsplasser. Byen med jobb og framtid.	53	Mann
	30	Mann
Fauske burde ta inn over seg realitetene, både utfordringsbildet og mulighetsrommet. Hva er Fauskes sterkeste særtrekk og tydeligste fortrinn fremover? DER finner dere visjonen til Fauske.	42	Kvinne
Har ikke noe godt alternativ til annen visjon.	40	Kvinne
Den nåværende visjonen er uoppnåelig som følge av at kommunen ikke har økonomi til å legge til rette for å være en folkehelsekommune. Dette både innenfor de ulike sektorene i kommunen, som helse og oppvekst, men også for resten av	31	Kvinne

befolkningen som nå må betale for å dra på tur i marka blant annet. Jeg har dessverre ikke en god ide til ny versjon, men synes den nåværende ikke passer inn i kommunens nåværende økonomiske situasjon.		
Marmorbyen - et sted for alle	28	Vil ikke oppgi
Marmorbyen	36	Kvinne
	39	Kvinne
Kommunen folk flytter fra!	33	Mann
Fauske ett knutepunkt for gjennomreise.	42	Kvinne
Bærekraftig kommune	50	Vil ikke oppgi
Folkehelsekommunen der alle trives, eller ha som mål at babyer får være hjemme lengst mulig (kontant støtte 2-3 år slik noen andre kommuner har) og at barn skal ha det bra når det er klar for barnehage og skole.	25	Kvinne
Få orden på økonomien	36	Mann
.	40	Kvinne
.	31	Mann
Nei	42	Kvinne
Visjonen videre MÅ være å få oss ut av gjeldskrisen vi er i nå. Det kommer nok ikke til å være vakkert, men å sikre bærekraftig vekst innebærer å foreta de riktige kuttene. Når vi f.eks må hente inn penger med parkeringsavgift for våre turområder, er det viktig at visjonen vår gjennspeiler dette.	22	Kvinne
Det er jo hykleri å kalle seg folkehelsekommune når man innfører betaling på parkering til friluftsområder, slik at kun de som har råd kan komme seg ut i naturen og fremme helsa si. Ny visjon kan være: Fauske - kommunen der de som har råd trives.	32	Kvinne
.	22	Mann
Ikke endre	45	Mann
Fauske - der liv skapes	35	Mann
Lurer egentlig på hva de som "bestemmer" visjonen tenker at den er nå.	29	Kvinne
Hvor du må betale for å ta deg en skitur	30	Kvinne
0	30	Kvinne
Kommunen ingen burde flytt til.	60	Mann
Burde ikke endre	49	Kvinne
Ingen forslag	78	Kvinne

Ingen forslag - redd for å komme på sykehjem. Ønsker å bo hjemme så lenge som mulig	77	Kvinne
Ingen forslag. Glad for å bli tatt med, og bli spurt	77	Kvinne
Ingen forslag	76	Mann
Det bør skrives om hva som skjer i fauske kommune. Frosalg for hva vi kan gjøre for å få det bedre. Folk kommer med forslag i idekasse på senteret og krokaldsmyra. Forslag kan være anonyme	73	Kvinne
Ønsker plass å bo som har tilsyn hele døgnet	78	Mann
Vi må ha fremtidsvisjoner og må få ungdommen til å trives her. Interessert i historiske greier fra Fauske	77 år	Kvinne
Det er vanskelig å trives når avgiftene blir så høye	77 år	Mann
Ønsker flere hvilkebenker	72	Kvinne
Fauske klarer ikke å følge opp folkehelsekommunen på grunn av økonomien	80	Mann
Utkanstrøkene blør for at kommunen er blakk. Vi kan ikke skjære ned på det som har med folkehelse	74	Kvinne
Opptatt av tilrettelegging av friluftsliv. Rydding av stider. Åpne fjæra fra museumet til Lund	77 år	Mann
Bra kommune å bo i selv om økonomien er slik den er	77	Kvinne
.	47	Kvinne
Visjon må beholdes, men kommunen er i ferd må å gå i feil retning. Bla. kritisk manglende satsning på forebygging, tilrettelegging friluftsliv og nærtur. Områder som i stor grad finansieres gjennom virkemidler/tilskuddsmidler	40	Vil ikke oppgi
En kommune med hjerte for hverandre	42	Vil ikke oppgi
Fauske - Knutepunkt for trivsel.	53	Kvinne
Endre visjon noe kommunen kan stå for	24	Mann
Fauske kommune, marmorbyen	62	Kvinne
.	34	Kvinne
Har ikke forslag	25	Kvinne
Marmorbyen	64	Mann
Fauske bør fremstå som en JAAAA-kommune. Opplever at næringslivet verken blir hørt eller spurt. Har ikke sett en politiker som har faktisk interesse det som foregår med næringslivet i dag. Nå må vi faktisk ta på alvor de som jobber hver dag for å overleve å bidrar til samfunnsutviklingamf	56	Mann
Vi bruker dine penger uten en tanke for morgendagen	56	Mann
Visjonen bør være det samme som i dag så fremt som vi klarer å legge til rette for det. Da må det ligge i bunnen av alle politiske vedtak som gjøres slik at vi oppleves som en fantastisk Folkehelsekommune. Det legges til rett for gratis trening for barn og unge i kommunale anlegg. Det er et god ting. Kanskje kunne man også hatt en pott med penger som lag/foreninger	50	Mann

kunne søkt om til leie av timer i de private anleggene også. Idrettskonsulentstillingen burde vært på plass som en støtte for alle lag og foreninger i kommunen osv.		
Tenker kommunen kan satse på å være bærekraftig.	32	Kvinne
Fauske -et sted for muligheter	37	Kvinne
skulle gjerne hatt denne visjonen, hvis det hadde passet. Vi trenger mer tilbud til barnefamilier, bruk de fine grøntarealene vi har, lag lekeplasser, sykkelpark/stier, åpne opp for kulturliv også på søndager, småkafeer/kaffebarer, uteserveringer på sommeren, bruk parkeringen der gamle møbelringen var, perfekt for fine sommerkvelder. Vi har en lang vei å gå!	32	Kvinne
Vi bruker dine skattepenger over evne	50	Mann
Kommunen bør ha enda mer fokus på folkehelse, ikke bare i ord men i action	32	Kvinne
Synes folkehelsekommune blir for høytsvevende. Jeg tenker dere bør fokusere mer på en inkluderende kommune - hvor alle kan føle seg inkludert og godtatt. Ikke alle har en venn, ikke alle har en familie som støtter dem. Mange har relasjonsutfordringer og føler seg til tider ensomme. Jeg ønsker at vår kommune skal utfordre seg til å kunne belyse det å «omfavne ulikheter». Gi rom til dem som ønsker å stikke seg frem men ikke våger. Mange folk har sterk pågangsmot og vilje, men faller utenfor fordi de er ensomme og tilbakeholdne fordi de har dårlige erfaringer og kanskje frykt og uro. De ønsker å ha et nettverk hvor de kan føle på like interesser og like verdier, kunne finne på ting på Fauske alene med likesinnede eller sammen med barna sine. Pr nå er det lite tilbud for å få nye bekjenskaper her på Fauske, foruten om utelivet. Ikke alle er glad i å drikke alkohol, så jeg personlig savner et sted hvor vi kan treffe nye folk uten at det blir så rart. Jeg tenker dette bør være noe man kan søke om plass på. Slik at ikke alle de som først hiver seg i gang tar muligheten fra dem som det tar litt lengre tid med. Jeg ønsker at unge skal vokse opp å føle seg trygge på seg selv og oppleve at de har et sted å gå for å ha det gøy selv om de kan føle seg ensomme og redd for å ta steget alene. Det er snakk om litt mer inkluderende samfunn og sette søkelyset på at ingen er like, og vi alle er forskjellige. og det kan være perioder i livet man streber med sitt. og at det ikke skal være så skamfult. De aller fleste vil nok skjule frykten sin. Det bør være mer åpenhet slik at man ikke skal føle at man er psykisk syk om man tar steget å ber om hjelp eller et tilbud. Dette er forebyggende for alle. og det er sunt for samfunnet om vi kan inkludere og omfavne ulikheter mer i fremtiden enn nå.	30	Kvinne
Kommunen som rota det til å lar innbyggerne betal før politikernes rot	37	Mann
Synes visjonen er god, men vi er nok ikke det helt enda	33	Kvinne
Visjonen fram i tid bør være: Fauske kommune bør jobbe for å gjøre seg attraktiv for innbyggerne.	63	Kvinne
Knutepunkt for fellesskap	56	Kvinne
	27	Kvinne
?	41	Kvinne
En kommune alle trives i	52 år	Kvinne
Folkehelsekommunen Fauske	49	Kvinne

Fint om det kunne innholde noe om at alle er inkludert tilhørighet samhold respekt for hver enkelt.	43	Kvinne
Kommunen der alle ska ha det godt og trygt....	66	Mann
Fauske i utviling	39	Mann
Sats på barn og eldre	26	Kvinne
Kulturkommune f.eks:-)	41	Kvinne
Marmorby?	30	Kvinne
det er en god og viktig visjon som absolutt bør videreføres, om man ikke er der nå eller at det kan kritiseres viser at det er behov for en god visjon !	42	Mann
Sammen blir vi gode	25	Kvinne
Fauske – folkehelsekommunen der alle trives	13	Mann
bruke mindre penger	13 snart 14	Mann
bruke penger mere asvarsfullt	14	Mann
vet ikke	14	Vil ikke oppgi
hei	14	Mann
Har ikke peiling	13	Mann
hei æ kuuuul	nei vettu ka den får du ikke....	Annet
VOFFVOOFFVOFFVOFFFVOOFFF	æe 112222 år gammel	Mann
idk	13	Mann
ja	13år	Kvinne
det er masse som skal stengesrives, og folk kommer til å trives mindre	13	Kvinne
bruke mindre penger på unødvendige ting	14	Vil ikke oppgi
Midtpunktet	38	Mann
Jeg tenker visjonen er bra, men at Fauske kommune ikke lever opp til visjonen lengre. Man bør heller heller prøve å oppfylle visjonen enn endre den.	46	Kvinne
Ingen forslag. Har gode naboer, nært til sentrum. Mange fordeler ved å bo i Fauske	80	Kvinne
Ingen forslag. Men blir vanskelig for framtiden med det budsjettet som er satt	80	Kvinne

Ingen forslag	80	Kvinne
nei	80	Kvinne
Nær naturen	48	Kvinne
Fauske kommune- sammen for fremtiden	39	Kvinne
Marmorbyen - der alle skal ivaretas.	59	Vil ikke oppgi
Sammen må vi dra lasset 😊👉	52	Kvinne
Fauske- en folkehelsekommune for alle	50	Kvinne
Vet ikke	53	Kvinne
Fauske - vi holder sammen/Fauske - der vil vi trives og bo/Fauske - knutepunktet der vi møtes	31	Kvinne
Vet ikke.	65	Kvinne
Fauske kommune - her vil vi leve og her vil vi bo!	30	Kvinne
Liker visjonen vi har	48	Kvinne
Der alle veier møtes	35	Vil ikke oppgi
Har ikke nytt forslag. Noe m vakkert, noe m knutepunkt.	47	Kvinne
.	38	Kvinne
Har ikke noe forslag	60	Kvinne
Et trygt og inkluderende Fauske	56	Mann
Folkehelsekommunen der vi bidrar til positiv utvikling	45	Kvinne
Fauske. En kommune i saltet	42	Kvinne
Vi ønsker å skape en god kommune å vokse opp i	62	Kvinne
Knutepunktet Fauske	40	Mann
marmorbyen	30	Kvinne
Marmorbyen Fauske	30	Kvinne
	40	Mann
Omsorg og trivsel, hånd i hånd.	47	Kvinne
Usikker på hva som kan være visjon. Det bør være noe som er oppnåelig. Folkehelse er et viktig fokus. Om det skal fortsette å være visjon, bør det også være tydelig i kommunens satsing. Frisklivscentralen osv er bra, men bør bli mer tydelig enn det. Gateløp for barn og voksne kunne vært med å markere visjon uten at det koster for mye.	42	Mann

Beholde det samme	42	Kvinne
Man bør beholde den så lenge man kan stå for det. Da kan man ikke bygge ned alle folkehelse tilbudene i kommunen.	32	Mann
Mitt ønske er at Fauske kommune fremover har spesielt fokus på utvikling og fremtid mtp ungdom, utforming av bykjernen, E6 og kultur. Samtidig som det skal være en kommune hvor det er godt og trygt å bo å bli gammel, hvor vi tar vare på og støtter hverandre Forslag visjon: -Et godt sted å bo/være -Vi løfter sammen (for fremtiden) -Vi tar vare på hverandre - Fremtidsrettet	30	Kvinne
Marmorbyen Fauske	56	Kvinne
Kulturkommunen der alle trives.	58	Kvinne
Kommentar: Hvordan kan man lage en visjon, når man ikke vet hvor man skal og hva som er målet? Vi trenger å enes om det først.	63	Kvinne
Sammen bygger vi vår framtid	65 år	Kvinne
Ingen endring	50	Mann
"Folkehelsekommunen Fauske - skaper bærekraft for fremtiden" (I dette ligger det mye mer enn bare å trives - trivsel er bare en del av bærekraften i et samfunn. Vi trenger mer for å være bærekraftig, vi trenger sunn kommuneøkonomi, vi trenger arbeidsplasser, vi trenger utvikling, vi trenger trygge borgere, osv. Bærekraft kan også knyttes til FN's bærekraftsmål. Vi trenger å løfte oss sammen. Bruker vi begrepet bærekraft, så vil vi kunne knytte dette til alle politiske utredninger i fremtiden - gir dette vedtaket bærekraft for fremtiden..? Sikrer vi flere/neste generasjoner ved de vedtak som gjøres?	49	Kvinne
nei	32	Annet
0	27	Kvinne
Ingen vits når det ikke er prioritert fra kommunens side	57	Mann
Folkehelsekommunen Fauske	61	Mann
H	37	Kvinne
Vi vil ha gang- og sykkelvei i Valnesfjord sånn at alle barna kan gå trygt til skolen!	8	Annet
?!	34	Kvinne
Fauske kommune har ikke gjort seg fortjent til å kalle seg dette. Det er ingenting ved kommunen som oppfordrer til bedre folkehelse.	30	Kvinne
Visjonen: der alle trives er en god visjon	46	Kvinne
Har ingen gode forslag. Men uansett visjon så må alle være med på det.	54	Kvinne
Fauske kommune- I motvind står vi samlet	31	Kvinne
Spare penger	13	Mann

Kultur og idrett	13	Vil ikke oppgi
Vet ikke	13	Kvinne
Næi	13	Mann
Har ikke noe forslag	13	Kvinne
Marmor byen fauske	14år	Mann
Har ikke forslag.	13år	Kvinne
Kommunen burde beholde visjonen	13	Kvinne
Vet ikke	13 år	Kvinne
Vet ikke	14	Kvinne
vet ikke	13	Kvinne
Næi	13	Kvinne
nei	13	Kvinne
Syntes ikke dere bryr dere om folk sin helse Jævli dårli opplegg onge e depressed	14	Kvinne
Næi	13	Mann
ingen ting	13år	Mann
hva med bilgire priser	13	Mann
Gi bare penger	13	Mann
nei	13	Annet
Vet ikke	Alder 14	Kvinne
.	13	Mann
	13	Annet
vet ikke	14	Kvinne
veit ikke	13	Mann
Vet ikke	13	Kvinne
Vet ikke	14år	Mann
Har ikke noe forslag	13	Kvinne
Har ikke noe forslag.	13	Kvinne
Få ridning mere i fokus for det er bar for alle og alle kan delta.	13 år	Kvinne

at vi som barn har meyr om VG.	13	Kvinne
Hveit ikke	13	Mann
Vet ikke	13 år	Kvinne
Fauske kommune	14	Kvinne
nei jeg har ingenting :)	13	Kvinne
Fauske kommune - inn i fremtiden med bærekraft	56	Mann
Visjonen bør si mer om hva som er og har vært identiteten til Fauske kommune - selv om en visjon selvfølgelig skal si noe om ønsket tilstand i framtiden. Tror det er svært få som tenker at Fauske kommune er noe mer folkehelsekommune enn andre kommuner. Virker også flåsete med underoverskriften "hvor alle trives" - igjen; selv om visjonen skal være en drøm for framtiden. Visjonen bør altså inneholde elementer som virker kjent for folk i kommunen og som folk kan kjenne seg igjen i. Med den nye økonomiske situasjonen i kommunen virker det også som om det er vanskelig å opprettholde gode folkehelse tilbud. At kommunen nå må ta betalt for å parkere i populære turområder, ett tiltak jeg frykter at med tiden bli utvidet, er nå så sin sak. Men da er man kanskje ikke lengre en utpreget folkehelsekommune? "Folkehelsekommunen Fauske" viker gammelmodig og litt "sirumpa" - få en visjon med mer ungdommelighet og fart!	32	Mann
Kommunen kan gjerne fortsette å ha folkehelse som visjon, men "der alle trives" bør bort. Det høres mer ut som et krav enn en visjon.	43	Kvinne
Marmorknutepunktet i Nordland	30	Kvinne
Kulturkommune:-)	41	Kvinne
miljø fremmer både helse og kultur	28	Mann
Lev livet, best mulig.	35	Kvinne
Vet ikke helt	12 år snart 13 år	Mann
Folkehelsekommunen der mange trives	15	Kvinne
Fauske kommune - frihetenskommune	15	Kvinne
folkehelsekommunen der alle skal trives	16	Kvinne
Fauske - Folkehelsekommunen der alle kan trives	15	Kvinne
Bry sæ meire om ungdommene	15	Kvinne
Jobbe for at barn og unge har mange alternativer innen idrett og fritid.	15	Kvinne
Nei	16	Kvinne
Barn og unge har fritidstilbud og Subway	15	Mann
Barn og unge har fritidstilbud og ett bedre kjøpesenter for alle aldre	15	Kvinne

Vet ikke helt, det er en bra visjon men det må jo jobbes mot	15	Annet
Vet ikke	17	Kvinne
Vet ikke	18	Kvinne
Har ingen forslag.	21	Kvinne
Visjonen er bra, men det må nok mye jobb til før folket er enige i at kommunen har lykket med den jobben	47	Kvinne
Marmorbyen som vi er stolt av.	75 år.p	Kvinne
Fauske, Marmor kommunen dær innbyggeran stå han av	47	Mann
.	40	Mann
Fauske - der livet skjer	35	Mann
Bra	15	Mann
Nei?	14?	Mann
Vet ikke	14	Vil ikke oppgi
Næi?	14	Mann
Nei	15	Kvinne
Ingen	14	Kvinne
De burde få økonomien under kontroll	14	Kvinne
Ikke vær dom med pengan dokkers ps har ikke hvert så flenk	2	Mann
Nei	14	Mann
Marmor	16	Mann
Ja?	14år	Mann
Pizza er så godt så Fauske burde lage mere pizza	14 jeg har lov til å ta 2 vitaminbjørner	Mann
Næi	14	Kvinne
Vi kan fokusere mer på penger. Og våre bedrifter.	14	Kvinne
Nei	14	Kvinne
Go fra før	14	Mann
Fauske kommune	11	Mann
Marmorbyen Fauske	43	Kvinne

Har ikke noe å si om dette.	15	Vil ikke oppgi
J	14	Mann
Nei	14	Mann
Ingenteng	15	Kvinne
.	39	Kvinne
Har ingen forslag	35	Kvinne
Vi står gan av...	60	Mann
Vi står han av	34	Kvinne
Vi står han av	37	Mann
nei	64	Mann
Marmorbyen Fauske. sentrum i Salten. Sammen skaper vi et godt lokalmiljø	39	Kvinne
Fauske kommune - mineraler, havbruk og jordbruk skaper grunnlaget for trivsel, vekst og muligheter	32	Kvinne
Marmorbyen	76	Mann
Marmorbyen	70	Mann
Fauske sentrum avdeling Salten - næring til lands, til vanns og berget med samskaping og trivsel gir god folkehelse	77	Mann
Marmorbyen Fauske - leverandør til verden, stolthet, utvikling og trivsel gjennom bærekraftig drift	49	Mann
Marmorbyen. Få på plass en verdig eldreomsorg. Det som skjer nå er en varsla katastrofe. Se rapport fra demensteamet januar 2021	60	Kvinne
nei	40	Mann
nei	17	Kvinne
nei	9	Kvinne
nei	11	Kvinne
nei	Vil ikke oppgi	Vil ikke oppgi
Noe rettet mot Fauskes tidligere historie, noe som gjør oss stolte over hvor vi bor	14	Mann
Vil ha tilbake marmorbyen	70	Mann
nei	12	Kvinne
nei	65 +	Mann
nei	68	Mann

Tenker det burde inneholde og fokusere på samhold	45	Kvinne
En god folkehelse øker trivselen. Fauske har et allsidig og godt tilbud mht folkehelse. Slagordet "der alle trives" bør etter min mening strykes	79	Kvinne
Vi står han av...	60	Mann
Fær te Fausk og kjøp pøls og kak	41	Kvinne

INNSPILL FRA ELEVRÅDENE I FAUSKESKOLENE

Elevrådene på Fauskeskolene ble tidlig involvert i arbeidet, og ble bedt om å komme med innspill når det gjelder Fauske i framtiden.

Elevrådene ble tildelt følgende spørsmål:

- 1) Hva gjør et sted bra å bo på?
- 2) Hva er det beste med plassen du bor på?
- 3) Hvis du var sjef i Fauske for én dag, hva ville du gjort?

Fauske kommune mottok svar fra følgende elevråd:

- Sulitjelma skole 1. – 10. trinn
- Vestmyra skole 1. – 4. trinn
- Vestymra skole 5. – 7 trinn
- Vestmyra skole 8. – 10. trinn

SULITJELMA SKOLE

1. Hva er det som gjør en plass/et sted bra?

For å gjøre et sted bra trengs det et trygt og godt samfunn med tilbud for alle i alle aldersgrupper.

2. Hva er det beste med plassen du bor på?

I vårt nærområde benytter vi naturen til å stå på slalåm, spille fotball, gå tur, trene på apparatene som er satt opp og nyte naturen. I tillegg benytter vi oss av de få tilbudene vi har som Sumo, organisert idrett, klubben og å være sammen med folk i alle aldre.

3. Hvis du var sjef for én dag, ville du ... ?

Forbedre økonomien ved å endre pengebruken i kommunen og se på hva vi har behov for. Prioritere de unge og de gamle med gode tilbud for disse

Hvis du var sjef for en dag..?

• At alt var gratis, gjøre ting billigere• Være snill mot fattige, gi dem penger• Ha større fokus på forsøpling• Bygge ut Fauske, med flere bygninger og butikker• Ha fokus på miljøet, redusere gassutslipp og verne miljøet• At jente og guttelag i fotball har like mange treninger. Rettferdighet• At jenter og gutter tjener det samme. Rettferdighet• Gjøre helgene lengre
• Laget en gaming butikk• Laget en ny karateklubb• Lagd en gotteributikk• Lagd en plass der en diskuterer rettigheter• Kjøpt meg en gamingsetup med ps5• At det var et fast sirkus og tivoli på fauske• Tatt med hele klassen og få alt istedenfor å kjøpe• Kunne laget bøker• Litt mat er gratis• Vannsklie i svømmehallen• Gjort alt gratis• Få større turnehall på fauske• Større fotbalhall• At vi kunne overnattet på skolen å sett film hele natta
• Spist masse is• Bygd et større uteområde på skolen• Gitt alle et godt liv – hus og penger• Kjøpe alt jeg vil ha• Gi mat og drikke til de som er fattig• Kjøpe mer utstyr til skolen og bygge den ut• Gi klær og hus til de som mangler det. De klærne jeg har vokst ifra ville jeg gitt videre• Gjort lekser• Passet godt på Fauske Kommune• Hatt pysjamasfest på skolen• Hatt overnatting på skolen• Gitt alle en magisk blyant og et magisk viskelær til alle – slik at det de tegnet ble til virkelighet.• Hjulpet de nye menneskene som er flyttet til Fauske Kommune• Kjøpt et hoppeslott som var større en skolen, og hatt overnatting og pysjamasfest på skolen.• Laget en tidsmaskin, slik at de som har tatt dårlige valg kan gå tilbake i tid og gjøre om på det.
• Vi skulle hatt mange lærere i klasserommet sånn at alle fikk hjelp• Laget et godteriland• Hatt en innendørs slalåmbakke• Lage et badelandbygg som er 250 m langt og hadde 100 sklier

- Ha et tivoli hele året
- Lekerom på biblioteket i huset mitt
- Ha ei stor kake som er helt til skyene
- Det skulle vært kort tid å reise til besteforeldrene mine
- IKEA på Fauske
- Sjokolade i badekaret mitt
- Butikk som heter Normal
- Jeg vil ha en sjokoladefontene i byen
- Alle fikk en egen sipline til skolen og i hele verden
- Gratis sjokolade og softis hver dag
- Drikke så mye cola som vi vil
- Kortere skoledag
- Telefon og Ipad var gratis

VESTMYRA SKOLE 5. – 7 TRINN

Hva er det som gjør en plass/et sted bra?

- Det er bra at vi har ballbinge på skolen.
- Gratis å gå på skolen.
- At det er fritidsaktiviteter.
- At det er barnehageplasser.
- Butikker.
- At det er transport (tog og buss).
- At det ikke er rotete og skittent i gatene.
- Kinotilbud.
- Familie og venner.
- Butikkene.
- Restaurantene.
- Hyggelige folk.
- Idrettshall.
- Skiløype.
- Sosiale folk.
- Nav.
- Sparebank.
- Møteplasser.
- Park.
- Strøm.
- Internett.
- Hus.
- Bra klima.
- Ungdomsklubb.
- Idrettsaktiviteter for å forhindre rusmiljø i Fauske: fekting, basket og dans.
- Venner.
- Ulike aktiviteter.
- Riding.
- Beholde ungdomshuset og dans.
- At det er trygt.
- Terrengsykkelbane med hopp.
- Trampolinepark.
- Vannsklie.
- Fritidsaktiviteter.
- Politiet må finne ut hvem gossip-brukeren er.
- Ny ungdomsklubb.
- Snille folk.
- Ikke mobbing.
- Ha venner.
- Fotballbaner.
- Ikke hærverk.
- Bra skole.
- Leksefrie skole.
- Lekeland og badeland.
- Gratis skolemat og varm mat på fredager.
- Ikke tyver.

- Bra klima.
- McDonald's.
- Ikke dop.
- Godt klassemiljø.
- Lekeplasser.
- Bedre uteområder.
- At det er gode fritidstilbud, både idrett og kultur.
- At det er natur rundt oss.
- At det er gode skoler med nok lærere i skolen.
- At det er lite koronasmitte.
- At vi ikke forsøpler, og at det er gode muligheter for å kildesortere søppel.
- Godt utvalg med butikker.
- At det er lite kriminalitet.
- At det er trygt.
- At det er lite forurensing.
- At det er leirskoletilbud for skoleelever.
- At det er muligheter for utdanning i kommunen med videregående skoler.
- En lekepark.
- Universitet. Slik at vi kan studere i vår hjemkommune.
- Utvikle friluftsområdene mer, for eksempel med flere gapahuger og rasteplasser.
- Flere uorganiserte fritidstilbud, for eksempel lasertag. Utvikle klatretilbudet mer.
- Turistforeningshytter ved Vallvannet, området mellom Fauske og Valnesfjord.
- Hytter og overnattingstilbud ved vann i kommunen.
- Få flere ting å gjøre i bassenget, sklier og stupetårn.

Hva er det beste med plassen du bor på?

- Bra skole.
- Bra vann i kommunen.
- Snille lærere på skolen.
- Gode fritidsaktiviteter.
- At vi har venner.
- Gatafestivalen og tivoli.
- Trygge hjem.
- Frisk luft.
- Strandpromenaden.
- Kino.
- Få være med venner.
- Idretten sin.
- Fin skole.
- Lærer på skolen.
- At jeg har skog rett bak huset der jeg bor.
- Naturen.
- At jeg bor nært alt jeg trenger.
- At jeg har mange venner i nærheten.
- At vi ikke har naboer så tett på.
- At vi bor på et lite sted der vi kjenner hverandre godt.
- At vi har ei badestrand på Lund.
- At det er lite kriminalitet.

- Føler oss trygg her.
- Har mange forskjellige organiserte fritidstilbud.
- Har basseng som vi kan være i.
- Liten plass og ikke så mange folk.
- Det er et bra Amcarmiljø.
- SKS-arena er et bra sted.
- Naturen er nydelig og gir deg mange muligheter.
- Folk bor sentralt og nært sentrum.
- Fauske har gode butikker.
- Fauske er passe stort.
- Trygg skolevei og fin skole.
- Mange flinke lærere.
- Bra at vi har mulighet til å gå på ski og gå på fotball.
- Vi har fin slalåmbakke.
- Bra at det er mange fotballbaner.
- Gode turstier.
- Lite korona.
- Det er bra at turn skal starte på Finneid.
- At det er håndball.
- «Big bite».
- Vi føler oss trygge.
- Snille folk.
- Ikke så stor by.
- Lite trafikk.
- Gata festivalen.
- Ishallen.
- Stort hav og gode fiskemuligheter.
- Crossbane.
- Naturen.
- Butikkene.
- Mange fritidsaktiviteter.
- Lite samfunn der mange kjenner hverandre.
- Fin utsikt.
- Venner og familie.
- Stor shoppegate.
- Skolen.
- At vi har de tilbudene som vi har her på Fauske. Kulturskolen, ulike idretter, Fauske fritidssenter, kino, svømmehall og slalåmbakke.
- Nye skoler.
- At vi kan reise enkelt, bor nært et sykehus og flyplass.

Hvis du var sjef for én dag, ville du ... ?

- At idretter ble billigere eller gratis.
- Få Burger King til Fauske.
- Få større badeland med sklie og 5m stupebrett.
- Bedre løpebane i idrettshallen.
- Ikke hugge ned skogen.
- Gi mat til de som trenger det.
- Starte opp marmorgruve.
- Gjort det ulovlig å drikke alkohol på konserter.

- Gratis lunsj på skolen.
- Få butikken «Normal» og «H&M» til Fauske.
- Trampolinepark.
- Slutt på narkomiljøet og få avrusningstilbud.
- Få mer fram at vi har et avrusningstilbud. Bedre rus og psykiatritilbud.
- Travbanen brukes.
- Ville betalt tilbake gjelden.
- Ville lage et tilbud som gjør Fauske attraktivt.
- Ville bestemt at det skulle bygges lasertag-lokale og trampolinepark.
- At SKS arena skulle blitt større.
- Hvis det var penger igjen, ville jeg ha brukt det på godteri.
- Hørt på hva vi unge har ønsket oss i bassenget og skaffet det for å glede barna.
- Håndball-lagene skulle ha fått bedre håndballer.
- Dyrepark på Fauske.
- Prioritere mer penger til brøyting og strøing.
- Bygd en klatrehall.
- Bli lov å kjøre snøskuter.
- Slå sammen Fauske Sprint og Finneid idrettslag fordi vi er en så liten plass.
- Sette ut stupebrygger ved Vallvannet og på Lund.
- Utleie av vannskuter.
- Jobbe med et hefte av gangen (fagmessig).
- Holde sosiale områder åpne (SKS arena).
- Tråkke skiløyper, lage akebakker.
- Bygge tivoli.
- Forbedre parken.
- Få et sted hvor vi kan ha løse hunder.
- Strippeklubb og opplæring på pole Dance.
- Oppgrader kino.
- Mindre lekser.
- Gjort endringer i Fauskebadets åpningstider.
- Fått høyere stupetårn og sklie i bassenget.
- Fjernet søppel i Dalanelven.
- Fått ordnet med en farlig utkjørsel i Kvitlyngveien.
- Flere forestillinger i kinoen.
- Større uteplass utenfor Amfi beregnet til større barn.
- Satt ut flere søppelbokser i skolegården til Vestmyra skole.
- At Vestmyra skole kan sortere plastsøppel.
- Kantine på skolen.
- Passe på at det er nok lærere i skolen.
- Fått en restaurant under vann og en butikk.
- Mindre/ingen lekse til elever.
- Gitt mat til de som ikke har penger.
- Gitt flere klesbutikker.
- Få McDonald's her.
- Flytte butikken «Enter» inn på Amfi.
- Få butikkene «Normal» og «H&M» hit.
- Få terrengsykkelbane med hopp hit.
- Få trampolinepark til Fauske.
- Få ny ungdomsklubb.

- Få kantine på skolen.
- Få bedre mobildekning.
- Gjort alt gratis.
- Bygd ut bassenget, fått stupebrett og sklie.
- Bygge nytt basseng.
- Gratis buss.
- Få rideskole til Fauske.
- Gjøre det dyrere for tobakk.
- Alt gratis i butikkene.
- Lage finere by.
- Leksefri skole.
- Bedre lønn til lavtlønte.
- Kortere skoledag.
- Flere fotballcuper.
- Sandbane.
- Betalt for å gå på skolen.
- Valgfri dag på skolen.
- Få flere fotballbaner.

VESTMYRA SKOLE 8. – 10. TRINN

Hva er det som gjør en plass/et sted bra?

- Hyggelig folk 6
- Fint område 6
- Fin natur 4
- Bra miljø 11
- Fritidsaktiviteter 11
- Mange steder å samles på både ute og inne 8
- Lokaler er holdt vedlike 6
- Åpent miljø, alle kan stole på hverandre 2
- Oversiktelig plass 1

Hva er det beste med plassen du bor på?

- Hyggelige folk 6
- Mange fritidsaktiviteter 9
- Ryddig sentrum 1
- God tilgang på natur 8
- Lite og greit miljø. Kjenner nesten alle. 3
- Bra at vi har flere treningssenter 8
- Korte avstander- Alt er nært 9
- Fungerende ungdomsråd 9
- En bra ungdomsklubb 3
- Fin ny skole 8
- Klungsettmarka 6
- SKS arena 8
- Rosa marmor 7
- Kjøpesenter 6
- Alle er på samme skole 1
- Slalombakke i nærheten 9
- Bra internett 6
- Lett å få venner 3
- Kino 9

Hvis du var sjef for én dag, ville du ... ?

- Gratis aktiviteter for alle
- Tale om et mer bærekraftig Fauske
- Gratis parkering i fritidsområdene
- Flere lekeplasser og akebakker
- Kommunal ryddedag
- Bedre badeplass med stupetårn
- Lage trampolinepark (rush)

- Bygge/kjøpe kulturhus med dansesaler.
- Få styr på Fauske sin økonomi
- Få starbucks eller expresso house
- Bruke de tomme lokalene i stedet for å bygge nytt.
- Kunst på den nedbrente møbelring vegg
- Utetreningsspark
- Nye gardiner på VGS
- Løpebane på rundt Fauske KGB
- Mere fysak i grunnskolen
- Nye skolepcer
- Bytte ut big bite med subway
- Liten cafe med badestranden på Lund (med utsikt mot havet)
- Flere klesbutikker
- Leksefriskole
- Varmmat på skolen
- Burger king
- Lovlige scooterløyper
- Eget håndballag for gutter på Fauske
- Større garderober
- Bedre dusjer i idrettshallen
- Stikkontakter ved gulvet i idrettshallen
- Oppgradering i garderobene i idrettshallen
- Dobørster på doene på skolen
- Bytte ut gummikulene på kunstgressbanene (SKS-arena) med miljøvennlig produkt. (slik som i nordlandshallen i Bodø)
- Renovere fotballbane på Leivset
- Reparere holtanveien (asfalt)
- Bytte alle lysene på lystestoplene ut med LED-lys
- Mc donalds på Fauske
- Gjenvinne varmen fra Iris til SKS-arena
- Lengre intervall på lysene på stadion.
- Spare strøm på fotballbanen på Finneid.
- Legge asfalt på veien opp til skistua. Brøyting.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 21/7308	
	Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen
Sak nr.		Dato
036/21	Formannskap	08.06.2021
062/21	Kommunestyre	17.06.2021

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 08.06.2021

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Formannskap 08.06.2021:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 036/21 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunestyre 17.06.2021:

Behandling:

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 062/21 Vedtak:

Vedtak:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Vedlegg:

24.05.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
24.05.2021	Faktagrunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
19.03.2021	Folkehelse i Fauske 2020_Versjon 1_oppdatert 19 08 20	1450065
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927

23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmiljøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439

Sammendrag:

Fauske kommune har utarbeidet forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022 – 2034. Det skal i denne saken tas stilling til om det fremlagte planforslaget skal sendes ut på høring og offentlig ettersyn. Endelig kommuneplanens samfunnsdel sluttbehandles av kommunestyret.

Saksopplysninger:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier legges fram til vedtak om høring og offentlig ettersyn.

Høring og offentlig ettersyn skal kunngjøres i minst én avis samt gjøres tilgjengelig elektronisk.

Høringsfristen skal være minimum seks uker.

Med bakgrunn i sommer- og fellesferie blir høringsperioden utvidet til åtte uker: Fra og med 17. juni til og med 15. august 2021.

Etter vurdering av innkomne uttalelser til forslag til ny kommuneplanens samfunnsdel, vil planforslaget bearbeides og legges fram for ny politisk behandling. Det tas sikte på endelig vedtak i kommunestyremøte i desember 2021.

Saksbehandlers vurdering:

Det vises til kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt i kommunestyremøte av 11.12.20, sak 20/455. Det fremlagte planforslag vurderes til å være i tråd med fastsatt planprogram.

Hvorfor ny samfunnsplan?

Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen. Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsplan, og en arealdel.

Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med utarbeiding av kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram. Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel ble derfor utarbeidet sammen med planstrategien.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal

gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i et langsiktig perspektiv.

Medvirkning og involvering

Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemi har vært utfordrende. Digital deltakelse er for mange en terskel, og Fauske kommune opplever vanskeligheter med formidling av informasjon og møtedeltakelse.

Administrasjonen i Fauske kommune har mottatt tilbakemeldinger på at det er enklere å delta på verksteder, møter og andre innspillsrunder når det foreligget et konkret forslag. Det er for tiden utfordrende å skape engasjement rundt arbeidet med ny kommuneplanens samfunnsdel over digitale løsninger som Teams og lignende.

Fauske kommune ønsker å aktivt forsøke å fortsette å bedrive medvirkning utover den lovpålagte og formelle høringsprosessen.

Når planforslaget har vært ute til høring og offentlig ettersyn, er det ønskelig å gjennomføre folkemøter, enten fysiske eller digitale. Det tas og sikte på å gjennomføre politiske verksteder knyttet til planforslaget, med et særlig blikk på kommunens visjon, slagord og verdigrunnlag. Dette kan gjennomføres som temamøter, men en kobling til økonomiplanen og budsjett.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører med i arbeidet. Medvirkningen har tatt form gjennom administrative og politiske verksted, digitale og fysiske møter. Det har vært gjennomført møter med følgende aktører:

- Administrative møter og verksted
- Brukerutvalgene for hjemmebaserte tjenester og institusjonstjenester
- Eldrerådet
- Kommunalt foreldreutvalg
- Lag, foreninger og frivilligheten
- Politiske verksted
- Sulitjelma nærmiljøutvalg
- Ungdomsrådet
- Valnesfjord nærmiljøutvalg

Det har også vært gjennomført spørreundersøkelser for allmennheten:

- Digital spørreundersøkelse angående kommunens visjon
- Digital spørreundersøkelse angående et aldersvennlig samfunn

Grunnskolene i kommunen fikk utdelt spørsmål og oppgaver som de skulle svare på, og barnehagene i kommunen ble oppfordret til å sende inn barnas framtidssdrømmer.

Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse og reinbeitedistriktene i kommunen har vært kontaktet flere ganger uten hell. Fauske kommune vil forsøke å gjennomføre møter med de i løpet av høsten 2021.

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, særlig «Fakta grunnlag – kommuneplanens samfunnsdel», «Folkehelse 2020» og Helhetlig ROS-analyse. Referat fra møter og verksteder er og lagt ved.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram, og er delt inn i seks områder:

- God oppvekst og godt liv
- Klima- og miljøvennlig utvikling
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Et hvert prioriteringsområde er knyttet opp til FNs bærekraftsmål, som også gjenspeiles i forslag til mål og strategier i planen. Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering. Tiltak vil komme i kommuneplanens handlingsdel.

Verdigrunnlag, visjon og slagord

Med bakgrunn i pandemien vi er inne i, har det vært utfordrende å gjennomføre verksteder knyttet til verdigrunnlag, visjon og slagord, sammen med politikerne i Fauske kommune.

Administrasjonen har derfor kommet med forslag i høringsforslaget, og det legges opp til politiske verksteder omkring dette, etter at høringsperioden er over. Administrasjonens forslag legges fram på bakgrunn av meningsmålingen om kommunens visjon og de andre medvirkningsprosessene som er utført.

Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk

Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2032. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FRAMTIDSDRØMMER FRA BARNEHAGEBARN

Barnehager i Fauske kommune fikk i oppdrag å snakke om framtidssdrømmer og ønsker, sammen med barnehagebarn i 5-årsklubber. Dette var innspill vi fikk tilsendt fra Stemland gårsbarnehage.

- Ønsker seg mange lekeplasser så ungene kan leke mye (Jente, 5 år)
- Ønsker at vi skal ha det bra og at det ikke skal være søppel i naturen (Jente, snart 6 år)
- Ønsker det skal være sauer som alle kan klappe. Ønsker en gård som alle kan besøke og bli kjent med dyrene (Jente, 5 år)
- Ønsker basseng til alle barna som de kan være i ofte (Jente, 5 år)

Sendt inn 4. februar 2021.

FORSLAG TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL MED AREALSTRATEGIER 2022-2034

Forord

Kommuneplanen viser hvordan vi ønsker å utvikle kommunen de neste 12 årene, og er kommunens øverste styringsdokument.

Den består av to deler:

- 1) En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå.
- 2) En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

I denne omgangen utarbeider Fauske kommune ny samfunnsdel.

Hva er det aller viktigste?

Kommunen har valgt seg ut seks satsingsområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål og Barnekonvensjonen til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal jeg bry meg?

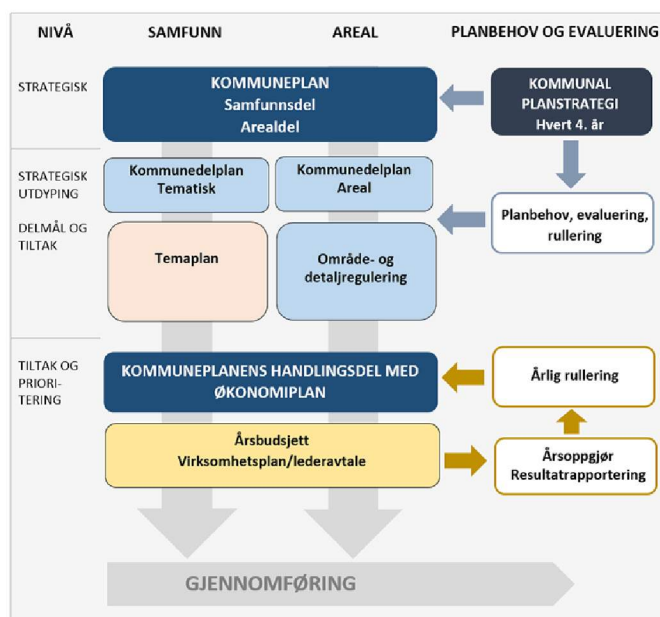
Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
1. Kommunens plansystem	4
2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning	5
2.1 Medvirkningsprosesser.....	5
2.2 Kunnskapsgrunnlag.....	5
3. Overordnede føringer for arbeidet.....	5
3.1 Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023.....	5
3.2 Regionale føringer og planer.....	6
3.3 FNs bærekraftsmål.....	6
4. Planlegging i usikre tider	7
4.1 Kommuneøkonomi	7
4.2 Digitalisering.....	8
4.3 En sikker kommune i en usikker verden.....	8
5. Visjon og verdigrunnlag	8
5.1 Våre verdier	9
5.2 Vår visjon.....	9
5.3 Vårt slagord	10
6. Langsiktige mål og strategier.....	10
6.1 God oppvekst og godt liv	10
6.1.1 Mål og strategier.....	12
6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling	14
6.2.1 Mål og strategier.....	14
6.3 Omstillingsdyktig næringsliv	15
6.3.1 Mål og strategier.....	16
6.4 Attraktive byer og steder	17
6.4.1 Mål og strategier.....	18
6.5 Mangfold og inkludering	19
6.5.1 Mål og strategier.....	19
6.6 Deltakende innbyggere	20
6.6.1 Mål og strategier.....	21
7. Langsiktige arealstrategier	21

1. Kommunens plansystem

Det kommunale plansystemet er bygd opp slik at man har en overordnet **kommuneplan**, som er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. **Kommuneplanens handlingsdel** og **økonomiplanen med årsbudsjett** kobler oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel til økonomiplanleggingen. Fra kommuneplanen springer det ut **kommunedelplaner** (tematiske/samfunns- eller arealdelplaner) for spesifikke områder eller fag. Gjennom **tematiske planer (fag/temaplaner)** utvikles strategier og tiltak som grunnlag for prioritering i handlings- og økonomiplan.

Figur: Framstilling av det kommunale plansystemet

Kommuneplanen styrer all planlegging og utvikling i kommunen, og setter mål for Fauskesamfunnets utvikling. Kommuneplanens handlingsdel inngår i økonomiplanen. Rapportering skjer i årsrapporten.

Figur: Funksjonene til de ulike deler av kommunens plansystem

2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning

2.1 Medvirkningsprosesser

Kommunestyret i Fauske kommune vedtok kommunal planstrategi 2020-2023, planoppstart av kommuneplanens samfunnsdel og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel i desember 2021, og da startet den formelle planprosessen med ny samfunnsplan.

Fra januar til mai har kommunen kjørt følgende medvirkningsprosesser

- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Politiske verksteder
- Møter med næringslivet
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møter med kommunale råd og utvalg
- Oppdrag til elevrådene i Fauskeskolene
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn

I tillegg til overnevnte har det vært gjennomført brede prosesser administrativt, i alle kommunens samhandlingsområder. Det har også vært innhentet brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent innenfor rus- og psykiatrifeltet. Det ble i januar 2021 opprettet en egen e-post adresse som innbyggere kunne benytte seg av for å enkelt sende inn innspill, samt et eget område på kommunens hjemmeside med informasjon om planprosessen.

Etter høring og offentlig ettersyn vil det gjennomføres ytterligere politiske verksted. Det vil også om mulig gjennomføres folkemøter. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter.

2.2 Kunnskapsgrunnlag

Det vises til oversiktsdokumentet Folkehelse i Fauske 2020, faktagrunnlag til kommuneplanens samfunnsdel og den helhetlige ROS-analysen til kommunen. Den erfaringsbaserte kunnskapen i organisasjonen, er og benyttet i planarbeidet. Resultater fra gjennomført medvirkningsaktiviteter er og en del av kunnskapsgrunnlaget.

3. Overordnede føringer for arbeidet

Rammene for kommunal planlegging settes på både nasjonalt og regionalt nivå. Dette kapittelet tar for seg noen av de mest sentrale føringene.

3.1 Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen legger i nasjonale forventninger 2019-2023 vekt på fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

3.2 Regionale føringer og planer

De regionale planene er førende for den kommunale planleggingen. Det er særlig fylkesplanen for Nordland 2013-2025 som er viktig for kommunenes planlegging. For tiden arbeider Nordland fylkeskommune med Regional planstrategi for Nordland. Det er utarbeidet forslag til fem langsiktige utviklingsmål fram mot 2030 for Nordlandssamfunnet. Dette er året bærekraftsmålene skal være nådd. Dette er mål som er knyttet opp til Nordlands utfordringer.

Følgende langsiktige utviklingsmål er lagt fram i høringsforslaget:

«I 2030 har vi et mer bærekraftig Nordland med:

- Mål 1: Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud
- Mål 2: Et innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til klimagassreduksjoner og robuste samfunn
- Mål 3: God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren
- Mål 4: Høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv
- Mål 5: Effektiv og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes og næringslivets behov»

For å konkretisere de langsiktige utviklingsmålene er det valgt ut fire innsatsområder med prioriterte satsinger:

1. Sterke lokalsamfunn
2. Verdiskaping
3. Ressursforvaltning
4. Utdanning og forskning

3.3 FNs bærekraftsmål

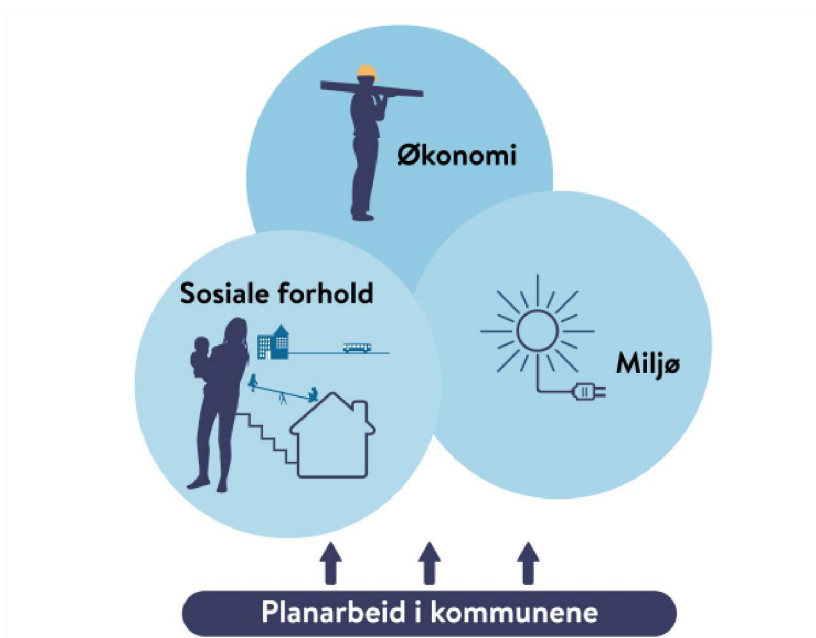
Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, og kommunene oppfordres til å legge de som førende for egen planlegging. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling fram mot 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Figur: FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene inndeles i tre dimensjoner – økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft.

Kommunen skal legge til rette for at hele samfunnet involveres i arbeidet med å nå målene for miljø, økonomi og sosiale forhold. FNs bærekraftsmål utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og målene ligger til grunn for kommuneplanen. Når vi tar beslutninger, må disse vurderes opp mot alle de tre dimensjonene.

Figur: Dimensjonene til bærekraftsmålene

4. Planlegging i usikre tider

4.1 Kommuneøkonomi

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente problemstillinger. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har økonomisk konsekvens.

4.2 Digitalisering

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlingsområdenes digitale modenhet og digitale mestring¹ håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

Digital utvikling i Fauske kommune vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og -prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet.

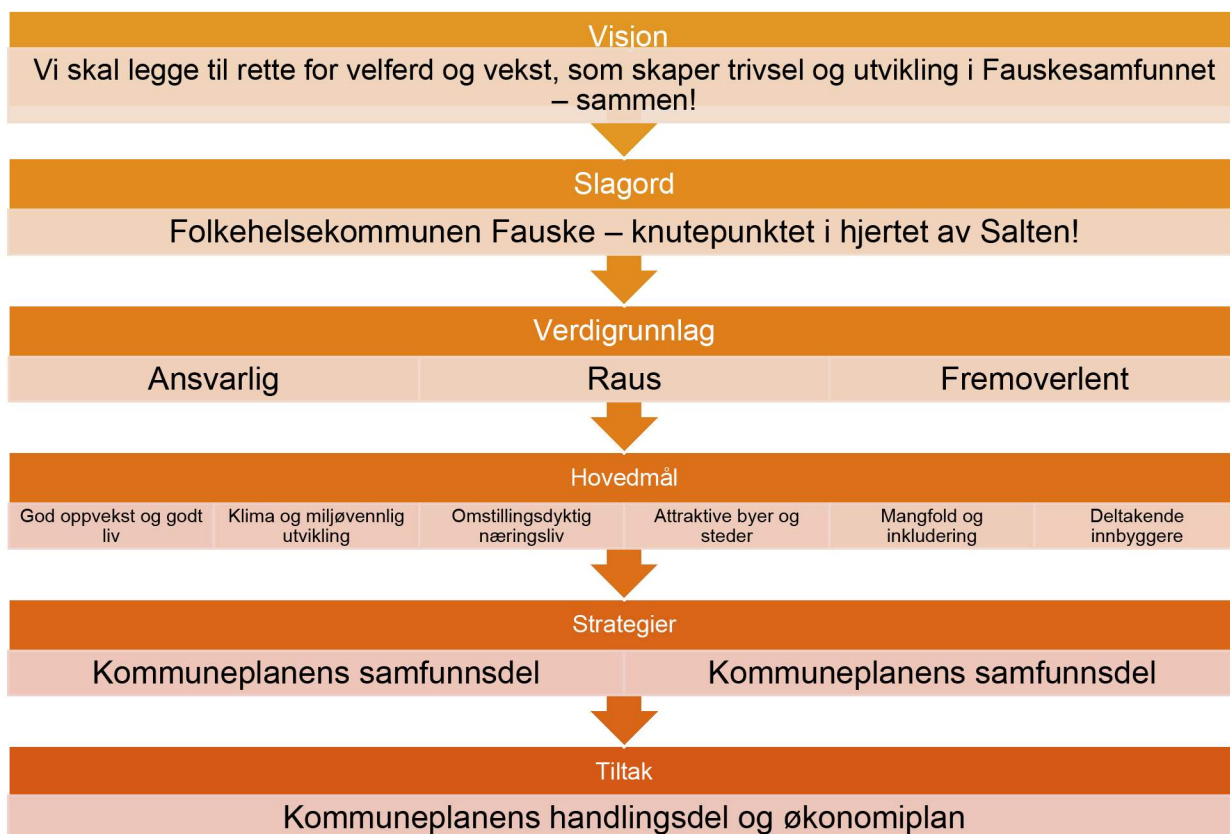
4.3 En sikker kommune i en usikker verden

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det sannsynlige, men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser, og et tett interkommunalt samarbeid vil være ressursbesparende og samtidig tilføre viktig kompetanse og erfaring.

5. Visjon og verdigrunnlag

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Den skal si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen, og motivere de som bor, arbeider og ønsker å etablere seg i kommunen. Visjonen skal, sammen med kommunens verdier søke å danne en felles identitet for kommunens innbyggere, ansatte og besøkende.

¹ Digital mestring = Forretnings- og teknologiforståelse x vilje og evne til transformasjon

Figur: Illustrasjon av foreslåtte verdier, visjon og slagord.

5.1 Våre verdier

Det er utformet tre forslag til verdier for kommunen. Verdiene gir klare føringer for utviklingen av kommunen, og understøtter ambisjonene for utvikling av lokalsamfunnet.

De foreslåtte verdiene er:

- **Ansvarlig**

Ansvarlig handler om det å ta ansvar, ivareta ansatte og innbyggere, og generasjonsprinsippet. Gjennom å være ansvarlig søker vi å skape tillitt.

- **Raus**

Raushet er toleranse og respekt for ulikhet, åpenhet, samhold og mangfold, sjenerøsitet, anerkjennelse, oppmuntring, engasjement og vilje til å delta.

- **Fremoverlent**

er å prøve ut nye ideer, være kreativ og oppfinnsom, gjøre ting på andre måter, se andre løsninger, være uredde, stå opp for meninger og være handlekraftig.

5.2 Vår visjon

En visjon er en fremtidsdrøm – en ideell fremtidig situasjon vi aldri kan slutte å jobbe mot. Visjonen skal:

- Bidra til å skape det samfunnet vi vil ha

- Forplikte både kommuneorganisasjonen og samfunnet forøvrig
- Bidra til involvering og medbyggerkap

Administrasjonens forslag til visjon:

- Vi skal legge til rette for velferd og vekst, som skaper trivsel og utvikling i Fauskesamfunnet – sammen!

5.3 Vårt slagord

Mange kommuner velger seg ut slagord i tillegg til verdigrunnlag og visjon. Slagordet kan til fordel benyttes i markedsføring av kommunen; på skilt, materiell og lignende. Slagordet kan være en beskrivelse av stedet, kulturen eller omgivelsene, og også gjenspeile kommunens valgte verdier og visjon.

Administrasjonens forslag til slagord:

- Folkehelsekommunen Fauske - knutepunktet i hjertet av Salten!

Andre forslag:

- Folkehelsekommunen Fauske – et lite sted med store muligheter
- Folkehelsekommunen Fauske – et knutepunkt omgitt av bygder i utvikling!
- Folkehelsekommunen Fauske – nær naturen, nær gata

6. Langsiktige mål og strategier

Det er valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av områdene berører flere av FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergrepene utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn; som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive byer og tettsteder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering.

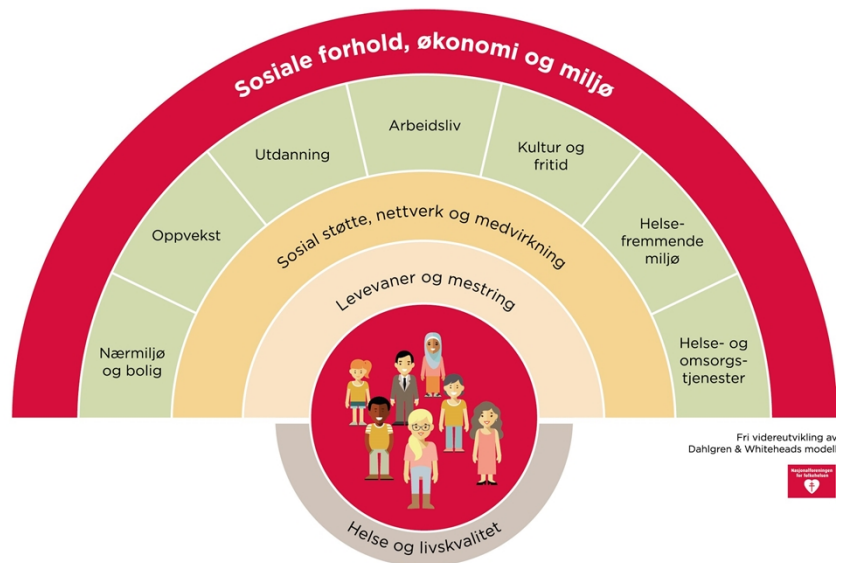
6.1 God oppvekst og godt liv

Befolkningen er kommunens viktigste ressurs, hvor generasjonene er gjensidig avhengige av hverandre. Det er derfor viktig at vi som samfunn, gjennom et helhetlig folkehelsearbeid, gjør alt vi kan for å oppnå best mulig helse og best mulige levekår for alle. At innbyggerne opplever en trygg barndom, fullfører videregående opplæring, får jobb, en stabil bosituasjon og en bærekraftig økonomi, er viktig - både for den enkelte og for samfunnet som helhet.

Opplevelsen av et meningsfullt liv med mestring og felleskap avgjørende for tilfredshet med

livet. God helse og livskvalitet danner grunnlag for samfunnsdeltagelse, og dermed god kommuneøkonomi.

Folkehelsearbeidet er en stor del av samfunnsutviklingen og samfunnsplanleggingen i kommunen. Folkehelsearbeid forventes i dag å være sektorovergrepene og mangeprismet, hvor ikke én men alle sektorer bidrar til å jevne ut sosiale helseforskjeller. Ut fra modellen under, ser man både bredden, kompleksiteten og sammenhengen i folkehelse som paraplybegrep og som overordnet perspektiv.

Figur: Den sosiale helsemodellen. Utviklet av Whitehead og Dahlgren (1991), og her videreutviklet av Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Leve hele livet

En trygg oppvekst legger grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår. Derfor er en satsing på unge også en satsing på framtidens eldre. Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. For mange kommer pensjonisttilværelsen til å vare nesten en tredjedel av livet. Den økende andelen eldre gjør at kommunen allerede nå må løse oppgaver på en ny måte, og vi må sørge for at alderdommen blir meningsfull både for den enkelte og at den enkelte får mulighet til å bli en ressurs for samfunnet. Økt fokus på planlegging av egen alderdom, aktiv medvirkning, ny teknologi, og samarbeid på tvers, kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet, og dermed utsette hjelpebehov. Dette bidrar til å skape et mer aldersvennlig samfunn. For å sikre at vi utvikler oss i ønsket retning, er Fauske kommune deltaker i Nettverk for aldersvennlige lokalsamfunn – et nettverk som utgjør ei viktig folkehelsesatsning både nasjonalt så vel som lokalt.

6.1.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..

<p>Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinere tjenester i samspill med pårørende og frivilligheten • Fokuserer på helsefremmende og forebyggende arbeid og aktivitet • Ha sosial bærekraft som en rød tråd i alt kommunalt arbeid • Gjennom involvering, sikre at innbyggerne opplever helhetlige tjenester • Ta i bruk nye teknologiske løsninger • Aktivt forebygge kriminalitet og rus blant barn og unge
<p>Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Synliggjøre hva folkehelse omhandler, og hvordan alle er en del av kommunens folkehelsearbeid • I politiske vedtak og saker, tydeliggjøre konsekvenser for folkehelsen • Arbeide kunnskapsbasert og systematisk gjennom kommunens plansystem • Jobbe for å sikre grunnleggende ferdigheter hos den enkelte innbygger • Ta del i regionale, nasjonale og globale nettverk • Ha tidlig innsats, tverrfaglig tilnærming og samhandling som bærende prinsipp • Legge til rette for informasjons- og opplæringstiltak • Fremme helse gjennom kultur og kulturdeltakelse
<p>Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv tilgjengelig for alle</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for aktiv deltakelse i lokalt kulturliv • Øke tilgjengeligheten for mangfoldige kunst- og kulturtilbud • Stimulere til organisert og egenorganisert idrett og aktivitet • Forme kommunens fellesrom ute og inne, som inkluderende arenaer • Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til både opplevelser og pusterom
<p>Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidens utfordringer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ha et økt fokus på grunnleggende ferdigheter • Satse videre på tidlig innsats og foreldrestøtte • Fokuserer på trygghet, utvikling, motivasjon og læring

	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for en aktiv fritid gjennom et mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv • Bidra til en trygg oppvekst gjennom forebygging av vold og overgrep mot barn unge i nære relasjoner
At alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere	<ul style="list-style-type: none"> • Skape god kontakt mellom næringsliv, organisasjoner, videregående skole og kommunen • Aktivt jobbe for å øke andelen som fullfører videregående opplæring • Stimulerer til læring og aktivitet gjennom hele livet • Nyttiggjøre oss av eldre som en samfunnsressurs • Tilrettelegge for meningsfull aktivitet og fellesskap • Legge til rette for best mulig kommunikasjon og samhandling • Skape en kultur der det å gjennomføre utdanning oppleves som viktig • Jobbe for kvalifiserte arbeidere og økt arbeidsdeltakelse
At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og omgivelser	<ul style="list-style-type: none"> • Planlegge for gode boområder og bomiljø • Arbeide for god trafiksikkerhet og sørge for gjennomføring av gode trafikkløsninger • Konkretisere kommunens boligpolitikk • Fokuserer på tverrfaglig samhandling • Synliggjøre Fauske som et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting • Sikre tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet

6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Dette er klimautfordringer som samfunnet må være forberedt på, også lokalt her hos oss i Fauske kommune.

En rekke arter og naturtyper er truet av utrydning, delvis som følge av klimaendringene, men og som følge av nedbygging av arealer med viktig natur. I vår del av verden bidrar vi til store utslipp, blant annet gjennom biltrafikk, flyreiser og høyt forbruk av varer. For å få fart i arbeidet med å redusere klimagassutslippene er det behov for mer offensiv handling. Innovasjon og omstilling til et mer miljøvennlig samfunn gir muligheter for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser. Fauske har mange innbyggere som daglig reiser til skole, jobb og andre

gjøremål, og vi opplever et høyt transportbehov. Det vanligste framkomstmiddelet i kommunen i dag er bil. En høy andel personbiltransport medfører utfordringer med klimagassutslipp, støy, lokal forurensing og potensielt redusert livskvalitet.

I Fauske kommune ligger det godt til rette både for næringsutvikling og klimasatsing i skogbruket. Skogen har et stort potensial for å binde CO₂, og det er viktig at dette blir utnyttet. Økt aktivitet i skogen vil være et viktig tiltak for at landbruket skal bli klimanøytralt, og vil samtidig legge til rette for at flere satser på vilt- og utmarksnæring.

6.2.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide helhetlig og forebyggende for å redusere uønskede hendelser, flom, tørke og skred • Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging • Sikre et fremtidsrettet vann- og avløpssystem • Sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe systematisk og helhetlig med samfunnsikkerhet og beredskap

<p>Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere klimagassutslipp • La det grønne skiftet være drivkraft for utviklingen av kommunens vekst • Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt • Oppfordre til deling, gjenbruk, sambruk og flerbruk • Sikre en mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Se klima, mobilitet og arealbruk i sammenheng • Jobbe sammen for å nå bærekraftsmålene
<p>Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tenke helhetlig i vår forvaltning og utvikling • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Bekjempe spredning av fremmede arter • Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning • Redusere omdisponeringen av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen
<p>Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur, i tilknytning til bolig- og friarealer • Ivareta nær tilgang til natur og grøntarealer • Utvikle gjennomfartsårer til naturlige hverdagsaktiviteter • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Tenke kreativt ved etablering av uterom og møteplasser

6.3 Omstillingsdyktig næringsliv

Aktiv næringsutvikling er en viktig faktor for økt verdiskaping og fortsatt velstandsvekst. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok.

Antallet arbeidsplasser er relativt høyt i Fauske, men det er stor pendling både inn og ut av kommunen. Grunnen til dette kommer av flere forhold. Blant annet har ikke kommunen mange nokkotreise arbeidsplasser eller «rett næringsliv» der kompetansen bor. I tillegg er Fauskes innbyggere attraktive i et regionalt felles arbeidsmarked. Knutepunkt-plasseringen bidrar til at det kan være attraktivt for næringslivet å etablere seg i Fauske kommune.

Økt antall lokale arbeidsplasser vil redusere omfanget av utpendling. Handelslekkasje, økt netthandel og endrede bransjestrukturer påvirker nærings sammensetningen i kommunen. Aktivt fokus på å opprettholde handel og aktivitet for å styrke sentrumsutviklingen er avgjørende for å ivareta levende lokalsamfunn. Grønn omstilling, med muligheter for innovasjon, entreprenørskap og sirkulærøkonomi, og satsing på grønne næringer vil kunne gi eksisterende lokalt næringsliv et konkurransefortrinn og skape nye arbeidsplasser. Næringslivet trenger gode møteplasser og kommunen vil legge til rette for et godt samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøene.

Kommunens beliggenhet nær store næringsmiljøer, kan by både på muligheter og utfordringer. For næringslivet er det avgjørende med forutsigbare rammebetingelser som tilgang på kvalifisert arbeidskraft. For at kommunen skal fortsette å levere effektive tjenester av god kvalitet, må arbeidet med systematisk tjenesteinnovasjon styrkes. Organisasjonens evne til å ta i bruk ny teknologi og skalere nye løsninger må videreutvikles i samarbeid med andre aktører. En forutsetning for å lykkes, er aktivt å etablere partnerskap og å søke samarbeid med ulike nettverk lokalt, regionalt og/eller nasjonalt. Et annet viktig virkemiddel vil være videreutvikling av mer helhetlige, brukerrettede og brukervennlige digitale tjenester for samfunnet vårt.

Gjennom utvikling av et godt offentlig tjenestetilbud – utdanning, velferd og kultur – og gode, trygge lokalsamfunn kan vi sørge for at til kvalifisert arbeidskraft etablerer seg lokalt. I tillegg må det satses på en helhetlig og robust teknisk infrastruktur, spesielt innenfor transport, eiendom og bygg, og en digital infrastruktur integrert i den tekniske infrastrukturen, for å gjøre kommunen attraktiv. Det ligger også muligheter for tilgang til forskningsfaglig kompetanse gjennom samarbeid med universitets- og høyskolemiljøer. Denne type samarbeid kan bidra til å sikre teknologi- og tjenesteutvikling både i kommunen og næringslivet.

6.3.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et knutepunkt og nærings senter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune	<ul style="list-style-type: none"> • Være imøtekommande og nytenkende i møte med andre • Arbeide for et mangfoldig næringsliv • Være en god tilrettelegger • Bidra til å skape kontaktflater for dialog og samskaping • Stimulere til et næringsliv som bygger på kompetanse og innovasjon

	<ul style="list-style-type: none"> • Ha god dialog med reindrifta, og ivareta deres behov for areal
Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe sammen med næringslivet • Tilrettelegge for næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Opprettholde og utvikle et aktivt, variert og bærekraftig landbruks²-, havbruks- og utmarksnæring • Utvikle lokale utdanningstilbud og arbeidsplasser, som svarer på samfunnets behov • Jobbe for å tiltrekke oss ønsket og nødvendig kompetanse • Arbeide for at kommunen blir et foretrukket valg for etablering av nye virksomheter
Styrke vår posisjon et regionalt og nasjonalt knutepunkt	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Legge til rette for vekst av offentlige og private arbeidsplasser • Aktivt markedsføre kommunens fordeler som et knutepunkt • Aktivt være i dialog og samarbeid med andre kommuner, regionale og statlige myndigheter • Fremme våre fortrinn med hensyn til friluftsliv, norsk og samisk historie og kultur, opplevelser og arbeidsliv

6.4 Attraktive byer og steder

Samfunnet står overfor store utfordringer for å sikre at byer og tettsteder er helsefremmende, bærekraftige og attraktive. Attraktive byer og tettsteder er viktig for folks trivsel, trygghet og tilgjengelighet til viktige tilbud og tjenester i hverdagen. Det kan også bety mye for næringsutvikling, konkurransekraft og bosetting.

For å lykkes med stedsutvikling må kommunen ta en aktiv rolle i arbeidet og sette av tilstrekkelig med ressurser til kunnskapsinnhenting, planlegging og gjennomføring av tiltak. I tillegg må innbyggere, næringsliv og organisasjoner mobiliseres til felles innsats. Utviklingen det legges opp til må være til det beste for innbyggere, næringsliv og naturen. Kommunen har en rik historie og et stort antall kulturminner og kulturmiljøer. Denne arven gir oss vår identitet og vårt særpreg, og må forvaltes på en bærekraftig og framtidsrettet måte.

Kommunens politikere, ledere og medarbeidere må ha kompetanse for å kunne legge til rette for samskappingsprosesser. Vi må kunne lede og arbeide i nettverk med mange ulike aktører. Kommuneorganisasjonen må jobbe på tvers av sektorer internt samtidig som vi får med

² Landbruk omhandler både jordbruk og skogbruk

berørte innbyggere og samfunnsaktører. Vi må skape engasjement, og sørge for likeverdighet og reel innflytelse i prosessene. Gjensidig tillit er avgjørende for å lykkes med samskaping. Kommunen sitter ikke på løsningen alene. Ved å gi rom for andres kompetanse, både internt og eksternt, og gjennom å våge å feile, kan vi i fellesskap finne den beste løsningen for Fauske-samfunnet.

6.4.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å bo	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel	<ul style="list-style-type: none"> • Skape et aldersvennlig lokalsamfunn • Utvikle og bidra til gode møteplasser • Utvikle gode kultur-, service- og tjenestetilbud • Legge til rette for grønne og gode oppholdsarenaer
At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at alle skal ha nære turmuligheter • Ha god oversikt over tilgjengelige turområder • Markedsføre Fauske kommune som et attraktivt turmål • Tilrettelegge for tilgjengelighet og universell utformede uteområder • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk
Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøye innbyggere	<ul style="list-style-type: none"> • Framsnakke og aktivt markedsføre mulighetene i kommunen • Utvikle gode og effektive saksbehandlingsrutiner • Arbeide for å være en åpen organisasjon og en attraktiv arbeidsgiver • Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre • Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder
Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon	<ul style="list-style-type: none"> • Ha et helhetlig, systematisk og effektivt plan- og styringssystem • Aktivt utvikle våre tjenester • Sørge for en kommuneøkonomi som er i balanse • Ha generasjonsprinsippet til grunn i vår drift • Bedrive oppsøkende virksomhet mot eksterne tilskuddsordninger

6.5 Mangfold og inkludering

Mangfold handler om retten til møte andre som den man er, uten å møte diskriminering. Å *anerkjenne* mangfold er å verdsette mangfold som et bidrag til et bedre og rikere samfunn for alle. Inkludering betyr å delta på like vilkår i sosiale fellesskap, ha like muligheter for å lykkes, og reell innflytelse på fellesskapets regler og hvordan samfunnet virker.

Kommunens oppgave er gjennom sine tjenester og tiltak å understøtte positive inkluderingsprosesser i samfunnet. Sammen kan vi skape tilhørighet og anerkjennelse for mangfold. Det er på arbeidsplasser, læresteder, i nabolag og foreninger at inkludering skjer og mangfoldet utfolder seg.

6.5.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	STRATEGIER: Derfor skal vi..
Ha et åpent samfunn	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for samarbeid for å se nye muligheter • Bidra til samskaping • Samarbeide på tvers og på nye måter i kommuneorganisasjonen • Fremme mangfold i samfunnet • Oppfordre til aktiv deltakelse, innbyggerinvolvering- og medvirkning
At alle skal ha mulighet til å delta og bidra med sine ressurser	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe for økt samfunns- og arbeidsdeltakelse • Fremme deltakelse i frivilligheten som meningsfullt og givende • Arbeide for at dugnadsånden opprettholdes
Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet	<ul style="list-style-type: none"> • Ha et økt fokus på å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv • Jobbe for at mangfoldet i samfunnet verdsettes • Fremme inkludering og forhindre diskriminering

	<ul style="list-style-type: none"> • Framsnakke kommunen som samfunn • Videreutvikle et aktivt kulturliv • Legge til rette for fellesskapende aktivitet på tvers av tettsteder, generasjoner og forskjeller • Aktivt fokusere på og videreutvikle en felles identitet
Ha et aldersvennlig samfunn	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle samfunnet etter prinsippene om universell utforming og tilgjengelighet • Aktivt benytte eldre som en samfunnsressurs • Aktivt formidle og informere om helsefremmende aktiviteter • Transformere og utvikle områder etter prinsippet «bygger du for eldre, bygger du for alle» • Jobbe for gode transportløsninger

6.6 Deltakende innbyggere

Dersom Fauske kommune skal nå sine mål i framtiden, er deltakende innbyggere et sentralt moment. Gjennom deltakende innbyggere kan vi få fram nye forslag og ideer, og et samfunn som vi utvikler sammen. Interessen i befolkningen generelt for politikk stiger, samtidig viser forskning at det er misnøye med hvordan politikerne involverer innbyggere i å løse lokale problemer, og hvordan de lytter til innbyggernes synspunkter³. For å utvikle et samfunn der folk trives, trenger vi deltakende innbyggere og et system for å ivareta de. Da står samarbeid, gjennomsiktlige prosesser og informasjon sentralt.

Seniorressursen – i arbeidslivet og i frivillig sektor

Skal Norge nå sine bærekraftsmål må også den eldre befolkningen tas med i regnskapet som en mulighet og viktig ressurs. De eldre som vil bidra, må få bidra. Enten det er med lønnet eller frivillig arbeid. Det må imidlertid tenkes nytt og vi jobber med flere prosjekt knyttet til rekruttering, tilrettelegging og organisering av seniorressursen i frivilligheten. Oppretting av en «reservestyrke» kan være et verktøy for å gi alle mulighet til å delta med sine ressurser.

6.6.1 Mål og strategier

³ KS Status kommune 2020 – Der folk bor

HOVEDMÅL:	
Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.	
I Fauske kommune vil vi.. (DELMÅL)	Derfor skal vi (STRATEGIER)
Være en kommune som verdsetter samarbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeide på tvers av sektorer, fag, forvaltningsnivå og geografiske grenser • Delta i lokale, regionale og internasjonale samarbeid og nettverk • Ha fokus på tverrfaglig samarbeid
At det skal være enkelt å engasjere seg og ta del i samfunnet	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide for gode rammebetingelser og være støttespiller for frivilligheten • Vedlikeholde og videreutvikle gode kultur- og fritidstilbud for alle • Utvikle en «reservestyrke» • Bidra til aktive lokalmiljøer med en sterk frivillig sektor • Spille på lag med innbyggere og næringsliv • Skape gode arenaer og betingelser for innbyggerdialog- og medvirkning • Legge til rette for at alle kan delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere
Formidle god, og nok informasjon – til rett tid	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe fram tydelige kommunikasjonsstrategier • Sikre tilstrekkelig kommunikasjonskompetanse i kommuneorganisasjonen • Fokuserer på «Klart språk» i alle ledd • Ha et fokus på informasjon og markedsføring • Utnytte digitale løsninger til mer effektive tjenester og samhandling • Utarbeide sentrale styringsdokumenter i leservennlige format

7. Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk

Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Strategiene skal først og fremst legges til grunn for revisjon av arealplanen, men vil i tillegg være førende for plan- og byggesaksbehandling. Fordeler med en arealstrategi kan være: forutsigbarhet for eksterne aktører, tidlig politisk dialog og forankring, mulighet for medvirkning

på strategisk nivå, skaper sammenheng og helhet i planlegging, og få løftet blikket og se om utviklingen går i ønsket retning.

For å realisere arealstrategiene, skal kommunen utarbeide et arealregnskap, som viser tilgjengelig areal/tomter til utbyggingsformål for bolig-, fritidsbolig, samt næringsareal. Ved å se dette i sammenheng med forventet utvikling, befolkningssammensetning og forventet arealbehov, kan kommunen avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til ulike utbyggingsformål.

<p>God oppvekst og godt liv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle et arealregnskap • Vektlegge trafiksikkerhet i arealplanleggingen • Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad, i sentrumsområder og andre områder egnet for dette • I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet • Kommunens uterom skal formes som inkluderende arenaer • Konkretisere kommunens boligpolitikk • I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid
<p>Klima- og miljøvennlig utvikling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred • Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem • Gjennom planarbeid, sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen • Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur og nær tilgang til natur og grøntarealer, ved utvikling av nye områder • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Kartlegge og sikre verdifulle friluftsområder for fremtiden • Kartlegge og sikre arealer for moderne transportårer
<p>Omstillingsdyktig næringsliv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ivareta reindriftas behov for areal, gjennom dialog sammen med de • Vurdere næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge • Definere viktige landbruksareal • Kartlegge og legge av areal for massedeponi • Samarbeide med relevante aktører om gode løsninger knyttet til massehåndtering
<p>Attraktive byer og steder</p> <ul style="list-style-type: none"> • I planarbeid skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges

<ul style="list-style-type: none"> • Uteområder som er tilgjengelige og universelt utformede • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk • Aktivt jobbe for å videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder • Aktivt benytte oss av rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler • Revidere kommunedelplan for sentrum
Mangfold og inkludering
<ul style="list-style-type: none"> • Transformere og utvikle områder etter prinsippet «<i>bygger du for eldre, bygger du for alle</i>», og fokusere på universell utforming og tilgjengelighet • Jobbe for gode transportløsninger
Deltakende innbyggere
<ul style="list-style-type: none"> • Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer

- Tror kanskje mange tenker som meg. Vet ikke helt hva kommuneplanens samfunnsdel er for noe, og hva slags innspill man skal komme med. I Sulis roper vi høyt og tydelig om Sagatun, basseng, bevare barnehage og skole, ha det ryddig og fint over alt (ikke bare på industriområdet), brøyting, arbeidsplasser, scooterløyper, skiløyper, boliger, osv osv. Hva som er viktig for oss tenker jeg er ganske kjent, men poenget med å komme med så mange innspill når det ikke er økonomi til noe som helst vet jeg ikke..

- Når vi ikke blir spurt i saker vi mener er viktige for Sulis, både det lille vi har av næringsliv, og for trivsel generelt, er det vel ikke rart at ingen har svart. Alt legges ned. Ingenting igjen. Synes ungene på skola hadde sendt inn et bra forslag, om å utvikle stedet slik at både unge og eldre trives.

- * Distriktsvennlig kommune med tjenester nært folket fra vugge til grav.
 - * Tilrettelegge for arbeidsplasser, også offentlige utenfor sentrum
 - * Legge tilrette for tilflytting og boligbygging
 - * Ta vare på Kulturminnene og få stoppet forfallet slik at boliger kan beboes.
 - * Gode fleksible transportløsninger mellom sentrum og distrikt
 - * Kulturskolen inn i skoletiden
 - * Nok barnehageplasser og fleksibel åpningstid slik at folk kan bo i Sulis og pendle på jobb
 - * Infrastruktur med sikre veier, tunneller, bredbånd til alle og mobildekning
 - * tilrettelegge for turisme som gir arbeidsplasser
 - * miljøorg og søppelhåndtering for innbyggere og besøkende
 - * godt samarbeid mellom kommune og frivillige foreninger som skal gi bedre tilbud til innbyggere lokalt

- Det er litt vanskelig å gripe fatt i enkelte av disse punktene, og komme med konkrete råd, men hvis jeg skulle gripe fatt i det første punktet om en "distriktsvennlig kommune med tjenester nært folket fra vugge til grav", ville det være viktig å vite om kommunen fortsatt holder fast på at vi skal være tre sentrum, Valnesfjord, Fauske sentrum og Sulitjelma? Hvis det er tilfelle, kan vi planlegge for tjenester fra vugge til grav i alle tre lokalsamfunnene; helsehjelp for barnefamilier, god barnehage/ skole, aktive lokalsamfunn, kommunalt parkvesen som vedlikeholder og opparbeider parker og grøntområder (inkl. Industriområdet), sørger for brøyting av innkjørsler til eldre (pga trygghet og trivsel) og gode kollektivtilbud når man må inn til sentrum for legebesøk, kontor, tannlege osv, slik at ikke folk er nødt til å være i timesvis i sentrum før bussen går tilbake. Det er mye som må gjøres, men nå snakker vi om å planlegge for fremtiden.

Hvis kommunen derimot har gått bort fra 3-sentrum, er vi verre stilt. Da er det meningen vi skal inn til sentrum for det meste. Da må vi ha flere kommunale boliger for folk som i alderdommen må flytte inn til sentrum pga manglende tilbud i ytterkantene. (Brøyting, helsehjelp/ hjemmesykepleie osv)

Og så må vi huske at mange av oss som bor i denne ytterkanten av kommunen, bor i hus med fire etasjer, regnet fra kjeller til og med kvist. Kanskje kommunen kunne kjøpt leiligheter i et borettslag i Sulis? Slik at de/ vi som ikke klarer brøyting eller vedlikehold av fire etasjer lengre, kan flytte inn i en lettstelt, liten leilighet over ett plan uten å gå ut på det private marked? Og kunne fortsette å bo i Sulitjelma.

Ja, dette var ett av punktene "distriktsvennlige kommune..." 🙏

•Hadde vært fint med kulturskoletilbud i Sulis

•Ta tak i industriområdet.

Ta tak i tilbud til barn og unge.

Ta tak i fylkesveier, den er slitt så det holder.

Ta tak i de eldres situasjon.

Ta tak i basseng, bibliotek.

Ta tak i skilt på Furuhaugen og Bursi gruva samt skoge rundt gamle tufter.

Ta tak i gamle hotellet som står og forfaller.

•Løfter blikket og drømmer 🙏

*Gruvebyen skal blåses liv i og bli et nytt industrieventyr med over 100 nye arbeidsplasser innen 2030.

* Gruvebyen fremstår som et historisk utstillingsvindu som vi er stolt av å vise fram, et must å besøke og et fantastisk sted å bo innen 2030..

(må omformuleres, men tenker da underforstått at alle hus og bygninger skal være satt istand og det skal bo folk i husan🙏)

* Gruvebyen har fått et lite sentrum med kafe og små koselige utsalg der bla alle flinke lokale håndverkere er samlet.

* Folkets Hus er igjen blitt et praktbygg der det er full aktivitet og i kinosalen skal vi igjen fylle salen med masse godt kulturliv 🙏Bolsarn Pub er såklart åpen.

* På Langvatnet blir det masse aktivitet med båtliv, brygge og grillplasser.

Båtutsett og ei flåte hadde gjort susen.

* Sulis-filmen og tiden etter filmen drar masse folk til Gruvebyen og eksisterende næringsliv blomstrer samt at fleire arbeidsplasser skapes i Gruvebyen.

*Gruvebyen har skapt så mange arbeidsplasser og innbyggertallet nærmer seg 1000. Boligbygging er i full gang ..

• Bedre lekeparker, basseng på fritiden, kanskje få ryddet industriområdet å rev my av di gamle byggene før d e en unge eller 2 som skada sæ eller d som værre e.

• Vi må slutt å bygg ned utkant fauske, vi må heller prøv å bygg opp områdan rundt fauske. Hvis kommunen hadd vært med på å blås liv i fritidstilbudan i sulis og valnesfjord så hadd di fort kunna økt tilflyttinga til kommunen. Da husan e billigere hær enn sentralt på fauske, så e muligheten større førr at folk kan få sæ et boliglån og egen plass å bo. så æ mein di burde prioriter sulis og valnesfjord meir. Ikke bærre kutt på alt av tilbud vi har, da kan di fort opplev fra flytting. D e tross alt ikke langt til værken sørfold eller saltdal kommune. Og sist men ikke minst, fjærn parkeringsavgiftan på utfartstedan! Kommunen burde ikke tjæn enda meire pænga på at folk ønska å benytt den flotte naturen vi har i kommunen!

• Det ble jo for ei tid tilbake laga en kulturminneplan.

E det ikke på tide å iverksette den?

Og kanskje informere oss beboere om mulighetene vi har i forbindelse med restaurering av bygningsmassen som e omfattet.

Møte med lag, foreninger og frivilligheten 26. april 2021

Ordstyrer: Frivilligsentralen v/ Gro Anita Olsen

Tilstede fra Fauske kommune:

- Ordfører Marlen Rendall Berg
- Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Kommunalsjef Terje Valla
- Enhetsleder kultur Ketil Hugaas
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Folkehelserådgiver Lena Holmström
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

Deltakere:

- Anette Pedersen
- Anita Jensen
- Bjørg Helskog Hjemås
- Gerd Bente Jakobsen
- Gunvald Pedersen
- Janicke Holm Rinnan
- Julie Pedersen Jensen
- Kathrine Moan Larsen
- Kristin Hardeland
- Marry Moen
- Odd-Harald Larsen
- Ronny Borge
- Ståle Indregård
- Turid Willumstad
- Veronika Ormåsen

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel

- Innledning v/ ordfører Marlen Rendall Berg
- Presentasjon av samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmström

Bjørg Hjemås (Fauske seniordans)

- Det er så mye god helse i seniordans, og ønsker at dette kommer med i folkehelseplanen for kommunen. Leger, fysioterapauter og andre hyller denne akviteten, og bør markedsføres som en del av folkehelsa.
- Det er ingen aldersgrense for å være med, senior før er ikke det det er nå.
- Vi har også sittedans for de som ikke kan bevege seg så veldig mye.

Marry Moen (Fauske seniordans)

- Seniordans er helse på alle mulige måter; kroppen, hodet og humøret. Jeg håper at vi får fortsette å ha det like bra framover. Fauske kommune har støttet oss i alle år. Seniordansen er lite kjent, vi burde fått reklamert mer for dette, fordi det er folkehelse i ypperste klasse.

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmström

- Gir de fra seniordansen en applaus, og det er fantastisk at dere finnes, og at dere deler deres erfaringer med oss. Vi vet vi får enda flere seniorer i framtiden.

Gunvald Pedersen (Fauske radiohistoriske forening, bobilforeningen, turistforeningen m.m.)

- Veldig glad for den fine bobilparkeringen vi har
- Folkehelse er ikke bare bevegelse. Det er mye helse å være med i lag og foreninger

Odd-Harald Larsen (leder i Eldrerådet og styreleder i Hauan grendehus/aktivitetssenter)

- Eldrerådet; dette med aldersvennlig lokalsamfunn.
- Hvordan koordinerer vi arbeidet som blir gjort?
- Å ville hverandre vel er viktig
- Stort potensiale hvis vi samarbeider bedre
- Hauan aktivitetssenter skal bli en motor for aktivitet i Hauan, og gi muligheter for andre i hele kommunen. Vi skal forsøke å få til folkehelse og aldersvennlige lokalsamfunn.

Ronny Borge (leder i Fauske Sprint og Sulitjelma musikkorps)

- Vi har en utfordring når det gjelder korpsbevegelsen, og sliter med å rekruttere flere til korpset.
- Hva kan kommunen gjøre for å løse dette problemet? Dette å få det implementert fra barnehagen og skolen allerede, kan vi så en interesse tidlig.
- Vi trenger flere barn i kommunen
- I Fauske sprint: Vi trenger anlegg og flater å spille fotball på. Vi har vært gode på anlegg i kommunen i mange år. Utfordringen er når det gjelder å ta rede på disse.
- SKS arena ble reist for fem år siden, det offentlige, private og frivillige var samlet. Det var nøkkelen til at det gikk, denne treenigheten.
- Dette med senteret i Hauan; hvis en klarer å engasjere frivillige vil vi få en et unikt eierforhold.
- Når ildsjelene har brukt opp tiden sin; hvem overtar?

Anette Pedersen (Fauske skolekorps)

- Sliter med å få rekruttert. Hos de er de ikke vanskelig å få unger til korpset, men å få voksne inn i styret.

Kristin Hardeland (Fauske svømmerklubb/Fauske svømmeskole)

- Ønsker innspill å hvordan vi kan få foreldre mer engasjert. Det er veldig mange som ønsker kurs og tilbud, men det er vanskelig å få folk til å legge av tid.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Ønsker gjerne at vi drøfter hvordan vi kan skape mer engasjement, hvordan skaper vi nye ildsjeler? Hvordan kan vi i kommunen, og sammen med dere, legge til rette for dette?

Gerd Bente Jakobsen (Fauske svømmeklubb)

- Rekruttering av foreldre går parallelt med rekruttering av unger. Gjennom svømmeskolen rekrutterer vi til svømmeklubben
- Dette med korona, og at vi ikke får arrangert ting, gjør at vi opplever problemer med å ha kontakt med foreldre. Det blir nok bedre når vi får normale forhold igjen.

- Ønsker å skryte av kommunen når det gjelder Fritidskortet. Dette har vært et kjempeløft. Våre inntekter er kun basert på dugnad og sponsorer. Vi lønner våre instruktører og hovedtrener, dette koster penger. Derfor må ha vi treningsavgifter. Denne har vi satt ned nå, men samtidig kan det for enkelte være dyrt. En slik ordning som Fritidskortet er veldig bra.
- Mange foreldre vil betale, men vi hvordan får vi mer engasjerte foreldre?
- Kanskje vi må fornye oss?
- Har oppstartsleir hvert år, har vudert å invitere ungdommer fra andre klubber for å koble sammen idrettsaktiviteter

Ronny Borge (leder i Fauske Sprint og Sulitjelma musikkorps)

- Vi har en felles utfordring med å engasjere foreldre. Det er de samme foreldrene som engasjerer seg.
- I Sprint har vi meldt oss på et opplegg, der vi har blitt sertifisert som en kvalitetsklubb. Når vi kurser folk, blir folk tryggere i sitt virke. Dette med skolering er viktig.
- Ønsker å bli kvalifisert som kvalitetsklubb 2, som en videreutvikling
- Skolering og rekruttering er viktig, og det å finne ildsjelene som kan stille opp. Hvis det kommer unger som vil svømme, må vi gjerne også snakke om fotball, ski og andre. Vi må framsnakke oss selv og hverandre

Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby

- Vi snakker mye om rekruttering til frivilligheten og det er foreldregruppen som blir nevnt. Frivilligheten er ikke reservert for foreldregruppen. Skal vi jobbe med rekruttering innenfor frivillighet må vi tenke bredere enn dette. Det er mange kommuner som har lyktes i å rekruttere ungdom for eksempel. Foreldrene har allerede nok å gjøre. Skal vi gjøre noe i Fauske kommune, må vi få frivilligheten til å være noe som er kult, både for ungdom og andre grupper; og åpne opp for frivilligheten også for de som ikke er foreldre.
- Ønsker en diskusjon bort fra hvordan vi kan rekruttere foreldre, men hvordan vi kan rekruttere andre grupper

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmstrøm

- Er veldig enig med Melby. Hyller besteforeldre som en ressurs. Dette som Melby sier, dette med å se oss rundt; hvem andre kan bidra?
- Alle kan gjøre litt, også blir vi et superlag.
- De som har voksne barn, har mer fritid til å bidra.
- Reservestykken; vi har en hel del unge pensjonister, studenter og andre, som gjerne kunne tenke seg å bidra. Hvordan kan vi alle gjøre litt?

Odd-Harald Larsen (Eldrerådet og Hauan grendehus/aktivitetssenter)

- Har vært frivillig i mange år, og beskriver det som veldig givende.
- Det er mye som kunne ha vært skrevet om det å bry seg, det å være sammen med barn, unge og andre, men dette med hvordan kan vi skape større engasjement; enten det gjelder dugnad, foreldreengasjement eller rundt lag og foreninger.
- Det er noe kulturelt, som vi kan sette fokus på, for å få til at folk skal tenke at dette er gøy og stas.
- Vi møter de samme over alt
- Hvordan skaper vi engasjement på en positiv måte, uten å gå med pekefinger? Hvordan finne den gode veien inn?

Bjørg Helskog Hjemås (Fauske seniordans)

- Vi må framsnakke alle som er med. Vi må være glad og fornøyd, å få fram det gode arbeidet og hva det gir.
- Videreformidle den gleden det er å være sammen, og aktiviteter.
- Vi ønsker oss flere medlemmer, og vi framsnakker og prøver så godt vi kan. Men det er ikke så lett
- Dansen gjør oss glad, og sprekere. Vi sparer samfunnet for millioner av kroner, det er dokumentert gjennom Seniordans Norge.
- Ser fram til et mer aldersvennlig samfunn i Fauske kommune

Gerd Bente Jakobsen (Fauske svømmeklubb)

- Jobber for å bli en god klubb, og med skoling.
- Møteplassene for tiden er ikke gode (ref. korona)
- Enig med Borge om framsnakking. Kanskje vi bør samordne treningstider så flere kan delta på flere aktiviteter

Kathrine Moan Larsen (Sumo trenings- og aktivitetssenter)

- Nyåpnet tilbud i Sulitjelma
- Har samarbeid med kommunen; 10. klasse trener i gymtimen og Familisenteret har de avtale med
- Ønsker avtale med Frisklivssentralen. Kanskje kunne det vært et tilbud fra fysioterapauter
- Ønsker å bidra til at innbyggerne får en bedre folkehelse og at det er enkelt å være i aktivitet
- Kanskje burde vi se på transportløsninger, til treninger og sosiale arrangementer? Å skape et samfunn der flere kan delta
- Dette med korps: lokalt i Sulitjelma har det vært et skolekorps og et voksenkorps. Når kulturskolen ble nedlagt, fikk ikke ungdommen øvd i skolen. Da mistet man rekruttering. Om det er korps, sang eller annen kulturaktivitet, er det en god løsning å legge dette i skolen
- Det er viktig å ha et godt samarbeid der man vet om hverandre, og der kommunen har oversikt over ha de frivillige kan tilby, og at de frivillige vet hva kommunen kan tilby. Da kan vi utfylle og utnytte hverandre, for innbyggere i alle aldre
- Forteller om når de har arbeidet med anlegg i Sulitjelma, og støtten de fikk av kommunen; en gladhistorie med godt samarbeid

Turid Willumstad (Fauske idrettsråd)

- Hvordan få tak i ungdommer som kan være en ressurs? Når de har sluttet med fotball f. eks; så har vi spurt de om de kan fortsette videre med, i styret eller på treninger.
- Nytt lavterskeltilbud; stolpejakt.
- Tilbudene som finnes bør være på kommunens hjemmeside, slik at det er lett å finne fram

Fauske kommune v/ enhetsleder kultur Ketil Hugaas

- I løpet av årene har interessen for korps svinget fram og tilbake.
- Dette møtet har vært veldig bra. Vi har så mange flinke folk
- En krone til kultur, utgjør ca 4. kroner samfunnsøkonomisk.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Oppfordrer til å sende inn innspill som ikke er kommet fram.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Takker for gode innspill, og et bra møte

Folkemøte ang. kommuneplanens samfunnsdel

Sted: Fauske kino

Tidspunkt: Tirsdag 30. november 2021 kl. 19.00 – 20.20

Åpning av ordfører Marlen Rendall Berg

- Vi skal se på foreløpige innspill
- Vi har hatt møter både med nærlingslivet og lag/foreninger
- Høringen har lagt ut i løpet av sommeren
- Vi har nå et ferdig bearbeidet forslag
- Visjon og slagord skal vi arbeide videre med

Konstituert kommunedirektør Kariann Sør Dahl

- Kommuneplanen er det viktigste styringsdokumentet og som gjelder i 12 år. Det er grunnlaget for alle planer.
- Økonomiplanen er samfunnsplanens handlingsdel over 4 år

Presentasjon v/Folkehelserådgiver Lena Holmstrøm

- Samfunnsplanens formål: Sammen skal vi gjøre Fauske til et bedre sted å bo
- Vi har fått et stort kunnskapsgrunnlag med mange innspill. Disse ligger på kommunens hjemmeside.
- Vi skal stake ut en kurs.
- Det er 6 fokusområder, hver med hovedmål og delmål
- Omdømme er viktig
- Arealstrategier er lagt inn i samfunnsdelen – Det fastlegger prinsippene for kommunens arealforvaltning

Veien videre v/ordfører

- Vi har hatt en spørreundersøkelse ute for å få inn forslag til visjon og slagord
- Visjon: Noe å strekke oss etter (Fremtidsdrøm)
- Det er fortsatt mulighet til å sende inn forslag på nysamfunnsplan@fauske.kommune.no
- Et slagord kan f.eks. være: Folkehelsekommunen Fauske – Knutepunkt i hjerte av Salten
- Verdier: Det vi ønsker å være
Forslag: Ansvarlig, Raus, Fremoverlent

Innspill

Marius Fagerli, Valnesfjord

- Positiv plan
Tverrfaglig – Spreng bokser. Sammen skape det gode liv

Kommunalsjef Terje Valla:

- Vi er en attraktiv kommune
- Må få ungdommer til å flytte tilbake

Kommunalsjef Trond Heimtun:

- En kommune i utvikling
- God plassering i regionen
- Store næringsarealer
- Gode skoler og nærmiljøanlegg
- Kan tilby boareal og vil være attraktiv for pendlere
- Vi må framsnakke kommunen

Kommunalsjef Torill Mørkhagen:

- Vil framsnakke de ansatte i kommunen

Kommunalsjef Kariann Sør Dahl:

- Ansvarlig for området som står for samarbeid på tvers
- Digitalisering – Hvordan innbyggerne får kontakt
- Vekst i alle deler av kommunen
- Vi har muligheter, selv om vi vil være på Robek noen år

Ordfører:

- Det gode liv
- Sømløs hverdag

Marius Fagerli, Valnesfjord:

- Må følge opp utdannende slik at de flytter tilbake

Ordfører:

- I følge en undersøkelse er bomønsteret endret etter pandemien. Det er større ønske om enebolig med hageflekk og hjemmekontor

Ann Marit Zahl, Amfi Fauske:

- Flott sted – Må framsnakke
- Tørre å snakke om hvor godt vi har det
- Må samle alle tettstedene – Vi er gode på hver vår måte

Avrunding av ordfører

- Vi må stå sammen
- Vi er sterkest sammen i regionen og fylket – Alt etter hvilke saker
- Det vil bli fremtidsverksteder i januar – Dato vil komme ut snart
- Kommunestyret vil få utkastet presentert i møtet i februar
- Kommunestyret vil vedta planen i april

Ref.

Berit Vestvann Johnsen

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/4264	
	Arkiv sakID.: 20/2337	Saksbehandler: Terje Valla
Sak nr.		Dato
033/22	Formannskap	24.03.2022

Ny anmodning om bosetting av flyktninger 2022

Revidert anmodning knyttet til flyktningestrøm fra Ukraina

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Fauske kommune opphever kommunestyrevedtak 117/21 om bosetting av 10 flyktninger i 2022. Opphevelsen av vedtaket gjelder kun for 2022.
2. Fauske kommune sier ja til å bosette 50 flyktninger i 2022 ut fra et økt behov for flyktninghjelp i forbindelse med krigen mellom Russland og Ukraina.
3. Fauske kommune legger til rette for å gi tilbud om de tjenester som ulike bosettingsformer krever. Dette innebærer å bruke egne ressurser så langt det er mulig, og utvide med ny kompetanse etter behov.
4. Tilbudet skaleres fortløpende ut fra det antall flyktninger og det antall mottak Fauske er vertskommune for, og får tilskudd for å bistå med.

Vedlegg:

21.03.2022	informasjon-til-vertskommuner-for-akuttinnkvartering	1503724
21.03.2022	Bosetting av flyktninger - Ny oppmoding 2022 - Fauske kommune (L)(407435)	1503747

Sammendrag:

I brev av 10.11.21 ble Fauske kommune anmodet av Integrerings- og mangfolds direktoratet (IMDi) om å bosette 10 flyktninger i 2022.

Følgende vedtak ble fattet i kommunestyret:

KOM- 117/21 Vedtak:

1. Kommunestyret ber om at Fauske kommune bosetter inntil 10 flyktninger, basert på IMDIs anmodning og grunnlaget med de beskrevne faktorer i saken.
2. Dersom bosettingsbehovet øker i løpet av året jfr. anmodningsbrev fra IMDI, opprettholdes vedtak om bosetting i henhold til punkt 1.

3. I den grad fremtidig kommuneøkonomi tillater større svingninger i bosettingstall, skal kommunedirektøren legge fram en ny sak og grunnlaget kan justeres i nytt vedtak i Kommunestyret.

Onsdag 09.03.22 ble det orientert i et ekstra formannskapsmøte om flyktnings situasjonen, etter at Russland hadde gått til angrep på Ukraina. I forkant av møtet hadde kommunen fått forespørsel fra IMDi på hvilken kapasitet kommunen hadde for å kunne øke antallet bosettinger for å ta imot flyktninger på vei til Norge. Det ble gitt tilbakemelding til IMDi på at kommunen kunne øke til 30.

Mandag 21.03.22 mottok kommunen en oppmodning om bosetting av 50 flyktninger, hovedsakelig fra Ukraina. IMDi anslår at det hovedsakelig vil være kvinner, barn og eldre flyktninger som kommer fra Ukraina.

Det vises for øvrig til orienteringen som ble gitt til formannskapet den 9. mars og notatet som er sendt ut via portalen.

Saksopplysninger:

Fredag 18.03.22 kom det melding fra Utlendingsdirektoratet (UDI) at det er to private aktører som har levert inn anbud til UDI på drift av akuttmottak i Fauske kommune.

Det ene anbudet er levert av Mottaksdrift Nor AS som gir anbud på 180 mottaksplasser i Fauske sentrum. Lokasjon vil være Brygga hotell, Seljestua og bolig(er) i Sandmoveien. Det andre anbudet er levert av Villa Valnesfjord AS (Han Sylte) som gir anbud på 30 midlertidige mottaksplasser i Valnesfjord.

I tillegg er kommunen varslet at Nord-Norsk Mottakssenter ønsker å ta i bruk 40 plasser i bygningen de disponerer i Røvika (eldresentret). I første omgang som akutt plasser, men innen 01.04.22 planlegger de å levere anbud om opprettelse av 40 varige plasser for enslige mindreårige, med oppstart 01.06.22.

Samlet sett gir dette en mulighet for at kommunen skal være vertskommune for, og levere ulike tjenester til ca. 300 flyktninger i løpet av kort tid. I tillegg til dette tallet er det ventet at enkelte flyktninger vil ta seg ut i kommunene på egen hand, ved hjelp av slekt, familie og venner.

Det er forventet at UDI vil tegne kontrakter med mottaksaktører fortløpende ut fra størrelse på flyktningsstrøm.

Saksbehandlers vurdering:

UDI håndterer de flyktingene som kommer til Norge og søker asyl. Disse vil i påvente av en behandling av en slik søknad plasseres i akuttmottak. Når behandlingen er ferdig, og oppholdstillatelse er gitt overtar IMDi utplasseringen i de enkelte kommunene så snart det finnes ledige plasser. I påvente av dette kan flyktingene oppholde seg i transitt, i akuttmottak av den sorten det er planlagt for i Fauske.

Flyktinger som er klare for bosetting i kommunene, og flyktinger som er i transitt i akuttmottak har ulike rettigheter. Disse kan oppsummeres slik:

AKUTTMOTTAK

- **HELSEHJELP:**

Retten til helsehjelp for asylsøkere gjelder fra de kommer til Norge for å søke beskyttelse. Rettighetene gjelder også for personer som bor i akuttinnkvarteringer. Rettighetene omfatter både somatisk og psykisk helsehjelp fra kommune- og spesialisthelsetjeneste, inkludert hjelp for rusmiddelproblemer.

- **BARNEHAGE:**

Det er opp til kommunen å velge å stille barnehageplasser til disposisjon for barn i akuttinnkvarteringene. Barnehagetilbud vil være et viktig bidrag til avlastning for foreldre i akuttinnkvarteringene, og gi mulighet for deltakelse i norskundervisning og andre aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner.

- **GRUNNSKOLEOPPLÆRING:**

Barn i grunnskolealder (6-16 år) ved akuttinnkvarteringene har rett til grunnskoleopplæring. Retten skal oppfylles så raskt som mulig, og ikke i noe tilfelle mer enn én måned etter det tidspunkt det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i landet mer enn tre måneder.

BOSATTE FLYKTNINGER

- Bosatte flyktninger har samme rettigheter ift helse, barnehage og grunnskoleopplæring som andre innbyggere i landet. I tillegg har voksne (18 - 67 år) rett og plikt til:

- **INTRODUKSJONSPROGRAM OG OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP**

Den lovregulerte norskopplæringen skal komme i gang så raskt som mulig, og gjerne i kombinasjon med formell kvalifisering som grunnskole og videregående opplæring. Avhengig av bakgrunn skal opplæringen støtte oppunder den enkeltes kompetansebehov.

- **BOLIG**

Kommuner som bosetter flyktninger, må finne en egnet bolig.

Kommunen har ingen påvirkning på hvilke og hvor mange aktører som søker om å opprette mottak etter tilbud til UDI, eller hvilken type mottak. Kommunen bestemmer kun hvor mange flyktninger man selv velger å bosette etter anmodning fra IMDi.

Om flyktninger bosettes i mottak eller i kommunens regi har de krav på ulike tjenester fra vertskommunen. Avhengig av alder og behov kan dette variere fra barnehageplass, grunnskoleopplæring, norskopplæring, samfunnsfagsopplæring, morsmålsopplæring, helsetjenester, akutte legetjenester, vaksiner, screening, traumebehandling osv. Før flyktningene er kommet til kommunen er det vanskelig å forutse hvilken kapasitet de ulike tjenesteområdene må skalere opp til for å møte behovet.

Kommunen har tidligere i årene 2015 og 2016 vært i en tilsvarende situasjon. Da bosatte kommunen selv rundt 50 flyktninger i året, og det var mottaksplasser både i Røvika, i sentrum og i Sulitjelma. Kompetansen og tjenesteapparatet for å håndtere tjenesteleveransen er siden da bygd ned til et minimum, og skalert for mottak av 10 i året. Det vil ta noe tid å bygge dette opp igjen, og kommunen vil være avhengig av statlige finansieringsordninger for å dekke utgiftene. I tillegg vil det være et spørsmål om tilgang på rett kompetanse, i sterk konkurranse med samtlige kommuner i Norge.

Krigen i Ukraina og den flyktningstrømmen vi nå ser i Europa er et felles anliggende for alle nasjoner. Å bidra til å hjelpe mennesker som drives på flukt fra krig og ødeleggelser fremstår som en selvfølgelighet. Også vi i Fauske kommune skal være villige til å strekke ut en hand og bidra ut over det vi gjør til vanlig, i påvente av at krigen avsluttes og Ukrainas befolkning kan vende hjem igjen.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Utlendingsdirektoratet
Norwegian Directorate
of Immigration

Informasjon til vertskommune for akuttinnkvartering 2022

Versjon 06.03.2022

Innhold

Bakgrunn	3
Hvem skal bo på akuttinnkvarteringene?	4
Hva er akuttinnkvartering?	5
Hva inngår i botilbudet?	5
Ytelser til beboere ved akuttinnkvarteringene.....	5
Naturalytelser	5
Pengebeløp.....	5
Utgifter til nødvendig helsehjelp, medisiner og transport til behandling	6
Bemanning.....	6
Aktiviteter for beboerne.....	6
Informasjon til beboerne	6
Brannsikkerhet	6
Trygghet og sikkerhet.....	6
Kollektiv beskyttelse	8
Bosetting	9
Smittevern	10
Helsesituasjon og vertskommunens ansvar for tilbud til beboere i akuttinnkvartering	11
Helsetjenester.....	11
Helseundersøkelse – status	11
Helseopplysninger	11
Sårbare beboere og beboere med særskilte behov	11
Barnehage og skole	13
Barnehageplass for barn ved akuttinnkvarteringene	13
Grunnskoleopplæring	13
Norskopplæring	14
Barneverntjenester	15
Tolk.....	16
Vertskommunetilskudd	17
Samarbeid mellom akuttinnkvarteringene og vertskommunene	18
Kontaktinformasjon til UDIs regionkontor	19

Bakgrunn

Som følge av krigen i Ukraina oppretter UDI nå flere akuttinnkvarteringer.

I dette dokumentet er det samlet en del informasjon som kan være nyttig for vertskommunene for akuttinnkvarteringene.

Hvem skal bo på akuttinnkvarteringene?

Ved akuttinnkvarteringene vil det hovedsakelig bo flyktninger fra Ukraina. Det kan også komme andre asylsøkere til akuttinnkvarteringene. Det avhenger av hvem som til enhver tid skal flyttes fra Nasjonalt Ankomstsenter.

Beboerne er hovedsakelig mødre med barn, familier med barn og noen få eldre personer. Omtrent 40% av de som kommer er barn. Både voksne og barn har for kort tid siden opplevd en dramatisk flukt og kan ha vært utsatt for ekstreme hendelser. Flere kan også ha familiemedlemmer eller slektninger som fremdeles er i Ukraina og som de er bekymret for.

Før de ankommer akuttinnkvarteringene, skal de, som et minimum, ha gjennomført registrering hos Politiets utlendingsenhet (PU).

Hva er akuttinnkvartering?

Akuttinnkvartering er et botilbud til asylsøkere ved høye ankomster. Tilbudet skal være nøkternt, tilstrekkelig og sikre beboernes grunnleggende behov, og deres behov for trygghet og sikkerhet.

Akuttinnkvarteringene skal drives i tråd med avtalen mellom UDI og driftsoperatør, og i tråd med krav fra UDI. I Krav til drift av akuttinnkvartering (se vedlegg) legges rammene for store deler av innkvarteringstilbudet, som boforhold, fellesarealer, bespising, utstyr, sikkerhet og trygghet. I tillegg til dette har UDI og driftsoperatører gjort avtale om ytterligere krav til hvordan akuttinnkvarteringene skal drives. Mange av de sentrale kravene som UDI stiller til akuttinnkvarteringene, både i kravspesifikasjonen og i tilleggsavtalen, blir kort oppsummert under.

Hva inngår i botilbudet?

Ved akuttinnkvarteringen skal alle beboerne ha en seng å sove i og tilgang til bad og toalett. Beboerne skal ha mulighet til å vaske og tørke klærne sine.

I tillegg til soverommene, skal beboerne ha tilgang til fellesrom for sosialt samvær og det skal være lekearealer for barn, både ute og inne. Det skal være trådløst internett i boenhetene og i fellesarealene.

Ved akuttinnkvarteringene er matsservering inkludert i botilbudet (kantine eller catering). Det skal også være tilgjengelig tilrettelagt mat for små barn og babyer.

Ytelser til beboere ved akuttinnkvarteringene

Beboere ved akuttinnkvarteringene får utlevert utstyr (naturalytelser), pengebeløp og de kan søke UDI om støtte til andre utgifter. Dette er nærmere beskrevet i [UDI 2008-035 Retningslinjer om ytelser til beboere i asylmottak](#), med [vedlegg](#), og i Krav til drift av akuttinnkvartering (se vedlegg). Beboere i akuttinnkvarteringene har rettigheter som tilsvarer rettighetene til beboere i transittmottak, jf. [UDI 2008-035, punkt 7 og spesielt punkt 7.2.](#)

Naturalytelser

De fleste beboerne har fått utlevert klespakke da de kom til Norge.

Når de kommer til akuttinnkvarteringene, får de utlevert hygieneartikler og sengetøy.

Det skal være tilgjengelig bleier til små barn, og utstyr til utlån til foreldre med små barn, inkludert tåteflasker og steriliseringsutstyr.

Pengebeløp

Beboerne får utbetalt et pengebeløp (basisytelse) to ganger per måned. Beløpet skal dekke beboers personlige utgifter, og er beregnet med bakgrunn i at det er matsservering ved innkvarteringen. Pr. mars 2022 er satsene for basisytelse per måned 447 kroner for voksne og 402 kroner for barn i familie. Enslige forsørgere mottar et tilleggsbeløp på 264 kroner.

Beboere som får vedtak om oppholdstillatelse, har rett til barnetrygd. Foreldre/foresatte skal søke om barnetrygd hos NAV. Basisytelsen er subsidiær. Når en beboer får utbetalt barnetrygd blir basisytelsen redusert tilsvarende.

Utgifter til nødvendig helsehjelp, medisiner og transport til behandling

Beboerne får dekket nødvendige utgifter, som egenandeler til helsehjelp, medisiner og transport til behandling, og kan søke om å få dekket enkelte andre utgifter, jf. [UDI 2008-035, punkt 7](#). Dere kan lese mer om dekning av utgifter til helsehjelp under avsnittet om Helsesituasjon og Kommunens ansvar.

Ansatte ved akuttinnkvarteringene skal hjelpe beboerne som har behov for å søke om ytelser.

Bemanning

Akuttinnkvarteringene er døgnbemannet.

Aktiviteter for beboerne

UDI ønsker at frivillige og organisasjoner som ønsker å tilby/gjennomføre aktiviteter for beboerne har dialog med akuttinnkvarteringene. Dette er nyttig både for å sikre at aktivitetene som tilbys er noe som er av interesse for beboerne, og for å finne praktiske løsninger for gjennomføring. Aktører som ønsker å tilby aktiviteter for beboerne skal inngå samarbeidsavtale med driftsoperatøren for akuttinnkvarteringene, blant annet for å sikre at UDIs krav til sikkerhet og personvern blir ivaretatt.

Akuttinnkvarteringene skal også legge til rette for at beboerne får delta i kommunale/frivillige aktivitetstilbud i den tiden de oppholder seg der.

Informasjon til beboerne

I akuttinnkvarteringene skal beboerne få informasjon som er nødvendig og nyttig under sitt opphold.

Det kan være praktisk informasjon om innkvarteringene (brannvern, husregler), sikkerhetsmessige forhold og hva de skal gjøre ved behov for øyeblikkelig hjelp. De skal også få informasjon om kommunale tjenester som skole, lege, tilbud i nærmiljøet (transport, butikker, annet), og bosettingsprosessen.

Brannsikkerhet

Akuttinnkvarteringene skal imøtekomme alle krav til innkvartering i brannvernlovgivningen. I tillegg skal de følge UDIs krav om en brannvernansvarlig blant de ansatte, og en brannvernleder der dette er påkrevd. Akuttinnkvarteringene skal ha rutiner for brannberedskap og gjennomføre systematisk sjekk av brannrisikoer. Det skal gjennomføres kvartalsvise brannøvelser, hvor både ansatte og beboere skal delta, med mindre brannvesenet har bestemt noe annet.

Akuttinnkvarteringene skal gi beboerne informasjon om brannsikkerhet, branninstruksjoner og sørge for at beboerne er kjent med hvor rømningsveier og brannslukkingsutstyr er. Beboerne skal få informasjonen på et språk de forstår.

Trygghet og sikkerhet

Akuttinnkvarteringene skal gjøre en risikovurdering, og iverksette tiltak for å ivareta sikkerheten til beboerne.

Beboerne skal skjermes mot uønsket eksponering i media, og uønsket oppmerksomhet fra utenforstående personer eller organisasjoner. Av hensyn til beboernes sikkerhet skal akuttinnkvarteringene føre kontroll med hvem som besøker stedet.

Akuttinnkvarteringene skal melde til barnevernet i tråd med opplysningsplikten.

Beboere som utsettes for straffbare handlinger i eller utenfor akuttinnkvarteringen, skal få bistand fra ansatte til å anmelde forholdet til politiet, dersom de ønsker det.

Beboerne skal få informasjon fra de ansatte om hva de kan gjøre, og hvem de skal henvende seg til, ved behov for øyeblikkelig hjelp.

Kollektiv beskyttelse

Regjeringen har besluttet å gi midlertidig kollektiv beskyttelse til ukrainske statsborgere. Det betyr at ukrainere på flukt slipper tidkrevende individuell behandling. Det vil gå raskere å hjelpe dem. Vanligvis skal beskyttelsesbehovet vurderes individuelt. Midlertidig kollektiv beskyttelse innebærer at man gir beskyttelse til en hel gruppe. Denne kollektive beskyttelsen gjelder i første omgang for inntil et år, og kan forlenges med inntil tre år fra den ble gitt første gang.

Bosetting

Det er stor interesse blant kommuner for å bosette ukrainere.

Det er forventet at ukrainerne vil bli boende ved akuttinnkvarteringene til de får tilbud om annen innkvartering. Det kan være i ordinært asylmottak eller bosetting i en kommune. IMDi jobber aktivt med bosettingsarbeidet for denne gruppen.

Akuttinnkvarteringene har en ansatt som er ansvarlig for koordinering av bosettingsarbeidet, og som er kontaktperson opp mot IMDi og bosettingskommuner. Alle ansatte i akuttinnkvarteringene, skal gi informasjon om bosetting.

Smittevern

UDI har i samarbeid med Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet utviklet en smittevernveileder tilpasset asylmottak. [Veileder for smittevern i asylmottak](#) er under revidering og oppdateringen blir tilgjengelig på UDIs nettsider. Den oppdateres i tråd med nasjonale anbefalinger og føringer, gjennom lenker til oppdatert informasjon på nettsidene til helsemyndighetene. Veilederen gjelder også for akuttinnkvarteringene.

UDI anbefaler at driftsoperatører for akuttinnkvarteringene har tett dialog med lokale helsemyndigheter om hvordan tiltakene i veilederen kan gjennomføres lokalt. UDI anbefaler at driftsoperatør har en særlig tett dialog med smittevernoverlegen i vertskommunen. I dialogen må det tas hensyn til akuttinnkvarteringsens boligmasse, for å sikre tilpasset smittevern for beboerne.

Helsesituasjon og vertskommunens ansvar for tilbud til beboere i akuttinnkvartering

Sektoransvarsprinsippet gjelder for kommuner med akuttinnkvartering, og kommunene har ansvar for å gi lovpålagte tjenester til beboerne.

Helsetjenester

Asylsøkere og flyktninger har samme rett til helsetjenester som den øvrige befolkningen. Dette er nærmere beskrevet i Helsedirektoratets digitale veileder [Helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente](#).

Retten til helsehjelp for asylsøkere gjelder fra de kommer til Norge for å søke beskyttelse. Rettighetene gjelder også personer som bor i akuttinnkvarteringen. Rettighetene omfatter både somatisk og psykisk helsehjelp fra kommune- og spesialisthelsetjeneste, inkludert hjelp for rusmiddelproblemer, se [forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket § 6](#).

Enkelte beboere (blant annet barn) ved akuttinnkvarteringen har rett til tannhelsetjenester, se [Helsedirektoratets veileder](#), punkt. 5.3.

Beboere som ikke har rettigheter i den offentlige tannhelsetjenesten, og som har behov for akutt tannbehandling, kan få dekket utgifter til akutt tannbehandling gjennom tilleggsytelse fra UDI. For mer informasjon om hva som anses som akutt tannbehandling og rutiner for fakturering, se [Helsedirektoratets veileder](#), punkt. 5.3.

Dersom en beboer uttrykker behov for tannhelsehjelp, skal akuttinnkvarteringen hjelpe beboer med å kontakte tannlege eller annet tannhelsepersonell.

Helseundersøkelse – status

Normalt har alle asylsøkere gjennomgått lovpålagt tuberkulosescreening på Nasjonalt ankomstsenter (Råde kommune). De skal også ha fått tilbud om covid-19-vaksine. I dagens situasjon vil det være noen som ikke har fått dette før de kommer til akuttinnkvarteringen.

Helseopplysninger

Helseopplysninger skal alltid formidles direkte mellom helsetjenestene i de ulike kommunene, og skal ikke sendes via UDI eller akuttinnkvartering/asylmottak. Helseopplysninger om beboere som kommer fra Nasjonalt Ankomstsenter til akuttinnkvarteringen skal komme fra helsetjenesten i Råde kommune.

Sårbare beboere og beboere med særskilte behov

Hvis ansatte ved akuttinnkvarteringen avdekker sårbare¹ beboere eller personer med særskilte behov skal de hjelpe dem med å komme i kontakt med aktuelle sektormyndigheter i vertskommunen. Akuttinnkvarteringen skal samarbeide med helsetjenesten i kommunen og legge til rette for at beboernes behov blir ivaretatt.

¹ Personer regnes som å tilhøre en sårbar gruppe hvis et eller flere forhold gjelder dem: har vært utsatt for vold eller mishandling i familien, er utsatt for tvangsekteskap, er utsatt for kjønnslemlestelse, er utsatt for menneskehandel, er gift og under 18 år (barneekteskap), har vært utsatt for tortur, voldtekt eller andre former for fysisk, psykisk eller seksualisert vold, er under 18 år, herunder enslige mindreårige, er lesbisk, homofil, bifil, transperson eller interseksuell, er gravid, er eldre, er enslig foreldre med mindreårige barn, har nedsatt funksjonsevne har alvorlige fysiske eller psykiske helseproblemer.

Personer med særskilte behov bør identifiseres og følges opp så tidlig som mulig etter ankomst til landet, se veileder for helsetjenester [punkt 4.2 Tidlig identifisering av oppfølgingsbehov](#).

Det er viktig at informasjon om helse og eventuelle behov for tilrettelegging blir tilstrekkelig dokumentert, og at det formidles fra helsetjenesten i vertskommunen til helsetjenesten i kommunen som beboer blir bosatt i.

Barnehage og skole

Barnehageplass for barn ved akuttinnkvarteringene

Det er opp til kommunen å stille barnehageplasser til disposisjon for barn i akuttinnkvarteringene. Barnehagetilbud vil være et viktig bidrag til avlastning for foreldre i akuttinnkvarteringene, og gi mulighet for deltakelse i norskundervisning og andre aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner.

Hvis barn gis tilbud om barnehageplass, vil UDI betale tilskudd til kommunen. For ettåringer utbetales tilskudd tidligst fra den måneden barnet fyller ett år. Tilskuddet inkluderer foreldrebetaling og kostpenger. Hvis vertskommunen velger å kun tilby kjernetid, kompenseres det kun for kjernetid. Det utbetales barnehagetilskudd for alle barnehageplasser som stilles til disposisjon.

Tilskuddet blir administrert av UDI, og gjelder for alle godkjente barnehager. Utbetaling av barnehagetilskuddet baseres på rapportering fra akuttinnkvarteringen til UDIs regionkontor. Dere kan lese mer om ordningen og se hvilke satser som gjelder i [UDI 2011-025 Retningslinjer for tilskudd til vertskommuner for asylmottak og omsorgssenter](#), punkt 3.5.1, samt [vedlegg](#).

Grunnskoleopplæring

Alle barn og unge i grunnskolealder (6-16 år) som oppholder seg i Norge har rett til offentlig grunnskoleopplæring. Denne retten gjelder dersom det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i landet lengre enn tre måneder jf. [lov om grunnskolen og den videregående opplæringa](#) (opplæringsloven) § 2-1.

Det innebærer at barn i grunnskolealder ved akuttinnkvarteringene har rett til grunnskoleopplæring. Retten skal oppfylles så raskt som mulig, og ikke i noe tilfelle mer enn én måned etter det tidspunkt det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i landet mer enn tre måneder.

Kommunen må starte opplæringen så raskt som mulig, selv om det ikke er mulig å gi et fullstendig opplæringstilbud i tråd med opplæringsloven. Månedensfristen gjelder fra det tidspunktet barnet ankommer landet, og starter ikke på nytt dersom barnet flytter mellom kommuner. Det er heller ikke anledning for kommunen å la være å gi opplæring fordi det er sannsynlig at barnet skal være i den aktuelle kommunen i mindre enn én måned.

Elever i grunnskolen med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring, til de har tilstrekkelige norskkunnskaper til å følge ordinær undervisning, jf. oppl. § 2-8. Kommunen har hjemmel til å organisere særskilte opplæringstilbud for nyankomne elever i egne grupper og klasser. Det skal fattes vedtak om slik særskilt opplæring i klasse, og vedtaket forutsetter samtykke fra elev eller foresatt.

Barna har ankommet Norge i en akutt krisesituasjon, og skal oppholde seg midlertidig på en akuttinnkvartering. Vi gjør oppmerksom på at det er opp til kommunen hvordan tilpasset opplæringstilbud organiseres jf. oppl.§ 1-3.

Det kan være behov for å presisere forskjellen mellom rett og plikt til opplæring. Retten inntreffer så snart som mulig og senest innen en måned. Fra barnet har oppholdt seg i Norge i tre måneder inntreffer også plikt til grunnskoleopplæring jf. opplæringsloven § 2-1 annet ledd. Plikten er en opplæringsplikt, ikke en plikt til å gå i den offentlige grunnskolen.

Det bør være tett dialog og samarbeid mellom akuttinnkvarteringene og kommunen om skoletilbudet. Akuttinnkvarteringene skal følge opp at barn og ungdom i skolepliktig alder blir meldt inn og ut av grunnskolen.

Personer som er over skolepliktig alder, og som trenger grunnskoleopplæring har rett til denne opplæringen jf. oppl. § 4A-1. Retten til grunnskoleopplæring gjelder når de ikke har rett til videregående opplæring jf. oppl. § 3-1. For ytterligere informasjon, se opplæringsloven kapittel 4A. *Opplæring spesielt organisert for voksne.*

Norskopplæring

Tilbud om norskopplæring for beboere med kollektiv beskyttelse, i alderen 18 og 67 år, vil bli gitt etter bosetting i kommune.

Barneverntjenester

Lov om barneverntjenester gjelder alle barn i Norge uavhengig av status og statsborgerskap. Den gjelder også for barn i akuttinnkvartering med særlig behov for hjelp. Ansvaret er beskrevet i rundskriv fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet [Barneverntjenestens ansvar for enslige mindreårige asylsøkere og andre mindreårige personer i mottak, omsorgssentre og kommuner \(Q-06/2010\).](#)

Tolk

Ved språkbarrierer er tolking nødvendig for å sikre likeverdige tjenester til alle, og for å sikre at beboerne i akuttinnkvarteringene får god tilgang til kommunale tjenester.

Forvaltningsloven forplikter kommunen til å gi veiledning innenfor sine områder. Det forutsetter bruk av kvalifisert tolk ved behov. Det er den instansen som trenger tolk som skal bestille og betale for tjenesten. Barn skal aldri brukes som tolk, jf. [forvaltningsloven § 11 e](#).

Bruk av tolk i forbindelse med helsetjenester omtales i Helsedirektoratets veileder [Helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente](#).

På IMDis nettside kan dere finne råd og veiledning om [tolking i offentlig sektor](#).

Vertskommunetilskudd

Vertskommunene får tilskudd fra staten for å sikre at beboerne får de tjenestene de har krav på. Tilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter for de tjenester de skal gi. Satsene for tilskuddsordningen fastsettes årlig, i forbindelse med vedtak av statsbudsjettet.

For 2022 er satsene:

Grunnsats per kommune per år, uavhengig av antall mottaksplasser: kr 719 186

Satser per plass per år i akuttinnkvartering: kr 11 038

Tilskuddet utbetales for den perioden akuttinnkvarteringen er i drift.

Tilskuddet utbetales automatisk fra UDI til kommunene kvartalsvis, i januar, april, juli og oktober. Kommunene trenger ikke å søke om tilskuddet.

UDIs retningslinje [UDI 2011-025 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak og omsorgssenter](#) inneholder informasjon om hva vertskommunetilskuddet skal dekke, hva kommunene kan søke særtilskudd for og rutiner for utbetaling av tilskuddet.

Samarbeid mellom akuttinnkvarteringene og vertskommunene

Akuttinnkvarteringene skal tilstrebe et godt løpende samarbeid med vertskommunene. Det er særlig viktig i saker om barnehage, skole, voksenopplæring, helsetjeneste og barnevern.

Akuttinnkvarteringene skal legge til rette for at beboere møter til avtaler med ulike instanser.

Kontaktinformasjon til UDIs regionkontor

Det er UDIs regionkontor som har ansvar for å følge opp, gi veiledning og informasjon til akuttinnkvarteringene.

Akuttinnkvarteringene har egne kontaktpersoner på sine respektive regionkontor.

Kontaktinformasjonen til regionkontorene finnes på [UDIs nettsider](#).

UDI publiserer oppdatert informasjon fortløpende på www.udi.no/ukraina

Fauske kommune
Postboks 93
8201 FAUSKE

Deres ref:

Vår ref: 21-06672-4

Dato: 18.03.2022

Vi ber om at brevet blir distribuert til:

- ordfører
- kommunedirektør

Ny oppmoding 2022 - Fauske kommune

Mange menneske har flykta frå Ukraina sidan Russland sin invasjon i februar i år. Dette er den største massefluktsituasjonen Europa har sett sidan den andre verdskrigen. UNHCR bereknar at 12 millionar menneske vil trenge naudhjelp og beskyttelse internt i Ukraina, medan meir enn 4 millionar kan bli drivne på flukt frå Ukraina innan kort tid.

Dei humanitære følgene er dramatiske i Ukraina og i nabolanda. Dei store flyktingstraumane ut av Ukraina legg betydeleg press på landa omkring. Desse har fått skryt frå FN for å ha stilt opp med ein rask og effektiv beredskap for mottak av flyktingane. Samstundes er dei heilt avhengige av at resten av Europa medverkar.

I Noreg er det stadig aukande inkomstar av ukrainske flyktingar. Det er vedteke at ukrainske statsborgarar skal få mellombels, kollektivt vern. Dette er eit særskilt løyve i utlendingslova § 34 som kan nyttast i ein massefluktsituasjon.

Denne ekstraordinære situasjonen gjer det naudsynt å auke kapasiteten for eit mogleg stort tal på inkomstar av flyktingar til Noreg. Det er framleis uvisst kor stort behovet for busetting blir i år, men det er venta at talet på ukrainske flyktingar aukar i vekene og månadane framover. Det er derfor svært positivt at kommunane ønsker å stille opp og medverke til rask busetting av flyktingar. Tilbakemeldinga på IMDi's kartlegging av busettingskapasiteten i kommunane i veke 10 i år tyder på at det er stor vilje til å busette flyktingar. Samstundes er behovet for busetting i Noreg vesentleg større enn den kapasiteten kommunane har meldt inn. Den store busettingsviljen gjeld både i kommunar som allereie er oppmoda om å busette, og i kommunar som ikkje har førebudd seg på busetting av flyktingar i år.

I 2015 gjorde kommunane ein formidabel innsats med busetting og kvalifisering av dei store flyktinginnkomstane frå Syria og andre land. I tida framover vil kommunane nok ein gong spele ei heilt avgjerande rolle i korleis Noreg som nasjon vil kunne handtere denne krevjande situasjonen. Det er i kommunane at flyktingane skal bu og få kvardagen attende. Talet på busettingsplassar i kommunane, og kor raskt kommunane kan gjere desse tilgjengelege, er derfor heilt avgjerande. IMDi oppmodar derfor alle kommunar i landet om å busette flyktingar i 2022.

Med bakgrunn i den nye situasjonen oppmodar IMDi derfor Fauske kommune om å busette til saman 50 flyktingar i 2022. Det er ein auke frå 10 busettingsplassar i 2022.

Det vil særleg vere kvinner, barn og eldre flyktningar som kjem frå Ukraina. Det er viktig at kommunen no legg planar for å bygge opp tenesteapparatet for fleire flyktningar frå Ukraina og andre land. Dette dreier seg om både bustader, helsetenester, introduksjonsprogram, barnehageplassar og skule.

Svar på oppmodinga

Vi ber om at det kjem tydeleg fram av vedtaket dykkar kor mange flyktningar kommunen vedtek å busette i 2022. Vi oppfordrar dykk til å gjere vedtak i tråd med talet det er oppmoda om. Vedtaket skal ikkje inkludere familiegjenforeina eller innehalde andre reservasjonar.

Vi har behov for raskt svar. Ver derfor vennleg og svar på denne oppmodinga så snart som mogleg, og **innan 31. mars 2022**. Viss det ikkje er mogleg å sakshandsame innan fristen, ber vi om beskjed om når svaret kan vere klart.

Når de har gjort vedtak, ber vi kommunen om å

- sende skriftleg kopi av vedtaket til post@imdi.no med kopi til KS ved nina.gran@ks.no og til fylkeskommunen
- registrere vedtakstalet i IMDis fagsystem for busetting (IMDinett) etter at oppmodinga er mottatt digitalt

Kontakt

Ta kontakt med IMDi ved spørsmålkring oppmodinga. IMDis kontaktsenter har telefon 40 00 19 60 og e-post: post@imdi.no.

Libe Rieber-Mohn
direktør
Integrerings- og mangfaldsdirektoratet

Dokumentet er godkjent elektronisk og treng derfor ikkje signatur.

Appendix:

Bakgrunn for tala

Hausten 2021 oppmoda IMDi 212 kommunar om å busette til saman 5 500 flyktningar i 2022. Dette var før krigen i Ukraina braut ut. Krigen i Ukraina har ført til at behovet for busetting har stege monaleg. IMDi varsla alle kommunane i landet om dette i brev datert 4. mars. Dei nyaste prognosane viser at behovet for busetting i 2022 er berekna til å vere om lag 35 000 personar. Inkludert i dette talet er 400 einslege mindreårige. IMDi har i samråd med KS fordelt dette talet på alle kommunar i landet.

Talet som ligg til grunn for denne nye oppmodinga inneber ein auke på kring 30 000 busettingsplassar. Dette talet er samstundes usikkert på det noverande tidspunktet. Vi veit ikkje kor lenge krigen i Ukraina vil vare, eller kor mange som vil komme til Noreg, verken på kort eller på lengre sikt. Samstundes legg vi til grunn at inkomstane blir store. Tilkomstar som kan følge av ein solidaritetsordning mellom dei europeiske landa er ikkje inkludert i prognosane på det noverande tidspunktet.

I tillegg til ukrainske flyktningar, er det også andre grupper som skal busettast i 2022. Det er derfor viktig at kapasiteten til å busette flyktningar kan justerast i tråd med det samla behovet.

Økonomi og rammevilkår

Vi forstår at dette er ein utfordrande situasjon også for kommunane. IMDi har stønadsordningar som blir utløyste for personane som kommunen skal busette. Det skal legges til rette for at kommunen skal kunne auke kapasiteten i tråd med behovet.

Personar som får mellombels, kollektivt vern er i målgruppa for busetting med offentleg hjelp, og vert busette etter avtale mellom IMDi og kommunen på same måte som andre flyktningar. Opphaldsløyva dannar grunnlag for rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram i samsvar med integreringslova, så lenge flyktingen er busett etter avtale mellom kommunen og IMDi. Busettinga av ukrainske flyktningar utløyser dermed ordinært integreringstilskot.

Aktuelle tilskot:

- Kommunar som buset flyktningar, får utbetalt integreringstilskot. Tilskotet blir utbetalt etter at flyktingen er busett. Tilskotet skal medverke til at kommunane arbeider aktivt med busetting og integrering slik at flyktingane kjem i arbeid, forsørger seg sjølve og deltar i samfunnet så raskt som mogleg.
 - Det er ulike satsar for tilskot, avhengig av i kva kategori ein person blir busett i år 1.

integreringstilskot einslege vaksne	kr 234 900 per år
integreringstilskot vaksne og barn i familiar	kr 189 400 per år
integreringstilskot einslege mindreårige	kr 182 300 per år
barnehagetilskot, barn 0—5 år	kr 27 100 per år
eldretilskot, fylt 60 år ved busetting	kr 176 000 per år
- Kommunar som buset einslege mindreårige flyktningar, får eit særskilt tilskot i tillegg til integreringstilskotet. Tilskotet blir utbetalt etter at flyktingen er busett.
 - Det er ulike satsar for tilskot, avhengig av alder og busettingsmånad i år 1.

barn i alderen 0 til og med 16 år	kr 58 750 per månad
barn i alderen 17—20 år	kr 93 167 per månad

- Nokre flyktningar har eit særskilt behov for oppfølging og tilrettelegging på grunn av lågare funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar. Kommunar som buset flyktningar, må rekne med at ein skilde personar har slike særskilde behov. Kommunar som buset personar med lågare funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar, kan søke tilskot frå IMDi for å dekke ekstraordinære utgifter.
 - For første eller andre busettingsår kan kommunen søke om tilskot 1 eller tilskot 2.

tilskot 1 er eit eingongstilskot på inntil	kr 196 400 (2021)
tilskot 2 kan delast ut årleg i inntil 5 år etter busetting, inntil	kr 1 430 000 (2021)
- Kommunar kan også få tilskot for vaksne innvandrarak som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.
 - Persontilskot blir utbetalt i ulike satsar, avhengig av opphavslend.

persontilskot år 1 for 2022	kr 15 300 til 35 800
persontilskot år 2 for 2021	kr 27 500 til 71 200
persontilskot år 3 for 2020	kr 17 200 til 49 100
 - Grunntilskot blir utbetalt i ulike satsar, avhengig av talet på personar i berekningsgrunnlaget.

grunntilskot 1–3 personar	kr 211 000
grunntilskot 4–150 personar	kr 626 000

Les meir om tilskot på nettsidene til IMDi: <https://www.imdi.no/tilskudd/>
IMDis tilskotskalkulator på nettsidene til IMDi: <https://www.imdi.no/tilskudd/tilskuddskalkulator/>

Kopimottakere:

Nordland Fylkeskommune
Kommunesektorens organisasjon - KS